

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 7 Μαρτίου 2021 • Έτος 129 • Αρ. φύλλου 651

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ANTONY FAUCI

Θα έκανα όποιο εμβόλιο ήταν διαθέσιμο

Ο **Antony Fauci**, ο πλέον γνωστός ειδικός στο ζήτημα της πανδημίας, διαθέτει τεράστια αξιοπιστία για τα θέματα της δημόσιας υγείας, μιλάει στην «Κ» και δίνει απαντήσεις σε μία σειρά από κρίσιμα ερωτήματα που μας απασχολούν όλους, όπως το πόσο επικίνδυνες είναι οι μεταλλάξεις, πόσο ασφαλή είναι τα εμβόλια, αν θα υπάρξει αποτελεσματική θεραπεία για τον COVID κ.ά. **Σελ. 22-23**

Τακτικοί και προσδοκίες στην Πενταμερή

Πώς το blamegame αποκτά, σε περίπτωση αποτυχίας, χαρακτηριστικά μεσοπρόθεσμου στόχου για ε/κ και τ/κ πλευρά

Η «Μεγάλη Εβδομάδα» του Κυπριακού στη Γενεύη δεν θα κριθεί μόνο αν θα υπάρξει κοινό έδαφος μεταξύ Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων και Τουρκίας για την επανένωση των συνομιλιών, αλλά θα καταδείξει κατά πόσο το Κυπριακό θα προχωρήσει, όπως διαχρονικά το γνωρίζαμε ή θα αλλάξει άρδην. Οι αφηγηματικές θέσεις των δύο πλευρών δείχνουν α-γεφύρωτες, ενώ η αποτυχία επίτευξης συμφωνίας αποτελεί το αντικείμενο ενός ιδιότυπου παιχνιδιού επίρριψης ευθυνών: το «blame game». Πάντως, στη Λευκωσία ήδη προετοιμάζονται σε διπλωματικό επίπεδο για την άτυπη Πενταμερή. Ενδεικτική η άφιξη του

Ζοζέπ Μπορέλ που έδειξε πως οι Βρυξέλλες επιδιώκουν μεν ρόλο στην Πενταμερή, αλλά είναι κάτι που εμφανίζεται να απορρίπτει η τουρκική πλευρά, προς το παρόν. Επίδειξη της Τουρκίας είναι να κάνει η Ε.Ε. ένα βήμα πίσω από τη δεδηλωμένη τοποθέτησή της για λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας.

Στο επίκεντρο ο ρόλος που θα έχουν τελικά οι Βρυξέλλες.

Πέραν των εξελίξεων που διαμορφώνονται στο Κυπριακό με την άτυπη πενταμερή, υπάρχει πλέον έντονη ανησυχία για το πώς εξελίσσεται και το ενεργειακό πρόγραμμα. Οι πληροφορίες για αλλαγή όψεως του αγωγού EastMed ήθε να ταράξει την εύθραυστη ηρεμία που επικρατούσε μέχρι σήμερα. **Σελ. 4, 5, 6**

Πόλεμος επί της γης για το Διάστημα

Καθώς ο πλανήτης μαστίζεται από την κλιματική αλλαγή και τις πανδημίες, η ιδέα για εποικισμό άλλων πλανητών κερδίζει έδαφος, ενώ στον πλανήτη Γη εξελίσσεται μια μάχη γιγάντων για την κατάκτηση του Διαστήματος. Ο Τζεφ Μπέζος της Amazon και ο Ελον Μασκ της Tesla έχουν αποδυθεί σε μια πρωτόγνωρη κούρσα κατάκτησης του Διαστήματος. Ο Ελον Μασκ, μέσω της εταιρείας του SpaceX, πρωταγωνιστεί στο πεδίο της ιδιωτικής ανάπτυξης διαστημικής τεχνολογίας. Την ίδια στιγμή, ο Τζεφ Μπέζος, ο οποίος ετοιμάζεται να εγκαταλείψει τους επόμενους μήνες τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου της Amazon, εντατικοποιεί τη δική του προσπάθεια κατάκτησης του τελευταίου συνόρου, μέσω της Blue Origin. **Σελ. 21**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Η παρτίδα στήνεται για το 2023

Μπορεί σε λιγότερο από δύο μήνες να διεξαχθούν οι βουλευτικές εκλογές του Μαΐου, ωστόσο, στο παρασκήνιο, αυτό που συζητείται είναι το ποιο θα είναι τελικώς οι υποψήφιοι για τις προεδρικές εκλογές. Επί του παρόντος και εξαιτίας της κρίσης, φαίνεται να ευνοούνται ανεξάρτητες υποψηφιότητες. Κάποιοι υποψήφιοι έχουν ήδη ακουστεί αλλά δεν αποκλείονται και άλλες που είναι μέχρι σήμερα άγνωστες. **Σελ. 8**

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ

Σε τρεις γραμμές

- ✓ **Κωνσταντίνος Οδυσσεύς:** Ο ΔΗΣΥ δεν α-νίκη σε πρόσωπα. **Σελ. 17**
- ✓ **Χρίστος Χριστόφιας:** Η δύναμη του ΑΚΕΛ ήταν πάντα το μαζί. **Σελ. 17**
- ✓ **Πανίκος Λεωνίδου:** Μέλλον στο ΔΗΚΟ έ-χουν όσοι θέλουν να προσφέρουν. **Σελ. 18**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τελικός αποδέκτης

Δυστυχώς, το κυπριακό ζήτημα εδώ και δεκαετίες έχει γίνει κοινό κληρονομικό αγαθό, οι οποίοι τις πλείστες φορές μετεξελίσσονται σε θέματα υποδομής, όπου Πράσινοι και Βένετοι διαγκωνίζονται και παίζουν εν ου παικτοίς όχι μόνο με τον τόπο, αλλά και με τους ίδιους τους πολίτες του. Η συνάντηση των δύο επικεφαλής των μεγαλύτερων κομμάτων της χώρας, των Αβέρωφ Νεοφύτου και Άντρου Κυπριανού, της περασμένης Πέμπτης είναι μία χρήσιμη και σίγουρα επαφής για όλους κίνηση εν όψει της άτυπης πενταμερούς του Απριλίου. Ο κ. Αβέρωφ οφείλει, ωστόσο να γίνει αγγελιαφόρος προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, αφού καμία κομματική αναγκά δεν σημαίνει τίποτα από μόνη της, αν δεν συνοδεύεται από σώφρονες και αποφασιστικές κινήσεις του κ. Αναστασιάδη.

REMEDOL FC
Παρακεταμόλη

Άμεση Αναλγητική & Αντιπυρετική Δράση
Ανακουφίζει από τον Πόνο & τον Πυρετό!

- Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας.
- Δεν είναι απαραίτητη η συνταγή γιατρού.
- Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλώ ανατρέξτε στο φύλλο οδηγιών χρήσης του προϊόντος.

www.remedica.eu

Remedica Ltd.
Τηλεφώνη: Δεσφίωση: Τ.Κ. 61706, 3508 Λεμεσός, Κύπρος
Τηλ. +357 25553000, Φαξ. +357 25390192,
Email: drugsafety@remedica.com.cy
LF/0149/02.02.21

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΛΜΑΣ

Βήματα προόδου ο στόχος Πενταμερούς

Αισιόδοξος για το αποτέλεσμα της ά-τυπης πενταμερούς διάσκεψης στη Γενεύη εμφανίζεται ο Βασίλης Πάλμας, υφυπουργός παρά τω Προέδρω στη συνέντευξή του στην «Κ». Ο κ. Πάλμας ξεκαθαρίζει και το τι δεν θα δεχθεί η ε/κ πλευρά. **Σελ. 15**

ΑΧΜΕΤ ΝΤΑΒΟΥΤΟΓΛΟΥ

Η Τουρκία βαδίζει στα βήματα της Κίνας

Ο Αχμέτ Νταβούτογλου μιλάει στην «Κ» και ασκεί κριτική στην κυβέρνηση του Ταγίπ Ερντογάν, καθώς, όπως υποστηρίζει, οι εταίροι του Τούρκου προέδρου έχουν στόχο τη μετατροπή του τουρκικού πολιτεύματος στα πρότυπα της Κίνας. **Σελ. 7**

ΕΛΛΑΔΑ

Οι γυναίκες που βγαίνουν μπροστά

Η ομάδα της Action Aid σε πανελλαδική έρευνα της με δείγμα 1.001 γυναικών, διαπίστωσε ότι μία στις τέσσερις εργαζόμενες στον τουρισμό και στην εστίαση δεν είναι βέβαιη για την ασφάλεια του εργασιακού της περιβάλλοντος. **Σελ. 20**

Πυρηνική βόμβα στην Αν. Μεσόγειο

Κίνδυνος νέου «Τσερνόμπιλ»

Απειλή ασφαλείας για την Ανατολική Μεσόγειο αποτελεί το πυρηνικό εργοστάσιο που κατασκευάζεται στην περιοχή Ακούγιου της νότιας Τουρκίας, κοντά στην πόλη της Μερσίνης. Ο σταθμός που θα αρχίσει να λειτουργεί το 2023 μπορεί να μεταβληθεί «στο Τσερνόμπιλ της Ανατολικής Μεσογείου», επισήμανε ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Αμερικανό ομόλογό του Τόνι Μπλίνκεν. **Σελ. 9**

Αυξημένο το ενδιαφέρον για ιδιόκτητο σπίτι ή διαμέρισμα

Δόθηκαν στεγαστικά δάνεια 301 εκατ. ευρώ το 2020

Η επώδυνη επιτοκίων για στεγαστικούς σκοπούς αύξησε το ενδιαφέρον των Κυπρίων για απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας. Μεγάλος κερδισμένος είναι η Λευκωσία, λιγότερο η Λεμεσός και ακολουθεί η Λάρνακα. Τα ποσοστά του δανεισμού για στεγαστικούς σκοπούς αναμένεται στο επόμενο διάστημα να αυξηθούν, αφού εκτός από την παράταξη του σχεδίου μέχρι και το τέλος

του 2021, το κράτος αύξησε και το ανώτατο ποσό του δανείου από 300.000 ευρώ σε 400.000. Μέχρι το τέλος του 2020, ο συνολικός αριθμός στεγαστικών δανείων ανήλθε σε 2.237, που αφορά συνολικό ποσό δανείων περίπου 301 εκατ. ευρώ και μέσο επιτόκιο 1,67%. Σε αντίθεση με τα στεγαστικά, το ενδιαφέρον για επιχειρηματικά δάνεια υπήρξε χαμηλό. **Οικονομική, σελ. 3**

Στη Σύνοδο Ηγετών το πράσινο πάσο

Είναι εθνική αρμοδιότητα

Η προσπάθεια ανάπτυξης του περιβάλλοντος ψηφιακού «πράσινου πάσου» για τις μετακινήσεις στην εποχή του κορωνοϊού προβλέπεται ως πολυπλοκή, μακρά και γεμάτη με τεχνικές δυσκολίες και πολιτικές παγίδες. Εξαρτάται από τα ίδια τα κράτη μέλη αν η λειτουργία και χρήση του «καταστεί δυνατή πριν από το καλοκαίρι δεδομένου πως πρόκειται για εθνική αρμοδιότητα. Το νομικό πλαίσιο θα παρουσιαστεί στις 17 Μαρτίου. **Σελ. 10**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΡΟΣΩΠΟ

Είμαστε περισσότεροι

Ο **Ανδρέας Φυλακτού** λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ότι όλα τα θύματα έχουν ανάγκη στήριξης από την κοινωνία για να βγουν προς τα έξω και τονίζει ότι είναι περισσότεροι αυτοί που δεν δουλεύουν με αισχρό τρόπο. **Ζωή, σελ. 3**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο Πειραιάς μέσα από 600 σελίδες

Η ιστορία της πόλης του Πειραιά, που πρόκειται να κυκλοφορήσει σύντομα, είναι προπάντων ένα επιστημονικό βιβλίο. Ο συγγραφέας του Νίκος Μπελαβίλας είναι καθηγητής στη σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Πρόκειται για ένα ερευνητικό έργο που ανασυνθέτει τη συνολική ιστορία της πόλης. **Ζωή, σελ. 1**

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

«Ανάρμοστες ταφές» στην αρχαιότητα

Τα μαζικά και ανώνυμα θύματα των πανδημιών και των πολέμων, οι εκτελεσμένοι κατάδικοι. Ο Δημήτρης Μπισσάνης, αναπληρωτής καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, ερεύνησε αθέατες και παρασιωπημένες όψεις του παρελθόντος. **Ζωή, σελ. 8**

PANERAI
LABORATORIO DI IDEE

«Ανάρμοστες ταφές» στην αρχαιότητα

Τα μαζικά και ανώνυμα θύματα των πανδημιών και των πολέμων, οι εκτελεσμένοι κατάδικοι. Ο Δημήτρης Μπισσάνης, αναπληρωτής καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας, ερεύνησε αθέατες και παρασιωπημένες όψεις του παρελθόντος. **Ζωή, σελ. 8**

SUBMERSIBLE BMG-TECH
A PIONEERING INNOVATION MADE FOR MODERN HEROES

Vassos Eliades Accessories Ltd. Nicosia - Limassol. Tel: 22 897381

cyon

CYPRUS ON
ΚΙΝΟΥΜΕ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Υπαρκτός Σουρεαλισμός

Δεν ξέρω αν φταίει ο πολύμηνος εγκλεισμός, την Τσικονοπέμπη πάντως στο διαμέρισμα της οδού Κωστή Παλαμά έγινε γλέντι τρικούβερο. Το καρτέ συνδέθηκε διαδιδκτυκά με την Ευφημία Παλαιολόγου Τσαμπά και εκείνη, ως εξ'αγκιστείας μακρινή συγγενής με την ηγερία των κλαρινών Γωγώ Τσαμπά, έσυρε πρώτη τον χορό από το μετερίζι του Κολωνακίου. «Αιντε σαν χορεύουν τα καγκέλια κοριτσάκια με τα γέλια...» και να τα τσουγκρίσματα και να οι εξτραβαγκάντζες και να τα λικνίσματα. «Έτσι έπρεπε να πάμε στη Eurovision, μνά μου. Παραδοσιακά!» σχολίασε η Φώφη Κούταλου, θίγοντας το αυτό θέμα των ημερών.

Πολλοί ασχολήθηκαν με τη φετινή συμμετοχή μας στη Eurovision. Από τις θεούσες και τους ψεκασμένους, μέχρι την Ιερά Σύνοδο και την Προεδρία της Δημοκρατίας. «Μία όμως ξεχώρισε και αυτή δεν είναι άλλη από την κανονολόγο - θρησκευολόγο - ισλαμολόγο - κοινωνιολόγο ΚΑΙ επιδημιολόγο Αρετή Δημοσθένους» σχολίασε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον. «Η οποία με την παρέμβασή της στην εκπομπή του Ονούφριου Σικράτους κέρδισε τον τίτλο ΚΑΙ της γιουροβιζιονολόγου, καθώς πρότεινε να αντικατασταθεί η λέξη Diabolo από τη λέξη... σωτηρία!». Μεσολάβησε μια μάλλον αμήχανη σιωπή, με το καρτέ να προσπαθεί να συλλάβει το στικουργικό όραμα της ρηζικέλευθης Αρετής. «I fell in love, I fell in love, I gave my heart to sotiria» τραγούδησε η Ιουλία και οι υπόλοιπες κατέβασαν τη ζιβανία άσπρο πάτο.

Με τούτα και με κείνα η συζήτηση πέρασε στα προεκλογικά, με τις κυρίες να ομοφωνούν ότι τα καλύτερα σενάρια τα γράφει η ζωή. «Ξε αυτές τις εκλογές είναι βέβαιοι ότι δεν θα πληξουμε καθόλου» είπε η Ευγενία. «Ο αριστινδην υποψήφιος

And the winner is... Η κούκλα - υπερήρωας Wonder Woman, η οποία εκτίθεται δίπλα στους αρχαίους αμφορείς στο γραφείο της υπουργού Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης.

βουλευτής του ΔΗΚΟ στη Λεμεσό Στέλιος Χατζηκαράλαμπος δήλωσε ότι ο Μαρίνος Σιζόπουλος τον απείλησε πως αν τον έβλεπε ξανά μπροστά του θα τον έσπαγε στο ξύλο» συνέχισε η Καλαμαρού, «συν διάφορα άλλα γαλλικά, τα οποία όμως δεν γράφονται». «Η προεκλογική περίοδος προβλέπεται υπερθέαμα» κατέληξε η Ιουλία και ζήτησε από τη Ρωσίδα να ανοίξει ένα ακόμα μπουκάλι ζιβανία.

«Αφού φτάσαμε στο υπερθέαμα, ήρθε η ώρα να μιλήσουμε για τη Μακαρία» είπε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού

και παρουσίασε το οπτικοακουστικό τεκμήριο. Ένα συγκλονιστικό βίντεο, όπου η Μακαρία Άντρη Στυλιανού, ενδεδυμένη το πατριωτικό μπλε και με υποβλητική μουσική υπόκρουση, ανοίγει πόρτες, ανεβαίνει σκάλες και περπατά διαδρόμους για να οδηγηθεί στο happy end της πολυτάραχης πολιτικής της πορείας: στην αγκαλιά του ΕΛΑΜ. Να θυμίσουμε ότι γνωρίσαμε τη Μακαρία ως αγανακτισμένη το 2011, ως ανεξάρτητη υποψήφια στις προεδρικές του 2013 και τρία χρόνια αργότερα ως υποψήφια βουλευτή των Οικολόγων. «Η κωλοσυρμαθική εραίνε- τουν όμως που τότε» είπε με νόημα

η Κουλλίτσα Κυριακού και παρουσίασε το επόμενο ντοκουμέντο.

Από το αρχείο της Κουλλίτσας Κυριακού - Βουλευτικές εκλογές 2016: «Πραγματοποιήθηκε την Κυριακή τιμητική άσκηση καταρρίκησης της Μονάδας Εφέδρων Καταδρομών Μ.Ε.Κ. στον Γ' βράχο των ειδικών δυνάμεων. Ο πρόεδρος της μονάδας παρέδωσε στο επίτιμο μέλος του συλλόγου μας Κα Μακαρία Άντρη Στυλιανού τον Λεωνίδα. [...] Ο Λεωνίδας συμβολίζει τη μεγαλοπρέπεια και μεγαλοψυχία του Έλληνα μαχητή και μας δείχνει το δρόμο ότι όπως οι πρόγονοί μας

δεν παρέδωσαν ποτέ τα όπλα και δεν μέτραγαν τον εχθρό στη μάχη, έτσι και εμείς οι νέοι Σπαρτιάτες δεν θα παραδώσουμε τα ιερά και όσια μας, ούτε την Ελλάδα μικρότερη κατά μία σπιθαμή. Όποιος θέλει γη και ύδωρ ας έρθει να πάρει ένα γρήγορο θάνατο». «Το περίεργο είναι γιατί άργησε τόσο πολύ να πάει στο ΕΛΑΜ» σχολίασε η Κουλλίτσα και οι κυρίες υπερθεμάτισαν.

«Όλα αυτά είναι ασήμαντοίτες» είπε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, με τη σιγουριά της γυναίκας που κρύβει έναν άσο στο μανίκι της. «Το αληθινό υπερθέαμα έχει όνομα και

λέγεται Νατάσα Ιωάννου!». Ως συνήθως, είχε φυσικά δικαιο... Το βίντεο της υποψήφιας της ΕΔΕΚ είναι αφοπλιστικό: ένα διαμαντάκι της πολιτικής επικοινωνίας, το οποίο δικαιωματικά αποτελεί την κορύφωση του προεκλογικού δράματος.

Προεκλογικό βίντεο της Νατάσας Ιωάννου (χωρίς ίχνος υπερβολής): «Ένα παιδί βρίσκεται έξω από τη Βουλή, κρατώντας ένα ντοσιέ με την ένδειξη "scandal". Εμφανίζεται η Νατάσα ντυμένη στα μπλε και πλησιάζει το αγόρι. "Θέλεις βοήθεια; Ψάχνεις κάτι;" το ρωτάει. "Ναι, απαντήσεις" απαντά εκείνο. "Θέλεις να γίνεις βουλευτής; Αυτό είναι το μέλλον μας;" της λέει και της δείχνει τον φάκελο των σκανδάλων. "Φτάνει πια! Υποθηκεύεται το μέλλον μας. Κάμετε κάτι!" Ξεσπάει το ανήλικο, για να δώσει την ευκαιρία στη Νατάσα να δηλώσει με ελεγχόμενη συγκινησιακή φρόνηση: "Το μήνυμά είναι ξεκάθαρο. Φτάνει πια! Το Μάιο, δώστε ίσχύ σε όσους το λέει η ψυχή τους"».

«Μετά από αυτό το μπιζού, δικαιο- λογημένα θα πιστεύετε πως οτιδήποτε άλλο χωριά μπροστά του. Πλην όμως, ο εχθρός του γελούσι είναι ως γνωστόν το γελούσιωτερο κοπέλες» ύψωσε θριαμβευτικά τη φωνή της η Ιουλία και τους έδειξε μια φωτογραφία με την Έμιλυ Γιολίττα στο υπογραμμό της γραφείου. «Προσέξτε τη λεπτομέρεια στη βιτρίνα που βρίσκεται στο βάθος. Εκεί, ανάμεσα στους αρχαίους αμφορείς, εκτίθεται η... Wonder Woman!». Πέρασε ένα ολόκληρο λεπτό καθώς οι κυρίες προσπαθούσαν να επεξεργαστούν την πληροφορία. Κι έπειτα, σαν να το είχαν προσυμφωνήσει, ένωσαν τις φωνές τους με τη Γωγώ Τσαμπά... «Δε σου κάνω τον άγιο, αχ αμάρτησα, για μια νύχτα παράνομα αχ περπάτησα» τραγούδησαν και τούσυγκρισαν ξανά τα ποτήρια τους.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»
7.3.1941

ΕΠΑΡΧΙΑ: Η κατάληψις της Ιταλίας υπό των Γερμανών είναι ακόμη περισσότερο πλήρης, ως ηγγέλθη, παρ' όσον η κατάληψις της Βουλγαρίας. Ολοι οι ιταλικό λιμένες ευρίσκονται ήδη υπό γερμανικών ελεγκτων και η ιταλική μυστική αστυνομία διευθύνεται

υπό των ανωτέρων υπαλλήλων της Γκεσταπό. Συνεπώς η Ιταλία θεωρείται ήδη εις Βασιγκτώννα ως ελάχιστα διαφέρουσα από μίαν επαρχία του Μειζονος Ράικ.

ΑΠΟΔΡΑΣΗ: Το ημειπίσημον Ισπανικόν πρακτορείον Σίφρα ασχολείται με την φυγήν του Βασιλέως Καρόλου [της Ρουμανίας] εξ Ισπανίας και εκθέτει ότι ηθέτησεν ούτος τον λόγον, τον οποίον είχε δώσει όταν εζήτησε να τω παρασχεθή η άδεια διαμονής αναλαβών την υποχρέωσιν να μη αναχωρήσει εξ Ισπανίας. Ο Βασιλεύς και η κ. Λουπέσκου κατώκουν εις εν διαμέρισμα του μεγαλύτερου ξενοδοχείου της Σεβίλλης, επί τη βάσει δε της υποσχέσεώς του, τω είχε παραχωρηθή μεγαλύτερα ελευθερία κινήσεως. [...] Αμφότεροι απεμακρύνθησαν του ξενοδοχείου υπό το πρόσχημα ότι θα εξήρχοντο εις περιπατον. [...] Ο πρώην Βασιλεύς και η Λουπέσκου διέβησαν την πορτογαλικήν μεθόριον, χωρίς να ενοχληθούν και αγνοείται ακόμη πώς κατήρθωσαν να επιβούν του αυτοκινήτου, χωρίς να γίνουν αντιληπτοί, με όλα τα ευμετακίνητα πολύτιμα αντικείμενα, με τα κοσμήματα της κ. Λουπέσκου και με την πολύτιμον συλλογήν των καλλιτεχνικών πινάκων του Γκρέκο, τα οποία ανήκουν εις τον πρώην Βασιλέα.

«ΝΗΡΕΥΣ»: Περί το μεσονύκτιον της 23ης προς την 24η Φεβρουαρίου, το υποβρύχιον «Νηρέυς», υπό κυβερνήτην τον πλωτάρχη Βρασίδαν Ρώταν, περιπολούν εντός της Αδριατικής, συνήντησεν εχθρικήν νποπομπήν εκ δύο μεγάλων μεταγωγικών προστατευομένων υπό 2 αντιτορπιλικών. Δι' εξαιρετικώς ψυχραιμου και θαρραλέας επιθέσεως, το υποβρύχιον επέτυχε την καταστροφήν του ενός μεταγωγικού.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Εγώ δεν ήμουν αλήτης

Ένας αλήτης μάς έκανε άνω κάτω, ένας διάβολος σατανεμένος... όχι αυτός που επικαλέστηκε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, αστειευόμενος -βεβαίως, βεβαίως- ότι θα έπαιρνε τους συναδέλφους δημοσιογράφους, αν τον ρωτούσαν για Al Jazeera και τα τοιαύτα. Ο κ. Φράγκος του ΡΙΚ, πάντως, έσπευσε να δηλώσει ότι ουδένα λόγο είχαν να προκρίνουν ένα σατανιστικό τραγούδι, αφού και αυτοί χριστιανοί ορθόδοξοι είναι, προς Θεού, δεν θα έκαναν τέτοιο πράγμα... Μα για να σοβαρευτούμε, για ένα τραγούδι, σε ένα πανηγύρι, σχεδόν συμπαθητικό, όπου κρίνονται φιλίες κρατών και συγκρατούνται δεσμοί ακατάλυτοι αιώνων, εμείς θα τα κάνουμε όλα στάχτη και μπούρμπερη; Δεν είναι σωστό, δεν είναι ευγενικό. Τον πολιτισμό μας και τα μάτια μας!

Verba vana

Η ανακοίνωση πάντως που εξέδωσε το ΡΙΚ είναι όλα τα λεφτά, ένας αλήτης πείραξε και πλήγωσε μια κοπέλα, η οποία βρίσκεται σε μία προβληματική σχέση με σύνδρομο Στοιχόλμης και γενικά το κοινωνικό μήνυμά που δεν επικοινωνήσε, όμως, σωστά το ίδρυμα είναι ότι πρόκειται για την αιώνια πάλη του κακού με το καλό και στο τέλος το καλό πάντα κερδίζει! Όπως τα παραμύθια, όπου όλοι οι κακοί πηγαίνουν στο πυρ το εξώτερον! Βγάλετε μια ανακοίνωση πιο κανονική, που να μην απευθύνεται σε παιδιά δημοτικού, δεν ήταν δα και Καστοριάδης οι στίχοι που να θέλουν εμβρίθεια και ανάλυση βαθιά!

Όταν τα έλεγε η Αννούλα... πόσο μπροστά πια! Φρικιά και δαίμονες...

Όσο για την ανακοίνωση του Προεδρικού ότι δεν φιμώνει την καλλιτεχνική έκφραση... άντε, ρε παιδιά, μάς ακούει και ο αρχάγγελος Γαβριήλ και μείδιά...

Άλλο είναι το πρόβλημα πάντως, οι ωραιοί της υπόθεσης, που δεν είναι ούτε αλήτες, ούτε τι-

ποτα σατανιασμένοι τύποι, είναι οι θεολόγοι της ΟΕΛΜΕΚ. Λάβρο εναντίον του τραγουδιού, ο κακός χαμός σας λέω, αλλά για όσα λέγονται και καταμαρτυρούνται από διάφορα πρόσωπα για σεξουαλική κακοποίηση από αρχιερείς και μοναχούς «Και ουκ νν φωνή και ουκ νν ακρόασις». Κύριοι και κυρίες της επιστήμης της Θεολογίας και της Κανονο-

λογίας, προσπαθήστε για μία φορά να εκφράσετε τον αποτροπισασμό σας για όσα μιανρά συμβαίνουν στον χώρο της Εκκλησίας από λειτουργούς της και προσπαθήστε να μην έχουμε άλλη Έλενα Φραντζή και αφήστε τα περί υποκολλούρας για άλλους, διότι έτσι το «ουαί υμίν» δεν το αποφεύγετε! Penitentiagięte, Χριστιανοί... άνασπά λόγια, αιρετικά!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσεως: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιάτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΑΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρόγραμμα Επιβράβευσης Καρτών

**Έχεις κάρτα της
Ελληνικής Τράπεζας;**

**Έχεις άμεση επιστροφή
χρημάτων!**

Κατέβασε το Mple Rewards app τώρα!

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Τουρκικές πιέσεις σε διπλό ταμπλό

Πώς ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν επιχειρεί να οδηγήσει τη Λευκωσία σε μοντέλο συνομοσπονδίας πίσω από κλειστές πόρτες

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Παιχνίδι σε διπλό ταμπλό, υπό μορφή εκβιαστικού διλήμματος, στήνουν Άγκυρα και ψευδοκράτος, ενόψει πενταμερούς, με στόχο την επιβολή λύσης συνομοσπονδίας, αξιοποιώντας ως μοχλό πίεσης το ζήτημα της περικλειστής πόλης της Αμμοχώστου. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η Λευκωσία έχει καταστεί κοινώνος των προθέσεων Ερντογάν, σύμφωνα με τις οποίες, επιχειρεί να την εξωθήσει στα άκρα, δοκιμάζοντας τις αντοχές της. Ο Τούρκος πρόεδρος προτάσσει μιν λύση δύο κρατών, αλλά πίσω από κλειστές πόρτες εμφανίζεται έτοιμος να «συνθηκολογήσει» σε μια λύση συνομοσπονδίας η οποία φαίνεται να είναι και ο απώτερος του στόχος. Σε αντίθετη περίπτωση, αφήνεται να εννοηθεί ότι θα συνεχίσει να προχωρεί με τον σχεδιασμό του για εποικισμό της περικλειστής πόλης της Αμμοχώστου, κάτι που όπως πληροφορούμαστε αντανάκλαται και μέσα από τις θέσεις που μετέφερε ο Ερσίν Τατάρ, προς τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ, προχθές Παρασκευή, στα Κατεχόμενα.

Στο εκβιαστικό δίλημμα του Ερντογάν, οικοδομεί το Λονδίνο, το οποίο φροντίζει με κάθε ευκαιρία να προειδοποιεί ότι εάν η Λευκωσία δεν προσεγγίσει τις θέσεις της Άγκυρας στο ζήτημα της «πολιτικής ιδιότητας», τότε η Τουρκία θα υλοποιήσει τις δρομολογούμενες προθέσεις της στην Αμμοχώστο, ενώ θα επανέλθει και στην κυπριακή ΑΟΖ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Η κινδυνολογία, στην οποία επιδιέχεται η Βρετανία, είναι άλλως τυχαίως συναφής με τις ιδέες που έθεσε ενώπιον των μερών «ατύπως» και σκιαγραφούν ένα συνομοσπονδιακό μοντέλο, στα μέτρα της Τουρκίας, με δύο κυρίαρχες οντότητες. Με άλλα λόγια, αξιοποιώντας τα παιχνίδια που παίζει η Άγκυρα, το Φόρεϊν Όφίς εμφανίζεται ως ο από μηχανής θεός, του οποίου οι «άτυπες» προτάσεις θα δώσουν διέξοδο και θα οδηγήσουν σε διευθέτηση του Κυπριακού.

Την ίδια ώρα, οι Βρυξέλλες αναζητούν ρόλο στην άτυπη πενταμερή, αλλά και στη διαφανόμενη επανέναρξη της διαδικασίας λύσης του Κυπριακού, κάτι που εμφανίζεται να απορρίπτει η τουρκική πλευρά, τουλάχιστον προς το παρόν. Προφανής στόχος της Τουρκίας είναι να πειθαναγκάσει την Ε.Ε. να κάνει ένα βήμα πίσω από τη δεδη-

Η Ε.Ε. δεν φαίνεται διατεθειμένη να παραχωρήσει δώρα και ανταλλάγματα στην Τουρκία, εάν η Άγκυρα δεν συμβάλει ουσιαστικά στην επίλυση του Κυπριακού, διαβεβαίωσε ο Γιοσέπ Μπορέλ την κυπριακή ηγεσία.

λωμένη τοποθέτησή της για λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας στην Κύπρο. Όπως πληροφορείται η «Κ», με τη θέση της Άγκυρας, συμφωνεί η Βρετανία, η οποία μάλιστα φαίνεται να κινεί τα νήματα στο συγκεκριμένο ζήτημα, θεωρώντας προφανώς ότι και η Ε.Ε. πρέπει να συμπεριφερθεί με «ευελιξία». Άλλωστε, ο ΥΠΕΞ της Βρετανίας Ντόμινικ Ράμπμ εξήγησε δημοσίως ότι η ΔΔΟ αποτελεί σημείο εκκίνησης, αποφεύγοντας να πει ευθέως ποιο θα πρέπει να είναι το σημείο κατάληξης...

Σε κάθε περίπτωση, οι Βρυξέλλες αλλά και το Βερολίνο θεωρούν ότι τελικά η Ε.Ε. θα συμμετάσχει στην Πενταμερή ως παρατηρητής, ενώ ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ επιθυμεί να εκπροσωπήσει ο ίδιος την Ένωση στη Γενεύη, στις 27-29 Απριλίου (την τελική απόφαση αναμένεται να λάβει η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν). Ο κ. Μπορέλ, ο οποίος είχε κατ' ιδίαν συναντήσεις με τον πρόεδρο Αναστασιάδη και τον ΥΠΕΞ Νίκο Χριστοδουλίδη, κατόπιν δικού του αιτήματος, επανέλαβε τη στήριξη της Ε.Ε. σε λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, κάτι που έθεσε και προς τον Ερσίν Τατάρ, υποστηρίζοντας ότι οι Βρυξέλλες δεν μπορούν να προσυπογράψουν αλλαγή της βάσης λύσης του Κυπριακού. Την ίδια ώρα, πάντως, ο κ.

Προφανής στόχος της Τουρκίας είναι να πειθαναγκάσει την Ε.Ε. να κάνει ένα βήμα πίσω από τη δεδηλωμένη τοποθέτησή της για λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας στην Κύπρο.

Μπορέλ φρόντισε να κλείσει το μάτι στην Άγκυρα, αποφεύγοντας να πάρει θέση στο ζήτημα των αναχρονιστικών εγγυήσεων της Τουρκίας και στο ζήτημα αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων, θέμα για το οποίο ρωτήθηκε από το ΚΥΠΕ αλλά απέφυγε να απαντήσει.

Απόψε αναμένεται στην Κύπρο η ειδική απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ, Τζέιν Χολ Λουτ, η οποία αύριο Δευτέρα θα πραγματοποιήσει επαφές με τα δύο μέρη και να αναχωρήσει για την Αθήνα την Τρίτη. Μέχρι τη στιγμή που γράφονταν αυτές οι γραμμές, δεν είχε εξασφαλιστεί ραντεβού στην Άγκυρα, κάτι που αν δεν διαφοροποιηθεί τα προσεχή εικοσιτετράωρα, θα την αναγκάσει να έρθει και πάλι στην περιοχή προκειμένου να συναντηθεί με την τουρκική πολιτειακή ηγε-

σία, σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο και όταν προφανώς ανάψει πράσινο ο Ταγίπ Ερντογάν. Σημειώνεται ότι αύριο Δευτέρα θα βρίσκεται στη Λευκωσία ο ΥΠΕΞ της Ελλάδας Νίκος Δένδιας, ο οποίος θα ενημερωθεί από τον Νίκο Χριστοδουλίδη για όλο το φάσμα των εξελίξεων.

Ανοχή ΟΗΕ-Βρετανίας

Νέα τετελεσμένα επιχειρεί να επιβάλει η Άγκυρα στην περιοχή Πύλας, παραβιάζοντας το στάτους κβο εντός της νεκρής ζώνης, λίγο πριν από την άτυπη πενταμερή διάσκεψη και τη δρομολογούμενη επανέναρξη της διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού. Η Άγκυρα και το ψευδοκράτος, με πρόσχημα την τοποθέτηση αγωγού νερού, προβαίνουν σε έργα, χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε αντίδραση από τη Βρετανία που ελέγχει το οδόφραγμα του Περγάμου, αλλά και από τα Ηνωμένα Έθνη που έχουν την ευθύνη της νεκρής ζώνης. Η στάση ανοχής των «δύο», του υπάτου αρμοστή της Βρετανίας Στίβεν Λίλι και της ειδικής αντιπροσώπου γ.γ. ΟΗΕ Ελίζαμπεθ Σπέχαρ, προκαλεί εύλογους σκεπτικισμούς που εκτείνονται και στη στάση που θα τηρήσουν τόσο η Βρετανία, όσο και κυρίως τα Ηνωμένα Έθνη στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Σύγχυση για τη βάση λύσης στα Κατεχόμενα

Κυριαρχική ισότητα και γρήγορη ενσωμάτωση της τ/κ κοινότητας στην ευρωπαϊκή και διεθνή κοινότητα θέλουν Τατάρ και Οζερσάι

Του ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ

Ο Ερσίν Τατάρ αναδείχθηκε στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας προβάλλοντας, με την υποστήριξη της Άγκυρας, την ιδέα της λύσης του Κυπριακού πάνω σε μια νέα βάση διαπραγματεύσεων και τελικής συμφωνίας. Τη συγκεκριμένη θέση προβάλλει την τελευταία περίοδο και η Άγκυρα, τόσο διά στόματος του Τούρκου προέδρου Ταγίπ Ερντογάν όσο και των εκπροσώπων της τουρκικής κυβερνήσεως. Παρά το γεγονός ότι το διδύμο Άγκυρας-ηγεσίας Τατάρ επιμένει στη σημασία της λύσης των δύο κρατών, λίγες εβδομάδες πριν από την άτυπη διάσκεψη, στην τ/κ κοινότητα υπάρχει κλίμα σύγχυσης και προβληματισμού ως προς την ανάγκωση και το περιεχόμενο της συγκεκριμένης στρατηγικής. Εντός της τ/κ Δεξιάς, ακούγονται φωνές που ερμηνεύουν με πολύ διαφορετικό τρόπο από την ηγεσία του Τατάρ τα τελευταία δεδομένα στο Κυπριακό. Την ίδια ώρα, η τ/κ Αριστερά, η οποία επιμένει στη διζωνική, δικαιοδική λύση (ΔΔΟ), παρακολουθεί με αμυχνία και έντονο προβληματισμό τις τελευταίες εξελίξεις στο Κυπριακό.

Κυριαρχική ισότητα

Ο κ. Τατάρ και οι συνεργάτες του προβάλλουν την άποψη ότι η ΔΔΟ έπαψε να αποτελεί βάση της επίλυσης του Κυπριακού το ξημέρωμα της 7ης Ιουλίου 2017, όταν ήλθε στο προσκήνιο το τελικό αδιέξοδο στο Κραν Μοντάνα. Με βάση αυτήν τη θεωρία, ο κ. Τατάρ δηλώνει ότι πλέον στο Κυπριακό έχει έρθει η στιγμή για να συμφωνηθεί η νέα βάση λύσης που είναι η αρχή της

Ο Οζερσάι συμφωνεί με τον Τατάρ και τους υποστηρικτές του στο γεγονός ότι πλέον έχει έρθει η στιγμή για να αναζητηθεί μια νέα βάση λύσης.

κυριαρχικής ισότητας. Στο πλευρό του κ. Τατάρ βρίσκονται σημαντικά στελέχη της τ/κ Δεξιάς, όπως ο Εργκιούν Ολγκούν και ο Ογουζχάν Χασίπογλου, οι οποίοι θεωρούν ότι στην Κύπρο από το 1974 και μετά υφίστανται ντε φάκτο δύο ξεχωριστά κράτη. Η τ/κ πλευρά έχει αποδείξει από το 1983 ότι είναι ικανή να διοικήσει μια ξεχωριστή κρατική δομή και σύμφωνα πάντα από την ιδιόρρυθμη οπτική γωνία της τ/κ Δεξιάς, η ε/κ πλευρά δεν πρόκειται να αποδεχθεί ποτέ την πολιτική ισότητα των Τ/κ. Σημείο εκκίνησης, λοιπόν, για τη νέα διαδικασία λύσης στο Κυπριακό είναι η αρχή της κυριαρχικής ισότητας, σε αρχικό στάδιο, τουλάχιστον. Στην Πενταμερή, οι εμπλεκόμενες πλευρές θα συμφωνήσουν για την τροποποίηση της βάσης λύσης και παράλληλα θα ξεκινήσει η συζήτηση για την κατοχύρωση της ίσης κυριαρχίας του υποτιθέμενου ξεχωριστού τ/κ κράτους και μια συνοπτική διαδικασία για τη διευθέτηση όλων των ανοικτών ζητημάτων, όπως λ.χ. το εδαφικό, το περιουσιακό και το ζήτημα των εγγυήσεων. Σημειώνεται ότι ο κ. Χασίπογλου, στο παρελθόν, μιλώντας στην «Κ», δεν απέκλεισε το ενδεχόμενο της τελικής συμφωνίας με βάση το μοντέλο της συνομο-

Λίγες εβδομάδες πριν από την άτυπη διάσκεψη, στην τ/κ κοινότητα επικρατεί κλίμα σύγχυσης ως προς την ανάγνωση της λύσης των δύο κρατών, με την τ/κ Αριστερά να παρακολουθεί με αμυχνία τις εξελίξεις.

σπονδίας. Κατά τη γνώμη του, εφόσον κατοχυρωνόταν διεθνώς η κυριαρχία των Τ/κ στο βόρειο κομμάτι της Κύπρου θα μπορούσε να συζητηθεί η δημιουργία μιας κοινής σκέψης για το νησί στο διεθνές σκηνικό. Το συνομοσπονδο, κεντρικό κράτος θα είχε περιορισμένο αριθμό εξουσίες και αρμοδιότητες.

Η γραμμή Όζερσάι

Ο πρώην διαπραγματευτής των Τ/κ, Κουντρέτ Οζερσάι, μιλώντας στην «Κ» πρόσφατα, ξεκαθάρισε το όραμά του για τη λύση του Κυπριακού. Ο κ. Οζερσάι συμφωνεί με τον κ. Τατάρ και τους υποστηρικτές του στο γεγονός ότι πλέον έχει έρθει η στιγμή για να αναζητηθεί μια νέα βάση λύσης. Το ναυάγιο του Κραν Μοντάνα και η στασιμότητα που

ακολούθησε στο Κυπριακό δεν αφήνουν πολλά περιθώρια αισιοδοξίας για το μέλλον της ΔΔΟ. Με βάση την προαναφερθείσα άποψη, ο κ. Οζερσάι εισηγείται την έναρξη της συζήτησης για τα πιθανά πεδία συνεργασίας των δύο κοινοτήτων και θεωρεί ότι οι Τ/κ δεν πρέπει να σταταλίσουν πολύτιμο χρόνο, εστιάζοντας την προσοχή τους στην ενίσχυση του καθεστώτος τους στη διεθνή κοινότητα. Με άλλα λόγια, όπως ο ίδιος θεωρεί, σημασία δεν έχει η άμεση κατοχύρωση της ξεχωριστής κυριαρχίας των Τ/κ, αλλά η γρήγορη και σταδιακή ενσωμάτωση της τ/κ κοινότητας στην ευρωπαϊκή και διεθνή κοινότητα. Σύμφωνα με τον κ. Οζερσάι, αναλόγως με τη διάθεση που θα δείξουν οι δύο κοινότητες για τη δικαιοδική

συνεργασία, θα μπορούσε σταδιακά να αυξηθεί ο αριθμός των πεδίων συνεργασίας. Με αυτό το σκεπτικό, ο κ. Οζερσάι θεωρεί ότι σε βάθος χρόνου η συνεργασία ή η ασυμμενοσία των δύο πλευρών θα μπορούσε να οδηγήσει την Κύπρο είτε στην ομοσπονδία είτε στην τελική διχοτόμηση.

Η εξτρεμιστική πτέρυγα

Την παρούσα στιγμή, στους κόλπους της τ/κ Δεξιάς, εκτός από τους οπαδούς του κ. Τατάρ και του κ. Οζερσάι, την παρουσία της κάνει αισθητή και μια μικρότερη ομάδα, η εξτρεμιστική πτέρυγα. Πρόκειται για οπαδούς του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) που τρέχουν πίσω από το όραμα του παντουρκισμού και υποστηρίζουν ένθερμα την εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Ερντογάν στην ευρύτερη περιοχή. Η εξτρεμιστική πτέρυγα του ΚΕΕ εκφράζει τις απόψεις της μέσω του κομματικού οργάνου του «κυβερνώτος» κόμματος και τις τοποθετήσεις του «υπουργού Εξωτερικών», Ταχσίν Ερτογουρούλογλου. Η εξτρεμιστική σχολή πρεσβεύει την ιδέα ότι το Κυπριακό ξεκίνησε το 1878, όταν η Κύπρος τέθηκε πρώτα υπό βρετανική και στη συνέχεια υπό «ε/κ κατοχή». Η Τουρκία από το 1963 και μετά, σταδιακά «επανάφερε την τάξη στο νησί», εδραίωνοντας την κυριαρχία των Τ/κ στο βόρειο τμήμα του νησιού. Το δε υπόλοιπο κομμάτι του νησιού παρέμεινε «υπό την κατοχή των Ε/κ». Ως προς την προοπτική διευθέτησης του Κυπριακού, η εξτρεμιστική σχολή προτείνει ένα είδος «επιλεκτικής προάσπισης» των Κατεχομένων στην Τουρκία. Με άλλα λόγια, η τ/κ κοι-

4 προϋποθέσεις θέτει η Κύπρος

Η Ε.Ε. δεν φαίνεται διατεθειμένη να παραχωρήσει δώρα και ανταλλάγματα στην Τουρκία εάν η Άγκυρα δεν συμβάλει ουσιαστικά στην επίλυση του Κυπριακού, διαβεβαίωσε ο Γιοσέπ Μπορέλ την κυπριακή ηγεσία. Πριν από τις επαφές του υπάτου εκπροσώπου της Ε.Ε. στην Κύπρο, ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης είχε καταθέσει τις θέσεις της Λευκωσίας ενόψει της Συνόδου Κορυφής στις 25-26 Μαρτίου, όπου θα επιχειρηθεί η λήψη πολιτικών αποφάσεων αναφορικά με τις ευρωτουρκικές σχέσεις. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ο κ. Χριστοδουλίδης κατέστησε σαφές ότι η Κύπρος είναι έτοιμη να συναντήσει στη θετική ατζέντα της Ε.Ε. προς την Τουρκία, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

- Ουσιαστική συμβολή της Άγκυρας στην επίλυση του Κυπριακού, υποχρέωση η οποία άλλωστε απορρέει από το Διαπραγματευτικό Πλαίσιο της Τουρκίας.
 - Τερματισμός των τουρκικών ενεργειών στην Αμμοχώστο και υλοποίηση των σχετικών ψηφισμάτων του Σ.Α. ΟΗΕ.
 - Τερματισμός κάθε ενέργειας στην κυπριακή ΑΟΖ.
 - Εκπλήρωση των λοιπών κυπρωγενών υποχρεώσεων (περιλαμβανομένων της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου και της εξομάλυνσης των σχέσεων της Τουρκίας με την Κυπριακή Δημοκρατία).
- Σημειώνεται ότι ό,τι στο επίκεντρο των αποφάσεων που δρομολογούνται θα είναι και ένα νέο πλαίσιο συνεργασίας Ε.Ε.-Τουρκίας στο μεταναστευτικό, κάτι που επιθυμεί διακαώς η Άγκυρα Μέρκελ και αξιώνει η Άγκυρα. Από τις μέχρι τώρα ζυμώσεις στην Ε.Ε., καταγράφονται πάντως εκ διαμέτρου διαφορετικές θέσεις αναφορικά με το «πρώτο δώρο» που θα μπορούσε να δοθεί προς την Τουρκία και αφορά μια νέα οικονομική στήριξη ύψους περίπου 4,6-4,8 δισεκατομμυρίων ευρώ (για τη φιλοξενία Σύρων προσφύγων). Οι διαφορίες αφορούν τη «γραμμή» από την οποία θα εξασφαλιστούν τα κονδύλια, με την Κομισιόν να ζητάει και εθνικές συνηγορίες και κάποια κράτη-μέλη να παραπέμπουν απλώς στον κοινοτικό προϋπολογισμό.

νότητα από τη μια θα διατηρήσει την αυτονομία της σε ορισμένα πεδία και από την άλλη θα παραδώσει τα εδάφη που ελέγχει στην Τουρκία.

Αμυχνία τ/κ Αριστεράς

Τη στιγμή που στους κόλπους της Δεξιάς κορυφώνεται η συζήτηση για τη νέα βάση λύσης, η Αριστερά παρακολουθεί με αμυχνία τις τελευταίες εξελίξεις του Κυπριακού και αδυνατεί να ορθώσει το αναστήμα της στη Δεξιά και στην Άγκυρα. Σε επίπεδο επίσημης ρητορικής όλα τα κόμματα της Αριστεράς επιμένουν στη σημασία της ΔΔΟ. Κατά την άποψη τους, καμία φόρμουλα, εκτός από αυτήν της ΔΔΟ, δεν πρόκειται να εξασφαλίσει την έγκριση των Ε/κ, της Ε.Ε. και της διεθνούς κοινότητας. Όπως σημειώνεται, η τ/κ Δεξιά φέρνει στο προσκήνιο εναλλακτικές προτάσεις, γνωρίζοντας πολύ καλά ότι αυτές δεν πρόκειται να επιτύχουν, και το κάνει κυρίως για να ικανοποιήσει την «ελογική» της βάση. «Το βασικό πρόβλημα με τη ρητορική, στην οποία αναφέραμε δεν είναι το περιεχόμενό της αλλά ο τρόπος που προβάλλεται», σημειώνει την προηγούμενη εβδομάδα πηγή της «Κ» που παρακολουθεί τις εξελίξεις στην τ/κ Αριστερά και δεν επιθυμεί να κατονομαστεί. Η πηγή μας προσθέτει: «Ο Μουσταφά Ακιντζί ήταν ο τελευταίος ικανός ηγέτης της τ/κ Αριστεράς που μετέφερε την ΔΔΟ με πειστικό τρόπο σε ολόκληρη την τ/κ κοινότητα, στους Τ/κ, στους πολίτες μας με διπλή υπηκοότητα αλλά και στο εσωτερικό της Τουρκίας. Μετά τον Ακιντζί κανένα τ/κ κόμμα δεν είναι σε θέση να εκτελέσει αυτό το καθήκον».

Προσγείωση EastMed στις πραγματικότητες

Η σύσφιξη των ενεργειακών σχέσεων Ισραήλ-Αιγύπτου καμπανάκι για τα ενεργειακά της Κύπρου και τον άξονα Αθηνών-Λευκωσίας

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η σταδιακή αποχώρηση του τουρκικών πλοίων από την κυπριακή ΑΟΖ, στο τέλος του 2020, ουσιαστικά σήμανε έναν προσωρινό τερματισμό των συνεχιζόμενων προκλήσεων της Άγκυρας στην περιοχή. Ικανοποιήθηκαν έτσι τα όσα επιτακτικά έθεταν Αθήνα και Λευκωσία για εκτόνωση της κατάστασης στην Ανατολική Μεσόγειο. Η αποκάλυψη, όμως, μέσω διαρροών στην εφημερίδα «Το Βήμα», πως γίνονται παρασκηνιακές κινήσεις για αλλαγή όδευσης του αγωγού EastMed, ήλθε να ταραξεί την εύθραυστη ηρεμία που επικρατεί την παρούσα περίοδο, προκαλώντας τεράστια ερωτηματικά, αλλά και αποκαλύπτοντας τι αφήνει επί του εδάφους η έκρυθμη κατάσταση που έχει προκαλέσει στην περιοχή η Τουρκία. Ο EastMed εξαγγέλθηκε ως έργο το 2011, με βασικούς συντελεστές την ελληνική ΔΕΠΑ και την ιταλική εταιρεία Edison. Παρά το γεγονός ότι ο αγωγός συμπεριλήφθηκε στις λίστες με τα Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος της Ε.Ε., μέχρι το 2015 έπεσε στα αζήτητα. Η επιστροφή του στο προσκήνιο ως το εμβληματικό έργο της τριμερούς συνεργασίας Κύπρου-Ελλάδας-Ισραήλ, έγινε από τον Βενιαμίν Νετανιάχου και μετά την επιδείνωση των σχέσεων του Ισραήλ με την Τουρκία και την εγκατάλειψη της ιδέας ενός αγωγού μεταφοράς των ισραηλινών κοιτασμάτων μέσω Τουρκίας. Από τότε πέρασαν έξι χρόνια και παρά το γεγονός ότι ο EastMed, ως κορυφαίο έργο, συνεχίζει να υφίσταται, το Ισραήλ, εκ των ζωνών υποστηρικτών του αγωγού, πραγματοποιεί στροφή προς την Αίγυπτο ενισχύοντας τη μεταξύ τους ενεργειακή συνεργασία. Από την άλλη η αιγυπτιακή πρόταση για αλλαγή όδευσης του αγωγού, θέτει σοβαρά ζητήματα που αφορούν τον άξονα Αθηνών-Λευκωσίας, τροφοδοτεί τους αρνητές του έργου που εντοπίζουν ανυπερόβλητα εμπόδια και δυσκολίες υλοποίησής του, και στέλνει ανησυχητικά μηνύματα αλλαγής προσανατολισμού Ισραήλ και Αιγύπτου στα ενεργειακά της περιοχές.

Οι αρρυθμίες

Από όσα έχουν γίνει γνωστά από τις παρασκηνιακές κινήσεις για τον EastMed, η πρόταση του Αιγυπτίου προέδρου Αλ Σίσι στον πρωθυπουργό της Ελλάδας Κυριάκο Μητσοτάκη, αποκαλύπτει τις θεμελιώδεις φιλοδοξίες του Καΐρου να καταστεί ο υπ' αριθμόν ένα ενεργειακός παίκτης της Ανατολικής Μεσογείου. Σύμφωνα με κάποιους αναλυτές, η πρόταση αυτή είναι απότοκο της στασιμότητας στο Κυπριακό και του κλίματος έντασης που προκαλεί στην περιοχή η Τουρκία. Εκφράζει τις επιδιώξεις του Καΐρου, που δεν εξυπηρετούσε η αρχική όδευση του αγωγού, από τα κοιτάσματα της περιοχής προς την Ελλάδα, μέσω Κύπρου, και από εκεί στο ευρωπαϊκό ενεργειακό σύστημα. Ένα χρόνο πριν, στην Αθήνα, οι τρεις βασικοί πυλώνες-κράτη που στηρίζουν τον αγωγό (Κύπρος, Ελλάδα, Ισραήλ),

προχώρησαν στην υπογραφή διακρατικής συμφωνίας, ένα βήμα σημαντικό για την υλοποίηση του έργου. Έναν χρόνο αργότερα, το πανηγυρικό κλίμα που συνόδευσε την υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας έχει εξαφανισθεί. Από την πρόταση του Αιγυπτίου προέδρου, ασχέτως του βαθμού δυσκολίας υλοποίησής της, η Κυπριακή Δημοκρατία εμφανίζεται ως ο περισσότερο χαμένος. Η Λευκωσία που σταδιακά τα τελευταία χρόνια είδε να εξαφανίζεται η προοπτική ενός τερματικού υγροποιήσιμου Φ.Α. (LNG) επί κυπριακού εδάφους, πόνταρε στα γεωπο-

«Όπως προκύπτει από τους χειρισμούς που έγιναν, η κυπριακή πλευρά προσπαθεί να κρατήσει το όλο ζήτημα χαμηλά, προκειμένου να μη διαταράξει τις λεπτές ισορροπίες και το κλίμα των σχέσεων με την Αίγυπτο αλλά και με την Αθήνα.

λιτικά πλεονεκτήματα όδευσης του EastMed από το εδάφος της. Εάν ληφθούν υπόψη και οι διεργασίες μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου για έναν αγωγό από τα ισραηλινά κοιτάσματα προς τα αιγυπτιακά τερματικά LNG, που είχε γράψει η «Κ» την περασμένη Κυριακή, το πρωταρχικό ζήτημα πολιτικής για τη Λευκωσία, που είναι το γεωπολιτικό, είναι φανερό πως εξασθενίζει επικίνδυνα.

Τι πράττει η Λευκωσία;

Ένα άλλο ζήτημα που εντείνει τους υπάρχοντες προβληματισμούς, αφορά τη στάση της κυπριακής πλευράς στις παρασκηνιακές κινήσεις, με αιχμή την Αθήνα. Στο πολιτικό κομμάτι της φερόμενης αιγυπτιακής πρότασης για τον EastMed, η Λευκωσία, επίσης, τόσο διά του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Χριστοδουλίδου όσο και διά του διευθυντή του Γραφείου Τύπου του προέδρου της Δημοκρατίας Βικτωρία Παπαδόπουλου, ουσιαστικά έθεσε ένα πρόωρο τέλος στην όποια προοπτική της αιγυπτιακής πρότασης. Ανεπίσημα, όχι από κυβερνητικές πηγές, λέγεται πως η πρόταση του Αλ Σίσι συζητήθηκε κατά την πρόσφατη επίσκεψη του Νίκου Αναστασιάδη στο Ισραήλ, με τον Κύπριο πρόεδρο να την ακυρώνει. Αυτό το οποίο δεν έχει γίνει γνωστό είναι το κατά πόσο ο Έλληνας πρωθυπουργός, στη στάση που πραγματοποιεί στην Αίγυπτο για την υλοποίηση της Λευκωσία πράγματι πάει στο Ισραήλ, συζητώντας το θέμα με τον Νίκο Αναστασιάδη. Όπως προκύπτει από τους χειρισμούς που έγιναν μετά τη διαρροή στο «Βήμα», η κυπριακή πλευρά προσπαθεί να κρατήσει το ζήτημα χαμηλά, προκειμένου να μη διαταράξει τις λεπτές ισορροπίες και το κλίμα των σχέσεων με την Αίγυπτο αλλά και με την Αθήνα. Στην προσπάθεια αυτή η προσοχή επικεντρώνεται στο εάν η πρόταση Αλ Σίσι είναι υλοποιήσιμη

Το πόσο εφικτή είναι η υλοποίηση της πρότασης του Αιγυπτίου προέδρου φαίνεται στον χάρτη. Η αλλαγή όδευσης του EastMed ξεκάρφα αυξάνει τον βαθμό δυσκολίας του έργου σε σημείο, μάλιστα, που να γίνεται λόγος για ένα νέο έργο που δεν έχει καμία σχέση με τον EastMed.

και όχι στο αποτύπωμά της. Αυτό όμως που δεν περνά απαρατήρητο στη Λευκωσία, παρά την προσπάθεια να μείνει εκτός δημόσιας συζήτησης, είναι η σκοπιμότητα της διαρροής τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, εάν ληφθούν υπόψη οι αρνητικές αντιδράσεις επί της πρότασης από κυπριακή πλευρά. Αν και στη Λευκωσία γίνεται προσπάθεια να ερμηνευθεί η διαρροή ως «κείμενο» του Καΐρου, από την

Αθήνα, δεν κρύβεται η δυσαρέσκεια που έχει προκληθεί για ζητήματα που άπτονται των διμερών σχέσεων των δύο χωρών. Εν προκειμένω, αξίζει να τονιστεί πως το Προεδρικό Μέγαρο διά του διευθυντή του γραφείου Τύπου της Δημοκρατίας, διέψευσε στο ΚΥΠΕ το δημοσίευμα των «Βήματος» στο οποίο εκτός των άλλων υποστηριζόταν πως η Λευκωσία είχε ενημερωθεί για την πρόταση Αλ Σίσι, που ανέλαβε να κοι-

μίσει στους Αναστασιάδη και Νετανιάχου ο Κυριάκος Μητσοτάκης.

Η Αθήνα

Στην ελληνική πρωτεύουσα δεν υπήρξαν δημόσιες αντιδράσεις στα όσα καταγράφονται στο δημοσίευμα. Ωστόσο, σε παρασκηνιακό επίπεδο εκφράζεται δυσαρέσκεια για τη δημόσια διαχείριση του ζητήματος από τη Λευκωσία. Ανεπίσημα η στάση Μητσοτάκη απέναντι στην πρόταση Σίσι αποδίδεται περισσότερο σε λόγους τακτικής των Αθηνών απέναντι στο Κάιρο και λιγότερο σε λόγους ουσίας. Τακτική που φαίνεται πως έχει να κάνει με την πρόσφατη προκήρυξη του πρώτου διεθνούς γύρου προσφορών από την αιγυπτιακή κυβέρνηση για την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, μεταξύ άλλων, και στη Μεσόγειο Θάλασσα. Στην Αθήνα θεωρείται πως η προκήρυξη, σε μια περίπτωση αποτελεί έμμεση πλέον όμως σαφή εκδήλωση πρόθεσης της Αιγύπτου να αναγνωρίσει τα νότια όρια της τουρκικής υφαλοκρηπίδας, όπως αυτά κατατέθηκαν στον ΟΗΕ τον Νοέμβριο του 2019. Το άλλο ζήτημα που αναδεικνύεται είναι αυτό της αντιδράσης της κυπριακής πλευράς. Τεχνοκρατικές απόψεις στη Λευκωσία ενισχύουν τα περί διπλωματικών ελιγμών πίσω από τις κινήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, υποστηρίζοντας ότι η πρόταση Σίσι είναι άνευ προοπτικής, μιας και δεν μειώνει τον βαθμό δυσκολίας υλοποίησης του EastMed, ενώ από την άλλη υπάρχουν αντικειμενικές δυσκολίες σοβαρών αλλαγών σε ένα έργο το οποίο έχει χρηματοδοτηθεί δύο φορές από την Ε.Ε.

Τι πράττει το Ισραήλ

Εν αντιθέσει με τον θόρυβο που προκλήθηκε σε Ελλάδα και Κύπρο, στο Ισραήλ το όλο ζήτημα δεν φάνηκε να λαμβάνει ανάλογες δημόσιες

διαστάσεις. Με εξαίρεση κάποιες πληροφορίες που φέρουν τον Κύπριο πρόεδρο να απέρριψε στον Βενιαμίν Νετανιάχου τα περί νέας όδευσης του EastMed, το Ισραήλ φάνηκε ιδιαίτερα προσεκτικό, αφήνοντας το όλο ζήτημα να αιωρείται. Στάση η οποία δεν πρέπει να θεωρείται άσχετη με τις προσπάθειες που καταβάλλονται για ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων Ισραήλ - Αιγύπτου και στον ενεργειακό τομέα. Στις 22 Φεβρουαρίου του Ισραήλ επισκέφθηκε ο υπουργός Ενέργειας της Αιγύπτου, επίσκεψη η οποία, όπως έγραψε η «Κ», σηματοδοτούσε και την ιστορική συμφωνία σύνδεσης του «Λεβιάθαν» με τα αιγυπτιακά τερματικά υγροποιήσιμου Φ.Α. από τα ισραηλινά κοιτάσματα προς την Αίγυπτο, ένα θέμα με έντονο κυπριακό ενδιαφέρον. Στο κλίμα που δημιουργείται μεταξύ Ισραήλ και Καΐρου στα ενεργειακά, δεν πρέπει να προεραστεί και η συμφωνία για εξαγωγή ισραηλινού Φ.Α. αξίας 15 δισ. δολαρίων, με αγοραστή ιδιωτική αιγυπτιακή εταιρεία, μέσω του αγωγού East Mediterranean Gas. Ωστόσο, αυτό που παραμένει ως ερωτηματικό είναι εάν το Ισραήλ θέλει να βάλει όλα τα ενεργειακά του (και αλλαγή όδευσης του EastMed) στο αιγυπτιακό καλάθι. Οι εκτιμήσεις που εκφράζονται δεν φαίνεται να ευνουσίη μια τέτοια προοπτική, μιας και συνεχίζει να επικρατεί η άποψη πως το περιβάλλον στο Κάιρο δεν προσφέρει την απαραίτητη πολιτική σταθερότητα γι' αυτού του είδους συνεργεία. Επίσης, όπως υπενθυμίζεται με νόημα, ο EastMed βγήκε από τα αζήτητα από τον Βενιαμίν Νετανιάχου ως μια ασφαλής εμπορική επιλογή για τα ισραηλινά κοιτάσματα. Επιλογή που δεν προσφέρει η περιπέτεια της Τουρκίας αλλά και η Αίγυπτος, υπό την ανησυχία δράσης των Αδελφών Μουσουλμάνων.

Προς επιδιαιτησία για το «Αφροδίτη»

Η σημαντική καθυστέρηση που παρατηρείται με το κοιτάσμα «Αφροδίτη» εκτιμάται πως αφήνει εκτός των ευρύτερων ενεργειακών διεργασιών την Κύπρο, η οποία όπως διαφαίνεται, θα αναγκασθεί να προσαρμοσθεί στα δεδομένα που θα καθορίσουν Ισραήλ και Αίγυπτος. Εάν η Λευκωσία επιθυμεί να παραμείνει στον πυρήνα των ενεργειακών σχεδιασμών, θα πρέπει να «ανεβάσει στροφές», όπως υποδεικνύουν αναλυτές. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει απαραίτητα να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό η τελική επιβεβαιωτική γεωτρύπη στο «Αφροδίτη»

που είναι προγραμματισμένη εντός του 2021, αλλά και από την άλλη να υπάρξει κατάληξη των συζητήσεων με το Ισραήλ για το ποσοστό του κοιτάσματος «Αφροδίτη» που εισχωρεί στην ισραηλινή ΑΟΖ. Επί του προκειμένου αυτό που φαίνεται να έχει συμφωνηθεί, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» είναι να γίνει μια τελευταία προσπάθεια σε πολιτικό επίπεδο. Εάν αυτή αποτύχει, να δοθεί ευκαιρία στις εταιρείες να λύσουν τον γόρδιο δεσμό. Ως ύστατη λύση, εάν αποτύχουν οι άλλες δύο προσπάθειες, το όλο ζήτημα να παραπεμφθεί σε επιδιαιτησία.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Έμειναν στο ψάξιμο...

Στις 3 Φεβρουαρίου, πριν από έναν μήνα δηλαδή, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Κυριάκος Κούσιος ήταν φιλοξενούμενος στο Πρωινό Δρομολόγιο του Τρίτου Προγράμματος του ΡΙΚ και συζητούσε με την οικοδέσποινα της εκπομπής για τα όσα κατέθεσε ο πρόεδρος Αναστασιάδης, την προηγούμενη μέρα, στην Ερευνητική Επιτροπή για το μεγάλο σκάνδαλο των παράνομων και παράτυπων διαβατηρίων, που δόθηκαν επί διακυβέρνησης ΔΗΣΥ, κατά παράβαση των κριτηρίων που προέβλεπε ο σχετικός κανονισμός. Όταν ρωτήθηκε ο κ. Κούσιος για τις δύο γνωματεύσεις της Νομικής Υπηρεσίας, επί των ημερών Κώστα Κληρίδη, οι οποίες προ-

ειδοποιούσαν την κυβέρνηση Αναστασιάδη και ΔΗΣΥ για την προβληματική εφαρμογή του Προγράμματος Προσέλκυσης Εγγυήσεων και οι οποίες, όπως αποδείχθηκε, αγνοήθηκαν προκλητικά από την κυβέρνηση, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος εξέφρασε κάτι ανάμεσα σε άγνοια και έκπληξη για τον θόρυβο που έχει δημιουργηθεί. Και κατέληξε με τη γνωστή, πλέον, σοβαροφάνεια που χαρακτηρίζει τους κυβερνητικούς αξιωματούχους του ΔΗΣΥ, λέγοντας ότι «από χτες, με οδηγίες του Προέδρου, βρούμε τις δύο γνωματεύσεις της Γενικής Εισαγγελίας για το Πρόγραμμα Πολιτογραφίσεων». Έκτοτε, ακόμα ψάχνουν. Θα διερωτάστε, βέβαια, γιατί το ψάχνω

εγώ; Η απάντηση είναι απλή: για λόγους αξιοπρέπειας. Γιατί είμαι ένας από τους χιλιάδες πολίτες που άκουσαν εκείνο τον πρωινό τον κυβερνητικό εκπρόσωπο να λέει κάτι και που αρνούμαστε να συμβιβαστούμε με το θλιβερό γεγονός, ότι η κυβέρνηση υποτάξει τόσο, μα τόσο πολύ, τη νομιμότητα του λαού. Γιατί είμαι ένας από τους χιλιάδες πολίτες, που θεωρούν αδιανόητη την εντύπωση των κυβερνήσεων, ότι μπορούν με ευκολία να «ξεπερνούν», ρίχνοντας σοβαροφάνειες φάκες κενές περιεχομένου, κάθε φορά που τίθεται μια συγκεκριμένη και καθόλα εύλογη ερώτηση. Γιατί είναι προφανές, ότι τα περισσότερα σκάνδαλα και αρνητικά πεπραγμένα αυτής της δια-

κυβέρνησης εδράζονται στην αλαζονεία και έπαρση του προέδρου Αναστασιάδη και των στελεχών της, καθώς και στην πεποίθησή τους ότι «ο κόσμος ξεχνά γρήγορα», «ο κόσμος δεν δίνει σημασία», «ο κόσμος ασχολείται μόνο με τα δικά του προβλήματα». Και η αλήθεια είναι πως, αυτή η διακυβέρνηση—είτε λόγω συγκυριών, είτε λόγω της πολιτικής της—φροντίζει ώστε κάθε μέρα της θητείας της να είναι ένας διαρκής αγώνας επιβίωσης των πολιτών, με αποτέλεσμα να μη μένει στους πολίτες το κουράγιο ή η όρεξη να ασχολούνται με τα διαδοχικά σκάνδαλα και τις παταγώδεις αποτυχίες της. Κοινώς, να μην το πολυψάχνουν... Κι έτσι, μετά από οκτώ χρόνια

διακυβέρνησης ΔΗΣΥ, οι κυβερνώντες συνεχίζουν απότοπι, θρασεύς και αλαζόνες. Και την ίδια ώρα, η κοινωνία:

- Μετρά σειρά λαθών του προέδρου Αναστασιάδη στο Κυπριακό, με αποτέλεσμα να βρισκόμαστε μπροστά στον εκβιασμό, είτε για αποδοχή μιας συμφωνημένης διχοτόμησης είτε για ένα τουρκικών προδιαγραφών κλείσιμο του Κυπριακού,
- Βίωσε και βιώνει την κατάρρευση του Συνεργατισμού, της μεσοασίας τάξης και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και
- Παρακολουθεί την αποκάλυψη διαδοχικών σκανδάλων και φαινομένων διαπλοκής και διαφθοράς,

που πληγώνουν την αξιοπρέπεια του λαού μας και που εκθέτουν την πατρίδα μας διεθνώς. Είναι γι' αυτόν τον λόγο που η κοινωνία ζητάει αλλαγή. Αλλαγή ύφους, αλλαγή νοοτροπίας, αλλαγή συμπεριφοράς, αλλαγή προτεραιοτήτων, αλλαγή πολιτικής. Ζητάει, όμως, και σεβασμό. Σεβασμό στη νομιμότητα των πολιτών, σεβασμό στα χρήματα των φορολογουμένων, σεβασμό στον δημόσιο πλούτο, σεβασμό στους θεσμούς του κράτους. Στο Προεδρικό, πάντως, συνεχίζουν το ψάξιμο...

Ο κ. Χρήστος Παντελίδης είναι υποψήφιος βουλευτής Λευκωσίας του ΔΗΚΟ και μέλος της Γραμματείας του ΔΗΚΟ.

Οι τακτικές κινήσεις προς τη Γενεύη

Το blame game αποκτά, σε περίπτωση αποτυχίας της επανέναρξης του διαλόγου, χαρακτηριστικά μεσοπρόθεσμου στόχου

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η «μεγάλη εβδομάδα» του Κυπριακού στην Γενεύη μπορεί να ακούγεται, δημοσιογραφικά, ως κλισέ, αλλά στο διάστημα 27 με 29 Απριλίου στη Γενεύη της Ελβετίας δεν θα κριθεί μόνο αν θα υπάρξει κοινό έδαφος μεταξύ Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων και Τουρκίας για την επανέναρξη των συνομιλιών, αλλά αν θα υπάρξει και μια τελική δοκιμασία, μια «άσκηση τακτικής», σε σχέση με το αν το Κυπριακό θα προχωρήσει, όπως διαχρονικά το γνωρίσαμε τις τελευταίες δεκαετίες ή θα αλλάξει άρδην. Η άτυπη πενταμερής συνεπώς δεν αποτελεί απλώς ένα τριήμερο μεταξύ Μ. Τρίτης και Μ. Πέμπτης, αλλά και μια υπαρκτή σύγκρουση μετά από τρία και πλέον χρόνια απουσίας διαλόγου στο Κυπριακό. Υπαρκτή, διότι οι αφηγηματικές θέσεις των δύο πλευρών δείχνουν αγεφύρωτες: Η ε/κ πλευρά κάνει λόγο για στάση αρχών, επί των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφάλειας του ΟΗΕ, και στη βάση της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας (ΔΔΟ), προσθέτοντας στην εικόνα τις έννοιες της χαλαρής ή αποκεντρωμένης ομοσπονδίας.

Η τ/κ πλευρά και Τούρκοι αξιωματούχοι, ανά διαστήματα και εμφατικά, μιλάνε για λύση δύο κρατών, επαναφέροντας τη στάση αρχών που εξέφρασαν το 2017, προσερχόμενοι στο Κραν Μοντάνα για «τελευταία ευκαιρία συζήτησης στη βάση του ομοσπονδιακού μοντέλου». Σύγκρουση διότι, όπως σε κάθε διαδικασία αναμόρφωσης του Κυπριακού προκειμένου να υπάρξει διπλωματική κορύφωση, η αποτυχία επίτευξης συμφωνίας αποτελεί το αντικείμενο ενός ιδιότυπου παιχνιδιού επιρροής ευθυνών: το «blame game». Το πώς οι δύο πλευρές θα προσέλθουν στη Γενεύη στο διευρυμένο σχήμα «5+1» (δύο κοινότητες, εγγυήτριες και Ε.Ε.) της άτυπης πενταμερούς, αν ιδωθεί σαν άσκηση τακτικής έχει πολύ ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Η προβολή της, στο εγγύς μέλλον, μάλιστα καταδεικνύει δύο στοιχεία: α. Πως δεν πρέπει να αναμένει κανείς, απαραίτητα, ένα θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα. Η συνάντηση, λογικά, θα έχει συνέχεια και οι δύο πλευρές θα προσέλθουν με επιφυλακτικότητα στη λογική της αγοράς χρόνου και β. Το «blame game» δείχνει να αποκτά, σε περίπτωση αποτυχίας

της επανέναρξης του διαλόγου, χαρακτηριστικά μεσοπρόθεσμου στόχου. Πράγμα που επί του πρακτέου σημαίνει πως κανείς δεν θα το χρεωθεί ή θα καταστεί πειστικός έναντι τρίτων πως δεν φέρει την ευθύνη για το ναυάγιο.

Δύο κράτη vs ΔΔΟ

Μπορεί το αγεφύρωτο δίπολο «δύο κράτη vs ΔΔΟ» να μοιάζει η τακτική τοποθέτηση, η «ποζισιόν» με σκακιστικούς όρους, για την ε/κ και την τ/κ πλευρά, ωστόσο, αυτό που πρέπει να αναμένει κανείς στο

Η άτυπη πενταμερής δεν αποτελεί απλά ένα τριήμερο μεταξύ Μ. Τρίτης και Μ. Πέμπτης, αλλά και μια υπαρκτή σύγκρουση μετά από τρία και πλέον χρόνια απουσίας διαλόγου στο Κυπριακό.

τριήμερο της άτυπης πενταμερούς είναι τις πραγματικές κινήσεις της κάθε πλευράς επί της σκακιέρας. Υπό το βάρος όχι μόνο των γεωπολιτικών εξελίξεων στην περιοχή, αλλά και των ισχυρών τουρκικών τετελεσμένων (ΑΟΖ, Βαρώσι), αυτό που καθίσταται σαφές είναι πως Άγκυρα και Τατάρ θα κινηθούν ξεκάθαρα στο ζήτημα της μετατροπής της πολιτικής ιδιότητας, όπως αυτή διαπραγματεύθηκε διαχρονικά (π.χ. με την έννοια της θετικής ψήφου των Τουρκοκυπρίων σε όλες τις αποφάσεις της κεντρικής κυβέρνησης) σε μια έννοια που θα προχωρά πέραν της λειτουργικότητας ή της μορφής των εξουσιών σε ένα συντακτικό κράτος στην Κύπρο.

Η κυριαρχική ιδιότητα αποτελεί για τη νέα τουρκοκυπριακή ηγεσία όχι μόνο μια ισχυρή διαπραγματευτική αφετηρία, αλλά και ένα εργαλείο, το οποίο εκτείνεται από το πώς οι υδρογονάνθρακες έχουν μπει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μέχρι το πώς διασκεδάζουν τις εντυπώσεις από τις διαρροές (π.χ. του Τούρκου ΥΠΕΕ Τσαβούσογλου) για φερόμενες νύξεις της ελληνοκυπριακής πλευράς προς την τουρκική περί λύσης δύο κρατών. Σε αυτή την τακτική ξεδίπλωση, ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ερσίν Τατάρ δείχνει να έχει, πέραν των στρατηγικών

Οι δύο ηγέτες θα βρεθούν στην Γενεύη με εκ διαμέτρου αντίθετες αφηγηματικές θέσεις για την μορφή λύσης.

επιδιώξεων της Τουρκίας στην περιοχή, και μια σειρά εργαλείων ως εναλλακτικές σε περίπτωση νέου ναυαγίου. Η μία δυναμική για τη σταδιακή ντε φάκτο κανονικοποίηση της κυριαρχικής ιδιότητας είναι οι διεργασίες στο εσωτερικό της λεγόμενης ΤΔΒΚ. Η μετάβαση σε ένα νέο σύστημα «διακυβέρνησης» στα Κατεχόμενα θα καταστήσει τον εκάστοτε ηγέτη της τουρκοκυπριακής κοινότητας από «πρόεδρο» και συνομιλητή στο Κυπριακό σε κάτι άλλο. Η δεύτερη δυναμική δείχνει να εδράζεται στο πώς το αμέσως επόμενο διάστημα μιας Πενταμερούς που δεν θα οδηγήσει πουθενά η «ΤΔΒΚ» θα μπορούσε να μπει σε μια δυναμική περιορισμένης διεθνούς αναγνώρισης ή και απευθείας εμπορίου με χώρες όπως π.χ. το Ηνωμένο Βασίλειο στη μετά Βrexit εποχή. Επιπλέον, σε τακτικό επίπεδο, ο Ερσίν Τατάρ έχει ήδη μετατρέψει τη σπουδή της ελληνοκυπριακής πλευράς περί χαλαρής ή αποκεντρωμένης ομοσπονδίας σε ένα εύστοχο σχήμα ρητορικού ερωτήματος προς τα Η.Ε., την Ε.Ε. και τη διεθνή κοινότητα σε σχέση με το αν η ελληνοκυπριακή πλευρά αποδέχεται επί της ουσίας την πολιτική ιδιότητα.

Το πρώτο αυτό «blame game» στοχεύει τακτικά στην προσήλωσή,

διά των δημόσιων τοποθετήσεων, της ελληνοκυπριακής πλευράς στα ψηφίσματα του Σ.Α. του ΟΗΕ, φωτογραφίζοντας ουσιαστικά το ψηφίσμα 716 του 1991 (σ.σ. η παράγραφος 4 του ψηφίσματος επαναβεβαιώνει ότι η λύση του Κυπριακού βασίζεται σε ένα κυπριακό κράτος, αποτελούμενο από δύο πολιτικά ισότιμες κοινότητες) και δημιουργεί ένα discourse ακύρωσης των δικών μας αφηγηματικών θέσεων. Από την πλευρά της, η ελληνοκυπριακή πλευρά δείχνει να προσέρχεται στην Πενταμερή με σκοπό να διασφαλίσει τρεις τακτικούς στόχους: (Α) τη μη απώλεια του «blame game» σε περίπτωση αποτυχίας, (Β) την εμπέδωση στο σχήμα «να συνεχίσουμε από εκεί που μεναιμε στο Κραν Μοντάνα» και (γ) την προσέγγιση των νέων ιδεών στη βάση της αποκεντρωμένης κεντρικής εξουσίας. Το τελευταίο μπορεί στην πράξη να ανακατεύει εκ νέου την τράπουλα του Κυπριακού και να επιχειρεί να επαναδιατυπώσει το ζήτημα της πολιτικής ιδιότητας επί της ουσίας, ωστόσο, ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος και να γίνει μπουμερανγκ. Εξάλλου, οι εξουσίες που θα μείνουν στην κεντρική κυβέρνηση δεν αποτελεί, τουλάχιστον τεχνικά όπως έχει δείξει η εμπειρία των διαπραγματεύσεων στο Κυπριακό, ζήτημα που

θα απασχολούσε μεγάλο διάστημα, πραγματικού χρόνου, συνομιλιών. Ουσιαστικές σημασίας, σε κάθε περίπτωση, καθίσταται το να αντέξει η ελληνοκυπριακή πλευρά την υπερέχουσα, μετά το 2017, στρατηγική της Τουρκίας σε σχέση με τη ρεαλιστικές επιλογές που υπάρχουν σε περίπτωση μη επανέναρξης του διαλόγου. Τι σημαίνει αυτό; Πως η προσέγγιση της Λευκωσίας, ενόψει της Πενταμερούς και της διπλωματικής προεργασίας που θα προηγηθεί, αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά διαχείρισης κρίσης, όπου πρέπει να περιοριστούν οι τυχόν ζημιές που θα προκύψουν από μια άτεγκτη στάση εκ μέρους της Άγκυρας και των Τ/κ χωρίς ιδιαίτερες συνέπειες, σε διεθνές επίπεδο, για τους τελευταίους.

Τι να αναμένουμε

Στη Γενεύη της Ελβετίας δεν πρέπει να αναμένει κανείς θεαματικές εξελίξεις. Η διαδικασία θα είναι διακριτική ως προς τον χρόνο από όλα τα μέρη με τη γνωστή πρακτική της κόκκινης, μπλε και μαύρης μάλανς του ΟΗΕ να σημειώνει, ατύπως, συγκλίσεις, αποκλίσεις και ζητήματα σε εκκρεμότητα, αλλά κι επαναλήψεις κεφαλαίων που έχουν συζητηθεί πολλακώς στο παρελθόν. Ωστόσο, ο ίδιος ο χρόνος και ιδίως

η περίοδος αμέσως μετά την ολοκλήρωσή της αποκτά ιδιαίτερη σημασία για σειρά λόγων που δεν συνδέονται μόνο με το Κυπριακό, per se, αλλά και με τη μεγάλη εικόνα των γεωπολιτικών εξελίξεων στην περιοχή, αλλά και των τουρκικών κινήσεων επί του πεδίου (και δη στην κυπριακή ΑΟΖ).

Σημασία έχει καθώς η συνάντηση θα λαμβάνει χώρα να μη σημειωθεί μια πολύ γρήγορη εγκατάλειψή της, είτε εξαιτίας της εμμονής της κάθε πλευράς στην αξιακή της θέση, είτε εξαιτίας της μη δημιουργικής στάσης των δύο πλευρών ως προς τους τακτικούς. Η Τουρκία έχει δείξει πως διαθέτει τεράστια εμπειρία στο να διαπραγματεύεται με άριστη διαχείριση του χρόνου, με έλεγχο του tempo όσον αφορά τις κινήσεις των μερών στο τραπέζι του διαλόγου αλλά και αντιλαμβάνομενη τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα Ηνωμένα Έθνη σε περιστάσεις, όπως η συγκεκριμένη άτυπη πενταμερής: Τη συγκολλούν όταν ξέρουν, πως παρά τις τακτικές των εμπλεκόμενων μερών, πως θα λειτουργήσει απρόσκοπτα. Το μόνο που μένει να φανεί στην πράξη είναι αν η ελληνοκυπριακή πλευρά θα κατορθώσει να πείσει για τις προθέσεις της έναντι της εμμονής Τατάρ και Άγκυρας για λύση δύο κρατών, αλλά και να μην καταστεί η πολιτική ιδιότητα, πλήρης κυριαρχική ιδιότητα – με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το μέλλον του κατεχόμενου βορείου τμήματος της Κύπρου, αλλά και για τη συνολική διεύθεση του Κυπριακού και φυσικά, αν υπάρξουν προϋποθέσεις για την επανέναρξη του διαλόγου να διεκδικήσει το μέγιστο δυνατό στα υπόλοιπα σημαντικά ζητήματα (χάρτης εδαφικού, περιουσιακό, Βαρώσι, ασφάλεια και εγγυήσεις). Η εξίσωση φαίνεται δύσκολη, αλλά όχι ακατόρθωτη. Αλλά η τακτική αναδίπλωση, μόνη της χωρίς σοβαρή στρατηγική και επιδιώξεις, μπορεί να αποβεί καταστροφική. Αναπόφευκτα, για χάρη των δημοσιογραφικών κλισέ, η «μεγάλη εβδομάδα» του Κυπριακού περνάει από το κρίσιμο τριήμερο της Γενεύης. Και δεν είναι θέμα Ανάστασης ή σουβλίσματος μετά την 29η Απριλίου (Μ. Πέμπτη), αλλά αβγών. Αν θα σπάσουμε ή θα μας το σπάσουν – με όρους τακτικής – όταν θα τα συσχετίσουμε μετά το πέραν της Πενταμερούς. Η τελευταία πρόταση ως διαβαστεί τόσο κυριολεκτικά όσο και μεταφορικά.

ΑΡΘΡΟ / Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Το χάσμα που πρέπει να κλείσουμε

Πριν από ακριβώς έναν χρόνο ολόκληρος ο πλανήτης σταμάτησε. Μπήκαμε όλοι στον πάγο και κρυφτήκαμε στα σπίτια μας. Στη δική μας γενιά αυτό δεν συνέβη ξανά. Είναι αναπόφευκτο πως όλο αυτό που περνάει επηρεάζει και τον τρόπο που οι πάντες αντιμετωπίζουν τα πάντα. Από τον τρόπο που κοινωνικοποιούμαστε μέχρι και τον τρόπο που πολιτικοποιούμαστε. Ήταν, και πιστεύω πως είναι ακόμη, μια χρυσή ευκαιρία να καταφέρουμε να κερδίσουμε πολλά. Φτάνει να αντιληφθούμε πρώτα πως χρειάζεται να συμπεριφερθούμε διαφορετικά, να καταλάβουμε πως αυτή η συνθήκη δεν συγκρίνεται με καμία άλλη. Μέχρι

σήμερα δεν το εμπέδωσαμε. Ίσως κάποιοι να μην το αντιλήφθηκαν καν. Συνεχίζουμε και συμπεριφερόμαστε με τον ίδιο τρόπο που συμπεριφερόμασταν και πριν από την πανδημία. Πριν από αυτή τη συνθήκη. Δεν θα αναφερθώ σε άλλους, παρά μόνο στους πολιτικούς. Συνεχίζουμε, δυστυχώς, να πολιτευόμαστε με την πεπατημένη. Μην σας πω πως κάποιοι στο πολιτικό προσκήνιο πάτησαν και γκάζι, les και θέλουν να αποδείξουν πως υπάρχουν αλλαγές στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Η αντιπολίτευση με μια ατέρμονη τοξικότητα μαινεται ως άλλος ταύρος σε υαλοπώλειο. Αλήθεια, δεν κατάλαβαν σε ποιον ανήκει αυτό το

υαλοπώλειο; Τοξικότητα για τα πάντα. Ακόμη και στα θέματα της πανδημίας. Μέχρι και να φέρουμε εμβόλια μη συγκεκριμένα μας είπαν. Καταψήφισαν τον πιο κρίσιμο προϋπολογισμό της κρίσης. Αμφισβητούν τα πάντα, ως άλλοι αρνητές. Συμπεριφέρονται με ήθη πρωτόγονα για τη χώρα μας. Γεννούν υποθετικά σενάρια στο μυαλό τους και τα σερβίρουν με πάσα ευκολία. Και για να μην παρεξηγηθώ. Δεν έχουμε πρόβλημα με την πολιτική αντιπαράθεση. Κάθε άλλο. Πιστεύω πως η αντιπαράθεση με πολιτικά επιχειρήματα είναι το οξυγόνο στη δημοκρατία και είναι απαραίτητη. Προφανώς έχουμε προ πολλού ξεφύγει.

Πέραν της συνθήκης της πανδημίας που μέχρι σήμερα αννούμε, υπάρχει και μια άλλη συνθήκη που διαχρονικά ξεχνάμε: το κυπριακό πρόβλημα. Που έχει ξεφύγει από την κρίσιμη καμπή που για χρόνια ήταν. Είμαστε στην άκρη του γκρεμού. Δεν κινδυνολογώ. Δεν μου αρέσει και δεν το κάνω. Πραγματιστής είμαι.

Και εδώ, αντί να τα βάλουμε κάτω και να προσπαθήσουμε να συνεννοηθούμε, συνεχίζουμε να ασελγούμε πάνω στον πόνο και στη νοσταλγία των συμπατριωτών μας. Κάποιοι, την ώρα που πρέπει να αρπάξουμε τον ταύρο από τα κέρατα, αυξάνουν το «κινδυνόμετρο» και σπέρνουν

φοβίες και φοβικά σύνδρομα. Την ώρα που χρειάζεται να κτίσουμε στην ελπίδα, καταφέρνουμε να χαλάσουμε ό,τι υπάρχει γύρω μας.

Την ίδια ώρα διερωτώμαστε γιατί αυξάνεται η απόσταση μεταξύ πολιτών και πολιτικών. Δυσκολευόμαστε να κατανοήσουμε πως η βασική αρχή καταπατάται. Πως με άλλα εμείς απασχολούμαστε και απασχολούμε και τον δημόσιο διάλογο και άλλες είναι οι έγνοιες και οι αγωνίες των συμπολιτών μας. Και πως τα όσα λέμε απλά αυξάνουν την ανασφάλεια και μεγαλώνουν το χάσμα.

Με αυτό το χάσμα θέλω να ασχοληθώ και να συζητήσω με τους συμπολίτες μου. Όχι για να γδέρνουμε

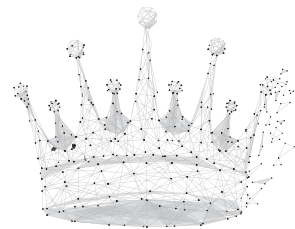
την πληγή αλλά για να καταφέρουμε να τη γιατρέψουμε. Η πρώτη αναγκαία προϋπόθεση είναι να εντοπίσουμε, η δεύτερη να το συζητήσουμε και η τρίτη και πιο δύσκολη η εφαρμογή. Εγκαινιάζω, λοιπόν, μια σειρά συζητήσεων, με πρώτη μου φιλοξενούμενη την Ελένη Ξένου. Αξιοποιώντας την τεχνολογία, για να κάνουμε την κουβέντα για αυτό το χάσμα. Τίτλος αυτών των podcast, το μαζί. Γιατί μόνο μαζί θα τα καταφέρουμε. Από την ίδια όχθη. Όχι από την απέναντι.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας και εκπρόσωπος Τύπου ΔΗΣΥ. twitter: @dmdemetriou

ecommbx

Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

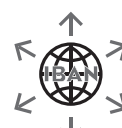
A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

competitive & instant currency conversions

unique IBAN in multiple currencies

ECOMMBX own BIC #ECBCY2N

+357 22 270 349

Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus

info@ecommbx.com

www.ecommbx.com

Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Ο Ερντογάν απομακρύνει την Τουρκία από την Ευρώπη

Ο Αχμέτ Νταβούτογλου μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Σκληρή κριτική ασκεί ο πρόεδρος του Κόμματος του Μέλλοντος, πρώην πρωθυπουργός, Αχμέτ Νταβούτογλου στην κυβέρνηση του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, καθώς, όπως υποστηρίζει, οι εταίροι του Τούρκου προέδρου έχουν στόχο τη μετατροπή του τουρκικού πολιτεύματος στα πρότυπα της Κίνας και πιστεύει πως η Τουρκία απομονώθηκε στην περιοχή αφού, όπως λέει, ο τρόπος άσκησης της εξωτερικής πολιτικής της κρίνεται από τις προσωπικές σχέσεις του κ. Ερντογάν.

Με τον κ. Αχμέτ Νταβούτογλου συναντηθήκαμε στα γραφεία του κόμματός του στην περιοχή Χάλκαλι, στα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης. Στο παρελθόν είχαμε συναντηθεί κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στην Αθήνα αλλά και της αντιστοιχίας του τέως πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα στη Σμύρνη.

Η συνάντησή μας κανονίστηκε ύστερα από διαδοχικές επαφές. Μας υποδέχθηκε θερμά. Φιλόξενος, κερδίζει τον συνομιλητή με τις πρώτες θετικές κουβέντες. Σε εμάς αναφέρθηκε στην εκτίμηση που έχει για τους Ρωμιούς της Πόλης, τη σημασία που έχουν για την Τουρκία, και τους φίλους του Ελληνες καθηγητές.

Θέλαμε να συναντηθούμε με τον κ. Νταβούτογλου, καθώς δεν είναι μόνο πρόεδρος αντιπολιτευόμενου κόμματος. Οι απόψεις και το όραμά του έχουν μεγάλο βάρος, καθώς από το 2002 μέχρι και το 2016 διαμόρφωσε τους βασικούς άξονες της εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας. Αρχικά ήταν σύμβουλος Εξωτερικής Πολιτικής, αργότερα υπουργός Εξωτερικών από το 2009 έως και το 2014, και μετά πρωθυπουργός της χώρας μέχρι το 2016.

Για αυτό και στο ξεκίνημα της συνομιλίας μας ρωτήσαμε τους λόγους της αποχώρησής του και της ίδρυσης του νέου κόμματος. Πώς ένας από τους σημαντικότερους συνεργάτες του κ. Ερντογάν, ο οποίος καθόριζε την εξωτερική πολιτική της χώρας, αποχώρησε, περνώντας στο αντίπαλο στρατόπεδο. «Για τους λόγους και τις αρχές που υπηρετήσα ως σύμβουλος του κ. Ερντογάν και αργότερα ως υπουργός Εξωτερικών και ως

“

Σήμερα το ΑΚΡ βγήκε εκτός της πορείας πολιτικής ηθικής. Υπάρχει νεποτισμός, αλλά και έλλειψη διαφάνειας.

“

Αν οι σχέσεις του κ. Ερντογάν με τον κ. Πούτιν είναι καλές, τότε είναι καλές και οι σχέσεις με τη Ρωσία. Η στρατηγική αντικαταστάθηκε από τον ψυχολογικό παράγοντα.

“

Να μιλήσουμε χωρίς να χρησιμοποιούμε τρίτες χώρες. Οποιος μπει στην ελληνοτουρκική ένταση θα το κάνει μόνο για να κερδίσει. Πρέπει να ενώσουμε τις δύο πλευρές του Αιγαίου.

πρωθυπουργός. Αποχώρησα για τους ίδιους λόγους και αιτίες», μας αναφέρει και υποστηρίζει πως «το 2002 στο ΑΚΡ –ήμουν τότε σύμβουλος– υποστηρίξαμε την προσπάθεια της δημιουργίας ενός ριζοσπαστικού ελευθερίου απέναντι στις απαγορεύσεις. Στο παρελθόν ήμουν εκεί καθώς μπορούσα να εκφράσω τη λογική της ελευθερίας και αποχώρησα όταν διαπίστωσα πως δεν έχω αυτή την ευκαιρία.

Ο πρώην πρωθυπουργός της Τουρκίας Αχμέτ Νταβούτογλου είναι σήμερα πρόεδρος του Κόμματος του Μέλλοντος.

Όμως ήρθε η ώρα οπότε το ΑΚΡ ξέφυγε από αυτή τη θεωρία που να καλύπτει όλους. Τώρα η Τουρκία ενστερνίστηκε μια προσέγγιση που ασκεί σκληρή κριτική σε όλους όσους έχουν άλλη άποψη, κάποιες φορές τους κατηγορεί ως τρομοκράτες και ως προδότες», μας αναφέρει.

Ο κ. Νταβούτογλου αποκαλύπτει πως στο νέο κόμμα έχει ιδρυτικά στελέχη από όλες τις μειονότητες. Ένας Ρωμιός, ένας Βέρβραιος, ένας Αρμένιος. Όπως υπάρχουν και Κούρδοι, Αλεβίτες. Με παράπονα αναφέρει πως «σήμερα το ΑΚΡ βγήκε εκτός της πορείας πολιτικής ηθικής. Υπάρχουν νεποτισμός, έλλειψη διαφάνειας στους δημόσιους διαγωνισμούς και πολλά άλλα».

Η συνομιλία μας με τον κ. Νταβούτογλου οδήγηθηκε και στην εξωτερική πολιτική και στη θεωρία των «μηδενικών προβλημάτων με τους γείτονες», την οποία υποστήριζε πως θα πετύχει ο ίδιος. Όταν αναρωτηθήκαμε αν αυτό ήταν μια ουτοπία, μας τόνισε «πως τα μηδενικά προβλήματα με τους γείτονες δεν ήταν μια ουτοπία, ήταν μια αλλαγή νοοτροπίας. Όμως σήμερα υπάρχει η εικόνα μιας Τουρκίας που συγκρούεται, με όλους και κλείνεται στον εαυτό της».

Ο κ. Νταβούτογλου θεωρεί σημαντικό τη συμφωνία με την Ε.Ε. για το προσφυγικό, καθώς οδηγούσε και στην απελευθέρωση της βίζας στους Τούρκους πολίτες. «Αυτή η συμφωνία ενόχλησε κάποιους κύκλους στην Τουρκία που δεν θέλουν την ευρωπαϊκή πορεία της χώρας, όπως και κάποιους εντός της Ευρώπης που δεν θέλουν την ίδια πορεία της Τουρκίας», υποστηρίζει.

Παράλληλα, υπενθυμίζει πως «ζήσαμε ένα λυπηρό γεγονός, μια συμμορία που ήταν εχθρός της Δημοκρατίας, επιχειρήσε να κάνει πραξικόπημα στην Τουρκία. Η χώρα μας και ο λαός αντέδρασαν ορθά ενάντια σε αυτή την κίνηση, όπως κι εγώ εκείνη τη νύχτα πήρα ξεκάθαρη θέση και απευθύνθηκα στον λαό και υποστήριξα τη δημοκρατία».

Η στροφή

Ο κ. Νταβούτογλου υποστηρίζει πως η περίοδος μετά την απόπειρα πραξικοπήματος ήταν κρίσιμη. «Η Τουρκία είχε δύο επιλογές, ή θα έχτιζε μια πραγματική δημοκρατία και θα έκανε άνοιγμα στον κόσμο ή μέσα στον κλίμα μετά το πραξικόπημα, θα οδηγούνταν στην απολυταρχία. Δυστυχώς, παρά τις προειδοποιήσεις μας, τότε ο πρόεδρος και όσοι διοικούσαν το κόμμα αποφάσισαν την αλλαγή του συστήματος διακυβέρνησης της χώρας. Επέλεξαν το προεδρικό σύστημα. Αυτό άλλαξε τη φύση της πολιτικής στην Τουρκία».

Ο πρόεδρος του Κόμματος του Μέλλοντος στηλιτεύει και τον τρόπο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής της χώρας, τονίζοντας πως «έτσι άλλαξε και η εξωτερική πολιτική. Αντί για θεσμικές επαφές, στρατηγικούς ορίζοντες, τώρα πια υπάρχουν οι προσωπικές επαφές. Δηλαδή, αν οι σχέσεις του κ. Ερντογάν με τον κ. Πούτιν είναι καλές, τότε είναι καλές και οι σχέσεις με τη Ρωσία. Το ίδιο συνέβη με τον κ. Τραμπ στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις. Αυτό βγάζει εκτός πεδίου τη στρατηγική, η οποία αντικαταστάθηκε από τον ψυχολογικό παράγοντα».

Δεν κινείται σωστά η Ελλάδα στην Ανατ. Μεσόγειο

Ο κ. Νταβούτογλου, εκφράζει την ανησυχία του για το καθεστώς που επικρατεί στη χώρα και μιλάει με αρνητικό τρόπο για τους εταίρους του Τούρκου προέδρου. «Τώρα υπάρχουν οι νέοι εταίροι του κ. Ερντογάν, ο κ. Μπακσελί και κυρίως ο κ. Περίντσεκ. Μπορεί κι εμείς στη δική μας εποχή να είχαμε καλές σχέσεις με την Κίνα, αλλά δεν είχαμε μιλήσει ποτέ για μοντέλο Κίνας. Εμείς ως δημοκρατικό πρότυπο είχαμε το ευρωπαϊκό μοντέλο. Όμως η σημερινή προσέγγιση απομακρύνει την Τουρκία από το ευρωπαϊκό μοντέλο δημοκρατίας και διοίκησης», αναφέρει.

Ο πρώην πρωθυπουργός υποστηρίζει πως η Τουρκία επιστρέφει στο κακό παρελθόν της. «Αυτό είναι σαν μια επιστροφή στη δεκαετία του '90. Το ΑΚΡ είχε έρθει στην εξουσία με τον αέρα της ελευθερίας ενάντια στο "πραξικόπημα της 28ης Φεβρουαρίου". Τώρα σημαντικό πρωταγωνιστές εκείνου του πραξικοπήματος είναι συνοδοιπόροι του κ. Ερντογάν. Είμαστε σε σημείο καμπίς», δηλώνει.

Η απαισιοδοξία του κ. Νταβούτογλου δεν αφορά μόνο τον τρόπο διακυβέρνησης της χώρας αλλά και τον τομέα της οικονομίας. «Δυστυχώς και στον εκδημοκρατισμό αλλά και στον οικονομικό τομέα δεν πάει καλά η χώρα. Όταν έφυγα από την πρωθυπουργία το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν στις 11.000 δολάρια. Συνολικά το ΑΕΠ είχε φτάσει στα 876 δισ. δολάρια. Σήμερα το κατά κεφαλήν εισόδημα έπεσε στις 8.000 δολάρια και το ΑΕΠ της χώρας περίπου στα 700 δισ. δολάρια. Δηλαδή ο κάθε πολίτης έγινε φτωχότερος κατά 3.000 δολάρια. Υπάρχουν σοβαρές υποχωρήσεις στα ζητήματα δημοκρατίας».

Τα κρίσιμα ζητήματα

Ρωτήσαμε τον κ. Νταβούτογλου για την ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Αναρωτηθήκαμε πώς οι δύο χώρες, παρά τις διαφορές τους, δεν είχαν φτάσει στο σημείο των γεγονότων του 2020, όπως με τους πρόσφυγες στον Εβρο, τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί αλλά και τα γεγονότα με το «Ορούτς Ρέις».

Στο ζήτημα της Ανατολικής Μεσογείου ο κ. Νταβούτογλου δείχνει να συμβαδίζει με τον κ. Ερντογάν, καθώς τονίζει πως «τα βήματα που κάνει η Ελλάδα στην Ανατολική Μεσόγειο δεν τα βρίσκω καθόλου σωστά. Το σενάριο του εγκλωβισμού της Τουρκίας στον κόλπο της Αττάλειας δεν μπορεί να υπάρξει, δεν δύναται να λειτουργήσει και θα χαλάσει την ουσία των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Η Τουρκία έχει τη μεγαλύτερη ακτογραμμή στη Μεσόγειο. Οποιος σκεφθεί

πως μέσω του Καστελλόριζου και της Κύπρου θα μπορούσε να τη στηριχθεί μέσα στον κόλπο της Αττάλειας, τότε θα πρέπει να ξέρει πως η Τουρκία θα αντιδράσει έντονα, καθώς είναι θέμα ζωτικής σημασίας και ύπαρξης. Αυτό ισχύει και για το Αιγαίο», ξεκαθαρίζει.

Όταν τον ρωτήσαμε για τον τρόπο που θα μπορούσαν να επιλυθούν ή να ξεπεραστούν αυτές οι εντελώς διαφορετικές θέσεις, ο κ. Νταβούτογλου προτείνει χαρακτηριστικά, «η Τουρκία και η Ελλάδα πρέπει τις διαφωνίες τους να τις βάλουν σε μια παρένθεση και να προσπαθήσουν να κάνουν μαζί βήματα σε άλλους τομείς, όπως να δημιουργηθεί μια περιοχή οικονομικής και πολιτικής δύναμης στην Ανατολική Μεσόγειο».

Ο ίδιος παραδέχεται πως η Αγκυρα με την πολιτική της απομονώθηκε στην περιοχή και αναφέρει πως «η Τουρκία δεν μπόρεσε να έχει μια συνεχόμενη σταθερή

Οποιος σκεφθεί πως μέσω του Καστελλόριζου και της Κύπρου θα μπορούσε να στηριχθεί την Τουρκία στον κόλπο της Αττάλειας, τότε πρέπει να ξέρει πως θα αντιδράσουμε έντονα.

πολιτική και σε αυτό ασκώ κριτική. Αν συνεχιζόταν η εξωτερική πολιτική με την Ε.Ε., την οποία είχα παραδώσει, τότε σήμερα δεν θα ζούσαμε την πρόσφατη ελληνοτουρκική ένταση. Αυτές οι εντάσεις θα είχαν μειωθεί στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής προοπτικής. Όμως, παγιώθηκε η απομάκρυνση της Τουρκίας από την Ε.Ε. κυρίως μετά το 2017 με τις εκλογές και το δημοψήφισμα».

Ρωτήσαμε τι συζητούσε ο ίδιος με τις ελληνικές κυβερνήσεις και αν επιλύθηκε κάποιο ζήτημα κατά τη διάρκεια της θητείας του. «Έχει μεγάλη σημασία το κλίμα στις σχέσεις. Είχαμε καλές σχέσεις με τον κ. Παπανδρέου, είχε έρθει και στη συνάντησή των προσβυτών μας στην πόλη Ερζερούμ. Δεν πιστεύω πως όλα θα λυθούν με μια κίνηση, όμως πρέπει να αλλάξουμε το κλίμα. Όταν δημιουργείται κλίμα εμπιστοσύνης στις επαφές, τότε μειώνεται η σημασία των προβλημάτων. Όμως, αν δεν υπάρχει εμπιστοσύνη, μπορεί να προκληθεί πόλεμος από το πιο μικρό πρόβλημα. Αυτό δεν ισχύει μόνο για τις σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας», ξεκαθαρίζει.

Οι διερευνητικές επαφές πρέπει να συνεχιστούν

Ο κ. Νταβούτογλου δεν δείχνει αισιόδοξος για την άμεση επίλυση των βασικών προβλημάτων που απασχολούν τις δύο χώρες, αφού μας αναφέρει πως «τα προβλήματα στο Αιγαίο, όπως η υφαλοκρηπίδα και το FIR θα συνεχίσουν να υπάρχουν, δεν μπορούμε να περιμένουμε λύση. Απλώς, να βρεθούν κοινά σημεία συμφερόντων και μαζί μια φόρμουλα».

Παρατηρεί πως «σήμερα δυστυχώς κάθκε η αμοιβαία εμπιστοσύνη. Στην Ελλάδα δεν πρέπει να κάνουν το εξής λάθος: Αν σκεφθούν πως «με τη βοήθεια της Ε.Ε. θα γονατίσουμε την Τουρκία», τότε αυτό σημαίνει πως δεν γυρίζουν καλά την Τουρκία. Η Αγκυρα έχει ξεχωριστές σχέσεις με πολλά μέλη της Ε.Ε.».

Τον ρωτήσαμε αν σήμερα αναλάμβανε την εξουσία στην Τουρκία, τι είδους πολιτική θα ασκούσε σε σχέση με την Ελλάδα. «Θα ενεργοποιούσα τις καθιερωμένες συναντήσεις των πρωθυπουργών. Θα έλεγα, ελάτε να μιλήσουμε. Θα ενεργοποιούσα όλους τους μηχανισμούς. Τις διερευνητικές επαφές, θα ενίσχυα τα ΜΟΕ στο

Για τα αμφισβητούμενα νησιά και βραχονησίδες να αποφευχθούν αμοιβαίες κινήσεις και το Καστελλόριζο να το εξετάσουμε ξεχωριστά.

Αιγαίο. Θα επανεξετάζα τις σχέσεις με περιφερειακές χώρες που λειτουργούν εναντίον της άλλης χώρας. Για παράδειγμα, οι σχέσεις με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, που δεν έχουν σχέση με τη Μεσόγειο, δεν έχουν καμία λογική. Θα ζητούσα να έχουμε κοινές επιτροπές για διάφορα ζητήματα όπως στη Λιβύη, αντί να είναι πεδίο ανταγωνισμού να υπάρχει εκεί ειρήνη. Όλοι θα κερδίσουν».

Του υπενθυμίσαμε κάτι που είχε κάνει ως υπουργός για το Καστελλόριζο, καθώς είχε υποστηρίξει πως βρίσκεται στη Μεσόγειο και είχε προσπαθήσει να διαχωρίσει από τις διαβουλεύσεις για την υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο. Ο ίδιος μας αναφέρει πως δεν έχει

Ο ανταποκριτής της «Κ» στην Κωνσταντινούπολη Μανώλης Κωστίδης με τον κ. Νταβούτογλου, στα γραφεία του κόμματός του.

αλλάξει άποψη. «Βέβαια γεωγραφικά όλοι μπορούν να πουν τις δικές τους θέσεις και απόψεις. Όμως, αν το Καστελλόριζο το θεωρήσετε συνέχεια του Αιγαίου, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε πως ένα νησί δεν μπορεί να επηρεάσει την υφαλοκρηπίδα. Γεωγραφικά δεν είναι στο Αιγαίο, αν τη γραμμή του Αιγαίου την κατεβάσετε στο Καστελλόριζο, τότε το επόμενο βήμα θα είναι στην Κύπρο! Και γεωγραφικά δεν είναι στο Αιγαίο, και έχει ιδιαίτερο καθεστώς στο

διεθνές δίκαιο. Αν όμως το Καστελλόριζο το εντάξετε στο τρίγωνο Κρήτης, Κύπρου, τότε αυτό συνιστά εγκλωβισμό της Τουρκίας. Δεν υπάρχει λογική σε αυτό», επιμένει.

Οι «γκρίζες ζώνες»

Ο κ. Νταβούτογλου όπως οι περισσότεροι αξιωματούχοι της γειτονικής χώρας αναφέρεται και στο θέμα «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο και θέτει τη δική του ατζέντα, καθώς μας δηλώνει πως

«οι διερευνητικές επαφές πρέπει να συνεχιστούν. Για τα αμφισβητούμενα νησιά και βραχονησίδες πρέπει να αποφευχθούν αμοιβαίες κινήσεις για να μη φτάσει στα όρια το ζήτημα και το Καστελλόριζο πρέπει να το εξετάσουμε ξεχωριστά».

Στην ερώτησή μας αν διατηρεί επαφές με Έλληνες πολιτικούς τονίζει πως έχει συχνή ανταλλαγή μηνυμάτων με τον Δημήτρη Αβραμόπουλο, ο οποίος του ευχόθηκε για τα γενέθλιά του. «Όπως και με τον κ. Παπανδρέου» και εκείνος του ευχόθηκε την Πρωτοχρονιά».

Αυτό που θυμάται από τις επαφές του είναι πως «ο κ. Τσίπρας είναι ανθρώπινος, φυσικός. Ο κ. Παπανδρέου έχει μια καταγωγή από την οικογένειά του, έχει αυτή την κουλτούρα και αυτοπεποίθηση. Μπορείς να μιλήσεις μαζί του σαν να είστε δύο διανοούμενοι. Δεν υπήρχαν διαχωριστικά μεταξύ μας. Ο κ. Τσίπρας είναι πιο απλός, ένας άνθρωπος που προέρχεται από τον λαό, μιλούσε άνετα μαζί του αλλά χρειάζεται λίγος χρόνος. Δεν είχα ένταση μαζί τους».

Ρωτήσαμε τον κ. Νταβούτογλου αν γνωρίζει τον κ. Μητσοτάκη. «Τον Έλληνα πρωθυπουργό δεν τον έχω γνωρίσει. Αυτό που θα ήθελα να πω προς τον κ. Μητσοτάκη είναι πως κι αν υπάρχουν διαφορές μην ξεχνάτε την ανθρώπινη επαφή. Το προσωπικό επίπεδο. Αυτό μπορεί να επιλύσει πολλά εμπόδια. Αν όμως μείνετε στο μίσος, την προκατάληψη και τις απειλές, τότε δηλητηριάζετε τις ανθρώπινες σχέσεις. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως είμαστε άνθρωποι της ίδιας γεωγραφίας. Έχουμε διαφορετική θρησκεία και γλώσσα, μπορούμε να σεβαστούμε ο ένας τον άλλον και να ξεπεράσουμε τα προβλήματα. Να μιλήσουμε χωρίς να χρησιμοποιούμε τρίτες χώρες. Οποιος μπει στην ελληνοτουρκική ένταση, θα το κάνει μόνο για να κερδίσει. Πρέπει να ενώσουμε τις δύο πλευρές του Αιγαίου», μας ανέφερε.

Αποχωρώντας από το γραφείο του κ. Νταβούτογλου ευχθήκαμε να συναντηθούμε σύντομα, αν όχι στην Κωνσταντινούπολη, ίσως στην Αθήνα. «Εύχομαι σύντομα, μου αρέσει η Αθήνα», κατέληξε.

Το σκάκι στήνεται για το 2023

Τον Μάιο διεξάγονται βουλευτικές, όμως ο δρόμος άνοιξε ήδη για τις προεδρικές

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Κανείς δεν ενδιαφέρεται για τις βουλευτικές εκλογές» λένε στα κοιμηματικά πηγαδάκια τα στελέχη το τελευταίο διάστημα και αυτή ακριβώς η διαπίστωση έχει από μόνος της διπλή ανάγνωση. Αφενός ότι οι πολίτες επικεντρώνονται στις συνέπειες της πανδημίας στην οικονομία και δεν δίνουν περιθώρια σε άλλες σκέψεις, και αφετέρου ότι το πολιτικό σύστημα υφάινει ήδη στον ιστό το προεδρικό κοστούμι για το 2023. Ενδεικτική σε αυτό η δημοσκοπηση που διενήργησε για λογαριασμό της «Κ», η Symmetron Market Research, που προκάλεσε μεν αναταράξεις στον Λόφο για το χαμηλό βαρομετρικό που παρουσιάζει η κυβέρνηση, αυτό όμως που μοιopiώπλησε το ενδιαφέρον είναι οι χαμηλές πτήσεις των πολιτικών αρχηγών. Ποσοστά που μειώνουν επί του παρόντος τις πιθανότητες των όποιων ευγενών φιλοδοξιών για το 2023. Η πολιτική κρίση που γεννάται δίνει, όπως φαίνεται, χώρο σε ανεξάρτητες υποψηφιότητες τις οποίες θα αγκαλιάσει πρώτα η κοινωνία, αλλά σίγουρα για να κλειδωθούν θα πρέπει να τύχουν της στήριξης κάποιων κομμάτων.

Η περίπτωση Αχιλλέα

Η κίνηση του ΑΚΕΛ να φωτογραφίσει από νωρίς στην «Κ» τον υποψήφιο που θα στηρίξει το κόμμα, ότι δηλαδή δεν θα είναι σίγουρα ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ή άλλο πρωτοκλασάτο στέλεχος του ΔΗΚΟ έδωσε το έναυσμα σε πολιτικές προσωπικότητες ή ομάδες που στηρίζουν συγκεκριμένα πρόσωπα να ξεκινήσουν κρούσεις, αλλά και προετοιμασία για τις προεδρικές εκλογές. Το πρόσωπο που συζητείται εντόνως για το 2023, είναι ο νομικός Αχιλλέας Δημητριάδης. Ο ίδιος παραδέχτηκε στην «Κ» ότι θα λάβει τις τελικές αποφάσεις το καλοκαίρι που έρχεται. Ο κ. Δημητριάδης δεν είναι άγνωστος στον χώρο της Αριστεράς, το 2018, το όνομά του είχε μπει στη λίστα του πολιτικού γραφείου του ΑΚΕΛ προς συζήτηση μαζί με αυτό του κ. Μαλά, με τον τελευταίο να επικρατεί με δύο ψήφους περισσότερες. Αυτό από μόνο του λέει πολλά. Πρώτα ότι ο κ. Δημητριάδης συναινέσει και έβλεπε θετικά το ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του από το 2018 και δευτερευόντως ότι έχει έρευνα στα υψηλά δώματα της Εξέκρια Παπαϊωάννου. Υπέρ της υποψηφιότητάς του είχε ταχθεί ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος Γιώργος Λουκαΐδης, η Ελένη Μαύρου, ο επαρχιακός γραμματέας Αμμοχώστου Χρυσόανθος Ζαννέτος και η Σκευή Κουκουμά. Στο παρασκήνιο σημειώνεται πως ήδη δουλεύει μεθοδεύοντας την υποψηφιότητά του. Το τελευταίο διάστημα δίνει έντονη παρουσία στη δημόσια σφαίρα τοποθετούμενος όχι μόνο για το τι πρέπει να γίνει για την Αμμοχώστο αλλά και για μια

σειρά ζητημάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν πέρασε απαρατήρητος ο ενδεκάλογος που ετοίμασε για το δίκαιο κράτος, το οποίο θεωρήθηκε από πολλούς ως πολιτικό μανιφέστο.

Ερώτημα είναι κατά πόσο την υποψηφιότητά του θα μπορέσει να την αγκαλιάσει από την αρχή το Δημοκρατικό Κόμμα, του οποίου οι θέσεις στο Κυπριακό διαφέρουν από αυτές του Αχιλλέα Δημητριάδη.

Ένας διπλωμάτης στο κάρδο

Ο Αχιλλέας Δημητριάδης, βέβαια, δεν είναι το μόνο άτομο που ακούγεται εντόνως ως η ανεξάρτητη υποψηφιότητα που θα είναι το αντίβαρο στην υποψηφιότητα του ΔΗΣΥ. Υπάρχουν πολιτικοί κύκλοι και παράγοντες που φέρεται να ευνοούν ιδιαίτερα την υποψηφιότητα του Ε/κ διαπραγματευτή Ανδρέα Μαυρογιάννη. Ο κ. Μαυρογιάννης θεωρείται άλλωστε το κατάλληλο πρόσωπο από έναν προεδρικό κύκλο για να χειριστεί την επόμενη

Πώς η κρίση άρχισε να ευνοεί τις ανεξάρτητες υποψηφιότητες έναντι των κομματικών αρχηγών.

κρίση μέρη στο Κυπριακό. Ο ίδιος πάντως δεν απέκλεισε ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Μιλώντας στην «Κ», αποκάλυψε πως «θα ήταν πλήρως αμετροπέπεια από μέρους μου να πιστεύω στον ιστορικό μου ρόλο. Παραδέχομαι, όμως, πως για πρώτη φορά, με όλο τον σεβασμό και με σεμνότητα, πάνω τον εαυτό μου να μην το αποκλείει εξ'απαρχής», δήλωσε χαρακτηριστικά ο κ. Μαυρογιάννης.

Οι εκτιμήσεις του κ. Μαυρογιάννη για τον εποικισμό της Αμμοχώστου φέρεται να έδωσαν πολιτικούς πόντους στον έμπειρο διπλωμάτη και ιδιαίτερα στον χώρο της Αριστεράς. Στα διπλωματικά πηγαδάκια αποτελεί κοινό μυστικό ότι οι σχέσεις Χριστοδουλιδών-Μαυρογιάννη δεν είναι οι καλύτερες. Φάνηκε, άλλωστε, και από την διαφορετική γραμμή που ακολούθησαν δημοσίως στο ζήτημα της Αμμοχώστου αλλά και σε μια σειρά άλλων ζητημάτων. Ο κ. Μαυρογιάννης, πάντως, απέρριψε στην «Κ» κάτι τέτοιο χαρακτηρίζοντας τις σχέσεις αρμονικές και κλείνοντας με το διαφορούμενο αρχαιολογικό «Άμμες δε γ' εσόμεθα πολλώ κάρρονες» (Εμείς όμως θα γίνουμε καλύτεροι). Το ζητούμενο που μπαίνει βεβαίως από ΑΚΕΛικούς κύκλους είναι πως έστω και αν χαιρεί την επικοινωνία στην Εξέκρια Παπαϊωάννου θα είναι δύσκολο να «περάσει» στην ΑΚΕΛική βάση ένας υποψήφιος, ο οποίος βρισκόταν στην πρώτη γραμμή της διαπραγματεύσεως επί Προεδρίας Νίκου Αναστασιάδη. Υπάρχουν και εκείνοι που υποστηρίζουν πως ο κ. Μαυρογιάννης αποτελεί μία μετριοπαθή υποψηφιότητα,

Αχιλλέας Δημητριάδης και **Ανδρέας Μαυρογιάννης** προωθούνται από κύκλους ως κατάλληλοι υποψήφιοι με το ΑΚΕΛ.

Χρίστος Στυλιανίδης και **Γιώργος Παμπορίδης** προέρχονται από τον ΔΗΣΥ, αλλά έχουν αποκτήσει έρεισμα σε ένα ευρύτερο ακροατήριο.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο **Νίκος Χριστοδουλιδής** αποτελούν τα κύρια πρόσωπα που παίζουν ως υποψήφιοι με τον ΔΗΣΥ.

Δεν είπε την τελευταία του λέξη ο Νικόλας

Μπορεί ο Νικόλας Παπαδόπουλος να σταμάτησε να τοποθετείται για τις προεδρικές εκλογές, ωστόσο, δεν έχει πει ακόμα την τελευταία του λέξη. Αν και στο παρασκήνιο ακούγεται εντόνως ότι θα στηριχθεί ο γενικός ελεγκτής Οδυσσέας Μιχαηλίδης, κάτι τέτοιο διαψεύδεται από τον στενό περίγυρο του Ν. Παπαδόπουλου. Μάλλον η αξιοποίηση του κ. Μιχαηλίδη και του άσου που λέγεται διαφθορά λειτουργεί υπέρ της υποψηφιότητας Νικόλα. Στο ΔΗΚΟ θεωρούν πως το ποσοστό που θα λάβει το κόμμα στις βουλευτικές εκλογές θα αποτελέσει τον καταλυτικό ρόλο για να αποφασιστεί κατά πόσο θα είναι τελικά υποψήφιος ή αν θα συναινέσει σε μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα με το ΑΚΕΛ. Δεν πέρασε άλλωστε απαρατήρητο στον πέμπτο όροφο του κόμματος, το γεγονός ότι βάσει της δημοσκοπήσεως, ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος είναι ο πιο δημοφιλής από τους τρεις μεγάλους και έχει αναλόγως έρεισμα στο ΑΚΕΛικό ακροατήριο.

που μπορεί να προσελκύσει και λόγω της επαγγελματικής του πορείας αλλά και των γνώσεών του στο Κυπριακό ψηφοφόρους από όλες τις τάξεις, ακόμα και από το ΔΗΚΟ, που βλέπει με καχυποψία πολλές φορές τις κινήσεις του.

Υπάρχουν, βεβαίως, και πολιτικές προσωπικότητες που ακούγονται εντόνως ως εναλλακτικές που θα αποτελέσουν το αντίβαρο της κυβέρνησης Αναστασιάδη και προέρχονται από τον συναγερμικό κόσμο και μπορούν, όπως λένε διάφοροι, να προσεγγιστούν σε ανεξάρτητες υποψηφιότητες, καθώς έχουν αποδείξει πως είναι έτοιμοι να συγκροτήσουν με τον πρόεδρό τους και την ηγεσία του κόμματος από το οποίο προέρχονται. Ενδεικτικές περιπτώσεις ο πρώην Ευρωπαίος Επίτροπος Χρίστος Στυλιανίδης και ο πρώην υπουργός Υγείας Γιώργος Παμπορίδης.

Με αέρα Βρυξελλών...

Ο Χρίστος Στυλιανίδης έχει καταφέρει μέσα από τη θητεία του στην Κομισιόν να ενισχύσει το πολιτικό του βάρος και στον διεθνή χώρο. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, που το όνομά του ακουγόταν εντόνως για την αντιπροεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο ενδεχόμενο που παρέμενε για δεύτερη θητεία στην Κομισιόν. Το γεγονός ότι ο ίδιος συγκρούστηκε με τον Νίκο Αναστασιάδη, καθώς προεδροποιούσε από νωρίς ότι τα χρυσά διαβατήρια θα προκαλέσουν πρόβλημα στην αξιοπιστία της χώρας του έδωσαν επιπλέον πόντους στον χώρο της αντιπολίτευσης, αλλά και στο

συναγερμικό ακροατήριο που είδε με ανησυχία την κατάκρηση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος. Βεβαίως, για τους γνώστες του παρασκήνιου, τα χρυσά διαβατήρια ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι στις σχέσεις Αναστασιάδη-Στυλιανίδη, καθώς ο τελευταίος είδε όπως λέγεται με δυσφορία τις κινήσεις του προέδρου, κατά το περιβόητο δέιπνο στο Κραν Μοντάνα. Όχι μόνο γιατί όπως λένε κύκλοι του στενού του περιβάλλοντος είχε εναποθέσει τις ελπίδες του για λύση του Κυπριακού σε εκείνη τη διάσκεψη αλλά και γιατί ο ίδιος πίεσε ιδιαίτερα την Κομισιόν, να βάλει πλάτη και να βοηθήσει τη Λευκωσία και τις θέσεις της. Ο ίδιος πλέον δίδασκε στο LSE, δεν έχει τοποθετηθεί μετά το τέλος της θητείας του για τα όσα διαμείβονται στο εσωτερικό και σίγουρα δεν έχει μιλήσει σε κανέναν για το αν ενδιαφέρεται ή όχι για το 2023. Το σίγουρο είναι πως υπάρχει μία ομάδα και στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό – ακόμα και πρώην ανώτατοι αξιωματούχοι του κράτους– που θεωρούν τον πρώην επίτροπο το κατάλληλο άτομο για τη θέση. Η Εξέκρια Παπαϊωάννου φαίνεται να έχει πολύ καλές σχέσεις μαζί του, ωστόσο, το κύριο θέμα που τίθεται στα ΑΚΕΛικά πηγαδάκια είναι η δυσκολία να περάσει από τα σώματα του κόμματος, μία τέτοια υποψηφιότητα, δεδομένου ότι βρισκόταν στο κυβερνητικό σκάκι του Νίκου Αναστασιάδη.

Ο μεταρρυθμιστής

Ο Γιώργος Παμπορίδης κατάφερε μέσα από τη σύντομη πορεία του

στο κυβερνητικό σκάκι να περάσει τη μεγαλύτερη μεταρρύθμιση που λέγεται γενικό σύστημα υγείας και αυτό από μόνο του είναι αρκετό, όπως λέει ο περίγυρός του να τον κάνει να διεκδικήσει με αξιώσεις τις προεδρικές εκλογές. Ο ίδιος, όταν κλήθηκε στο παρελθόν από την «Κ» να σχολιάσει αν ενδιαφέρεται για τις προεδρικές εκλογές, χαρακτήρισε ανόητο όποιον συζητά για κάτι τέτοιο, τη στιγμή που η Κύπρος, αλλάζει δραστηκτικά. Ξεκαθάρισε πως δεν θα είχε κανένα λόγο να μετέχει σε οποιαδήποτε θέση εκτελεστικής ή άλλης εξουσίας παρά μόνο αν πίστευε ότι μπορεί να προσφέρει και να αλλάξει ουσιαστικά τα πράγματα. Η έντονη παρουσία του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και γενικότερα στο πολιτικό σκηνικό προκάλεσε και αντιπάθειες αλλά και φανατικούς ακολούθους από όλους τους πολιτικούς χώρους που είδαν στο πρόσωπο του πρώην υπουργού Υγείας, το πρόσωπο που μπορεί να αλλάξει ριζικά την κοινωνία.

Η δημόσια σύγκρουσή του με τον Αβέρωφ Νεοφύτου μετά τις ευρωεκλογές –ήταν ο μόνος που τον αμφισβήτησε δημοσίως– αλλά και οι συχνές δημόσιες επικρίσεις του στην κυβέρνηση, τόσο στο Κυπριακό όσο και στο θέμα της διαφθοράς συγκεντρώσαν κοντά του και ένα απογοητευμένο από τη νυν ηγεσία συναγερμικό ακροατήριο. Αν εξαιρεθεί το Γενικό Σύστημα Υγείας, που για πολλούς ακολουθεί το σοσιαλιστικό μοντέλο και την καλή σχέση που έκτισε με το ΑΚΕΛ (ιδιαιτέρως με τον Γιώργο Λουκαΐδη) το ζήτημα είναι πως ο ίδιος δεν φαίνεται να τυγχάνει της στήριξης οποιουδήποτε πολιτικού αρχηγού. Πέραν της σύγκρουσής του με τον Αβέρωφ Νεοφύτου έχει έρθει σε σύγκρουση και με τον Νικόλα Παπαδόπουλο κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για το ΓεΣΥ. Στο παρασκήνιο αυτό που συζητείται είναι πως μπορεί να αποτελέσει εκείνον τον ανεξάρτητο υποψήφιο που θα καταφέρει να συγκεντρώσει τέτοια δυναμική στη βάση που δεν θα χρειαστεί από την αρχή τη στήριξη κόμματος.

Το δακτυλίδι δεν έχει δοθεί ακόμη στον ΔΗΣΥ

Μέχρι και το πρώτο κύμα πολλοί ήταν εκείνοι που θεωρούσαν δεδομένη την επαναιεκδικήση του Νίκου Αναστασιάδη. Κάτι τέτοιο θεωρείται πλέον μακρινό αλλά όχι απίθανο. Τα βλήματα επί του παρόντος στρέφονται σε δύο πρόσωπα. Τόσο ο Αβέρωφ Νεοφύτου όσο και ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλιδής, έχουν χαρακτηρίσει ανοπίσεις με τον δικό τους τρόπο την προεδρολογία για το 2023, ωστόσο, δεν είναι κρυφό το γεγονός ότι τόσο ο ένας όσο και ο άλλος αποτελούν τις κύριες επιλογές που έχει το κόμμα για τις επόμενες προεδρικές εκλογές.

Η πρωτοβουλία του Αβέρωφ Νεοφύτου τις τελευταίες μέρες να ενώσει τα δύο μεγάλα κόμματα υπέρ της πολιτικής ισότητας για να ασκήσουν πίεση τρόπον τινά στο Προεδρικό θεωρείται πως παρατάει περίοδο. Η κίνησή του έφερε παράλληλα κοντά την μερίδα εκείνη του Συναγερμού που επιθυμεί λύση και αντιδρά με τους χειρισμούς Αναστασιάδη. Ο ίδιος ελέγχει τον κομματικό μηχανισμό και θεωρείται πως η υποψηφιότητά του περνά εύκολα εντός του κόμματος.

Το ερώτημα που εγείρεται είναι κατά πόσο θα καταφέρει να φέρει κοντά ένα άλλο ακροατήριο, πέραν του Συναγερμού στη δύσκολη μάχη του '23, ιδιαίτερα μετά από δύο χρόνια διακυβέρνησης, που έχουν ήδη φθείρει. Αυτό θα διαφανεί τόσο από τις εξελίξεις στο Κυπριακό αλλά και στην οικονομία. Ένα καλό ποσοστό του Μάιο –όσο δύσκολο και αν είναι– καθιστά τον Αβέρωφ Νεοφύτου τον κύριο παίκτη της σκακιέρας που μπορεί να διεκδικήσει χωρίς να αμφισβητείται την προεδρία του 2023.

Από το κάρδο, ωστόσο, δεν πρέπει να παραλείπεται ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλιδής. Ο ίδιος, αν και βρίσκεται σε στενωπό αυτή τη στιγμή, λόγω των δυσκολιών εξελίξεων στο Κυπριακό, θεωρείται πως έχει κερδίσει ένα σημαντικό μέρος της συναγερμικής βάσης. Έχει, όπως λέγεται, τη στήριξη του προέδρου Αναστασιάδη παρά τις διακυμάνσεις στις σχέσεις τους και θεωρείται πως θα παίξει καταλυτικό ρόλο στο αν θα είναι τελικά ο εκλεκτός του ΔΗΣΥ. Καταλυτικό ρόλο, όπως λέγεται, θα παίξει και το ποιος θα είναι ο εκλεκτός της Αντιπολίτευσης. Σε ένα σενάριο όπου ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ θα έχουν ο καθένας τον υποψήφιο του, θεωρείται πολύ πιθανότερη η υποψηφιότητα Νεοφύτου. Τα δεδομένα θα αλλάξουν στο ενδεχόμενο που ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ θα συμμαχήσουν εξ αρχής απέναντι στον υποψήφιο του ΔΗΣΥ.

45 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

“Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη”

Κίνδυνος νέου «Τσερνόμπιλ» στην Ανατολική Μεσόγειο

Το πυρηνικό εργοστάσιο της Τουρκίας

Τον **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ** και **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Πριν από περίπου τρεις εβδομάδες, κατά το διάστημα 45 λεπτών τηλεφώνημά του με τον Αμερικανό ομόλογό του, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας έθιξε ένα ζήτημα που συχνά περνάει «κάτω από τα ραντάρ» της διεθνούς διπλωματίας. Ο κ. Δένδιας ανέφερε στον Τόνι Μπλίνκεν τις πολλαπλές προβληματικές πτυχές της κατασκευής του πυρηνικού εργοστασίου στο Ακούγιου της νότιας Τουρκίας. Από το γεγονός ότι αποτελεί απειλή ασφαλείας σε απόσταση αναπνοής από άλλα κράτη στην περιοχή και πως αποτελεί τη μεγαλύτερη επένδυση που έχει κάνει η Ρωσία στο εξωτερικό μέχρι την απροθυμία της Αγκυρας να μοιραστεί πληροφορίες. Ο κ. Δένδιας επισήμανε, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ότι το Ακούγιου μπορεί να γίνει ένα «Τσερνόμπιλ» της Ανατολικής Μεσογείου.

Η Αθήνα έχει στρέψει την προσοχή της για χρόνια σε αυτή την ύποπτη επένδυση της Τουρκίας. Σε αναφορές αρμόδιων υπηρεσιών, που τέθηκαν υπόψη της «Κ», καθίσταται σαφές ότι η Τουρκία, μέσω της δημιουργίας μονάδων παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, αποκτά τεχνολογία και πρόσβαση σε υλικά, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την κατασκευή πυρηνικών όπλων.

Ελληνες αξιωματούχοι, που μίλησαν υπό τον όρο της ανωνυμίας, αναφέρουν ότι η Τουρκία υλοποιεί σχέδιο κατασκευής συνολικά τριών εργοστασίων παραγωγής πυρηνικής ενέργειας. Ταυτόχρονα, εκπαιδεύει πυρηνικούς μηχανικούς και μεθοδεύει την πρόσβαση της στα λεγόμενα «διττά» υλικά: πρώτες ύλες και εξοπλισμό που προορίζεται όχι μόνο για εμπορική αλλά ταυτόχρονα και στρατιωτική χρήση.

Το πιο προχωρημένο από τα τρία σχέδια αφορά τη δημιουργία μονάδας παραγωγής πυρηνικής

ενέργειας στην περιοχή του Ακούγιου, στις νοτιοανατολικές ακτές της Τουρκίας, κοντά στη Μερσίνη. Αλλά δύο εργοστάσια κατασκευάζονται ή σχεδιάζονται να κατασκευαστούν στη Σινώπη και στην Ανατολική Θράκη, στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας, κοντά στα σύνορα με τη Βουλγαρία.

Τη φιλοδοξία του για μετατροπή της Τουρκίας σε πυρηνική δύναμη έχει άλλωστε δημοσίως εκφράσει ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. «Κάποιες χώρες διαθέτουν πυραύλους με πυρηνικές κεφαλές. Αλλά μας λένε ότι εμείς δεν μπορούμε να αποκτήσουμε. Αυτό δεν μπορώ να το δεχτώ», είχε δηλώσει τον Σεπτέμβριο του 2019 απευθυνόμενος σε μέλη του κόμματός του.

Η συμφωνία για τη δημιουργία του εργοστασίου στο Ακούγιου υπεγράφη το 2010 ανάμεσα στο τουρκικό κράτος και στη Rosatom, της Ανατολικής Μεσογείου.

Το Ακούγιου, που θα αρχίσει να λειτουργεί το 2023, δημιουργεί υπόνοιες ότι η Αγκυρα έχει βλέψεις για απόκτηση πυρηνικών όπλων – Το τηλεφώνημα Δένδια - Μπλίνκεν.

την κρατική εταιρεία παραγωγής πυρηνικής ενέργειας της Ρωσίας. Το κόστος του έργου ανέρχεται στα 22 δισ. δολάρια και προβλέπει την κατασκευή τεσσάρων πυρηνικών αντιδραστήρων, ισχύος 1.200 MW έκαστος. Οι δύο από αυτούς είναι ήδη υπό κατασκευή, με τον πρώτο να προγραμματίζεται να τεθεί σε λειτουργία το 2023, στην 100η επέτειο της ίδρυσης της Τουρκικής Δημοκρατίας. Ωστόσο, το εργοστάσιο δεν αναμένεται να είναι πλήρως λειτουργικό πριν από το 2025. Εκτιμάται πως ο πυρηνικός

Στο υπό κατασκευήν πυρηνικό εργοστάσιο στο Ακούγιου (έργο χρηματοδοτούμενο από τη ρωσική Rosatom μέσω θυγατρικής της στην Τουρκία), όπου τα έργα προχωρούν με ταχείς ρυθμούς, δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμη τα απαιτούμενα stress tests, περιλαμβανομένων των σεισμικών κινδύνων.

σταθμός του Ακούγιου θα καλύπτει περίπου το 8%-10% των αναγκών της Τουρκίας σε ηλεκτρική ενέργεια και έχει εκτιμώμενη διάρκεια ζωής τουλάχιστον 60 χρόνια.

Η ρωσική Rosatom χρηματοδοτεί το έργο μέσω της θυγατρικής εταιρείας Akkuyu Nukleer JSC με έδρα την Τουρκία (η Rosatom έχει το 99% του μετοχικού κεφαλαίου από το 2010). Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ιδιωτική επένδυση των τελευταίων 17 ετών στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Όσον αφορά το Ακούγιου, σημειώνεται ότι προς το παρόν δεν έχουν πραγματοποιηθεί τα απαιτούμενα stress tests, δηλαδή η αξιολόγηση τεχνικών θεμάτων, περιλαμβανομένων των σεισμικών κινδύνων.

Το 2013 η κυβέρνηση της Τουρκίας ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με τη Mitsubishi Heavy Industry και τη γαλλική Areva για την κατασκευή ενός δεύτερου πυρηνικού εργοστασίου στην περιοχή της Σινώπης. Στην πορεία των συζητήσεων, ωστόσο, ανέκυψαν διαφωνίες. Η ιαπωνική εταιρεία αποχώρησε από τις συζητήσεις και το μέλλον του σχεδίου παραμένει αβέβαιο.

Αντ' αυτού, η κρατική εταιρεία ενέργειας της γειτονικής χώρας ήρθε σε συμφωνία με την Κίνα για την κατασκευή εργοστασίου παραγωγής πυρηνικής ενέργειας στην παραθαλάσσια πόλη Igneada της Ανατολικής Θράκης, σε απόσταση περίπου 5 χιλιομέτρων από τα σύνορα με τη Βουλγαρία. Τον Μάιο, μάλιστα, η ευρύτερη περιοχή κηρύχθηκε στρατιωτική ζώνη προκειμένου, όπως παρατηρούν αρμόδιοι

Ελληνες αξιωματούχοι, να επιταχυνθεί η διαδικασία απαλλοτριώσεως των εκτάσεων, όπου πρόκειται να κωροθετηθεί το εργοστάσιο.

Στη γειτονική χώρα υπάρχουν δύο κοιτάσματα ουρανίου. Το πρώτο και πιο παλιό βρίσκεται στην περιοχή Yozgat στην κεντρική Τουρκία. Ένα δεύτερο ανακαλύφθηκε κοντά στην πόλη Sefaatli, περίπου στην ίδια περιοχή. Το 2015 η ανάπτυξη του κοιτάσματος ανετέθη σε αμερικανική εταιρεία, όμως, τρία χρόνια αργότερα και λόγω, προφανώς, της κρίσης που ανέκυψε στις αμερικανοτουρκικές σχέσεις, η συμφωνία ματαιώθηκε. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, το διπλωματικό άνοιγμα της Τουρκίας σε αφρικανικές χώρες με πλούσια κοιτάσματα ουρανίου, όπως ο Νίγηρας και το Τσαντ, δεν είναι άσχετο με τις πυρηνικές φιλοδοξίες της.

Στην προσπάθεια μετασχηματισμού της Τουρκίας σε πυρηνική δύναμη, εντάσσουν Έλληνες και διεθνείς αναλυτές τις επαφές Τούρκων αξιωματούχων με στελέχη της κυβέρνησης και των ενόπλων δυνάμεων του Πακιστάν, της μιας από τις εννέα χώρες παγκοσμίως που διαθέτουν πυρηνικά όπλα. Σύμφωνα μάλιστα με δημοσιεύματα στον διεθνή Τύπο, αντικείμενο της συνάντησης αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων Πακιστάν και Τουρκίας, που πραγματοποιήθηκε στα τέλη Δεκεμβρίου στην Αγκυρα, ήταν η υπογραφή συμφωνίας για την παροχή τεχνολογίας από το Πακιστάν σε θέματα κατασκευής πυρηνικών όπλων, πιθανόν δε και πυραύλων μεγάλου βελανχεύου.

Οι Ρώσοι εκπαιδευτές και οι... υπογραφές

Η εκπαίδευση των Τούρκων πυρηνικών μηχανικών από το ρωσικό Ινστιτούτο Πυρηνικής Φυσικής ξεκίνησε το 2018. Υπολογίζεται ότι από την έναρξη του προγράμματος έως σήμερα έχουν αποφοιτήσει 140 νέοι μηχανικοί, ενώ συνεχίζεται η εκπαίδευση ακόμη

Υπενθυμίζεται ότι η Τουρκία είναι μέλος του NATO, όπου η μη διάδοση των πυρηνικών αποτελεί βασική αρχή.

110. Σύμφωνα με ρεπορτάζ που δημοσίευσε τη 17η Φεβρουαρίου η τουρκική εφημερίδα Hurriyet και αναδημοσίευσε το ρωσικό ειδησεογραφικό δίκτυο Sputnik, η εκπαίδευσή τους γίνεται στις εγκαταστάσεις του Ινστιτούτου Πυρηνικής Φυσικής και Μηχανικής στη Μόσχα και στο Ομπνίσκ.

Την ίδια στιγμή, πάντως, η Τουρκία καλλιεργεί επαφές με την Ουκρανία, προκειμένου να τη χρησιμοποιήσει ως εναλλακτικό συνεργάτη της σε περίπτωση που το Κρεμλίνο διακόψει την υποστήριξή της στο πρόγραμμα πυρηνικού μετασχηματισμού της γειτονικής χώρας. Η Τουρκία έχει ήδη από το 1980 υπογράψει

τη συνθήκη για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Οπλών, ενώ το 1996 υπέγραψε και τη συμφωνία για την απαγόρευση των πυρηνικών δοκιμών. «Είναι πολύ σημαντικό η Τουρκία να συνεχίσει να σέβεται τις δεσμεύσεις που ανέλαβε με την υπογραφή των συνθηκών», δήλωσε προ μηνών, σε άρθρο που δημοσιεύθηκε από συντηρητικό think tank των ΗΠΑ (Center for the National Interest), αξιωματούχος του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών. Περιορισμούς στον πυρηνικό μετασχηματισμό της Τουρκίας θέτει και η συμμετοχή της χώρας στο ΝΑΤΟ, όπου η μη διάδοση των πυρηνικών αποτελεί βασική αρχή, με τον Ερντογάν πάντως να δίνει ένα σαφές δείγμα των προθέσεών του από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2019: «Η κατοχή πυρηνικής ενέργειας είτε θα πρέπει να απαγορευθεί σε όλους είτε να επιτραπεί σε όλους», είχε τονίσει. Σημειώνεται, τέλος, ότι η Τουρκία δεν έχει προσχωρήσει ακόμη στη Διεθνή Σύμβαση για τη Διαχείριση Αναλυθέντων Καυσίμου και Ραδιενεργών Αποβλήτων (Joint Convention on the Safety of spent Fuel Management and on the safety of Radioactive Waste Management) του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας.

Το οικόπεδο «W18» και το παρασκήνιο των επαφών Αθήνας - Καΐρου

Τον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Τις ημέρες που ακολούθησαν τη 18η Φεβρουαρίου και την προκήρυξη οικόπεδων προς εκμετάλλευση στην Ανατολική Μεσόγειο από το υπουργείο Πετρελαίου της Αιγύπτου, στην Αθήνα επικράτησε αρχικά μια αναστάτωση. Και τούτο διότι, όπως αποκάλυψε ήδη προ δεκαήμερου η «Κ», σε ένα προς παραχώρηση οικόπεδο (EGY-W18) ακολουθούσαν από τους Αιγύπτιους τα εξωτερικά όρια της τουρκικής υφαλοκρηπίδας, όπως αυτά έχουν κατατεθεί από την Αγκυρα στον ΟΗΕ (Νοέμβριος 2019). Της συνεπιδιοποίησης αυτής ακολούθησε ένα τηλεφώνημα του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια στον Αιγύπτιο ομόλογό του Σάμεχ Σούκρι (26 Φεβρουαρίου) και λίγες ημέρες αργότερα (3 Μαρτίου) ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης τηλεφώνησε στον πρόεδρο της Αιγύπτου, Αμπντέλ Φατάχ αλ Σισί. Οι δύο ηγέτες συμφώνησαν ότι η σχέση Ελλάδας - Αιγύπτου είναι αρκετά ισχυρή, ωστόσο καλό θα ήταν αυτά τα θέματα να λύνονται από κοντά. Ως εκ τούτου, αύριο, ο κ. Δένδιας θα μεταβεί στο Κάιρο και από εκεί στη Λευκωσία, όπου θα συναντηθεί με τον ομόλογό του Νίκο Χριστοδουλίδη αλλά και την κυπριακή ηγεσία, προκειμένου να κάμψει και τις ανησυχίες των Κυπρίων σχετικά με την αναμενόμενη μεν, ανησυχητική δε, τροπή που λαμβάνει η

πιθανότητα υλοποίησης του αγωγού East Med. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές, σε όλες τις έως τώρα επαφές που είχαν οι Έλληνες με τους Αιγύπτιους, σχετικά με την έμμεση αναγνώριση των νοτίων ορίων της τουρκικής υφαλοκρηπίδας από το υπουργείο Πετρελαίου της χώρας, αλλά και τις παρελκυστικές δηλώσεις που ακολούθησαν κυρίως από τον υπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας Μεβλούτ Τσαβούσογλου για επαφές Καΐρου - Αγκυρας, οι απαντήσεις

Τα τηλεφωνήματα του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών με τον Αιγύπτιο ομόλογό του και του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Αμπντέλ Φατάχ αλ Σισί.

ήταν διττού χαρακτήρα. Από το Κάιρο μεταδίδεται ότι πράγματι καταφθάνουν θετικά μηνύματα από την Αγκυρα, ωστόσο η Αιγύπτιος παραμένει άκαμπτη, καθώς αντιλαμβάνεται ότι πρόκειται για προσπάθειες της Τουρκίας να παρουσιάσει ένα εποικοδομητικό προφίλ, το οποίο, ωστόσο, δεν συνοδεύεται από πράξεις. Η αιγυπτιακή πλευρά παρέμεινε μάλλον ασάφης σχετικά με τις προκλήσεις του υπουργείου

Πετρελαίου και Ορυκτών Πόρων (που παραμένει ενεργή έως την 1η Αυγούστου), αποφεύγοντας να διευκρινίσει για ποιο λόγο σε ένα οικόπεδο το οποίο χωρίζεται από

τον 28ο μεσημβρινό, επιλέχθηκε στα ανατολικά αυτού του ορίου (βλέπε χάρτη) η τουρκική άποψη σχετικά με την υφαλοκρηπίδα. Κατά τα λοιπά, ως προς το σκέ-

λος των δυνατοτήτων εξαγωγής υδρογονάνθρακα φυσικού αερίου (LNG) από την Αιγύπτιο και το Ισραήλ προς τη Δύση, η Ελλάδα ενδιαφέρεται να διαδραματίσει ρόλο

σταθμού, μάλιστα με την Αλεξανδρούπολη να διαδραματίζει κομβικό ρόλο. Η συγκεκριμένη πιθανότητα, αντιθέτως, ανησυχεί την Κυπριακή Δημοκρατία, ιδιαίτερα εφόσον πρακτικά δεν μπορεί να συμμετάσχει στο σχήμα αυτό, καθώς η εκμετάλλευση των κυπριακών κοιτασμάτων είναι ακόμα πολύ μακριά.

Επί τις ουσίας, οι τουρκικές δηλώσεις θμιζούν σε σημαντικό βαθμό ανάλογες απόπειρες (που έπασαν στο κενό) περί συνεννόησης με το Ισραήλ και αντικατοπτρίζουν και την προσπάθεια της Αγκυρας να βελτιώσει την πολύ αρνητική διεθνή εικόνα της. Ωστόσο, η κίνηση του Καΐρου να λάβει υπόψη ένα κείμενο που έχει κατατεθεί στον ΟΗΕ για τα εξωτερικά σύνορα της τουρκικής υφαλοκρηπίδας, εμπειρικά πιθανά στοιχεία μιας μελλοντικής λύσης στην Ανατολική Μεσόγειο. Και τούτο διότι με τη συγκεκριμένη αποτύπωση οι Αιγύπτιοι δεν αμφισβητούν τις υφιστάμενες συμφωνίες με την Ελλάδα και την Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά αφήνουν χώρο και για την Τουρκία. Αλλωστε, οι ίδιοι οι Αιγύπτιοι, όταν αναφέρονται σε τέτοιου είδους προκλήσεις, επικαλούνται τη κρατική «θεσμική μνήμη». Το πρόβλημα συνίσταται, βέβαια, στο ότι η Τουρκία αποτελεί έναν αυθεντικά επεκτατικό παράγοντα και δεν εμφανίζεται διατεθειμένη να συζητήσει κάτι πέρα από τις μαζιμαλιστικές απόψεις της.

Συντηρητική χαλάρωση σε εστίαση και σχολεία

Μεγάλη ανησυχία μετά την αύξηση των εισαγωγών στα δημόσια νοσηλευτήρια

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

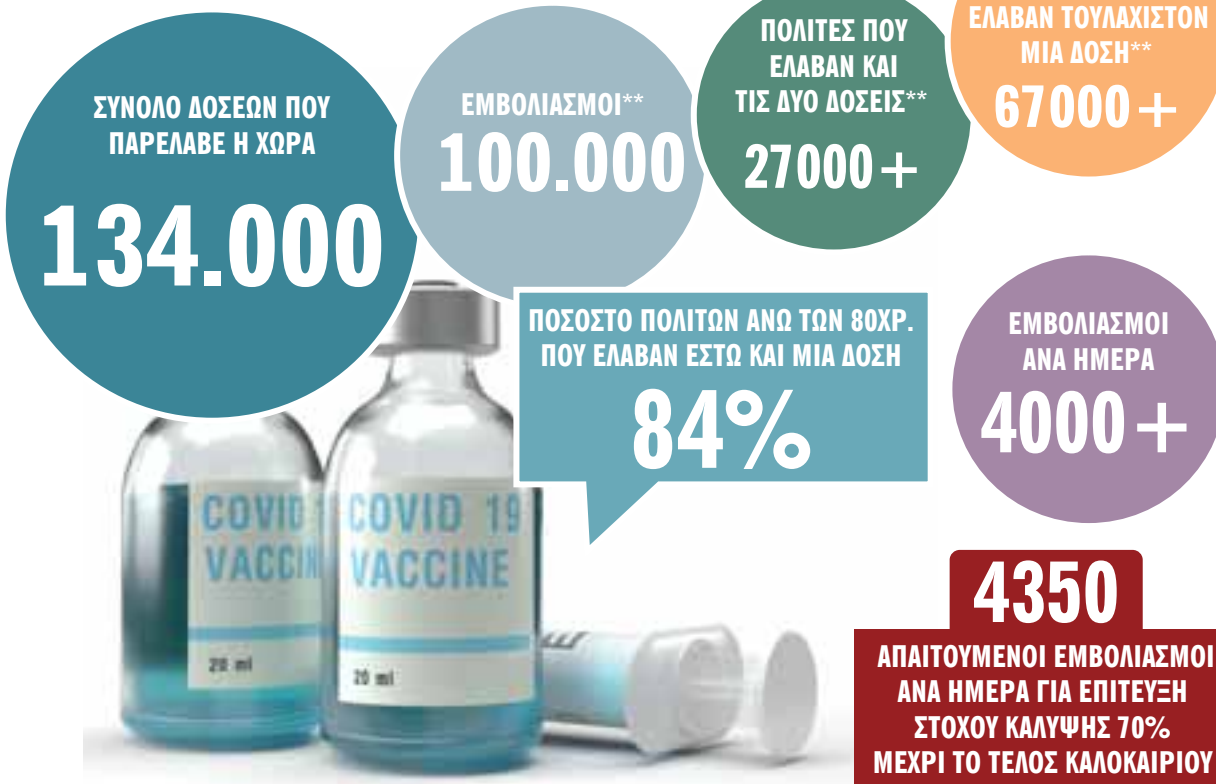
Με βήμα σημειωτόν θα προχωρήσουν κυβέρνηση και Υπουργείο Υγείας στην περαιτέρω υλοποίηση του πλάνου της αποκλιμάκωσης των περιοριστικών μέτρων. Με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, η επιδημιολογική εικόνα της Κύπρου, αν και προκαλεί μεγάλη ανησυχία, επιτρέπει στην κυβέρνηση να προχωρήσει σε επαναλειτουργία των χώρων επιχειρήσεων της εστίασης. Στην εξίσωση θα πρέπει να μπου και οι περιορισμοί στις μετακινήσεις των πολιτών, είτε αυτό αφορά τον αριθμό των SMS, είτε αυτό αφορά στην ώρα απαγόρευσης, παράγοντες που θα συμβάλουν στην καλύτερη δυνατή επαναλειτουργία των χώρων εστίασης. Την ίδια ώρα, ευχάριστα είναι τα νέα από το μέτωπο των εμβολιασμών, οι οποίοι προχωρούν με ικανοποιητικούς ρυθμούς, πλέον, και αναμένεται ότι θα ενταθούν από την ερχόμενη εβδομάδα. Αι-

σιοδοξία υπάρχει ανάμεσα στους αρμόδιους, περισσότερο για το δεύτερο τρίμηνο του 2021, όταν στην Κύπρο θα ξεκινήσει να αυξάνεται σημαντικά η ροή των δόσεων και δεν αποκλείεται να συμπεριληφθούν στο πλάνο οι διάφορες επαγγελματικές ομάδες, που ήδη πιέζουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι επόμενες ημέρες θεωρούνται ιδιαίτερα κρίσιμες για τη σχεδίαση του χάρτη των νέων χαλαρώσεων, ειδικά από τη στιγμή που παρατηρείται με το «καλημέρα» των πρώτων χαλαρώσεων διασπορά σε σχολεία, επαγγελματικούς χώρους, καθώς και ενδοοικογενειακά. Από την προηγούμενη εβδομάδα, ο υπουργός Υγείας είναι ιδιαίτερα ανήσυχος για την έξαρση στον αριθμό των περιστατικών COVID-19 και για τις αλυσιδωτές μεταδόσεις. Η αύξηση των νοσηλειών ενισχύει τη θέση του Κωνσταντίνου Ιωάννου ότι πρέπει οι κινήσεις να γίνουν πολύ αργά και προσεκτικά. Μάλιστα, την Παρασκευή ενημέρωσε τους συναρμόδιους υπουργούς, Εργασίας, Τουρισμού

Κύπρος: Η πρόοδος του εμβολιασμού

(στοιχεία βδομάδας 1-7 Μαρτίου 2021)

*Αναμενόμενοι εμβολιασμοί μέχρι και το Σάββατο 6 Μαρτίου 2021
** Στοιχεία ΥΥ μέχρι και την Πέμπτη 4 Μαρτίου 2021

Πηγή: Υπουργείο Υγείας Κύπρου, ECDC, ourworldindata.org

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι λοιμώξεις αφορούν μικρότερα σε ηλικία άτομα, αλλά ο υπουργός Υγείας ανησυχεί για τον αριθμό των εισαγωγών, που ανέρχεται περίπου στις 15 ημερησίως.

και Παιδείας για την κατάσταση. Πρόβλημα εντοπίζεται και στα σχολεία απ' όπου ο ιός μεταφέρεται στις οικογένειες, ενώ διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μολύνσεων αφορά σε άτομα 40 και 50 ετών, που επίσης νοσηύουν. Ωστόσο, ο αριθμός των νοσηλειών δείχνει πως η κατάσταση στα δημόσια νοσηλευτήρια είναι προς το παρόν

διαχειρίσιμη, αλλά υπάρχει η σκέψη πως, αν γίνονται περί τις 15 εισαγωγές καθημερινά, το σύστημα υγείας δεν θα αντέξει την πίεση, αν επιδεινωθεί η κατάσταση εξαιτίας της αποκλιμάκωσης. Νότα αισιοδοξίας, ωστόσο, αποτελεί το ποσοστό των εμβολιασμών, που μέχρι τις αρχές της νέας εβδομάδας αναμένεται να ξεπεράσει το 10%. Μέχρι την Πέμπτη, είχαν εμβολιαστεί 93.818 άτομα, ενώ μέχρι και τη Δευτέρα δεν αποκλείεται οι εμβολιασμοί να φτάσουν και να ξεπεράσουν τις 100.000.

«Όχι» στο πισωγύρισμα

Την ερχόμενη Τρίτη, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας θα δεχθεί στο Προεδρικό Μέγαρο τα μέλη της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής και τον υπουργό Υγείας, για την αξιολόγηση της επιδημιολογικής

εικόνας και τις εισηγήσεις των ειδικών, μία μόλις βδομάδα μακριά από τις νέες χαλαρώσεις, τις οποίες προανήγγειλε η κυβέρνηση, δηλαδή, την επιστροφή των μαθητών των γυμνασίων στα σχολεία και την επαναλειτουργία των επιχειρήσεων της εστίασης.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», από το Προεδρικό εκφράζεται η θέση ότι δεν μπορεί η κυβέρνηση να ανακαλέσει, είτε εξαγγελίες, είτε υφιστάμενες χαλαρώσεις, με το παζλ να γίνεται πιο περίπλοκο. Ενδεχόμενο κλείσιμο των δημοτικών σχολείων θα ισούται με νέα αναστάτωση και αποδιοργάνωση της οικονομίας, καθώς πολλοί γονείς θα πρέπει να παραμεινούν στο σπίτι, διαφορετικά τα παιδιά θα πρέπει να επιτηρούνται από τους παππούδες, κάτι που δεν ενδείκνυται.

Προκλήσεις εν όψει

Μέχρι στιγμής, δεν επηρεάζεται η άρση περιοριστικών μέτρων σχετικά με την επαναλειτουργία των χώρων εστίασης, σύμφωνα με πηγές από το Υπουργείο Υγείας. Το θέμα βρίσκεται υπό συζήτηση ανάμεσα στα μέλη της Τεχνικής Επιτροπής, η οποία αποτελείται από τεχνοκράτες εκπροσώπους των εμπλεκόμενων Υπουργείων Υγείας, Οικονομικών, Εμπορίου, Εργασίας και του Υφυπουργείου Τουρισμού, που καλούνται να ετοιμάσουν και να οριστικοποιήσουν το πλάνο της αποκλιμάκωσης και τα πρωτόκολλα, μέχρι την ερχόμενη βδομάδα. Η επιδείνωση της επιδημιολογικής εικόνας, όμως, αναμένεται να καταστήσει πολύ αυστηρά τα πρωτόκολλα που αφορούν τον αριθμό των ατόμων. Οι προκλήσεις που καλούνται οι τεχνοκράτες να αντιμετωπίσουν για την επίτευξη του στόχου μέχρι τις 16 Μαρτίου, είναι ο τρόπος λειτουργίας των χώρων εστίασης, και τα ωράρια σε συνάρτηση με την απαγόρευση μετακινήσεων. Τα σημαντικότερα πρακτικά ζητήματα αφορούν στο ότι οι συγκεκριμένοι είναι χώροι συνάθροισης και από τους πλέον επικίνδυνους εξαιτίας της μη χρήσης μάσκας. Ως εκ τούτου, τα πρωτόκολλα αναμένεται ότι δεν θα διαφοροποιηθούν ιδιαίτερα και θα αφορούν στον αριθμό των ατόμων αναλόγως του εμβαδού, σε εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους, και την απόσταση μεταξύ των τραπεζιών. Ακόμα μία σημαντική παράμετρος είναι η εξέταση του ενδεχομένου να λειτουργήσουν χώροι που επιτρέπουν την παρουσία όρθιων θαμώνων.

Καλό καλοκαίρι για πράσινο πάσο από την Ευρώπη

Η μορφή και το περιεχόμενο του ψηφιακού πιστοποιητικού εμβολιασμού στην ατζέντα της Συνόδου των ηγετών της Ε.Ε.

Το ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Πολύπλοκη, μακρά και γεμάτη με τεχνικές δυσκολίες και πολιτικές παγίδες θα είναι η προσπάθεια ανάπτυξης του περιβάλλοντος ψηφιακού «πράσινου πάσου» για τις μετακινήσεις στην εποχή του κορωνοϊού την οποία φιλοδοξεί να κατευθύνει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αν η λειτουργία και χρήση του «πάσου», που θα δώσει ανάσα σε χώρες που βασίζονται στον τουρισμό, καταστεί δυνατή πριν από το καλοκαίρι εξαρτάται από τα ίδια τα κράτη μέλη, τονίζουν επίσημα και ανεπίσημα στις Βρυξέλλες, οι οποίες θέλουν να προλάβουν επικρίσεις για καθυστερήσεις δεδομένου πως το ζήτημα αυτό, όπως και οι εμβολιασμοί, είναι εθνική αρμοδιότητα. Σε επιστολή της προς τους ηγέτες των κρατών μελών με ημερομηνία Παρασκευή 5 Μαρτίου, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν φρόντισε να στείλει το μήνυμα πως η επιτυχία του εγχειρήματος περνά μέσα από την προετοιμασία που θα γίνει σε εθνικό επίπεδο έτσι ώστε τα εθνικά συστήματα υγείας να είναι έτοιμα να εκδώσουν τα πιστοποιητικά μόλις είναι έτοιμο το νομικό πλαίσιο και η τεχνική υποδομή που θα καθιστά δυνατή την αναγνώριση των πιστοποιητικών μιας χώρας σε όλες τις άλλες.

Το προτεινόμενο νομικό πλαίσιο

«πράσινο πάσο», όπως το έχει ονομάσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θα παρουσιαστεί στις 17 Μαρτίου και θα συζητηθεί από τους ηγέτες στην Σύνοδο στις 25 του ίδιου μήνα. Σύμφωνα με τα όσα συζητούνται στις Βρυξέλλες και τις εθνικές πρωτεύουσες, θα βασίζεται στη δημιουργία ενός κωδικού αριθμού που θα μπορεί να επιδεικνύει ο κάθε πολίτης σε έντυπη μορφή ή από το κινητό του. Η φιλοσοφία της πρότασης είναι πως οι πολίτες που θα έχουν εμβολιαστεί δεν πρέπει να έχουν πλεονεκτική θέση απέναντι σε όσους ζουν σε χώρες όπου οι εμβολιασμοί αργούν λόγω έλλειψης δόσεων ή αργού εμβολιαστικού προγράμματος (ή και απέναντι σε όσους δεν μπορούν –για λόγους υγείας– ή δεν θέλουν να εμβολιαστούν).

Τι είναι το «πράσινο πάσο»

Το πιστοποιητικό θα περιέχει πληροφορίες για το αν κάποιος έχει εμβολιαστεί, τα αποτελέσματα PCR και rapid test ή πληροφορίες για το αν έχει περάσει κορωνοϊό και αν έχει αντισώματα. Όπως πληροφορείται η «Κ», το πιστοποιητικό μπορεί να χρησιμοποιείται μέσω εφαρμογών για κινητό τηλέφωνο (το κάθε κράτος θα πρέπει να αναπτύξει τη δική του), όμως αυτή δεν θα είναι η μόνη επιλογή, καθώς θα πρέπει να είναι προσβάσιμο και σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας ή χωρίς πρόσβαση στην ίδια τεχνολογία. Γι'

αυτό αναμένεται πως θα υπάρχει και η επιλογή του έντυπου το οποίο μπορεί να εκτυπωθεί. Το κοινό σημείο όμως είναι πως ο κάθε πολίτης θα έχει τον δικό του κωδικό, ο οποίος θα παίρνει τη μορφή barcode ή QR code, ο οποίος θα ελέγχεται μέσω ενός ασφαλούς ονλάν συστήματος. Θα προσομοιάζει δηλαδή με το Cyprus Flight Pass με το οποίο η Κύπρος όπως και άλλες χώρες ελέγχουν σήμερα το καθεστώς κάθε επιβάτη και αν πρέπει να εξεταστεί ή όχι, ανάλογα με τη χώρα προέλευσης.

Κάθε πολίτης θα έχει τον δικό του κωδικό, ο οποίος θα παίρνει την μορφή barcode ή QR code, ο οποίος θα ελέγχεται μέσω ενός ασφαλούς ονλάν συστήματος.

Κλειδί σε αυτό το σύστημα θα είναι πως θα ελέγχονται μόνο τα δεδομένα που χρειάζονται αναλόγως της περίπτωσης και αναλόγως του χρήστη και της εξουσιοδότησης που έχει για πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα. Πιο συγκεκριμένα, ένας γιατρός θα έχει πρόσβαση σε όλα τα δεδομένα που αφορούν την υγεία του ατόμου, ενώ ένας αξιωματικός στο αεροδρόμιο ή στα σύνορα θα

Η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν φρόντισε να στείλει το μήνυμα πως η επιτυχία του εγχειρήματος περνά μέσα από την προετοιμασία που θα γίνει σε εθνικό επίπεδο.

ελέγχει μόνο αν ο ταξιδιώτης έχει ή δεν έχει εμβολιαστεί, ή αν έχει ή δεν έχει αρνητικό τεστ.

Ηδη συμβαίνει

Το εγχείρημα καθίσταται δύσκολο λόγω της ηθικής διάστασης και της ανάγκης προστασίας των ιδιωτικών δεδομένων, αλλά και λόγω του ότι τα κράτη μέλη είναι αυτά που θα κληθούν στην τελική φάση

να κάνουν την ιδέα πράξη, εκδίδοντας το καθένα το δικό του πιστοποιητικό εμβολιασμού. Παρά τις αρχικές αμφιβολίες στις Βρυξέλλες στην πρόταση για το «πράσινο διαβατήριο», όπως το είχε αποκαλέσει τον Ιανουάριο ο Έλληνας πρωθυπουργός σε επιστολή του στην κ. Φον ντερ Λάιεν (τον ακολούθησαν στην πρωτοβουλία αρκετά κράτη του νότου που επενδύουν στον τουρισμό, εκτός της Κύπρου), η Κομισιόν πλέον αναγνωρίζει πως η χρήση πιστοποιητικών εμβολιασμού στις μετακινήσεις εντός και εκτός συνόρων είναι μονόδρομος. Όπως είχε σημειώσει την περασμένη Κυριακή στην «Κ» ο ειδικός σύμβουλος της προέδρου της Κομισιόν για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού, Πίτερ Πιότ, ήδη στο Ισραήλ το πιστοποιητικό εμβολιασμού χρησιμοποιείται για πρόσβαση σε γυμναστήρια και χώρους κοινής χρήσης. Μάλιστα, ήδη έχουν ξεκινήσει να προωθούνται οι πρώτες διμερείς συμφωνίες, με την Ελλάδα να κάνει την αρχή με το Ισραήλ, θέλοντας να διασώσει την τουριστική της βιομηχανία. Η Κύπρος, παρόλο που δεν είχε συμφωνήσει στην αρχική πρωτοβουλία της Ελλάδας και άλλων χωρών του νότου για πρόωπο του «πράσινου διαβατηρίου», έσπευσε μια εβδομάδα μετά να προαναγγείλει δική της συμφωνία με το Ισραήλ.

Κοινοτικές πηγές επισημαίνουν πως στα κράτη μέλη εναπόκειται

να επιτευχθεί ο στόχος της χρήσης «πράσινων πιστοποιητικών» για διευκόλυνση της διακίνησης εγκαίρως πριν από το καλοκαίρι, καθώς οι βασικές τεχνικές παράμετροι έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των υπουργών Υγείας των κρατών μελών. Οι αναφορές αυτές έρχονται ενδεχομένως προληπτικά καθώς ήδη όπως φαίνεται η τεχνική προετοιμασία δεν θα ολοκληρωθεί πριν περάσουν τρεις μήνες από την κατάθεση της νομοθετικής πρότασης, κάτι που σημαίνει πως το νομικό και τεχνικό πλαίσιο δεν θα είναι έτοιμο πριν από τα μέσα Ιουνίου. Στην επιστολή της στους ηγέτες η κ. Φον ντερ Λάιεν, της οποίας η ομάδα έχει δεχθεί έντονες επικρίσεις για τις καθυστερήσεις στη διάθεση των εμβολίων λόγω κυρίως των επιπλοκών σε σχέση με την AstraZeneca αλλά και τη δυνατότητα παραγωγής όλων των εμβολίων εντός Ε.Ε., υπογραμμίζει προκαταβολικά πως «για να λειτουργήσει το σύστημα μόλις ολοκληρωθεί η εργασία για ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χρειάζεται να υπάρξει τώρα δράση σε εθνικό επίπεδο». Αυτό που πρέπει να γίνει κατά την πρόεδρο της Επιτροπής είναι να εφαρμοστούν χωρίς καθυστερήσεις οι τεχνικές προδιαγραφές που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο υπουργών Υγείας για την πιστοποίηση εμβολιασμού και για την καταγραφή των αποτελεσμάτων των τεστ κορωνοϊού.

GOOD YEAR
MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

«Nick, I promise... θα τριξω τα δόντια στον Μεβλούτ»

Παφίτης για δύσκολα

Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού Αβέρωφ Νεοφύτου αποδεικνύεται ο άνθρωπος για τα δύσκολα της κυβέρνησης. Η συνάντηση με τον γ.γ. του ΑΚΕΛ και τα όσα είπε ο Άντρος Κυπριανού, για του λόγου το αληθές. Ιδιαίτερα αυτή την περίοδο που το ΑΚΕΛ είναι στα κόκκελα με την κυβέρνηση, οι δύο πολιτικοί ηγέτες βρήκαν κοινή γλώσσα στο Κυπριακό. Η συνάντηση ήταν παραγωγική που λένε και στο ΑΚΕΛ και επιβεβαιώνει πως το κόμμα της Αριστεράς συνεχίζει να συμπεριφέρεται με υπευθυνότητα, βάζοντας στην άκρη μικροκομματικές λογικές κάτι που δεν φαίνεται να αντιλαμβάνονται άλλα κόμματα της αντιπολίτευσης. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν μπορεί να πάει στην άτυπη πενταμερή «ξεδοντιασμένος» πολιτικά και αυτό το ΑΚΕΛ έχει την ικανότητα να το αντιλαμβάνεται, όχι για τον Νίκο Αναστασιάδη, αλλά ότι θα αντιπροσωπεύει στο τραπέζι των συζητήσεων. Στα θετικά και η κίνηση του Αβέρωφ Νεοφύτου να πάει και πάλι στην Εζεκία Παπαϊωάννου. Τι σου είναι τελικά αυτοί οι Παφίτες;

● ● ● ●

Θα γίνουμε Ελβετία

Η απόφαση της κυβέρνησης να κάνει το χατίρι στα κόμματα και να στείλει τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε δημοψήφισμα, ομολογουμένως δεν ήταν αναμενόμενη. Το ποια πλευρά θα βρεθεί σε δύσκολη θέση, αυτό θα φανεί το βράδυ της εκλογικής διαδικασίας που θα ανοίξουν οι κάλπες. Θεωρητικά εάν οι πολίτες πουν να στη μεταρρυθμιστική πρόταση της κυβέρνησης, τα κόμματα που αντιδρούν τι θα κάνουν; Στην περίπτωση που το όχι επικρατήσει η κυβέρνηση θα πετάξει στον κάλαθο των αχρήστων μια πολύχρονη νομοθετική προεργασία; Το θέμα της μεταρρύθμισης αλλά και άλλα μεγάλα νομοθετικά θέματα δεν είναι στην αρμοδιότητα των πολιτών να αποφασίζουν και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί κάποια κόμματα, στο όνομα της δημοκρατικής συλλογικότητας να θέλουν να μετατρέψουν την Κύπρο σε Ελβετία σε μια νύχτα. Οι Ελβετοί ψηφίζουν για ανάλογα ζητήματα από το 1848 και σε καμία περίπτωση για να χαϊδέψουν τα αυτιά κάποιων μπουκαράδων που τα προσωπικά τους συμφέροντα απειλούνται από τις αλλαγές.

● ● ● ●

Μόρφου για όλα

Σιγά μην έδινε το παρών του ο Άγιος Μόρφου, στο θέμα που έχει προκύψει με τη

Η αντίδραση του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Χριστοδουλίδη αλλά και το αυστηρό ύφος του συνομιλητή του Ζοζέπ Μπορέλ, δεν αφήνουν περιθώρια παρερμηνειών για τη σταθερή και αταλάντευτη στήριξη της Ε.Ε. στην Κυπριακή Δημοκρατία, που η φωτογραφία δείχνει ότι μετέφερε ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. αρμόδιος για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας. Τουλάχιστον μέχρι να πάει στην Άγκυρα.

φρενική συμμετοχή της Κύπρου στη Eurovision. Εδώ έγινε επιδημιολόγος σε θέματα πανδημίας, θα απείχε από το el Diablo που είναι βούτυρο στο ψωμί του; Πάντως, έδωσε ρέστα εκεί που είπε ότι μίλησε με τον έξω από εδώ. Πάντως, δεν έχασε την ευκαιρία να τυλίξει σε μια κόλλα και την Ε.Ε., με την οποία φαίνεται πως έχει ένα θεματάκι το οποίο θα πρέπει να το δει κάποια αναμενόμενη και χωρίς χτυπητές ακρότητες, εάν εξαιρέσει κάποιος τις αναφορές στους εορτασμούς για τα 200 χρόνια από την Εθνική Παλιγγενεσία και τους Τούρκους κατακτητές. Πάντως, για να μην έχουμε παράπονο μας πήρανε χαμπάρι και εκτός Κύπρου όχι όποιοι και όποιοι. Ο Guardian αλλά και το CNN ασχολήθηκαν μαζί μας και μας δουλεύουν κανονικά. Πάντως, οι συν-

τελεστές του τραγουδιού, ασχετώς εάν πιστεύουν ή όχι, θα πρέπει να πάνε στην πιο κοντινή εκκλησία και να ανάψουν μια λαμπάδα. Όλοι αυτοί οι φωστήρες θεοσεβούμενοι κατάφεραν να στρέψουν την προσοχή στο el Diablo ακόμα και αυτών που αγνοούν την ύπαρξη της Eurovision. Η καλύτερη διαφήμιση που κανονικά θα πρέπει να δίδασκεται σε σχολές μάρκετινγκ.

● ● ● ●

«Σκωτσέζικο ντους»

Η ημερήσια επιδημιολογική παρακολούθηση της προηγούμενης εβδομάδας, μετατράπηκε σε μια ζεστή μια κρύο για τον υπουργό Υγείας Κωνσταντίνου Ιωάννου. Αποκορύφωμα ήταν την περασμένη Πέμπτη το βράδυ, όταν ανακοινώθηκαν πως τα

επιβεβαιωμένα κρούσματα έπιασαν τα τετρακόσια. Στο Υπουργείο Υγείας προκλήθηκε ένας μικρός πανικός με τον υπουργό την Παρασκευή το πρωί να συγκαλεί άρον-άρον τη διυπουργική επιτροπή για την πανδημία και να ενημερώνεται ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ευτυχώς, που τα επιβεβαιωμένα κρούσματα υποχώρησαν, την Παρασκευή το βράδυ. Το δράμα που βιώνει ο υπουργός Υγείας θα συνεχιστεί και θα κορυφωθεί τη μεθεπόμενη εβδομάδα που θα ανοίξει η εστίαση. Οι οδηγίες του προέδρου της Δημοκρατίας είναι πως δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια και πως η εστίαση θα ανοίξει με αυστηρά μέτρα προστασίας. Το ποια θα είναι αυτά, ουδείς μπορεί να γνωρίζει από τώρα. Το σίγουρο είναι πως οι ίδιοι οι επαγγελματίες θα πρέπει να προστατέψουν τις επιχειρήσεις τους,

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΑΝΤΡΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Ο γ.γ. του ΑΚΕΛ μετά τη συνάντηση με τον πρόεδρο του ΔΗΣΥ για άλλη μια φορά απέδειξε πως όσα και αν χωρίζουν το κόμμα της Αριστεράς, με την κυβέρνηση στο εσωτερικό, στο Κυπριακό επιδεικνύει κίνηση υπευθυνότητας. Η δήλωση του κ. Κυπριανού ότι το ΑΚΕΛ «θα στηρίξει τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, αν αποφασίσει να προχωρήσει», καταγράφεται στα θετικά ιδιαίτερα αυτή την περίοδο.

εφαρμόζοντας με ευλάβεια τα υγειονομικά πρωτόκολλα.

● ● ● ●

Τρέχει ο Δένδιας

Ο υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας από τότε που ξέσπασε η κρίση με την Τουρκία πρέπει να περνά τον περισσότερο χρόνο μέσα στο πρωθυπουργικό αεροσκάφος παρά στο σπίτι του. Μετά την έναρξη των διερευνητικών με την Τουρκία και τη σταδιακή αποχώρηση των τουρκικών πλοίων από την περιοχή, ο Έλληνας ΥΠΕΞ έριξε τους ρυθμούς. Ωστόσο, μετά την ιστορία με τους Αιγύπτιους και τα τεμάχια για εκμετάλλευση ο Νίκος Δένδιας ξεκινά νέο κύκλο ταξιδιών προς το Κάιρο. Φίλοι - φίλοι οι Αιγύπτιοι αλλά με τους Τούρκους μας κάνουν μπάγαντιες. Η περίπτωση με την Αίγυπτο θα πρέπει να γίνει μάθημα στην Αθήνα αλλά και στους δικούς μας στη Λευκωσία. Εάν δεν μπορούμε να βοηθήσουμε τον εαυτό μας δεν μπορούμε να περιμένουμε από κανένα. Για την ιστορία, το tour του Έλληνα ΥΠΕΞ περιλαμβάνει και τη Λευκωσία, στην επιστροφή από Κάιρο.

Γράφει Ο ΙΑΝΟΣ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η ανώμαλη προσγειώση του Μπορέλ και ένα πριγκιπικό ταξίδι

Όταν έφριξε ο Μπορέλ

Άκουσε και έφριξε την Παρασκευή ο Μπορέλ κατά την επίσκεψή του στη Λευκωσία. Κατ' ακρίβεια στην κατεχόμενη Λευκωσία. Σύμφωνα με πηγή μου που γνωρίζει «ο ύπατος εκπρόσωπος πήγε χαμογελαστός και με καλές προθέσεις στον Τατάρ και έφυγε μωτρωμένος, θυμωμένος και σκεφτικός». Όπως μου λέχθηκε ήταν τόσο η προκλητικότητα και η αναιδεια του εκπροσώπου των Τουρκοκυπρίων που σε μερικές στιγμές υπήρξε και ένταση με τον Μπορέλ να του υποδεικνύει ότι η Ε.Ε. δεν πρόκειται να αποδεχτεί ποτέ δύο κράτη στην Κύπρο, ούτε υπάρχει περίπτωση να αποσχει από την Πενταμερή. Γιατί και αυτό το ζήτησε με κάθε... φυσικότητα ο Τατάρ. Παρά την υπομονή που επέδειξε ο Μπορέλ δεν άντεξε και απάντησε σε κάποιες περιπτώσεις στην έπαρση του συνομιλητή του που περριφανευόταν για το στήριγμά του, την πιο μεγάλη και δυνατή χώρα της περιοχής, την Τουρκία.

Ένταση, σύμφωνα πάντα με τις πληροφορίες μου, υπήρξε και όταν ήρθε η συζήτηση στο θέμα των εμβολίων και της διαδικασίας που ακολουθείται για παράδοσή τους στους Τουρκοκύπριους. Ο Τατάρ επέμεινε πως δεν δέχεται το ψευδοκράτος να παραλαμβάνει όσα εμβόλια αναλογούν σε αυτούς μέσω της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά απευθείας από την Ε.Ε., αποσκοπώντας ολοφάνερα σε πολιτικά οφέλη. Όταν ο Μπορέλ τού είπε πως το θέμα αυτό είναι λυμένο και ότι συζητήθηκε με τον Αναστασιάδη, άστραψε και βρόντηξε φωνάζοντας πως οι Τουρκοκύπριοι έχουν

Νίκο, αν ήμουν στη θέση σου θα φοβόμουν να πάω στην Πενταμερή.

δικό τους κράτος και δεν αναγνωρίζουν την κυριαρχία των Ελληνοκυπρίων. Ύστερα από κάποια λεπτά αμνησίας ο Μπορέλ φέρεται να τοποθέτησε τα πράγματα στην ορθή τους βάση, μιλώντας για το διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος, το οποίο θα συνεχίσει να είναι μέλος της Ε.Ε. και μετά τη λύση του Κυπριακού. Οι απαξιωτικές απαντήσεις και ατάκες του Τατάρ προσγειώσαν ανώμαλα τον Μπορέλ, ο οποίος αντιλήφθηκε από πρώτο χέρι πόσο δύσκολη είναι

πια η κατάσταση στις συνομιλίες για το Κυπριακό και σβήστηκε όποια αισιοδοξία είχε δημιουργηθεί στη συνάντηση με τον Αναστασιάδη...

Τους νίκησε στην έδρα τους

Η είδηση της εβδομάδας ήταν η ολική επαναπροσέγγιση που επικερίρησε ο Φούλης με το ΑΚΕΛ και τα κατάφερε εκεί που κανένας δεν το περίμενε να τα βρει με τους συντρόφους της Εζεκία Παπαϊωάννου. Και το έκανε, όπως μου λέει άτομο

που διαβάζει πίσω από τις γραμμές των δηλώσεων, με πολιτική μαεστρία, χωρίς να μπορεί ο Άντρος να αντιδράσει και να φανεί αρνητικός στο κάλεσμα για συζήτηση του εθνικού θέματος. «Τους νίκησε στην έδρα τους» ήταν το σχόλιο συναγερμικού στελέχους, το οποίο πρόσθεσε πως η επιτυχία του Αβέρωφ απλώνεται σε δύο επίπεδα: το Κυπριακό για το οποίο σύντομα θα δοθεί μια από τις πιο καθοριστικές μάχες στην ιστορία του και την πολιτι-

κή αντιπαράθεση στο εσωτερικό μέτωπο που όσο λίγο κι αν μείωσε το ΑΚΕΛ τις επιθέσεις μόνο κέρδος έχει να λαμβάνει ο ΔΗΣΥ και η κυβέρνηση.

Πάντως, η εκκευρία μεταξύ ΑΚΕΛ-κυβέρνησης κράτησε μόλις μία μέρα. Την επομένη ο χαρτοπόλεμος ξανάρχισε με την ίδια ένταση στην παρουσία μάλιστα του Μπορέλ. Όλοι πια θεωρούν πως δεν πρόκειται να υπάρξει μείωση στην ένταση

των επιθέσεων του ΑΚΕΛ κατά της κυβέρνησης πριν από την ολοκλήρωση της ψηφοφορίας για τις βουλευτικές.

Αυτό το γνωρίζει καλύτερα από όλους ο Αναστασιάδης, ο οποίος, όπως μαθαίνω, έχει λάβει τα μέτρα του και οργανώνει προσεκτικά τις αντιπεθέςεις του. Όπως μου ανέφερε άτομο που ανεβόκατεβάνει συχνά στον Λόφο, η νέα οδγήια που έδωσε είναι «να μην αφήνετε τίποτα να πέσει κάτω».

Το πριγκιπικό ταξίδι

Ταξίδι... αυτοπεποίθησης στην Αθήνα χαρακτηρίζεται από κάποιους η επίσκεψη του πριγκίπα Νικόλαου στην ελληνική πρωτεύουσα. Όπως μου ανέφερε η ΔΗΚΟαναθρεμμένη Φωτούλα, ο πριγκίπας θα συναντηθεί τη Δευτέρα με τον πρωθυπουργό Μητσοτάκη και την Τετάρτη με την πρόεδρο Σακελαροπούλου και τον ΥΠΕΞ Δένδια. «Μπορεί να μην έχει κάποια πρακτική αξία αυτό το ταξίδι αλλά για μας έχει τεράστια ψυχολογική σημασία», μου ανέφερε. Το ταξίδι του, σύμφωνα πάντα με την αξιόπιστη Φωτούλα, δεν θα είναι γεμάτο με ασφυκτικές υποχρεώσεις αφού αρχίζει από την Κυριακή και θα διαρκέσει μέχρι και την Τετάρτη. «Τον περιμένουμε όλοι πίσω ευδιάθετοι και αισιόδοξο με προεδρικό προφίλ» μου είπε καταληκτικά.

ΚΟΝΙΣ: Αληθεύει ότι κάποιοι φοβούνται τη διεξαγωγή έρευνας για τα rapid test; Και όχι μόνο για την αξιοπιστία τους αλλά για μια σειρά από θέματα από την εισαγωγή τους μέχρι τη διενέργειά τους;

Αυτό είναι το καθήκον μας

Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Έστω και την υστίατη οι πολιτικοί αρχηγοί των δύο μεγάλων κομμάτων έκαναν αυτό που έπρεπε ήδη να είχαν κάνει εδώ και καιρό. Να επιδιώξουν την εθνική ενότητα ενόψει της κρίσιμης Πενταμερούς. Διότι αυτή τη στιγμή εκείνο που προέχει είναι η επίγνωση πως το Κυπριακό βρίσκεται σε μια πολύ επικίνδυνη στροφή, η οποία πιθανόν να οδηγήσει στο τελειωτικό αδιέξοδο.

Και όποιος πολιτικός αρχηγός δεν το αντιλαμβάνεται και επιμένει να συντηρεί το τοξικό κλίμα καπιλευόμενος την αγανάκτηση του κόσμου απέναντι στην πανδημία και στα σκάνδαλα της διαφθοράς, δεν έχει απολύτως τίποτε να προσφέρει στον τόπο πέρα από τη θλιβερή του μικροκομματική ματαιοδοξία.

Με άλλα λόγια, ορθώς έπραξε ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ κ. Νεοφύτου και ανέλαβε αυτή την πρωτοβουλία συνάντησης με τον κ. Κυπριανού και δεν έχει καμία αξία στην παρούσα φάση να προσπαθούμε να ανικνεύσουμε αν κρύβεται κάτι πίσω από αυτή την κίνηση και αν υπάρχουν «σκοτεινές» προθέσεις που ενδεχομένως σκιάζουν την εν λόγω πρωτοβουλία.

Ακόμα κι αν αυτή η κίνηση εκπορεύεται από τη συνειδητοποίηση αμφοτέρων των αρχηγών πως και τα δύο μεγάλα κόμματα έχουν χάσει ποσοστά αξιοπιστίας στη συνείδηση της κοινής γνώμης και πως δεν είναι προς το συμφέρον τους να εξακολουθούν να πυροδοτούν τον διχασμό είναι κι αυτό μια θετική εξέλιξη την οποία οφείλουμε να επικροτήσουμε.

Όχι γιατί αναιρεί τη δυσπιστία απέναντι στις πολιτικές τους πρακτικές, ούτε γιατί τους πιστώνει με πολιτική καθαρότητα, αλλά γιατί αυτό θα έπρεπε να ήταν και το δικό μας αίτημα εξαρχής. Η εθνική ενότητα ενόψει της κρίσιμης στιγμής στο εθνικό μας θέμα όπως και της κρίσιμης κατάστασης που διανύουμε αναφορικά με την πανδημία.

Το έχω γράψει κι άλλες φορές, το επαναλαμβάνω και τώρα, πως εκείνο το οποίο έπρεπε να πράξουν οι πολιτικοί αρχηγοί για το καλό της χώρας ήταν να επιδιώξουν τη συνεργασία και να αφήσουν κατά μέρος τις αντιπαραθέσεις, οι οποίες στην παρούσα φάση δεν εξυπηρετούν τίποτε άλλο παρά μόνο τα δικά τους προεκλογικά τερτίπια. Διότι την ίδια ώρα που αγωνιούσαν να αποδείξουν ποιος είναι ο χειρότερος, η Τουρκία αποθρασυνόταν και προφανώς δεν είχε καμία έγνοια να περιμένει να ξεμπερδεύουμε με την εσωτερική μας κατρακύλα. Και δυστυχώς δεν υπάρχει κανένας χρόνος για χάσιμο γιατί ήδη χάθηκε πολύς.

Ούτε χρόνος για αλλαγή φρουράς, ούτε για διάλυση της Βουλής, ούτε για διάλυση της κυβέρνησης, διότι κάτι τέτοιο το μόνο το οποίο θα πετύχαινε ήταν το χάος στο εσωτερικό την ίδια ώρα που κινδυνεύει η χώρα από τη στάση της Τουρκίας. Και δεν πρόκειται για κινδυνολογίες, ούτε και προτροπή να διαγράψουμε για χάρη του εθνικού την πολιτική διαφθορά.

Προφανώς και δεν πρέπει να τα διαγράψουμε αλλά δεν έχει κανένα νόημα να τα προτάσουμε στην παρούσα φάση ως κατεπίγοντα, διότι εκείνο που επιτελεί είναι η άμεση διαχείριση του εθνικού μας θέματος με τη συνεργασία όλων των πολιτικών αρχηγών. Και ναι, υπάρχουν ευθύνες σχετικά με το γιατί φτάσαμε ως εδώ και γιατί βρισκόμαστε στο χείλος του γκρεμού, αλλά και πάλι δεν είναι προτεραιότητα να αναζητηθούν αυτές, ούτε και να αποδοθούν στο διά ταύτα.

Προτεραιότητα είναι η συνεργασία μεταξύ των κομμάτων ή τουλάχιστον μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων που έχουν κοινή γραμμή πλεύσης και η ανάγκη να δείξουμε προς τα έξω και να αποδείξουμε προς τα μέσα πως έχουμε συνείδηση του καθήκοντός μας. Και το καθήκον μας είναι να βάλουμε την πατρίδα πάνω από όλα, όπως είπε ο κ. Κυπριανού. Διότι αυτό υπαγορεύει η πραγματικότητα και αυτό οφείλουμε στην παρούσα φάση εμείς οι πολίτες να διεκδικούμε από την πολιτική μας ηγεσία. Την ανάγκη να συνεργαστούν για το καλό της χώρας.

Κι αν έστω και την υστίατη το έχουν αντιληφθεί οι πολιτικοί αρχηγοί να τους επικροτούμε ως ένδειξη ότι εμείς πρώτα από όλους αντιλαμβανόμαστε την κρίσιμότητα των στιγμών.

elenixenou1@gmail.com

Η Νοτιοκορεάτισσα επικεφαλής της αντιπολιτεύσεως AhnCheol-soo δέχεται τη LeeYong-soo, σεξουαλική σκλάβια των ιαπωνικών δυνάμεων, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Το τελευταίο μονόπρακτο

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Λέχθηκε από τον Αβέρωφ Νεοφύτου στο alphanewslive και καταγράφεται: «Ο τόπος για να μπορεί να έχει ελπίδα χρειάζεται κάποιον να κταρουν, να μουζωθούν, να καούν, να πονέσουν, να τους βρίσουν, να τους ζιτιμάσουν, για να κρατείται η χώρα στη σωστή πορεία. Εγώ αυτός είμαι, αυτός θα παραμείνω! Να παίχουν μια ζωή με στη φωτιά και να προσπαθώ να την σβήνω. Όχι να κρατώ αποστάσεις άμπατζι πάσει με λιο, η λαύρα της φωτιάς...».

Δακρύζοντας διαμήνυε πως δεν πρόκειται να δεχτεί να κόψουν ένα κομμάτι της πατρίδας και να τη διχοτομήσουν, αοσέτως αν ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματός του υποστήριζε έναν μήνα προηγουμένως πως η διχοτομία συντελείται εκ των πραγμάτων και εξέφραζε την ετοιμότητά του να πάει ακόμα και κολυμπώντας στη Γενεύη. Θα μπορούσαν, λοιπόν, να ειπωθούν πολλά για τα κίνητρα, αν είναι αγνά, ή αν η Πινδάρου μελέπηση τις δημοσκοπήσεις, και αντιλαμβάνεται τη ζημία που προκαλούν οι χειρισμοί Αναστασιάδη, στο ίδιο το κόμμα λίγο πριν από τις βουλευτικές εκλογές και αποφασίσει να ξεκινήσει τα μονόπρακτα. Το θέμα, βεβαίως, δεν είναι τι θα πούμε εμείς, αλλά ποιον πείθουν όλα αυτά. Γιατί, η ακυβέρνητη Βαβέλ που περιέγραφε ο συναγματικός πρόεδρος, μέσα στην οποία ο ίδιος αδιαμαρτύρητα χτέρνεται, μουζώνεται και καίγεται (sic), έχει δημιουργηθεί από συγκεκριμένες πολιτικές.

Μεθοδευμένα, αυτά τα οκτώ χρόνια, φρόντισαν να καλλιεργήσουν τέτοιες προσδοκίες στον κόσμο για τη θέση που καταλαμβάνει η χώρα μας στο γεωπολιτικό σκηνικό, ώστε να εντυπωθεί στο υποσυνείδητο πολλών πως η λύση του Κυπριακού αποτελεί υποσημείωση.

Μόνο να πάσει κανείς όσα δήλωναν στο ενεργειακό αρχει. Τότε που ο υπουργός Ενέργειας Γιώργος Λακοτρίπης διαβεβαίωσε πως το 2015, θα ξεκινούσαμε να πουλάμε το φυσικό αέριο. Μια εξέλιξη, που εκτός του ότι θα οδηγούσε στον πλουτισμό της χώρας, θα καθιστούσε την Κύπρο, όπως έλεγαν, γεωπολιτικό παίκτη. Και ενώ το φυσικό αέριο προφανώς δεν πουλήθηκε το 2015, οι τουρκικές προκλήσεις ενισχύονταν, την ίδια ώρα διαβεβαίωναν πως ένα γαλλοϊταλικό τόξο θωρακίζει την ΑΟΖ και οι Τριμερείς αποτελούν εχέγγυο σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο. Διατυμπάνιζαν, μάλιστα, ως τη μόνη λύση το Eastmed και θύμωναν, όταν οι γνώστες διατύπωναν τη δυσκολία της κατάστασης. Αντιθέτως, παρουσιάζαν

στο παρασκόνιο τη διακρατική αυτή συμφωνία, ως απάντηση στο μνημόνιο Τουρκίας - Λιβύης. Σε αυτό το πλαίσιο που χώρος για επίλυση του Κυπριακού. Μόνο που οι ανισοκλίσεις για το Eastmed επιβεβαιώνονται όσο περνά ο χρόνος, η Τουρκία βρήκε γεωτρήματα, τρυπάει το «βύθιστο αεροπλανοφόρο» και κανείς από τους συμμάχους μας δεν αντιδρά.

Τότε, όμως, όταν έκτιζαν μύθους απόρθητου φρουρίου και πλουτισμού, δεν βρέθηκε κάποιος στο κυβερνητικό κόμμα να χαμπλώσει τον πήχη και να θυμίσει πως το ζητούμενο δεν είναι να γίνουμε σείκηδες, αλλά να λύσουμε το Κυπριακό.

Δεν είδαμε την Πινδάρου να αντιδρά μετά το ναυάγιο του Κραν Μοντάνα. Μόνο έναν χρόνο αργότερα μουμυορίζει κάτι για εθνικό τσουνάμι και όταν ο πρόεδρος συνοφρυώθηκε όλοι σώπασαν. Ούτε όταν ο Νίκος Αναστασιάδης αμφισβητούσε δημοσίως την πολιτική ισότητα, βγήκε κάποιος να αντιδράσει. Αντιθέτως, επειδή τα focus group ευνοούσαν την αντιπαλότητα με τους «άλλους», κτίσαμε ολόκληρο προεκλογικό αφήγημα στις ευρωεκλογές του 2019 για τον κίνδυνο της τ/κ ψήφου.

Γιατί τα θυμηθήκαμε όμως όλα αυτά σήμερα; Γιατί εμείς δεν επιδιώκουμε ούτε να κταρεί, ούτε να μουζωθεί ο Αβέρωφ Νεοφύτου. Δεν αναμένουμε καν ανάληψη πολιτικής ευθύνης ως κόμμα που κυβερνά τα τελευταία οκτώ χρόνια. Τους υπενθυμίζουμε μόνο πως το ιστορικό τους είναι ιδιαίτερα βεβαρημένο σε ό,τι αφορά τους χειρισμούς στο Κυπριακό και επειδή καίκαμε με τον κυλό, έχουμε κάθε λόγο να κρατούμε επιφυλάξεις από βαρύνουσες δηλώσεις μπροστά στην κάμερα. Αν στόχος είναι η λύση, αντί να πάει ο Αβέρωφ Νεοφύτου στην Εζεκία Παπαϊωάννου, στον Γιώργο Βασιλείου και στον Ιωάννη Κασουλίδη, οι οποίοι δεν κυβερνούν, ας αναφορίσει στον προεδρικό λόφο και να τα πει όλα αυτά. Αν κάποιος πρέπει να πει στεί για την αναγκαιότητα λύσης του Κυπριακού και για την πολιτική ισότητα, είναι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αντί να μουζωθούν, να κταρουν και να πονέσουν, όπως λένε, ας κάνουν τα αυτονόπτα. Ας διαχειριστούν με σεμνότητα το μεγάλο ζητούμενο: τη διάσωση αυτού του τόπου του οποίου όλοι εμείς είμαστε οι συνδιοκτίτες. Και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο, έχουμε κάθε δικαίωμα και να τους αμφισβητήσουμε και να τους κρίνουμε εκ του αποτελέσματος.

economidou@kathimerini.com.cy

Οι τάσες στα ράσα τους

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τον Μάρτιο του 2018 είχα δημοσιεύσει ένα άρθρο στον «Φιλελεύθερο» με τίτλο «Η τάσσα από το ράσο τους». Αφορμή ήταν η αυτοκτονία της Έλενας Φραντζή, μιας κοπέλας που είχε κακοποιηθεί από τον ιερέα θετό πατέρα της, και εντέλει λύγισε κάτω απ' το βάρος εκείνου του σκοτεινού παρελθόντος. Η τραγικότερη πτυχή της ιστορίας δεν αφορούσε στον ιερέα, ο οποίος καταδικάστηκε σε δεκαετή μίνες φυλάκιση, αλλά στη στάση που κράτησε η ιεραρχία της Εκκλησίας. Η δημοσιοποίηση των πρακτικών της Συνόδου αποκάλυψε τα σάπια μυαλά μητροπολιτών που προσβάλλουν πρώτα από όλα το σκάμ τους. Ο Ταμσού Ησσίας ζήτησε αποκατάσταση του θετού πατέρα με τη δικαιολογία ότι «έχει αρκετά ταλαιπωρηθεί», ενώ ο Λεμεσού Αθανάσιος επικριτικά υποστήριξε ότι για την τεκμηρίωση ενός εγκλήματος χρειάζονται δύο ή τρεις μάρτυρες. Ο χειρότερος όλων ήταν ο Κύκκου Νικηφόρος, ο οποίος επιχειρηματολόγησε πως δεν επρόκειτο για μοικεία ή για πορνεία αλλά για «συγκυλισμό», ερωτική επαφή δηλαδή χωρίς διείσδυση, άρα «παράπτωμα» ήσσονος σημασίας! Αυτές οι κυδαιότητες λέχθηκαν στη Σύνοδο εντελώς ανερυθρίαστα, εξ ου και η τάσσα εκείνης της τραγικής υπόθεσης παρέμεινε ανεξίτηλη επάνω στο ράσο τους.

Τρία χρόνια μετά, με θλίψη διαπιστώσαμε ότι οι τάσες πλήθυναν. Το νέο κύμα αποκάλυψαν τον #MeToo έφερε στην επιφάνεια αποκρουστικές ιστορίες, όπως τις κατηγορίες για τον μοναχό που παρενοχλούσε νεαρά αγόρια στο δημοσίευμα της εφημερίδας «Πολίτης» ή τις υποθέσεις που καλύφθηκαν με πέπλο σιωπής για τον πρώην μητροπολίτη. Και σαν να μην έφταναν αυτά, σαν να μην έφτανε η επιδεικτική έλλειψη πνευματικότητας εν αντιθέσει με το πληθωρικό επιχειρηματικό τους πνεύμα, οι Κύπριοι ιεράρχες συνεχίζουν να προκαλούν, δηλητηριάζοντας με τις τοξικές τους απόψεις την κοινωνία.

Λυπάμαι, αλλά βρισκόμαι πολύ βολικά τη δικαιολογία ότι πρόσωπα όπως ο Μόρφου Νεόφυτος για παράδειγμα έχουν το ακαταλόγιστο λόγω πρότερου γραφικού βίου. Ένα μικρό δείγμα, από το τελευταίο παραλήρημά του με αφορμή το El Diablo, είναι ενδεικτικό: «Οι περισσότεροι των Ευρωπαίων σήμερα ενεργούν με εσφορικές δυνάμεις. Δαιμονικές δυνάμεις. Θέλουν να μας υποτάξουν ύπουλα και εμάς. Να μας παρουσιάσουν τον δαίμονα ως κάτι καλό. [...] Θέλουν να κάνουν τα ανώμαλα, ομαλά. Να τα κάνουν και νόμο. Πρώτα οι Βρυξέλλες και μετά οι δική μας φωστήρες στη Βουλή. Και μετά να τα διδαχθούν τα παιδιά μας στα σχολεία. Να λες δηλαδή σε ένα παιδάκι ξέρεis... στα 14 σου, 15 σου από Χριστόδουλος θα γίνει Χρυστάλλας». Είναι αυτά γραφικότητες ή ρατσιστικά εμπερισημασμένα ανάμικτα με θεωρίες συνωμοσίας;

Οι τάσες είναι πολλές και παντός είδους. Από τα διατηρητέα που καταδεικνύουν λες και είναι υπέρ του νόμου, μέχρι την εμπλοκή τους στην πολιτογράφηση του διαβόητου Τζο Λόου. Και από την άρνηση να εφαρμόσουν τα μέτρα της πανδημίας, μέχρι τα προσκυνήματα για να γεμίσει το παγκάρι. Οι πρόσφατες εικόνες από τις ουρές των πιστών για να προσκυνήσουν τα λείψανα και την παντόφλα (!) του Αγίου Εφραίμ δημιουργούν την εύλογη απορία εάν ως κράτος θυμίζουμε -φρε- θεοκρατικά καθεστώτα. Με τη δόλου αμελετέα υποσημείωση φυσικά, ότι η γνωστή διψα τους για το χρέμα δεν κρύβεται ούτε εδώ, αφού πουλούσαν λαδάκια και πληροφορούσαν τους πιστούς ότι υπάρχει «μπλοκ εισφορών για να μπορέσει ο καθένας να βοηθήσει στην ανέγερση του μοναστηριού του Αγίου Εφραίμ στην Κύπρο».

Ανατρέχοντας στην αρθρογραφία μου των τελευταίων δεκαπέντε χρόνων, διαπιστώνω ότι έχω γράψει ουκ ολίγες φορές για την Εκκλησία. Αυτό που αλλάζει είναι μόνο η αφορμή. Το μοτίβο όμως παραμένει τόσο ίδιο, ώστε να νομιμοποιεί ακόμα και την παραλαγή των τίτλων. Πολλές φορές αναρωτήθηκα -δεν σας κρύβω- εάν έχει νόημα αυτή η επιμονή. Και κάθε φορά απαντώ πως έκει, ενόσω η χώρα μας συνεχίζει να μαϊμουδιζει το κοσμικό κράτος. Η νοσηρή εικόνα της Εκκλησίας αποτελεί αντανάκλαση των στρεβλώσεων της κοινωνίας. Και οι στρεβλώσεις της κοινωνίας μετουσιώνονται σε παθογένειες του πολιτικού συστήματος, οδηγώντας μας σε έναν φαύλο κύκλο. Όσο έχουμε φωνή, λοιπόν, πρέπει να την υψώνουμε αλλιώως κινδυνεύουμε να μας καταπει η μαύρη τρύπα του σκοταδισμού.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η τιμωρία με το νεύμα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Το δειν...» (η ματιά) είτε μισούς είτε έρωτα ήταν κραταιά ως ο θάνατος, πριν από μερικές δεκαετίες στα χωριά της Κύπρου. «Αν σε δουν στον καφενέ και οπκάσουν το φρύδι, τότε μάζεψε τα πράματά σου και φύγε μακριά...», ήταν η ρήση για την απόρριψη ενός ανθρώπου από την τοπική κοινωνία. Δεν χρειάζονταν ούτε φωνές, ούτε επιχειρήματα, ούτε δίκες, ούτε και βία. Αρκούσε ένα φαρμακερό βλέμμα και εξαφανιζόσσαν ως οντότητα. Πάντα, υπήρχαν κάποιον λόγοι, είτε δικαιοί, είτε άδικοι, αλλά αυτό δεν είχε και τόση σημασία, ανάμεσα στους «αδρόπους του χωρικού». Συνθησιμένη μορφή καταδικής ήταν και οι κατάρες, οι οποίες είναι ακόμη χειρότερη μορφή τιμωρίας. Οι πρόγονοί μας, εμπειρικά, γνώριζαν ότι οι κατάρες ενεργοποιούνται, στα θύματα αν ήταν δικαιοί και στους θύτες αν ήταν δικαιοί. Οι κατάρες ήταν ισως η πιο ισχυρότερη δύναμη καταστολής των εξεγέρσεων και σίγουρα πιο

ισχυρές και από τις δυνάμεις καταστολής. Αλλά και σήμερα, εμπειρικά και πάλι, οι κατάρες ενεργοποιούνται με σκληρό τρόπο, σε αυτούς οι οποίοι αδικούσαν ή εκμεταλλεύτηκαν συνανθρώπους τους.

Στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, η τιμωρία ατόμων τα οποία παρανόμησαν και καταπάτησαν τα δικαιώματα του Θρόνου, δεν είναι ούτε η καταγγελία στην Αστυνομία, ούτε η προσφυγή στα δικαστήρια. Λαμβάνει απόφαση η Ιερά Σύνοδος και απλά βγαίνει ο διάκος και διαβάζει τους αναθεματισμούς κατά του συγκεκριμένου προσώπου. Ανάλογες πρακτικές ακολουθούν και άλλες Εκκλησίες, συνήθως για εκκλησιαστικά παραπτώματα. Ανάμεσά τους και ο αναθεματισμός τριών μητροπολιτών το 1973, από Μείζονα και Υπερτελή Σύνοδο, οι οποίοι προηγουμένως καθάρισαν τον μακαριστό αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Στην εποχή μας, σε πολλές προηγουμένες και πολύβουες κοινωνίες, ακολουθούν μια άλλη παρόμοια τακτική, για να τιμωρούν τους «άτακτους». Το «name and sh-

ame», δηλαδή αντί να επιβάλλεις πρόστιμο, απλώς ανακοινώνεις το όνομα του ατόμου ή της εταιρείας, η οποία παρανόμησε ή εξαπάτησε το Δημόσιο. Η Δήμητρα Καλογήρου, πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, λέει ότι «για κάποιες εταιρείες και άτομα το "name and shame" είναι δυσμενέστερη τιμωρία και από το χρηματικό πρόστιμο. Υπάρχουν περιπτώσεις εταιρειών, ιδίως ξένων συμφερόντων, που θα προτιμούσαν σαφώς μεγαλύτερο πρόστιμο παρά να δημοσιοποιηθεί το όνομά τους, σε συνάρτηση με παράβαση των νομοθεσιών της κεφαλαιαγοράς». Αλλά και η δημοσιοποίηση της περιφημής λίστας Γιωρκιτζή, δεν μπορεί να εξαιρεθεί από τον κανόνα το «name and shame».

Η Βουλή των Αντιπροσώπων, ύστερα από δεκαετίες προβληματισμού και με πρωτοβουλία του Δημήτρη Συλλούρη, συνέταξε κώδικα δεοντολογίας. Με την καλή πίεση της Γρεκο και του Κυριάκου Χατζηγιάννη, με το καλό πείσμα των υπηρεσιακών της Βουλής, συντάχθηκε αρχικά ένας ογκωδέ-

στατος τόμος, στα πρότυπα κοινοβουλίων, χωρών με κοινοβουλευτική εμπειρία αιώνων. Με το καλό πείσμα του προέδρου της Επιτροπής Θεομάν Ζαχαρίου και τις «ευσωγίες» του προέδρου της Βουλής, Αδάμου Αδάμου, η συζήτηση προχώρησε και τελικά ψηφίστηκε ένας ολιγοσέλιδος κώδικας, ο οποίος, ωστόσο, αποτελεί επιτομή του αρχικού κώδικα. Έγινε το πρώτο μεγάλο βήμα και τώρα είναι θέμα της επιτροπής, η οποία θα συσταθεί να ελέγχει και να «τιμωρεί» με το «name and shame», με επιπλήξεις, ακόμη και με υποχρέωση του βουλευτή να απολογηθεί ενώπιον της Ολομέλειας της Βουλής. Σίγουρα δεν υπάρχει μεγαλύτερη τιμωρία για ένα πολιτικό πρόσωπο, να απολογείται δημοσίως και να δέχεται τα πυρά και ταπειράματα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και ιδιαίτερως των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης.

Όλα τα πράγματα σε αυτή τη γη έχουν δύο όψεις, όπως και τα νομίσματα. Το «πόθεν έσχες» από τη μία και ο αυστηρός κώδικας

δεοντολογίας από την άλλη, ενδεχομένως θα αποθαρρύνουν σφοδρά και πολύ μορφωμένους ανθρώπους, να εμπλακούν με την πολιτική, όση καλή διάθεση και αν διαθέτουν, για να προσφέρουν στην κοινωνία. Ο φόβος, ότι αν κτυπήσουν καταστειμένα και συγκρουστούν με ανομολόγητα συμφέροντα, θα δεχθούν συκοφαντίες και θα εξευτελιστούν δημοσίως, αποτελεί σοβαρό αποτρεπτικό λόγο για να εμπλακούν στα κοινά. Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι αξιόλογοι και σοφοί άνθρωποι δεν καταφέρνουν να εκλεγούν βουλευτές. Ωστόσο, όλα στον κόσμο κάνουν κύκλους, όπως οι εποχές και σίγουρα, όταν υπερ-περισσειούνη τα σκάνδαλα, υπερ-περισσειούνη και οι ευκαιρίες σοφών ανθρώπων για να ανέλθουν σε θώκους εξουσίας και να προσφέρουν στον τόπο τους και στους συνανθρώπους τους. Το μόνο σίγουρο είναι ότι ουδείς αναντικατάστατος και ουδείς μοναδικός σωτήρας του κόσμου τούτου.

kaparispan@yahoo.gr

Αυτοί που πραγματικά δεν φοβούνται

Του ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ

Ο Σταύρος Τ δεν «γεννήθηκε 17 Νοέμβρη» αλλά εκπροσωπούσε ό,τι συμβόλιζε εκείνη τη μέρα. Βασανίστηκε όσο λίγοι. Δεν μιλούσε ποτέ γι' αυτό. Ήταν εξαιρετικός στις δουλειές του. Υπερασπιζόταν τους αδύναμους, τους αδικημένους και έδινε μάχες για ένα κράτος δικαίου. Χωρίς κομματικές παρωπίδες. Εφυγε από τη ζωή πριν από μερικά χρόνια, αλλά άφησε στέρεη κληρονομιά.

Ο Γιώργος Π επίσης δεν «γεννήθηκε 17 Νοέμβρη», αλλά ήταν εκεί, είχε στήσει το ιατρείο που

Δεν έκαναν καριέρα τον αδιαμφισβήτητο ηρωισμό τους. Ποτέ οι πράξεις του χθες δεν έγιναν άλλοθι για τον κυνισμό του σήμερα.

περιέθαλε τις ταραγμένες εκείνες ημέρες τους τραυματίες από τα επεισόδια. Σήμερα είναι μια γνώριμη φαινομένη στις τηλεοπτικές μας οθόνες γιατί καταξιώθηκε, με το σπαθί του, στον τομέα του σε παγκόσμιο επίπεδο. Και αυτός ωστόσο δεν μιλάει ποτέ για «τότε». Τους θαυμάζω αυτούς τους ανθρώπους για τη σεμνότητα και την ωριμότητα τους. Εξελέχθηκαν επαγγελματικά, χωρίς όμως να προδώσουν τις αρχές και τα ιδανικά τους. Κουβαλούσαν και κουβαλούν μέσα τους όλες τις εμπειρίες που πέρασαν χωρίς να έχουν κολλήσει στο παρελθόν. Δεν έβραζαν τη «στολή»

τους κάθε χρόνο για να «παρελάσουν». Δεν έκαναν καριέρα τον αδιαμφισβήτητο ηρωισμό τους. Οχι πως δεν τους ενδιέφερε η πολιτική. Κάθε άλλο. Ήταν πάντοτε βαθύτατα πολιτικά όντα. Αιρετικά και με τσαγανό. Αλλά ποτέ οι πράξεις του χθες δεν έγιναν άλλοθι για τον κυνισμό του σήμερα.

Είναι πολλοί σαν αυτούς ανάμεσά μας, οι οποίοι κάνουν τη διαφορά στον τομέα τους. Ένα κοινό τους χαρακτηριστικό είναι πως δεν φοβούνται. Δεν τους τρόμαζε ο τραμπουκός που διέκοπτε το μάθημα για να κάνει μια κομματική ανακοίνωση. Ούτε ακόμη τους έσκιαζε η αφισοκόλληση προεκλογικών με τη πρόσωπά τους επειδή τόλμησαν να πουν ή να κάνουν κάτι που δεν άρεσε. Είχαν κρυφτεί για μήνες στην πραγματική παρανομία. Ήξεραν τι θα περνούσαν από αστυνομικό καθεστώς ή βασανιστήρια. Δεν έπαιρναν τη μαμά τους όταν τα έβρισκαν δύσκολα. Το δίδεον «επανάστατικό» παιχνίδι των επαγγελματιών μπακαλάκων, το οποίο βασιζόταν στην ανοχή των φοβισμένων και φαύλων αρμοδίων, τους φαινόταν... χαζό.

Δυστυχώς, ελάχιστοι τέτοιοι άνθρωποι βρέθηκαν σε θέσεις ευθύνης, στα πανεπιστήμια ή στην πολιτική ζωή. Η κομματική καμαρίλα, οι ίντριγκες και οι συμβιβασμοί δεν ήταν του γούστου τους, όπως συχνά έλεγαν. Πρόσφεραν αθόρυβα εκεί όπου πίστευαν ότι θα κάνουν τη διαφορά. Και είμαι σίγουρος πως θα ήθελαν να καθίσουν να συζητήσουν με μερικά από τα παιδιά που έχουν πειστεί ότι «γεννήθηκαν τη 17 Νοέμβρη». Και να τους μιλήσουν για τη «17 Νοέμβρη».

Μήνυμα στο Ιράκ και στον κόσμο

Του ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ

Κάποιες στιγμές, ανοίγει ένα παράθυρο στον χρόνο και το παρελθόν συγχωνεύονται, η πραγματικότητα και τα σύμβολα γίνονται ένα και το μέλλον προβάλλει λίγο καλύτερο απ' ό,τι διαφαίνεται έως χθες. Τέτοια στιγμή ζουν οι χριστιανοί του ταραγμένου Ιράκ με την επίσκεψη του Πάπα Φραγκίσκου. Με την επίσκεψη που άρχισε την Παρασκευή και ολοκληρώνεται αύριο, Δευτέρα, ο 84χρονος Ποντιφίκος θέλει να παρηγορήσει τους λίγους εναπομείναντες χριστιανούς στη χώρα, ύστερα από δεκαετίες αιματοχυσίας που είδαν τον αριθμό τους να μειώνεται από περίπου 1,4 εκατ. το 1990 σε ίσως λιγότερους από 200.000 σήμερα. Θέλει να επουλώσει τις πληγές που άφησαν οι διώξεις του καθεστώτος του Σαντάμ Χουσεΐν μετά τον πρώτο πόλεμο του Κόλπου το 1990-91, και η τρομοκρατία που άσκησαν φανατικοί μουσουλμάνοι στα χρόνια του χάους μετά την αμερικανική εισβολή το 2003. Το 2014-17 κορυφώθηκε το κακό, όταν το αυτοαποκαλούμενο Ισλαμικό Κράτος κυριάρχησε στο βόρειο Ιράκ, σκοτώνοντας και διώχνοντας τους χρι-

στιανούς, καταστρέφοντας χωριά, μημεία και εκκλησίες τους.

Ο Πάπας θέλει, επίσης, να συνεισφέρει στην αποκατάσταση εμπιστοσύνης μεταξύ μουσουλμάνων και χριστιανών στην περιοχή. Γι' αυτό, την Παρασκευή το πρωί, πριν αναχωρήσει για τη Βαγδάτη, συναντήθηκε με Ιρακινούς πρόσφυγες που ζουν στην Ιταλία, ενώ χθες ήταν να συναντηθεί με τον γιγάντη των σιιτών μουσουλμάνων του Ιράκ, πριν επισκεφθεί την Ουρ, γενέτειρα του Αβραάμ, πατριάρχη του Ιουδαϊσμού, του Χριστιανισμού και του Ισλάμ. Πολίτες και ηγέτες όλων των θρησκειών καίρεσαν την επίσκεψη του Πάπα - ομάδα σιιτών μαχητών μάλιστα, που τελευταίως επιτίθεται σε αμερικανικούς στόχους, ανήγγειλε εκκευρία όσο ο Πάπας Φραγκίσκος θα βρίσκεται στο Ιράκ. Ο Πάπας θα συναντηθεί με πολιτικούς ηγέτες στη Βαγδάτη και στην κεντρική περιοχή του βόρειο Ιράκ, ενώ θα παρευρεθεί σε εκκλησία της πρωτεύουσας, όπου φανατικοί ισλαμιστές σκότωσαν δεκάδες χριστιανούς το 2010, καθώς και στη Μοσούλη, «πρωτεύουσα» του Ισλαμικού Κράτους.

Όσο «ιστορική και θαρραλέα» και αν είναι αυτή η επίσκεψη, όπως

την αποκάλυψε ο μεγάλος ιμάμης του Αλ Αζχάρ, της ανώτατης αρχής των σουνιτών, όσο αναγκαία και για τη χώρα που προσπαθεί να ορθοποδήσει, δεν μπορεί να απαλείψει το γεγονός ότι ο Χριστιανισμός εξαφανίζεται από την περιοχή στην οποία ρίζωσε τους πρώτους αιώνες μ.Χ. Πριν από έναν αιώνα, οι χριστιανοί αποτελούσαν περίπου το 10% του πληθυσμού της Μέσης Ανατολής, με τους περισσότερους στην Αίγυπτο. Πριν από λίγα χρόνια, το ποσοστό είχε πέσει στο 4%. Με τη συνεχιζόμενη αιματοχυσία στη Συρία, όπου εκεί οι χριστιανοί αποτελούσαν το 10% του πληθυσμού, ο συνολικός αριθμός τους στην περιοχή σήμερα θα είναι ακόμη μικρότερος. Στο τραγικό κεφάλαιο της ιστορίας των χριστιανών της Συρίας συμπεριλαμβάνεται η απαγωγή και εξαφάνιση το 2013 του Ελληνορθόδοξου μητροπολίτη Χαλεπίου κ. Παύλου και του Συροϊακωβίτη επισκόπου Ιωάννη.

Όμως, οι χριστιανοί της περιοχής επιθυμούν να φύγουν και πριν από τον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας, πριν από την επέλαση του Ισλαμικού Κράτους. Μπορεί τα κοσμικά καθεστώτα του Ασάν και του Σαντάμ να ήταν πιο «ανεκτικά», να βασι-

ζονταν σε μεγάλο βαθμό σε μέλη της χριστιανικής μειονότητας, αλλά η ανασφάλεια ήταν και είναι μόνιμος σύντροφος των ανθρώπων αυτών. Δεν ξεκινούσαν παλιές σφαγές, ούτε τους κινδύνους του παρόντος και του μέλλοντος. «Εδώ είναι το τέλος της διαδρομής. Ολοι θέλουν να φύγουν», μου είχε πει ένας νέος τερέας σε μικρό χωριό του Β. Ιράκ το 1991. Η παρουσία αμερικανικών και άλλων δυνάμεων, που είχαν εκδώσει τον στρατό του Σαντάμ, δεν ήταν μόνο ευκαιρία για να ανασάνουν οι χριστιανοί της περιοχής, αλλά κυρίως ελπίδα για να φύγουν. Ενθλιμοί και παιδιά που μιλούσαν την αρμαϊκή, τη γλώσσα του Χριστού, λατάρουσαν την εξοδό τους από τα αρχαία εδάφη μιας εχθρικής πατρίδας.

Αυτά τα γνωρίζει ο Πάπας Φραγκίσκος, όπως και όποιος παρακολουθεί την περιοχή. Η έκκλησή του, λοιπόν, για «ειρήνη, συμφιλίωση και την απόρριψη της βίας» δεν απευθύνεται μόνο στους χριστιανούς και τους μουσουλμάνους της περιοχής, αλλά σε όλο τον κόσμο. Θέτοντας εαυτόν σε κίνδυνο, το μήνυμά του αποκτά μεγαλύτερη ισχύ. Όπως αυτό που εκπέμπει καθημερινώς ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος από την Κωνσταντινούπολη.

Φαντάσματα και πραγματικότητα

Του ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ

Δεν δίνουμε ασφαλώς την κρισιμότερη φάση της εθνικής μας Ιστορίας. Η πίεση που υφίστανται το πολιτικό σύστημα της χώρας και η ελληνική κοινωνία -πέραν του κορωνοϊού- αφορά θέματα προσαρμογής της Ελλάδος στη νέα παγκόσμια οικονομική τάξη, αλλά και στην ανατροπή του συσχετισμού δυνάμεων, που έχει συντελεστεί σε περιφερειακό επίπεδο. Εύκολο να το διαπιστώνει κανείς, αλλά εξαιρετικά επίπονο και δυσχερές να το αποδεχθεί και πολύ περισσότερο να το εφαρμόσει, εάν ανήκει στην τάξη των εξεπληγμάτων πολιτικών. Έτσι προκύπτει στην παρούσα συγκυρία ο νέος δικασμός, που αντλεί την ιδεολογική

μετά τη Γαλλική Επανάσταση -στην τελική, πλέον ακραία «σοσιαλιστική» του εκδοχή, συνειρήνη με την ήττα των δυνάμεων του άξονος, κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις αρχές της δεκαετίας του '90, τα κομμουνιστικά καθεστώτα κατέρρευσαν στην Ευρώπη, και τελικώς ο φιλελευθερισμός θριάμβευσε. Όλο το θέμα είναι πώς θα αποκτήσει μία κοινωνικότερη φυσιογνωμία, διότι αλλιώς θα υφίσταται διαρκώς απολυταρχικότερη μορφή. Αυτό είναι το νέο πεδίο αντιπαράθεσης μιας νέας Αριστεράς και Φιλελευθέρων στο πλαίσιο του εξορισμού δικαστικού αντιπροσωπευτικού συστήματος.

Αλλά επειδή η όλη διαδικασία προϋποθέτει χρόνο ωριμάνσεως, φαντάσματα του παρελθόντος θα τροφοδοτούν την αντιπαράθεση, όχι απλώς στην Ελλάδα αλλά σε πολλές χώρες της Ευρώπης όπου η σύγκρουση εκτυλίσσεται στη βάση της παραδοσιακής σκληρής Δεξιάς με το απεθνικοποιητικό σύστημα της Ε.Ε. Το πρόσθετο πρόβλημα στην περίπτωση της χώρας μας είναι η περιφερειακή ρευστότητα, που μεταξύ άλλων προκύπτει κυρίως από την πολιτική της Αγκυρας να επεκτείνει την επιρροή της στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο διά της προβολής στρατιωτικής ισχύος. Επιλογή της κυβερνήσεως του κ. Κυριάκου Μητσοτάκη και της αντιπολιτευσεως είναι να μην παραιορθεη η Ελλάς σε σύγκρουση με την Τουρκία, και έχει στηρίξει την αντιμετώπιση των προκλήσεων στην εμπλοκή των εταίρων μας - της Ε.Ε. και των ΗΠΑ. Είναι σαφές ότι σε κάποια φάση θα υπάρξει παρέμβαση. Όμως αυτή θα είναι εξισορροπητική και «περικεικότερη» από ό,τι επιθυμεί η ελληνική πλευρά. Για τον απλούστατο λόγο ότι διαφέρουν η αντίληψη και τα συμφέροντα μιας συμμαχίας από αυτά ενός κράτους-μέλους. Οι προσαρμογές στα στρατηγικά περιφερειακά δεδομένα θα είναι οδυνηρές, διότι στον τομέα αυτόν, κυριαρχεί η άτεγκτη «λογική» των ευρύτερων συμφερόντων.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Κάνε δική σου, αναγνώστη, την κραυγή

Ας μην παριστάνουμε τους αφελείς: Όταν οι Τούρκοι μιλάνε για «γαλάζια πατρίδα», απαιτούν να μοιραστούμε μαζί τους το Αιγαίο. Πήραν την άδεια, το 1922, να ξεκληρίσουν τον Ελληνισμό της Μικρασίας, του Πόντου, της Ανατολικής Θράκης - βρωμοδουλειά, προκειμένου να εξαλειφθεί ανεπίσημα, ο εφιάλτης των Δυτικοευρωπαίων («συμμάχων» του Ελληνισμού): το χλευαστικός λεγόμενο «Βυζάντιο».

Πήγαινε στο αίμα η Ιωνία, παραδόθηκε στον ισλαμικό πρωτογονισμό η μητέρα των ελληνικών καταβολών των ανθρώπων Φιλοσοφίας, Τέχνης, Θεάτρου, Πολιτικής, για να εξαλειφθεί κάθε ενδεχόμενο ιστορικής επιβιώσεως του μιστού στη Δύση αυτοκρατορικού Ελληνισμού. Εξασφάλισαν οι Δυτικοευρωπαίοι την άφιξη και μόνη εγκατάσταση των Τούρκων στην ανατολική όχθη του Αιγαίου - αντικρίζουν το Αιγαίο οι Τούρκοι, δεν τους ανήκει. Με τη μακάβρια (για τις ευρωπαϊκές της επιπτώσεις) Συνθήκη της Λωζάννης, τους παραχωρήθηκαν, ως κατευναστικό, η Ίμβρος και η Τένεδος, με την υποχρέωση να αντιπαρέχουν αυτοδιοίκηση στον γιγαντιαίο ελληνικό πληθυσμό. Ανάλογη υποχρέωση είχαν αναλάβει και για την πλήθουσα ελληνική κοινωνία της Κωνσταντινούπολης. Στα χαρτιά.

Οι Τούρκοι δεν ξέρουν να σεβονται διεθνείς συνθήκες, να τηρούν διεθνείς δεσμεύσεις, συμφωνημένο ορθολογισμό συμπεριφοράς. Πρόοξει πανί-σχυρος ο πρωτογονισμός της θρησκευτικής, κατά προέκταση και της πολιτικής ειδωλοποιίας: ο θρησκευτικός και ο πολιτικός ηγέτης είναι τα

ειδωλά της μάζας. Ο Κεραλισμός αποδείχθηκε βραχυβία παρένθεση εξευρωπαϊσμού, και η επανάκαμψη (ραγδαία και θριαμβική) της θρησκοληψίας θωράκισε το τουρκικό, ιστορικό «παράδοξο». Ποιο «παράδοξο»: Ακόμα και μια απλοϊκή θρησκεία χωρίς μεταφυσική, όταν σώζει τη νοοτροπία ενός αυτοκρατορικού παρελθόντος, πετυχαίνει να λειτουργεί στη διεθνή σκακιέρα σαν υπερδύναμη. Οποιοσ δεν το αντιλαμβάνεται ως αυτονόητο, ας μην το ψάχνει, είναι μάταιο.

Να το ξαναπούμε: Η παρένθεση του Κεραλισμού έδειξε, πόσο υπέγραψαν (άκρυστα) φοιτούρα ήταν για τους Τούρκους ο «εξευρωπαϊσμός» τους. Τώρα, μπορούν πια να μιλάνε απεριφράστα - όχι με προσχήματα ή εκφοβιστικές απειλές. Είναι γι' αυτούς η ώρα της μεγάλης ευκαιρίας, την ετοιμάζαν χρόνια: Μπορούν πια να προκαλούν ή να εκβιάζουν άνετα τις ΗΠΑ, τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις, τη Ρωσία. Κρατάνε εξαρτημένους τους παράγοντες διαμόρφωσης των διεθνών συσχετισμών ισχύος.

Πώς απαντάει η Ελλάδα, πώς αμύνεται; Ο τουρκικός πολεμικός στόλος οργανώνει θεαματικές επειδείξεις υπερηλίας στην καρδιά του Αιγαίου και στο Ελληνικό Κοινοβούλιο η «ηγεσία» της χώρας μαλλιοτραβιέται σε σκυλοκαβγά, για τα ποσοστά της ενύοις, που κάθε κυβερνήση χαρίζει στις κτηνώδεις εκφάνσεις σεξουαλικών διαστροφών. Ανοίγεται ένα, οποιοδήποτε ιδιωτικό τηλεοπτικό κανάλι, για δέκα λεπτά: Θα καταλάβετε, γιατί η ελλαδική κοινωνία έχει μετρημένες τις μέρες της, λειτουργεί σε επίπεδο υπανθρώπων και υποκόσμου, παραιτημένη ακόμα και από το τι ση-

μαίνει «ανθρώπινο του ανθρώπου», αξιοπρέπεια, ευπρέπεια, αυτοσεβασμός. Στη βιτρίνα της.

Δεν είναι δυνατό, ούτε λογικά ούτε ιστορικά - πραγματιστικά εφικτό, να επιβιώσει ένα κράτος, όταν εξαρτά την ύπαρξή του και τη συνέχειά του από τη στήριξη που ελπίζει να του προσφέρουν οι σύμμαχοί του. Και μάλιστα, όταν αυτοί οι «σύμμαχοι» είναι εξίσου (ή και επιδεικτικά εγγύτεροι) σύμμαχοι με τον εχθρό, τον επίβουλο της ιστορικής μας ύπαρξης και συνέχειας. Είναι περίπου κομικό ή και μικρονοϊκά αφελές, να ελπίζει η σημερινή Ελλάδα ότι θα βρει το δικό της (προστασία από την ξέφρενη αρπαχτική αυθαιρεσία των Τούρκων) εκλιπαρώντας για «φιλία» τους επιδεικτικά τουρκόφιλους Γερμανούς ή της εκάστοτε ηγεσίας του αμερικανικού Πενταγώνου. Και είναι εντελώς παρανοϊκό, να περιμένει η σημερινή Ελλάδα ότι θα βρει το δικό της στο «Δικαστήριο της Χάγης», στο «Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας» ή στο αντίστοιχο για τα «Ανθρώπινα Δικαιώματα».

«Ελλανες αεί παίδες» - είναι το κουσούρι που μας συνοδεύει σε τριετήσιμη χιλιετή ιστορία. Μετράμε και δεν λογαριάζουμε: Μέσα σε μια μόνο γενιά, πόση προδοσία εισπράξαμε οι σημερινοί Έλληνες από «συμμάχους» μας, πόση ανατριχιαστική αδικία. Πιστέψαμε ότι συγγροτούσαμε μαζί τους κοινό μέτωπο του «ελεύθερου κόσμου». Με χιλιές νεκρούς, πολέμησαμε οι Έλληνες τον ιταλικό φασισμό, τον γερμανικό ναζισμό, τον σταλινικό εφιάλτη - σπείραμε κορμιά ως την Κορέα. Τι κερδίσαμε; Η μισή Κύπρος δεν είναι πια

ελληνική ούτε η Βόρεια Ηπειρος. Δεν τοιμάμε να οριοθετήσουμε τα χωρικά μας όρια στα 12 Ναυτικά Μίλια, όπως δικαιούμαστε. Δεν διαφεντεύουμε, πολλά χρόνια τώρα, ούτε τον Εναέριο Χώρο των 10 Μιλίων, τον αυτόνοπο. Τα στρατηγικότερα λιμάνια της χώρας, όλα τα αεροδρόμια, τα τρένα, το οδικό δίκτυο, οι Τράπεζες, η οργάνωση της Αγοράς έχουν παραχωρηθεί (φυσικά, ερήμην της βούλησης των πολιτών) σε δυνάμεις «συμμαχικές» μεν, αλλά στυγνής κατοχής.

Η μεθοδική υπερκρέωση μιας χώρας και η «αυτονόητη» υπαγωγή της σε καθεστώς ασφυκτικής οικονομικής υποτέλειας («επιτροπείας») από διεθνείς τοκογλύφους, έχει αλλάξει ριζικά το νοηματικό και εμπράγματο περιεχόμενο λέξεων όπως: πολίτης, πολιτική, πολιτική, ελευθερία, δημοκρατία, αυτοδιαχείριση, αξιοπρέπεια, κοινοβούλιο, εκλογές. Τις αποφάσεις για τις τύχες της κρατικής υπόστασης του Ελληνισμού τις παίρνουν, αυτονόητος, οι δανειστές μας. Το πόσα νησιά του Αιγαίου θα «παραχωρηθούν», κάποια στιγμή, στην Τουρκία, δεν το ξέρουμε - όπως δεν ξέραμε το πού θα σταματούσε στην Κύπρο ο «Αττίλας». Ο «Αττίλας» παγώθηκε, όχι χάρη στην τουρκική υπεροπλία, αλλά επειδή οι Έλληνες «θέλω να γίνουμε Ευρωπαίοι, για να γίνουμε, επιτέλους, άνθρωποι!» (Καραμανλής), ενώ οι Τούρκοι θέλουν, πριν από όλα, την περηφάνια τους να είναι Τούρκοι.

Η πιο γόνιμη «δικαίωση» αυτής της επιφυλλίδας θα ήταν η λαθραία μεταπώληση, ιδιοποίηση, χωρίς άδεια μετάφραση της. Παρήγορη κλειψία.

Οι «56» και τα κλουβιά τους

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Το μεγαλείο και η ηθική πρόοδος ενός έθνους μπορούν να κριθούν από τον τρόπο που φέρεται στα ζώα», είπε ο Μακάριος Γκάντι. Πιο πρόσφατα, ένας μαύρος διαβλητός κρατούσε ένα πλακάτ, υποστηρίζοντας ότι η ανθρώπινη δουλεία και η κακομεταχείριση ζώων, είναι συμπεριφορές και έννοιες ταυτόσημες. Στην Κύπρο, η κυβέρνηση, τα κοινοβουλευτικά κόμματα και οι 56 βουλευτές τους τροποποίησαν πρόσφατα τον νόμο και πανηγυρίζουν ότι έχουμε πλέον ένα ισχυρό πλαίσιο, με ποινές, οι οποίες μπορούν να λειτουργήσουν αποτρεπτικά στα άπιστευτα φαινόμενα κακομεταχείρισης και βασανισμού ζώων. Τι προβλέπει, λοιπόν, η νέα κυπριακή νομοθεσία; Η ποινή που προνοείται για πρώτη καταδίκη σε περίπτωση κακομεταχείρισης ζώου, αυξάνεται από 1.700 ευρώ σε 10.000 ευρώ. Και σε περίπτωση δεύτερης ή μεταγενέστερης καταδίκης, το πρό-

Ποιους θα ψηφίσω στη Βουλή και τι λέει η Ρούμη, το γερμανικό λυκόσκυλό μου.

στιμο αυξάνεται από 3.400 σε 20.000 ευρώ. Ας δούμε τι προβλέπεται στην αντίστοιχη νέα νομοθεσία της Ελλάδας, που εγκρίθηκε την ίδια χρονική περίοδο. Για τον φόνο ή βασανισμό των ζώων ο ένοχος τιμωρείται με ποινή κάθειρξης μέχρι 10 έτη και με χρηματική ποινή από 25.000 ως 50.000 ευρώ. Κι αυτό γιατί ο βασανισμός ζώων θεωρείται πλέον κακούργημα στην Ελλάδα. Για την κακοποίηση ζώων ή την εγκατάλειψή τους ως έκθετα ή αδύνατα, ο ιδιοκτήτης τιμωρείται με ποινή φυλάκισης ενός τουλάχιστον έτους και με χρηματική ποινή που κυμαίνεται από 3.600 έως 18.000 ευρώ.

Οι διαφορές είναι τεράστιες. Στην περίπτωση της Κύπρου, η κυβέρνηση, τα κοινοβουλευτικά κόμματα και οι 56 βουλευτές τους έφτιαξαν μια νομοθεσία για το θεαθήναι, «ξεπλένοντας» την ευθύνη ενός ανθρώπου που φόνευσε ζώο, με 10.000 ευρώ. Παρακάμπτοντας και έρευνες που υποστηρίζουν ότι ο φόνος ζώου, πέρα από ειδικές εγκλημα, αποτελεί και ένδειξη ενδοχόμενων ανάλγων εγκληματικών συμπεριφορών στο επίπεδο της ανθρώπινης ζωής.

«Το μεγαλείο και η ηθική πρόοδος» του συντεταγμένου κυπριακού κράτους, της κυβέρνησης, των κοινοβουλευτικών κομμάτων και των 56 βουλευτών τους, αντανικάται επίσης στην συζήτηση, στην

οποία έχουν όλοι εμπλακεί, αναφορικά με τις «προδιαγραφές κλουβιών». Ένα κράτος που έζησε ελεύθερο μόλις για 14 χρόνια, γονάτισε μπροστά στα συμφέροντα όσων θέλουν να έχουν κλειδαμπαρωμένους τους σκύλους σε κλουβιά, και χωρίς να ντρέπεται, συζητάει τις προδιαγραφές των κλουβιών. Πόσα εκατοστά ύψος και πλάτος θα πρέπει να έχει το κλουβί στο οποίο θα περάσει τη ζωή του ένας σκύλος. Αυτό θα συζητήσουν η κυβέρνηση, ο ΔΗΣΥ, το ΑΚΕΛ, το ΔΗΚΟ, η ΕΔΕΚ, η Αλληλεγγύη, ακόμη και οι Οικολόγοι που ήταν πάντως οι μόνοι που είχαν αντίθετη άποψη για το ζήτημα των κλουβιών.

Οι όποιες αντιστάσεις, φαινομενικές και μη, κάμφθηκαν και όλοι πλέον διαβουλεύονται. Όχι για το κλουβί. Αυτό είναι δεδομένο. Αλλά για το μέγεθός του. Πόσο μικρό ή πόσο μεγάλο θα είναι. Ωστε να ικανοποιήσουν τους υποστηρικτές του κλουβιού που συνήθως διαθέτουν πολλά σκυλιά και αντίστοιχα πολλές οικογενειακές ψήφους. Και την ίδια ώρα να χρωσώσουν το χάπι αυτών που αντιδρούν, προκειμένου να έχουν ήσυχοι τη συνειδησή τους ότι το κλουβί είναι αρκετά ευρύχωρο για να μπορέσει να χωρέσει μια ζωή. Μια ολόκληρη ζωή.

Σε τελική ανάλυση, κυβέρνηση, κοινοβουλευτικά κόμματα και «οι 56 τους», αντί να δρομολογήσουν μια νομοθεσία που θα στέλνει στη φυλακή αυτούς που βασανίζουν ζώα, νομοθέτησαν υπέρ της φυλάκισης των ιδίων των ζώων για να βολέψουν όσους εξυπηρετούνται από την αθλιότητα των κλουβιών. Διότι περί αθλιότητας πρόκειται. Μιας αθλιότητας η οποία εκθέτει το υπουργείο Γεωργίας και τον ίδιο τον υπουργό, την κυβέρνηση στο σύνολό της και όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα, τους πολιτικούς τους αρχηγούς και τους 56.

Πρόκειται για τους ίδιους πρωταγωνιστές, που αν και η Κύπρος κατακλύζεται από αδέσποτα, φρόντισαν να επιτρέψουν την πώληση ζώων σε καταστήματα, πρακτική που επίσης απαγορεύθηκε στην Ελλάδα, για ευνόητους λόγους.

Όλοι αυτοί οι πρωταγωνιστές θα ζητήσουν την ψήφο μας τον Μάιο, προτάσσοντας τα επιτεύγματα τους και δίνοντας την υπόσχεση ότι θα συνεχίσουν το έργο τους. Και στο κομμάτι της προστασίας των ζώων και σε αυτό που αφορά στην ευημερία τους.

Προσωπικά δεν ξέρω τι θα ψηφίσω. Η Ρούμη, το γερμανικό λυκόσκυλό μου, λέει πάντα ότι η μόνη αξιοπρεπής επιλογή είναι η αποχή. Και ποτέ δεν κάνει λάθος.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο Ιρακινός πρόεδρος Barham Salih υποδέχεται τον πάπα Φραγκίσκο, ο οποίος πραγματοποιεί επίσημη τριήμερη επίσκεψη στο Ιράκ. Είναι η πρώτη που κάνει ποπτική στην χώρα.

Το ενεργειακό ταγκό σε νέους ρυθμούς

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η γεωπολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο αλλάζει. Με αργούς ρυθμούς, αλλά κινείται. Όλοι οι παίκτες παίρνουν αποφάσεις και επιχειρούν να εντάξουν τα συμφέροντά τους μέσα από σε μια νέα οπτική. Η παρούσα κατάσταση πραγμάτων ζημιώνει όλους τους παίκτες, είτε παίζουν με τις εντάσεις, είτε προσπαθούν να παραμείνουν στη διπλανή γωνία, επωφελομένοι από τη διπλωματική τους αδράνεια. Σημαντικά ζητήματα δεν αφορούν μονομερώς εθνικές υποθέσεις. Η υπόθεση λ.χ. με την ανεύρεση και αξιοποίηση φυσικού αερίου στις θαλάσσιες ζώνες της Α. Μεσογείου αποτελεί ένα τέτοιο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ένα άλλο αφορά τις οριοθετήσεις θαλάσσιων ζωνών, μια υπόθεση που απαιτεί συνεννόησης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο ή και τα δύο μαζί με στόχο τις λύσεις που προτείνει το Δ.Δ. της Χάγης. Το Ισραήλ και η Αίγυπτος (πηγή, Ρόιτερς, 21/2) με τις υπογραφές των υπουργών Ενέργειας Στέινιτς και Μόλλα, συμφώνησαν να κατασκευάσουν αγωγό «που να παίρνει το φυσικό αέριο από την (ισραηλινή) θαλάσσια ζώνη του «Λεβιάθαν» σε τερματικό στη βόρεια Αίγυπτο για υδροποίηση». Στις 2/3 οι πρόεδροι Μακρόν και Ερντογάν είχαν βιντεοσυνομιλία με στόχο την επανασυγκόλληση της γαλλο-τουρκικής σχέσης—ο δεύτερος δήλωσε πως «η συνεργασία μεταξύ Τουρκίας και Γαλλίας μπορεί να συσπειρώσει ιδιαίτερα στην ασφάλεια, τη σταθερότητα και στις προσπάθειες ειρήνευσης στον κόσμο».

Ιδιαίτερη σημασία έχει το άνοιγμα της Άγκυρας στο Κάιρο, αφού προηγήθηκε κίνηση καλής θέλησης από τον πρόεδρο Σίσι. Ο Μ. Τσα-

βούσογλου (πηγή «Χουριέτ», 3/3) «αφού κλωσόρισε τις ερευνητικές προσπάθειες του Καΐρου «που έχουν δείξει σεβασμό στην τουρκική υφαλοκρηπίδα», σημείωσε ότι «Τουρκία και Αίγυπτος θα μπορούσαν να διαπραγματευτούν την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών στην Α. Μεσόγειο εφόσον η ροή των πραγμάτων οδηγήσει σε αυτή την εξέλιξη». Μέσα σε αυτό το πνεύμα των ανακατατάξεων δεν αποτέλεσε έκπληξη το εμφανές «ανήσυχο» δημοσίευμα (πηγή, «Ο Φιλελεύθερος», 4/3) ότι «η Λευκωσία δεν έτυχε οποιασδήποτε ενήμερωσης από την Αθήνα για συζητήσεις μεταξύ Κυριάκου Μητσοτάκη και Αμπντέλ Φατάχ Σίσι για αλλαγή όδευσης του αγωγού της Ανατολικής Μεσογείου». Σύμφωνα με την ίδια πηγή, που συχνά απίχτει τις σκέψεις του Προεδρικού, «το θέμα προέκυψε με δημοσίευμα της αθηναϊκής εφημερίδα «Το Βήμα» όπου γίνονταν λόγος για σεναρίο προκειμένου ο αγωγός EastMed να αλλάξει όδευση και να περάσει από την Αίγυπτο αντί από την Κύπρο, όπως είναι ο προγραμματισμός».

Αυτό τις πιο πάνω ειδήσεις, «παγωμένα» ζητήματα τίθενται πάνω σε άλλη βάση: 1) Με τις υπογραφές των υπουργών Ενέργειας Στέινιτς και Μόλλα, Ισραήλ και Αίγυπτος κάνουν θρύψαλα τους ευσεβείς πόθους στη Λευκωσία για τον EastMed ή για ενεργειακό ταγκό Λευκωσίας/Τελ-Αβίβ και άλλα θορυβώδη. Κατά σύμπτωση, μια εβδομάδα πριν από τη δημοσίευση της ειδήσης, ο Ν. Αναστασιάδης ήταν στο Ισραήλ, αλλά δεν έγινε γνωστό αν ενημερώθηκε από τον ισραηλινό πρωθυπουργό επί του θέματος. Προφανώς ο Β. Νετανιάχου ζύγισε τα πράγματα (EastMed, Αίγυπτος) και

αποφάσισε ότι η γρήγορη και πρακτική λύση βρίσκεται στις έτοιμες εγκαταστάσεις που διαθέτει η Αίγυπτος. 2) Η σχέση Αιγύπτου—Τουρκίας παραμένει εξαιρετικά πολύπλοκη—χωρίς διπλωματικές σχέσεις, εντάσεις εφ' όλης της ύλης—Μόρσι, εκλογή Σίσι, Λιβύη, ελληνολιβυκό σύμφωνο, απόδειξη η ιδιαίτερως προσεκτική διαχείριση της συμφωνίας για οριοθέτηση ΑΟΖ με την Ελλάδα σε σχέση με το Καστελόριζο και τη γύρω ζώνη. 3) Ιδιαίτερη βαρύτητα παραμένει το ζήτημα στο οποίο κάνει αναφορά η εφημερίδα «Ο Φιλελεύθερος» για μια νέα συμφωνία ανάμεσα στον Κ. Μητσοτάκη και τον Α. Σίσι. Εφόσον ευσταθεί το δημοσίευμα, δείχνει πως η Αθήνα επιχειρεί μια εντυπωσιακή αποκόλληση από τις αδιέξοδες επιλογές Αναστασιάδη, γεγονός με βαρύτητα. Έως τώρα ο Κ. Μητσοτάκης ακολουθούσε τη «γραμμή EastMed και συμμετείχε στις άνευ νοήματος καλούμενες Τριμερείς, Τετραμερείς κ.λπ. Η διαδρομή της ειδήσης και η εξ αυτής μη αποκομβόμενη δυσαρέσκεια Αναστασιάδη, δείχνει πως η εικονική πραγματικότητα πάνω στην οποία εξελίσσονταν οι ελλαδοκυπριακές σχέσεις φαίνεται να φτάνει στο τέλος της. Πίσω από όλες τις τωρινές εξελίξεις κρύβεται ο άγνωστος Χ της γεωπολιτικής υπόθεσης «αστάθεια και σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο»: το άλυτο Κυπριακό. Παλαιές συμμαχίες καταρρέουν ή και αδυνατίζουν, νέες διεργασίες οικοδομούνται, οι οποίες έχουν τον ίδιο κοινό παρονομαστή—αφήνουν τη Λευκωσία στο περιθώριο. Μια εξέλιξη απολύτως προβλέψιμη, κα-

θώς οι περιφερειακοί παίκτες γνωρίζουν ποιος έχει την ευθύνη για το αδιέξοδο στο Κυπριακό ή και ποιος οδηγεί τα πράγματα σε αλληλεπάλλαξη αδιέξοδα με στόχο να τους φέρει σε αντιπαράθεση με την Τουρκία και εξ αυτού να συντηρεί την παρούσα κατάσταση πραγμάτων στο νησί. Καμία χώρα δεν κερδίζει κάτι από αυτό το κλίμα, γι' αυτό και σταδιακά οι άλλες χώρες προσαρμόζουν την εξωτερική τους πολιτική πάνω στις win-win πολιτικές. Καθόλου τυχαίο το γεγονός πως το Ισραήλ έχει υποβαθμίσει την συμμετοχή του στις «Τριμερείς», ή πως η Αίγυπτος φροντίζει να αφήνει ανοικτή την πόρτα για το «ένα βήμα» εμπρός στις σχέσεις της με την Τουρκία. Ιδιαίτερα πιο δύσκολο το ζήτημα των σχέσεων Ισραήλ-Τουρκίας. Παρά τις προσπάθειες των διπλωματών, η σχέση αυτή χρειάζεται χρόνο για να αποκτήσει momentum, καθώς συναντά επιπρόσθετα «ερωτηματικά» στην κορυφή. Οι Β. Νετανιάχου και Τ. Ερντογάν συμπαιθούν τα βήματα σημειωτών.

Τέλος, η αξιολόγηση της κατάστασης στην Α. Μεσόγειο βεβαιώνει ότι «τα πάντα ρει». Όσοι στη Λευκωσία θεωρούν ότι με zoom meetings θα κρατήσουν τα πράγματα ακίνητα, έχουν σαφείς αποδείξεις ότι ήδη έχασαν. Αν θέλουμε να κρατήσουμε τα πράγματα στη σημερινή τους στασιμότητα, δεν θέλουν οι άλλοι, γι' αυτό και κινούνται. Αν υπερεκτιμούμε τις δυνατότητές μας, αν αγνοήσαμε τα συμφέροντα και τις ικανότητες των άλλων, μένουμε θεατές των εξελίξεων και κερδίζουν μόνο, όλοι οι άλλοι.

www.larkoslarkou.org.cy

Η μάθηση στην εποχή της πανδημίας (πρώτο μέρος)

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ενα από τα ζωτικά ερωτήματα που έθεσε η πανδημία είναι το μέλλον της εκπαίδευσης. Όσο κι αν φαίνεται παράξενο, ο βασικός προβληματισμός δεν αφορά τον τρόπο διεξαγωγής των μαθημάτων, με φυσική παρουσία ή εξ αποστάσεως. Άλλωστε, ο τρόπος διεξαγωγής συνδέεται με τη μορφή της μετάδοσης των μαθημάτων και όχι με την ουσία της εκπαίδευσης.

Το μεγάλο ερώτημα που θέτει η πανδημία αφορά το είδος της παιδείας που χρειάζεται ο Άνθρωπος για να μπορέσει να ζήσει και να ευτυχήσει σε έναν κόσμο που μαστίζεται από πανδημίες και καταγιοστικές αλλαγές. Με άλλα λόγια, τι είδους εκπαίδευση χρειάζεται ένας νέος σήμερα για να επιβιώσει και να εργασθεί σε ένα περιβάλλον διαρκούς αλλαγής των όρων διαβίωσης και των κοινωνικών συνθηκών;

Αν υπάρχουν τρεις όροι με τους οποίους θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τις ανάγκες της νέας εποχής, όπως προέκυψαν μέσα από την εξέλιξη της πανδημίας, είναι η προσαρμωσιμότητα, η ευρηματικότητα και η συνεργασία. Αυτές είναι και οι αρετές που χρειάζεται

σήμερα το άτομο προκειμένου να αντεπεξέλθει με ικανοποιητικό τρόπο στις διαρκώς μεταβαλλόμενες περιβάλλον. Ανταποκρίνεται, όμως, η διδασκαλία και η μάθηση σήμερα σε αυτό το αίτημα;

Ο Θωμάς Ακινάτης (1225-1274) έζησε, φοίτησε και δίδαξε σε ένα περιβάλλον άστατων και αδιάρθρωτων ακόμη πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών εν μέσω πανδημιών χολέρας που αποδεκάτιζαν τον πληθυσμό της Ευρώπης του Μεσαίωνα. Σε αυτές τις συνθήκες, όπου το αίριο ήταν εξίσου αδιόρατο και αβέβαιο με το παρόν, ο «αγγελικός διδάκτωρ» (Doctor Angelicus), όπως τον αποκαλούσαν, με το σπουδαίο έργο του και την καταλυτική επίδρασή του στο φιλοσοφικό κίνημα του σχολαστικισμού, συνέβαλε καθοριστικά στην έλευση μιας νέας εποχής.

Με το έργο του «Περί διδασκαλίου» (Demagistro), ο Θωμάς μάς παρέδωσε ένα από τα σπουδαιότερα μαθήματα για την εκπαίδευση. Χρησιμοποιώντας αριστοτελική γλώσσα, ο φιλόσοφος εξηγεί ότι σκοπός της εκπαίδευσης δεν είναι η δημιουργία νομοσύνων, η οποία είναι έργο του Θεού, αλλά η βελτιστοποίηση της

Ένας από τους συνηθισμένους τρόπους να κατανόουμε τη διδασκαλία είναι ως μετάδοση της γνώσης από τον επαίοντα, από αυτόν δηλαδή που κατέχει την εγγυημένη γνώση, στον αρχάριο, σε αυτόν δηλαδή που δεν την έχει.

χρήσης της. Όσο η νομοσύνη παραμένει μια πολυδύναμη ικανότητα και δεν επιστρατεύεται για την επίλυση των πρακτικών προβλημάτων αυτού του κόσμου, δεν χρησιμοποιείται κανέναν, ούτε καν σε αυτόν που την κατέχει. Αυτό που προσανατολίζει την ανθρώπινη ευφυΐα και την καθιστά πρακτικά εφαρμόσιμη είναι η παιδείση μέσω της εμπειρίας και της συνήθειας στο πλαίσιο της καθημερινότητας, την οποία καλείται να διαμορφώσει από κοινού μαζί τους. Η επιστήμη, όμως, αποτελεί

κάτι περισσότερο και κάτι διαφορετικό από τις συνηθισμένες γνώσεις που αποκτά ο άνθρωπος μέσω της συμμετοχής του στην πολιτισμική καθημερινότητα μιας ανθρώπινης κοινότητας. Απαιτεί ειδικότερους θεσμούς, όπως η εκπαίδευση. Το ερώτημα που θέτει ο Θωμάς είναι το ακόλουθο: ποιος είναι ο καταλληλότερος δάσκαλος για να καλλιεργήσει και να διδάξει την επιστήμη;

Εφόσον η καθαρή νομοσύνη προέρχεται από τον δημιουργό, η επιστήμη, για τον Θωμά, είναι μια δέσμη θεωρητικών και πρακτικών δεξιοτήτων εφαρμογής της που αποκτάται μέσω της εμπειρίας. Επομένως η διαδικασία της μάθησης είναι μια καθαρά ανθρώπινη διαδικασία, την οποία και ονομάζουμε «διδασκαλία». Ένας από τους συνηθισμένους τρόπους να κατανοούμε τη διδασκαλία είναι ως μετάδοση της γνώσης από τον επαίοντα, από αυτόν δηλαδή που κατέχει την εγγυημένη γνώση, στον αρχάριο, σε αυτόν δηλαδή που δεν την έχει. Αυτή όμως δεν είναι η θεώρηση του Θωμά. Κατά τον Θωμά, ούτε οι επαίοντες γνωρίζουν, ούτε οι αρχάριοι αγνοούν. Αρκεί να σημειωθεί ότι

στο De magistro, όταν ο Θωμάς διερωτάται αν ο άνθρωπος μπορεί να διδαχθεί από τους αγγέλους, απαντά αρνητικά. Μπορεί οι άγγελοι να είναι τα όντα που κατέχουν την απόλυτη γνώση και αλήθεια, όμως ο Θωμάς αμφισβητεί την ικανότητά τους να μεταδώσουν αυτή τη γνώση και την αλήθεια που την εδραϊώνει, διότι η ανώτερη νομοσύνη τους είναι ακατανόητη στους ανθρώπους. Το πρόβλημα έγκειται στον τρόπο με τον οποίο είναι διαμορφωμένη η νομοσύνη των αγγέλων σε σχέση με αυτή των ανθρώπων όντων. Αντίθετα με την καθαρή γνώση, η οποία δεν μπορεί να μεταδοθεί μέσω της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η εμπειρική γνώση μεταδίδεται μόνο στον βαθμό που μεταδίδεται ο τρόπος απόκτησής της. Οι άγγελοι, οι οποίοι δεν οφείλουν τη γνώση τους στην εμπειρία, αλλά σε κάποια μορφή μεταφυσικής εμφύτευσης της σε αυτούς, δεν μπορούν να την αναπαράγουν μεταδίδοντάς την στο ανθρώπινο γένος, διότι δεν μπορούν να αναπαράγουν τον τρόπο απόκτησής της, δηλαδή τη θεία επιφάνεια. Αντίθετα, στο ερώτημα αν ένας άνθρωπος μπορεί να μάθει από

τον εαυτό του, ο Θωμάς απαντά θετικά. Πώς, όμως, μπορεί κάποιος να περάσει από την άγνοια στη γνώση μόνος του; Η διαδικασία αυτοδιδασκαλίας και αυτοβελτίωσης είναι στην πραγματικότητα η μόνη δυνατή μέθοδος διδασκαλίας, ό,τι ο Θωμάς αποκαλεί «εφεύρεση» (inventio).

Ο Θωμάς μάς λέει στην ουσία ότι μόνο από τον εαυτό μας μπορούμε να μάθουμε, ότι είμαστε δηλαδή οι μόνοι ικανοί δάσκαλοι του εαυτού μας. Διδασκαλία στην ουσία δεν είναι η μεταφορά γνώσεων, αλλά η βελτίωση του γνωστικού μηχανισμού της μάθησης, της ικανότητας δηλαδή να δημιουργείς γνώση από τα ερεθίσματα του περιβάλλοντός σου, είτε αυτό είναι οικογενειακό, είτε φιλικό, είτε πολιτισμικό, είτε σχολικό, είτε πανεπιστημιακό. Η διαρκής αλληλεπίδραση παράγει νέες γνώσεις και προσαρμόζει άμεσα τις παλιές στις νέες συνθήκες.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΛΜΑΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Φανατισμός και τοξικότητα στην πολιτική κονίστρα

Αισιοδοξία για θετικό αποτέλεσμα από την άτυπη πενταμερή παρά τις δυσκολίες, εκφράζει ο υφυπουργός παρά τω Προέδρω

Συνέντευξη στον **ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ**

Σημαντική, αν όχι καθοριστική, χαρακτηρίζει την επικείμενη άτυπη πενταμερή ο στενός συνεργάτης του προέδρου της Δημοκρατίας Βασίλης Πάλμας. Ο υφυπουργός παρά τω Προέδρω, στη συνέντευξή του στην «Κ», εμφανίζεται αισιόδοξος, ξεκαθαρίζοντας ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν πρόκειται να αποδεχθεί αλλαγή βάσης και μορφή λύσης επιδιαιτησίας και ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα. Ο κ. Πάλμας σχολιάζει το κλίμα που έχει δημιουργηθεί στο εσωτερικό, το οποίο χαρακτηρίζει τοξικό, και ζητάει από τα κόμματα να απαντήσουν γιατί δεν υιοθέτησαν κυβερνητικά νομοσχέδια για πάταξη της διαφθοράς. **«Είστε από τους παλιούς πολιτικούς με συνεχή παρουσία στα δημόσια πράγματα. Έχετε βιώσει κάτι παρόμοιο στο παρελθόν και πώς σχολιάζετε το κλίμα που επικρατεί την παρούσα περίοδο;**

— Πάντοτε σε προεκλογικές περιόδους παρουσιάζεται μια έξαρση στην αντιπαλότητα μεταξύ των κομμάτων και των πολιτικών προσώπων. Ιδιαίτερα αυτή την περίοδο, παρουσιάζεται μεγαλύτερη και πιο έντονη αντιπαράθεση. Οι λόγοι είναι πολλοί. Οι επικείμενες βουλευτικές εκλογές αποτελούν βασικό λόγο. Τα ποσοστά των κομμάτων στις εκλογές του Μαΐου θα διαμορφώσουν σε σημαντικό βαθμό το πολιτικό τους εκτόπισμα και κατ'επίκταση την πολιτική τους επιρροή στο πολιτικό γίγνεσθαι. Ως εκ τούτου, γίνεται αντιληπτό το γιατί έχει δημιουργηθεί τόσο φανατισμός και τόσο τοξικότητα στην πολιτική κονίστρα, η οποία, δυστυχώς, έχει διοχετευθεί και σε μεγάλη μερίδα

της κοινωνίας των πολιτών. Οφείλω να ομολογήσω πως τόσο τοξικότητα και τόσο φανατισμός ίσως να μην υπήρξε ποτέ στο παρελθόν σε προεκλογική περίοδο. Δυστυχώς, οι δυνάμεις της αντιπολίτευσης, προσπαθώντας να εκμεταλλευτούν τα συσσωρευμένα ομολογουμένως προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίζουμε το τελευταίο χρονικό διάστημα, παρεκτρέπονται πολιτικά και ασκούν άδικη και πολλές φορές ισο-

Γιατί τα κοινοβουλευτικά κόμματα, που σήμερα εμφανίζονται ως πρωταγωνιστές πάταξης της διαφθοράς, δεν υιοθέτησαν έγκαιρα τα νομοσχέδια που εκκρεμούν για χρόνια ενώπιόν τους;

πεδωτική κριτική προς την κυβέρνηση και κυρίως προς τον πρόεδρο Αναστασιάδη. Αντί, λοιπόν, να καταθέτουν πολιτικές προτάσεις για την επίλυση των κοινών προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο τόπος, επιλέγουν την καταστροφολογία. **«Εκ των υστέρων θα μπορούσε να είχε γίνει κάτι το διαφορετικό από πλευράς διαχείρισης στο ΚΕΠ;**

— Δυστυχώς, η διαφθορά και η διαπλοκή είναι υπαρκτά και διαχρονικά φαινόμενα, που αντιμετωπίζουν όλα τα κράτη και δεν έχουν πολιτι-

Η κυβέρνηση θα κριθεί στο τέλος της θητείας της και όχι με βάση την εικόνα τη δεδομένη στιγμή, η οποία καλλιέργηθηκε σκόπιμα από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, υποστηρίζει ο Βασίλης Πάλμας.

κοιδολογικό περιεχόμενο. Εάν αυτή η κυβέρνηση δεν το αναγνώριζε, δεν θα θεσμοθετούσε σωρεία μέτρων κατά της διαφθοράς, καθώς και πολιτικών και μεταρρυθμίσεων για δραστηκή αντιμετώπισή της. Αυτή η κυβέρνηση παρουσίασε έργο κατά της διαφθοράς, είχε και έχει και τη θέληση και τη δύναμη και την πρόθεση να πατάξει το φαινόμενο αυτό. Συγκεκριμένα, τον Μάιο του 2019 εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο οριζόντιο σχέδιο δράσης που ετοιμάστηκε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, αποσκοπώντας στην

εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής κατά της Διαφθοράς. Και συνεχίζω ερωτώντας γιατί τα κοινοβουλευτικά κόμματα, που σήμερα εμφανίζονται ως πρωταγωνιστές πάταξης της διαφθοράς, δεν υιοθέτησαν έγκαιρα τα νομοσχέδια που εκκρεμούν για χρόνια ενώπιόν τους, με στόχο την πάταξη της διαφθοράς, δεν υιοθετούν τις συστάσεις της GRECO που αφορούν στο νομοθετικό σώμα σε σχέση με ζητήματα διαφάνειας και πάταξης της διαφθοράς, και δεν απαιτούν την κατάρτησή ενός προγράμματος που μέχρι πρόσφατα και τα ίδια συνέχιζαν να στηρίζουν;

— Στο Κυπριακό η Πενταμερής της Γενεύης μπορεί να προκαλέσει επανεκκίνηση των συνομιλιών στο Κυπριακό;

— Η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων εντός του συγκεκριμένου πλαισίου μπορεί να οδηγήσει σε βήματα προόδου επίλυσης του εθνικού μας προβλήματος. Η επικείμενη Άτυπη Πενταμερής Συνάντηση, στο τέλος Απριλίου του τρέχοντος έτους, σαφώς και αποτελεί ένα ουσιαστικό βήμα προς την κατεύθυνση αυτή και κρίνεται πολύ σημαντική, αν όχι και καθοριστική. Η δική μας πλευρά, χαιρετίζει την πρωτοβουλία του ΟΗΕ και δη την πρόσκληση του γενικού γραμματέα στο τραπέζι των συζητήσεων και, την ίδια στιγμή, δηλώνει την πλήρη ετοιμότητά της για συμμετοχή στην Άτυπη Πενταμερή, προσδοκώντας πως αυτή η συνάντηση δύναται, υπό προϋποθέσεις, να οδηγήσει, αισίως, σε ουσιαστική επανέναρξη των συνομιλιών, με στόχο τη λύση του κυπριακού προβλήματος εντός του συμφωνημένου πλαισίου λύσης. Ξεκάθαρος στόχος μας είναι η επίτευξη θετικής εξέλιξης προς την κατεύ-

θυνση λύσης του Κυπριακού, στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου. Συνεπώς, παρά τις δυσκολίες, αλλά και την απαισιοδοξία που, εν μέρει, δικαιολογημένα υπάρχει λόγω της αδιάλλακτης τουρκικής στάσης, αισιοδοξούμε ότι στην Άτυπη Συνάντηση θα υπάρξει θετικό αποτέλεσμα. Στην Πενταμερή θα προσέλθουμε για να καθοριστούν επακριβώς και επίσημα πλέον οι θέσεις των δύο πλευρών. Είμαστε καλά προετοιμασμένοι για όλα τα πιθανά ενδεχόμενα. Όμως, δεν πρόκειται να αποδεχτούμε αλλαγή βάσης και μορφής λύσης, επιδιαιτησίας και ασφυκτικά χρονοδιαγράμματα.

— Τι κόμισε ο Ζοζέπ Μπορέλ με την εδώ παρουσία του;

— Είναι σημαντική η δήλωση του κ. Μπορέλ που επανέλαβε την ετοιμότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εκπροσωπηθεί στη νέα διαδικασία και, γενικότερα, να συνδράμει ενεργά την προσπάθεια για επίτευξη βιώσιμης διευθέτησης του Κυπριακού, η οποία θα πρέπει να ευρίσκεται εντός του πλαισίου που έχει καθοριστεί από τα Ηνωμένα Έθνη και να είναι σύμφωνη με τα περί Κύπρου ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, όπως και τις ιδρυτικές αξίες και το κοινοτικό κεκτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την ίδια στιγμή ο κ. Μπορέλ επισήμανε πως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου θα αποτελέσει μια ευκαιρία για τους ηγέτες της Ε.Ε. να αξιολογήσουν τις ευρωπαϊκές σχέσεις και πως η αποκλιμάκωση, καθώς και η πρόοδος σε θέματα όπως το Κυπριακό είναι κομβικά για την ανάπτυξη μιας αμοιβαία επωφελούς σχέσης στη βάση αξιών μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας.

Δυσμενές κλίμα για κυβέρνηση λόγω πανδημίας

— Η δημοσκοπήση της «Κ» έδειξε πως η εικόνα της κυβέρνησης είναι η χειρότερη από το 2013. Πού το αποδίδετε;

— Η ακριβής εικόνα της κυβέρνησης θα διαφανεί προς το τέλος της πενταετίας. Το καλοκαίρι του 2020 η αποδοχή του κυβερνητικού έργου ήταν στο απόγειό της, λόγω της επιτυχούς αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης, της ορθής διαχείρισης του πρώτου κύματος πανδημίας, της επιτυχούς λειτουργίας του ΓεΣΥ, αλλά και λόγω άλλων σημαντικών έργων, μεταρρυθμίσεων και πολιτικών. Ομολογουμένως, τους τελευταίους μήνες, συσσωρευμένα προβλήματα, όπως το δεύτερο κύμα της πανδημίας, συνοδευόμενο από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που έχει επιφέρει, παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση με γενναϊόδωρα οικονομικά και κοινωνικά μέτρα υποστήριξε και υποστηρίζει τους εργαζομένους και τις επιχειρήσεις, η παρατεταμένη ψυχολογική κόπωση των πολιτών δημιούργησε ένα δυσμενές κλίμα για την κυβέρνηση. Ασφαλώς, και άλλα ζητήματα πολιτικής που αναδείχθηκαν και συντηρήθηκαν εσκεμμένα από την αντιπολίτευση, και αναφέρονται στα θέματα διαφθοράς, καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό την εικόνα της κυβέρνησης τη δεδομένη στιγμή.

NUROFEN®

EXPRESS

ΠΙΟ ΓΡΗΓΟΡΟ
ΚΑΙ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΝΟ

Αντιμετωπίζει:

Πονοκέφαλο
Ημικρανία
Οσφυαλγία
Οδοντικό πόνο
Μυϊκό πόνο

Δρα σε 15 Λεπτά

12 ΔΙΑΚΙΑ

Συμβουλευτείτε τον γιατρό ή τον φαρμακοποιό σας
ΤΗΛ: 22 056 300. ΔΙΑΤΗΘΕΤΑΙ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ

life pharma

Τι μας διδάσκει ο... Μεσαίωνας

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Στην Κύπρο προσκυνάμε παντόφλες κι οστά οσίων εν μέσω πανδημίας. Κι ακούμε συχνά μπτροπολίτες, όπως ο Μόρφου, να καταφέρονται – με τυπική ρητορική μίσους – εναντίον ομάδων ανθρώπων. Ίερεις και μοναχοί εμπλέκονται σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης. Επιπλέον, ιστορικά, ζούμε σε ένα νησί που ο πρώτος πρόεδρος του υπήρξε ιερωμένος.

Με μια εκκλήσια, όπως αυτή της Κύπρου, να διαδραματίζει διαρκώς πολιτικό ρόλο, να επιβάλλει, σχεδόν πάντοτε, τον υπουργό Παιδείας και να έχει ακόμη και επενδυτικό χαρτοφυλάκιο – εμπλεκόμενη ενίοτε σε σκάνδαλα διαφθοράς. Με αφορμή ένα τραγούδι για τον διαγωνισμό της Eurovision φτάσαμε στο σημείο κάποιος να εισβάλλει στον περιβόλο της κρατικής ραδιοτηλεόρασης – μιας κρίσιμης δομής, και να απειλεί. Από την άλλη, το κράτος, η προοδευτική κοινωνία των πολιτών και διάφορες ελίτ συζητούν, εδώ και

Ο Μωυσής, ο Χριστός και ο Μωάμεθ, αν και άνθρωποι της πρακτικής σοφίας και πολύπειροι στη διαχείριση των υποθέσεων των λαών τους ποτέ, στην ακαδημαϊκή σκέψη του 20ού αι, δεν καταγράφονταν ή έτυχαν ανάλυσης ως φιλόσοφοι.

λίγα χρόνια, για τον σεκουλαρισμό (κοσμικισμό) λες και ο διαχωρισμός κράτους και Εκκλησίας θα μετατρέψει την Κύπρο, το νησί των Αγίων, σε μια άθρησκη μικρογραφία της Γαλλίας. Κοινώς συζητάμε για τον κοσμικισμό με όρους μιας απόλυτης εκκοσμίκευσης, ζητώντας από μια, συντηρητική και μη συμμετοχική κοινωνία, να ταξιδέψει στο διάστημα ενώ δεν έχει κατορθώσει, ακόμη, να ισορροπήσει στις ρόδες ενός ποδηλάτου. Ο Νίτσε, τον 19ο αι, καταδίδε τον χριστιανισμό ως «πλάτωνισμό για τις μάζες». Κυρίως διότι η ιστορική εμπειρία των μονοθεϊστικών θρησκειών στοιχειοθετούσε τη βαθιά πλατωνική αντίληψη του «φιλόσοφου-βασιλιά». Εξάλλου τόσο ο Μωυσής όσο και ο Χριστός ή ο Μωάμεθ περιγράφονται στις Γραφές ως «ελέω Θεού» ηγέτες των λαών τους. Στην Κύπρο ο πλατωνισμός αυτός του «φιλόσοφου-βασιλιά» όχι μόνο εφαρμόστηκε στην πράξη λόγω του εθναρχικού ρόλου που διαδραμάτισε η Εκκλησία της Κύπρου στον 20ό αι αλλά και λόγω της διακυβέρνησης Μακαρίου – από τη σύσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας το 1960 έως τον θάνατό του, από φυσικά αίτια, το 1977.

Δεκαεπτά συναπτά έτη δηλαδή.

Σε αντίθεση, ωστόσο, με τα όσα διδάσκει ο Πλάτωνας για το πρότυπο του «φιλόσοφου-βασιλιά», η αληθινή πολιτική εξουσία δεν γίνεται να σπριζείται ή να πηγάει από τη φιλοσοφία – αλλά από τον «δήμο». Αυτό απέδειξαν, και αποδεικνύουν στην πράξη, οι δημοκρατίες – είτε πρόκειται για δυτικές, χριστιανικές, είτε ακόμη και για (ορισμένες) ισλαμικές. Η ιστορική εμπειρία καταδεικνύει ακόμη ένα στοιχείο. Πώς ο Μωυσής, ο Χριστός και ο Μωάμεθ, αν και άνθρωποι της πρακτικής σοφίας και πολύπειροι στη διαχείριση των υποθέσεων των λαών τους ποτέ, στην ακαδημαϊκή σκέψη του 20ού αι, δεν καταγράφονταν ή έτυχαν ανάλυσης ως φιλόσοφοι.

Και κάπου εδώ, στην Κύπρο τουλάχιστον, πρέπει να μελετήσουμε κάποτε το τι μας λένε τρεις σπουδαίοι, θρησκευόμενοι, ιδεολόγοι του Μεσαίωνα. Ο μάρτυρας αλ Φαράμπι, ένας Άραβας, από το Χαλέπι της Συρίας, ο Μάϊμονιδης, ένας Εβραϊσός ραββίνος από το Μάρκο, και ο Θωμάς Ακινάτης, ένας Ναπολιτάνος Δομινικανός ιεροκέρυκας. Οι τρεις αυτοί άνθρωποι συντείνουν σε κάτι κοινό, ενώ έζησαν και δραστηριοποιήθηκαν σε διαφορετικές περιόδους και έχοντας διαφορετικές ομολογίες ως προς την πίστη τους: Εστίασαν στον θρησκευτικό ανθρωπισμό. Προέταξαν δηλαδή τη μετριοπάθεια και τον διάλογο προκειμένου να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ πίστης και κοσμικισμού, αλλά και τη σύγκρουση που απορρέει από τον θρησκευτικό σεκταρισμό.

Μπορεί με αφορμή ένα τραγούδι που φέρει τον τίτλο «Διάβολος» να ξεσπάσει μια συζήτηση στην κυπριακή δημόσια σφαίρα; Ασφαλώς. Μπορεί ο εκάστοτε αρχιεπίσκοπος Κύπρου να διορίζει τον υπουργό Παιδείας; Η απάντηση, εδώ, είναι πιο πολύπλοκη. Είναι περίπου αντίστοιχη του αν ένας επαγγελματίας οδηγός φορτηγού των 8 τόνων μπορεί να οδηγήσει ένα μέσο άρμα μάχης της Εθνικής Φρουράς.

Μπορεί κάποιος στο όνομα της ομολογίας της πίστης του ή του κοσμικισμού του να διακινεί ρητορική μίσους ή, φευ, να προβεί σε εξεριστικές ενέργειες όπως η βία; Η απάντηση είναι ξεκάθαρα «όχι». Η συζήτηση, συνεπώς, στην Κύπρο πρέπει επιτέλους να στραφεί στο τελευταίο και κρίσιμότερο ερώτημα. Διότι μεγαλύτερη ουσία από το διπολο θρησκευόμενο – άθεο έχει το πώς η κοινωνία, αζιακά, καθορίζει τον δημόσιο διάλογο. Αν η κυπριακή κοινωνία δεν κατορθώσει να ισορροπήσει σε αυτό το κρίσιμο τεστ σεκουλαρισμού τότε είναι καταδικασμένη, αργά ή γρήγορα, να αποτύχει.

Ο αλ Φαράμπι, ο Μάϊμονιδης και ο Ακινάτης δεν διαψεύστηκαν από την Ιστορία. Πολλούς αιώνες αφότου έζησαν και διέδωσαν τις ιδέες τους.

ioannoug@kathimerini.com.cy

Το #MeToo, η μικροπολιτική και η μέρα της γυναίκας

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Το θάρρος της Ελληνίδας ολυμπιονίκης Σοφίας Μπεκατώρου να μιλήσει για την οδοντική εμπειρία της, για πολλούς άνοιξε τον ασκό του Αϊόλου. Αυτό όμως δεν είναι η αλήθεια. Εκείνο που πραγματικά συνέβη σε Ελλάδα και Κύπρο είναι να σπάσει ο κώδικας της σιωπής, να φωτιστεί το σκοτάδι του τρόμου και να βγουν μπροστά άνθρωποι, στην πλειοψηφία γυναίκες, καταγγέλλοντας αδικήματα σεξουαλικής ή άλλης μορφής κακοποιήσεων.

Σήμερα καταρρέει άλλο ένα ταμπού που ήθελε τα θύματα τέτοιας μορφής εγκλημάτων, να καταδικάζονται διά βίου σε μία επιπλέον κακοποίηση. Διότι, μέχρι πρόσφατα, όποιο πρόσωπο είχε υποστεί βία, ιδιαίτερα σεξουαλική, βρισκόταν από το επόμενο λεπτό σε ένα επιπλέον αβάστακτο δίλημμα: είτε θα στιγματιζόταν κοινωνικά με τον χειρότερο τρόπο καταγγέλλοντάς το, είτε θα ζούσε το υπόλοιπο της ζωής του με το αίσθημα της αδικίας, ακόμη και της αυτοενοχής.

Γι' αυτό είναι που προτεραιότητας σήμερα είναι η προστασία του ατόμου που καταγγέλλει. Χρειάζεται θάρρος για να προβεί σε μια τέτοια πράξη. Και έχουμε πλέον τις δομές και τους ανθρώπους στον τόπο μας, που μπορούν να διαχειριστούν τέτοιες υποθέσεις. Με αποφασιστικότητα αλλά και ψυχραιμία.

Διότι απαιτούνται και τα δύο.

Από την άλλη, οι εξελίξεις των τελευταίων εβδομάδων γέννησαν δύο μεγάλες φοβίες. Είναι η αντικειμενική δυσκολία απόδειξης τέτοιων υποθέσεων στο δικαστήριο, αλλά και ο κίνδυνος «αντιστροφής» του τεκμηρίου της αθωότητας. Πράγματι, ο κατηγορούμενος σε τέτοιες υποθέσεις, θεωρείται σήμερα εξ υπαρχής άνοχος, μέχρι αποδείξεως του εναντίου, ειδικά στην κοινή γνώμη. Πολλοί φοβούνται ότι θα οδηγηθούμε σε μία κατάσταση όπου αθώοι θα καταδικάζονται απλά και μόνο επειδή εκδικητικά έχουν καταγγελλεί.

Είναι δύσκολη η επισήμανση αυτών των προκλήσεων, διότι σήμερα εκλαμβάνεται ως προστάθεια συγκάλυψης εγκλημάτων. Είναι κοντόφθαλμη αυτή η προσέγγιση. Το ζητούμενο δεν περιορίζεται στην καταδίκη των ενοχών. Ακόμη μεγαλύτερη επιτυχία θα είναι εάν η ανάδειξη του υπαρκτού προβλήματος της βίας και της κακοποίησης, οδηγήσει σε μια κοινωνία σεβασμού αλλά και αυτοσεβασμού. Στη σύγχρονη κοινωνία που θέλουμε. Όπως και σε ένα σύστημα διερεύνησης και απονομής δικαιοσύνης, που θα προστατεύει εξίσου των καταγγέλλοντα και τον καταγγελλόμενο, μέχρι να βγάλει άκρη.

Η πολιτική πρέπει να μείνει εντελώς εκτός από τη διερεύνηση αυτών των υποθέσεων. Διότι όποιος επιδιώκει πολιτικούς πόντους, το μόνο που πετυχαίνει είναι να αποθαρρύνει τα θύματα από το να βγουν μπροστά.

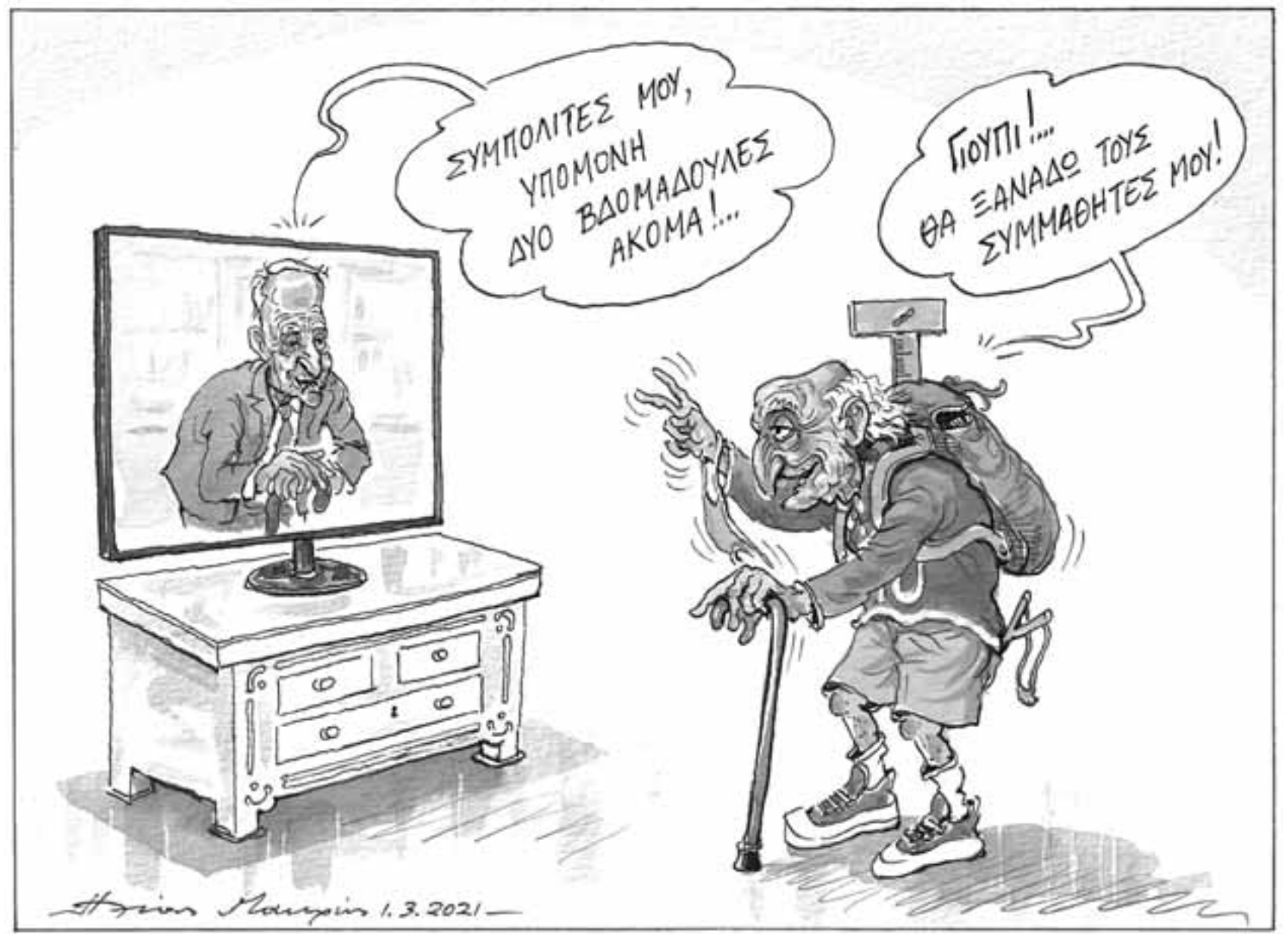
Το κοινωνικό διακύβευμα είναι πολύ μεγάλο, για να θυσιαστεί στον βωμό της οποιασ μικροπολιτικής συζήτησης. Στις 8 Μαρτίου είναι η μέρα της γυναίκας. Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι δεν έχουν γίνει άλματα στον δρόμο για την ισότητα και την ισότιμη αντιμετώπιση ανδρών και γυναικών. Την ίδια ώρα όμως είμαστε πολύ πίσω από τον στόχο. Η Κύπρος είναι μόλις 20ή, ανάμεσα στις 27 χώρες της Ε.Ε. στον Δείκτη Ισότητας των Φύλων, παρά το ότι έχει ανέβει εξ ολοκλήρου θέσεις τα τελευταία δέκα χρόνια. Αν δεν μιλήσουμε ειλικρινά, δεν θα επιτύχουμε ποτέ την πλήρη ισότητα.

Η ειλικρίνεια επιβάλλει, για παράδειγμα, να παραδεχθούμε ότι στην Κύπρο πέφτει ξύλο και μάλιστα πολύ. Ιδιαίτερα στα σπίτια και ειδικά εναντίον των γυναικών. Με το θύμα πολλές φορές να αισθάνεται ότι εάν καταγγείλει τη βία θα διαλύσει την οικογένειά του. Εκεί πρέπει να δώσουμε λύσεις. Προσφέροντας και εναλλακτικούς τρόπους αντιμετώπισης σε ειδικά

θεσομητημένα προγράμματα, ιδιαίτερα στο πρώτο στάδιο μιας τέτοιας συμπεριφοράς. Στην Κύπρο, η γυναίκα εξακολουθεί να καλείται να διαλέξει ανάμεσα στην καριέρα ή την οικογένειά της. Χρειαζόμαστε επιτέλους τις δομές που θα διευκολύνουν ένα ζευγάρι να δουλεύει όπως φιλοδοξεί, την ώρα που τα παιδιά τους θα μεγαλώνουν με τη σωστή φροντίδα και σε σύστημα παιδείας που δεν θα τους επιβάλλει να μετατρέπονται σε «ταξιτζήδες» για τα ιδιαίτερα των παιδιών τους τα απογεύματα.

Στους χώρους εργασίας, ιδιαίτερα εκεί όπου οι σχέσεις εξουσίας είναι έντονες και η επαγγελματική ανασφάλεια ακόμα πιο τεταμένη, όπως στον αθλητισμό και τον πολιτισμό, η προστασία των επαγγελματιών ή φυλετικά αδύναμων ατόμων, όχι μόνο πρέπει να αποκτήσει δεοντολογικούς κανόνες, αλλά πρέπει να γίνει συνείδηση. Διότι, στο τέλος της ημέρας, είναι οι συνειδήσεις και οι πρακτικές όλων μας, που πρέπει πρώτα να αλλάξουν. Όταν η δική μας ανοχή δεν επιτρέπει μια κοινωνία διακρίσεων ή αποκλεισμών, τότε αυτές δεν θα είναι οι κανόνες, αλλά η εξάρση.

Ο κ. Μιχάλης Σοφοκλέους είναι βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

«Πολιτική ισότητα» σημαίνει ισότητα των πολιτών

Του ΑΝΔΡΕΑ ΓΡ. ΟΡΦΑΝΙΔΗ

Εχει ήδη συμφωνηθεί και ορισθεί η ημερομηνία επανέναρξης των συνομιλιών για επίλυση και τελικά διεθνήτηση του κυπριακού προβλήματος, με δεδομένη την επιθυμία των Κυπρίων πολιτών και της επίσημης διεθνούς κοινότητας για επανένωση του κράτους μας και ειρηνική συνύπαρξη σε αυτό των Ελληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων και των άλλων πολιτών της. Εντούτοις, συνεχίζεται η ασυντόνιστη και μη παραγωγική πρακτική των τελευταίων δεκαετιών, με έντονες σχετικές συζητήσεις και τοποθετήσεις, που γίνονται δημόσια μεταξύ πολιτικών και μη προσώπων. Συζητήσεις και τοποθετήσεις που αναλύονται σε θεωρητικές απόψεις, ονοματολογία και αμφιλεγόμενα στερεότυπα, που πόρρω απέχουν από την ουσία και επιπτώσεις στην καθημερινή πραγματικότητα και λειτουργικότητα ενός διεθνώς συντεταγμένου και αναγνωρισμένου κυπριακού κράτους. Εξ ου και η σημαντική μου παρέμβαση.

Επειδή, λοιπόν, η επανομαζόμενη

«πολιτική ισότητα» έχει αναδειχθεί ως το μείζον και καθοριστικό θέμα για κατάληξη σε συμφωνημένη λύση, πρέπει να επισημανθεί και να τονισθεί ότι «πολιτική ισότητα» με βάση διεθνώς κατοχυρωμένες αρχές, σημαίνει κάτι σαφές και συνάμα απλό και ξεκάθαρο. Η «πολιτική ισότητα» αφορά πρωτίστως τους πολίτες κάθε κράτους, και σημαίνει, όπως προβλέπει και ο Καταστατικός Χάρτης των Η.Ε., «έναν άνθρωπο μία ψήφος» στη λήψη αποφάσεων, με όλους τους πολίτες να απολαμβάνουν ίσα πολιτικά δικαιώματα, ίσα ανθρώπινα δικαιώματα και ίσες βασικές ελευθερίες. Επομένως, η μεταφορά από την οντότητα του Κυπρίου πολίτη, και ο περιορισμός του ζητήματος της «πολιτικής ισότητας» στις κοινότητες της Κύπρου (ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή), παραβλέποντας τον πρωταρχικό ρόλο του πολίτη ο' αυτή, αποτελεί εξωπραγματική αντιμετώπιση που συγκρούεται με διεθνώς κατοχυρωμένες συνταγματικές αρχές και άλλες αρχές του Διεθνούς

«Η μεταφορά της «Πολιτικής Ισότητας» από την οντότητα του Κυπρίου Πολίτη σε δύο Κοινότητες της Κύπρου, παραβλέποντας τον πρωταρχικό ρόλο του Πολίτη ο' αυτή, αποτελεί εξωπραγματική αντιμετώπιση που συγκρούεται με διεθνώς κατοχυρωμένες συνταγματικές αρχές και άλλες αρχές του Διεθνούς

και Ευρωπαϊκού Δικαίου. Οποιαδήποτε διαφορετική ερμηνεία ή άλλη χρήση του όρου «πολιτική ισότητα» που δεν πληροί τα πιο πάνω για τον κάθε πολίτη, αποτελεί αλλοίωση, παραποίηση και παρέκκλιση.

Από την άλλη, είναι αδιανόητο να γίνεται συμφωνία και δέσμευση για σωστή εφαρμογή σε ένα κράτος της πιο πάνω «πολιτικής ισότητας», χωρίς προηγουμένως να μη γίνει αποκατάσταση οποιασδήποτε ενδεχομένου παραβίασης της εν λόγω ισότητας των πολιτών. Μια σωστή και πλήρης εφαρμογή της «Πολιτικής Ισότητας» εξυπακούει και προϋποθέτει δύο στάδια υλοποίησης, πρώτον, της αποκατάστασης, και δεύτερον, της εφαρμογής. Ως εκ τούτου, μια ορθή και αποδεκτή εφαρμογή της πολυσυζητημένης «πολιτικής ισότητας» στο μετεξελιγμένο κυπριακό κράτος θα πρέπει απαραίτητα να εμπεριέχει τα ακόλουθα: 1) Την αποδοχή από όλα τα μέρη και την υλοποίηση στην πράξη ότι θα υπάρξει ένα και μόνο κυπριακό κράτος, με όλους τους πολίτες του να έχουν τα ίδια ίσα πολιτικά και ανθρώπινα δικαιώματα. 2) Την συμφωνία και την υλοποίηση της αποκατάστασης των ιδίων ίσων βασικών ελευθεριών και τα ίδιων ίσων ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ελ-

ληνοκυπρίων, Τουρκοκυπρίων, Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατινών πολιτών της Κύπρου, που παραβιάστηκαν και συνεχίζουν να παραβιάζονται. 3) Εφαρμόζοντας τις αρχές της ισότητας και της δικαιοσύνης, την αποκατάσταση της ιδιοκτησίας των περιουσιών και των οικίων όλων των εκποτισμένων Κυπρίων πολιτών. 4) Τον κατηγορηματικό και απόλυτο αποκλεισμό οποιασδήποτε εξωτερικής παρέμβασης ή εγγύησης, δεδομένου ότι αυτή θα παρακάμπτει και θα παραβιάζει τα ίσα πολιτικά και ανθρώπινα δικαιώματα και τις ίσες βασικές ελευθερίες των Κυπρίων πολιτών. 5) Την δέσμευση ότι οποιασδήποτε πολιτειακής/συνταγματικής διευθετήσεις και αρμοδιοτήτων, που θα αφορούν το κράτος ως σύνολο και τις επιμέρους πολιτείες, θα ξεκινούν από τη χωρίς εξαιρέσεις υλοποίηση των πιο πάνω εγγυημένων των καλώς νοούμενων συμφερόντων ενός εκάστου πολίτη, τόσο στην λειτουργία τους και συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, όσο

και στις συνέπειες και επιπτώσεις της εκτέλεσης των αποφάσεών τους.

Συμπερασματικά, και με βάση τον πιο πάνω σύντομο αλλά περιεκτική τοποθέτησή μου, δημιουργούνται πιστεύω οι προϋποθέσεις για ένα δίκαιο, σύγχρονο και αποτελεσματικό κυπριακό κράτος με «πολιτική ισότητα», που θα εξυπηρετεί πρωτίστως τα καλώς νοούμενα συμφέροντα και δικαιώματα όλων ανεξαιρέτως των πολιτών του. Γιατί, σε τελική ανάλυση, εκείνο που μετρά και υφίσταται είναι το πώς ζει και ευημερεί ο απλός πολίτης, και όχι το πώς υλοποιούνται και εξυπηρετούνται αλλότρια συμφέροντα, ιδιοτελείς σκοπιμότητες και εξωγενείς επιδιώξεις.

Ο δρ Ανδρέας Γρ. Ορφανίδης είναι καθηγητής Ιστορίας-Αρχαιολογίας και αντιπρόεδρος του Συμβουλίου του Phillips University, και πρώην πρόεδρος Πανεπιστημίου. Πρώην πρόεδρος του European Association of Higher Education Institutions (EURASHE) και του European Register of Quality Assurance (EQAR), Βρυξέλλες.

Άσκησα κριτική στον κ. Αναστασιάδη γιατί επικεντρώθηκε περισσότερο σε μια στρατηγική που είχε στόχο να προκαλέσει κόστος στην Τουρκία, χωρίς παράλληλα να βλέπουμε αποτελεσματικές κινήσεις για να σπάσει το αδιέξοδο στο Κυπριακό, λέει ο Κωνσταντίνος Οδυσσεύς.

Ο ΔΗΣΥ δεν ανήκει σε πρόσωπα

Ανήκει σε όλους εμάς που πιστεύουμε στις παρακαταθήκες του Γλαύκου Κληρίδη, λέει ο Κωνσταντίνος Οδυσσεύς

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Σε ένα σύγχρονο, δημοκρατικό, ευρωπαϊκό κόμμα, όπως είναι ο ΔΗΣΥ, όλες οι απόψεις συζητούνται, αλλά η πολυφωνία σταματά εκεί που γίνεται «Βαβυλωνία», λέει στη συνέντευξη του στην «Κ» ο αριστίνδην υποψήφιος του ΔΗΣΥ στην επαρχία Αμμοχώστου Κωνσταντίνος Οδυσσεύς. Ο ίδιος απαντά γιατί επέλεξε να συστρατευθεί σε αυτή τη μάχη με τον ΔΗΣΥ δεδωμένων και των σφοδρών επικρίσεων που εξαπέλυε για την κυβέρνηση Αναστασιάδη, αν θα ξαναψήφιζε τον Νίκο Αναστασιάδη για πρόεδρο της Δημοκρατίας και τι θα απαντούσε στους Βαρωσιώτες, αν η πόλη άνοιγε υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση.

–Ποια είναι η πεμπτοσύνη της κληριδικής σχολής σκέψης;

–Η δεοντολογία, η μετριοπάθεια, το ήθος, η τιμιότητα. Στο Κυπριακό ο πατριωτικός ρεαλισμός. Ο Γλαύκος Κληρίδης αγωνίστηκε με όλες του τις δυνάμεις να αποτρέψει την καταστροφική διχοτόμηση της Κύπρου.

–Έχετε πει πως θα διεκδικήσετε για να πολεμήσετε εκ των έσω. Κάποιος όμως μπορεί να σας πει, τη φράση «αφού δεν μπορείτε να τους νικήσετε καλύτερα να συνταχθείτε μαζί τους»...

–Η Κύπρος είναι μικρή και ο καθένας μπορεί να ρωτήσει και να μάθει για μένα. Δεν μένω ποτέ στα λόγια, τα κάνω πράξεις και ξέρω ότι μπορώ να πετύχω πολλά.

–Θεωρήσατε καταστροφικούς τους χειρισμούς Αναστασιάδη στο Κυπριακό, όμως αυτούς τους χειρισμούς τους στηρίζει πλήρως το κόμμα με το οποίο κατέρχεστε. Αυτό δεν αποτελεί αντίφαση;

–Δεν χρησιμοποίησα τον όρο «καταστροφική πολιτική», αλλά άσκησα κριτική στον κ. Αναστασιάδη, γιατί επικεντρώθηκε περισσότερο σε μια στρατηγική που είχε στόχο να προκαλέσει κόστος στην Τουρκία, χωρίς παράλληλα να βλέπουμε αποτελεσματικές κινήσεις για να σπάσει το αδιέξοδο στο Κυπριακό. Η γραμμή του ΔΗΣΥ στο Κυπριακό είναι η κληριδική γραμμή του πατριωτικού ρεαλισμού, με την οποία συμφωνώ απόλυτα.

–Δεν σας ανησυχούν τα περί λύσης δύο κρατών που ακούγονται;

–Πρέπει να πάμε στην Πενταμερή απολύτως αποφασισμένοι να λύσουμε το Κυπριακό, έχοντας με

το μέρος μας το διεθνές δίκαιο και την Ε.Ε., η οποία αρνείται να δεχτεί στους κόλπους της μια δεύτερη (τουρκική) χώρα στην Κύπρο. Καμία χώρα της Ευρώπης ή του κόσμου δεν θέλει να αναγνωρίσει ένα αποσχιστικό κράτος, διότι αυτό θα ενθαρρύνει αποσχιστικές τάσεις και σε άλλες χώρες της Ευρώπης και του κόσμου. Αν οι Τουρκοκύπριοι θέλουν να είναι Ευρωπαίοι πολίτες πρέπει να το πάρουν απόφαση ότι η Τουρκία θα μείνει έξω από τη λύση, χωρίς κανένα δικαίωμα επέμβασης ή παρέμβασης.

–Η πολυφωνία ενός κόμματος πού σταματά; Τα ψηφοδέλτια είναι σουπερμάρκετ για να έχουν τα πάντα;

–Σε ένα σύγχρονο, δημοκρατικό, ευρωπαϊκό κόμμα, όπως είναι ο

“

Η πρώτη πολιτική πράξη στο ενδεχόμενο εκλογής είναι να δώσω τη διαβεβαίωση του βουλευτή και να εννοώ απόλυτα κάθε λέξη που θα προφέρω.

ΔΗΣΥ, όλες οι απόψεις συζητούνται, αλλά η πολυφωνία σταματά εκεί που γίνεται «Βαβυλωνία». Ένα κόμμα πρέπει να έχει αρχές και θέσεις, σε όλα τα σοβαρά ζητήματα και όποιος διαφωνεί στις αρχές, οφείλει να είναι έντιμος με τη συνείδησή του και να μην κατέβει ως υποψήφιος. Με τις βασικές θέσεις του ΔΗΣΥ στο Κυπριακό, στην οικονομία και στην κοινωνική πολιτική, συμφωνώ σε μεγάλο βαθμό.

–Είχατε πει πως ο Χάρης Γεωργιάδης θα έπρεπε να παραταθεί από το υπουργείο Οικονομικών μετά το πόρισμα του Συνεργατισμού. Το ότι βρίσκεται στο πηδάλιο του κόμματος δεν είναι πρόβλημα για σας;

–Αποφάσισα ότι θα ανήκω σ' αυτή την παράταξη σε δύσκολες εποχές, από τότε που ήμουν ακόμη έφηβος. Πάντοτε τίμιος με τη συνείδησή μου, δεν δίστασα να επικρίνω και τον κ. Γεωργιάδη και τον πρόεδρο Αναστασιάδη και την κυβέρνηση όταν ένιωσα την ανάγκη να το κάνω. Ο ΔΗΣΥ δεν ανήκει σε

κανένα πρόσωπο, ανήκει σε όλους εκείνους που πιστεύουμε στις παρακαταθήκες του Κληρίδη.

–Αν ο Νίκος Αναστασιάδης έβαζε υποψηφιότητα για την Προεδρία την επόμενη Κυριακή τι θα κάνατε;

–Να παρατηθεί και να υποβάλει ξανά υποψηφιότητα; Δεν νομίζω και δεν έχει νόημα να συζητούμε ένα φανταστικό σενάριο. Αν γίνει πραγματικότητα, θα εξετάσω με προσοχή όλα τα πραγματικά δεδομένα και τις παραμέτρους και τότε θα σας απαντήσω.

–Έχετε πει πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου σας είπε να του τα ψάλλετε, όταν χρειαστεί. Ποια είναι τα τρία πρώτα πράγματα που θα ζητήσετε να αλλάξουν εντός ΔΗΣΥ αν εκλεγείτε;

–Ένα πράγμα θα ζητήσω: Ο ΔΗΣΥ ως κόμμα και το κάθε στέλεχος και βουλευτής του ξεχωριστά, να ενεργούμε πάντοτε στο πλαίσιο του οράματος και των αρχών της παράταξης και βεβαίως της κουλτούρας που μας κληροδότησε με τη ζωή και τις πράξεις του ο Γλαύκος Κληρίδης.

–Αν η τουρκική πλευρά εξαγγείλει αύριο άνοιγμα των Βαρωσιών υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση τι θα συμβουλευόσαστε τους Βαρωσιώτες;

–Να απορρίψουν μια τέτοια διχοτομική κίνηση που κατακτητική. Να επιδιώξουμε μαζί μια δίκαιη και διαρκή λύση του Κυπριακού, η οποία θα διαλαμβάνει ότι η Αμμόχωστος, η Μόρφου και αρκετά χωριά των επαρχιών Αμμοχώστου και Λευκωσίας θα βρίσκονται στο έδαφος της ελληνοκυπριακής πολιτείας του ενός και μόνου ομοσπονδιακού κράτους που θα υπάρχει στην Κύπρο.

–Σε ποιο βιβλίο ανατρέχετε συχνά και γιατί;

–Ανατρέχω συχνά στο αριστουργηματικό ποίημα «Ελένη». Μας είπε μια τραγική αλήθεια στο ποίημα εκείνο ο Σεφέρης, αλλά δεν θελήσαμε να τον ακούσουμε.

–Ποια είναι η τελευταία θεατρική παράσταση που παρακολούθησατε;

–Ήταν μια εξαιρετική παράσταση του ΘΟΚ, ενός έργου με δυνατό πολιτικοκοινωνικό μήνυμα, με τίτλο «Ήχος Από Κόκαλα Που Σπάνε».

–Ποια θα είναι η πρώτη πολιτική σας πράξη στο κοινοβούλιο αν εκλεγείτε τον Μάιο;

–Να δώσω τη διαβεβαίωση του βουλευτή και να εννοώ απόλυτα κάθε λέξη που θα προφέρω.

Είτε εκλεγώ, είτε όχι, το θέμα είναι τι θα κάνει η κοινοβουλευτική ομάδα υπέρ των εργαζομένων, των ανέργων, των συνταξιούχων και της νεολαίας. Ο καθένας μόνος του δεν πάει πουθενά. Η δύναμη είναι στο μαζί λέει ο Χρίστος Χριστόφιας.

Η δύναμη του ΑΚΕΛ ήταν πάντα το μαζί

Το ηθικό πλεονέκτημα της Αριστεράς είναι κανόνας και σε αυτόν προέκυψαν εξαιρέσεις, λέει ο Χρίστος Χριστόφιας.

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Προσωπικά, νιώθω περήφανος που όσο ψηλά και αν κοιτάξω στην ηγεσία του ΑΚΕΛ βλέπω ανθρώπους έντιμους και καθαρούς», λέει στη συνέντευξη του στην «Κ» ο υποψήφιος βουλευτής του ΑΚΕΛ στην επαρχία Κερύνειας και οργανωτικός γραμματέας της επαρχίας Λευκωσίας-Κερύνειας, Χρίστος Χριστόφιας, απαντώντας αν βάλει και των τελευταίων γεγονότων το πλεονέκτημα της Αριστεράς αποτελεί σύνθημα χωρίς περιεχόμενο. Μιλάει για το βάρος του επώνυμου, αν θα ακολουθήσει τα βήματα των Δημήτρη Χριστόφια και Χρίστου Κουρτελλάρη στην περίπτωση της Ελένης Μαύρου, αλλά και ποια θα είναι η πολιτική του πράξη αν εκλεγεί.

–Τι είναι η πεμπτοσύνη της Αριστεράς;

–Στην ερώτηση «ποια κοινωνία;» ο Μαρξ απάντησε «Η κοινωνία όπου ο ψαράς θα γράφει ποιήματα και ο ποιητής θα ψαρεύει». Ο αγώνας για την ποιότητα ανώτερη κοινωνία που θα σβηστεί τον άνθρωπο και θα υπηρετεί τις ανάγκες του. Αυτό είναι η ουσία.

–Η προσέγγιση αλλάζουμε τα πράγματα ως ενεργός παίκτης του συστήματος έχει φέρει αποτέλεσμα; Δεν πρέπει η Αριστερά να γίνει πιο αντιπροσωπική;

–Η Αριστερά είναι η δύναμη που παλεύει να αλλάξει το σύστημα και η πάλη της στηρίζεται σε μια θεωρία επιστημονικά θεμελιωμένη. Τα ερωτήματα «αγώνας εντός ή εκτός Βουλής» έχουν απαντηθεί από τους θεωρητικούς εδώ και δεκαετίες. Το ζήτημα είναι κάθε φορά, κάθε εποχή, σε κάθε χώρα, η δράση του Λαϊκού Κινήματος να πρωτοπορεί, να καθοδηγεί και να εμπνέει.

–ΣΑΠΑ, Δρομολοξιά και Τζιοβάννης. Το περιβάλλον πλεονέκτημα της Αριστεράς είναι τελικά σύνθημα χωρίς περιεχόμενο;

–Το ηθικό πλεονέκτημα της Αριστεράς είναι κανόνας και σε αυτόν προέκυψαν εξαιρέσεις. Το ζήτημα είναι να αντιμετωπίσουμε τα φαινόμενα αυτά άμεσα, δραστηρικά, χωρίς εκπτώσεις και στο ΑΚΕΛ αυτό κάνουμε. Προσωπικά, νιώθω περήφανος που όσο ψηλά και αν κοιτάξω στην ηγεσία του ΑΚΕΛ βλέπω ανθρώπους έντιμους και καθαρούς.

–Η νεολαία ήταν στους δρόμους

στις δύο κινητοποιήσεις του Φεβρουαρίου. Εσείς, ως κύριος –μέχρι πρότινος– εκπρόσωπος της νεολαίας δεν μετανιώσατε που δεν ήσασταν παρών;

–Η νεολαία δεν είναι τα πρόσωπα, είναι οι ιδέες που υπερασπίζεται κάθε φορά, σε κάθε στιγμή. Η νεολαία ήταν εκεί, όπως ήταν σε πολλές περιπτώσεις στους δρόμους και όπως θα ξαναβρεθεί στους δρόμους.

–Όμως, ως νέο ηλικιακό πρόσωπο, τι θα πείτε στους νέους που απαζιώνουν το πολιτικό σύστημα για να προσέλθουν αυτή τη φορά στην κάλπη;

–Είναι χλιοσειωμένη η αλήθεια: είτε θα αποφασίζουμε εμείς για εμάς, είτε θα απέχουμε και θα αφή-

“

Τι κάνεις, αυτό ορίζει το ποιος είσαι. Αν δεν κάνεις τίποτε, θα είσαι για πάντα ο γιος ή η κόρη του τάδε.

σουμε άλλους να αποφασίζουν για εμάς χωρίς εμάς και θα αγαπηκτούμε μετά με όσα συμβαίνουν.

–Το επώνυμο στην περίπτωση σας αποτελεί διαβατήριο ώθησης ή βαρίδιο στην προσπάθεια κάποιου να ανελιχθεί πολιτικά;

–Αν κάποιος σκοπός είναι η ανέλιξη, τότε θα βάζει πάντα μπροστά το επώνυμό του. Το θέμα δεν είναι ποιος είσαι, αλλά τι κάνεις. Τι κάνεις, αυτό ορίζει το ποιος είσαι. Αν δεν κάνεις τίποτε, θα είσαι για πάντα ο γιος ή η κόρη του τάδε. Αν κάνεις τις δικές σου επιλογές και τις τιμήσεις με τη δική σου δουλειά τότε το επώνυμό σου δεν θα σημαίνει τίποτε, θα μιλάει για το όνομά σου η δουλειά σου. Αυτό ισχύει παντού, όχι μόνο στην πολιτική.

–Ο Δημήτρης Χριστόφιας, κατά την πρώτη του εκλογική αναμέτρηση στην επαρχία Κερύνειας, ζήτησε από τον κόσμο να ψηφίσει τον Χρίστο Κουρτελλάρη επειδή ήταν ψηλότερα

στην κομματική ιεραρχία. Να υποθέσουμε πως θα πράξετε κάτι παρόμοιο κι εσείς σήμερα στην περίπτωση της Ελένης Μαύρου;

–Όταν είχε εκλεγεί γενικός γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ ο Δ. Χριστόφιας, ο Χρ. Κουρτελλάρης ήθελε να του παραχωρήσει την έδρα. Ο Δ. Χριστόφιας αρνήθηκε γιατί του είπε ότι πρόκει να δουλέψει για ισχυρό ΑΚΕΛ. Να μην έχει κανένας αμφιβολία ότι και εγώ για ισχυρό ΑΚΕΛ που να μπορεί να υπερασπιστεί τον εργαζόμενο λαό θέλω να δουλέψω.

–Πώς απαντάτε σε αυτούς που λένε πως το ΑΚΕΛ στηρίζει την Τουρκία;

–Κανένας λογικός άνθρωπος δεν μπορεί να μην αναγνωρίσει ότι το ΑΚΕΛ όταν μιλάει για λύση του Κυπριακού ξέρει για τι πράγμα μιλάει. Συγκεκριμένα και με πολύ σαφείς θέσεις και προτάσεις, βασισμένες σε διαχρονικές αρχές και στο συμφωνημένο πλαίσιο. Την Τουρκία την απενοχοποιούν όσοι θέλουν να της προσφέρουν την Κύπρο στο πιάτο, όσοι συζητούν για λύση εκτός του συμφωνημένου πλαισίου, όσοι συζητούν για λύση δύο κρατών, όσοι δεν βρίσκουν και τόσο κακή ιδέα τη διχοτόμηση, είτε συμφωνημένη, είτε ως αποτέλεσμα της άκαρπης παρέλευσης του χρόνου.

–Σε ποιο βιβλίο επανέρχεστε συχνά;

–Στο «Αντι-Ντινγκ» του Ένγκελς. Είναι θαυμάσιο φιλοσοφικό, πολιτικό, οικονομικό, ιστορικό και επιστημονικό οσοιαλισμού, καρπός ισχυρής διαπάλης και «γλωσσάρι» για τις βασικότερες θέσεις της μαρξιστικής κοσμοθεωρίας.

–Ποια η τελευταία θεατρική παράσταση που παρακολούθησατε;

–«Αριστοφάνης Τόσος Δα». Πόσο ταλέντο, πόσες δημιουργικές δυνάμεις και πόσοι νέοι άνθρωποι με όρεξη υπάρχουν σε αυτό τον τόπο!

–Ποια θα είναι η πρώτη σας πολιτική πράξη αν εκλεγείτε στη Βουλή τον Μάιο;

–Είτε εκλεγώ, είτε όχι, το θέμα είναι τι θα κάνει η κοινοβουλευτική ομάδα υπέρ των εργαζομένων, των ανέργων, των συνταξιούχων και της νεολαίας. Ο καθένας μόνος του δεν πάει πουθενά. Η δύναμη είναι στο μαζί.

Τα περιοριστικά μέτρα σε φόντο ανθρώπινο

Κάποιες από τις εισηγήσεις για την πανδημία να περνούν μέσα από ψυχολογικό και κοινωνιολογικό φίλτρο, λέει ο δρ Φελλάς

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΟ ΛΥΤΡΑ

«Πολλοί λένε ότι πρέπει να ξεχάσουμε το 2020, ότι ήταν ένας επιφύλακτος. Εγώ λέω ότι πρέπει να θυμόμαστε το 2020. Η πανδημία πρέπει να μας θυμίζει ποια είναι τα σημαντικά πράγματα στη ζωή μας. Με το να θυμόμαστε, υποκλινόμαστε στη ζωή και κάνουμε το καλύτερο μνημόσυνο σε όσους χάθηκαν. Με το να ξεχνούμε, γίνεται η ζωή μας κουτοσυρμένη, στεγνή. Μέσα από όλο αυτό, θα βγούμε καλύτεροι άνθρωποι». Με αυτό το μήνυμα ο πρόεδρος της Ειδικής Επιτροπής, που συστάθηκε από το Υπουργείο Υγείας για θέματα που αφορούν την ψυχολογική ανάκαμψη των πολιτών εν καιρώ πανδημίας, Κωνσταντίνος Φελλάς, δίνει κατεύθυνση στη συζήτηση. Μιλάει για το πώς ο ίδιος βίωσε την απόλεια εξαιτίας της COVID-19, για τους πυλώνες δράσης της επιτροπής, καθώς και το πώς ο ένας χρόνος που έχει περάσει από την αρχή της πανδημίας, έχει επηρεάσει τους πολίτες.

—Ποια κοινωνικά προβλήματα αναδύθηκαν τον τελευταίο έναν χρόνο και αποδίδονται στην πανδημία;

—Η πανδημία έχει αφήσει ένα βαθύ αποτύπωμα στην ψυχολογία του κόσμου και μπορεί να εξεταστεί μέσα από ένα τρίπτυχο: το υγειονομικό, το οικονομικό και το ψυχοκοινωνικό. Στην πρώτη φάση, είχε δοθεί μεγάλη έμφαση στην υγεία και στην οικονομία, αλλά όχι τόσο στο ψυχοκοινωνικό κομμάτι. Οι συμπολίτες μας νιώθουν μοναξιά, απόγνωση, θυμό, φόβο και ότι η ζωή περνά από δίπλα τους χωρίς να συμμετέχουν σε αυτή. Επίσης, πολλοί άνθρωποι έχουν χάσει τη δουλειά τους, με επιπτώσεις στο οικογενειακό τους περιβάλλον, ενώ υπάρχει και ο φόβος της νόσωσης. Είναι άτομα που νόσωσαν και χρειάζονται στήριξη, καθώς και οικογένειες που έχασαν αγαπημένα τους πρόσωπα.

“

Η σύσταση της Ειδικής Επιτροπής καθυστέρησε, αφού θα μπορούσε από την πρώτη στιγμή να παντρευτεί η υγειονομική και η οικονομική πτυχή της πανδημίας, με την ψυχοκοινωνική.

—Ποιες θα είναι οι δράσεις και οι παρεμβάσεις της Ειδικής Επιτροπής;

—Πιστεύω ότι πρέπει να υπάρχει άμεση επαφή μεταξύ της Συμβουλευτικής Επιστημονικής Επιτροπής και της Ειδικής Επιτροπής, ώστε κάποιες από τις εισηγήσεις που θα υποβάλλονται αναφορικά με τα μέτρα, να περνούν μέσα από ένα ψυχολογικό και κοινωνιολογικό φίλτρο. Μια εισήγηση είναι η συνεργασία με τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας που εκπροσωπούνται στην Επιτροπή και με άλλους εμπλεκόμενους φορείς. Δράσεις μπορούν να γίνουν μέσω των ΜΜΕ, προγραμμάτων για τη σωματική άσκηση των ηλικιωμένων και την υγιεινή διατροφή, καθώς και άλλες θεματικές ενότητες. Τις τελευταίες δύο εβδομάδες, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, έγιναν σεμινάρια προς τους εκπαιδευτικούς Δημοτικών και Μέσων Εκπαίδευσης, για το πώς μπορούν να στηρίξουν οι ίδιοι τους εαυτούς τους σε συνάρτηση με τους μαθητές.

—Καθυστέρησε η σύσταση της Ειδικής Επιτροπής;

—Η απάντηση είναι «ναί»! Από την πρώτη μέρα θα μπορούσαμε να είχαμε παντρέψει τον υγειονομικό και οικονομικό παράγοντα, με τον ψυχοκοινωνικό. Αλλά, είναι

Ο πρόεδρος της Ειδικής Επιτροπής για την ψυχολογική ανάκαμψη των πολιτών, Κωνσταντίνος Φελλάς, βίωσε τον θάνατο του αδερφού του, εξαιτίας της COVID-19. Το γεγονός αυτό του υπενθύμισε τις αξίες της ζωής, λέει με αισιοδοξία.

πρωτόγνωρη η κατάσταση και μας έπιασε εξ απορόπτου, όσον αφορά το θέμα της ψυχικής υγείας. Ωστόσο, αγκαλιάζω την πρωτοβουλία του Υπουργείου Υγείας, που, έστω και δέκα μήνες μετά, συνέστησε την εν λόγω Επιτροπή και, ταυτόχρονα,

ευχαριστώ όλα τα μέλη για τη συνεργασία μας.

—Ο κόσμος δεν συμμορφώνεται όσο στην πρώτη φάση της πανδημίας και εκφράζει μια άρνηση τώρα...

—Σίγουρα, υπάρχει κόπωση. Θα

έλεγα, όμως, ότι οι Κύπριοι στην πλειοψηφία τους συμμορφώνονται με τα μέτρα. Υπάρχει μια μερίδα πολιτών που δεν συμμορφώνονται, ίσως από φόβο, ίσως από άρνηση προς τη σοβαρότητα της κατάστασης, από έλλειψη γνώσεων και την

παραπληροφόρηση.

—Αλλάζει τώρα η ψυχοφθόρα τακτική του ανοίγματος και κλεισίματος της κοινωνίας;

—Πλέον, με αργά και σταθερά βήματα, ανοίγουν διάφοροι τομείς της οικονομίας. Στόχος είναι ό,τι επαναλειτούργει, να θωρακίζεται, ώστε να προχωρήσει η κυβέρνηση στο επόμενο βήμα. Σίγουρα, το «άνοιξε-κλείσε» έχει αρνητική επίπτωση στην ψυχολογία του κόσμου. Η κυβέρνηση έδωσε κάποια χρονοδιαγράμματα για την αποκλιμάκωση, ώστε οι πολίτες να έχουν κάτι να προσμένουν. Οφείλουμε να δώσουμε πίσω στην κοινωνία την ελπίδα και την απαντοχή.

—Οι ηλικιωμένοι πόσο έχουν επηρεαστεί;

—Είναι μια ομάδα με ιδιαίτερη ευαισθησία και χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες: αυτούς που μένουν μόνο τους στο σπίτι, αυτούς που διαμένουν με την οικιακή τους βοηθό και αυτούς που διαμένουν σε οικους ευγηρίας. Χρειάζονται στήριξη, καθώς υπάρχει μοναξιά, απομόνωση και φόβος, καθώς πλησιάζουν προς το τέλος της ζωής τους.

—Πρόσφατα, βιώσατε κι εσείς την απόλεια του αδελφού σας, εξαιτίας της COVID-19...

—Χάνοντας τον αδελφό μου, αντιλήφθηκα ότι η κατάσταση αυτή είναι ένας καθρέφτης, ο οποίος μας δείχνει ότι οι άνθρωποι είμαστε εύλαστοι. Αν αγνοήσω τον θάνατο και την απόλεια του αδελφού μου, είναι σαν να ακρωτηριάζω την ίδια μου τη ζωή. Η κατάσταση αυτή μου υπενθυμίζει πού να επενδύω τον χρόνο μου και ποιες είναι οι αξίες στη ζωή μου. Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων: αυτοί που είναι συνεχώς θύματα και συνεχώς αναρωτιούνται γιατί η ζωή τους έκανε κακό και αυτοί που είναι ευγνώμονες για όλα όσα έχουν και αναζητούν τρόπο για να προσφέρουν, μέσω μιας δυσάρεστης εμπειρίας τους, στους συνανθρώπους τους. Προσωπικά, ανήκω στη δεύτερη κατηγορία.

Μέλλον στο ΔΗΚΟ έχουν όσοι θέλουν να προσφέρουν

Δικαιώθηκε πλήρως η επιλογή του «κανένα» στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών, λέει ο Πανίκος Λεωνίδου

Συνέντευξη στη ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Οι χειρισμοί του προέδρου της Δημοκρατίας και της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ, σε όλα τα ζητήματα, είναι πολύ χειρότεροι απ' όσα είχαμε εκτιμήσει, ενώ οι αποκαλύψεις για τα σκάνδαλα και τη διαφθορά ξεπερνούν κάθε φαντασία», λέει ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΔΗΚΟ και υποψήφιος βουλευτής Λεμεσού Πανίκος Λεωνίδου στη συνέντευξή του στην «Κ». Ο ίδιος αναφέρει πως η ταυτότητα του ΔΗΚΟ παραμένει η ίδια παρά την αποχώρηση πρωτοκλασάτων στελεχών και ακολουθεί με συνέπεια τις διαχρονικές θέσεις στο Κυπριακό. Απαντά για το αν αποτελεί τη στενή ομάδα του Νικόλα Παπαδόπουλου και ποια θα είναι η πρώτη του πολιτική πράξη στο ενδεχόμενο επανεκλογής.

—Σε τρεις γραμμές, τι είναι η λύση με το σωστό περιεχόμενο;

—Κυρίαρχα συστατικά του περιεχομένου της ΔΔΟ πρέπει να είναι: Συνέχιση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ένα κράτος στο οποίο Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι θα συνυπάρχουν και θα κυβερνούν, με σεβασμό στα δημοκρατικά, ατομικά και συλλογικά δικαιώματα, πλήρης αποχώρηση του τουρκικού στρατού κατοχής, κατάργηση των εγγυήσεων και των περιβατικών δικαιωμάτων, διασφάλιση ότι όλοι οι νόμιμοι ιδιοκτήτες των κατεχομένων περιουσιών θα έχουν τον πρώτο λόγο στις περιουσίες τους, διεύθυνση που δεν θα νομιμοποιεί την παραμονή όλων των εποίκων.

—Με δεδομένη τη σφοδρή επικριση σας στους χειρισμούς του Νίκου Αναστασιάδη για το Κυπριακό και την οικονομία, να υποθέσουμε πως λέτε mea culpa

“

Οι χειρισμοί του προέδρου της Δημοκρατίας και της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ, σε όλα τα ζητήματα, είναι πολύ χειρότεροι απ' όσα είχαμε εκτιμήσει, ενώ οι αποκαλύψεις για τα σκάνδαλα και τη διαφθορά ξεπερνούν κάθε φαντασία.

για την επιλογή του «κανένα» το 2018;

—Η επιλογή μας στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών ήταν «ούτε τον ένα, ούτε τον άλλο» και δικαιώνεται πλήρως. Η αλήθεια είναι ότι οι χειρισμοί του προέδρου της Δημοκρατίας και της κυβέρνησης του ΔΗΣΥ, σε όλα τα ζητήματα, είναι πολύ χειρότεροι απ' όσα είχαμε εκτιμήσει, ενώ οι αποκαλύψεις για τα σκάνδαλα και τη διαφθορά ξεπερνούν κάθε φαντασία. Ζητάμε την εμπιστοσύνη και την ψήφο των πολιτών, γιατί το Δημοκρατικό Κόμμα αποτελεί ανάχωμα στον διπολισμό ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, γιατί μόνο ένα ισχυρό ΔΗΚΟ μπορεί να εγγυηθεί την καθαρή αλλαγή που έχει ανάγκη η Κύπρος και ζητάει η κοινωνία.

—Εγκρίνατε το νομοσχέδιο για κλείσιμο του Συνεργατισμού και ενσωμάτωσή στην Ελληνική Τράπεζα. Με δεδομένα όσα βγαίνουν στο φως τελευταίως και

Η αποκατάσταση των αδικιών που έχει επιφέρει η πανδημία σε εταιρείες, αυτοτελώς εργαζόμενους συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων του πολιτισμού, θα είναι η πρώτη μου πολιτική πράξη στο ενδεχόμενο επανεκλογής, λέει στην «Κ» ο Πανίκος Λεωνίδου.

το πόρισμα Αρέστη πιστεύετε πως πράξατε σωστά;

—Η απόφαση της Βουλής για τον Συνεργατισμό ήταν μονόδρομος, προκειμένου να σωθούν οι καταθέσεις του κόσμου. Η αποκλειστική ευθύνη για την κατάρρευση ανήκει στον πρόεδρο Αναστασιάδη και την κυβέρνηση του ΔΗΣΥ, που απέκρυψαν την αλήθεια και διαβεβαίωναν

δημοσίως ότι ο Συνεργατισμός είχε κεφαλαιουχική επάρκεια. Πρόκειται για τεράστιο σκάνδαλο εξαπάτησης των πολιτών, για καθαρά προεκλογικούς λόγους. Το πόρισμα επιβεβαιώνει όλα αυτά, καταλογίζοντας ευθύνες στον πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον τότε υπουργό Οικονομικών Χάρη Γεωργιάδη. Ευθύνες τις οποίες δεν έχουν αναλάβει.

—Τελικά το ΔΗΚΟ για τις προεδρικές εκλογές του 2023 έχει μόνο μία επιλογή; Το ΑΚΕΛ;

—Επιλογή του ΔΗΚΟ για τις προεδρικές εκλογές είναι η αλλαγή. Ο

—Παραδοσιακά στελέχη του ΔΗΚΟ αποχωρούν και μπαίνουν πρόσωπα με αντιπομοσπονδιακές θέσεις στο Κυπριακό. Τελικά, ποια είναι η ταυτότητα του κόμματος;

—Αυτή που ήταν πάντα. Το ΔΗΚΟ έχει τις ίδιες, διαχρονικές θέσεις στο Κυπριακό και τις ακολουθεί με απόλυτη συνέπεια. Όσοι αποχώρησαν δεν το έκαναν στην πραγματικότητα για πολιτικούς λόγους, αλλά για να υπηρετήσουν πολιτικές ατζέντες τρίτων και προσωπικές επιδιώξεις.

—Ισχύει αυτό που λένε πως όποιος δεν συμφωνεί μαζί με τον κλειστό κύκλο του Νικόλα Παπαδόπουλου δεν έχει μέλλον εντός του κόμματος; Εσείς νιώθετε μέλος αυτού του στενού κύκλου;

—Τα συλλογικά όργανα του κόμματος είναι αυτά που λαμβάνουν τις πολιτικές αποφάσεις, όπως σε κάθε κόμμα που λειτουργεί δημοκρατικά. Αν με τον όρο στενός κύκλος εννοείτε όσους μετέχουμε στη Γραμματεία και το Εκτελεστικό Γραφείο, ασφαλώς είμαι μέλος αυτού του κύκλου. Η πρόσθετη ιδιότητα του κοινοβουλευτικού εκπροσώπου δίνει τη δυνατότητα συνεχούς επικοινωνίας με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και η εμπειρία της συνεργασίας αυτής αποδεικνύει ότι η λειτουργία του είναι θεσμική. Μέλλον στο Δημοκρατικό Κόμμα έχουν όλοι όσοι θέλουν να προσφέρουν. Απόδειξη η σύνθεση των ψηφοδελτίων μας, με αξία και ικανά κομματικά στελέχη, αλλά και με πολύ σημαντικές και αξιόλογες παρουσίες με έντονη δράση στην κοινωνία.

—Τελικά το ΔΗΚΟ για τις προεδρικές εκλογές του 2023 έχει μόνο μία επιλογή; Το ΑΚΕΛ;

—Επιλογή του ΔΗΚΟ για τις προεδρικές εκλογές είναι η αλλαγή. Ο

τερματισμός της διαπλοκής και της διαφθοράς, μια νέα, διεκδικητική στρατηγική στο Κυπριακό, συγκεκριμένες και εφικτές προτάσεις στην οικονομία. Το ΔΗΚΟ, λοιπόν, εκφράζει όλα αυτά και καλούμε τους πολίτες που έχουν τις ίδιες στοχεύσεις να μας στηρίξουν. Είναι πολύ να μιλάμε για οτιδήποτε πέρα από αυτό. Η επιδίωξη συνεννόησης με όλα τα πολιτικά κόμματα και φορείς που συμμερίζονται τους ίδιους στόχους με εμάς, θα συζητηθεί όταν έρθει η κατάλληλη ώρα.

—Σε ποιο βιβλίο επανέρχεστε;

—Το «Κατηγορώ. Υπόθεση Ντρεϊφους» του Εμίλ Ζολά. Το συγκλονιστικό σε αυτό το έργο είναι η προσπάθεια και ο αγώνας ενός άδικα καταδικασμένου να αποδείξει και ανατρέψει την καταδίκη του.

—Ποια είναι η τελευταία θεατρική παράσταση που είδατε;

—Η τελευταία θεατρική παράσταση που έχω δει ήταν με το πρώτο άνοιγμα του εγκλεισμού μας το καλοκαίρι, αυτή του ΘΟΚ «Η μικρή μας πόλη» και το έργο ελλαδικού θιάσου «Προσοχή Ο φίλος Δαγκώνε!».

—Ποια θα είναι η πρώτη πολιτική σας πράξη στο ενδεχόμενο επανεκλογής σας;

—Η αποκατάσταση των αδικιών που έχει επιφέρει η πανδημία σε εταιρείες, αυτοτελώς εργαζόμενους συμπεριλαμβανομένων και των ανθρώπων του πολιτισμού. Επίσης, μια άλλη σημαντική προτεραιότητα είναι η προσπάθεια για αποκατάσταση όσο το δυνατό του χαμένου χρόνου και της ψυχικής ισορροπίας των νέων μας από τις πρωτόγνωρες επιπτώσεις της πανδημίας και του εγκλεισμού με την απόλεια των μαθημάτων, αλλά κύρια από την έλλειψη επικοινωνίας και της κοινωνικής επαφής.

Θολό τοπίο για την πορεία του Ιού παρά τα νέα μέτρα

Δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια ο χρόνος ουσιαστικής μείωσης των κρουσμάτων

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Με το βλέμμα στραμμένο κατά κύριο λόγο στις αντοχές του συστήματος υγείας και μόνον δευτερευόντως στον αριθμό των ημερήσιων κρουσμάτων θα κινηθεί το επόμενο διάστημα η κυβέρνηση στο μέτωπο του κορωνοϊού, ενώ οι οικονομικές και κοινωνικές παρενέργειες των διαδοχικών lockdowns είναι πλέον δύσκολα διαχειρίσιμες. Όπως αναφέρουν κυβερνητικά στελέχη, έχει καταστεί σαφές πως οι ειδικόι στην παρούσα συγκυρία δεν διαθέτουν επαρκή προγνωστικά εργαλεία ώστε να είναι σαφές πότε θα πρέπει να αναμένεται ουσιαστική μείωση του ιικού φορτίου στην Αττική και σε μια σειρά άλλες περιφέρειες της χώρας. Τούτο, δε, αποδίδεται σε δύο παράγοντες: Πρώτον, στο γεγονός ότι η κινητικότητα του πληθυσμού παραμένει μεγάλη και προς «άγνωστες» κατευθύνσεις. Δηλώνονται, δηλαδή, διάφοροι κωδικοί για μετακινήσεις, αλλά τελικά οι πολίτες καταλήγουν σε σπίτια και πλατείες, όπου λόγω της μη χρήσης μάσκας η μετάδοση είναι πολύ μεγαλύτερη. Δεύτερον, στην «αγνώστου ακριβούς εύρους» «επικράτηση» των μεταλλάξεων του κορωνοϊού, που εννοεί την ταχύτερη εξάπλωση. Τα ανωτέρω εξηγούν εν πολλοίς και τις φωνές που ακούστηκαν την περασμένη εβδομάδα για ένα σκληρό lockdown διάρκειας δύο εβδομάδων. Σε κάθε περίπτωση, η υφιστάμενη κατάσταση στο τρίγωνο «νοσηλείες - διασωληνωμένοι - ημερήσιοι θάνατοι» καθιστά επί της ουσίας απαγορευτικά τα σχέδια για επανεκκίνηση του λιανεμπορίου στις 16 του μηνός, δηλαδή αμέσως μετά την Καθαρά Δευτέρα. Πλέον, το «αισίοδοξο» κυβερνητικό σενάριο προβλέπει:

- Τα καταστήματα να ανεβάσουν ρολά με περιορισμούς στον αριθμό πελατών ανά τετραγωνικά έως το τέλος Μαρτίου.
- Κάποια στιγμή μέσα στον Απρίλιο να επαναλειτοργήσει η εστίαση, αλλά αποκλειστικά σε εξωτερικούς χώρους.

Ο λόγος για τον οποίο δεν υιοθετήθηκε ένα σκληρό γενικό lockdown, σύμφωνα με συνεργάτες του πρωθυπουργού, είναι ότι το κόστος στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων που πλήττονται από τους περιορισμούς είναι δυσθεώρητο, με το σχετικό κονδύλι να έχει ήδη φθάσει στα 11,5 δισ. ευρώ.

Η κυβέρνηση προσδοκά πλέον σε επανεκκίνηση του λιανεμπορίου μέχρι το τέλος του μηνός και άνοιγμα της εστίασης τον Απρίλιο, σε εξωτερικούς χώρους.

- Τον Μάιο, με την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου των εμβολιασμών, η οικονομία να επανέλθει σε κάποια μορφή νέα κανονικότητα.
- Όπως προαναφέρθηκε, οι συγκεκριμένες αποφάσεις θα ληφθούν με βάση τις αντοχές του ΕΣΥ και όχι τόσο τον αριθμό των

κρουσμάτων, που ολόένα και περισσότερο καταγράφονται σε νεότερες ηλικίες και είναι πιθανό να συνεχίσουν να κινούνται επί μακρόν σε σχετικά υψηλά επίπεδα, χωρίς να επιβαρύνουν όμως σε μεγάλο βαθμό τα νοσοκομεία. Σύμφωνα με κυβερνητικούς παράγοντες, τα υφιστάμενα μέτρα, παρότι στον πυρήνα τους –με εξαίρεση ότι τώρα επιτρέπεται η λειτουργία περισσότερων οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως βιομηχανιών και βιοτεχνιών– δεν είναι πολύ διαφορετικά σε σχέση με τον περασμένο Μάρτιο, δεν αποδίδουν για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, διότι υφίσταται μεγάλη κόπωση τόσο των πολιτών όσο και των ελεγκτικών μηχανισμών. Και δεύτερον, διότι σε σχέση με τον περασμένο Μάρτιο ο φόβος για τον κορωνοϊό έχει

υποχωρήσει, ειδικά στους νέους. Συνεργάτες του πρωθυπουργού εξηγούν το σκεπτικό με βάση το οποίο τελικώς δεν υιοθετήθηκε ένα σκληρό γενικό lockdown και γιατί θα επιχειρηθεί, έστω σε δεύτερο χρόνο, το άνοιγμα του λιανεμπορίου και στη συνέχεια της εστίασης. Όπως τονίζουν, το οικονομικό κόστος στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων που πλήττονται από τους υφιστάμενους περιορισμούς είναι ήδη δυσθεώρητο. Ο προϋπολογισμός του 2021 προέβλεπε 7,5 δισ. ευρώ για μέτρα στήριξης. Όμως, το σχετικό κονδύλι έχει ήδη φθάσει στα 11,5 δισ. ευρώ. Παρόλα αυτά, μόνο από την αναστολή λειτουργίας του λιανεμπορίου το Δημόσιο κάνει επιπροσθέτως περί το 1,1 με 1,2 δισ. μηνιαίως σε έσοδα.

Η Τουρκία

Το δεύτερο ζήτημα που απασχολεί την Αθήνα, ενόψει και της επερχόμενης Συνόδου Κορυφής της Ε.Ε., είναι οι επόμενες κινήσεις της Αγκυρας. Η Τουρκία όχι μόνο δεν είχε –τουλάχιστον έως προχθές– ανταποκριθεί στην πρόκληση της Ελλάδας για την πραγματοποίηση του 62ου γύρου των διερευνητικών επαφών, αλλά κατά τις προτεινόμενες από την ελληνική πλευρά ημερομηνίες προχώρησε σε έρευνες με το «Τσεσμέ» καθώς και στη διεξαγωγή της άσκησης «Γαλάζια Πατρίδα». Η κυβέρνηση εκτιμά πως η Αγκυρα με τη στάση της καθιστά σαφές πως δεν επιθυμεί ουσιαστικό διάλογο με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο των διερευνητικών επαφών. Όμως, με δεδομένο ότι θέλει να αποφύγει να στείλει αρνητικά σήματα προς την Ε.Ε. πριν από τη Σύνοδο, δεν αποκλείεται να προχωρήσει το επόμενο διάστημα σε κάποια κίνηση εντυπωσιασμού. Ένα σενάριο που συζητείται στη συγκεκριμένη κατεύθυνση είναι, πριν από το Συμβούλιο Κορυφής, η Τουρκία να συμφωνήσει σε κάποια ημερομηνία για τον επόμενο γύρο των διερευνητικών επαφών, αλλά αυτά να είναι μεταγενέστερη των εργασιών του.

Ετοιμος ο Τσίπρας να πατήσει το κουμπί των διαγραφών

Μετά το στραβοπάτημα Δρίτσα

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Ο Πέτρος Τασιόπουλος τον Ιανουάριο του 2014 είχε βρεθεί εκτός Κοινοβουλευτικής Ομάδας όταν είχε δηλώσει για τη «17 Νοέμβρη» πως «υπάρχουν άνθρωποι μέσα στον ΣΥΡΙΖΑ οι οποίοι μπορεί να βλέπουν με συμπάθεια τις ιδέες αυτών των ανθρώπων». Τότε, «πειθαρχικό» στην Κουμουνδούρου δεν υπήρχε, όμως με συνοπτικές διαδικασίες το προεδρείο της Κ.Ο. είχε καταδικάσει τη δήλωση. Ακολούθησε μια συνάντηση με τον Αλέξη Τσίπρα, που τον οδήγησε στην ανεξαρτητοποίησή του. Το γεγονός ότι δεν ήταν μέλος του κόμματος έκανε τα πράγματα πολύ πιο εύκολα. Η ευαισθησία και τα αντανάκλαστα του ΣΥΡΙΖΑ σε ζητήματα τρομοκρατίας είχαν φανεί σε μια περίοδο που οι διαγραφές ούτε ως αστέιο δεν ακούγονταν στο κόμμα και ο ΣΥΡΙΖΑ του 3% είχε ακόμα πολύ δυνατή φωνή. Για να φτάσει η αξιωματική αντιπολίτευση στην απονομή Κοντονή κύλησε πολύ νερό στο αυλάκι, όμως και σε αυτή την περίπτωση τα χέρια του Αλέξη Τσίπρα ήταν λυμένα, αφού ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης δεν ήταν βουλευτής και είχε αποστασιοποιηθεί. Στην περίπτωση του Θεόδωρου Δρίτσα τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά. Είναι ένα ιστορικό στέλεχος, πολύ αγαπητός στη βάση της Κουμουνδούρου, που όμως προχώρησε σε μια «εξόχως προβληματική δήλωση», όπως παραδέχεται στενός συνεργάτης του Αλέξη Τσίπρα στην «Κ». Αυτός είναι ο λόγος που αποφασίστηκε η «τιμωρία» του να φτάσει μέχρι το «επίπεδο δύο» για πρώτη φορά έως τώρα. Όχι μόνο ζητήθηκε διευκρινιστική δήλωση, αλλά το κόμμα προχώρησε και σε ένα μεγαλοπρεπές «άδειασμα», θέλοντας να κάνει σαφές πως λάθη και μισόλογα που θολώνουν το μήνυμα για την αξιακή άβυσσο που χωρίζει την Αριστερά με την τρομοκρατία δεν μπορούν να γίνουν ανεκτά. Κατά πολλούς στον ΣΥΡΙΖΑ, ο Αλέξης Τσίπρας ίσως έφτασε για πρώτη φορά τόσο κοντά στο να πατήσει το «κόκκινο κουμπί». Όσοι έζησαν την κρίση εκτιμούν πως, πλησιάζοντας τα δύο χρόνια στην αντιπολίτευση, είναι αποφασισμένοι να μη δεχθεί άλλα «φάλτσα», ειδικά από μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και του Πολιτικού Συμβουλίου. Καλά πληροφορημένες πηγές ανέφεραν στην «Κ» πως δεν είναι λίγες οι εισηγήσεις που έχει δεχθεί για «κατατόμηση» στελέχους που συνεχώς υποτροπιάζει, ώστε να δοθεί συνολικά το μήνυμα. Αυτό σημαίνει πως, αν ο Θεόδωρος Δρίτσας δεν προχωρήσει στην ειλικρινή δήλωση μεταμέλειας, η ιδιότητά του ως τομεάρχης Αμυνας ή ακόμα και η θέση του στην Κ.Ο. μπορεί να κινδυνεύουν.

Ενδεχομένως, αν ο ΣΥΡΙΖΑ κρατούσε άλλη στάση με το που εμφανίστηκε το υποστηρικτικό κείμενο των «15» για τον Κουφοντίνα, να μην έδινε πάτημα στην Ν.Δ. να τον συνδέσει με φιλοτρομοκρατικές αντιλήψεις. Η ρητορική στελεχών, έστω και μικρομεσαίων, που δεν κρατούν

ξεκάθαρες αποστάσεις από τον πολυίσοβιτη πλίττει και το προφίλ του Αλέξη Τσίπρα. Για την κυβέρνηση ο Φεβρουάριος ήταν με διαφορά ο χειρότερος της μήνας (πανδημία, Ικαρία, Μενδόνη - Λιγνάδης), όμως παρ' όλα αυτά ο ΣΥΡΙΖΑ κατάφερε και πάλι να βρεθεί στα «σοκινιά». Και το ερώτημα «πώς με τέτοια «αυτογκόλ» ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα μπορέσει να απευθυνθεί σε μετριοπαθή κοινά» εξακολουθεί να υπάρχει.

Οι δημοσκοπικοί εκτιμούν ότι αυτά τα στραβοπάτηματα στερούν από το κόμμα τη δυναμική της ανόδου λόγω του γεγονότος ότι η Ν.Δ. σταθερά σε όλες τις μετρήσεις καταγράφει μια πτώση που αγγίζει το 4% από τον Νοέμβριο. Όπως στελέχη της «προοδευτικής Δεξιάς» διαφωνούν με την κυβερνητική γραμμή που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την υγεία του Κουφοντίνα, έτσι και το κοινό της «συντηρητικής Αριστεράς» ή του Κέντρου που είναι κοντά στον ΣΥΡΙΖΑ δικάζεται. Καλούνται ουσιαστικά να ισορροπήσουν στην πολύ λεπτή γραμμή της υπεράσπισης των αιτημάτων ή των δικαιωμάτων

Οι δημοσκοπικοί εκτιμούν ότι τα «φάλτσα» στερούν από τον ΣΥΡΙΖΑ δυναμική, μολονότι η Ν.Δ. σε όλες τις μετρήσεις καταγράφει πτώση που αγγίζει το 4% από τον Νοέμβριο.

ενός καταδικασμένου τρομοκράτη χωρίς να ταυτιστούν με τον ίδιο. Ποιος είναι, όμως, ο μεγάλος προβληματισμός; Το σήμα που θα στείλει το κόμμα στην κοινωνία αν ο Κουφοντίνας συνεχίσει την απεργία πείνας έως το τέλος και την εμπλοκή που θα έχει σε επίπεδο νεολαίας, ομάδων ή προσώπων.

Η άλλη εικόνα

Αν και η παρουσίαση του προγράμματος για το νέο ΕΣΥ προέβλεπε με φόρα πάνω στις δηλώσεις Δρίτσα, εντούτοις το ψηφιακό περιβάλλον στο οποίο βρέθηκε ο Αλέξης Τσίπρας την Τρίτη δεν πέρασε απαρατήρητο. «Ήταν ό,τι πιο αμερικανικό έχω με κάνει», παραδέχεται στενός συνεργάτης του προέδρου, διευκρινίζοντας ωστόσο ότι η ομάδα που χειρίζεται αυτές τις εκδηλώσεις δεν έχει αλλάξει. Επειτα από επεξεργασία τριών μηνών, με προσεκτική επιλογή προσώπων και επιστημόνων εκτός κομματικών στελεχών, ο Αλέξης Τσίπρας έδειξε μέσω του σχεδιασμού του για την Υγεία πως επιθυμεί να κάνει πράξη την κοινωνική διεύρυνση. Την ίδια εικόνα ετοιμάζον στην Κουμουνδούρου με την πρόταση για το ιδιωτικό χρέος. Ήδη το κόμμα είναι σε επαφή με ακαδημαϊκούς και οικονομολόγους από το εξωτερικό, αφού το ζήτημα έχει πάρει ευρωπαϊκές διαστάσεις.

Οι τέσσερις κρίσεις χτύπησαν καμπανάκι

Ικαρία, «Μήδεια», υπόθεση Λιγνάδη και πανδημία δοκίμασαν τις κυβερνητικές αντοχές

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο τελευταίος μήνας ήταν με διαφορά ο πιο δύσκολος για την κυβέρνηση, καθώς υπήρξαν τέσσερις συναπτες κρίσεις, που «χτύπησαν» με κάθε μία από την πλευρά της σε κεντρικά αφηγήματα της πλειοψηφίας, που είναι αφενός η πολιτική ενσυναίσθηση και αφετέρου η απόλυτη προετοιμασία σε όλα τα επίπεδα. Το λάθος της Ικαρίας, η κακοκαιρία «Μήδεια», που άφησε νοικοκυριά χωρίς ρεύμα, η υπόθεση Λιγνάδη και η εμφατική επανάκαμψη της πανδημίας, που αντιμετωπίζονται με αντιφατικά περιοριστικά μέτρα, γρατζουνίσαν την κυβέρνηση, καθώς ενόχλησαν κόσμο που το 2019 συσπειρώθηκε γύρω από τον Κυριάκο Μητσοτάκη και τον στήριξε για την αλλαγή σελίδας. Παρ' όλα αυτά όμως, οι δημοσκοπήσεις που έτρεξαν το τελευταίο διάστημα δείχνουν πως η διαφορά με τον ΣΥΡΙΖΑ δεν μειώνεται, ο Μητσοτάκης κρατάει σχεδόν ακέραιη τη δημοφιλία του, ενώ η αξιωματική αντιπολίτευση αδυνατεί να καρπωθεί από τα κυβερνητικά λάθη.

Στο Μαξίμου, χωρίς να αρνούνται το αντίκτυπο και των δύο θεμάτων –της Ικαρίας και της κακοκαιρίας– για τα οποία άλλωστε ελήφθησαν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες, σημειώνουν παράλληλα πως πρόκειται για επιμέρους ζητήματα που δεν μπορούν να αλλοιώσουν την καλή γενική πολιτική της κυβέρνησης και να προξενήσουν βλάβη στη μεγάλη εικόνα. Αυτό,

ωστόσο, δεν σημαίνει πως η ζημία που προκάλεσαν δεν μπορεί να λειτουργήσει σαν το φαινόμενο της σταγόνας. Προστέθηκαν μέσα στο ποτήρι και πρέπει να υπάρξει προσοχή ώστε να μην επαναληφθεί, γιατί κάποια στιγμή αρκεί μία σταγόνα για να ξεχειλίσει.

Όσον αφορά την περίπτωση της δυσώδους υπόθεσης Λιγνάδη, στην κυβέρνηση, παρότι παραδέχονται πως υπήρξαν λάθος χειρισμοί σε

Κυβερνητικές πηγές λένε στην «Κ» πως ο μεγαλύτερος εχθρός θα είναι ο εφησυχασμός και η αίσθηση της απόλυτης κυριαρχίας.

επίπεδο επικοινωνίας, θεωρούν πως η προσπάθεια καπλίτευσης της υπόθεσης από τον ΣΥΡΙΖΑ άγγιξε τα όρια της κυδαιότητας και σχεδόν γύρισε μπουρτανάκι. Πράγματι, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν πως σε ένα θέμα που θα μπορούσε να έχει φθορά μόνο η κυβέρνηση, ο ΣΥΡΙΖΑ κατάφερε να αυτοπαγιωθεί από τον οίστρο του να αποκομίσει πολιτικά οφέλη. Είναι χαρακτηριστικό πως σχεδόν όλες οι μετρήσεις δείχνουν πως από τη συγκεκριμένη υπόθεση τα δύο μεγάλα κόμματα «αλληλοεξουδετέρωθηκαν» και κανένα απολύτως δεν βγήκε κερδισμένο. Αυτό, ωστόσο,

που και εδώ δεν μπορεί να διαφύγει την προσοχή του Μαξίμου είναι πως στο εν λόγω θέμα είναι τις λίγες φορές που η κυβέρνηση λαμβάνει αρνητικό πρόσημο στους χειρισμούς της.

Τέλος, όσον αφορά την πανδημία, που είναι και η πιο κεντρική φύση και παρατεταμένη κρίση που περνάει η κυβέρνηση, στο Μαξίμου υπάρχει μια εδραιωμένη άποψη, σύμφωνα με την οποία η συνολική εικόνα τον τελευταίο ένα χρόνο γέρνει την πλάστιγγα προς το θετικό και, παρά τις αστοχίες, οι πολίτες εξακολουθούν να εμπιστεύονται περισσότερο την κυβέρνηση για τη διαχείριση του θέματος. Κομβικό ρόλο στη μεγάλη εικόνα έχουν διαδραματίσει και οι εμβολιασμοί, που αποτυπώνουν τόσο την πρόθεση αλλά κυρίως την ικανότητα της κυβέρνησης να φέρνει εις πέρας όσα έχει εξαγγείλει.

Το πιο σημαντικό, όμως, όλων που ερμηνεύει και τη διαφορά που εξακολουθεί να κρατάει η κυβέρνηση από την αξιωματική αντιπολίτευση, είναι ένα συγκεκριμένο ποιοτικό στοιχείο. Ενώ και οι τέσσερις κρίσεις που προαναφέρθηκαν έδειξαν να εννοχλούν ιδιαίτερα ένα κοινό κεντρικό και μετριοπαθές, που είναι ευμετάβλητο σε κάθε εκλογική διαδικασία, ο ΣΥΡΙΖΑ αδυνατεί να το προσεγγίσει, καθώς ο κ. Τσίπρας εξακολουθεί να είναι εγκλωβισμένος σε ένα κενό μεταξύ σοσιαλδημοκρατίας και ριζοσπάτικων Αριστερών, απομακρύνοντας πολίτες που θα μπορούσαν

υπό άλλες προϋποθέσεις να δουν τον ΣΥΡΙΖΑ ως εναλλακτική. Αυτό ο κόσμος, ενώ εννοχλείται από τα κακά κείμενα της κυβέρνησης και το δείχνει, περιμένει ωστόσο από την κυβέρνηση διορθωτικές κινήσεις και δεν κοιτάζει αλλού.

Αυτό είναι σύμφωνα με το Μαξίμου το κρισμότερο όλων κι εκεί θα δοθεί προσοχή το επόμενο διάστημα, ώστε να μην επαναληφθούν λάθη και παραλείψεις που μπορούν να ανατρέψουν την εικόνα. Κυβερνητικές πηγές, εξάλλου, λένε στην «Κ» πως ο μεγαλύτερος εχθρός θα είναι ο εφησυχασμός και η αίσθηση της απόλυτης κυριαρχίας. «Οι πολίτες που ψήφισαν Νέα Δημοκρατία είναι πιο απαιτητικοί και ο πήχυσ είναι ιδιαίτερα ψηλά», προσθέτουν.

Σημείο καμπίς

Το επόμενο διάστημα θα είναι ιδιαίτερα κρίσιμο και το βάρος, με το τέλος της πανδημίας, θα πέσει αναπόφευκτα στην οικονομία. Το γεγονός πως όλες οι κυβερνήσεις, χωρίς καμία εξαίρεση, στα δύο χρόνια σημειώνουν κάμψη και εμφανίζουν τα πρώτα σημάδια κόπωσης, κάνει τους επόμενους τέσσερις μήνες ακόμη πιο σημαντικούς, καθώς τον Ιούλιο συμπληρώνονται δύο χρόνια από όταν ανέλαβε την εξουσία η Ν.Δ. Και ο Κυριάκος Μητσοτάκης θέλει στην «επέτειο» η κυβέρνησή του να έχει κρατήσει όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα σε σχέση με την αντιπολίτευση.

Αν ο Θεόδωρος Δρίτσας δεν προχωρήσει στη δήλωση μεταμέλειας, ακόμα και η θέση του στην Κ.Ο. μπορεί να κινδυνεύει (φωτ. αρχείου).

Οι «Μπεκατώρου» της διπλανής πόρτας

Γυναίκες που βγαίνουν μπροστά – Τι δείχνει για τη σεξουαλική παρενόχληση στην Ελλάδα έρευνα της ActionAid

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ**

«Το σκέφτομαι χρόνια, αλλά τώρα το αποφάσισα, θα φύγω και θα του κάνω μίνιουσ». Η γυναίκα, που βρίσκεται απέναντι από την ψυχολόγο κ. Νατάσα Μακρυδύμη, υπεύθυνη στον Ξενοία Φιλοξενίας Γυναικών Αγρινίου, εκπέμπει έναν δυναμισμό που σχεδόν αιφνιδιάζει. «Τι σε ώθησε σε αυτή την απόφαση;» τη ρωτάει η ψυχολόγος, θέλοντας να καταλάβει τις προθέσεις της. «Είδα στην τηλεόραση τη Σοφία Μπεκατώρου και παρακολουθώ όλο αυτό που συμβαίνει, νιώθω δυνατή και γι' αυτό δεν μπορώ πια να σιωπώ», απαντά η 40χρονη γυναίκα, που βιώνει για πάνω από δέκα χρόνια σεξουαλική και ψυχολογική κακοποίηση από τον σύζυγό της. «Θέλω να τα πω όλα, να λυτρωθώ, ακόμα και αν στο δικαστήριο δεν με πιστέψουν».

Το συμβάν έλαβε χώρα στην πρώτη συνεδρία του θύματος με την ψυχολόγο. «Όταν πριν από πολλά χρόνια είχα ξεκινήσει να μιλώ δημόσια στο Αγρίνιο για τη βία εις βάρος των γυναικών, όλοι, γυναίκες και άνδρες, με αντιμετώπιζαν με επιφυλακτικότητα», θυμάται σήμερα η κ. Μακρυδύμη, «οι γυναίκες δύσκολα ανοιγόταν και σπάνια αποφάσιζαν να φύγουν, δεδομένου ότι συχνά δεν είχαν δικούς τους οικονομικούς πόρους». Οι εξελίξεις, όμως, που έως σήμερα διαρκούν χρόνια, τώρα μοιάζουν να χρειάζονται απλώς μερικές εβδομάδες, λες και έχει ενεργοποιηθεί ένας άτυπος... επιτακτικός. Το παράδειγμα της Σοφίας Μπεκατώρου και πολλών ακόμα γνωστών προσωπικοτήτων μοιάζει να δίνει φερέα σε χιλιάδες γυναίκες «της διπλανής πόρτας». «Η κίνησή τους ήταν καταλυτική,

θεωρώ ωστόσο ευνοϊκή συγκυρία και την καραντίνα, την αναγκαστική δηλαδή μείωση των γρήγορων ρυθμών ζωής και την απομόνωση, που ενθάρρυνε την ενδοσκόπηση και την αναθεώρηση πολλών δεδομένων στη ζωή μας», καταλήγει η κ. Μακρυδύμη, φανερά συγκινημένη με τις επαναστατικές αλλαγές που διαπιστώνει.

Η παραπάνω δυναμική έχει εξαπλωθεί φυσικά σε όλη τη χώρα και επικεντρώνεται περισσότερο στις περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης στην αγορά εργασίας. «Θέλω

«Μία στις τέσσερις εργαζόμενες στον τουρισμό και στην εστίαση δεν είναι βέβαιη για την ασφάλεια του εργασιακού της περιβάλλοντος».

και εγώ να καταγγείλω τον εργοδότη μου, αλλά αν το κάνω, θα ξαναβρώ δουλειά στον κλάδο; Η αγορά είναι μικρή». «Έχω υποστεί συστηματική σεξουαλική παρενόχληση, αλλά δεν είχα μάρτυρες, θα με πιστέψουν στο δικαστήριο;». Παρόμοιοι είναι οι προβληματισμοί πολλών εργαζόμενων γυναικών, κάθε ηλικίας, που συζητούν πλέον ανοικτά για τη σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση από εργοδότες, συναδέλφους και πελάτες: τα πληκτρολόγια –λόγω lockdown– έχουν πάρει φωτιά, όπως άλλωστε και οι συζητήσεις με δικηγόρους και επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Άλλοτε πρόκειται για γεγονός εν εξελίξει και άλλοτε οι εργα-

Οι «μαρτυρίες» των θυμάτων

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΕ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

20% των γυναικών ανγκάστηκαν να παραιτηθούν

25% των γυναικών έπεσαν θύματα σεξουαλικού εκβιασμού

92% βίωσαν επιπτώσεις σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο

85% των γυναικών στον γενικό πληθυσμό έχουν υποστεί κάποια σεξουαλική παρενόχληση συμπεριφορά στην εργασία

1 στις 10

θύμα απόπειρας σεξουαλικής επίθεσης ή απόπειρας βιασμού ή βιασμού

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΣΤΙΑΣΗ

1 στις 3 εργαζόμενες βιώνει καθημερινά ή συχνά σεξουαλική παρενόχληση

3 στις 4 γυναίκες έχουν νιώσει ανεπιθύμητη σωματική επαφή

40% των γυναικών έχουν δεχτεί πίεση για ερωτικό ραντεβού, stalking και μηνύματα προσβλητικού περιεχομένου

ΠΗΓΗ: ActionAid

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ζόμενες ανακαλούν συμβάντα που έως σήμερα είχαν «θάψει» μέσα τους.

Ελλειψη στοιχείων

«Η διαχείριση κάθε περίπτωσης είναι διαφορετική, προσωπικά συμβουλευώ όποια γυναίκα νιώθει ασφαλή να καταγγείλει», απαντά στην «Κ» η κ. Μάρτα Σαμίου, υπεύθυνη ισότητας φύλων της ActionAid, η οποία είχε ξεκινήσει την εκστρατεία «Ποτέ και Πουθενά» πριν από δύο χρόνια. «Στόχος μας εξαρχής ήταν να πελάτουμε –έχουν πάρει φωτιά, όπως άλλωστε και οι συζητήσεις με δικηγόρους και επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Άλλοτε πρόκειται για γεγονός εν εξελίξει και άλλοτε οι εργα-

ζόμενες ανακαλούν συμβάντα που έως σήμερα είχαν «θάψει» μέσα τους. «Η σύμβαση θα ενισχύσει το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο, θα προστατεύει άνδρες και γυναίκες σε όλους τους κλάδους (επιστήμες και άτυπες οικονομίες, εργαζομένους χωρίς συμβάσεις, εθελοντές κ.ά.) και θα διασαφηνίζει ορισμένες γκριζές ζώνες, όπως χώρους που τώρα δεν θεωρούνται εργασιακοί (επαγγελματικά ταξίδια και κοινωνικές εκδηλώσεις), αλλά συνδέονται με την κύρια εργασία και μπορούν να γίνουν πεδίο εκδήλωσης τέτοιων συμπεριφορών».

Στην προσπάθεια αυτή η ομάδα της ActionAid διαπίστωσε την έλλειψη στοιχείων και αποφάσισε τη διεξαγωγή πανελλαδικής έρευνας. «Μελετήσαμε το φαινόμενο σε δύο

ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ ΧΩΡΑ Η ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

56% στο γραφείο

29% σε κοινόχρηστους χώρους, π.χ. κουζίνα ή μπάνιο

16% σε κάποια κοινωνική δραστηριότητα της εργασίας (π.χ. εκδηλώσεις, πάρτι, κ.α.).

14% κατά την εξυπηρέτηση πελατών

12% σε εξωτερικές επαγγελματικές συναντήσεις

12% σε κατ' ιδίαν συναντήσεις

9% σε συναντήσεις με περισσότερα άτομα

7% σε μετακίνηση/ ταξίδι

Η κατάσταση είναι πιο κρίσιμη στον τουρισμό και στην εστίαση. «Ενώ μία στις δέκα γυναίκες του γενικού δείγματος απαντά ότι έχει δεχθεί σεξουαλική επίθεση/απόπειρα βιασμού ή βιασμού, το ποσοστό σε όσες εργάζονται σε τουρισμό και εστίαση είναι διπλάσιο, δηλαδή είναι μία στις πέντε», επισημαίνει η κ. Σαμίου. «Το ίδιο ισχύει με τις εργαζόμενες που εξωθήθηκαν σε παραιτήση, στην πρώτη κατηγορία είναι μία στις πέντε, στη δεύτερη μία στις τρεις, ενώ αντίστοιχη είναι η διαφορά και σε όσες αποφασίζουν να καταγγείλουν: 6% στον γενικό πληθυσμό και 3% στη συγκεκριμένη ομάδα, προσθέτει η κ. Σαμίου. «Μία στις τέσσερις εργαζόμενες στον τουρισμό και στην εστίαση δεν είναι βέβαιη για την ασφάλεια του εργασιακού της περιβάλλοντος».

Εγγενής ανισότητα

Τα παραπάνω ευρήματα συνδέονται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κλάδου: εποχικότητα, ακανόνιστες βάρδιες –συχνά νυχτερινές ώρες–, ανισορροπία ισχύος μεταξύ πελατών και εργαζομένων, χρήση αλκοόλ εκ μέρους των πελατών κ.ά. «Δεν είσαι στον χώρο σου, δεν είσαι στο γραφείο σου, μπαίνεις εσύ διαρκώς στον δικό τους χώρο, στο τραπέζι τους, στον χώρο που έχουν φτιάξει αυτοί, στον οποίο σε καλούν διαρκώς και πρέπει να ανταποκριθείς. Στον κλάδο μας, επειδή πρόκειται για εξυπηρέτηση πελατών, οι πελάτες βλέπουν τον υπάλληλο σαν υπηρέτη. Μοιάζει σαν να υπάρχει μια εγγενής ανισότητα μεταξύ τους και έτσι είναι εύκολο να υποβιβαστεί η προσωπικότητα της εργαζομένης», αναφέρει γυναίκα που συμμετείχε στην έρευνα.

Ο φόβος της «μαύρης λίστας» ύστερα από καταγγελίες

«Στην εστίαση δουλεύουμε σε δύσκολες συνθήκες, η σεξουαλική παρενόχληση είναι απλώς το κερασάκι στην τούρτα», αναφέρει μια συμμετέχουσα στη μελέτη της ActionAid. «Πολλές κοπέλες πριν πάνε να ζητήσουν δουλειά έχουν ήδη πει αλκοόλ για να χαλαρώσουν: έχουν αγωνία, μήπως τους πουν να φορέσουν κάτι άλλο όσο θα σερβίρουν» προσθέτει, «και τότε τι κάνεις; Τσακωνέσαι και μένεις χωρίς δουλειά; Ή καταπίνεις την υπερφάνεια σου και δέχεσαι τους όρους τους;».

Για όσες εργάζονται σε ξενοδοχεία και δη ως καμπαριέρες τα περιθώρια αντίδρασης είναι περιορισμένα. «Χτύπησα κάποτε στο δωμάτιο ενός ξεχωριστού, για τις ανάγκες του room service, και μου άνοιξε ο άνδρας με ανοικτό το μπουρνούζι», θυμάται η 29χρονη ξενοδοχοϋπάλληλος, «έκανα ότι δεν είδα τίποτα, αλλά εκείνος με κοιτούσε επίμονα στα μάτια, μου χαμογελούσε και με έκανε να

νιώθω ότι το κάνει επίτηδες, μου έπιασε μάλιστα την κουβέντα ρωτώντας επίμονα πόσες ώρες δουλεύω». Η κοπέλα απομακρύνθηκε προσβεβλημένη, αφού άφησε τον δίσκο. «Ενιωσα ότι όλο το σκηνικό το έστησε για να επιβάλει την εξουσία του».

Οι μαρτυρίες σκιαγραφούν ως θύτη κάποιον πελάτη, κάτι που συνάδει με τα ευρήματα διεθνών ερευνών στον χώρο του τουρισμού, όπου επικρατεί η φιλοσοφία του «ο πελάτης έχει πάντα δίκιο». «Οι περισσότερες φοβούνται να καταγγείλουν, καθώς εργάζονται όχι μόνο εποχικές αλλά και σε συγκεκριμένα θέρετρα, οπότε εύκολα μπαίνουν στη «μαύρη λίστα» των εργοδότην μιας ολόκληρης περιοχής», αναφέρει η κ. Σαμίου. Πρόκειται, άλλωστε, για χαμηλόμισθες εργαζόμενες και η δικαστική οδός είναι κοστοβόρος και χρονοβόρος. Γνωρίζοντας όλα τα παραπάνω, η ActionAid σε συνεργασία με τον

οργανισμό Women on Top εγκαινιάζει την υπηρεσία «Speak Out», που περιλαμβάνει δωρεάν νομική συμβουλευτική σε γυναίκες, άνω των 18 ετών, που έχουν παρενοχληθεί σεξουαλικά στην εργασία τους, είτε αυτό συμβαίνει τώρα είτε έχει συμβεί στο παρελθόν. «Απευθυνόμαστε σε γυναίκες με σταθερή εργασία αλλά και όσες εργάζονται άτυπα, γυναίκες που έχουν παρενοχληθεί στο πλαίσιο μιας συνέντευξης, μιας συνάντησης, ενός επαγγελματικού ταξιδιού».

«Οι εργαζόμενοι, θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης, μπορούν να κινηθούν σε τρία επίπεδα», σημειώνει η δικηγόρος κ. Ζέφη Λαβδιώτη, που συνεργάζεται με την ActionAid. «Η νομοθεσία προβλέπει διοικητικές κυρώσεις στον εργοδότη, αστικές κυρώσεις και ποινικές συνέπειες». Ως πρόβλημα και πιο ανώδυνο βήμα, το θύμα μπορεί να καταθέσει αναφορά για το συμβάν στον Συνήγορο του Πολί-

«Τα θύματα να διατηρούν κάθε μορφής αποδεικτικά στοιχεία, sms, mails».

τη, αν εργάζεται στο Δημόσιο ή στην Επιθεώρηση Εργασίας, αν εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα. «Πολλοί το θεωρούν εσφαλμένα επουσιώδες, αλλά δεν είναι, καθώς τηρούνται αρχεία και κάθε αναφορά προσμετρείται και μπορεί να συμβάλει σε μια μελλοντική καταδίκη ενός θύτη», διευκρινίζει η ίδια. «Συνήθως κάποιος που έχει κακοποιητική συμπεριφορά, την επαναλαμβάνει» προσθέτει. Επίσης, τα θύματα μπορούν να καταθέσουν στα αστικά δικαστήρια αγωγή αποζημίωσης λόγω προσβολής της προσωπικότητάς τους και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Καλύπτονται

από τις διατάξεις του εργατικού δικαίου και ως εκ τούτου υπάρχει αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, «επομένως, ο εναγόμενος εργοδότης οφείλει να αποδείξει ότι δεν υπήρξε σεξουαλική παρενόχληση».

Σαφώς, πιο απαιτητική είναι η κατάθεση έγκλησης στο ποινικό δικαστήριο, η οποία πρέπει να γίνεται αυστηρά μέσα σε διάστημα τριών μηνών, καθώς εκεί η καταγγελία καλείται να αποδείξει όσα συνέβησαν. «Προτρέπω, λοιπόν, τα θύματα να διατηρούν κάθε μορφής αποδεικτικά στοιχεία, sms, mails, αν μάλιστα έχουν δεχθεί σωματική επίθεση, να έχουν απευθυνθεί σε νοσοκομείο για ιατροδικαστική γνωμάτευση», περιγράφει η κ. Λαβδιώτη. «Η ύπαρξη μαρτύρων πάντοτε βοηθάει, για αυτό καλό είναι ακόμα και αν το συμβάν δεν λάβει χώρα μπροστά σε τρίτο πρόσωπο, να το μοιραστεί το θύμα με άλλα πρόσωπα στο ερ-

γασιακό του περιβάλλον» προσθέτει η δικηγόρος, «βοηθητικό επίσης είναι να κρατά ένα ημερολόγιο με τα ακριβή γεγονότα».

Στην Ελλάδα ελάχιστες περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης σε χώρο εργασίας φθάνουν στις δικαστικές αίθουσες και ως εκ τούτου η νομολογία είναι εξαιρετικά φτωχή. «Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει κάποιος να σιωπήσει, άλλωστε στις περιπτώσεις εγκλημάτων βίας η σιωπή δεν είναι χρυσός», καταλήγει η κ. Λαβδιώτη, «συμβουλευτώ, μάλιστα, τις γυναίκες αμέσως μετά το περιστατικό να συμβουλευθούν κάποιον νομικό, αφού του περιγράψουν λεπτομερώς τι συνέβη, καθώς οι διαχωριστικές γραμμές είναι πολύ λεπτές: για παράδειγμα οι ίδιες μπορεί να θεωρούν ότι υπέστησαν σεξουαλική παρενόχληση, αλλά βάσει της περιγραφής, τελικά το συμβάν να στοιχειοθετήσει βιασμό ή απόπειρα αυτού, που είναι κακούργημα».

ΑΡΘΡΟ / Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Πιστεύω τα θύματα

Οπως συμβαίνει με σχεδόν όλα τα θέματα, και γύρω απ' το #MeToo εμφανίζονται οι «ναίμεναλλάδες». Αυτές οι φωνές που επιμένουν να προσφέρουν «την άλλη άποψη», ακόμη και όταν η άλλη άποψη είναι ευρύτατα γνωστή και κανείς δεν τη ζητάει, είναι αυτοί που καλούν σε νηφαλιότητα, σε ψυχραιμία, χρησιμοποιώντας λέξεις όπως «ανθρωποφαγία», «λαϊκά δικαστήρια», «cancel culture» και «πολιτική ορθότητα». Τι απαντάμε σε αυτούς; Ή, για να το πω καλύτερα, πώς τους εξηγούμε λίγο καλύτερα τι είναι αυτό που συμβαίνει; Η απάντηση κατά τη γνώμη μου είναι τρεις λέξεις: πιστεύω τα θύματα.

Όταν διαβάζω ή ακούω τις καταγγελίες όλων αυτών των θαρραλέων θυμάτων, που βγαίνουν και μιλούν για τις τραυματικές τους εμπειρίες, τις πιστεύω. Αυτά που ισχυρίζονται ότι τους συνέβησαν; Πιστεύω ότι πράγματι τους συνέβησαν. Τα απαισία πράγματα που υποστηρίζουν ότι

τους έκαναν; Πιστεύω ότι τους τα έκαναν. Κατά τη γνώμη μου, λένε την αλήθεια. Το πιστεύω.

Ναι, αλλά θα σου πουν, πώς το πιστεύεις; Όλα τα πιστεύεις; Και αν κατηγορούν αυτούς τους ανθρώπους άδικα; Κανένας δεν πιστεύει κανέναν ποτέ εντελώς άκριτα. Όλοι έχουμε κριτήρια, προδιαγραφές, φίλτρα, έστω και ασυνείδητα. Μπορεί να μην αρκούν για να κρίνουν εάν κάποιος χρειάζεται να μπει στη φυλακή ή όχι (έχουμε άλλους θεσμούς γι' αυτή τη δουλειά), αλλά αρκούν και με το παραπάνω για να παίρνουμε προσωπικές αποφάσεις για τη ζωή μας. Πρώτα απ' όλα, πάντα κρίνουμε: ποιος είναι αυτός που μιλάει; Πώς τα λέει; Ακούγονται πιστευτά; Επιβεβαιώνονται ή υποστηρίζονται και από άλλους; Πώς απαντούν αυτοί που καταγγέλλονται με τόσο σοβαρά πράγματα;

Επιπλέον, ξέρουμε ότι είναι πολύ πολύ σπάνιο τέτοιες καταγγελίες να είναι ψέματα. Διάφορες έρευνες έχουν υπολογίσει το ποσοστό ψευ-

δών καταγγελιών για βιασμούς ή κακοποίησης σε πολύ χαμηλά μονοψήφια νοήματα – υπάρχει μια ανάλυση που υπολογίζει ότι το ποσοστό των ανδρών που κατηγορούνται ψευδώς για βιασμό στο Ηνωμένο Βασίλειο είναι απειροελάχιστο, μικρότερο και από το ποσοστό των ανδρών που βιάζονται. Λαμβάνοντας όλα αυτά τα δεδομένα, διαβάζουμε και κρίνουμε. Και εγώ, έως τώρα, καταλήγω στο εξής: πιστεύω τα θύματα.

Μα, λένε, η προσωπική γνώμη του καθενός δεν έχει αξία. Για να μάθουμε τι έγινε και για να κρίνουμε, πρέπει να περιμένουμε τη Δικαιοσύνη να αποφανθεί. Και η απάντησή μου εδώ είναι: γιατί να περιμένουμε τη Δικαιοσύνη να αποφανθεί για το αν αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να τιμωρηθούν σύμφωνα με όσα προβλέπει ο νόμος ή όχι. Εγώ δεν έχω καμία τέτοια αρμοδιότητα. Εχω όμως την αποκλειστική αρμοδιότητα για το αν εγώ προσωπικά θέλω

Τι περιμένετε;

Να συνεχίσω να αντιλαμβάνομαι τους θύτες ως δυναμικά αθώους και αμόλυντους καλλιτέχνες; Να πάω να τους δω στο θέατρο, να τους χειροκροτήσω, επειδή η Δικαιοσύνη δεν έχει αποφανθεί τελεσίδικα ότι είναι τέρατα;

να τους βλέπω μπροστά μου ή να τους ακούω, για το αν θα αγοράζω τα προϊόντα που πουλάνε ή για το αν θα τους ψηφίσω. Όλα αυτά είναι δική μου αρμοδιότητα, δεν την επιβάλλω σε κανέναν άλλο και δεν πέφτει σε κανέναν λόγος περί αυτού. Δεν χρειάζεται να περιμένω τη Δικαιοσύνη γι' αυτό – αφού πιστεύω

Μα έως αποφανθεί εγώ. Πιστεύω τα θύματα. Και εμείς, που πιστεύουμε τα θύματα, είμαστε πολλοί.

Δεν ξέρουμε τι θα αφήσει το #MeToo στην κοινωνία μας ή πώς την αλλάξει από τώρα. Μπορεί κάποια καθάρματα να διαστράζουν ή να απλώσουν χέρι. Μπορεί άλλοι, οι καριέρες των οποίων εξαρτώνται από τη φήμη τους (ηθοποιοί, τραγουδιστές, πολιτικοί, διευθυντές, δημοσιογράφοι), να έχουν πάρει το μίνιμα και να έχουν πάρει κάποιες αποφάσεις για τη ζωή τους. Μπορεί να μην έχει καταλάβει κανένας ακόμη τίποτε. Θα καταλάβουν αργότερα. Το σημαντικό που αξίζει να θυμόμαστε, όμως, είναι ότι στον πυρήνα αυτού που συμβαίνει βρίσκεται μια απλή, ξεκαθάρη αλήθεια, που δεν ξετυλίγεται σε επίπεδο κοινωνίας, αλλά ξεκινά από τον καθένα και την καθεμία ξεχωριστά, καθώς παρακολουθούμε τις καταγγελίες σοκαρισμένοι, με ανακούφιση και δέος.

Είναι τρεις απλές λέξεις.

Θα τους παραδώσουμε το Διάστημα;

Ο Τζεφ Μπέζος της Amazon και ο Ελον Μασκ της Tesla έχουν αποδυθεί σε μια πρωτόγνωρη κούρσα κατάκτησής του

Της **KARA SWISHER**
THE NEW YORK TIMES

Γιατί, άραγε, οι δύο πλουσιότεροι άνθρωποι του πλανήτη επιθυμούν διακαώς να τον εγκαταλείψουν; Ο Ελον Μασκ της Tesla και ο Τζεφ Μπέζος της Amazon, συνδυαστικά, έχουν περιουσία μεγαλύτερη των 350 δισεκατομμυρίων δολαρίων, και κρατούν στα χέρια τους τα ντρία δύο από τους πιο κερδοφόρους επιχειρηματικούς κολοσσούς που υπήρξαν ποτέ. Ομως, όταν δεν προωθούν κάθε είδους τεχνολογική καινοτομία στη Γη, προσπαθούν να δώσουν σάρκα και οστά στο όραμα της διαπλανητικής ανθρώπινης παρουσίας.

Ο Ελον Μασκ, μέσω της εταιρείας του SpaceX, πρωταγωνιστεί στο πεδίο της ιδιωτικής ανάπτυξης διαστημικής τεχνολογίας. Εκτός από την πληθώρα δορυφόρων και άλλων πυραύλων που, κατά καιρούς, εκτοξεύει, η SpaceX ανακοίνωσε ότι στο τέλος της χρονιάς θα στείλει σε τροχιά την πρώτη διαστημική αποστολή που θα επανδρωθεί από πολίτες. Το εγχείρημα βαφτίστηκε Inspiration 4 (Εμπνευσή 4). Η εταιρεία, έναντι ιδιαίτερου υψηλού ναύλου, έχει επανειλημμένως μεταφέρει αστροναύτες της NASA στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό. Θα εξακολουθήσει να το κάνει στο μέλλον, προσθέτοντας όμως στο πελατολόγιό της και ιδιώτες. Ο Μασκ μάλιστα προανήγγειλε ότι η SpaceX μέχρι το 2026 θα μεταφέρει ανθρώπους στον Άρη, εγχείρημα που θα χρηματοδοτήσει με περίπου 3 δισεκατομμύρια δολάρια.

Την ίδια στιγμή, ο Τζεφ Μπέζος, ο οποίος ετοιμάζεται να εγκαταλείψει τους επόμενους μήνες τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου της Amazon, εντατικοποιεί τη δική του προσπάθεια κατάκτησης του τελευταίου συνόρου, μέσω της Blue Origin. Σήμερα η εταιρεία επικεντρώνεται στη μεταφορά φορτίων στο Διάστημα, στην κατασκευή επαναχρησιμοποιήσιμων συστημάτων εκτόξευσης και στην ανάπτυξη τεχνολογίας προ-

Συγκλονιστική φωτογραφία του πλανήτη Άρη, η οποία ελήφθη από το ρομποτικό όχημα Perseverance, που προσεδαφίστηκε στον κρατήρα Γιεζέρο στις 18 Φεβρουαρίου. Το βάρος της διαστημικής αναζήτησης πρέπει να δοθεί στη NASA και σε άλλους κρατικούς φορείς, όχι σε δισεκατομμυριούχους.

Καθώς ο πλανήτης μας μασιτίζεται από την κλιματική αλλαγή και τις πανδημίες, η ιδέα για εποικισμό άλλων πλανητών κερδίζει έδαφος.

σεδάφισης. Στην πραγματικότητα, προσπαθεί να υλοποιήσει το όραμα του Μπέζος για «διαστημική πρόσβαση χαμηλού κόστους». Σύμφωνα με στελέχη της, η Blue Origin είναι έτοιμη να πραγματοποιήσει επανδρωμένες αποστολές. Ο μακροπρόθεσμος στόχος του Μπέζος, τον οποίο ανέπτυξε το 2019, είναι η δημιουργία διαστημικών αποικιών, με τη μορφή περιστρεφόμενων κυλίνδρων οι οποίοι θα έχουν διαφορετικά περιβάλλοντα. Θα έχουν τη δυνατό-

τητα φιλοξενίας εκατομμυρίων ανθρώπων, ανακουφίζοντας τη Γη από τις έντονες πιέσεις που δέχεται σήμερα και καθιστώντας την πιο φιλόξενη.

Αναμφίβολα, η συμμετοχή δύο δισεκατομμυριούχων στην προσπάθεια κατάκτησης του Διαστήματος είναι μια θετική εξέλιξη. Γιατί, όμως, εστιάζουν στα αστέρια και στους πλανήτες του επιχειρηματικό τους ενδιαφέρον; Αγνώστο. Ίσως να ευθύνεται το γεγονός ότι η ζωή στη Γη μοιάζει σήμερα τόσο επισφαλής. Δεν πρέπει, όμως, να λησμονήσουμε ότι οι δικές τους δεν είναι παρά δύο φωνές μεταξύ δισεκατομμυρίων. Είναι ευθύνη όλων μας να αναλάβουμε μεγαλύτερο έλεγχο του τρόπου με τον οποίο θα ταξιδέψουμε μελλοντικά στους υπέροχους κόσμους του ουράνιου στερεωμάτων. Τις τελευταίες δεκαετίες παραδώσαμε σχεδόν

ολοκληρωτικά τη μοίρα μας στα χέρια ελαχίστων, ιδιαίτερα όσον αφορά την τεχνολογική επανάσταση. Φαίνεται ότι, για ακόμη μία φορά, ενώ κάνουμε τα πρώτα αβέβαια βήματα που θα μας επιτρέψουν να αφήσουμε πίσω μας τη Γη, εμπιστευόμαστε υπέρμετρα τους τεχνολογικούς γίγαντες.

As αναλογιστούμε ότι εμείς, ο λαός, εφύραμε το Διαδίκτυο, που σήμερα ανήκει στους τεχνολογικούς κολοσσούς. Εμείς, ο λαός, ανακαλύψαμε τα διαστημικά ταξίδια. Πιθανώς, στο προσεχές μέλλον, και αυτά να ανήκουν στους μεγιστάνες. Απευχόμαστε να συμβεί αυτό. Η αμερικανική υπηρεσία διαστήματος, NASA, και άλλοι κρατικοί φορείς σε όλο τον κόσμο, χρειάζονται την υποστήριξη μας για να καταφέρουν να μεγιστοποιήσουν τις προσπάθειες διαστημικής αναζήτησης.

Σίγουρα υπάρχουν τεράστιες

ανάγκες στον πλανήτη μας και οι οικονομικοί πόροι που δαπανώνται για την κατάκτηση του τελευταίου συνόρου θα μπορούσαν να διοχετευθούν για τη βελτίωση της καθημερινότητας εκατομμυρίων ανθρώπων εδώ, στον δικό μας πλανήτη. Ωστόσο, η τερστία απειλή που αντιμετωπίζει η Γη, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, μας αναγκάζει να κοιτάξουμε την ευρύτερη εικόνα.

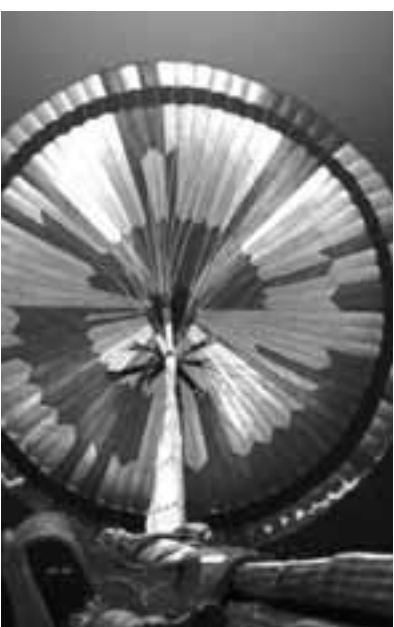
As μιν ξεκάσουμε το κρυμμένο μήνυμα που τοποθέτησαν οι μηχανικοί της NASA στο αλεξιπτωτο που επέτρεψε την προσεδάφιση του ρομποτικού οχήματος «Perseverance» στον Κόκκινο Πλανήτη. Τα χρώματά του ήταν ένας δυαδικός κώδικας για την πρόταση «Τόλμα τα σπουδαία». Αυτό το μήνυμα δεν απευθυνόταν μόνο στον Ελον Μασκ και στον Τζεφ Μπέζος. Αποδέκτες ήμασταν όλοι.

Το κωδικοποιημένο μήνυμα στο αλεξιπτωτο του «Perseverance»

Του **KENNETH CHANG**
THE NEW YORK TIMES

Καθώς το διαστημικό όχημα της NASA «Perseverance» εισερχόταν στην ατμόσφαιρα του Άρη, κάμερα του σκάφους κατέγραψε την ανάπτυξη του αλεξιπτωτού του, το οποίο ήταν διακοσμημένο με πορτοκαλί και λευκές γραμμές. Σε συνέντευξη Τύπου τη Δευτέρα, ο μηχανικός Άλεν Τσεν διηγήθηκε τι μπορούμε να μάθουμε από το βίντεο. Πρόσθεσε με νόημα ότι η ομάδα του ήλπιζε να εμπνεύσει το κοινό. «Μερικές φορές αφήνουμε μηνύματα στη δουλειά μας για να τα βρουν άλλοι και να τα αποκρυπτογραφήσουν», είπε. «Σας προσκαλούμε, λοιπόν, να το κάνετε και να μας δείξετε τη δουλειά σας».

Ο Μαξένς Αμπελά, 23χρονος φοιτητής πληροφορικής στο Παρίσι, συνειδητοποίησε τι εννοούσε ο Τσεν: το μοτίβο στο αλεξιπτωτο περιείχε έναν κωδικό. Συνεργαζόμενοι μέσω τηλεδιάσκεψης, ο Αμπελά και ο πατέρας του κατέβασαν το βίντεο και εικόνες του αλεξιπτωτού και άρχισαν να αποκρυπτογραφούν τον κώδικα. Όταν οι επιστήμονες υπολογιστών βλέπουν κάτι ασπρόμαυρο -ή, όπως εδώ, πορτοκαλί και λευκό- σκέφτονται τον δυαδικό κώδικα, τα 1 και 0 της γλώσσας των υπολογιστών. Αυτό ήταν το πρώτο που παρατήρησαν. Για κάθε πορτοκαλί γραμμή έγραψαν 1 και για κάθε λευκό 0. Αυτό μεταφράστηκε σε μια μεγάλη συμβολοσειρά 1 και 0. Νόμιζαν ότι ίσως τα ψηφία μπορούσαν να αναδιαταχθούν σε μια εικόνα αλλά δεν βρήκαν κάτι που να μοιάζει με τίποτα. Προσπάθησαν να χωρίσουν τα ψηφία σε ομάδες των 8, αλλά αυτό επί-

Το αλεξιπτωτο του διαστημικού οχήματος της NASA «Perseverance» ανοίγει καθώς αυτό εισέρχεται στην ατμόσφαιρα του Άρη.

Εγγραφε «Τολμήστε μεγάλα πράγματα» – Πώς το έσπασαν ένας φοιτητής πληροφορικής και ο πατέρας του.

ως απέδιδε ασυναρτησίες. Τότε ο πρεσβύτερος Αμπελά παρατήρησε ότι τα ψηφία φαινόταν να ταίριαζαν σε ομάδες των 10. Ωστόσο, οι αριθμοί δεν είχαν νόημα μέχρι να συνειδητοποιήσουν ότι τους είχαν διαβάσει αριστερόστροφα. Όταν έγραψαν τα ψηφία δεξιόστροφα, τα 10ψηφία κομμάτια μεταφράστηκαν σε αριθμούς, οι οποίοι αντιστοιχίστηκαν στα

γράμματα του αλφάβητου. Τελικά, το μήνυμα στους τρεις εσωτερικούς δακτυλίους έλεγε «Dare mighty things» (Τολμήστε μεγάλα πράγματα), φράση που αναφέρεται συχνά στο Jet Propulsion Laboratory της NASA και προέρχεται από την ομιλία «The Strenuous Life» του προέδρου Θιοντορ Ρούζβελτ το 1899. Ο Αμπελά δημοσίευσε στο Twitter την απάντηση, περίπου δύο ώρες αργότερα ο Τσεν άφησε την κρυφή υπόδειξη.

Το αλεξιπτωτο δεν ήταν η μόνη διασκεδαστική πινελιά. Ορισμένοι παρατήρησαν σχέδια με τα πέντε σκάφη που έστειλε η NASA στον Άρη, από το 1997 έως το 2021. Μια πλάκα βαθμονόμησης περιλαμβάνει σχέδια που απεικονίζουν το DNA, έναν πυραύλο και ένα δεινόσαυρο. Στην άκρη της υπάρχει η επιγραφή: «Είμαστε μόνοι; Ηρθαμε εδώ για να αναζητήσουμε σημάδια ζωής και να συλλέξουμε δείγματα του Άρη για μελέτη στη Γη. Σε όσους ακολουθούν, ευχόμαστε ένα ασφαλές ταξίδι και τη χαρά της ανακάλυψης». Άλλοι υπάρχουν κομμάτι ενός μετεωρίτη του Άρη που προσγειώθηκε στη Γη και επέστρεψε στον αρχικό του πλανήτη, καθώς και τρεις μάρκες με τυπωμένα τα ονόματα 10,9 εκατομμυρίων ανθρώπων, μέρος των προσπαθειών της NASA να συμμετάσχει το κοινό στις αποστολές της.

Στο «Perseverance», αναμένεται να αποκαλυφθούν μερικές ακόμη εκπλήξεις. «Υπάρχουν κάποια πράγματα που θα έχουμε την ευκαιρία να δούμε μόλις αναπτχθεί ο βραχιόνας του ρομπότ», είπε ο Ματ Γουάλας, αναπληρωτής διευθυντής έργου της αποστολής. «Θα αφήσουμε το κοινό να απολαύσει τις εικόνες όταν έρθουν».

Την τουριστική εκμετάλλευση του Διαστήματος δρομολογούν πολλές ιδιωτικές εταιρείες. Ηδη, μία από αυτές, η Orbital Assembly Corporation, ανακοίνωσε ότι θα ξεκινήσει, το 2025, την κατασκευή του πρώτου διαστημικού ξενοδοχείου, σε χαμηλή τροχιά γύρω από τη Γη. Δεν αποκλείεται, μάλιστα, να είναι λειτουργικό το 2027 και να υποδεχθεί τους πρώτους «παραβριστές του Διαστήματος». Ο διαστημικός σταθμός Voyager, όπως θα ονομάζεται η ξενοδοχειακή μονάδα, θα διαθέτει 400 δωμάτια, εστιατόρια, κινηματογράφο, αίθουσες συναυλιών, μπαρ, βιβλιοθήκες, γυμναστήρια, ακόμη και spa. Δεν θα έχει δηλαδή τίποτα να ζηλέψει σε άνεση και πολυτέλεια από το καλύτερο κρουαζιερόπλοιο. Μόνο που το Voyager δεν θα διασχίζει τις θάλασσες, αλλά θα πλέει ή, καλύτερα, θα στροβιλίζεται στο Διάστημα. Αν τελικά γίνει πραγματικότητα, θα είναι η μεγαλύτερη τεχνητή κατασκευή εκτός του πλανήτη μας.

Η κατασκευή, σύμφωνα με τα σχέδια που δόθηκαν στη δημοσιότητα, θα μοιάζει με έναν πελώριο τροχό, σαν αυτούς στα λούνα παρκ, πλάτους 200 μέτρων, και θα περιστρέφεται αεράως, με γωνιακή ταχύτητα αρκετά υψηλή ώστε να δημιουργεί τεχνητή βαρύτητα, περίπου ίση με αυτή στην επιφάνεια της Σελήνης. Εκτός από τον κεντρικό δακτύλιο θα διαθέτει 24 θαλαμίσκους, καθένας από τους οποίους θα έχει μήκος 20 μ. και πλάτος 12 μ., συνδεδεμένους με το κεντρικό δομικό στοιχείο. Η τεχνητή βαρύτητα θα επιτρέπει τη λειτουργία τουαλετών και λουτρών, ενώ η εκλεκτή του πελατεία

Ο διαστημικός σταθμός Voyager θα διαθέτει 400 δωμάτια, εστιατόριο, κινηματογράφο, μπαρ, βιβλιοθήκες, γυμναστήρια, ακόμη και spa.

Πολυτελές «θέρετρο» στο Διάστημα θέλει να κατασκευάσει εταιρεία με εμπειρία στις τεχνολογίες που θα απαιτηθούν.

θα μπορεί να κάνει τζογκινγκ με ένα διαφορετικό και άκρως διασκεδαστικό τρόπο.

Η Orbital Assembly Corporation έχει μακρά ιστορία στην ανάπτυξη τεχνολογιών που θα συμβάλουν στην κατασκευή διαστημικών αποικιών. Στο προσωπικό της περιλαμβάνονται βετεράνοι της NASA, χειριστές αεροσκαφών και αρχιτέκτονες, και γενικά όλες οι

Η NASA

Οι επιτυχίες του Μασκ και του Μπέζος όσον αφορά την κατάκτηση του Διαστήματος, παρότι αδιαμφισβήτητα σημαντικές, επισκιάστηκαν από τα πρόσφατα θαυμαστά επιτεύγματα της NASA. Οι δύο αποστολές της κρατικής διαστημικής υπηρεσίας των ΗΠΑ προκάλεσαν θαυμασμό και δέος και επέτρεψαν σε όλους μας να πάρουμε μία γεύση από την ομορφιά των διαστημικών ταξιδιών και των κόσμων που θα εξερευνηθούμε. Η πρώτη επιτυχία της NASA αφορά την αποστολή φωτογραφιών υψηλής ευκρίνειας από την επιφάνεια του Κόκκινου Πλανήτη. Οι συγκλονιστικές φωτογραφίες ελήφθησαν από τις κάμερες του ρομποτικού οχήματος «Perseverance», που προσεδαφίστηκε στον κρατήρα Γιεζέρο στις 18 Φεβρουαρίου. Είναι τόσο καθαρές που μπορεί κανείς μεγεθύνοντάς τις να εστιάσει τόσο ώστε να δει ακόμα και τις οπές στα πετρώματα ή τους κόκκους της σκόνης της αρειανής επιφάνειας. Την απαραίτητη ομορφιά των νέων φωτογραφιών του Άρη συμπλήρωσε ένα δεύτερο, εξαιρετικό, επίτευγμα της NASA. Οι φωτογραφίες που έστειλε μία παλαιότερη αποστολή στον πλανήτη Δία, η διαστημική βολίδα «Juno» (HPA) η οποία ετέθη σε τροχιά γύρω του τον Ιούλιο του 2016. Οι πιέσεις μεγάλης προσέγγισης πάνω από τον αέριο γίγαντα γέννησαν τις πιο όμορφες φωτογραφίες του πλανήτη μέχρι σήμερα.

Κανονικότητα στο τέλος του φθινοπώρου

Ο δρ Αντονι Φάουσι μιλάει στην «Κ» για τη μεγάλη περιπέτεια της πανδημίας, τα εμβόλια και την επόμενη ημέρα

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο δρ Αντονι Φάουσι είναι ο πλέον γνωστός ειδικός στο ζήτημα της πανδημίας. Οχι μόνο στις ΗΠΑ, αλλά παγκοσμίως. Εχοντας εργαστεί δίπλα σε όλους τους προέδρους από τον Ρέιγκαν και μετά, έπαιξε ηγετικό ρόλο στην αντιμετώπιση του AIDS και κατόπιν του Εμπολα. Στην περίπτωση της COVID-19, η αποστολή του ήταν πολύ πιο δύσκολη. Είχε απέναντί του έναν πρόεδρο που στην αρχή δεν πίστευε ότι ο ιός ήταν πραγματική απειλή και έπρεπε να αντιμετωπίσει τις θεωρίες συνωμοσίας, την άρνηση πολλών συμπατριωτών του να φορέσουν μάσκα, ακόμη και απειλές εναντίον της ζωής του. Ο ίδιος λέει, όταν τον ρώτησα σχετικά, ότι τα έβγαλε πέρα γιατί επικεντρώθηκε στη δουλειά του και κρατούσε πάντοτε στο μυαλό του πως εκθρόνος είναι ο ιός.

Σε αυτή τη συνέντευξη, πάντως, θα βρείτε απαντήσεις σε μία σειρά από καίρια ερωτήματα που μας απασχολούν όλους. Πόσο επικίνδυνες είναι οι μεταλλάξεις, πόσο ασφαλή είναι τα εμβόλια, αν θα υπάρξει αποτελεσματική θεραπεία για την COVID-19, πότε θα μπορούμε να πούμε ότι κερδίσαμε τη μάχη, πότε θα σταματήσουμε να φοράμε μάσκες, πότε θα ταξιδεύουμε και πώς θα ετοιμαστούμε για την... επόμενη πανδημία.

Ο δρ Φάουσι έχει έναν εκπληκτικό τρόπο να εξηγεί περιπλοκά επιστημονικά ζητήματα. Γι' αυτό άλλωστε είναι το πιο αναγνωρίσιμο πρόσωπο, με τεράστια αξιοπιστία για τα θέματα της δημόσιας υγείας. Ομιολόγος ότι ήθελα πολλούς μήνες τώρα να κάνω αυτή τη συνέντευξη γιατί αυτός ο άνθρωπος έμοιαζε πραγματικός ήρωας, καθώς χειριζόταν μία κρίση χωρίς προηγούμενο μέσα σε ουρανοκατακόμβες συνθηκών. Μου είχε κάνει εντύπωση ένα ντοκιμαντέρ γι' αυτόν, πριν από την COVID. Τον έδειχνε με πλήρη προστατευτική στολή, να εξετάζει μια ασθενή με Εμπολα, την εποχή που εθεωρείτο ο πιο θανατηφόρος ασθένεια. Τον ρώτησαν γιατί το έκανε και αν φοβήθηκε. Απάντησε ότι φοβήθηκε και πως η σύζυγός του σχεδόν τον χώρισε επειδή

“

Δεν θα με εξέπληττε αν η Ελλάδα είχε τις δικές της παραλλαγές του ιού, τις οποίες πρέπει να απομονώσει, για να σιγουρευτεί ότι τα εμβόλια που χρησιμοποιεί είναι πράγματι αποτελεσματικά στις μεταλλάξεις.

“

Θα έκανα όποιο εμβόλιο ήταν άμεσα διαθέσιμο. Δεν θα περίμενα κάποιο συγκεκριμένο.

πήρε αυτό το ρίσκο. Συμπλήρωσε, όμως, «ήταν σημαντικό για μένα να δουν οι συνεργάτες μου ότι έπαιρνα εγώ, ως ηγέτης της ομάδας, το ρίσκο να εξετάσω την ασθενή. Η ηγεσία έχει το κόστος της».

– Επιτρέψτε μου να σας ρωτήσω, πρώτα απ' όλα, πόσο ανησυχείτε για τις διάφορες παραλλαγές του ιού. Είναι απλώς πιο μεταδοτικές, είναι πιο θανατηφόρες, πιο επικίνδυνες; Ποια είναι η εκτίμησή σας;

– Υπάρχουν πολλές παραλλαγές. Τις εξετάζουμε όλες σοβαρά. Κάποιες μας ανησυχούν λιγότερο από άλλες, ενώ οι δυνατότητες άλλων μάς προβληματίζουν περισσότερο και θέλουμε να διασφαλίσουμε ότι το εμβόλιο τις καλύπτει. Για παράδειγμα, η παραλλαγή που είναι πιο διαδεδομένη είναι της Νοτίου Αφρικής, αυτή που ονομάζουμε B1526. Γνωρίζουμε ότι αυτή η παραλλαγή όχι μόνο είναι πιο μεταδοτική, αλλά επίσης, όσον αφορά την προστασία που θα περιμέναμε

Ο δρ Αντονι Φάουσι στο γραφείο του, από όπου μας παραχώρησε τη συνέντευξη μέσω Διαδικτύου. Έχει εργαστεί δίπλα σε όλους τους Αμερικανούς προέδρους από τον Ρέιγκαν και μετά.

από τα μονοκλωνικά αντισώματα, η αποτελεσματικότητά είναι μειωμένη, αν όχι ανύπαρκτη. Αλλά και τα αντισώματα από τα εμβόλια έχουν περίπου πέντε φορές μικρότερη αποτελεσματικότητα όσον αφορά την ικανότητά τους για περιορισμό του μεταλλαγμένου ιού. Αυτά είναι τα απογοητευτικά νέα.

Ωστόσο, αυτό που γνωρίζουμε είναι ότι κάποια εμβόλια, για παράδειγμα τα εμβόλια mRNA της Moderna και της Pfizer, και της Johnson&Johnson, και πάλι προστατεύουν πολύ καλά από πολύ βαρύτερες καταστάσεις, όπως η εισαγωγή στο νοσοκομείο ή ο θάνατος. Αλλά εμβόλια, όμως, μπορεί να μην είναι τόσο αποτελεσματικά όσον αφορά αυτήν την παραλλαγή του ιού.

Βεβαίως, υπάρχουν και άλλες παραλλαγές, όπως, για παράδειγμα, η B117, που ξεκίνησε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Γνωρίζουμε ότι είναι πολύ μεταδοτική από άνθρωπο σε άνθρωπο. Ωστόσο, τα εμβόλια δείχνουν καλή αποτελεσματικότητα, παρ' όλη τη μεταδοτικότητά της. Από την άλλη, παραλλαγή της Βραζιλίας μοιάζει πολύ με εκείνη της Νοτίου Αφρικής.

Τέλος, έχουμε και κάποιες παραλλαγές στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μία στην Καλιφόρνια, τη B1427/B1429 και μία στη Νέα Υόρκη, τη B1526, οι οποίες μάς προβληματίζουν γιατί είναι ιδιαίτερα μεταδοτικές και μειώνουν σε ένα βαθμό, όχι μεγάλο, την αποτελεσματικότη-

τα των εμβολίων. Το συμπέρασμα είναι πως πρέπει να τις αντιμετωπίσουμε με μεγάλη σοβαρότητα. Κάποιες είναι πιο προβληματικές από άλλες. Αλλά πρέπει να συνεχίσουμε να παρακολουθούμε, δηλαδή να κάνουμε γενετική και γονιδιωματική αλληλουχία των στελεχών που υπάρχουν σε κάθε χώρα. Δεν θα με εξέπληττε αν η Ελλάδα είχε τις δικές της παραλλαγές, τις οποίες πρέπει να απομονώσει, για να σιγουρευτεί ότι τα εμβόλια που χρησιμοποιεί είναι πράγματι αποτελεσματικά στις μεταλλάξεις.

– Έχει γίνει πολλή κουβέντα σχετικά με τις πιθανές παρενέργειες των εμβολίων. Από όσα γνωρίζετε έως τώρα, ποιες είναι οι ανησυχίες σας σχετικά με αυτό το θέμα;

– Η ανησυχία μου είναι ελάχιστη. Και ο λόγος που το λέω αυτό είναι ότι οι δοκιμές που έγιναν στις ΗΠΑ με τα εμβόλια mRNA της Pfizer και της Moderna έδειξαν πως είχαν 94% έως 95% αποτελεσματικότητα και η αντιδραστικότητά τους είναι ελάχιστη. Μετά τη χορήγηση της πρώτης δόσης, υπάρχει κάποιος πόνος στο χέρι που διαρκεί περίπου 24 ώρες. Υπάρχει μεγαλύτερη αντιδραστικότητα στη δεύτερη δόση. Εμφανίζεται ύστερα από 21 μέρες για τη Pfizer και 28 για τη Moderna. Μετά τη χορήγηση της δεύτερης δόσης, υπάρχουν συμπτώματα κούρασης, πόνοι, ρίγη και ίσως λίγος πυρετός. Αυτό διαρκεί για τους περισσότερους περι-

που 24 ώρες. Σε κάποιους μπορεί να διαρκέσει λίγο περισσότερο, αλλά στην πλειοψηφία τα συμπτώματα αυτά υποχωρούν ύστερα από 24 ώρες.

– Ολοι μου ζήτησαν να σας ρωτήσω, αν έπρεπε να διαλέξετε, ποιο εμβόλιο θα προτιμούσατε;

– Ξέρετε, δεν έχει τόση σημασία για μένα. Όλα νομίζω. Αυτά που έχουν εγκριθεί για έκτακτη χορήγηση στις ΗΠΑ είναι της Moderna, της Pfizer και της Johnson&Johnson. Θα έκανα όποιο εμβόλιο ήταν άμεσα διαθέσιμο. Δεν θα περίμενα κάποιο συγκεκριμένο. Αν έμπαίνα σε μια κλινική, θα έκανα όποιο είχαν διαθέσιμο εκείνη τη στιγμή. Αν έμπαίνα σε άλλη κλινική, και είχαν κάποιο άλλο, θα έκανα αυτό. Κάποια έχουν περισσότερα πλεονεκτήματα. Της Johnson&Johnson, για παράδειγμα, είναι μιας δόσης οπότε δεν χρειάζεται υψηλή ψύξη, διότι μπαίνει απλά στο ψυγείο.

Μπορεί σε κάποια μέρη στην Ελλάδα να είναι πιο δύσκολο να αποσταλούν όσα εμβόλια χρήζουν βαθιάς ψύξης. Από αυτήν την άποψη, μπορεί να είναι απλούστερο να χρησιμοποιηθούν αυτά που είναι πιο εύκολα στη χρήση. Ενώ εάν βρισκόμαστε στην Αθήνα και εφόσον έχουμε επιλογή, μπορεί να θέλεις να διαλέξεις κάποιο που δίνεται σε δύο δόσεις. Ομως και τα τρία εμβόλια είναι πραγματικά πολύ αποτελεσματικά.

Να φοράτε πάντα μάσκα

– Υπάρχει μια μεγάλη συζήτηση εδώ στην Ελλάδα, γιατί βιώνουμε ένα τρίτο κύμα. Και υπάρχει μια συζήτηση για το αν πρέπει να ανοίξουν τα σχολεία, τα καταστήματα λιανικής, για την κυκλοφορία στους δρόμους και λοιπά. Ποια είναι η σύστασή σας; Ποια είναι η πρότασή σας;

– Δεν γνωρίζω ποιο είναι το επίπεδο της αύξησης σε σχέση με το ποσοστό θετικότητας. Ξέρετε, στις Ηνωμένες Πολιτείες έχουμε μπλε, κίτρινες, πορτοκαλί και κόκκινες ζώνες. Ετσι, εάν βρίσκεστε στην πολύ πολύ κόκκινη ζώνη, πρέπει να είστε πολύ αυστηροί με τα μέτρα δημόσιας υγείας. Είναι απαραίτητο, ξέρετε.

Να μη λειτουργεί η εστίαση σε κλειστούς χώρους, τα γυμναστήρια να παραμένουν κλειστά και να λαμβάνονται παρόμοια μέτρα όπου κρίνεται απαραίτητο.

Ακόμα αν φτάσετε σε πιο μετριοπαθή νούμερα, υπάρχουν τέσσερα ή πέντε πράγματα που πρέπει να κάνετε ούτως ή άλλως.

Να φοράτε πάντα μάσκα, να αποφεύγετε τις συναθροίσεις, ιδιαίτερα σε εσωτερικούς χώρους, να διατηρείτε κοινωνικές αποστάσεις, να πλένετε τα χέρια σας πολύ συχνά. Το επίπεδο διεύθυνσης της λοίμωξης στην κοινότητα είναι αυτό που θα καθορίσει σε ποιο επίπεδο περιορισμών θα μπει η χώρα.

Λάθος η στρατηγική της μιας δόσης

– Αναρωτιέμαι, θα κάνατε το Sputnik ή το κινεζικό εμβόλιο;

– Τα δεδομένα που γνωρίζω για το Sputnik είναι αρκετά καλά. Δεν έχω αρκετά πληροφορήσει όσον αφορά το κινεζικό, γιατί έχουν δύο ή τρία διαφορετικά εμβόλια. Οπότε δεν έχω παρακολουθήσει στενά την αποτελεσματικότητά τους, όμως τα δεδομένα του ρωσικού εμβολίου μοιάζουν αρκετά καλά.

– Όπως γνωρίζετε, υπάρχει μεγάλη συζήτηση σχετικά με το εάν, σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν κάποιες χώρες βρίσκονται στα πρόθυρα ενός νέου κύματος, θα πρέπει να κάνουν μόνο την πρώτη δόση του εμβολίου σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Ποια είναι η γνώμη σας;

– Οχι, δεν μου αρέσει αυτή η προσέγγιση για τον εξής λόγο: Έχουμε δει ότι –ας πάρουμε το εμβόλιο της Pfizer για παράδειγμα– μετά την πρώτη δόση παίρνουμε μέτρια επίπεδα αντισωμάτων που είναι αρκετά για προστασία 52%, σε αντίθεση με το 94%-95%. Προστατεύει, και το 52% δεν είναι άσχημο. Δεν ξέρουμε όμως πόσο διαρκεί. Με τη δεύτερη δόση τα επίπεδα ανεβαίνουν κατά δέκα φορές. Ωστόσο, οι παραλλαγές του ιού μειώνουν την αποτελεσματικότητα κατά

πέντε φορές. Ετσι, εάν ξεκινάτε με πολύ χαμηλά επίπεδα με μία δόση, ίσως αυτή η στρατηγική να είναι αποτελεσματική για τον τυπικό ιό, όμως μπορεί να μην είναι για την παραλλαγή. Συνεπώς, παρόλο που έχει το πλεονέκτημα να δίνει περισσότερα εμβόλια σε περισσότερους ανθρώπους άμεσα, έχει και το μειονέκτημα ότι δεν ξέρετε πόσο διαρκεί η προστασία. Και θα μπορούσε αυτό να είναι προβληματικό αν αντιμετωπίζετε παραλλαγές στην Ελλάδα αντί του τυπικού ιού. Οπότε η επιστήμη μάς λέει πως πρέπει να κάνουμε αυτό που έχει το μικρότερο ρίσκο και είναι ασφαλέστερο, δηλαδή μια πρώτη δόση και μια δεύτερη δόση.

– Θέλω να ρωτήσω για την «ανοσία της αγέλης», γιατί θυμάμαι ότι είπατε πριν από λίγους μήνες ότι θα ήσασταν ικανοποιημένοι με ένα επίπεδο εμβολιασμού 60%. Τώρα λέτε ότι το όριο είναι περίπου 80%. Τι άλλαξε; Ποια είναι η τελική εκτίμησή σας για αυτό;

– Τώρα, πάλι, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι είναι απλώς μια εκτίμηση, επειδή ο μόνος τρόπος να γνωρίζουμε το ακριβές επίπεδο είναι όταν το επιτύχουμε και στη συνέχεια πέσει και εμφανιστούν λοιμώξεις. Γνωρίζουμε λοιπόν ποιο ακριβώς είναι για

Ο δρ Φάουσι, φορώντας προστατευτική στολή κατά του ιού Εμπολα. Το θάρος του να βρεθεί –τότε– στην πρώτη γραμμή της μάχης παραλίγο να του στοιχίσει... τον γάμο του.

Το ποσοστό εμβολιασμού του πληθυσμού για να επιτευχθεί «ανοσία της αγέλης» πιστεύουμε ότι είναι περίπου 70% έως 85%. Αλλά αυτό είναι απλώς μια εκτίμηση...

την ιλαρά. Επειδή έχουμε δεκαετίες εμπειρίας με την ιλαρά. Γνωρίζουμε ότι το επίπεδο «ανοσίας της αγέλης» είναι περίπου το 90%

του πληθυσμού. Όταν φτάσει στο 80%, όπως έχουμε δει στη χώρα μας όταν στρώματα πληθυσμού στην κοινότητα έφτασαν κάτω από ένα συγκεκριμένο επίπεδο, είχαμε έξαρση.

Όσον αφορά την COVID-19 μπορούμε μόνο να εκτιμήσουμε ποιο θα μπορούσε να είναι, και όσο περισσότερο εξετάζουμε τον βαθμό διάδοσης σχετικά με το επίπεδο αποτελεσματικότητας του εμβολίου πιστεύουμε ότι είναι περίπου το 70% έως 85% του πληθυσμού. Κάπου μεταξύ 70% και 85%. Αλλά πρέπει να τονίσω ότι εξακολουθεί να είναι απλώς μια εκτίμηση.

Προσβάσιμο σε όλους το εμβόλιο στις ΗΠΑ

– Άκουσα τον πρόεδρο Μπάιντεν πρόσφατα να λέει ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού των ΗΠΑ πρόκειται να εμβολιαστεί μέχρι τον Μάιο.

– Οχι. (γέλια) Είπε: Μέχρι τον Μάιο θα έχουμε αρκετά εμβόλια ώστε να εμβολιαστούν οι πάντες. Η πρόκληση ενός συνολικού εμβολιασμού πιθανότατα θα διαρκέσει πολύ περισσότερους μήνες. Θα έχουμε επάρκεια σε εμβόλια έως τον Μάιο, αλλά αν θέλουμε να εμβολιαστεί το 70% έως 85% των ατόμων, πιθανότατα θα φτάσουμε στα μέσα του καλοκαιριού. Προς το τέλος του καλοκαιριού.

– Θεωρείτε λοιπόν ότι μέχρι το φθινόπωρο θα έχει εμβολιαστεί όλος ο πληθυσμός;

– Οχι όλοι, διότι έχουμε πολλούς κατοίκους στη χώρα που δεν θέλουν να εμβολιαστούν. Υπάρχει ακόμα διστακτικότητα σε σχέση με τον εμβολιασμό.

– Τώρα, όταν κοιτάζετε την Ευρώπη, τι νομίζετε ότι κάνει λάθος, επειδή φαίνεται να είμαστε πίσω από τις ΗΠΑ όσον αφορά την εφαρμογή της υλικοτεχνικής υποστήριξης.

– Λοιπόν, εξαρτάται σε τι αναφέρεσαι, Αλέξη. Υλικοτεχνική υποστήριξη σχετικά με τα εμβόλια ή σχετικά με το ξέσπασμα γενικών; – Σχετικά με τα εμβόλια.

– Δεν νομίζω να κάνετε κάτι λάθος. Απλώς η κάθε χώρα έχει διαφορετικές δυνατότητες. Αυτό που έκανε ο πρόεδρος Μπάιντεν ήταν να θέσει ως απόλυτη προτεραιότητα την πρόσβαση στο εμβόλιο για τον καθένα. Για παράδειγμα, δημιουργήσε κοινοτικά κέντρα εμβολιασμού, ιδιαίτερα σε περιοχές που ενδέχεται να υποεξυπηρετούνται από το σύστημα υγειονομικής περιθαλψής, το οποίο επικεντρώνεται σημαντικά στους μειονοτικούς πληθυσμούς μας, Αφροαμερικανούς, ισπανόφωνους και άλλους. Επειτα, διέθεσε τα εμβόλια στα φαρμακεία ώστε να έχουν πρόσβαση οι πολίτες σε αυτά.

Στη συνέχεια, δημιουργήσε κινητές μονάδες για να μεταβούν σε περιοχές που δεν είναι εύκολα προσβάσιμες. Και έχει πολλούς λεγόμενους «εμβολιαστές», ανθρώπους που θα κάνουν την ένεση στον κόσμο. Έχει επιστρατεύσει την Εθνοφυρουρά, τον στρατό μας, έχει καταφέρει συνταξιούχους γιατρούς και νοσηλευτές να βγουν από τη σύνταξη για να βοηθήσουν στη χορήγηση των εμβολίων. Στην αρχή, όταν ανέλαβε τα καθήκοντά του, δεν το είχαμε εφαρμόσει και η διοίκηση δεν ήταν τόσο οργανωμένη όσο είναι τώρα που υπάρχει πολύ καλός σχεδιασμός για τη διανομή των εμβολίων.

Να είμαστε προετοιμασμένοι για την επόμενη πανδημία

– Πιστεύετε ότι μπορεί να υπάρξει θεραπεία για την COVID-19; Έχουμε ακούσει για μια πολλά υποσχόμενη έρευνα στο Ισραήλ, για παράδειγμα. Πιστεύετε πως υπάρχει προοπτική σε αυτό;

– Νομίζω ότι όπως ακριβώς δημιουργήσαμε καλά φάρμακα για τον ιό HIV μέσω στοχευμένης ανάπτυξης φαρμάκων, και ακριβώς όπως δημιουργήσαμε καλά φάρμακα για την ηπατίτιδα C, με μια καλή επένδυση χρόνου και πόρων, τελικά θα έχουμε πολύ καλά φάρμακα και για την COVID-19. Αλλά δεν νομίζω ότι αυτό θα γίνει στο άμεσο μέλλον. Θα πάρει κάποιο χρόνο πιστεύω.

– Πότε νομίζετε ότι θα έρθει η μεγάλη μέρα όσον αφορά την πανδημία; Που θα μπορούμε πραγματικά να πούμε ότι αυτό έχει τελειώσει και θα βγούμε στους δρόμους να γιορτάσουμε.

– Είναι δύσκολο να γίνει πρόβλεψη για τον εξής λόγο: Θα εξαρτηθεί από την κάθε χώρα. Πρόκειται για μια πανδημία η οποία απαιτεί παγκόσμια αντίδραση. Και ένα θέμα είναι ότι μέχρι να έχουμε διαθέσιμο εμβόλιο παγκοσμίως, η Ελλάδα θα μπορούσε να κάνει καλή δουλειά στο να εμβολιαστούν οι άνθρωποι και να μειώσει το επίπεδο του ιού. Οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να κάνουν καλή δουλειά. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία, αλλά εάν εξακολουθούν να υπάρχουν μέρη του κόσμου που δεν έχουν τη δυνατότητα εμβολιασμού των κατοίκων τους και περιορισμού του ιού, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να έρθουν νέες παραλλαγές που θα μολύνουν την Ελλάδα, θα μολύνουν τις ΗΠΑ.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι μπορούμε να το περιορίσουμε σε πολύ χαμηλό επίπεδο. Ελπίζω πως στο τέλος του φθινοπώρου και στο τέλος του

τρέχοντος έτους θα μπορέσουμε να προσεγγίσουμε ένα σημαντικό βαθμό κανονικότητας. Ίσως όχι απόλυτης κανονικότητας, όπως ήταν πριν συμβούν όλα αυτά. Αλλά νομίζω ότι από το φθινόπωρο του τρέχοντος έτους θα είμαστε σταδιακά σε θέση να κάνουμε μερικά από τα πράγματα που δεν κάνουμε τώρα. Όπως σπορ, εξόδους σε εστιατόρια, διασκέδαση, πράγματα που δεν είμαστε σε θέση να κάνουμε. Το ελπίζω. Θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον θα συνεχίσουμε να τηρούμε τα μέτρα για τη δημόσια υγεία, αιρντάς τα στα-

“

Αν το επίπεδο μόλυνσης στην Ελλάδα μειωθεί αρκετά, νομίζω ότι σταδιακά τα ταξίδια θα ήταν επιτρεπτά και προτεινόμενα.

διακά, αλλά και από το να εμβολιάσουμε επιτυχώς ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού.

– Φαντάζομαι όμως πως θα φοράμε μάσκες για αρκετό καιρό ακόμα, σωστά;

– Ναι, πιστεύω ότι έως ότου το επίπεδο μόλυνσης γίνει πολύ, πολύ χαμηλό, σχεδόν μη αντιληπτό, νομίζω ότι θα πρέπει να φοράμε μάσκες. Νομίζω ότι καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι θα εμβολιάζονται, θα έχουν την ευκαιρία στα σπίτια τους, με φίλους, με την οικογένεια, να μπορούν να αλληλεπιδρούν με ασφάλεια χωρίς μάσκα. Αλλά αυτό θα ήταν

«Ήταν πολύ δύσκολο. Και ο μόνος τρόπος για να τα καταφέρω ήταν να επικεντρωθώ στη σημαντικότητα αυτού που έπρεπε να κάνω», λέει ο δρ Φάουτσι για τη συνεργασία του με την κυβέρνηση Τραμπ.

πιθανότητα σε πολύ περιορισμένες καταστάσεις, όπως στο σπίτι ή στο σπίτι ενός φίλου. Όμως, – Φαντάζομαι όμως πως θα φοράμε μάσκες για αρκετό καιρό ακόμα, σωστά;

– Τώρα, ξέρετε, ο τουρισμός είναι ένα μεγάλο κεφάλαιο εδώ στην Ελλάδα. Θέλω λοιπόν να μάθω, αν ένας εμβολιασμένος Αμερικανός σας ρωτήσει αν μπορεί να έρθει στην Ελλάδα αυτό το καλοκαίρι, τι θα του πείτε;

– Θα εξαρτιόταν από το επίπεδο μόλυνσης στην Ελλάδα. Θέλω να πω, αν το επίπεδο μόλυνσης στην Ελλάδα μειωθεί αρκετά και ο Ελλ-

νας εμβολιαστεί, ώστε να περιοριστούν οι εξάρσεις της μόλυνσης, νομίζω ότι σταδιακά τα ταξίδια θα ήταν επιτρεπτά και προτεινόμενα. Επειδή όλοι θέλουν να επανέλθουν στο φυσιολογικό και πολλοί άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένου και εμού, πιστεύουν ότι ένα από τα πιο όμορφα μέρη να ταξιδέψει κανείς είναι η Ελλάδα. Πιστεύω, λοιπόν, ότι οι άνθρωποι θα ήθελαν να το κάνουν αυτό.

– Σας έβλεπα στην τηλεόραση όλο αυτό το διάστημα. Εμοιάζε με σουρεαλιστική εμπειρία όταν εργαζόσασταν με την προηγούμενη κυβέρνηση. Αναρωτιέμαι

αν όντως ήταν, και πώς σας έκανε να νιώσετε όταν πεζόσασταν ανάμεσα σε επιστήμη και πολιτική με τόσο βίαιο, σχεδόν, τρόπο.

– Ήταν πολύ δύσκολο. Και ο μόνος τρόπος να τα καταφέρω ήταν να επικεντρωθώ στη σημαντικότητα αυτού που έπρεπε να κάνω. Και αυτό ήταν να εφαρμόσω την επιστήμη που προστατεύει τη δημόσια υγεία, τον αμερικανικό λαό άμεσα και κατ' επέκταση, έμμεσα, τον υπόλοιπο κόσμο. Επειδή η δουλειά μου ήταν να αναπτύξω τα εμβόλια, τα φάρμακα, να είμαι εκπρόσωπος της δημόσιας υγείας. Αλλά έχεις δίκιο. Ήταν πολύ, πολύ δύσκολο γιατί, όπως γνωρίζεις, και είμαι βέβαιος ότι από τη θέση του δημοσιογράφου το γνωρίζεις, στις ΗΠΑ έχουμε μια πολύ, πολύ διχασμένη κοινωνία. Ένα από τα δυσκολότερα πράγματα που μπορούν να επιτευχθούν είναι μια προσπάθεια για τη δημόσια υγεία όταν υπάρχει μια χώρα διχασμένη και τα μέτρα δημόσιας υγείας λαμβάνουν μια πολιτική διάσταση, ενώ θα έπρεπε να μην υπάρχει πολιτική χροιά παρά μόνον συγκέντρωση στην επίτευξη του στόχου. Έτσι, ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης μιας εξάρσης είναι να είναι όλοι ενωμένοι με έναν κοινό στόχο. Ο εχθρός είναι ο ιός. Ο εχθρός δεν είναι η αντιπολίτευση, πολιτικά. Ο εχθρός είναι ο ιός. Και αυτό πρέπει να κάνουμε, ουσιαστικά να ενωθούμε ενάντια στον ιό.

– Αντιμετωπίσατε το AIDS, αντιμετωπίσατε τον Εμπολο. Τώρα αντιμετωπίζετε αυτήν την πανδημία. Η επόμενη πανδημία θα είναι διαφορετική; Ο τρόπος που θα την αντιμετώπιζουμε, ο τρόπος που ο κόσμος θα την αντιμετώπιζει;

– Ελπίζω ότι αυτή η πολύ δύσκολη εμπειρία που έχουμε περάσει όλοι θα προσφέρει μαθήματα

που θα μας βοηθήσουν τόσο στην προετοιμασία όσο και στην ανάπτυξη στο επόμενο ξέσπασμα, όποιο κι αν είναι. Και ένα από τα πράγματα που έχουμε μάθει από την εμπειρία μας είναι ότι είναι πολύ δύσκολο και γενικά αδύνατο να προβλέψουμε ποια θα είναι η επόμενη μεγάλη επιδημία. Πρέπει, λοιπόν, να είμαστε προετοιμασμένοι. Πρέπει να έχουμε ένα καλό παγκόσμιο δίκτυο υγειονομικής ασφάλειας. Πρέπει να έχουμε συνεργασία, συμπαρά και αλληλεγγύη, σε όλο τον κόσμο, γιατί ποτέ δεν ξέρεις πού και πότε θα συμβεί το επόμενο ξέσπασμα.

– Υπάρχει μια στιγμή, ένα επεισόδιο που πραγματικά έχει χαραχθεί στο μυαλό σας από αυτό τον περασμένο χρόνο, και ποιο είναι αυτό;

– Ένα επεισόδιο; Νομίζω όταν μια συνειδητοποιήσαμε ότι είχαμε ένα πραγματικό πρόβλημα στις ΗΠΑ, όπου ο ιός εξαπλωνόταν αθόρυβα. Συνειδητοποιήσαμε ότι σε μεγάλο ποσοστό εξαπλώθηκε από ανθρώπους που δεν είχαν συμπτώματα. Αυτό το έκανε πολύ δύσκολο να εντοπιστεί, να γίνει εντοπισμός εσφαλμένα. Όπως γνωρίζεις, αυτή τη στιγμή έχουμε περίπου 520.000 θανάτους στις ΗΠΑ, κάτι που ήταν αδύνατο πριν από μερικά χρόνια, να σκεφτούμε ότι θα είχαμε ένα ξέσπασμα, όπου περισσότεροι από μισό εκατομμύριο άνθρωποι θα πέθαιναν από μια μολυσματική ασθένεια. Αυτή η στατιστική είναι που ξεχωρίζει με έναν πολύ οδυνηρό τρόπο.

– Σας ευχαριστώ πολύ, δρ Φάουτσι. Ήταν πραγματικά ευχάριστο που ήσασταν μαζί μας σήμερα και σας ευχαριστώ για όλη την καλή δουλειά. Ελπίζω να σας δω στην Αθήνα κάποια στιγμή.

– Ευχαριστώ. Χάρηκα που τα είπαμε. Να προσέχετε. Γεια σας.

Σοκ στη Γαλλία από την υπόθεση Σαρκοζί

Αντιδράσεις από μεγάλο μέρος της πολιτικής ελίτ της χώρας προκάλεσε η καταδίκη του πρώην προέδρου για διαφθορά

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Στα πρώτα βήματα της πολιτικής του σταδιοδρομίας, όταν ήταν σύμβουλος του τότε προέδρου Φρανσουά Ολάντ, ο Εμανουέλ Μακρόν είχε περσι σε δημοσιογράφους: «Οι Γάλλοι εκλέγουν πρόεδρο σε ρόλο βασιλιά. Υστερα από λίγο, θέλουν να τον αποκεφαλίσουν». Πραγματικά, η Πέμπτη Γαλλική Δημοκρατία που ίδρυσε ο Σαρλ ντε Γκωλ παρέχει στον πρόεδρο υπερεξουσίες – μπορεί να επιλέγει και να απολύει πρωθυπουργούς, να διαλύσει τη Βουλή, να προκαλέσει δημοψήφισμα, να διατάξει επίθεση με πυρηνικά όπλα – που δικαιολογούν εν μέρει τον αφορισμό περί ρεπουμπλικανικής μοναρχίας. Αλλά το νόμισμα έχει και την ανάποδη όψη: όταν όλη η πολιτική ζωή περιστρέφεται γύρω από ένα πρόσωπο, ο πρόεδρος μετατρέπεται σε αλεξικέραυνο που προσεχίζει τον διάχυτο ηλεκτρισμό της ατμόσφαιρας σε ανήσυχους καιρούς. Το γνώρισε ο ίδιος ο Ντε Γκωλ τον Μάη του '68, όπως και – σε μικρότερη κλίμακα – ο Μακρόν με τα «Κίτρινα Γίλεκα». Πολύ βαρύτερο από κάθε ιστορικό προηγούμενο, όμως, διαγράφεται το τίμημα που καλείται να πληρώσει, έστω και εννέα χρόνια μετά την έξοδό του από το Ελιζέ, ο Νικόλα Σαρκοζί.

Την περασμένη Δευτέρα, δικαστήριο του Παρισιού του επέβαλε ποινή φυλάκισης τριών χρόνων, εκ των οποίων μόνο τα δύο είναι με αναστολή, για διαφθορά και κατάχρηση εξουσίας. Το κατηγορητήριο θα μπορούσε κάλλιστα να γίνει σενάριο για ταίνια νουάρ με πρωταγωνιστές τους καταξιωμένους σε παρόμοιους ρόλους ηθοποιούς και φίλους του πρώην προέδρου, Ζεράρ Ντεπαρντέ και Ζαν Ρενό. Το 2014, ο Σαρκοζί, ανήσυχος για την τροπή των ερευνών γύρω από τη χρηματοδότηση εκλογικής του καμπάνιας από τη Λιλιάν Μπετακούρ, κληρονόμο του ομίλου L'Oréal, ζητάει από φίλα προσκεκλιμένο δικαστή εμπιστευτική πλη-

Δικαστήριο του Παρισιού επέβαλε στον Νικόλα Σαρκοζί ποινή φυλάκισης τριών χρόνων, εκ των οποίων μόνο τα δύο με αναστολή, για διαφθορά και κατάχρηση εξουσίας. Τερματίζονται, έτσι, οι φημολογούμενες φιλοδοξίες του να διεκδικήσει εκ νέου την προεδρία στις εκλογές του 2022.

Αποδυναμωμένο από τα σκάνδαλα και τα κινήματα διαμαρτυρίας, το θεσμικό οικοδόμημα της Πέμπτης Δημοκρατίας δέχεται ισχυρά πλήγματα από τις δικαστικές αποφάσεις εναντίον πολιτικών.

ροφόρηση, υποσχόμενος ότι θα ασκήσει την επιρροή του για να του παραχωρηθεί επίσημο πόστο στο Μονακό. Το απόπωμα έφθασε, κυριολεκτικά, στα αυτιά των δικαστικών αρχών, που παρακολουθούσαν τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις του Σαρκοζί στο πλαίσιο άλλης δικαστικής έρευνας εις βάρος του. Ο ίδιος απέρριψε τις κατηγορίες, άσκησε έφεση και απείλησε ότι θα φτάσει μέχρι το Ευρωπαϊκό Δι-

καστήριο, αλλά η ζημιά είχε γίνει. Η υπόληψή του κλιδίστηκε, τερματίζοντας τις φημολογούμενες φιλοδοξίες του να διεκδικήσει εκ νέου την προεδρία στις εκλογές του 2022. Ανελέητη ήταν η μοίρα για έναν πολιτικό που έκανε καριέρα χτίζοντας το προφίλ του «σκληρού απέναντι στην εγκληματικότητα».

Στο παρελθόν, τα πολιτικά ήθη στη Γαλλία ήταν περισσότερο επεικική για τους προκατόχους του Σαρκοζί. Ο Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν δεν τιμωρήθηκε ποτέ για τα διαμάντια του διαβόλου Αφρικανού δικτάτορα Μποκάσα, παρά τις καταγεγραμμένες αποκαλύψεις της εφημερίδας Canard enchaîné. Η κοινή γνώμη δεν σκανδαλιζόταν ιδιαίτερα από τον γεγονός ότι ο Φρανσουά Μιτεράν είχε εγκαταστήσει μια ερωμένη του και τη νόθα κόρη τους σε κρατικό οίκημα, με αστυνομική προστασία.

Ωστόσο, η οργή μεγάλου μέρους της κοινωνίας εναντίον των πολιτικών ελίτ και η μεγαλύτερη αυτο-

νόμηση της Δικαιοσύνης διαμόρφωσαν καινούργια δεδομένα. Το 2011, ο Ζακ Σιράκ έγινε ο πρώτος πρώην πρόεδρος της Δημοκρατίας που καταδικάστηκε (ερήμην, λόγω άνοιας και με αναστολή) από δικαστήριο για οικονομικά σκάνδαλα όταν ήταν δήμαρχος στο Παρίσι. Ένα άλλο σκάνδαλο έφραξε τον δρόμο για την προεδρία στον πρωθυπουργό του Σαρκοζί, Φρανσουά Φιγιόν, ο οποίος καταδικάστηκε σε πέντε χρόνια φυλάκιση (τα δύο χωρίς αναστολή) για υπεξαίρεση και απάτη.

Η υπόσχεση

Η ειρωνεία είναι ότι ο Σαρκοζί, εσωκομματικός αντίπαλος του Σιράκ στο στρατόπεδο των γκαλικών, είχε έρθει στην εξουσία με την υπόσχεση μιας λυτρωτικής αλλαγής, που θα θερμάει την Πέμπτη Δημοκρατία από τις κληρονομικές αγκυλώσεις της. Στην εξωτερική πολιτική, εγκατέλειψε την γκαλική παράδοση της ανεξαρτησίας,

για να γίνει ο πιο φιλοαμερικανός και φιλοϊσραηλινός πρόεδρος που γνώρισε η χώρα του. Στα εσωτερικά κέρδισε το ότι και τόσο τιμητικό, για τους περισσότερους Γάλλους, παρατσούκλι «Γαλάτης Θάτσερ» με την παράταση του ορίου συνταξιοδότησης, την υπονόμευση του 35ώρου και άλλα μέτρα εκείνης της νοστορπίας που έχει καταστήσει τον όρο «μεταρρύθμιση» διεθνώς κακόφημο.

Αν κάτι σημάδεψε, ωστόσο, την πολιτική του κληρονομιά, ήταν η σχέση του με το χρήμα. Στις 17 Μαρτίου θα εμφανιστεί ξανά στο εδώλιο του κατηγορουμένου για την πολυκροπη υπόθεση Bygmalion, σχετικά με παράνομες, κατά το κατηγορητήριο, δαπάνες της ατυχούς προεκλογικής εκστρατείας του, το 2012. Μια άλλη ανοιχτή δικαστική υπόθεση αφορά τη θρυλούμενη χρηματοδότηση της νικηφόρας καμπάνιας του 2007 από τον Μουαμάρ Καντάφι – ναι, από τον Καντάφι, εναντίον του οποίου

ο Σαρκοζί ήταν ο πρώτος δυτικός ηγέτης που θα ξεκινούσε τον ολέθριο πόλεμο του 2011. Μετά την αποχώρησή του από την ενεργό πολιτική, διορίστηκε στα διοικητικά συμβούλια των μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων Λαγκαρντέρ (εκδόσεις, μίντια), Μπαριέρ (καζίνο) και Ακόρ (ξενοδοχεία). Παράλληλα, εισπράττει από το γαλλικό δημόσιο τρεις συντάξεις, μία ως πρώην πρόεδρος, μια άλλη ως πρώην βουλευτής και μια τρίτη ως πρώην δήμαρχος του αριστοκρατικού παρισινού προαστίου Νείγι.

Παραδόξως, η καταδικαστική απόφαση προκάλεσε κύμα συμπάθειας από μεγάλο μέρος του πολιτικού φάσματος, εν μέρει γιατί αρκετοί πολιτικοί έχουν προηγουμένα δικαστικών διώξεων, εν μέρει γιατί είναι πολλοί εκείνοι που ερίζουν για την όχι ευκαταφρόνητη κοινωνική βάση του Σαρκοζί, του τελευταίου δεξιού πολιτικού που κέρδισε προεδρικές εκλογές. Η ακροδεξιά Μαρίν Λεπέν δήλωσε ότι «δεν είναι δυνατόν να καθορίζουν οι δικαστές ποιοι θα είναι υποψήφιοι πρόεδροι», κλείνοντας το μάτι στο κοινό του πόλο σκληρού, έναντι της μετανάστευσης, πρώην προέδρου. Αλλά και ο προερχόμενος από τη Δεξιά υπουργός Εσωτερικών της σημερινής κυβέρνησης, Ζεράρ Νταρμανέν, εξέφρασε ανοικτά τη «φιλική υποστήριξη του» προς τον Σαρκοζί, τον οποίο ο ίδιος ο Μακρόν συμβουλεύεται συχνά για τους τρόπους αντιμετώπισης του ισλαμικού εξτρεισμού.

Σε κάθε περίπτωση, η διαδρομή του Σαρκοζί θα λειτουργήσει ως χρήσιμη υπόμνηση για τους επίδοξους διαδόχους του. Στα χρόνια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, όταν σφετράναναν με δάφνη τον στρατηλάτη στην επική πομπή, ένας δούλος στεκόταν πίσω του και του ψιθύριζε στο αυτί: «Memento homo» (μην ξεχνάς ότι δεν είσαι παρά θνητός). Ελλείψει δούλων, οι σύγχρονοι πρόεδροι-βασίλειδες υποχρεώνονται να μάθουν το μάθημά τους με τον σκληρό τρόπο.

Στη... Γ' Εθνική της Ευρώπης

Το ελληνικό ποδόσφαιρο της νέας εποχής και η... γνωριμία του με το Conference League

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Πολύ μακριά από τις «χρυσές» εποχές που απολάμβανε τα προνόμια της παρουσίας του στην πρώτη δεκάδα στο ranking της UEFA, το ελληνικό ποδόσφαιρο βλέπει να κλείνει ορμητικά η πόρτα για τα σαλόνια των κορυφαίων ευρωπαϊκών διοργανώσεων. Ενώ υπήρξε περίοδος κατά την οποία δύο ελληνικές ομάδες έπαιζαν απευθείας στους ομίλους του Τσάμπιονς Λιγκ και μία τρίτη χρειαζόταν μόνο έναν προκριματικό γύρο για να τις ακολουθήσει, οι ευκαιρίες περιορίστηκαν: μόνο ο πρωταθλητής θα διεκδικεί την είσοδο στους ομίλους του Τσάμπιονς Λιγκ κι αυτός θα χρειαστεί να κάνει... τέσσερις προκρίσεις σε διπλές αναμετρήσεις ή έστω τρεις, εάν υπό μια (πιθανή) ευνοϊκή συγκυρία ξεκινήσει από τον 2ο προκριματικό.

Ο καταποντισμός της Ελλάδας στη συλλογική κατάταξη της UEFA ήταν απόρροια των κακών εμφανίσεων των ομάδων μας. Ακόμα και ο Ολυμπιακός που παίζει ξανά άνοιξη στην Ευρώπη, σε 6 αγώνες στους ομίλους του Τσάμπιονς Λιγκ και άλλους δύο στη φάση των «32» του Γιουρόπα Λιγκ, μέτρηση έξι ήττες και μόλις δύο νίκες, απολογισμός πολύ φτωχός για να μας κρατήσει ψηλά κι ως συνδυάστηκε με δύο προκρίσεις. Περίπου ίδια ήταν και η αντίστοιχη περυσινή

Η νεοσύστατη ευρωπαϊκή διοργάνωση θα φιλοξενήσει από το φθινόπωρο τρεις ελληνικές ομάδες πλην του πρωταθλητή.

του συγκομιδή με έξι ήττες, δύο νίκες και δύο ισοπαλίες, με ελάχιστη συνεισφορά από τις άλλες τέσσερις ομάδες μας που τον ακολούθησαν στα ευρωπαϊκά μονοπάτια.

Η Ελλάδα κατακάλυψε 20ή και έχει ελάχιστες πιθανότητες να βελτιώσει τη θέση της, ακόμα κι αν οι «ερυθρόλευκοι» προκριθούν στο Γιουρόπα Λιγκ. Μας χωρίζουν 2.250 β. από τη 15η θέση που δίνει τα ίδια προνόμια με φέτος, με την κατάταξη να είναι: 15η Κύπρος 27.750 (0/4), 16η Σερβία 26.750 (0/4), 17η Ελβετία 26.225 (1/4), 18η Κροατία 25.675 (1/5), 19η Τσεχία 25.600 (1/5) και 20ή Ελλάς 25.600 (1/5). Από τη 16η θέση, ο πρωταθλητής παίζει προκριματικά Τσάμπιονς Λιγκ και το Κυπελλούχος (όχι ο φιναλίστ) με τον 2ο και τον 3ο του

Η Ελλάδα κατακάλυψε στην 20ή θέση και πλέον τα ευρωπαϊκά εισιτήρια πλην του πρωταθλητή θα αφορούν το Conference League.

πρωταθλήματος στο νεοσύστατο Conference League. Αν ο Κυπελλούχος είναι σε μία από αυτές τις θέσεις, προμοδετείται ο 4ος του πρωταθλήματος. Η σειρά κατάταξης είναι αδιάφορη. Όλοι ξεκινούν από τον 2ο προκριματικό, τέλη Ιουλίου.

Το Conference League ξεκινάει την ερχόμενη περίοδο και δημιουργήθηκε για να δώσει παραπάνω ευκαιρίες διακρίσεων σε χώρες 2ης και 3ης ταχύτητας, λόγω περιορισμένου ανταγωνισμού από εκπροσώπους των μεγάλων πρωταθλημάτων. Η γενική εντύπωση ότι θα μετέχουν στη διοργάνωση μόνο χώρες χαμηλά στην κατάταξη της UEFA είναι λανθασμένη. Όλες θα έχουν εκπρόσωπο, με τη διαφορά ότι αυτές που είναι ψηλά θα έχουν μόνο έναν και αυτόν μέτριας δυναμικότητας: από

Ισπανία, Αγγλία, Γερμανία και Ιταλία που είναι στις θέσεις 1-4 θα μετέχει η 6η ομάδα του πρωταθλήματός τους (ή η κάτοχος του Λιγκ Καπ στην Αγγλία) και από την 5η Γαλλία, η 5η ομάδα του Σαμπιονά. Οι χώρες στις θέσεις 6-15 της περυσινής κατάταξης (Πορτογαλία, Ρωσία, Βέλγιο, Ουκρανία, Ολλανδία, Τουρκία, Αυστρία, Δανία, Σκωτία, Τσεχία) θα έχουν τις ομάδες που τερμάτισαν στην 3η και την 4η θέση στο πρωτάθλημά τους εκτός από τη χώρα στην 6η θέση, που θα έχει τον 4ο και τον 5ο. Θα υπάρχουν ισχυροί αντιπάλοι, δηλαδή, αλλά μικρότερης εμβέλειας αριθμητικά και ποιοτικά σε σχέση με τις ομάδες από τα ίδια πρωταθλήματα που αγωνίζονται στο Τσάμπιονς Λιγκ και το Γιουρόπα Λιγκ. Οι χώρες των θέσεων 16-50 θα έχουν

τρεις ομάδες στο Conference League και από δύο ομάδες οι χώρες 51-55.

Για να σχηματιστούν 8 όμιλοι των 4 ομάδων, θα διεξαχθούν τρεις προκριματικοί γύροι και ένας πλέι οφ, με τις ομάδες να μπαίνουν σταδιακά ανάλογα με την κατάταξη της χώρας τους. Εφτά ομάδες που θα αποκλειστούν στον 3ο προκριματικό του Γιουρόπα Λιγκ θα συνεχίσουν στα πλέι οφ του Conference League, ενώ οι 10 αποκλεισμένοι των πλέι οφ του Γιουρόπα Λιγκ, πάνε στους ομίλους του Conference League. Επίσης, οι 3οι των ομίλων του Γιουρόπα Λιγκ συνεχίζουν με διπλά παιχνίδια στο Conference League από τον Φεβρουάριο. Η βαθμολογική προμόδεση θα είναι η ίδια, ενώ μικρότερα αλλά σημαντικά θα είναι και τα έσοδα των ομάδων.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Χουάν Τρουγιόλς

Η απρόσμενη κατάσταση, από τα περιοριστικά μέτρα και γενικότερα όλα όσα άλλαξε στη ζωή μας η πανδημία του κορωνοϊού, σαφώς και επηρεάζουν την ψυχολογία όλων. Εδώ και αρκετό καιρό μάλιστα, οι επιστήμονες έχουν καταγράψει περιστατικά με σημαντική αλλαγή στον τρόπο συμπεριφοράς κάποιων ανθρώπων, συνεπεία της όλης κατάστασης με την πανδημία. Για σκληρά φάουλ σε γήπεδο ποδοσφαίρου, αλλά και επαναλαμβανόμενη αντιαθλητική συμπεριφορά, είναι αλήθεια πως δεν υπήρξε μέχρι τώρα αναφορά που να τα συνδέει με τον covid-19. Ο Χουάν Τρουγιόλς υποστήριξε πως επηρεασμένος από την πανδημία αντέδρασε με αντιαθλητικό τρόπο στο Τσέρνι. Ο ποδοσφαιριστής απολογήθηκε και απομένει η απόφαση της ΑΕΚ. Πολλές φορές, οι ικανές ή έτοιμες ομάδες για το πιο πάνω βήμα, φροντίζουν και από αυτές τις αποφάσεις...

Μάριος Ηλία

Ανεξαρτήτως της τελικής έκβασης στην προσπάθεια του Εθνικού για σωτηρία, ο Μάριος Ηλία έχει κερδίσει, με την παρουσία του στο φρενιό πρωτάθλημα, αρκετούς πόντους στην ποδοσφαιρική του αξία. Πριν από ένα χρό-

νο, χωρίς την ανάλογη με φέτος αγωνιστική παρουσία, το όνομα του μήκεια με μεταγραφικές λίστες. Σε ανάλογες και μάλλον περισσότερες λίστες βρίσκεται ξανά και σε περίπτωση θέσης, ενόψει της καλοκαιρινής περιόδου. Ανεπίσημα, οι πρώτες επαφές έχουν ήδη γίνει και το πιο πιθανό είναι πως ο νεαρός επιθετικός θα κληθεί να αποφασίσει έχοντας ενώπιόν του αξιολογικές προτάσεις. Σημειώστε, πως αν ο Εθνικός «πέσει» τα πράγματα γίνονται ευκολότερα για τους μνηστήρες...

Αξιολογή διεθνής παρουσία

Η Ομόνοια προκρίθηκε για πρώτη φορά στην ιστορία της σε ευρωπαϊκό όμιλο, αγωνίστηκε στον 5ο όμιλο του UEFA Europa League. Ο Κεραυνός έγινε η πρώτη κυπριακή ομάδα που προκρίθηκε στους ομίλους του Basketball Champions League (δευτέρη τη τάξει ευρωπαϊκή διοργάνωση). Το 2020, η ομάδα χάντμπολ της Ανόρθωσης προκρίθηκε στους «8» του EHF European Cup (τρίτη τη τάξει ευρωπαϊκή διοργάνωση), ενώ προηγείται αήττητη στο πρωτάθλημα της σεζόν 2020/21. Αυτές είναι οι τρεις ομάδες που διεκδικούν τον τίτλο της κορυφαίας ανδρικής ομάδας για το 2020 όπως επιλέχθηκαν μέσω των ψήφων των μελών

της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου (ΕΑΚ), στην ψηφοφορία που έγινε τον Ιανουάριο του 2021. Η 48η Γιορτή των Αρίστων της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου (ΕΑΚ), στην οποία θα τιμηθούν οι κορυφαίοι αθλητές, αθλήτριες και ομάδες του 2020, θα πραγματοποιηθεί στις 8 Απριλίου 2021, στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Μέσα από την πορεία αυτών των ομάδων αντικατοπτρίζεται μια πολύ αξιολογημένη διεθνής παρουσία του κυπριακού αθλητισμού μέσα στο απελθόν έτος.

Επίλεκτη Κατηγορία ΣΤΟΚ

Αυτό το Σαββατοκύριακο άρχισε και το πρωτάθλημα Γ Κατηγορίας. Μένει αυτό της Επίλεκτης Κατηγορίας ΣΤΟΚ. Αν αυτό δεν αρχίσει συντόμως είναι φυσικό να σκεφτεί κανείς ότι δεν θα ξαναρχίσει. Βέβαια ο πρόεδρος της ΚΟΠ Γιώργος Κούμας μίλησε για πρωτάθλημα ανάγκης. Ίσως πάμε σε κάποια...πατένια για να το τελειώσουμε. Συμπλήρωση πρώτου γύρου και μετά όμιλοι σε μονά ματς. Λέμε τώρα.

Λιγοστεύουν οι διαιτητές

Κάθε χρόνο το ίδιο και το αυτό. Η κατάσταση στη διαιτησία ούσα διαχρονικά προβληματική, κατά την περίοδο των πλέι οφ γίνεται ακόμη πιο προβληματική. Εκείνο που φέτος κάνει τα πράγματα ακόμη πιο άσχημα είναι το γεγονός ότι η αριθμητική δύναμη των διαιτητών που έχουν τη δυνατότητα να διαιτητεύουν παιχνίδια υψηλού βαθμού δυσκολίας μειώνεται συνεχώς. Γιατί δεν βγάζουμε διαιτητές; Είναι τεράστιο το θέμα. Είναι και διαταγμός εκ μέρους των ιδίων των ατόμων για προφανείς λόγους, αλλά και ο τρόπος προώθησης των. Πολλές φορές δεν προωθούνται οι κατάλληλοι.

νικά προβληματική, κατά την περίοδο των πλέι οφ γίνεται ακόμη πιο προβληματική. Εκείνο που φέτος κάνει τα πράγματα ακόμη πιο άσχημα είναι το γεγονός ότι η αριθμητική δύναμη των διαιτητών που έχουν τη δυνατότητα να διαιτητεύουν παιχνίδια υψηλού βαθμού δυσκολίας μειώνεται συνεχώς. Γιατί δεν βγάζουμε διαιτητές; Είναι τεράστιο το θέμα. Είναι και διαταγμός εκ μέρους των ιδίων των ατόμων για προφανείς λόγους, αλλά και ο τρόπος προώθησης των. Πολλές φορές δεν προωθούνται οι κατάλληλοι.

Πονεμένη ιστορία

«Διερωτώμαι» πώς άλλες καταγγελίες που έγιναν χρονικά μετά από την δική μου, έχουν προχωρήσει, ενώ η δική μου έμεινε στάσιμη». Αυτό δήλωσε, μεταξύ άλλων, η Άντρη Ελευθερίου. Ο φάκελος «σεξουαλική παρενόχληση στην Κύπρο» είναι μια πονεμένη ιστορία. Ανεξαρτήτως των δηλώσεων της αθλήτριας, εκείνο που επικρατεί επί του θέματος είναι δυσπιστία για την προθυμία των αρχών στη διερεύνηση των υποθέσεων και πεποίθηση ότι το κράτος δεν διαθέτει τους κατάλληλους μηχανισμούς για να προστατεύσει τα θύματα.

ΑΠΟΦΕΙΣ

Το λέμε θράσος

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Χρειάζεται τόλμη αδιάντροπη που καμιά φορά φλερτάρει την αναίδεια για να συμπεριφέρεται κανείς με θρασύτητα, προβαίνοντας σε δημόσιες τοποθετήσεις υπό το μανδύα του παράγοντα ή του πολιτικού προσώπου. Και στην Κύπρο του 2021, όπου οι εποπτικές-ελεγκτικές Αρχές, υπολείπονται ή που ο κώδικας αξιών της κοινωνίας βρίσκεται υπό κατάρρευση, το θράσος τείνει να γίνει χαρακτηριστικό πολλών συμπολιτών μας.

Παρατηρείς τέτοιου είδους συμπεριφορές, τουλάχιστον δημόσια, από άτομα που έχουν συσσωρεύσει γύρω τους εξουσία, που έχουν εδραιωθεί στο χώρο που δραστηριοποιούνται και που ποτέ δεν τέθηκαν προς των ευθυνών τους. Ούτε νομικά, ούτε και ηθικά. Ακριβώς, η ατιμωρησία ή η ανυπαρκτη κριτική προς τα λεγόμενα τους, τους δίνει το δικαίωμα να συμπεριφέρονται μ' έναν τρόπο άκρως εριστικό προς τον κόσμο και την κοινή γνώμη, θεωρώντας ότι κανείς και τίποτα δεν μπορεί να τους καταλογίσει ευθύνες, μάλλον παρασυρόμενοι από την αίσθηση ισχύος που, δικαίως ή αδικώς, νιώθουν. Γενικώς απουσιάζει από τις δημόσιες εμφανίσεις τους, αυτό που λέμε σεμνότητα ή ταπεινότητα. Και το έχουμε διαπιστώσει πολλάκις όσοι ασχολούμαστε με τα του κυπριακού ποδοσφαίρου, ότι κάποια δηλαδή άτομα δεν έχουν καμία αναστολή και δεν υπολογίζουν τίποτα και κανένα. Αγωνώντας δηλαδή την επικρατούσα αντίληψη, μη αντιλαμβανόμενοι ακόμη και το μέγεθός τους, ποδοσφαιρικά ή και κοινωνικά, δεν έχουν κανένα ενδιαφέρον στο να διεκδικήσουν πράγματα και καταστάσεις προς το δικό τους προσωπικό όφελος, αγνοώντας ή υποτιμώντας την κοινή γνώμη ή ακόμη και την εφαρμογή των κανόνων.

Αυτό ακριβώς το σκηνικό ζούμε και βιώνουμε τις τελευταίες ημέρες, παρακολουθώντας παράγοντες του κυπριακού ποδοσφαίρου, να απειλούν «θεούς και δαίμονες» ή να επιχειρηματολογούν χωρίς κανένα λογικό υπόβαθρο περί της απαίτησής τους να παραμείνουν οι ομάδες; Ν' αναστραφεί δηλαδή η απόφαση που πάρθηκε με βάση τους κανόνες της ΚΟΠ μόλις πριν λίγες εβδομάδες και που οι ίδιοι δεσμεύτηκαν να εφαρμόσουν πριν ακόμη ξεκινήσει το πρωτάθλημα. Με λίγα λόγια, ν' ακυρώσουν κάθε νόμιμη διαδικασία που ακολουθήθηκε και κυρίως να γράψουν στα παλιά τους τα παπούτσια την συντριπτική πλειοψηφία των φιλάθλων του νησιού. Να μπει κανείς στην διαδικασία ν' απαντήσει στα επιχειρήματά τους έτσι όπως διαμορφώνονται μέσα από τα λεγόμενά τους, αλλά θα θέσει τον εαυτό του σε μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία αφού η λογική απουσιάζει καθολικά από την όλη διαδικασία. Άμα όμως τους ακούω, να πουλάνε τσαμπουκά, να υπερεκτιμούν τις δυνατότητές τους και να βάζουν σε δεύτερη μοίρα σδιήπτες δεν έχει να κάνει με το να φέρουν τους, δεν έχεις πολλές επιλογές από να τεθείς ενώπιον αυτού που λέμε: θράσος.

Χαμένο (προ πολλού) παιχνίδι...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑ

Πέσαμε από τα σύννεφα! Αξιωματούχοι της ΚΟΠ διαπιστώνουν ανεπάρκεια στις τάξεις της κυπριακής διαιτησίας, ενώ κάποιοι προχωρούν και ένα βήμα πάρα κάτω, θέτοντας θέμα αμεροληψίας των κυπρίων διαιτητών! Καταγγέλλουν τα κακά της κυπριακής διαιτησίας και τονίζουν την ανάγκη λήψης μέτρων χθες. Μόνο που χθες, προχθές και για να μην το κουράζουμε εδώ και χρόνια, οι ίδιοι αυτοί παράγοντες, βρίσκονται στις ίδιες θέσεις, με τα ίδια αξιώματα και τη δυνατότητα λήψης

σημαντικών αποφάσεων. Αυτοί που σήμερα ή κατά καιρούς φωνάζουν και αναλόγως ποια ή ποιες ομάδες βρίσκονται στην πλευρά του διαμαρτυρούμενου – αδικημένου, οι ίδιοι θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση της κατάστασης στη λύση του προβλήματος. Σε ποιους άραγε καταγγέλλουν τα κακώς έχοντα της διαιτησίας και κυρίως από ποιους περιμένουν να παρέμβουν;

Σημαντική επίσης και η διαπίστωση των τελευταίων ημερών, από πλευράς αξιωματούχων της ΚΟΠ, πως ο αριθμός των έμπειρων διαιτητών ή γενικότερα των διαιτητών πρώτης κατηγορίας έχει σμικρυνθεί επικίνδυνα. Λες και φρενιό είναι το φαινόμενο, λες και πέσει άλλα ονόματα διαιτητών διαβάζαμε στους ορισμούς της κάθε αγωνιστικής. Εδώ και χρόνια η ΚΟΠ προσλαμβάνει ξένο Αρχιδιαιτητή. Από κανενός τη σπείρα δεν είδαμε σημαντική διαφοροποίηση στην ανάδειξη και προώθηση νέων ικανών διαιτητών. Το Μάρτιο του 2018, με την ανάληψη της προεδρίας της ΚΟΠ ο Γιώργος Κούμας αναφέρθηκε στην ανάγκη για νέο αίμα στο χώρο της κυπριακής διαιτησίας και αποκάλυψε πως επεξεργάζοταν σχέδιο για τη δημιουργία Ακαδημίας Διαιτητών στα πρότυπα προηγμένων ποδοσφαιρικά χωρών αλλά και την εισαγωγή του θεσμού του μη-επαγγελματισμού στο χώρο της διαιτησίας. Τρία χρόνια μετά και με βάση την τωρινή κατάσταση στο χώρο, λογικά η επεξεργασία ακόμη συνεχίζεται...

Υπάρχει θάλασσα και αποφασιστικότητα; Υπάρχει πραγματική βούληση για τομές και σημαντικές αποφάσεις για την κυπριακή διαιτησία; Από τη μέχρι σήμερα πορεία των γεγονότων, από τη διαπίστωση πως τα πλείστα προβλήματα διαχρονικά είναι, η απάντηση είναι ξεκάθαρη και είναι όχι! Φθάνοντας και φέτος σε οριακό σημείο, ακόμη και με τη σημαντική βοήθεια του VAR, η ΚΟΠ... αφιέρωσε μια ολόκληρη συνεδρία της Εκτελεστικής της Επιτροπής για θέματα διαιτησίας και έστειλε το ξεκάθαρο μήνυμα προς όλους πως παρακολουθεί την κατάσταση στη διαιτησία και λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ομαλή συνέχιση και ολοκλήρωση των διοργανώσεων. Να ανησυχήσουμε μήπως περισσότερο;

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
2,76%

Χ.Α.
4,11%

Dow Jones
1,13%

Nasdaq
-2,72%

Nikkei
-1,64%

Dax
1,28%

FTSE 100
0,02%

ΔΑΝΙΑ
Αρνητικά επιτόκια και για καταθέσεις έως 16.000 δολ. Σελ. 9

Πετρέλαιο
4,68%

€/δ
-0,93%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Με εκτροχιασμό απειλείται η Eurostar

Οι ημέρες δόξης για την Eurostar φαίνεται να έχουν τελειώσει με την πτώση κατά 95% της επιβατικής κίνησης. Η επιβίωση της διακυβεύεται, εάν δεν στηριχθεί οικονομικά. Ενώ μετέφερε έως και 30.000 επιβάτες ημερησίως, μετά δυσκολίας σήμερα φθάνουν τους 500 λόγω της πανδημίας. Σελ. 11

ΤΟ 2020

Ρεκόρ πληρωμών με πλαστικό χρήμα

Η πανδημία ενίσχυσε τη χρήση πλαστικού χρήματος. Ακόμα και για τις πιο μικρές πληρωμές, χρησιμοποιούμε πιστωτική ή χρεωστική κάρτα. Τα στοιχεία της JCC καταγράφουν εκτόξευση των συναλλαγών και του πλαστικού τζίρου το 2020 συγκεκριμένα για fast food και περίπτερα. Σελ. 5

ΕΛΛΑΔΑ

Η πανδημία «πάγωσε» τη ζήτηση για ακίνητα

Μειωμένος όγκος αγοραπωλησιών, αύξηση του αποθέματος των απούλων ακινήτων, εκτόξευση των προς ενοικίαση διαμερισμάτων και κατοικιών και σταθεροποίηση των τιμών πώλησης χαρακτηρίζουν την αγορά κατοικίας σήμερα. Πρόκειται για μια σαφή επιδείνωση των συνθηκών σε σχέση με πριν από ένα χρόνο, με την πανδημία να έχει επιδράσει αρνητικά στη ζήτηση. Σελ. 12

Η πανδημία αύξησε τα στεγαστικά δάνεια

Το πρόγραμμα επιδότησης των επιτοκίων επέδρασε θετικά στην επιθυμία για ιδιόκτητο σπίτι

Η πανδημία, σε συνδυασμό με το πρόγραμμα επιδότησης επιτοκίων για στεγαστικούς σκοπούς, αύξησε το ενδιαφέρον των κυρίων για απόκτηση ιδιόκτητης κατοικίας. Μεγάλος κερδισμένος είναι σύμφωνα με παράγοντες

της αγοράς η Λευκωσία, λιγότερο η Λεμεσός και ακολουθεί η Λάρνακα. Στη Λευκωσία, οι πολίτες έχουν στραφεί στην αγορά διαμερισμάτων και «λογικής» αξίας οικιών, μέχρι 300.000 ευρώ. Τα ποσοστά του δανεισμού για στε-

γαστικούς σκοπούς αναμένεται στο επόμενο διάστημα να αυξηθούν ακόμα περισσότερο, αφού εκτός από την παράταση του σχεδίου για μέχρι και το τέλος του 2021, το κράτος αύξησε και το ανώτατο ποσό του δανείου

από 300.000 ευρώ σε 400.000. Πλέον, το συνολικό ποσό ανώτατης επιδότησης ανέρχεται στις 24.000 ευρώ. Σύμφωνα με στοιχεία, μέχρι το τέλος του 2020, ο συνολικός αριθμός στεγαστικών δανείων ανήλθε σε 2.237, που

αφορά συνολικό ποσό δανείων (ποσό σύμβασης δανείου) περίπου 301 εκατ. ευρώ και μέσο επιτόκιο 1,67%. Σε αντίθεση με τα στεγαστικά, το ενδιαφέρον για επιχειρηματικά δάνεια υπήρξε χαμηλό. Σελ. 3

Το Δουβλίνο πήρε τα σκήπτρα από το Λονδίνο

Το Δουβλίνο είναι η ευρωπαϊκή μητρόπολη που προτιμούν στην πλειονότητά τους οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού κλάδου ως έδρα για τη μεταγκατάστασή τους εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης τώρα που αποχωρούν ή έχουν ήδη αποχωρήσει από το Λονδίνο εξαιτίας του Brexit. Το συμπέρασμα προκύπτει από την τελευταία έρευνα της Ernst&Young, που μελέτησε ενημερωτικά δελτία και ανακοινώσεις 222 εταιρειών του χρηματοπιστωτικού κλάδου μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου. Τριάντα έξι εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών έχουν ήδη μετακομίσει ή ετοιμάζουν άμεσα τη μεταγκατάστασή τους στην πρωτεύουσα της Ιρλανδίας. Σελ. 10

Με νέα πλάνα κινούνται τώρα οι υπεραγορές

Η πανδημία φέρνει αλλαγές

Οι υπεραγορές αφήνουν πίσω τις επεκτάσεις και προσαρμόζουν τα πλάνα τους στη βάση των νέων δεδομένων και αναγκών της αγοράς. Η υπεραγορά ΑΛΦΑΜΕΓΑ έχει προχωρήσει σε επενδύσεις 1 εκατ. για το e-commerce. Οι υπεραγορές Παπαντωνίου προσφέρουν στους καταναλωτές την υπηρεσία Easy Pay. Επέκταση δικτύου σε τέσσερα νέα σημεία προγραμματίζουν οι υπεραγορές Lidl. Σελ. 4

Αύξηση ενοικίων για τα γραφεία πρώτης κλάσης

Μικρή μείωση για σπίτια

Μείωση ενοικίου της τάξης του 5% ή σε μερικές περιπτώσεις και 10%, αλλά όχι παραπάνω σημείωσαν τα ενοίκια για διαμερίσματα και σπίτια. Μικρή μείωση παρατηρείται σε μικρά καταστήματα καθώς και σε γραφεία «δευτέρης διαλογής», και σε μικρούς χώρους. Αντιθέτως για τα γραφεία «πρώτης κλάσης» (καλής ποιότητας) τα ενοίκια έχουν αυξηθεί. Σελ. 3

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ALFRED KAMMER* και LAURA PAPI**

Η στήριξη των επιχειρήσεων πρέπει να συνεχιστεί

Στις αρχές του 2021 μεγάλο τμήμα της Ευρώπης δέχθηκε πλήγμα με τα νέα περιοριστικά μέτρα λόγω της πανδημίας και της αδύναμης οικονομικής δραστηριότητας, όταν παράλληλα ξεκίνησε το εμβολιαστικό πρόγραμμα. Αν και το πότε θα σημάνει το τέλος της πανδημίας παραμένει ένας αγώνας δρόμου μεταξύ του κορωνοϊού και των εμβολίων, υπάρχει τώρα φως στην άκρη του τούνελ. Ταυτόχρονα τα κρατικά προγράμματα στήριξης αποδείχθηκαν πολύ επιτυχημένα. Από τη μία υπήρχε το τεράστιο άχθος της απώλειας ανθρώπινων ζωών, ενώ από την άλλη τα εν λόγω υποστηρικτικά μέτρα προσέφεραν ζωτικά στήριξη, διατηρώντας τη δομή της οικονομίας και τα εισοδήματα των εργαζομένων.

Η μαζική παρέμβαση των κυβερνήσεων διέσωσε άπειρες ευρωπαϊκές εταιρείες, οι οποίες αντιπροσωπεύουν πάνω από 30 εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Ωστόσο, ενόσω παρατείνεται η διάρκεια της πανδημίας και οι πρωτοβουλίες φτάνουν στο τέλος τους, όπως, λόγω χάριν, η αναστολή στην αποπληρωμή δανείων, οι πτωχεύσεις θα μπορούσαν να πληθύνουν, οδηγώντας σε άνοδο της ανεργίας και αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σε πρόσφατη μελέτη του ΔΝΤ, η οποία καλύπτει 26 ευρωπαϊκές χώρες (εκ των οποίων 21 είναι μέλη της Ε.Ε.), καταδεικνύεται ότι άνευ μέτρων στήριξης το ποσοστό των εταιρειών χωρίς ρευστότητα θα είχε υπερδιπλασια-

στέι και εκείνο των αφερέγγυων θα είχε σχεδόν διπλασιαστεί έως τα τέλη του 2020. Μέχρι στιγμής, η κρατική αρωγή κάλυψε το 60% των αναγκών ρευστότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, αλλά μόνο το 30% των ελλείψεων σε ίδια κεφάλαια (είναι ο βαθμός, στο οποίο το χρέος των εταιρειών υπερβαίνει τα περιουσιακά στοιχεία). Ακόμη και με τέτοιας κλίμακας βοήθεια, το ποσοστό των

αφερέγγυων επιχειρήσεων επί του συνολικού εκτιμάται πως αυξήθηκε κατά 6 ποσοστιαίες μονάδες. Χωρίς πρόσθετη υποστήριξη, περίπου 15 εκατομμύρια θέσεις εργασίας διακυβεύονται, ενώ φαίνεται πως θα χρειαστεί 2%-3% του ΑΕΠ για να καλυφθούν οι ελλείψεις και να έχουν επαρκή ίδια κεφάλαια οι επιχειρήσεις. Οι αρμόδιοι πολιτικοί θα πρέπει να μεταποτίσουν την εστίαση από την ενίσχυση της ρευστότητας, που αυξάνει το χρέος, σε τόνωση των ιδίων κεφαλαίων για εταιρείες με προοπτικές βιωσιμότητας μετά την πανδημία. Μεμονωμένες χώρες έρχονται με καινοτόμες προτάσεις, αλλά δυσκολεύονται στην εφαρμογή. Η συμμετοχή τραπεζών, οι οποίες γνωρίζουν τους πελάτες τους και

αξιολογούν τακτικά τα επιχειρηματικά τους σχέδια, μπορεί να βοηθήσει, όπως και η παροχή κινήτρων σε ιδιώτες. Τέλος, στη Γαλλία προτείνονται συμμετοχικά δάνεια μειωμένης εξασφάλισης, όπου κεντρικό ρόλο έχουν οι τράπεζες για την επιλογή βιώσιμων εταιρειών και τη διατήρηση μεριδίου αυτών των δανείων στα βιβλία τους, ενώ στην Ιταλία το πρόγραμμα μικρομεσαίων επιχειρήσεων δίνει φορολογικά κίνητρα σε ιδιώτες για χορήγηση κεφαλαίων, ενώ η κρατική συμμετοχή δεν ξεπερνά ένα πολύ μικρό ποσοστό επ' αυτών.

* Ο κ. Alfred Kammer είναι διευθυντής Ευρωπαϊκού Τμήματος του ΔΝΤ.
** Η κ. Laura Papi είναι αναπληρώτρια διευθύντρια του ΔΝΤ.

Απόδοση δεκαετιών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,39%	-0,03%
Γερμανία	-0,31%	-0,09%
Γαλλία	-0,05%	-0,05%
Ιταλία	0,74%	0,06%
Ισπανία	0,37%	0,10%
Ιρλανδία	0,05%	0,13%
Ελλάδα	0,96%	-0,16%
Ην. Βασίλειο	0,72%	-0,06%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Scale-up

Στηρίζουμε τις νεοφυείς επιχειρήσεις για να επιταχύνουν την ανάπτυξή τους

Μάθετε περισσότερα και δηλώστε το ενδιαφέρον σας. www.pwc.com.cy/scale-up

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΛΙΤΗ

Δύο κράτη σε συσκευασία ενός

Δύο κόσμοι, ο ένας εφάπτεται στον άλλο, κι όμως καθένας είναι έτη φωτός μακριά από τον άλλο.

Ενας κόσμος, υπόδειγμα καλής λειτουργίας, το κρατικό σύστημα εμβολιασμού – ένας μηχανισμός που, αν υπήρχαν επαρκείς ποσότητες εμβολίων, αντί για 35.000 θα μπορούσε να κάνει 100.000 εμβόλια/μέρα.

Όσοι εμβολιάζονται έχουν να πουν μόνο καλά λόγια για την ευγένεια και την αποτελεσματικότητα με την οποία εξυπηρετούνται, ο μηχανισμός δουλεύει εξαιρετικά όχι μόνο συγκριτικά με το γενικό

που κάνουν εξαιρετική δουλειά, τον αθόρυβο γενικό γραμματέα Μάριο Θεμιστοκλέους που ακούραστα διευθύνει με επιμέλεια όλο το σύστημα, τον ταξίαρχο Περρή του ΣΕΜ που διαχειρίζεται με ευφυΐα και αποτελεσματικά τα logistics, την πρωτότυπη δουλειά που έκανε ο Κυρ. Πιερρακάκης με τους ανθρώπους του και συνεχίζει να κάνει ο επί των συστημάτων πληροφορικής γενικός γραμματέας του, Δημ. Αναγνωστόπουλος. Ολοι μαζί, είναι δεν είναι 40 άνθρωποι αυτοί που πρωτοστατούν. Αξίζουν συγχαρητήρια.

Ο άλλος κόσμος, υπόδειγμα προς αποφυγή, ήταν το κρατικό σύστημα αντιμετώπισης της κακοκαιρίας που έπληξε την Αττική. Βεβαίως, η νιονόπτωση ήταν ακραία, βεβαίως η κατάσταση του δικτύου διανομής ήταν αποτέλεσμα δεκαετιών αμέλειας και διαχρονικής αδιαφορίας των διοικήσεων της ΔΕΗ (για αυτό τα δίκτυα μεταφοράς και διανομής γίνονται εμπρηστές δασών τα καλοκαίρια και καταρρέουν τους χειμώνες...) αλλά δεν μιλώ για αυτά. Μιλώ για την απουσία υπεύθυνων δράσης την ώρα της κρίσης.

(α) Για την προετοιμασία που δεν έγινε.

(β) Για όσα απαράδεκτα έγιναν στη διάρκεια της κρίσης: Τη διοίκηση της ΔΕΗ που κρυβόταν και ως ανεύθυνος άρχων παρέπεμπε τα μέσα ενημέρωσης στην... θυγατρική της, τον ΔΕΔΔΗΕ. Και για τον αρμόδιο υφυπουργό Πολιτικής Προστασίας, που ενώ είχε την πρώτη ευθύνη για τον συντονισμό όλων των φορέων και των δυνάμεων, είχε προτιμήσει να εξαφανιστεί – σε αντίθεση με τον υπουργό Ενέργειας που έδινε το «παρών». Και

(γ) Για τη μετά-την-κακοκαιρία-ανεμελιά: Σήμερα, υπάρχει κάποιος υπεύθυνος, κλαδεύει κάποιος κλαδιά ή κόβει δένδρα που απειλούν το δίκτυο; Όχι. Ο γέγονε γέγονε, περασμένα ξεχασμένα – μέχρι την επόμενη κακοκαιρία... Είναι δύο κράτη σε συσκευασία ενός. Το ένα διευθύνεται από δημόσιους λειτουργούς. Το άλλο είναι το παραδοσιακό λάφυρο της εξουσίας.

kallitskostas@yahoo.com

Το ένα διευθύνεται από δημόσιους λειτουργούς. Το άλλο είναι το παραδοσιακό λάφυρο της εξουσίας.

επίπεδο των κρατικών υπηρεσιών αλλά και με τις υπηρεσίες άλλων, ανεπτυγμένων κρατών.

Στα καθ' ημάς, το κράτος σπεύδει να εξυπηρετήσει τον πολίτη αντί να ψάχνει ο πολίτης να βρει άκρη με το κράτος – σύστημα που προσπάθησαν αλλά δεν μπόρεσαν να εγκαταστήσουν οι υπηρεσίες των ΗΠΑ παρότι ζόδεψαν 47 εκατ. δολάρια για να το πετύχουν. Επίσης, στα καθ' ημάς το πιστοποιητικό εμβολιασμού εκδίδεται αυτόματα, χωρίς να πρέπει ο πολίτης να τρέχει να το βγάλει από τις υπηρεσίες, όπως π.χ. γίνεται στη Βρετανία – όπου, μάλιστα, το εκδίδουν χειρόγραφα.

Πού οφείλεται αυτό το «θαύμα»; Στο γεγονός ότι το σύστημα δουλεύει με πρακτικό πνεύμα (αναζητεί λύσεις αντί να φλυαρεί ότι το πρόβλημα δόθηκε είναι άλυτο...), ακούραστα, με ευρηματικότητα που θα ζήλευσαν πάμπολλες ιδιωτικές εταιρείες και με αίσθημα ευθύνης – έχει την απόλυτη ιδιοκτησία της αποστολής του, το έργο είναι δικό του, ή θα το κάνει ή δεν θα γίνει.

Κι αυτό οφείλεται στους ανθρώπους του: Ξεχωρίζω την ομάδα των αποσπασμένων στελεχών της PwC

ΔΗΚΤΗΣ

Πειρασμός

Πρέπει να αποφύγουμε τον πειρασμό να θεωρήσουμε ότι το τέλος της πανδημίας θα σημάνει και το τέλος των προβλημάτων στις οικονομίες της Ευρώπης, σημειώνει η ΕΚΤ. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των οικονομολόγων της Φρανκφούρτης, το 2021 θα είναι ακόμη ένας χρόνος πανδημίας και τα προβλήματα στις οικονομίες θα συνεχίσουν να ταλαινίζουν τους πολίτες. Οι μεγαλύτερες προκλήσεις που αναμένονται στην οικονομία για το άμεσο μέλλον θα είναι η κάλυψη των προβλημάτων για επανεκκίνηση των οικονομιών και η δυσκολία ανάκαμψης των τιμών. Ανησυχία, όμως, προκαλεί και η καταναλωτική συμπεριφορά των Ευρωπαίων πολιτών μετά που θα χαλαρώσουν τα περιοριστικά μέτρα αφού εκφράζονται φόβοι ότι η άνοδος που ίσως παρατηρηθεί θα είναι παροδική και το νέο σημείο ισορροπίας θα είναι χαμηλότερο σε σχέση με τα επίπεδα πριν την εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης.

Ιστορικές ζημιές

Ζημιές ρεκόρ ανακοίνωσε η Lufthansa, αγγίζοντας τα €6,7 δισ. σε σχέση με κέρδος €1,9 δισ. ένα χρόνο πριν. Ο χρόνος της πανδημίας, σύμφωνα με τον CEO της εταιρείας, υπήρξε η πιο δύσκολη χρονιά στην ιστορία του γερμανικού αερομεταφορέα. Η εταιρεία έλαβε εντός του προηγούμενου έτους κρατική στήριξη ύψους €9 δισ. καθιστώντας τη γερμανική κυβέρνηση τον μεγαλύτερο μέτοχο στην αερογραμμή. Η εταιρεία προγραμματίζει επανένταξη πτήσεων το καλοκαίρι με 33 προορισμούς εξωτερικού συμπεριλαμβανομένων τουριστικών προορισμών όπως είναι η Ελλάδα, η Καραϊβική και οι Κανάριοι Νήσοι. Η χρονιά, πάντως, χαρακτηρίζεται δύσκολη ενώ ζημιές αναμένονται και για το 2021.

Μπλόκο εξαγωγών

Η Ιταλία γίνεται η πρώτη χώρα που εφαρμόζει τους νέους ευρωπαϊκούς κανονισμούς που της επιτρέπουν να σταματήσει τις εξαγωγές εμβολίων από εταιρείες που δεν έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους προς την ΕΕ. Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορά φορτίο 250.000 δόσεων του εμβολίου της AstraZeneca με προορισμό την Αυστραλία. Την απόφαση των Ιταλικών αρχών στήριξε σύμφωνα με πληροφορίες και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Υπενθυμίζουμε ότι η AstraZeneca έχει ενημερώσει την Ευρώπη ότι μέχρι το τέλος αυτού του μήνα που σηματοδοτεί και το τέλος του πρώτου τριμήνου, οι παραδόσεις θα περιοριστούν στο 40% της συμφωνίας που έχουν οι δυο πλευρές, δηλαδή θα παραδοθούν 40 εκατομμύρια αντί των 100 εκατομμυρίων δόσεων που αναμένονταν.

Στα σχολεία στρέφεται η προσοχή για διατήρηση και διεύρυνση των χαλαρώσεων και σε άλλους οικονομικούς κλάδους.

Sputnik v

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων θα ξεκινήσει την εξέταση του ρωσικού εμβολίου sputnik v σε μια προσπάθεια εντατικοποίησης του προγράμματος εμβολιασμών στην Ευρώπη. Η απόφαση λήφθηκε μετά από πληροφορίες ότι αρκετές ευρωπαϊκές χώρες θα προχωρήσουν σε

παραγγελίες για το ρωσικό εμβόλιο, παρακάμπτοντας τις ευρωπαϊκές διαδικασίες εγκρίσεων και παραγγελιών. Ήδη χώρες όπως η Ουγγαρία και η Σλοβακία έχουν παραγγείλει το συγκεκριμένο εμβόλιο ενώ η Αυστρία και η Τσεχία εξετάζουν την πιθανότητα να προχωρήσουν σε παραγγελίες. Αξίζει πάντως να σημειωθεί η δημόσια απορία που εξέφρασε η Πρόεδρος της Κομισιόν όσον αφορά στην πρόθεση της Ρωσίας να προσφέρει ένα σημαντικό αριθμό εμβολίων στην Ευρώπη, ενώ τα επίπεδα εμβολιασμών στον ρωσικό πληθυσμό είναι χαμηλά.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Κυκλική Ανεργία

Η κυκλική ανεργία αναφέρεται στο είδος ανεργίας το οποίο οφείλεται στη μειωμένη συνολική ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών σε μια οικονομία. Η ανεπαρκής αυτή ζήτηση είναι αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, οικονομικής ύφεσης που συνεπάγεται επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας. Η αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού λόγω ανεπαρκούς ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών οδηγεί στη δημιουργία κυκλικής ανεργίας.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Κομβική στιγμή

Η amazon παρουσίασε στο λονδρέζικο κοινό την βδομάδα που μας πέρασε το πρώτο σουπερμάρκετ χωρίς ταμειακές μηχανές. Ο επισκέπτες καλούνται να ενεργοποιήσουν συγκεκριμένη εφαρμογή στο κινητό τους κατά την είσοδό τους στην υπεραγορά, προκειμένου να μπορέσουν να σαρώσουν τους κωδικούς των προϊόντων που θα αφαιρέσουν από τα ράφια και για τα οποία θα χρεωθούν κατά τη έξοδό τους. Σύμφωνα με αναλυτές, η φυσική παρουσία καταστημάτων της amazon για πρώτη φορά θα βοηθήσει την εταιρεία να ξεπεράσει το πρόβλημα με τα αυξημένα μεταφορικά έξοδα και τα πρακτικά προβλήματα στις επιστροφές προϊόντων. Τα προβλήματα ιδιωτικότητας που εντοπίζονται από το συγκεκριμένο επιχειρηματικό μοντέλο παραμερίστηκαν και τη θέση τους σύντομα έλαβαν σχόλια όπως «κομβική στιγμή» στην ιστορία του λιανεμπορίου.

Ελλειμματική προσοχή και υπερκινητικότητα

Χιλιάδες παιδιά στις ΗΠΑ υποβάλλονται σε εξετάσεις τον τελευταίο καιρό προκειμένου να διαπιστωθεί αν πάσχουν από διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας (ADHD). Παιδιάτροι και ψυχολόγοι περιγράφουν την παράλληλη υγειονομική κρίση που μαστιάζει τους ανηλίκους και χαρακτηρίζεται από επιδείνωση των σχολικών επιδόσεων και έλλειψη προσοχής.

Οι ειδικοί, ταυτόχρονα, αποκαλύπτουν την κλίμακα των προσπαθειών που καταβάλλουν οι γονείς προκειμένου να βοηθήσουν τα παιδιά τους, κατακλύζοντας την εξειδικευμένη τηλεφωνική γραμμή με ερωτήσεις. Όπως ήταν αναμενόμενο, κατακόρυφη αύξηση εμφανίζουν οι διαγνώσεις και η συνταγογράφηση σκευασμάτων. Ο δρ Μέλβιν Οστς, της Αμερικανικής Εταιρείας Παιδικής και Εφηβικής Ψυχιατρικής, τονίζει ότι η πανδημία υπήρξε ο καταλύτης που έκανε πολλές οικογένειες να αναζητήσουν βοήθεια. Το άγχος για την εξέλιξη της υγειονομικής κρίσης, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και η κοινωνική απομόνωση δημιουργήσαν ιδανικές συνθήκες για τη διάσπαση της προσοχής των μαθητών. Οι ειδικοί, ωστόσο, προειδοποιούν ότι παρά την εκδήλωση συμπτωμάτων σε κάποια παιδιά, που ίσως να υποδεικνύουν τη διαταραχή, πριν από την οριστική διάγνωση θα πρέπει να αποκλειστεί κάθε άλλη ψυχοπαθολογία που θα μπορούσε να συνδέεται με τις ειδικές συνθήκες που ζούμε. «Οι γονείς και οι παιδιάτροι δεν πρέπει απλώς να καταγράφουν όσα συμπτώματα συνάδουν με την ADHD, αλλά να ερευνήσουν το ιατρικό ιστορικό του παιδιού και να προχωρήσουν σε διαφορική διάγνωση, ώστε να είναι απόλυτως βέβαιο ότι το παιδί που θα λάβει φάρμακα πάσχει όντως από τη διαταραχή», επισημαίνει ο δρ Άρθουρ Λαβίν, παιδίατρος και μέλος επιτροπής της Αμερικανικής Εταιρείας Παιδικής και Εφηβικής Ψυχιατρικής.

Η ανοικτή γραμμή για τη διαταραχή, την

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μία από τις αιτίες για τη διάσπαση της προσοχής των μαθητών.

Μια παράλληλη υγειονομική κρίση μαστιάζει τους ανηλίκους, οδηγώντας σε επιδείνωση των σχολικών επιδόσεών τους.

οποία διαχειρίζεται η ΜΚΟ CHADD (παιδιά και ενήλικες με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής/υπερκινητικότητας) καταγράφει αύξηση των κλήσεων από την αρχή της πανδημίας κατά 62%, ενώ από το 2019 η επισκεψιμότητα στην ιστοσελίδα της αυξήθηκε κατά 77%.

Οι διαγνώσεις της διαταραχής σε παιδιά ηλικίας 13 έως 17 ετών αυξήθηκαν κατά 67% από τις 9 έως τις 30 Μαρτίου. Οι ειδικοί αποδίδουν την αύξηση σε πολλούς παράγοντες, όπως την έλλειψη δομής και ρουτίνας στην καθημερινότητα και στο γεγονός ότι πλέον οι γονείς αντιλαμβάνονται περισσότερο τα προβλήματα των παιδιών τους κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

Υπογονιμότητα και ατμοσφαιρική ρύπανση

Η έκθεση στην ατμοσφαιρική ρύπανση αυξάνει σημαντικά την υπογονιμότητα, σύμφωνα με μελέτη που εξέτασε τον κίνδυνο της ατμοσφαιρικής ρύπανσης για τον γενικό πληθυσμό.

Η ανάλυση επί 18.000 ζευγαριών στην Κίνα διαπίστωσε ότι όσοι εκτίθενται σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα ρύπανσης μικρών σωματιδίων έχουν κατά 20% μεγαλύτερο κίνδυνο υπογονιμότητας, την οποία οι επιστήμονες όρισαν ως αναπαραξία εγκυμοσύνης μέσα σε ένα έτος προσπάθειας. Η έρευνα δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Environment International» και βασίστηκε σε δεδομένα από συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια των ζευγαριών που συμμετείχαν.

Η μελέτη δεν επέτρεψε στους επιστήμονες να προσδιορίσουν πώς η ατμοσφαιρική ρύπανση μπορεί να βλάψει τη γονιμότητα, αλλά είναι γνωστό ότι τα σωματίδια της ρύπανσης προκαλούν φλεγμονές, γεγονός που θα μπορούσε να βλάψει την παραγωγή ωαρίων και σπέρματος. Μια άλλη πρόσφατη μελέτη σε δείγμα 600 γυναικών σε κλινική στείρωση στις ΗΠΑ διαπίστωσε ότι η αυξημένη έκθεση στην ατμοσφαιρική ρύπανση συσχετίζεται με μικρότερο αριθμό ωαρίων στις ωθήκες.

Η υπογονιμότητα επηρεάζει εκατομμύρια ζευγάρια παγκοσμίως, αλλά δεν υπάρχουν επαρκείς έρευνες σχετικά με τις επιπτώσεις που φέρει η ατμοσφαιρική ρύπανση. Ωστόσο, ο μολυσμένος αέρας είναι γνωστό ότι αυξάνει τον κίνδυνο άλλων πτυχών της αναπαραγωγής, συμπεριλαμβανομένου του πρόωπου τοκετού και του χαμηλού βάρους του νεογνού. Τα κοινά επίπεδα διοξειδίου του αζώτου είναι τόσο επικίνδυνα όσο το κάπνισμα, καθώς αυξάνουν τον κίνδυνο αποβολής

Η έρευνα βασίστηκε σε δεδομένα από συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια 18.000 ζευγαριών Κινέζων που συμμετείχαν σε αυτή.

και έχουν βρεθεί σωματίδια ρύπανσης στην πλευρά του πλακούντα που αγγίζει το έμβρυο.

Προηγούμενες μελέτες παρείχαν μεικτά αποτελέσματα, αλλά βασίστηκαν σε μη στεία ζευγάρια ή διεξήχθησαν σε κλινικές στείρωσης. «Τα δείγματα της μελέτης μας ελήφθησαν από τον γενικό πληθυσμό, άρα τα ευρήματά μας μπορεί να είναι πιο γενικευμένα», δήλωσε ο Τσιν Λι από το Κέντρο Αναπαραγωγικής Ιατρικής στο Τρίτο Νοσοκομείο του Πανεπιστημίου του Πεκίνου, ο οποίος ηγήθηκε της έρευνας.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι γυναίκες που εκτέθηκαν σε ρύπανση κατά 10 μικρογραμμάρια ανά κυβικό μέτρο υψηλότερη σε σχέση με τον μέσον όρο επί έναν χρόνο διέτρεχαν 20% μεγαλύτερο κίνδυνο υπογονιμότητας. Το μέσο επίπεδο ρύπανσης για τα κινεζικά ζευγάρια ήταν 57 μικρογραμμάρια ανά κυβικό μέτρο

ενώ, ενδεικτικά, στο Λονδίνο ο μέσος όρος είναι περίπου στα 13. Επίσης, το ποσοστό γυναικών που δεν έμειναν έγκυοι έπειτα από 12 μήνες δοκιμής αυξήθηκε από 15% σε 26%, συγκρίνοντας εκείνες που εκτίθενται σε χαμηλότερη ρύπανση με γυναίκες που εκτίθενται σε υψηλότερη. Οι ερευνητές έλαβαν υπόψη και άλλους παράγοντες, όπως ηλικία, βάρος, εισόδημα, κάπνισμα, κατανάλωση αλκοόλ και επίπεδα άσκησης.

«Το μέγεθος των επιπτώσεων που παρατηρούν φαίνεται να είναι πολύ υψηλό, κάτι ανησυχητικό εφόσον προκύψει και σε μελλοντικές έρευνες, ιδίως σε περιβάλλοντα χαμηλής ρύπανσης», δήλωσε ο Τομ Κλέμντς, του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου. Τα επίπεδα ρύπανσης στην Κίνα είναι σχετικά υψηλά, προσέθεσε, αλλά έχουν αναφερθεί επιβλαβείς επιπτώσεις στην αναπαραγωγή και σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

Δεν νόσησε η ιδιοκατοίκηση από τον ιό

Αποδίδει τα μέγιστα το πρόγραμμα επιδότησης για στεγαστικούς σκοπούς έναντι του αντίστοιχου επιχειρηματικού

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η πανδημία, όχι απλώς δεν έκαμψε την «όρεξη» των Κυπρίων για να αποκτήσουν δική τους κατοικία, αλλά, αντιθέτως, την ενίσχυσε. Το πρόγραμμα επιδότησης επιτοκίων για στεγαστικούς και επιχειρηματικούς σκοπούς, αν και το δεύτερο δεν έχει «αγκαλιαστεί» αρκετά, το πρώτο κέρδισε το στοίχημα. Η στήριξη του κράτους, σε συνδυασμό λοιπόν με την επιθυμία του εγχώριου πληθυσμού για την απόκτηση της δικής του οικίας, δεν μεταβλήθηκε, με τη διαχρονική προτίμηση των Κυπρίων για ιδιοκατοίκηση παρόλες τις οικονομικές επιπτώσεις λόγω της πανδημίας να παραμένει ισχυρή. Την ίδια ώρα, κάποιες επαρχίες είναι ωφελημένες από το σχέδιο επιδότησης δανείων για στεγαστικούς σκοπούς έναντι άλλων. Μεγάλοι κερδισμένοι είναι σύμφωνα με πα-

Στη Λευκωσία παρατηρείται η μεγαλύτερη κινητικότητα επενδύσεων σε ακίνητα από εγχώριο πληθυσμό για διαμερίσματα και σπίτια μέχρι 300.000 ευρώ.

ράγοντες της αγοράς η Λευκωσία, λιγότερο η Λεμεσός και ακολουθεί η Λάρνακα. Στη Λευκωσία, οι πολίτες έχουν στραφεί στην αγορά διαμερισμάτων και «λογικής» αξίας οικιών, μέχρι 300.000 ευρώ. Τα ακίνητα που είναι από 500.000 ευρώ και άνω φαίνεται να έχουν μείνει εκτός, με τη ζημιά από την κατάργηση του προγράμματος των πολιτογραφώσεων να βγαίνει στην επιφάνεια. Τα ποσοστά του δανεισμού για στεγαστικούς σκοπούς αναμένεται στο επόμενο διάστημα να αυξηθούν ακόμα περισσότερο, αφού αφιόνοντας στην άκρη την παράταση του σχεδίου για μέχρι και το τέλος του 2021, το κράτος αύξησε και το ανώτατο ποσό του δανείου από 300.000 ευρώ σε 400.000. Ισχύει από τις 17 Φεβρουαρίου 2021 το νέο όριο. Πλέον, το συνολικό ποσό

ανώτατης επιδότησης ανέρχεται στις 24.000 ευρώ, με τη διάρκεια επιδότησης του επιτοκίου να είναι 4 χρόνια, από την ημερομηνία της 1ης εκταμίευσης του δανείου και το ύψος επιδότησης του επιτοκίου μέχρι 1,5 ποσοστιαία μονάδα. Βάσει πληροφοριών του Υπουργείου Οικονομικών, μέχρι το τέλος του 2020, ο συνολικός αριθμός στεγαστικών δανείων ανήλθε στα 2.237, που αφορά συνολικό ποσό δανείων (ποσό σύμβασης δανείου) περίπου 301 εκατ. ευρώ και μέσο επιτόκιο 1,67%. Σημειώνεται ότι ο συνολικός αριθμός επιχειρηματικών επιδοτούμενων δανείων ήταν 339, με το συνολικό ποσό δανείων (ποσό σύμβασης δανείου) να ανέρχεται περίπου στα 87 εκατ. ευρώ και μέσο επιτόκιο 2,96%. Το μεγάλο αγκάθι για το πρόγραμμα της επιδότησης του επιτοκίου για επιχειρηματικά δάνεια έχει να κάνει με τις προϋποθέσεις του. Έτσι, αρκετές επιχειρήσεις, όπως πληροφορείται η «Κ», έχουν προβεί σε δανεισμούς κατευθείαν από τις τράπεζες, με ποσοστά που αγγίζουν αυτά του κράτους και δεν έχουν καμία υποχρέωση από αυτές που θα τους επιβάλλονταν. Ηθικό ή μη, είναι πρακτική που προχωρούν οι επιχειρηματίες. Υπενθυμίζεται πως οι επιχειρήσεις που θα ενταχθούν σε σχέδιο επιδότησης επιτοκίου για δάνεια σε επιχείρηση, δεν μπορούν να προβούν σε απολύσεις πέραν του 2% του προσωπικού που απασχολούν κατά την ημερομηνία έγκρισης του Σχεδίου από την Ε.Ε. χωρίς αντικατάσταση (εκτός για λόγους που αιτιολογείται απόλυση χωρίς προειδοποίηση), για περίοδο 6 μηνών. Τα δάνεια εκείνα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη της αποπληρωμής υφιστάμενων πιστωτικών διευκολύνσεων είτε εξυπηρετούμενων είτε μη. Τέλος, με το σχέδιο καλύπτονται δάνεια που εγκρίθηκαν ή θα εγκριθούν από την 1/3/2020 μέχρι 31/12/2021.

Με αριθμούς

Πόσα δάνεια όμως δόθηκαν το 2020 – 2021 για στεγαστικούς σκοπούς; Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, τον Ιανουάριο του 2020 δόθηκαν για στεγαστικούς σκοπούς συνολικά δά-

Τρανή απόδειξη της επιτυχίας του σχεδίου, είναι ότι από τον Ιούνιο του 2020, δηλαδή μήνας που επιτρεπόταν κάποιος να πάει στην τράπεζα και να δει και διαμερίσματα – οικίες (λόγω ουσιαστικής και όχι σταδιακής άρσης του lockdown), τα ποσοστά του δανεισμού γι' αυτό το σκοπό ανέβηκαν κατακόρυφα.

νεια ύψους 74,7 ευρώ, ενώ τον Ιανουάριο του παρόντος έτους, 76,1 εκατ. ευρώ. Τρανή απόδειξη της επιτυχίας του σχεδίου, είναι ότι από τον Ιούνιο του 2020, δηλαδή μήνας που επιτρεπόταν κάποιος να πάει στην τράπεζα και να δει και διαμερίσματα – οικίες (λόγω ουσιαστικής και όχι σταδιακής άρσης του lockdown), τα ποσοστά του δανεισμού γι' αυτό το σκοπό, ανέβηκαν κατακόρυφα. Τον Φεβρουάριο του 2020 δόθηκαν 81 εκατ. ευρώ για στεγαστικούς σκοπούς, τον Μάρτιο 54,9 εκατ. ευρώ, τον Απρίλιο 32 εκατ. ευρώ (υπήρχε lockdown), τον Μάιο 59 εκατ. ευρώ, Ιούνιο 96,9 εκατ. ευρώ, Ιούλιο 97,8 εκατ. ευρώ, Αύγουστο 55,9 εκατ. ευρώ, Σεπτέμβριο 97,2 εκατ. ευρώ, Οκτώβριο 83,9 εκατ. ευρώ, Νοέμβριο 96,6 εκατ. ευρώ, Δεκέμβριο 111 εκατ. ευρώ.

Προσπαθούν να ενισχύσουν

Ενώ το σχέδιο για στεγαστικά προγράμματα πολύ καλά, το αντίστοιχο σχέδιο για επιχειρηματικούς σκοπούς δεν αποδίδει, όπως προαναφέραμε, τα μέγιστα. Έτσι, το κράτος προχώρησε προ λίγων ημερών και στην παράτασή του μέχρι και το τέλος του 2021, αλλά και στην αύξηση των ορίων δανεισμού για να γίνει πιο ελκυστικό.

Η αύξηση φτάνει στο 1,8 εκατ. ευρώ ανά αυτοτελώς εργαζόμενο ή επιχείρηση από 800.000 που ήταν μέχρι την 17η Φεβρουαρίου 2021. Στις 270.000 ανά αυτοτελώς εργαζόμενο ή επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα

της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας από 120.000 ευρώ που ήταν την 17η Φεβρουαρίου 2021. Στις 225.000 ευρώ ανά αυτοτελώς εργαζόμενο ή επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων από 100.000 ευρώ που ήταν την παραπάνω ημερομηνία. Ταυτόχρονα, όπως αναφέρουν οι λεπτομέρειες του αναθεωρημένου σχεδίου, η τιμολόγηση των δανείων που παραχωρούνται μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, του Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου και του Πανευρωπαϊκού Ταμείου Εγγυήσεων, μπορεί να

χρησιμοποιεί διαφορετικές ληκτότητες του Euribor (π.χ. 1 μήνας, 3, 6 ή 12 μήνες) αντί την τιμολόγηση με Euribor – 6 μηνών που ορίζει το σχέδιο.

Η μέγιστη επιδότηση του επιτοκίου θα είναι 4 χρόνια από την ημερομηνία της 1ης εκταμίευσης ως ακολούθως: Τα πρώτα 2 χρόνια θα επιδοτείται το επιτόκιο μέχρι 3,5 ποσοστιαίες μονάδες για όλες τις επιχειρήσεις. Τον τρίτο μέχρι τέταρτο χρόνο θα επιδοτείται το επιτόκιο κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες για τις μεγάλες επιχειρήσεις.

«Χτυπήθηκαν» τα ενοίκια εκτός από γραφεία Α' κλάσης

Μεγάλη κινητικότητα και στις αποθήκες λόγω αύξησης των online αγορών και του «στοκαρισματος»

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι επιπτώσεις του κορωνοϊού, με ένα μίγμα από αβεβαιότητα και ανάπτυξη που καθυστερεί λόγω δευτέρων και τρίτων κυμάτων του, έχουν καταφέρει να μειώσουν ελαφρώς τα ενοίκια, εξαιρουμένου ενός και μόνο τομέα. Ο λόγος για τα γραφεία «πρώτης κλάσης» (καλής ποιότητας) για τα οποία όχι μόνο δεν έχουν μειωθεί οι τιμές τους, αλλά αντιθέτως, έχουν αυξηθεί. Όλα τα άλλα είδη ακινήτων όμως, τα οποία προσφέρονται για ενοίκια, έχουν υποστεί ελαφρές μειώσεις. Όπως μεταφέρουν ειδικό του κλάδου, κυρίως μεγάλες εταιρείες θέλησαν να μεταφερθούν σε γραφεία καλής ποιότητας ενόψει επιστροφής τους στην κανονικότητα. Εξήγησαν πως αρκετές εταιρείες ήταν πριν από τον κορωνοϊό «οριακά» στα τετραγωνικά των ακινήτων που ενοικίαζαν. Έπειτα ακολούθησε η περίοδος που λόγω των περιοριστικών μέτρων επί ένα περίπου χρόνο δεν επιτρεπόταν να συνυπάρχουν όλοι οι συνάδελφοι εντός των κτηρίων. Έτσι, τώρα βλέποντας πως κάποια στιγμή στο άμεσο μέλλον η πανδημία θα λάβει ένα τέλος, θέλησαν να προχωρήσουν σε αλλαγή εργασιακού περιβάλλοντος. Την ίδια ώρα, τα γραφεία αυτά που μεταφέρονται οι επιχειρηματίες αναζητούν να πληρούν καλύτερα κριτήρια όσον αφορά την ασφάλεια των εργαζομένων τους, όπως ποιότητα «air-condition», ποιότητα αέρα (ανακύκλωση) και άλλα ζητούμενα ασφαλείας που

Μειώσεις τιμών των ενοικίων έχουν παρατηρηθεί και σε γραφεία «δευτέρας διαλογής», και σε μικρούς χώρους.

σχετίζονται με τον ιό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ενοίκια που ήταν για την περιοχή της Λευκωσίας για γραφεία καλής ποιότητας στα 16 ευρώ το μέτρο, τώρα ανέβει στα 17 - 18 ευρώ το μέτρο.

Μικρά καταστήματα

Αφιόνοντας στην άκρη το θέμα των γραφείων «πρώτης κλάσης» τα οποία όπως είδαμε ανέβηκαν οι τιμές της ενοικίασής τους, τα μικρά καταστήματα είναι τα ακίνητα για τα οποία υπάρχει έντονη ανησυχία και την πορεία των ενοικίων τους. Λόγος δεν γίνεται φυσικά για τα καταστήματα εντός των mall που έχουν πληρότητα ακόμα και 100% και σε άλλα άνω του 94%, αλλά για

Ενοίκια που ήταν για την περιοχή της Λευκωσίας για γραφεία καλής ποιότητας στα 16 ευρώ το μέτρο, τώρα έχουν ανέβει στα 18 ευρώ το μέτρο.

καταστήματα που έχουν πραγματικά «χτυπηθεί» από την κρίση. Είναι καταστήματα που λόγω του «lockdown» δεν άνοιξαν ποτέ ακόμα και με την άρση του τομέα τους (άρα και μπορούν θεωρητικά να ανοί-

ξουν), με εύλογο το ερώτημα να υπάρχει για το αν θα επαναλειτούργησουν. Εκεί, λοιπόν, σε μικρά καταστήματα ήδη παρατηρείται μείωση ενοικίων, ενώ δεν αποκλείεται να δούμε ακόμα περισσότερα. Πρόσθετα, μειώσεις τιμών των ενοικίων έχουν παρατηρηθεί και σε γραφεία «δευτέρας διαλογής», και σε μικρούς χώρους.

Διαμερίσματα και σπίτια

Όσον αφορά δε, σε διαμερίσματα και σπίτια, από την αρχή της πανδημίας έχει παρατηρηθεί μείωση ενοικίου της τάξης του 5% ή σε μερικές περιπτώσεις και 10%, αλλά όχι παραπάνω. Η πανδημία έφερε μερικές διορθώσεις στις τιμές που

είχαν αδικαιολόγητα ανέβει από το 2016 και εντεύθεν (αφού η Κύπρος βγήκε από το μνημόνιο), με τις μειώσεις πλέον να κυμαίνονται πραγματικά σε διαμερίσματα και σπίτια από 10 – 50 ευρώ. Η Λευκωσία έχει υποστεί τις μικρότερες μειώσεις στα ενοίκια, ενώ φαινόμενο μειώσεων υπάρχει πολύ σε παραθαλάσσιες περιοχές, αλλά στη Λεμεσό όχι μόνο ως «παραθαλάσσια» περιοχή. Η Λεμεσός είναι η επαρχία που έχει τα υψηλότερα ενοίκια, με τα διαμερίσματα που είναι κοντά στο παραλιακό μέτωπο να είναι πολύ υψηλά.

Βλέπουν αποθήκες

Ταυτόχρονα, μεγάλη κινητικότητα παρατηρείται στην αγορά των αποθηκών λόγω της στροφής στο «online» εμπόριο. Κληθείς να σχολιάσει ο Διευθύνων Σύμβουλος της WIRE FS, Παύλος Λοΐζου τις αυξήσεις και μειώσεις τιμών στα ενοίκια, από τη μία επιβεβαίωσε τα παραπάνω, από την άλλη όμως ανέφερε πως υπάρχει αυξημένη ζήτηση για την αγορά των αποθηκών. Εξήγησε στην «Κ» ότι το μοντέλο του «online shopping» ανάγκασε τις εταιρείες να επενδύσουν και να αναζητήσουν χώρους αποθήκευσης των προϊόντων τους, ενόψει ικανοποίησης των παραγγελιών που έχουν. Απαντώντας δε για το αν ανέβηκαν οι τιμές των αποθηκειακών χώρων που προορίζονται για ενοίκια ή μείωθηκαν, είπε ότι οι τιμές παραμένουν στα ίδια επίπεδα όπως ήταν εκείνα πριν την περίοδο του κορωνοϊού.

Συμφωνεί η Κεντρική

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, κατά την τελευταία της έκθεση για τις τιμές των κατοικιών, ο Δείκτης Τιμών Κατοικιών (οικίες και διαμερίσματα) κατέγραψε για πρώτη φορά μικρή τριμηνιαία μείωση, μετά από δεκαετή τριμηνιαία συνεχόμενες αυξήσεων. Συγκεκριμένα, κατέγραψε τριμηνιαία μείωση 0,4% το τρίτο τρίμηνο σε σχέση με αύξηση 0,9% το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Όπως αναφέρει, οι τιμές των διαμερισμάτων για πρώτη φορά μετά το τρίτο τρίμηνο του 2016 κατέγραψαν μικρή μείωση 0,2% σε τριμηνιαία βάση λόγω κυρίως των επιπτώσεων της πανδημίας και της μείωσης στη ζήτηση από ξένους αγοραστές. Την ίδια εικόνα παρουσίασαν και οι τιμές οικιών καταγράφοντας μείωση κατά 0,5% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Σε ετήσια βάση σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση στις αυξήσεις των τιμών των κατοικιών από 2,2% το δεύτερο τρίμηνο στο 1,2% το τρίτο τρίμηνο του 2020. Οι αυξήσεις στις τιμές διαμερισμάτων σημείωσαν επιβράδυνση κατά το υπό εξέταση τρίμηνο (2,5%) ενώ όλα τα προηγούμενα τρίμηνα από το τρίτο τρίμηνο του 2017 και εντεύθεν οι αυξήσεις ξεπερνούσαν το 4%. Οι αυξήσεις των τιμών των οικιών κατά την υπό εξέταση περίοδο σημείωσαν επίσης επιβράδυνση (0,7%) σε σχέση με τα προηγούμενα τρίμηνα. Από τα στοιχεία φαίνεται ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας κατά κύριο λόγο, μέσω της συρρίκνωσης των εισοδημάτων, και οι μειωμένες αγορές και κατ'επίκταση η ζήτηση ακινήτων από ξένους έχουν σημαντική επίδραση στην ευρύτερη αγορά ακινήτων και συγκεκριμένα στις τιμές τους. Από τις επιπτώσεις αυτές φαίνεται να έχουν επηρεαστεί τόσο τα διαμερίσματα όσο και οι οικίες.

Αλλάζουν πλεύση και πλάνα οι υπεραγορές

Αφήνουν πίσω τις επεκτάσεις και προσαρμόζουν τα σχέδιά τους στη βάση των νέων δεδομένων και των αναγκών της αγοράς

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μέχρι το 2019 ο ανταγωνισμός μεταξύ των υπεραγορών είχε ως αποτέλεσμα τον πολλαπλασιασμό των τετραγωνικών τους. Εταιρείες άνοιγαν τα καταστήματά τους συχνά σε απόσταση αναπνοής από τους ανταγωνιστές τους, και διεκδικούσαν αυξήσεις των δικών τους μεριδίων, προσπαθώντας να εντυπωσιάσουν και να κερδίσουν πελάτες από τον ανταγωνισμό. Κατά καιρούς, αναλυτές και παίκτες της αγοράς αναγνώριζαν το προφανές: ότι η επεκτατική πολιτική των υπεραγορών θα έπρεπε να έχει ημερομηνία λήξης καθώς απευθύνεται σε αγορά με περιορισμένο εύρος. Ωστόσο, θα έλεγε κανείς ότι τα ανοίγματα

Online τα νέα τετραγωνικά για την υπεραγορά ΑΛΦΑΜΕΓΑ η οποία έχει προχωρήσει σε επενδύσεις ενός εκατομμυρίου για το e-commerce.

των προηγούμενων χρόνων ευνόησαν τελικά τον κλάδο εν μέσω πανδημίας. Στοιχεία αναφέρουν ότι για όλο το 2020, ο τζίρος πλαστικού χρήματος για τις υπεραγορές αυξήθηκε κατά 28% σε σύγκριση με το 2019, ξεπερνώντας το 1 δισ. ευρώ. Ευρύτερα, το λιανικό τροφοίμων κατέγραψε θετικό πρόσημο που υπερβαίνει το 6% σε σχέση με το 2019. Αυτό καταγράφηκε φυσικά σε διαφορετικά επίπεδα κατά αλυσίδα, κατάστημα αλλά και κατηγορίες προϊόντων λόγω των πολύ ειδικών συνθηκών της πανδημίας. Η αύξηση πωλήσεων και εσόδων δεν φαίνεται πάντως να μεταφράζεται σε νέα ανοίγματα. Παρατηρώντας τις κινήσεις των βασικών παικτών του κλάδου, προκύπτει το συμπέρασμα μάλλον οι υπεραγορές διέχρονται περίοδο αναπροσαρμογής του επιχειρηματικού τους μοντέλου στην βάση των νέων δεδομένων και αναγκών της αγοράς. Αυτό αποτυπώνεται

Υπάρχει μεν κινητικότητα στο e-commerce των υπεραγορών, ωστόσο, δεν αναμένεται να ξεπεράσει το 5% των συνολικών πωλήσεων τα επόμενα 3-4 χρόνια εκτιμούν αναλυτές της αγοράς.

σε επενδύσεις στο e-commerce στις οποίες προχωρούν οι υπεραγορές ΑΛΦΑΜΕΓΑ και σε προσφορά νέων υπηρεσιών όπως για παράδειγμα την πληρωμή λογαριασμών, στην περίπτωση των υπεραγορών Παπαντωνίου.

Λιγότεροι παίκτες

Από την πλευρά του συνδέσμου λιανικού εμπορίου, ο γ.γ. Μάριος Αντωνίου επισημαίνει το ενδιαφέρον των επιχειρήσεων στο ηλεκτρονικό εμπόριο, σημειώνει ότι λόγω πανδημίας έχουν γίνει άλματα σε αυτόν τον τομέα, ενώ σχολιάζει ότι σε βάθος χρόνου, το e-commerce θα κερδίσει έδαφος στο λιανικό. Ωστόσο, στην περίπτωση του λιανικού τροφοίμων, εκφράζονται και εκτιμήσεις περί του αντιθέτου. Αναλυτές της αγοράς περιγράφουν ότι δεν θα πρέπει να αναμένονται αλλαγές στο μοντέλο των υπεραγορών, ούτε μεγάλα ανοίγματα στο e-commerce

αλλά ούτε σε δραματική αύξηση των τετραγωνικών. Προβλέπεται, μάλιστα, σε βάθος χρόνου δεκαετίας, μείωση του αριθμού των παικτών της αγοράς, κάτι που αποδίδεται στο μικρό μέγεθος της κυπριακής αγοράς. Έτσι, σταδιακά αναμένεται ότι οι έξι μεγάλες αλυσίδες υπεραγορών θα συρρικνωθούν σε 3-4 ως αποτέλεσμα συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Δειλά οι online αγορές

Λόγω του lockdown ανέβηκαν σημαντικά και οι online αγορές προϊόντων τροφοίμων, κάτι που φαίνεται ότι δεν αφήνει αδιάφορες τις υπεραγορές. Ωστόσο, ένα ερώτημα που προκύπτει είναι σε ποιον βαθμό μπορεί το e-commerce των υπεραγορών να αποκτήσει ουσιαστικά ποσοστά επί του συνόλου των πωλήσεων. Στην αγορά καταγράφεται η άποψη ότι παρά την κινητικότητα στο e-commerce των υπεραγορών,

δεν αναμένεται ότι θα ξεπεράσει το 5% των συνολικών πωλήσεων τα επόμενα 3-4 χρόνια, κάτι που διδάσκουν ανάλογες πρακτικές σε άλλες ευρωπαϊκές αγορές. Εκτιμάται δε ότι λόγω του αυξημένου αριθμού καταστημάτων και των τετραγωνικών αλλά και της ευκολίας στην πρόσβαση που έχουν οι υπεραγορές παγκύπρια, δεν αναμένεται αυτή η επιλογή να φέρει, τουλάχιστον όχι ακόμα, την επανάσταση στον τομέα του λιανικού τροφοίμων.

€1 εκατ. για e-commerce

Από την πλευρά τους οι υπεραγορές ΑΛΦΑΜΕΓΑ συγκεντρώνουν το 60% του μεριδίου αγοράς στο διαδικτυακό εμπόριο. Η εταιρεία είδε, εν μέσω πανδημίας, την ανάγκη που προκύπτει για να ψωνίζει από το σπίτι και προχώρησαν σε επένδυση ύψους ενός εκατομμυρίου για την δημιουργία πλατφόρμας, τη δημιουργία ενός υπερσύγχρονου κέν-

Οι κερδισμένοι του λιανικού

Το 2020, εν μέσω αβεβαιότητας της πανδημίας, καταγράφηκε στροφή των καταναλωτών σε γνωστά και επώνυμα προϊόντα. Οι καταναλωτές προτίμησαν προϊόντα τα οποία ξέρουν καλύτερα και θεωρούν ότι μπορούν να εμπορευτούν. Αυτό ευλόγησε σαφώς κάποιες αλυσίδες έναντι άλλων. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι εν μέσω καραντίνας, τα μικρομεσαία καταστήματα όπως τα Mas έχουν καταγράψει σημαντικές αυξήσεις. Από τις μεγάλες υπεραγορές, οι κερδισμένοι του 2020 θεωρούνται οι υπεραγορές ΑλφραΜεγα, Αθηνάϊτες, όπως καταδεικνύει η αύξηση των προμηθειών τους. Θετική η πορεία της υπεραγοράς Παπαντωνίου στη Λευκωσία. Χαμηλό προφίλ κρατά διαχρονικά ο Σκλαβενίτης, αν και εκτιμάται ότι θα μπει πιο δυναμικά στην κυπριακή αγορά, αξιοποιώντας το δίκτυο των 18 καταστημάτων που διατηρεί.

η εταιρεία αναμένει το άνοιγμα του Metropolis mall στη Λάρνακα, όπου θα λειτουργήσει το νέο της κατάστημα.

Easy Pay ο Παπαντωνίου

Σκέψεις για νέες υπηρεσίες αλλά και άνοιγμα σε περιοχές στην οποία δεν δραστηριοποιείται αυτή την στιγμή κάνει ο Παπαντωνίου. Επί του παρόντος, τους τελευταίους δύο μήνες οι υπεραγορές προσφέρουν στους καταναλωτές την υπηρεσία Easy Pay διευκολύνοντας τις πληρωμές λογαριασμών κοινής ωφελείας, ανανέωση αδειών κυκλοφορίας αυτοκινήτων, πληρωμή προμήτων, σκύβαλα, οφειλές σε Δήμους και άδειες κυνηγιού. Ο τρόπος πληρωμής είναι μόνο με μετρητά. Η υπηρεσία έχει δώσει νέο ρόλο στην υπεραγορά και μέχρι στιγμής έχει καταφέρει να προσελκύσει πελάτες και να συγκεντρώσει θετικά σχόλια τους καταναλωτές. Η εταιρεία έχει επίσης προχωρήσει σε άνοιγμα και στο ηλεκτρονικό εμπόριο, με 15 εκδόματα κατάλληλα εξοπλισμένα για την μεταφορά τροφίμων σε Λευκωσία, Λεμεσό και Πάφο.

Επεκτείνεται η Lidl

Η Lidl Κύπρου δεν έχει ακόμα πετύχει για την επιτυχία του e-commerce. Η εταιρεία έχει συνειδητά επιλέξει να μη λανσάρει ηλεκτρονικό κατάστημα προς το παρόν, θέτοντας ερωτήματα ως προς την κερδοφορία και τη βιωσιμότητα του επιχειρηματικού μοντέλου στα τρόφιμα αν και επισημαίνει ότι υπάρχει ετοιμότητα σε επίπεδο υποδομών της international εταιρείας σε προϊόντα non-food. Την ίδια ώρα η Lidl έχει επικαιροποιήσει το επιχειρηματικό της μοντέλο και διατηρεί το αναπτυξιακό της μοντέλο. Έτσι παρά την πανδημία και τις αντικειμενικές δυσκολίες που δημιουργεί, συνεχίζει να αυξάνεται αριθμητικά. Το πλάνο της εταιρείας για την επόμενη τριετία περιλαμβάνει σημαντικές επενδύσεις που θα φτάσουν τα 24 εκατ. ευρώ και περαιτέρω επέκταση, ενώ θεωρείται δεδομένη και η επέκταση του δικτύου των καταστημάτων, με τέσσερα νέα σημεία μέχρι το 2023.

Τζίρος 11 δισ. ευρώ για τα e-shops το 2020 στην Ελλάδα

Στα 11 δισ. ευρώ ανήλθε, σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις, ο τζίρος του ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ελλάδα το 2020, καταγράφοντας αύξηση 35%, ενώ οι προοπτικές για τα επόμενα χρόνια είναι ο τζίρος να ανέλθει σε 15 δισ. ευρώ ετησίως. Τα παραπάνω στοιχεία έδωσε ο καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών Γιώργος Δουκίδης, μιλώντας στο διοικητικό συμβούλιο του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών (ΕΒΕΑ).

Την ίδια ώρα, πάντως, τα στοιχεία του Ινστιτούτου Εμπορίου και Υπηρεσιών της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΙΝΕΜΥ ΕΣΣΕ) δείχνουν μεγάλη υστέρηση των μικρών

επιχειρήσεων –που αποτυπώνουν και την πλειονότητα– στο ζήτημα αυτό με μόνο το 29% των επιχειρήσεων που βρίσκονται σε αναστολή λειτουργίας να πραγματοποιούν πωλήσεις την περίοδο των εκπτώσεων μέσω ηλεκτρονικών καταστημάτων ή διά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (κυρίως Facebook και Instagram). Αντιθέτως, 7 στις 10 επιχειρήσεις είτε δεν πραγματοποιούσαν καθόλου πωλήσεις είτε στράφηκαν στις τηλεφωνικές παραγγελίες. Στα στοιχεία του ΙΝΕΜΥ - ΕΣΣΕ αποτυπώνεται και το χάσμα που βαθαίνει μεταξύ μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου του λιανεμπορίου λόγω κυρίως του χαμηλού βαθμού ψηφιακού με-

Μόλις το 29% των μικρών επιχειρήσεων πραγματοποίησε ηλεκτρονικές πωλήσεις στη διάρκεια του γενικού lockdown.

τασχηματισμού των πρώτων. Έτσι, λοιπόν, μόνο για μία στις δέκα επιχειρήσεις απέδωσε στη διάρκεια των εκπτώσεων το μοντέλο click away (προπαραγγελία ηλεκτρονικά ή τηλεφωνικά και παράδοση εκτός του καταστήματος). Επιπλέον, τα

στοιχεία δείχνουν ότι στις περιπτώσεις των μεγαλύτερων επιχειρήσεων που είχαν οργανωμένο ηλεκτρονικό κατάστημα οι απώλειες στις εκπτώσεις περιορίστηκαν στο 10%-20%.

Σύμφωνα με τον κ. Δουκίδη, το 2020 το 60% των χρηστών Διαδικτύου έκανε τουλάχιστον μία αγορά μέσω Internet, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό το 2019 ήταν 30%. Επιπλέον, το 2020 παρατηρήθηκε πολλαπλασιασμός πωλήσεων σε κάποιες κατηγορίες, ακόμη και 11 φορές πάνω, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση των τροφίμων. Ο ίδιος τόνισε ακόμη την είσοδο στον κλάδο του ηλεκτρονικού εμπορίου πολλών νέων επιχειρήσεων, ακόμη

και από την επαρχία, οι οποίες κατάφεραν να καλύπτουν τις ανάγκες των καταναλωτών πανελλαδικά, παρέχοντας ταυτόχρονα γρήγορη εξυπηρέτηση. Από την άλλη, όπως σημείωσε ο κ. Δουκίδης, μόνο το 40% των χρηστών που έκαναν αγορές μέσω Internet δηλώνουν ικανοποιημένοι, καθώς υπήρχαν συχνά προβλήματα στη διαθεσιμότητα των προϊόντων και φυσικά καθυστερήσεις στις παραδόσεις αυτών.

Στους νέους «παίκτες» συγκαταλέγονται και 8 startups που δραστηριοποιήθηκαν στον χώρο της παράδοσης παραγγελιών (delivery) με 3 από αυτές να κάνουν, σύμφωνα με τον κ. Δουκίδη, εξαιρετικά δουλειά και να αποσπούν σημαντικό

μερίδιο από πολύ γνωστές εταιρείες ταχυμεταφορών. Αναφερόμενος στις προοπτικές του κλάδου στην Ελλάδα, ο κ. Δουκίδης υποστήριξε ότι ο τζίρος μπορεί να ανέλθει στα 15 δισ. ευρώ ετησίως, ενώ ο αριθμός των επιχειρήσεων με οργανωμένο ψηφιακό κανάλι πώλησης μπορεί να φτάσει τις 25.000 που μπορεί να συνδυάζονται και με φυσικό κατάστημα. Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο τζίρος του ηλεκτρονικού εμπορίου υπολογίζεται σε 5 τρις. δολάρια, καταγράφοντας αύξηση το 2020 σε σύγκριση με το 2019, κατά 25%, ελέω COVID-19. Στην Ευρώπη η σχετική αγορά υπολογίζεται σε 800 δισ. ευρώ.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Working from... Cyprus

Είναι γεγονός ότι η πανδημία έφερε ανατρεπτικές αλλαγές στη ζωή μας, μεταξύ των οποίων και η εργασιακή καθημερινότητα. Τα νέα δεδομένα δημιουργούν μια τεράστια προοπτική ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, αφού η Κύπρος διαθέτει το ελκυστικό πακέτο για να μετατρέψει το working from home σε working from... Cyprus. Με πιο πρόσφατη την εταιρεία Sprotify, ολοένα και περισσότεροι κολοσσοί του εξωτερικού αλλάζουν πολιτική και πλέον προσφέρεται η δυνατότητα στους εργαζόμενους να εξασκήσουν το επάγγελμά τους μέσω τηλεργασίας από οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη. Καθώς οι άνθρωποι συνδέονται λιγότερο με τον χώρο εργασίας τους,

δίνεται μια ευκαιρία σε εξωτικές χώρες, όπως η Κύπρος, να αξιοποιήσουν τα νέα δεδομένα μέσω της προσέλκυσης των εργαζομένων που ενώ θα φιλοξενούνται ως τουρίστες θα έχουν εργασιακές δραστηριότητες στο πλαίσιο της δουλειάς τους, με έδρα στο εξωτερικό. Ως εκ τούτου η νέα αυτή τακτική θα αποδώσει ζωτικά οικονομικά οφέλη στη χώρα μας, καθώς οι απολαβές των ξένων εργαζομένων θα προέρχονται από το εξωτερικό, ενώ θα αξιοποιούνται εκ των πραγμάτων στις τοπικές επιχειρήσεις, την τουριστική βιομηχανία, τους χώρους εστίασης και γενικότερα την κυπριακή οικονομία. Επιπλέον, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα οικονομικά αυτά οφέ-

λη δεν θα επιβαρύνουν τα ποσοστά ανεργίας της χώρας, αφού όσοι συμπεριλαμβάνονται στη σχετική κατηγορία θα συνεχίσουν να εργάζονται για εταιρίες του εξωτερικού, με μόνη διαφορά πως θα ζουν στην Κύπρο.

Η νέα αυτή τακτική μετανάστευσης εξειδικευμένων επαγγελματιών δεν θα αργήσει να αποτελέσει επιλογή πολλών εργαζομένων στο εξωτερικό, αφού θα υπάρξει η ελκυστική επιλογή υψηλού μισθού σε συνδυασμό με τη διαμονή σε μια χώρα με χαμηλότερο κόστος ζωής, καλής καιρικής συνθήκες, ασφάλεια και ευκαιρίες επιχειρηματικότητας.

Η Κύπρος μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης των «εργαζομένων του-

ριστών», αφού διαθέτει το πακέτο του σχετικά χαμηλού κόστους ζωής, μεσογειακό κλίμα, φιλόξενη κουλτούρα, εύκολη πρόσβαση στην Ευρώπη, φυσική ομορφιά, ασφάλεια και εξελιγμένη τουριστική βιομηχανία. Δεν υπάρχει, όμως, ευελιξία στη σύλληψη του χρόνου λόγω γραφειοκρατίας, κάτι που πιθανόν να αποθάρρυνε έναν εργαζόμενο τουρίστα να επιλέξει την Κύπρο. Επίσης, σημαντικά ζητήματα που πρέπει να ρυθμιστούν είναι οι φορολογικές δηλώσεις, η ιατρική περίθαλψη και οι άδειες διαμονής. Για να αξιοποιήσουμε την τεράστια προοπτική που δημιουργούν τα νέα δεδομένα πρέπει πρώτα να ακολουθήσουμε τα βήματα της Ελλάδας

όπου πρόσφατα ψηφίστηκε σχετικό νομοσχέδιο για τους ψηφιακούς νομάδες και την αντιμετώπιση των εν λόγω προβληματισμών και των προβλημάτων που παρουσιάζονται στην υλοποίηση μιας τέτοιας προοπτικής. Η δημιουργία μιας επιτροπής με ταχεία αξιολόγηση των αιτήσεων αποτελεί αξιόπιστη λύση στη μείωση της χρονοκαθυστέρησης.

Επίσης, διευκολύνσεις όπως φοροελαφρύνσεις σε θέματα πρώτης κατοικίας ή διευκολύνσεις για δημιουργία ιδανικών συνθηκών εργασίας μπορούν να αποδειχθούν σημαντικοί παράγοντες στην προσπάθεια προσέλκυσης ψηφιακών νομάδων οι οποίοι θα αποτελέσουν σημαντική οικονομική ένεση στην

οικονομία της Κύπρου. Στο πλαίσιο της επανεκκίνησης της οικονομίας μετά την κρίση και στο πλαίσιο αποφυγής λαθών του παρελθόντος που πλήγωσαν την κοινωνία, πρέπει να βρούμε νέες μορφές προσέλκυσης υπηρεσιών ή βιομηχανιών. Η νέα αυτή τάση σίγουρα αποτελεί μια αξιόπιστη λύση για την ανάπτυξη της οικονομίας μας, πρώτα, όμως, θα πρέπει να διασφαλιστούν οι απαραίτητες ασφαλιστικές δικλίδες για αποφυγή της κατάχρησης που θα δημιουργήσει μια νέα φούσκα πολιτικο-οικονομικής κρίσης.

Ο κ. Δήμος Γεωργιάδης είναι δικηγόρος, υποψήφιος ΔΗΥ Λευκωσίας.

«Μετακομίζουν» στην Ελλάδα και επενδύουν σε ακίνητα, startups

Ποιοι πλούσιοι μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στη χώρα μας

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Σε ακίνητα και μετοχές μη εισηγμένων εταιρειών επενδύουν οι πλούσιοι που έχουν μεταφέρει τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα, οι οποίοι κατά βάση είναι ομογενείς κυρίως από τον χώρο της ναυτιλίας.

Σύμφωνα με πληροφορίες, σε μεγάλο δικηγορικό γραφείο το προηγούμενο έτος πάνω από 100 εύποροι εκδήλωσαν ενδιαφέρον για να ενημερωθούν για τη νέα φορολογική νομοθεσία και το ευνοϊκό καθεστώς Non-Dom που ισχύει στη χώρα μας, εκ των οποίων τελικά 5 οικογένειες (10 φυσικά πρόσωπα) με τα ανήλικα τέκνα τους έγιναν κάτοικοι Ελλάδας. Οι περισσότεροι από όσους έχουν ήδη πάρει την έγκριση από τη ΔΟΥ κατοίκων Εξωτερικού έφυγαν το 2010

Μεγάλο ενδιαφέρον από ομογενείς, Τούρκους και άλλους πολίτες χωρών εκτός Ε.Ε. λόγω του ευνοϊκού φορολογικού πλαισίου Non-Dom.

από την Ελλάδα και εγκαταστάθηκαν φορολογικά στο Ηνωμένο Βασίλειο, κάνοντας χρήση του αντίστοιχου νόμου που ισχύει στη Βρετανία. Η λήξη της σχετικής περιόδου αλλά και το Brexit τους οδήγησε στην Ελλάδα, καθώς επιθυμούν φορολογικά να εμφανίζονται ως κάτοικοι της Ελλάδας και της Ε.Ε.

Ταυτόχρονα από το ίδιο γραφείο το 2021 έχουν κατατεθεί στη ΔΟΥ κατοίκων Εξωτερικού 5 αιτήσεις, οι οποίες και έχουν εγκριθεί, από Έλληνες ομογενείς. Από το σύνολο των πλουσίων που μετακόμισαν (το 2020 και το 2021) οι περισσότεροι προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο, τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα αλλά και τη Λατινική Αμερική. Όπως αναφέρουν στελέχη του γραφείου, την περασμένη εβδομάδα σε ειδική εκδήλωση μέσω του Διαδικτύου έγινε ενημέρωση σε 40 Αυστραλούς ομογενείς οι οποίοι ήθελαν να πληροφορηθούν για το ελκυστικό ελληνικό φορολογικό καθεστώς. Επίσης καταγράφεται ενδιαφέρον πλουσίων από την Τουρκία, καθώς και από αρκετές τρίτες χώρες, οι οποίοι επιθυμούν να έχουν παρουσία στην Ε.Ε. Συνολικά μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί πάνω από 60 αιτήσεις πλουσίων και υπό εξέταση βρίσκονται ακόμα 50 αιτήσεις.

Πιο διατακτικοί εμφανίζονται οι ομογενείς της Αμερικής και του Καναδά. Παρά το γεγονός ότι θέλουν να ενημερωθούν για τη βε-

Σκανδιναβοί αλλά και Γερμανοί επιθυμούν να έρθουν στην Ελλάδα, μετακομίζοντας από άλλες χώρες όπου είχαν γίνει φορολογικοί κάτοικοι και συγκεκριμένα από την Πορτογαλία και την Ιταλία.

ντάλια των νόμων που έχουν θεσπιστεί, φοβούνται μήπως τον επόμενο χρόνο ή σε περίπτωση αλλαγής κυβέρνησης χαθούν τα προνόμια και αναγκαστούν να αναζητήσουν νέα φορολογική κατοικία. Σημειώνουν χαρακτηριστικά ότι καλύτερο είναι να τρέξει ο νόμος 1-2 χρόνια και μετά βλέπουμε.

Από τις 10 αιτήσεις που έχουν εγκριθεί, πελάτες του μεγάλου δικηγορικού γραφείου, οι 5 έχουν επενδύσει σε ακίνητα. Κάποιοι είτε είχαν τον οικοπέδο, καθώς έχουν περιουσία στην Ελλάδα, και ξεκίνησαν την οικοδόμηση, ενώ άλλοι που είχαν διαμερίσματα ξεκίνησαν βελτιώσεις ανακαινίσεις αλλά και αγορές οικοπέδων. Κατά κύριο λόγο έχουν επενδύσει σε τουριστικές περιοχές της χώρας δημιουργώντας πολυτελείς κατοικίες για δική τους χρήση. Οι υπόλοιποι επενδύουν σε μετοχές μη εισηγμένων στο ελληνικό Χρηματιστήριο εταιρειών και συγκεκριμένα σε startup και venture capital.

Η σύγχυση

Ωστόσο, το θέμα των επενδύσεων είναι κάτι που απασχολεί τους πλούσιους, καθώς ένας νόμος που διέπεται από απλότητα έγινε σύνθετος εξαιτίας της απόφασης για τις επενδύσεις. Οι νέοι φορολογικοί κάτοικοι σύμφωνα με τη νομοθεσία θα πρέπει να επενδύσουν εντός τριετι-

Η κάθοδος των συνταξιούχων του Βορρά στον ζεστό Νότο

Συνωστισμό συνταξιούχων που επιθυμούν να μετακομίσουν στην Ελλάδα περιμένουν από την κυβέρνηση εξαιτίας του ιδιαίτερα ευνοϊκού καθεστώτος. Σύμφωνα με πληροφορίες, Σκανδιναβοί αλλά και Γερμανοί επιθυμούν να έρθουν στην Ελλάδα μετακομίζοντας από άλλες χώρες που είχαν γίνει φορολογικοί κάτοικοι και συγκεκριμένα την Πορτογαλία και την Ιταλία. Το ελληνικό φορολογικό καθεστώς είναι πανομοιότυπο με της Πορτογαλίας, αλλά οι καιρικές συνθήκες είναι αυτές που οδηγούν πολλούς συνταξιούχους να έρθουν στην Ελλάδα. Το καθεστώς της Ιταλίας θέτει περιορισμούς ως προς την εγκατάσταση (αφορά κυρίως μικρές περιοχές της Ιταλίας) και για αυτό τον λόγο δεν έχει τύχει μεγάλου ενδιαφέροντος. Ηδη σε μεγάλο δικηγο-

αίτημα των 500.000 ευρώ σε ακίνητα, μετοχές, ομόλογα κ.λπ. Μάλιστα θα πρέπει να διακρατήσουν την επένδυση για διάστημα 15 ετών. Αυτό σημαίνει ότι εάν κάποιος αγοράσει ομόλογο 10ετούς διάρκειας, στη λήξη τους θα πρέπει να επενδύσουν κάπου άλλο ή σε νέα ομόλογα για διάστημα ακόμα πέντε ετών. Ωστόσο, είναι άγνωστο τι γίνε-

ται στην περίπτωση που κάποιος επενδύσει στο ελληνικό Χρηματιστήριο και καταγράψει από τον πρώτο χρόνο της επένδυσης ζημίες. Δηλαδή αυτό που δεν έχει γίνει σαφές είναι εάν πρέπει η ζημία να αντικατασταθεί με νέα κεφάλαια έτσι ώστε το ποσό της επένδυσης να διατηρηθεί στις 500.000 ευρώ για όλη τη διάρκεια της 15ετίας.

Η νομοθεσία για τους συνταξιούχους προβλέπει ότι όσοι καταθέσουν αίτηση και εφόσον γίνει δεκτή, θα καταβάλουν κάθε χρόνο αυτοτελή φόρο με συντελεστή 7% για το σύνολο του εισοδήματος που αποκτήθηκε στην αλλοδαπή. Με την καταβολή του φόρου αυτού θα εξαντλείται κάθε φορολογική του υποχρέωση για το εισόδημα αυτό. Τυχόν φόρος που έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή για τα εισοδήματα που καλύπτονται από τον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης, δεν θα εκπίπτει από τον φόρο που επιβάλλεται στην Ελλάδα.

Η σημαντικότερη κίνηση αφορά την εξαγορά του συγκροτήματος Πόρτο Καρράς στη Χαλκιδική αντί ποσού 205 εκατ. ευρώ.

Επενδύσεις 1 δισ. ευρώ στα επαγγελματικά ακίνητα μέσα στο 2020

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΖΑΝΟΓΛΟΥ

Κεφάλαια της τάξεως του 1 δισ. ευρώ επενδύθηκαν στην αγορά επαγγελματικών ακινήτων εισοδήματος κατά τη διάρκεια του 2020, παρά την αρνητική επίπτωση της πανδημίας. Πρόκειται για μέγεθος ιδιαίτερα σημαντικό, το οποίο οφείλεται στη σημαντική κινητικότητα που συνέχισε να καταγράφεται στον τομέα των ξενοδοχειακών ακινήτων. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας παροχής υπηρεσιών συμβούλων ακινήτων «Δανός», η οποία εκπροσωπεί στην ελληνική αγορά την BNP Paribas Real Estate, περίπου 350 εκατ. ευρώ αφορούσαν επενδύσεις για την αγορά ξενοδοχείων.

Όπως αναφέρει στην «Κ» ο Γιάννης Παρασκευόπουλος, γενικός διευθυντής της «Δανός», «το 2020 ο όγκος των επενδύσεων ήταν μεν ελαφρώς χαμηλότερος από το 2019, αλλά όχι στον βαθμό που θα περιμέναμε κανείς, κυρίως χάρη στα ξενοδοχειακά ακίνητα, τα οποία συγκέντρωσαν σημαντικό ενδιαφέρον με ορισμένες συναλλαγές μεγάλης αξίας». Η σημαντικότερη κίνηση αφορά την εξαγορά του συγκροτήματος Πόρτο Καρράς στη Χαλκιδική αντί ποσού 205 εκατ. ευρώ. Αγοραστής ήταν η Belterra του ομίλου Σαββίδη και πωλητής ο όμιλος της Τεχνικής Ολυμπιακής. Άλλη μια σημαντική εξαγορά στον τομέα της φιλοξενίας αφορά την απόκτηση πέντε ξενοδοχειακών μονάδων επιφάνειας 67.000 τ.μ. και δυναμικότητας 1.094 δωμάτων στην Κρήτη από το σχήμα Hines-Henderson Park. Πρόκειται για ξενοδοχεία τα οποία ανήκαν στις οικογένειες Μαμιδάκη και Κεφαλογιάννη και βρίσκονται στην Σητεία, στον Άγιο Νικόλαο και στην Αμμουδάρα Ηρακλείου. Το ύψος του τιμήματος εκτιμάται ότι προσέγγισε τα 70 εκατ. ευρώ.

Εξαιρώντας πάντως τα ξενοδοχεία, σύμφωνα με τα στοιχεία της «Δανός», οι πιο «παράδοσιακές» κατηγορίες ακινήτων, ήτοι τα γραφεία, τα καταστήματα και τα κτίρια logistics, σημείωσαν κάμψη του όγκου συναλλαγών κατά περίπου 35%-40% σε σχέση με το 2019. Για

παράδειγμα, στην αγορά γραφείων το 2020 επενδύθηκαν περίπου 200 εκατ. ευρώ, μέγεθος αρκετά χαμηλότερο από το 2019, όταν εκτιμάται ότι είχαν τοποθετηθεί κεφάλαια ύψους άνω των 500 εκατ. ευρώ. Από τις μεγαλύτερες σε αξία συναλλαγές ήταν η απόκτηση του γραφείου της Εθνικής Τράπεζας από τον όμιλο Yoda του κ. Ιωάννη Παπαλέκα, με πωλήτη την Prodea Investments. Επιπλέον 50 εκατ. ευρώ επένδυσε η Trastor για την απόκτηση δύο κτιρίων γραφείων της «Αβαξ» στο Μαρούσι (μεταξύ αυτών και η έδρα της κατασκευαστικής εταιρείας) κι ενός ακόμα κτιρίου γραφείων στην οδό Μιχα-

λακοπούλου, μισθωμένου από την Τράπεζα Πειραιώς. Μεριδίο της τάξεως του 20% συγκέντρωσε και ο τομέας των εμπορικών καταστημάτων, όπου μάλιστα η μεγαλύτερη συναλλαγή αφορούσε μια παλιότερη συμφωνία εξαγοράς σουπερ μάρκετ της αλυσίδας «Σκλαβενίτης» από την Eurobank. Πρόκειται για μια συμφωνία αξίας 117 εκατ. ευρώ, η οποία είχε αρχικά συμφωνηθεί το 2019, από την Grivalia Properties ΑΕΕΑΠ, λίγο πριν προχωρήσει η διαδικασία της συγχώνευσης της με τον όμιλο Eurobank. Τότε είχε υπογραφεί δεσμευτικό προσύμφωνο, το οποίο ενεργοποιήθηκε στα μέσα Μαρτίου του 2020. Αντικείμενο της συναλλαγής ήταν τέσσερα ακίνητα της «Σκλαβενίτης», συνολικής επιφάνειας 90.000 τ.μ. Δύο εξ αυτών βρίσκονται στην Αθήνα και τα άλλα δύο στη Θεσσαλονίκη.

Η κινητικότητα στην αγορά των ξενοδοχείων περιορίσε σημαντικά τις αναμενόμενες απώλειες λόγω της πανδημίας.

λακοπούλου, μισθωμένου από την Τράπεζα Πειραιώς.

Μεριδίο της τάξεως του 20% συγκέντρωσε και ο τομέας των εμπορικών καταστημάτων, όπου μάλιστα η μεγαλύτερη συναλλαγή αφορούσε μια παλιότερη συμφωνία εξαγοράς σουπερ μάρκετ της αλυσίδας «Σκλαβενίτης» από την Eurobank. Πρόκειται για μια συμφωνία αξίας 117 εκατ. ευρώ, η οποία είχε αρχικά συμφωνηθεί το 2019, από την Grivalia Properties ΑΕΕΑΠ, λίγο πριν προχωρήσει η διαδικασία της συγχώνευσης της με τον όμιλο Eurobank. Τότε είχε υπογραφεί δεσμευτικό προσύμφωνο, το οποίο ενεργοποιήθηκε στα μέσα Μαρτίου του 2020. Αντικείμενο της συναλλαγής ήταν τέσσερα ακίνητα της «Σκλαβενίτης», συνολικής επιφάνειας 90.000 τ.μ. Δύο εξ αυτών βρίσκονται στην Αθήνα και τα άλλα δύο στη Θεσσαλονίκη.

Η σημαντικότερη κίνηση αφορά την εξαγορά του συγκροτήματος Πόρτο Καρράς στη Χαλκιδική αντί ποσού 205 εκατ. ευρώ.

Τέλη του μυνός η πρόωρη αποπληρωμή μέρους των δανείων του ΔΝΤ

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Για τα τέλη Μαρτίου δρομολογείται η πρόωρη αποπληρωμή μέρους των δανείων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου από το ελληνικό Δημόσιο, μετά το πράσινο φως που έδωσε ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας.

Το τελικό ποσό που θα καταβάλει η Ελλάδα θα κυμανθεί μεταξύ 3,1 δισ. και 3,3 δισ. ευρώ, ανάλογα με το πότε θα ολοκληρωθεί το ΔΝΤ τις σχετικές διαδικασίες που θα ακολουθήσουν το ελληνικό αίτημα. Συνήθως χρειάζονται 5-10 εργάσιμες ημέρες για να ολοκληρωθεί αυτή η τεχνική διαδικασία. Εάν η απόφαση του ΔΝΤ ληφθεί πριν από τις 16 Μαρτίου, ημερομηνία που η Ελλάδα πρέπει να καταβάλει 200 εκατ. ευρώ προς το Ταμείο, μετά τα 300 εκατ. ευρώ που πλήρωσε

Το τελικό ποσό που θα καταβάλει η Ελλάδα θα κυμανθεί μεταξύ 3,1 δισ. και 3,3 δισ.

τον Ιανουάριο, τότε το ποσό θα διαμορφωθεί στα 3,3 δισ. ευρώ, από συνολικά 5 δισ. ευρώ σε εκκρεμείες δάνεια που οφείλονται έως το 2024.

Σε κάθε περίπτωση, έως το τέλος του μυνός ή αρχές Απριλίου το αργότερο η Ελλάδα θα έχει ολοκληρώσει τη δεύτερη αυτή αποπληρωμή, η οποία αφορά δάνεια που λήγουν εντός του 2021 και του 2022 και θα γίνει με τη χρήση των ταμειακών διαθεσίμων που διαμορφώνονται σήμερα στα 33 δισ. ευ-

Όπως δήλωσε ο επικεφαλής του ESM, Κλάους Ρέγκλινγκ, η δεύτερη πρόωρη αποπληρωμή στο ΔΝΤ θα έχει θετικό αντίκτυπο στα οικονομικά της Ελλάδας.

ρή. Η πρώτη είχε πραγματοποιηθεί τον Νοέμβριο του 2019, όταν και είχαν αποπληρωθεί 2,7 δισ. ευρώ.

Σημειώνεται πως το ποσό του 1,5 δισ. σε SDR στο ΔΝΤ (ειδικά τραπεζικά δικαιώματα) θα παραμείνει

αλώβητο, σύμφωνα με τη δεσμευση της Ελλάδας, καθώς, όπως έχει συμφωνηθεί με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς, το Ταμείο θα παραμείνει στους επόπτες της μεταμνημονιακής περιόδου της χώρας.

Το επιτόκιο αυτού του δεύτερου τμήματος των δανείων που θα εξοφλήσει η Ελλάδα διαμορφώνεται στο 1%-1,1%, με το ελληνικό Δημόσιο να αναμένεται να εξοικονομήσει 30-40 εκατ. ευρώ. Ωστόσο, το μείζον όφελος είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα με αυτή την κίνηση μειώνει 1% ή κατά περίπου 3 δισ. ευρώ τον επιτοκιακό και τον συναλλαγματικό κίνδυνο, βελτιώνει τη βιωσιμότητα του χρέους και παράλληλα στέλνει ένα ισχυρό μήμα στις αγορές ότι υπό όλες τις συνθήκες διασφαλίζει την εξυπηρέτηση του χρέους της.

Ο επικεφαλής του ESM, Κλάους

Ρέγκλινγκ, δήλωσε ότι η δεύτερη πρόωρη αποπληρωμή στο ΔΝΤ θα έχει θετικό αντίκτυπο στα οικονομικά της Ελλάδας χάρη στη μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους, ενώ θα ενισχύσει επίσης την εμπιστοσύνη των αγορών, καθώς ακολουθεί τις χώρες που προγράμματος ESM / EFSF – την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Κύπρο-, οι οποίες έχουν αποπληρώσει και αυτές πρόωρα τα δάνεια του Ταμείου.

Όπως τόνισε, εάν ο ESM δεν έδινε στην Ελλάδα το waiver, δηλαδή την παραίτηση από την υποχρέωση να αποπληρώσει πρόωρα και το αναλογικό ποσό των δανείων των ESM και EFSF, όπως ορίζουν οι σχετικές συμβάσεις, θα ήταν υποχρεωμένη να προβεί σε παράλληλη σωρευτική αποπληρωμή 104,5 δισ. ευρώ.

Στο 8,2% συγκρατήθηκε η ύφεση στη διάρκεια του 2020

Ικανοποίηση στο ΥΠΟΙΚ, που ανέμενε τη μείωση του ΑΕΠ στο 10,5%

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Ηπιότερη από τις εκτιμήσεις της κυβέρνησης, αλλά και των περισσότερων αναλυτών, ήταν η ύφεση το 2020, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ που δόθηκαν χθες στη δημοσιότητα, κάτι που εξασφαλίζει ένα καλύτερο ξεκίνημα για την ανάκαμψη το 2021.

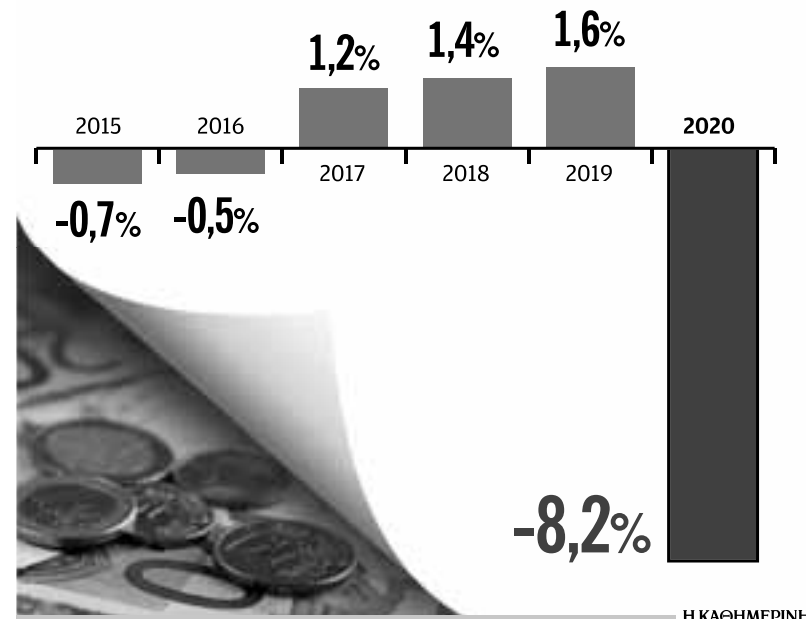
Η υποχώρηση του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 8,2%, έναντι πρόβλεψης της κυβέρνησης για 10,5% και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις πρόσφατες χειμερινές της προβλέψεις για 10%.

Παραμένει, πάντως, υψηλότερη από τον μέσο όρο των μελών της Ευρωζώνης που έχουν ήδη δημοσιεύσει προσωρινά αποτελέσματα και είναι ύφεση 6,8% και της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά μέσον όρο 6,4%. Υψηλότερα ήταν η Ισπανία, με ύφεση 11,2%, λίγο υψηλότερα η Ιταλία με 8,8% και λίγο χαμηλότερα η Πορτογαλία με 7,6%.

Η συγκρατημένη ύφεση του τρίτου τριμήνου, αλλά και μια αναθεώρηση προς το καλύτερο του γ' και του β' τριμήνου έσωσαν την παρτίδα για το 2020. Οι αναλύτες επισημαίνουν, εξάλλου, ότι τα μέτρα στήριξης της κυβέρνησης έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη συγκράτηση της ζημίας. «Η δημοσιονομική παρέμβαση υπήρξε αποτελεσματική, ιδίως στο κομμάτι της εργασίας», σχολιάζει ο επικεφαλής οικονομολόγος της Εθνικής Τράπεζας Νίκος Μαγγίνιας.

Ειδικότερα, το τέταρτο τρίμηνο του 2020, το ΑΕΠ μειώθηκε

Η πορεία του ΑΕΠ τα προηγούμενα έτη

κατά 7,9% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, ενώ σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο αυξήθηκε κατά 2,7%.

Το τρίτο τρίμηνο, η πτώση του ήταν τελικά 10,5%, έναντι προηγούμενης εκτίμησης της ΕΛΣΤΑΤ για 11,7%, το β' τρίμηνο είχαμε ύφεση 13,8%, έναντι προηγούμενης πρόβλεψης για 14,25 και το πρώτο τρίμηνο είχαμε αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,1%, έναντι πρόβλεψης για αύξηση 0,4%.

«Το ΑΕΠ σε όρους όγκου ανήλθε σε 168,5 δισ. ευρώ έναντι 183,6 δισ. ευρώ το 2019, παρουσιάζοντας μείωση κατά 8,2%», σύμφωνα με την ανακοίνωση της ΕΛ-

ΣΤΑΤ. Η ανάλυση των στοιχείων δείχνει το μεγάλο πλήγμα που επέφερε ο τουρισμός, καθώς οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών εμφανίζονται μειωμένες στο σύνολο του έτους κατά 21,7%. Οι εισαγωγές είναι μειωμένες κατά 6,8%. Κατά τα άλλα, η καταναλωτική ήταν μειωμένη κατά 3,4%, με τα νοικοκυριά να πρωταγωνιστούν με μείωση 5,2% και τη γενική κυβέρνηση να αντισταθμίζει, κάπως, το αποτέλεσμα με αύξηση καταναλώσεων 2,7%. Εξάλλου, ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου εμφανίζει αύξηση 4,9%. «Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι υγιείς ιδιωτικές επιχειρήσεις συνεχίζουν τις επενδύσεις τους και

οι δημόσιες επενδύσεις στήριξαν την επενδυτική δραστηριότητα», σχολίασε ο κ. Μαγγίνιας.

«Παρά τη μεγάλη εξάρτηση από τον τουρισμό, τα στοιχεία του ΑΕΠ που δημοσιοποιήθηκαν σήμερα καταδεικνύουν ότι η ελληνική οικονομία επέδειξε μεγαλύτερη αντοχή από ό,τι πολλοί ανέμεναν το 2020. Μαζί με τη διαχείριση της κρίσης της πανδημίας του κορωνοϊού, διαλύουμε στερεότυπα. Η Ελλάδα είναι στον δρόμο της επιτυχίας και θα επιτύχει», είπε ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης.

«Η ελληνική οικονομία, αν και κλυδωνίστηκε ισχυρά, άντεξε», δήλωσε μετά την ανακοίνωση των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας. Επισημάνοντας ότι τα στοιχεία είναι προσωρινά, ο κ. Σταϊκούρας τόνισε ότι «πιστοποιούν την ορθότητα της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής. Πολιτική που περιλαμβάνει ένα ευρύ πλήγμα μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων, τα οποία κατάφεραν να περιορίσουν σημαντικά τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας. Είναι βέβαια γεγονός ότι η ύφεση το 2020 υπήρξε βαθιά, αν και διαμορφώνεται κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Και το 2021, μέχρι σήμερα, είναι μια δύσκολη χρονιά. Οι προκλήσεις πολλές και μεγάλες. Όμως μπορούμε να είμαστε ρεαλιστικά αισιόδοξοι, αφού με τη βοήθεια της επιστήμης ρυθμούς μέσω των εμβολιασμών, «τείχος» προστασίας».

Στα 6,4 δισ. φθάνουν τα μέτρα στήριξης των εργαζομένων

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Μέτρα στήριξης εργαζομένων και ανέργων συνολικού ύψους 6,4 δισ. ευρώ υλοποιεί το υπουργείο Εργασίας, στο πλαίσιο του προγράμματος στήριξης από τις συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού. Οι δικαιούχοι εκτιμώνται σε 3 εκατ. άτομα, με τα στοιχεία να δείχνουν πως σχεδόν ένας στους δύο μισθωτούς, και συγκεκριμένα 1,13 εκατ. εργαζόμενοι, έχει θεθεί για κάποιο διάστημα εντός του περασμένου 12μήνου σε αναστολή σύμβασης. Με αφορμή τον ένα χρόνο πανδημίας, το υπουργείο Εργασίας ξεκαθαρίζει ότι το πρόγραμμα είναι δυναμικό και θα συνεχιστεί όσο συνεχίζεται και η υγειονομική κρίση. Ήδη, από σήμερα, ξεκινούν οι αιτήσεις για τις αναστολές συμβάσεων Μαρτίου, ενώ την Παρασκευή αναμένεται η πληρωμή των ειδικών αποζημιώσεων ύψους έως και 534 ευρώ τον μήνα, για τον Φεβρουάριο.

Η «βεντάλια» των μέτρων στήριξης περιλαμβάνει τόσο οριζόντια μέτρα (π.χ. αναστολές συμβάσεων με καταβολή αποζημίωσης ειδικού σκοπού για εργαζομένους σε επιχειρήσεις που έκλεισαν ή πλήττονται σημαντικά από την πανδημία, πρόγραμμα «Συν-Εργασία» κ.λπ.) όσο και στοχευμένα σε συγκεκριμένες κατηγορίες, όπως είναι –για παράδειγμα– οι εργαζόμενοι στον κλάδο του τουρισμού, του πολιτισμού και οι αυτοαπασχολούμενοι επιστήμονες. Σύμφωνα με το υπουργείο Εργασίας, μαζί με τα κονδύλια που κατευθύνονται στον e-ΕΦΚΑ για την κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών, τα μέτρα για τους εργαζομένους φτάνουν προς το παρόν τα 4,7 δισ. ευρώ (3,2 δισ. ευρώ μέτρα απευθείας στήριξης μισθών και 1,5 δισ. ευρώ για κάλυψη ασφαλιστικών εισφορών). Στο ποσό αυτό περιλαμβάνεται η καταβολή της αποζημίωσης ειδικού σκοπού για τις αναστολές συμβάσεων εργασίας του Φεβρουαρίου που θα γίνει την Παρασκευή, καθώς και η καταβολή της έκτακτης ενίσχυσης των 400 ευρώ σε αυτοαπασχολούμενους επιστήμονες και ελεύθερους επαγγελματίες, που αναμένεται το αμέσως επόμενο διάστημα.

Κονδύλια ύψους 1,5 δισ. ευρώ έχουν διατεθεί μέσω ΟΑΕΔ, 80 εκατ. ευρώ απευθύνθηκαν για την ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης σε τουλάχιστον 500.000 ωφελούμενους, ενώ «τρέχοντα» και προγράμματα του ΕΣΠΑ. Μάλιστα, σύμφωνα με το υπουργείο Εργασίας, με στόχο την επόμενη μέρα της πανδημίας, ήδη επεξεργάζονται προγράμματα που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης και το νέο ΕΣΠΑ 2021-2027 και αναμένεται να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο.

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί μέχρι στιγμής συνοψίζονται ως εξής: **Πυλώνας Α: Μέτρα στήριξης εργαζομένων**

- Αναστολές συμβάσεων εργασίας: 2,4 δισ. ευρώ σε 1,13 εκατ. μοναδικούς ωφελούμενους.
- Δώρο Πάσχα αναστολών: 105 εκατ. ευρώ.

Πυλώνας Β: Μέτρα στήριξης ανέργων

- Μονομερείς δηλώσεις (τουρισμός, καλλιτέχνες): 161,4 εκατ. ευρώ σε περίπου 120.000 ωφελούμενους.
- Επιστήμονες: 115 εκατ. ευρώ σε 181.046 ωφελούμενους.
- Ειδικές κατηγορίες: 50 εκατ. ευρώ σε 62.000 ωφελούμενους.
- «Συν-Εργασία»: 67,5 εκατ. ευρώ σε 70.835 ωφελούμενους.
- Επιδότηση ασφαλιστικών εισφορών ύψους 1,5 δισ. ευρώ (Μάρτιος 2020 - Φεβρουάριος 2021).

Πυλώνας Γ: Μέτρα στήριξης ανέργων

- Εκουν δοθεί περίπου 1,5 δισ. ευρώ σε τακτικές και έκτακτες παροχές, σε 755.000 ανέργους και 52.000 εργαζόμενες μητέρες ως εξής:
- 1,1 δισ. ευρώ σε επιδόματα τακτικής ανεργίας και λοιπές παροχές.
- 349,5 εκατ. ευρώ σε έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις (400 ευρώ μακροχρόνια ανέργων, παρατάσεις επιδόματος ανεργίας, οικονομική ενίσχυση εποχικά εργαζομένων χωρίς δικαίωμα επαναπρόσληψης).

Πυλώνας Δ: Προγράμματα ΕΣΠΑ

- Για την περίοδο της πανδημίας μέσω διαφόρων προγραμμάτων έχουν διατεθεί 238 εκατ. ευρώ σε περίπου 47.000 ωφελούμενους.

Πυλώνας Ε: Κοινωνική αλληλεγγύη

- Διπλή καταβολή ελάττωσης εγγυημένου εισοδήματος τον Δεκέμβριο του 2020: 56 εκατ. ευρώ σε 500.000 δικαιούχους.
- Εκτακτο επίδομα με βάση τα τέκνα σε νοικοκυριά δικαιούχους ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος: 8,6 εκατ. ευρώ σε 50.128 δικαιούχους.
- Ενίσχυση των κέντρων κοινωνικής πρόνοιας με έκτακτο προσωπικό: 12 εκατ. ευρώ.
- Μέτρα προστασίας και υλικότεχνικής βοήθειας ιδιωτικών και δημόσιων μονάδων φροντίδας ηλικιωμένων: 2 εκατ. ευρώ.

Την Παρασκευή αναμένεται η πληρωμή των ειδικών αποζημιώσεων για τον Φεβρουάριο.

Οι δικαιούχοι εκτιμώνται σε 3 εκατ. άτομα – Το 50% των εργαζομένων βρέθηκε σε αναστολή σύμβασης μέσα στο 2020.

Οι δικαιούχοι εκτιμώνται σε 3 εκατ. άτομα – Το 50% των εργαζομένων βρέθηκε σε αναστολή σύμβασης μέσα στο 2020.

Οι δικαιούχοι εκτιμώνται σε 3 εκατ. άτομα – Το 50% των εργαζομένων βρέθηκε σε αναστολή σύμβασης μέσα στο 2020.

250.000 πλειστηριασμοί ακινήτων έως το 2026

Σε πλειστηριασμό ή πώληση μέσω συναινετικών λύσεων με τους οφειλότες θα βγουν 250.000 ακίνητα την προσεχή πενταετία. Αυτό εκτίμησε ο εκτελεστικός πρόεδρος της doValue Greece Θεόδωρος Καλαντώνης, μιλώντας χθες στο διαδραστικό συνέδριο FinForum, σημειώνοντας ότι, μετά τις εκτεταμένες τιτλοποιήσεις και πωλήσεις δανείων από τις τράπεζες, υπολογίζεται ότι 1 εκατ. ακίνητα που συνδέονται με κόκκινα δάνεια έχουν περάσει στον έλεγχο ξένων επενδυτικών κεφαλαίων. Τα ακίνητα αυτά τα διαχειρίζονται σε συνεργασία με τις εξειδικευμένες εταιρείες και με βάση τις εκτιμήσεις, το 20%-25% αυτών θα οδηγηθεί σε ρευστοποίηση.

Σύμφωνα με τον κ. Καλαντώνη, η εξειδίκευση των servicers στη διαχείριση των κόκκινων δανείων δίνει τη δυνατότητα να προσφέρουν στους οφειλότες καλύτερες λύσεις ρυθμίσεων, που θα λαμβάνουν υπόψη την αξία και την εμπροσφυμότητα του ακινήτου.

Μέχρι σήμερα 1 εκατ. ακίνητα που συνδέονται με κόκκινα δάνεια έχουν περάσει στον έλεγχο ξένων funds.

Επιπλέον, θα οδηγήσει σε σημαντικές επενδύσεις με στόχο την αξιοποίηση αυτών των ακινήτων, δίνοντας ώθηση στην αγορά του real estate. Αυτό, σύμφωνα με τον επικεφαλής της doValue, θα βοηθήσει στην άνοδο των αξιών, διαφεύγοντας τις προβλέψεις για υποχώρηση των τιμών λόγω της μαζικής διάθεσης ακινήτων στην αγορά. Ο κ. Καλαντώνης χαρακτήρισε λάθος το μέτρο αναστολής των πλειστηριασμών που, όπως είπε, εφαρμόζεται οριζόντια μόνο στην Ελλάδα και στην Ουγγαρία και αυτό παρά το γεγονός ότι «οι επιπτώσεις της πανδημίας είναι

ασύμμετρες και δεν επιφέρουν τα ίδια δυσμενή αποτελέσματα σε όλες τις επιχειρήσεις ή τους οφειλότες». Ο διευθύνων σύμβουλος της Ceraf Θεόδωρος Αθανασόπουλος υπογράμμισε ότι «οι servicers έχουν ξεκάθαρα στρατηγική σε σχέση με τη διαχείριση των κόκκινων δανείων, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα να προσφέρουν λύσεις σε όρους αγοράς και προσαρμοσμένες στην πραγματικότητα και στις δυνατότητες του δανειολήπτη».

Σε ό,τι αφορά τα κόκκινα δάνεια των επιχειρήσεων, μιλώντας από την πλευρά της Intrum Hellas, ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Γιώργος Γεωργακόπουλος εξήγησε ότι αντανάκλουν το ευρύτερο πρόβλημα έλλειψης ανταγωνιστικότητας αυτών των επιχειρήσεων. Όπως εκτίμησε, η εμπλοκή μεγάλων επενδυτικών κεφαλαίων και των servicers στη διαχείριση επιχειρηματικών δανείων σε συνδυασμό με θετικές εξελίξεις, όπως είναι η δημιουργία

για του Ταμείου Ανάκαμψης, θα συμβάλει στη δημιουργία μεγάλων επιχειρηματικών σχημάτων μέσω συγχωνεύσεων, εξαγορών και μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, που θα επιτρέψει στις επιχειρήσεις να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα τους, να δημιουργήσουν οικονομίες κλίμακος και να αυξήσουν την πρόσβαση τους στις αγορές για την εξεύρεση κεφαλαίων.

Ο νέος πτωχευτικός νόμος θα αποτελέσει βασικό εργαλείο για την εξυγίανση των επιχειρήσεων, σημείωσε η γενική διευθύντρια διαχείρισης απαιτήσεων εταιρικής και λιανικής τραπεζικής, και μέλος της εκτελεστικής επιτροπής της Εθνικής Τράπεζας, Φωτεινή Ιωάννου, καθώς ενοποιεί όλες τις διαδικασίες σε ένα κοινό πλαίσιο. Ο νόμος είναι προς τη σωστή κατεύθυνση υπογράμμισε, αλλά με δεδομένο ότι η υλοποίησή του απαιτεί σημαντική τεχνική υποδομή, «η επιτυχία του θα κριθεί στην εφαρμογή».

ΕΥΦΕΝΙΑ ΤΖΩΠΤΖΗ

Τα lockdown φέρνουν νέα αύξηση του τζίρου για τα σούπερ μάρκετ φέτος

Ακόμη και αύξηση, έστω και οριακή, των πωλήσεων βλέπουν για το 2021 τα στελέχη των σούπερ μάρκετ και της βιομηχανίας των λεγόμενων ταχυκίνητων προϊόντων (βασικά είδη διατροφής και προϊόντα σπιτιού και ατομικής φροντίδας τα οποία αγοράζονται συχνότερα από τους καταναλωτές), εξέλιξη αναμφίβολα θετική για τον κλάδο. Και αυτό, διότι η σύγκριση γίνεται με το 2020, ένα έτος που ο κλάδος των σούπερ μάρκετ κατέγραψε τεράστια αύξηση στον τζίρο του, κατά 9,7% (στοιχεία Nielsen), σε σύγκριση με το 2019, ή κατά περίπου 800 εκατ. ευρώ, και δεύτερον, διότι μέχρι και το καλοκαίρι στελέχη του κλάδου και αναλυτές της αγοράς πρόβλεπαν πτώση των πωλήσεων το 2021.

Σύμφωνα με την τελευταία κυλιόμενη έρευνα τάσεων στο λιανεμπόριο ταχυκίνητων αγαθών του

Το παρατεταμένο lockdown σε λιανεμπόριο, εστίαση στρέφει το σύνολο σχεδόν της καταναλωτικής δαπάνης στα σούπερ μάρκετ.

Ινστιτούτου Έρευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ) που καταγράφει τις απόψεις των στελεχών των σούπερ μάρκετ και της βιομηχανίας, για το σύνολο του έτους εκτιμάται οριακή αύξηση των πωλήσεων κατά 0,1% σε σύγκριση με το 2020, ενώ για το πρώτο εξάμηνο του 2021 οριακή μείωση 0,2%.

Για ποιο λόγο ουσιαστικά ο κλάδος αναθεωρεί τις προβλέψεις

Στη διάρκεια του 2020 οι πωλήσεις των σούπερ μάρκετ αυξήθηκαν κατά 9,7%, περίπου 800 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το 2019.

του προς τα πάνω για το 2021; Κυρίως διότι η συνεχιζόμενη αναστολή της δραστηριότητας του υπόλοιπου λιανεμπορίου και της εστίασης κατευθύνει σχεδόν όλες τις καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών στο σούπερ μάρκετ. Ακόμη, αναμένεται σχετική αύξηση του τουρισμού σε σύγκριση με πέρυσι, κάτι που θα ενισχύσει

τις πωλήσεις στους τουριστικούς προορισμούς που το 2020 ήταν εξαιρετικά μειωμένοι.

Επιπλέον, το 90% των στελεχών θεωρεί ότι η οικονομική κατάσταση στη χώρα επιδεινώθηκε το προηγούμενο εξάμηνο, έναντι 89% τον Νοέμβριο του 2020 και 65% τον Απρίλιο του 2020. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το 40% πιστεύει ότι η πανδημία θα επηρεάσει την αγορά και την οικονομία έως το καλοκαίρι του 2022, το 27% έως το τέλος του 2021 και μόλις ένα 3% εκτιμά ότι η επίδραση θα διαρκέσει έως το φετινό καλοκαίρι. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει και ένα 30% που θεωρεί ότι η επίδραση θα διαρκέσει και μετά το καλοκαίρι του 2022.

Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Nielsen, ο τζίρος των σούπερ μάρκετ υπολογίζεται ότι διαμορφώθηκε το 2020 σε 11,34 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με πλ-

ροφορίες, οι πωλήσεις της «Σκλαβενίτης» σε επίπεδο εταιρείας αυξήθηκαν το 2019 κατά 19,5% σε σύγκριση με το 2020, φτάνοντας στα 3,14 δισ. ευρώ, ενώ σε επίπεδο ομίλου αυξήθηκαν κατά περίπου 15%, στα 3,77 δισ. ευρώ.

Κατά 4% υπολογίζεται ότι αυξήθηκαν οι πωλήσεις της AB Βασιλόπουλος το 2020, υπερβαίνοντας τα 2 δισ. ευρώ έναντι 1,95 δισ. ευρώ το 2019.

Ανάπτυξη 5,5% σημείωσε η Metro AEBE με τις πωλήσεις της να διαμορφώνονται σε 1,33 δισ. ευρώ το 2020 έναντι 1,26 δισ. ευρώ το 2019, ενώ η «Μασούτης» κατέγραψε αύξηση τζίρου 6,3%, με τις πωλήσεις της να φτάνουν τα 883 εκατ. ευρώ.

Η Lidl, η οποία κατέχει την τρίτη θέση από πλευράς μεριδίων αγοράς, δεν δημοσιεύει ισολογισμό λόγω εταιρικής σύστασης. ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Το Airbnb άντεξε και προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες

Από τις μισθώσεις 3-4 ημερών στις μισθώσεις 3-4 μηνών

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ

Εκοντας ήδη περάσει ένα έτος σε μια διακοπόμενη καραντίνα, η συζήτηση για το Airbnb μοιάζει να μην αφορά το σήμερα. Όμως οι βραχυχρόνιες μισθώσεις όχι μόνο άντεξαν, αλλά ήδη μεταλλάσσονται σε κάτι νέο, ακόμα και στην Αθήνα: τις μεσοπρόθεσμες μισθώσεις. Τις ενοικιάσεις διαμερισμάτων για λίγους μήνες, που απευθύνονται σε ανθρώπους της μεσαίας τάξης από το εξωτερικό, οι οποίοι ούτως ή άλλως εργάζονται εξ αποστάσεως και αναζητούν μια φθηνή ευρωπαϊκή μητρόπολη με καλό κλίμα ως «βάση» για ένα διάστημα. Όπως φαίνεται, το «φαινόμενο Airbnb» είναι εδώ για να μείνει και μεγάλες πόλεις όπως η Λισαβόνα και η Βαρκελώνη σχεδιάζουν ήδη την επόμενη ημέρα.

Ζήσε σαν ντόπιος

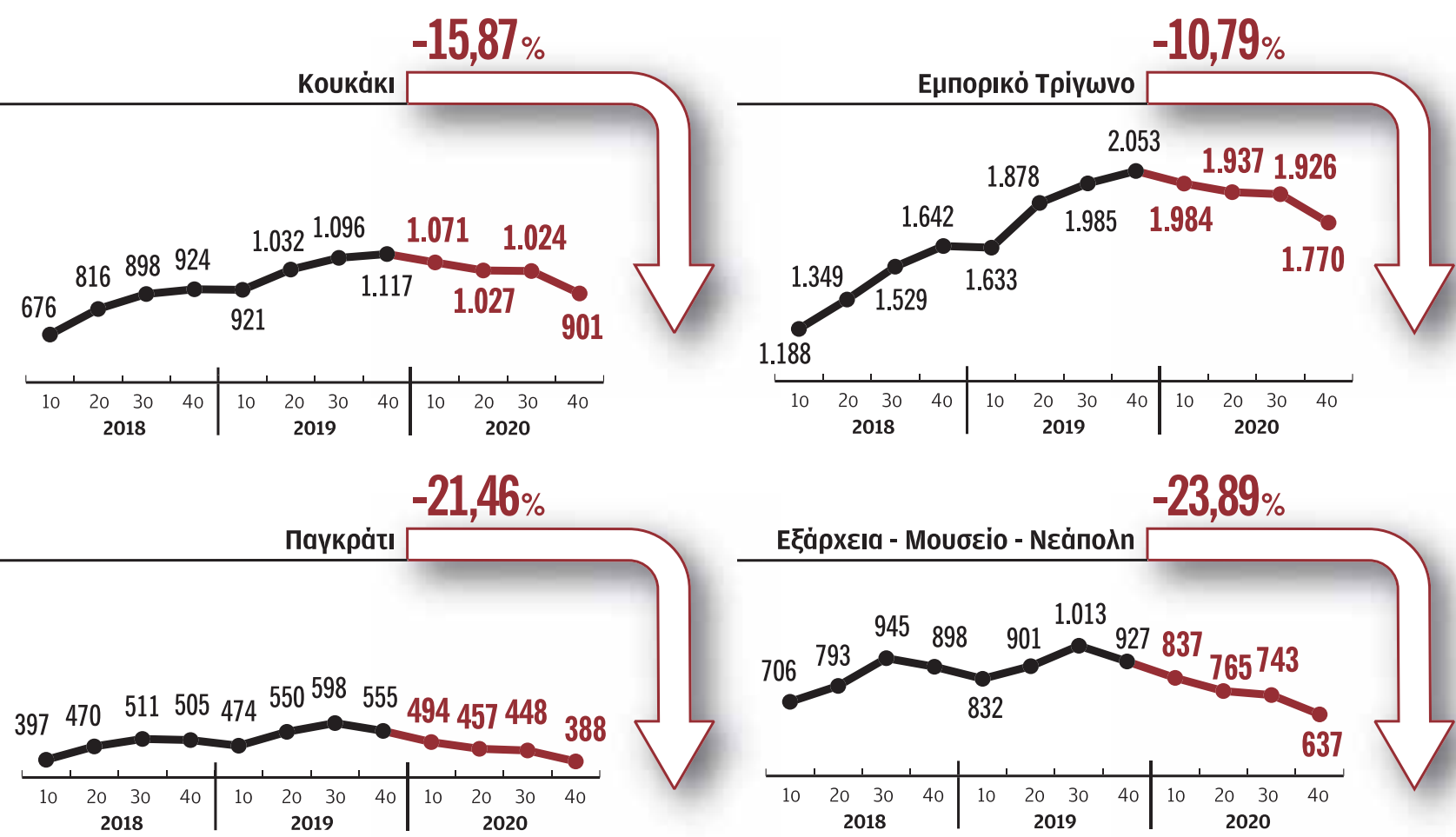
Μία από τις ευρωπαϊκές μητροπόλεις που είδαν ραγδαίες αλλαγές στο αστικό τοπίο (ιδίως σε συγκεκριμένες γειτονιές) είναι και η Αθήνα. Πριν από λίγες ημέρες ένα νέο βιβλίο («Το Airbnb στην πόλη. Ευκαιρία ή απειλή;» εκδόσεις Πόλις) ήρθε να προσθέσει πολύτιμη πληροφορία στην επιστημονική γνώση, για τον τρόπο που το Airbnb «σάρωσε» τα προηγούμενα χρόνια το κέντρο της πρωτεύουσας και τώρα «επιμένει». Οι συγγραφείς του, ο διδάκτωρ κοινωνικής γεωγραφίας Δημήτρης Μπαλαμπανίδης, η υποψήφια διδάκτωρ Πολυτεχνικής Εύα Παπατζανή και ο μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Technische Universität Berlin Δημήτρης Πέττας, μιλούν στην

«Κ» για την ελληνική έκδοση του «φαινομένου Airbnb». «Το Airbnb ήρθε να καλύψει μια νέα ανάγκη που δεν υπήρχε στην Αθήνα: τη ζήτηση για συγκεκριμένου τύπου καταλύματα, στο πλαίσιο της γενικής στροφής του τουρισμού στο μοντέλο “ζήσε σαν ντόπιος” και την απομάκρυνση από τις τουριστικοποιημένες περιοχές», εξηγεί ο κ. Πέττας. «Επιπλέον, η Αθήνα από το 2008-2010 έπαψε να είναι ένας προορισμός μιας ημέρας, ο ενδιαμέσος σταθμός για κάποιον νησί και μεταβλήθηκε σε προορισμό city break, μια εξέλιξη που ενθαρρύνθηκε από την άνοδο των αεροπορικών εταιρειών χαμηλού κόστους. Ταυτόχρονα στο ξεκίνημα του Airbnb στην Αθήνα έπαιξε ρόλο το αφήγημα της κρίσης, δηλαδή η Αθήνα ως χώρος ανάπτυξης κοινωνικών κινήσεων, που κίνησε το ενδιαφέρον ενός εναλλακτικού κοινού, όπως οι καλλιτέχνες που φυτοζωούσαν σε πόλεις όπως το Παρίσι ή το Βερολίνο και εδώ μπορούσαν να μείνουν για ένα διάστημα με το ένα τρίτο του κόστους ζωής. Στη συνέχεια, βέβαια, το Airbnb και τα εισιτήρια χαμηλού κόστους έκαναν την Αθήνα ελκυστική γενικά στην ευρωπαϊκή μεσαία τάξη».

Συμπληρωματικό εισόδημα

«Μια πτυχή που δεν έχει αναδειχθεί ιδιαίτερα είναι η ανάπτυξη του Airbnb στην Ελλάδα παράλληλα με τη στεγαστική κρίση», λέει η κ. Παπατζανή. «Τα πρώτα χρόνια της κρίσης ζήσαμε την πτώση της αγοράς ακινήτων, την υπερχρέωση των νοικοκυριών, την ανεργία, τους πλειστηριασμούς, την αύξηση του στεγαστικού κό-

Αριθμός διαμερισμάτων στην πλατφόρμα του Airbnb σε 4 περιοχές της Αθήνας

Ολοένα και περισσότεροι ξένοι αναζητούν στέγη σε μία φθηνή ευρωπαϊκή μητρόπολη με καλό κλίμα ως βάση για ένα διάστημα.

στους σε σχέση με το μέσο εισόδημα. Οπότε το Airbnb έδωσε μια διέξοδο». «Στη χώρα μας υπάρχει μεγάλος αριθμός ιδιοκτητών με περισσότερα από ένα ακίνητα», προσθέτει ο κ. Μπαλαμπανίδης. «Αυτό δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για το Airbnb. Για τους “μικρούς” ήταν μια στρατηγική επιβίωσης, ένας τρόπος να συμπληρώσουν το εισόδημά τους. Σταδιακά όμως, ιδίως μετά το 2015, στον χώρο μπήκαν και οργανωμένες εταιρείες ή μεμονωμένοι επενδυτές, οι οποίοι είδαν μια ευκαιρία συσσώρευσης πλούτου».

Η επέλαση του Airbnb στην Αθήνα είναι γνωστή, όπως και

οι θετικές και αρνητικές του επιπτώσεις. Τα καταχωρισμένα (μόνο στη συγκεκριμένη πλατφόρμα) διαμερίσματα έφθασαν το 2018 τις 130.000, με την πλειονότητα αυτών στην Αθήνα και μάλιστα σε συγκεκριμένες γειτονιές: στο Κουκάκι, στο Παγκράτι, στην περιοχή ανάμεσα στο Σύνταγμα και το Μοναστηράκι, στο τρίγωνο Εξάρχεια - Μουσείο - Νεάπολη. «Στην Αθήνα, τα φαινόμενα εξευγενισμού (gentrification) ήταν διαφορετικά από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις. Στην Αθήνα της πολυιδιοκτησίας και της κοινωνικής διαστρωμάτωσης στην πολυκατοικία (τα χαμηλότερα οικονομικά στρώματα στους χαμηλότερους ορόφους, τα ανώτερα στους υψηλότερους), το Airbnb επηρέασε περισσότερο τα “φθηνά” διαμερίσματα που δεν θα μπορούσαν να ενταχθούν σε ένα πλαίσιο εξευγενισμού», λέει ο κ. Πέττας. «Τα ενοίκια ανέβηκαν παντού, αλλά εκείνοι που εκδιώχθηκαν πρώτοι ήταν οι άνθρωποι των χαμηλότερων ορόφων, καθώς

τα διαμερίσματα αυτά απέκτησαν μια άλλη δυνατότητα χρήσης».

Τα προηγούμενα χρόνια, πολλές πόλεις όπως η Βαρκελώνη, το Παρίσι και το Βερολίνο έλαβαν ενεργά μέτρα για την αντιμετώπιση του Airbnb και κυρίως των προβλημάτων που δημιουργήσε στην εξεύρεση στέγης. «Στην Ελλάδα το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο εστίασε σχεδόν αποκλειστικά στη φορολογική συμμόρφωση των μισθωτών», λέει ο κ. Μπαλαμπανίδης. «Αυτό δεν το έκανε βέβαια μόνο η Ελλάδα αλλά πολλές χώρες της Ευρώπης. Λίγες πόλεις εξειδίκευσαν χωρικά τα μέτρα που είχαν λάβει. Για παράδειγμα, στη Βαρκελώνη τα μέτρα δεν είναι οριζόντια, αλλά ανάλογα με τις πιέσεις που δέχεται κάθε περιοχή, από πολύ αυστηρά έως πιο ήπιες. Το πρόβλημα είναι ότι πολλές χώρες, όπως η Ελλάδα, συνεχίζουν να τοποθετούν τις πλατφόρμες αυτές στην οικονομία διαμοιρασμού και όχι του τουρισμού – το Παρίσι, για παράδειγμα, υποχρέωσε τους ιδιοκτήτες να πάρουν

άδεια αλλαγής χρήσης του ακινήτου, ή το Βερολίνο θεωρεί “διαμοιρασμό” μόνο όταν ενοικιάζει ένα δωμάτιο στο σπίτι που μένει, όχι ολόκληρο διαμέρισμα. Το Βερολίνο έβαλε πλαφόν στα ενοίκια σε συγκεκριμένες περιοχές, απαγόρευσε τις αυξήσεις στα παλαιά συμβόλαια και κινήθηκε δικαστικά κατά των εταιρειών που διαχειρίζονται πολλά ακίνητα επιδιώκοντας μειώσεις ενοικίων».

Στην Ελλάδα οι δήμοι προβάλλουν ως δικαιολογία το ότι δεν έχουν αρμοδιότητες. Όμως δεν είναι αυτό το κρίσιμο. Ας βελτιωθεί το θεσμικό πλαίσιο και ας εφαρμοστεί από όποιον έχει την αρμοδιότητα».

«Ο Δήμος Αθηναίων δεν έδειξε ενδιαφέρον ακόμα για την προστασία της κατοικίας», προσθέτει η κ. Παπατζανή. Υπάρχουν όμως πολλά που μπορεί να κάνει. Για παράδειγμα, να ενισχύσει την επανάχρηση των κενών κτιρίων με κοινωνικά - επιχειρηματικά κριτήρια, όπως έχουν κάνει πολλές δυτικοευρωπαϊκές πόλεις».

Αυξήθηκαν οι κρατήσεις σε περιαστικές και αγροτικές περιοχές μέσα στην πανδημία

Από το 2012 έως το 2018, οι καταχωρίσεις στο Airbnb διπλασιάστηκαν κάθε χρόνο. Το 2019 παρατηρήθηκε για πρώτη φορά περιορισμός του ρυθμού αύξησης. «Αυτό συνδέεται και με την αδυναμία των “μικρών παικτών” να ανταγωνιστούν την οικονομία κλίμακας που δημιούργησαν οι “μεγάλοι παίκτες”, οι οποίοι συρρίκνωσαν τα λειτουργικά κόστη, άρα και τις τιμές», εξηγεί ο κ. Πέττας. «Μετά ήρθε η πανδημία και πάγωσε τα πάντα. Μέσα στο καλοκαίρι του 2020 ωστόσο το Airbnb ανέκαμψε σε κάποιες περιοχές. Τελικά αποδείχθηκε πιο ανθεκτικό από ό,τι περιμέναμε γιατί απάντησε σε μια συγκεκριμένη στροφή στον τουρισμό. Σε αντίθεση με τα συμβατικά ξενοδοχεία, στα οποία διαμένει πολύς κόσμος, άρα υπάρχει κινητικότητα και επικινδυνότητα, το Airbnb προσέφερε απομόνωση και ασφαλείς επιλογές. Έτσι, πέρυσιν είδαμε να αυξάνονται οι κρατήσεις σε περιαστικές και αγροτικές περιοχές».

Σε αντίθεση με τα συμβατικά ξενοδοχεία, στα οποία διαμένει πολύς κόσμος, άρα υπάρχει κινητικότητα και επικινδυνότητα, το Airbnb προσέφερε απομόνωση και ασφαλείς επιλογές. Έτσι, πέρυσιν είδαμε να αυξάνονται οι κρατήσεις σε περιαστικές και αγροτικές περιοχές.

Πολλοί τουρίστες αισθάνονται πιο ασφαλείς να μείνουν σε σπίτια αντί σε ξενοδοχεία.

Λισαβόνα - Βαρκελώνη

Το ενδιαφέρον των ειδικών τώρα στρέφεται στο πώς η εξ αποστάσεως εργασία «κουμπώνει» με τις βραχυχρόνιες μισθώσεις. «Σταδιακά αυξάνεται η δεξαμενή του κόσμου που δουλεύει εξ αποστάσεως, μια δεξαμενή που δεν αφορά μόνο ανθρώπους που εργάζονται στις νέες τεχνολογίες και στους υπολογιστές αλλά ακόμα και σε πιο συμβατικούς τομείς», εκτιμά ο κ. Πέττας. «Ένας εργαζόμενος στο Βερολίνο μπορεί πλέον πολύ εύκολα να έρθει και να μείνει μερικούς μήνες στην Ελλάδα, εργαζόμενος από εδώ. Η νέα ζήτηση λοιπόν αφορά τις μεσοπρόθεσμες μισθώσεις (λ.χ. τρίμηνες ή εξαμηνες). Ηδη

κάποιες πλατφόρμες προσφέρουν τέτοια “πακέτα”, λογικά θα ακολουθήσει σύντομα και το Airbnb. Εδώ λοιπόν έχουμε εν τη γενέσει ένα νέο φαινόμενο που ακαδημαϊκά ονομάζεται διεθνικός εξευγενισμός (transnational gentrification). Θα έχουμε ανθρώπους της μέσης τάξης από άλλες χώρες (πιο εύπορα από την Ελλάδα) να έρχονται στη χώρα μας και θα κατοικούν για ένα διάστημα, εκτός τουριστικής περιόδου, κάτι που μπορεί να επιταχύνει τις διαδικασίες εξευγενισμού σε πολλές περιοχές».

«Παράλληλα, βλέπουμε και κάποιες άλλες τάσεις στο επίπεδο της διαχείρισης των συνεπειών της βραχυχρόνιας μίσθωσης», λέει ο κ. Μπαλαμπανίδης. «Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι η Λισαβόνα. Ο δήμος εκεί, με αφορμή την εμπειρία της πανδημίας, έθεσε ψηλά στην ατζέντα του την πρόσβαση των μόνιμων κατοίκων (και ειδικά των εργαζομένων σε κρίσιμους τομείς, όπως το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, οι εκπαιδευτικοί, οι εργαζόμενοι στα μέσα μεταφοράς) σε προσιτή και αξιοπρεπή κατοικία, σε συνδυασμό με την επιστροφή τους στο κέντρο της πόλης από όπου εκτοπίστηκαν λόγω Airbnb. Έτσι, προτίμησε να επιδοτήσει τους ιδιοκτήτες των ακινήτων προκειμένου να διαθέσουν ξανά τα ακίνητά τους στην αγορά της μακροχρόνιας μίσθωσης σε προσιτές τιμές. Επι-

πλέον, ο δήμος Λισαβόνας θα ανακαινίσει κτίρια που βρίσκονται στην ιδιοκτησία του για να διατεθούν ως κατοικίες προσιτού και εγγυημένου ενοικίου. Δεν πρόκειται για πόλεμο ενάντια στον τουρισμό, αλλά για τον σχεδιασμό ενός μοντέλου βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Ομοίως στη Βαρκελώνη ο δήμος υποχρέωσε 14 εταιρείες που διαθέτουν κενές κατοικίες και δεν τις “βγάζουν στην αγορά”, να τις μισθώσουν άμεσα με μακροχρόνια συμβόλαια, απειλώντας ότι αν δεν το πράξουν θα αναλάβει εκείνος τη διαχείρισή τους και θα τους επιβάλει πρότυπα. Νομίζω ότι η πανδημία ανέδειξε την ανάγκη για πόλεις “συμπεριληπτικές” προς όλους και όλες, όχι μόνο ως προς την πρόσβαση στην υγεία και στις βασικές υπηρεσίες, αλλά και σε έναν αναβαθμισμένο δημόσιο χώρο και, τελικά, την κατοικία».

Εμπορικό τρίγωνο, Πλάκα, οι πιο σταθερές περιοχές της Αθήνας

Πτωτικός είναι από τις αρχές του 2020 ο αριθμός των καταχωρίσεων σε πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης διαμερισμάτων στον Δήμο Αθηναίων. Η μεγαλύτερη μείωση παρατηρείται στην περιοχή Εξάρχειων - Μουσείου - Νεάπολης, που ξεπερνάει το 31%, ενώ ακολουθεί το Παγκράτι με μείωση 30%, το Κουκάκι με μείωση 19% και το εμπορικό τρίγωνο με μείωση 13%.

Τα ενδιαφέροντα στοιχεία προέρχονται από την πλατφόρμα AirDNA (που παρακολουθεί τον αριθμό των καταχωρίσεων σε μεγάλες πόλεις σε όλο τον κόσμο). Για την Αθήνα, αφορούν καταχωρίσεις στις πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης Airbnb και Vrbo το διάστημα 2018-2020. Όπως προκύπτει:

- Η πιο «σταθερή» περιοχή είναι το εμπορικό τρίγωνο και η Πλάκα. Η περιοχή είχε στις αρχές του 2018 1.118 καταχωρίσεις και έφθασε στο ανώτατο σημείο της τελευταία τρίμηνο του 2019 με 2.053 καταχωρίσεις ακινήτων. Από εκεί ξεκινάει μια ελαφρά πτωτική πορεία, η οποία επιταχύνεται το τελευταίο τρίμηνο του 2020 (1.770 καταχωρίσεις).
- Αντίθετα, η περιοχή με τη μεγαλύτερη μείωση στις βραχυχρόνιες μισθώσεις είναι τα Εξάρχεια (Μουσείο και Νεάπολη). Οι καταχωρίσεις στην περιοχή ήταν 706 στις αρχές του 2018, έφθασαν και αυτές στο ανώτατο σημείο τους το τελευταίο τρίμηνο του 2019 (1.013 καταχωρίσεις) αλλά από τις αρχές του 2020 ξεκίνησαν να μειώνονται αισθητά, καταλήγοντας στις 637 στο τέλος του 2020 (μείωση 31,2% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα).

- Ανάλογη είναι η εικόνα και στο Παγκράτι. Ο αριθμός των βραχυχρόνιων μισθώσεων έφθασε στο ανώτερο σημείο του τρίτου τρίμηνο του 2019 (598) και μετά ξεκίνησε μια πτωτική πορεία, η οποία αυξήθηκε στα μέσα του 2020, καταλήγοντας στις 388 μισθώσεις στο τέλος του έτους (μείωση 30% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα).
- Τέλος το Κουκάκι, «Βασιλείο» του Airbnb (λόγω πλήθους μισθώσεων σε σχέση με τις κατοικίες στην περιοχή) ξεκίνησε από 676 καταχωρίσεις ακινήτων στις αρχές του 2018 και έφθασε στο ανώτερο σημείο του τελευταίου τρί-

Τα περισσότερα διαμερίσματα που βγήκαν από τις πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης είναι στην περιοχή Εξάρχειων - Μουσείου - Νεάπολης.

μνο του 2019 στις 1.117 (αύξηση 39%). Το 2020 οι καταχωρίσεις ξεκίνησαν να μειώνονται, αλλά όχι εντυπωσιακούς ρυθμούς, καταλήγοντας στο τέλος του έτους στις 901 (-19% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα).
Να σημειωθεί ότι ενώ ως και το 2019 μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης το 80%-85% των καταχωρίσεων αφορούσε ολόκληρα διαμερίσματα/σπίτια και το υπόλοιπο δωμάτιο σε κατοικούμενο σπίτι, το 2020 λόγω κορωνοϊού οι καταχωρίσεις δωματίων σχεδόν μηδενίζονται.

2,9 τρισ. δολάρια στα «σεντούκια» των καταναλωτών λόγω πανδημίας

Αυτή η αφθονία ρευστότητας μπορεί να εκτινάξει την ανάκαμψη

Του **SIMON KENNEDY**
BLOOMBERG

Στα 2,9 τρισ. δολάρια ανέρχεται η εξαναγκαστική αποταμίευση που έχουν κάνει ως τώρα οι καταναλωτές των μεγαλύτερων οικονομιών του κόσμου στη διάρκεια των αλλεπάλληλων lockdowns. Αυτή η αφθονία ρευστότητας προσφέρει τη δυνατότητα μιας δυναμικής ανάκαμψης από την ύφεση της πανδημίας. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Bloomberg Economics, τα νοικοκυριά σε ΗΠΑ, Κίνα, Βρετανία και Ιαπωνία αλλά και στις μεγαλύτερες χώρες της Ευρωζώνης συσσωρεύσαν χρήματα που δεν μπορούσαν να καταναλώσουν όταν η πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα για την ανάσχεσή της, τους κράτησαν μακριά από τα καταστήματα και την καταναλωση. Και βέβαια το ίδιο συνεχίζεται προς το παρόν και όσο παραμένουν τα περιοριστικά μέτρα και οι κυβερνήσεις προσφέρουν αφεδίως στήριξη στις οικονομίες τους.

Τα μισά από αυτά τα κεφάλαια, δηλαδή 1,5 τρισ. δολάρια με αυξητική τάση, εντοπίζονται στις ΗΠΑ. Το ποσό αυτό είναι τουλάχιστον διπλάσιο από την ετήσια αύξηση που σημειώνει το αμερικανικό ΑΕΠ σε

περιόδους ανάπτυξης ενώ ισοδυναμεί με το ετήσιο ΑΕΠ της Νότιας Κορέας. Η ογκώδης αυτή αποταμίευση μπορεί και πρέπει να αποτελέσει το καύσιμο για την ανάκαμψη των οικονομιών από τη στιγμή που θα καταστεί πραγματικά υπό έλεγχο ο νέος κορωνοϊός και θα έχει προχωρήσει επαρκώς η εμβολιαστική διαδικασία. Το αισιόδοξο σενάριο είναι πως οι καταναλωτές θα επιδοθούν σε εκτεταμένες δαπάνες όταν θα έχουν τη δυνατότητα να επιστρέψουν στα εμπορικά καταστήματα, στα εστιατόρια, στους χώρους ψυχαγωγίας, στους τουριστικούς προορισμούς και στις αθλητικές διοργανώσεις αλλά και πως θα προβούν σε αγορές μεγάλων ειδών όπως τα διαρκή αγαθά. Κάποιοι λιγότερο αισιόδοξοι, πάντως, διερωτώνται μήπως οι αποταμίευσεις διατεθούν αντιθέτως για την κάλυψη κρεών ή διατηρηθούν αδρανείς σε τραπεζικούς λογαριασμούς ως ασφαλιστική δικλίδα μέχρις ότου λήξει οριστικά η υγειονομική κρίση και βελτιωθεί η κατάσταση στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα, πάντως, με τις εκτιμήσεις της Bloomberg Economics, αν όλα χρήματα έχουν αποταμιευθεί τα αμερικανικά νοικοκυριά στη διάρκεια του περασμένου έτους δια-

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Bloomberg Economics, αν όλα χρήματα έχουν αποταμιευθεί τα αμερικανικά νοικοκυριά στη διάρκεια του περασμένου έτους διατεθούν σε δαπάνες, τότε η ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας μπορεί να επιταχυνθεί στο 9%, υπερβαίνοντας σαφώς την πρόβλεψη για 4,6%.

Πρωταθλητές αποταμίευσης τα νοικοκυριά στις ΗΠΑ - Ακολουθούν Κίνα, Βρετανία, Ιαπωνία και χώρες της Ευρωζώνης.

τεθούν σε δαπάνες, τότε η ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας μπορεί να επιταχυνθεί στο 9%, υπερβαίνοντας σαφώς την πρόβλεψη για 4,6%. Αν, αντιθέτως, παραμείνουν αδρανή, τότε η οικονομία θα αναπτυχθεί μόνον κατά 2,2%. Όπως επισφαιρίζει η Μαέβα Κουζέν, οικονομολόγος της Bloomberg Economics για θέματα Ευρωζώνης, «το καλοκαίρι του 2020 απεδείχθη παραπλανητικό ως τέλος της πανδημίας, αλλά έδειξε πόσο γρήγορα μπορούν να ανακάμψουν οι οικο-

νομίες όταν εκλειψουν τα περιοριστικά μέτρα κατά του κορωνοϊού». Ερωτώμενη κατά πόσον θα μπορούσε να επαναληφθεί το ίδιο μέσα στο τρέχον έτος, η εν λόγω οικονομολόγος τονίζει πως «η ογκώδης αποταμίευση των νοικοκυριών αποτελεί έναν από τους λόγους που εμπνέει αισιόδοξια ότι θα ανακάμψει απότομα η ζήτηση».

Και βέβαια η αμερικανική οικονομία δεν είναι η μόνη που διαθέτει τέτοιου είδους «μαζιλιάρι». Τα κινεζικά νοικοκυριά έχουν συγκεντρώσει στους τραπεζικούς τους λογαριασμούς 2,8 τρισ. γιουάν, ποσό αντιστοίχο των 430 δισ. δολαρίων, πιο πολλά από όσα θα είχαν υπό κανονικές συνθήκες. Οι καταθέσεις αυξήθηκαν επίσης στην Ιαπωνία κατά 32,6 τρισ. γιεν, ποσό αντιστοίχο των 300 δισ. δολαρίων, και στη Βρετανία κατά 117 δισ. στερλίνες, ποσό αντιστοίχο των 160 δισ. δολαρίων. Σε ό,τι αφορά τις μεγά-

τες οικονομίες της Ευρωζώνης, οι αποταμιεύσεις αυξήθηκαν κατά 564 δισ. δολαρίων. Και τη μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι αποταμιεύσεις των Γερμανών, με 142 δισ. ευρώ πιο πολλά από όσα θα είχαν στους τραπεζικούς λογαριασμούς υπό κανονικές συνθήκες.

Ένας ακόμη παράγοντας που ενδέχεται να δώσει ώθηση στις δαπάνες, δεν είναι άλλος από τα χαμηλά ή και αρνητικά επιτόκια εξαιτίας των οποίων δεν είναι καθόλου δελεαστική η παραμονή των χρημάτων σε τραπεζικούς λογαριασμούς. Δεν αναμένεται, πάντως, να επιδοθούν όλοι σε εκτεταμένη κατανάλωση όταν θα έχουν αρθεί τα μέτρα. Δεν πρόκειται να το κάνουν, για παράδειγμα, όσοι κερδίζουν περισσότερο καθώς θα είχαν έτοιμη και αλλιώς καταθέσεις. Δεν πρόκειται να το κάνουν μάλλον και όσα νοικοκυριά έχουν χαμηλό εισόδημα,

καθώς αναγκάστηκαν ενδεχομένως να καταφύγουν στις αποταμιεύσεις τους για να αντεπεξέλθουν στις δυσκολίες της πανδημίας. Κάποιοι άλλοι ενδέχεται να κρατήσουν τα χρήματα φοβούμενοι πως οι κυβερνήσεις θα αυξήσουν τους φόρους για να καλύψουν το κόστος των προγραμμάτων στήριξης. Η Ελενα Σουλιάτγεβα, οικονομολόγος της Bloomberg Economics, τονίζει πως «βραχυπρόθεσμα θα εξαρτηθούν πολλά από τη συμπεριφορά των καταναλωτών μετά το τέλος της πανδημίας, που ενδεχομένως να χρειαστούν καιρό για να επιστρέψουν στις προ της πανδημίας κεραιστούς καιρό για να επιστρέψουν στην οικονομία η συσσωρευμένη αποταμίευση είτε διατεθεί για καταναλωση, είτε χρησιμοποιηθεί για την αποπληρωμή κρεών, είτε παραμείνει στην τράπεζα για κάποια δύσκολη στιγμή».

Αρνητικά επιτόκια για καταθέσεις μέχρι 16.000 δολ. επιβάλλουν τώρα στη Δανία

Του **FRANCES SCHWARTZKOPFF**
BLOOMBERG

Ανυποχρηστική ένδειξη για τους αποταμιευτές άλλων χωρών ενδέχεται να αποτελέσει η πρακτική της Δανίας, καθώς οι τράπεζες της χώρας που πρώτη υιοθέτησε αρνητικά επιτόκια επιβάλλουν τις αντιστοιχες χρεώσεις ακόμη και σε τραπεζικούς λογαριασμούς με μικρά ποσά. Σύμφωνα με τα στοιχεία του τέταρτου τριμήνου του 2020, οι μεγαλύτερες τράπεζες της Δανίας επιβάλλουν αρνητικά επιτόκια ακόμη και σε λογαριασμούς που δεν υπερβαίνουν τις 16.000 δολάρια. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη ως τώρα μεταβίβαση του κόστους των αρνητικών επιτοκίων από τις τράπεζες στους καταθέτες. Η Κάρεν Φρόσιγκ, διευθύνουσα σύμβουλος της Sydbank, υπογραμμίζει πως ο τραπεζικός κλάδος της Δανίας κατάφερε τελικά να εντάξει στην κανονικότητα κάτι που σε άλλες χώρες παραμένει ταμπού. «Δεν γίνεται πια φασαρία για το θέμα και αυτό είναι σημαντικό», τόνισε σε τηλεφωνική

Οι τράπεζες της Δανίας έχουν ξεκινήσει αυτήν την πρακτική από το 2012.

συνέντευξη που παραχώρησε στο Bloomberg και προσέθεσε πως το πλεόνασμα καταθέσεων στην τράπεζά της υπερβαίνει πλέον τα 30 δισ. δανικές κορόνες, ποσό αντιστοίχο των 4,9 δισ. δολαρίων, και «δεν έχουμε την πολυτέλεια να μην έχουμε αρνητικά επιτόκια».

Η Δανία κατέφυγε στη λύση των αρνητικών επιτοκίων πολύ νωρίς από οποιαδήποτε άλλη χώρα και συγκεκριμένα το 2012. Τότε η κεντρική τράπεζα της χώρας υιοθέτησε για πρώτη φορά αρνητικά επιτόκια προκειμένου να διατηρήσει και να διασφαλίσει τη σύνδεση της δανικής κορόνας με το ευρώ. Αρχικά οι τράπεζες της Δανίας εξέφρασαν φόβους για μια μαζική αντίδραση των πελατών τους. Προϊόντος του χρόνου, όμως, η ανησυχία

Δεν τηρούν απαρεγκλίτως την ίδια πολιτική όλες οι τράπεζες της Δανίας. Η Danske Bank, για παράδειγμα, διατηρεί υψηλότερο όριο καταθέσεων από το οποίο επιβάλλονται αρνητικά επιτόκια.

ποχωρήσει. Από το 2015 ορισμένες τράπεζες έκαναν το πρώτο βήμα επιβάλλοντας αρνητικά επιτόκια στους τραπεζικούς λογαριασμούς των επιχειρήσεων. Σταδιακά φτάσαμε στο σήμερα με όλες τις μεγάλες τράπεζες της Δανίας να έχουν αρνητικά επιτόκια σε λογαριασμούς

τόσο των επιχειρήσεων όσο και των απλών πολιτών. Σύμφωνα με τον Μάρτεν Σπέντζε, επικεφαλής των συμβούλων νομισματικής πολιτικής στην Τράπεζα της Δανίας, το γεγονός ότι έχει γίνει κοινά αποδεκτή η πολιτική αυτή μεταξύ των ιδρυμάτων της χώρας θα καταστήσει πιο

αποτελεσματική τη νομισματική πολιτική. Για τη Φρόσιγκ, πάντως, η πολιτική αυτή δουλεύει προς δύο κατευθύνσεις. Όπως επισφαιρίζει, οι Δανοί υφίστανται μεν τα αρνητικά επιτόκια στις καταθέσεις τους αλλά ταυτόχρονα καταβάλλουν και τα χαμηλότερα επιτόκια του κόσμου στα στεγαστικά τους δάνεια. Στο μεταξύ, τον Αύγουστο ο ΕΚΤ εξέφρασε την εκτίμησή πως ο αντικτύπος των αρνητικών επιτοκίων στα ευρωπαϊκά νοικοκυριά παραμένει «αμελητέος», καθώς οι τράπεζες αποφεύγουν ακόμη να μεταβιβάσουν στους καταθέτες το κόστος της πολιτικής αυτής. Σύμφωνα, πάντως, με τον Στέφαν Γκέρλαχ, επικεφαλής της ομάδας οικονομολόγων της ελβετικής EFG στη Ζυρίχη, που είναι μέλος του Παρατηρητηρίου της κεντρικής τράπεζας, επικρατεί ακόμη μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων ο φόβος πως η επιβολή αρνητικών επιτοκίων στους τραπεζικούς λογαριασμούς τελικά θα αποβεί εις βάρος τους. Όπως τονίζει, «οι τράπεζες αναγνωρίζουν πως είναι καλύτερα για αυτές να απορροφήσουν μέρος

της ζημίας τώρα προσβλέποντας σε μια μακροπρόθεσμη παραμονή της πελατείας τους».

Οι τράπεζες της Ευρωζώνης και της Ελβετίας δεν υφίστανται μεγάλο πλήγμα καθώς δεν επιβάλλονται αρνητικά επιτόκια παρά μόνον σε ένα τμήμα από τις καταθέσεις τους στην κεντρική τράπεζα. Το 2019 οι δανικές τράπεζες υπέβαλαν στην Τράπεζα της Δανίας αίτημα για να υιοθετήσει ανάλογη πολιτική πολλαπλών επιτοκίων. Το απέρριψε, όμως, ο διοικητής της, Λαρς Ροντ, υποστηρίζοντας πως κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με αφαίρεση χρημάτων από τα ταμεία της κεντρικής τράπεζας της χώρας. Και βέβαια δεν τηρούν απαρεγκλίτως την ίδια πολιτική όλες οι τράπεζες της Δανίας. Η Danske Bank, για παράδειγμα, που αγωνίζεται να αποκαταστήσει το τρωθέν κύρος της μετά την εμπλοκή της σε σκάνδαλο «ξεπλύματος» χρημάτων, διατηρεί υψηλότερο όριο καταθέσεων από το οποίο επιβάλλονται αρνητικά επιτόκια. Ανάλογη πολιτική τηρούν και οι Nordea και Nykredit.

Νέα μέτρα στήριξης 75 δισ. ευρώ στη Βρετανία

Δαπάνες για τη στήριξη της οικονομίας σήμερα και φέροι στα μέσα της δεκαετίας για να πληρωθεί το κόστος αυτών των δαπανών. Σε αυτό το σκεπτικό βασίζεται ο προϋπολογισμός που παρουσίασε ο υπουργός Οικονομικών της Βρετανίας, Ρίσι Σουνάκ, με στόχο να δώσει ώθηση στην ανάκαμψη της βρετανικής οικονομίας και στην ανόρθωσή της από τη χειρότερη ύφεση της σύγχρονης ιστορίας της. Παρουσιάζοντας τον προϋπολογισμό του, ο κ. Σουνάκ ανακοίνωσε δαπάνες ύψους 65 δισ. στερλινών, ποσό αντιστοίχο των 75 δισ. ευρώ για επιδοτήσεις μισθών με σκοπό τη στήριξη της απασχόλησης αλλά και για επενδύσεις που θα ενισχύσουν τη βρετανική οικονομία και θα διευκολύνουν την ανάκαμψη της από την ύφεση της πανδημίας. Όπως τόνισε, όμως, στην επόμενη φά-

Το 2023 θα αυξηθεί ο συντελεστής φορολόγησης των εταιρειών από το ισχύον σήμερα 19% στο 25%.

ση, στα μέσα της δεκαετίας, θα ακολουθήσουν φέροι που θα φτάσουν ετησίως στα 25 δισ. στερλίνες, ποσό αντιστοίχο των 29 δισ. ευρώ ετησίως και θα αφορούν τη φορολόγηση επιχειρήσεων αλλά και τους φόρους εισοδήματος των βρετανικών νοικοκυριών.

Σύμφωνα με το σχέδιο προϋπολογισμού, το 2023 θα αυξηθεί ο συντελεστής φορολόγησης των εταιρειών από το ισχύον σήμερα 19% στο 25%. Με το μέτρο αυτό το βρετανικό κράτος θα αντλεί ετησίως

17 δισ. στερλίνες περίπου 20 δισ. ευρώ. Προκειμένου, όμως, να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να επενδύσουν στη Βρετανία προτού ισχύσει ο υψηλότερος συντελεστής, ο κ. Σουνάκ προβλέπει μια διετή «σούπερ φοροαπαλλαγή» ύψους 25 δισ. στερλινών, ποσό αντιστοίχο των 29 δισ. ευρώ, ή όπως τη χαρακτηρίσει «τη μεγαλύτερη φοροαπαλλαγή της Ιστορίας προς τις επιχειρήσεις». Παρουσιάζοντας το δέλεαρ των φοροαπαλλαγών, ο κ. Σουνάκ υπογράμμισε πως επί δύο χρόνια θα εκπίπτει από τους φόρους των επιχειρήσεων το 130% του κόστους της επένδυσής τους.

Σύμφωνα με τον υπουργό Οικονομικών, ακόμη και με τον φορολογικό συντελεστή του 25%, η Βρετανία θα έχει τη χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση στις επιχειρήσεις ανάμεσα σε όλες τις χώρες του G7. Δεν συμπεριλαμβάνεται, πάλ-

τως, την άποψη του κ. Σουνάκ το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βρετανίας, που προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες στη βρετανική κυβέρνηση και επισφαιρίζει ότι με τον συντελεστή 25% η χώρα θα έχει τη βαρύτερη εταιρική φορολογία από τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Το Γραφείο Προϋπολογισμού προβλέπει, άλλωστε, πως το 2026 το βρετανικό ΑΕΠ θα παραμείνει σε επίπεδα κατά 3% χαμηλότερα σε σύγκριση με τις προσδοκίες που υπήρχαν πριν από την πανδημία. Ο κ. Σουνάκ δεν απέφυγε να προειδοποιήσει τους Βρετανούς πως τα σημάδια της κρίσης από την πανδημία θα είναι ακόμη ορατά στην οικονομία της χώρας τους μετά 5 χρόνια, παρά το γεγονός ότι με τα νέα μέτρα στήριξης, το Λονδίνο θα έχει διοχετεύσει στην οικονομία 407 δισ. στερλίνες, ποσό αντιστοίχο των 470 δισ. ευρώ.

Ο υπουργός Οικονομικών της Βρετανίας, Ρίσι Σουνάκ, παρουσίασε τον νέο προϋπολογισμό.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η Inditex κατεβάζει ρολά σε 1.200 καταστήματα

Των VICTORIA WALDERSEE και CLARA-LAEILA LAUDETTE / REUTERS

Εκτός εργασίας υποχρεώνεται να βρεθεί το προσωπικό του ισπανικού κολοσσού λιανεμπορίου και γρήγορης μόδας Inditex, στον οποίο συμπεριλαμβάνονται εμπορικά σήματα όπως Zara, Bershka, Stradivarius κ.ά. Και ο λόγος είναι πως η διοίκησή του έχει αποφασίσει να κλείσει έως και 1.200 καταστήματα σε παγκόσμια κλίμακα, εκ των οποίων τα 700 στην Ισπανία, παρά τη συμφωνία με τα αρμόδια συνδικαλιστικά όργανα για τη διάσωση θέσεων εργασίας. Κι ενώ η Inditex, που ίδρυσε ένας από τους πλουσιότερους του κόσμου, ο Αμάνθιο Ορτέγα, κατεβάζει ρολά κυρίως στα μικρότερα και λιγότερο κερδοφόρα καταστήματά της, δίνει μεγάλη έμφαση στην ψηφιακή κατανάλωση. Φέτος, πέραν της Ισπανίας αναμένεται να κλείσουν 100 μαγαζιά στην Αμερική και 400 σε άλλες περιοχές στον κόσμο. Βάσει της συμφωνίας του Δεκεμβρίου με δύο ισπανικά σωματεία, η οποία

ακόμη ότι ένας στους τέσσερις εργαζομένους στον οποίο είχε προσφερθεί εναλλακτική θέση είχε μέχρι εκείνη τη στιγμή παραιτηθεί ήδη. «Εάν στους ανθρώπους οι οποίοι απασχολούνται 40 ώρες εβδομαδιαίως αντιπροτείνεται εργασία 12 ωρών σε πολύ μακρινή απόσταση, τότε αυτό δεν μεταφράζεται σε διατήρηση της απασχόλησης», επισήμανε η Κριστίνα Εστέβεθ, εκπρόσωπος της UGT. Η συμφωνία για τη μετάταξη των υπαλλήλων της Inditex υπογράφηκε με τις CCOO (επιτροπές εργατών), τον ισχυρότερο συνδικαλιστικό φορέα στον όμιλο, και τον δεύτερο τη τάξει, την UGT. Εκπρόσωπος της εταιρείας απάντησε σε σχετική ερώτηση ότι η Inditex συμμορφώνεται πλήρως με τα όσα προβλέπονται στη συμφωνία. Προσέθεσε, ακόμη, ότι η εταιρεία προσέφερε περισσότερες από μία θέσεις για κάθε άλλη που χάθηκε, επισημαίνοντας ότι το 75% των εργαζομένων είχε μεταταχθεί με επιτυχία μέχρι στιγμής.

Οι πωλήσεις στις αλυσίδες λιανεμπορίου, όπως είναι η Inditex, αλλά και οι ανταγωνιστικές H&M και Next, ανέκαμψαν προς τα τέλη του περασμένου έτους από τα επίπεδα ναδίρ, όταν ξέσπασε η πανδημία. Επίσης, βοηθήθηκαν από την ταχεία επαναφορά της Κίνας σε μια κανονικότητα, αλλά και από την εκτίναξη των διαδικτυακών αγορών.

Ωστόσο, η ανάκαμψη του λιανεμπορίου παρεμποδίζεται στις δυτικές χώρες λόγω του παρατεταμένου εγκλεισμού και της βραδείας ανάπτυξης εμβολιαστικών προγραμμάτων. Σε επικοινωνία με δύο ισπανικών συνδικάτων με το Ρόιτερς, ανέφεραν ότι σε πολλές περιπτώσεις η προσφορά εναλλακτικής απασχόλησης αφορούσε εκτός έδρας περιοχές και περιορισμένες ώρες, περισσότερο το βράδυ και το Σαββατοκύριακο. Τέλος, ορισμένοι εργαζόμενοι δήλωσαν ότι οι επιλογές που τους προσφέρονταν σήμαιναν μείωση της απασχόλησης από 30-40 ώρες σε 20, όπως φαίνεται στα σχετικά έγγραφα. «Αυτό βασικά που συμβαίνει, είναι ότι μας καλούν να φύγουμε», είπε, τέλος, υπάλληλος της Zara σε κατάστημα πλησίον της Μαδρίτης, διατηρώντας την ανωνυμία της, φοβούμενη επιπτώσεις στην εργασία της – ο όλος σχεδιασμός θεωρείται από συνδικαλιστικούς εκπροσώπους ως ένα είδος συγκαλυμμένων απολύσεων.

Η εταιρεία λέει ότι δίνει τη δυνατότητα στους εργαζομένους να απασχοληθούν σε νέες θέσεις – Αντιδρούν τα συνδικάτα και μιλούν για απολύσεις.

περιήλθε εις γνώσιν του ειδικε-ογραφικού πρακτορείου Ρόιτερς, η Inditex στοχεύει να προσφέρει σε όλους τους εργαζομένους της, που πλήττονται από τη διακοπή λειτουργίας των καταστημάτων της, τη δυνατότητα να απασχοληθούν σε νέες θέσεις αντίστοιχες με εκείνες στην παλαιά τους σύμβαση και βάσει της αρχαιότητας τους σε ακτίνια 25 χιλιομέτρων. Εντούτοις, τα σωματεία και το προσωπικό της εταιρείας έχουν αντίθετη εκτίμηση.

Σε εσωτερική έκθεση, την οποία συνέταξε ο συνδικαλιστικός φορέας UGT (Γενική Ένωση Εργατών) και μελέτησε το Ρόιτερς, έγινε ανάλυση των κενών θέσεων που προσφέρει η Inditex και διαπιστώθηκε ότι από αυτές το 40% εντοπιζόταν πέραν των ορίων της περιφέρειας όπου ο/η εκάστοτε υπάλληλος είχε εργαστεί.

Στην έκθεση αναφερόταν

Το Δουβλίνο παίρνει τα σκήπτρα από το Λονδίνο μετά το Brexit

Είναι η πρώτη προτίμηση των χρηματοπιστωτικών εταιρειών για μετεγκατάσταση

Του TOM METCALF / BLOOMBERG

Το Δουβλίνο είναι η ευρωπαϊκή μητρόπολη που προτιμούν στην πλειονότητά τους οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού κλάδου ως έδρα για τη μετεγκατάστασή τους εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης τώρα που αποχωρούν ή έχουν ήδη αποχωρήσει από το Λονδίνο εξαιτίας του Brexit. Το συμπέρασμα προκύπτει από την τελευταία σχετική έρευνα της Ernst & Young, που μελέτησε ενημερωτικά δελτία και ανακοινώσεις 222 εταιρειών του χρηματοπιστωτικού κλάδου μέχρι τα τέλη Φεβρουαρίου.

Λίγες ημέρες μετά τα στοιχεία που φέρουν το Αμστερνταμ να καταλαμβάνει την πρώτη θέση ως χρηματιστηριακή αγορά της Ευρώπης, η E&Y δίνει στη δημοσιότητα στοιχεία που φέρουν 36 εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών να έχουν ήδη μετακομίσει ή να ετοιμάζουν άμεσα τη μετεγκατάστασή τους στην πρωτεύουσα της Ιρλανδίας. Δεύτερο στην προτίμηση των εταιρειών του κλάδου έρχεται το Λουξεμβούργο, που αποτελεί πλέον έδρα 29 εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα, ενώ η Φρανκφούρτη, αν και εθωρείτο φαβορί ως προορισμός για μετά το Brexit, έρχεται τρίτη έχοντας προσελκύσει 23 εταιρείες του κλάδου. Και 20 εταιρείες ετοιμάζονται να μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους στο Παρίσι.

Οι εταιρείες του κλάδου έχουν ήδη ανακοινώσει πως μεταφέρουν 7.600 θέσεις εργασίας από το Σίτι του Λονδίνου σε άλλες πόλεις της Ε.Ε., δηλαδή 100 περισσότερες από την άμεσως προηγούμενη σχετική μελέτη της E&Y που δόθηκε στη δημοσιότητα τον περασμένο Οκτώβριο. Από την τελευταία της έρευνα προκύπτει επίσης πως η αξία των περιουσιακών στοιχείων και των στοιχείων ενεργητικού που έχουν μεταφερθεί έχει ανέλθει σε 1,8 τρισ. δολάρια. Τα στοιχεία απέχουν, προς το παρόν τουλάχιστον, αισθητά από τις εκτιμήσεις του ερευνητικού ινστιτούτου Bruegel, που το 2018 πρόβλεψε ότι το Λονδίνο θα χάσει συνολικά 10.000 θέσεις εργασίας από τον τραπεζικό κλάδο και 20.000 θέσεις από τη βιομηχανία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Σύμφωνα, πάντως, με τον Γουίλιαμ Ράιτ, διευθυντή του οικονομικού ινστιτούτου New Financial, πρόκειται απλώς για το πρώτο κύμα. Ο ίδιος πιθανο-

Τρίαντα έξι εταιρείες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών έχουν ήδη μετακομίσει ή ετοιμάζουν άμεσα τη μετεγκατάστασή τους στην πρωτεύουσα της Ιρλανδίας.

Η αξία των περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού που έχουν μεταφερθεί έχει ανέλθει σε 1,8 τρισ. δολάρια.

λογεί πως μεσοπρόθεσμα θα σημειωθεί μία ακόμη έξοδος έως και 35.000 θέσεων εργασίας από το Σίτι του Λονδίνου. Όπως τονίζει ο ίδιος, «η μεγαλύτερη απειλή για το Λονδίνο μεσοπρόθεσμα είναι οι προσπάθειες που καταβάλλει η Ε.Ε. προκειμένου να πιέσει ορισμένες επιχειρήσεις να μεταφερθούν αλλού».

Και στο μεταξύ το Λονδίνο χάνει, όπως αναμενόταν άλλωστε, τη θέση του ως κυρίαρχου χρηματοπιστωτικού κέντρου της Ευρώπης.

Προσφάτως δόθηκαν στη δημοσιότητα στοιχεία που φέρουν το Αμστερνταμ να έχει εκτοπίσει το Λονδίνο και να έχει καταλάβει την πρώτη θέση ως χρηματιστηριακό κέντρο της Ευρώπης. Από την 1η Ιανουαρίου, το Λονδίνο έχει χάσει συνολικά συναλλαγές μετοχών και παραγώγων αξίας πολλών δισ. δολαρίων που έχουν μεταναστεύσει στο Αμστερνταμ και δευτερευόντως σε Παρίσι και Φρανκφούρτη.

Τα τελευταία στοιχεία φέρουν τον όγκο των συναλλαγών μετοχών στην αγορά του Αμστερνταμ να κυμαίνεται τον Ιανουάριο κατά μέσον όρο στα 9,2 δισ. δολάρια την ημέρα. Έχουν, εν ολίγοις, υπερ-τετραπλασιαστεί σε σύγκριση με τα επίπεδα του Δεκεμβρίου του περασμένου έτους. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας δεδομένων αγοράς CBOE, το ίδιο χρονικό διάστημα οι συναλλαγές μετοχών στο Λονδίνο μειώθηκαν κατά μέσον όρο σχεδόν έξι δισ. δολάρια την ημέρα, στα 8,6 δισ. δολάρια. Παράλληλα, οι συναλλαγές swap επιτοκίων σε ευρώ σημείωσαν ραγδαία πτώση στην αγορά του Λονδίνου και από σχεδόν 40%, που αντιπροσώπευαν τον Ιούλιο του περασμένου έτους, υποχώρησαν μόλις στο 10% τον Ιανουάριο. Το μέλλον του Λονδίνου αναμένεται να κριθεί τελικά από το πόσο καλά πρόσβαση θα έχουν εφεξής οι βρετανικές επιχειρήσεις στην ενιαία αγορά της Ε.Ε.

CALL FOR APPLICATIONS

Director of the Cyprus Cancer Research Institute (CCRI)

The Cyprus Cancer Research Institute (C.C.R.I.), a Non-For-Profit organization, based in Nicosia, Cyprus, is anticipated to be a world class interdisciplinary research institute that will operate within a network of leading clinical and academic partners namely the University of Cyprus (UCY), the Karaiskakiou Foundation (KF) and the Bank of Cyprus Oncology Centre (BOCOC), aiming to promote excellence in the field of cancer research and in the development and utilization of innovative diagnostic and therapeutic systems to challenge this devastating disease. The Institute will bring together leading scientists working across different areas of biology and medical sciences to develop an internationally competitive program of research aiming to improve the current understanding on cancer pathogenesis and develop novel therapeutic approaches against different cancers.

With a mission to promote high calibre cancer research in Cyprus and to breed the next generation of cancer research scientists, the CCRI is looking to hire the Institute's Director who will be responsible for the direction and management of the Institute. The Director will mainly be responsible for the design and implementation of the CCRI Strategic Research Plan. The Director will also receive annual funding to lead his/her own research program/group.

The position of the CCRI Director, based in Nicosia (Cyprus), is open to local and/or foreign applicants.

The text of this Call for Applications is published on the CCRI's website (www.ccri.org.cy) at:

<https://www.ccri.org.cy/careers/> - "Call for Applications - CCRI DIRECTOR".

Applications must be submitted before May 31st, 2021.

For any information relating to the position, please contact the CCRI's HR Department via email or phone at below contact details. Email.: hr@ccri.org.cy, Tel.: +357 22 894376

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΔΙΑΘΗΚΩΝ Αρ. Απ. 545/20

Επι τοις αφορώσι την Αντιγόνη Οικονόμου
τέως από τις Γερακίες από Λευκωσία
Αποβίωσασα

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Δια της παρούσης δίδεται ειδοποίηση ότι, μετά την πάροδο οκτώ (8) ημερών, θα υποβληθεί αίτηση εις το Πρωτοκολλητήριο Επικυρώσεως Διαθηκών του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας, δια την έκδοση διατάγματος διαχειρίσεως της περιουσίας της αποβιώσασα Αντιγόνης Οικονόμου τέως από τη Γερακίες Λευκωσίας, ο οποίος απεβίωσε στη Λακατάμια την 21/05/2019.

ΧΑΡΗΣ ΜΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΤΕΛΕΣΤΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΗΣ
ΑΠΟΒΙΩΣΑΣΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Μεταφορά έδρας

Ημερομηνία: 01/03/2021

Επωνυμία Εταιρείας:
APPSINDEP LIMITED

Αριθμός Εγγραφής:
HE 283784

Σε έκτακτη γενική συνέλευση της εταιρείας που συγκλήθηκε κανονικά και έγινε στις 04/08/2020 αποφασίστηκε όπως η Εταιρεία συνεχίσει ως Διεθνής Εμπορική Εταιρεία με την επωνυμία «APPSINDEP LIMITED» στο Μπελίζ και το εγγεγραμμένο γραφείο της Εταιρείας να βρίσκεται στην διεύθυνση Corner Hutson & Eyre Street, Blake Building, Suite 302, Belize City, Belize.

Παρακαλείται όποιος προτίθεται να φέρει ένσταση στην πιο πάνω απόφαση όπως το κάνει εντός τριών (3) μηνών από σήμερα ενώπιον του δικαστηρίου.

GOODGATE SECRETARIAL LIMITED
Γραμματέας

Η πανδημία απειλεί να βγάλει από τις ράγες τη Eurostar

Σε κίνδυνο η επιβίωση της υπερταχείας, εάν δεν στηριχθεί οικονομικά

Οι παλαιές ημέρες δόξης, μόλις στα τέλη του 20ού αιώνα και στις αρχές του 21ου για τη Eurostar φαίνεται να έχουν τελειώσει με την πτώση κατά 95% της επιβατικής κίνησης – και η επιβίωσή της διακυβεύεται, εάν δεν στηριχθεί οικονομικά και δεν αρθούν οι περιορισμοί στις μετακινήσεις. Κι ενώ μετέφερε έως και 30.000 επιβάτες ημερησίως, μετά δυσκολίας πλέον φθάνουν τώρα τους 500 λόγω των καταστροφικών συνεπειών της πανδημίας, όπως αναφέρεται σχετικά σε δημοσίευμα των Financial Times. Ο δε διευθύνων σύμβουλος της, πάντως, ο Γάλλος Ζακ Νταμά, μπορεί να μη μοιάζει με τους ρομαντικούς θιασώτες των σιδηροδρόμων, αλλά έχει την πραγματιστική προσέγγιση που χρειάζεται. Η Eurostar, άλλωστε, αυτός ο υποθαλάσσιος σιδηροδρόμος που ενώνει διά της Μάγχης την ηπειρωτική Ευρώπη με τη Βρετανία, αποτελεί ένα κοινό έργο: ως εταιρεία ανήκει κατά 55% στους γαλλικούς σιδηροδρόμους, έχει έδρα το Λονδίνο και χρησιμοποιεί γερμανικά τρένα. Όταν πρωτολειτούργησε το 1994, η γαλλική Figaro έγραφε πως επρόκειτο για το τέλος του βρετανικού απομονωτισμού. Οι ευρωβουλευτές που πήγαιναν στις Βρυξέλλες ή οι τραπεζίτες που ζούσαν στη Γαλλία και εργαζόνταν στο Λονδίνο, οι ερωτικές σχέσεις μεταξύ Λονδρέζων και Παριζιάνων που διήρκεσαν χάρη στη Eurostar, και πολλοί άλλοι έδωσαν νέα πνοή στην ιδέα της Ευρώπης. Η υπερταχεία Eurostar ενώνει τέσσερις πρωτεύουσες, Λονδίνο, Παρίσι, Βρυξέλλες και Αμστερνταμ και διαθέτει το μεγαλύτερο υποθαλάσσιο τμήμα σιδηροδρομικής γραμμής στον κόσμο. Βέβαια, ο πολυεθνικός χαρακτήρας της Eurostar αποδεικνύεται προβληματικός τώρα που κρήζει σωτηρίας με κρατικά κονδύλια και ασκούνται έντονες πιέσεις στο Λονδίνο να της παράσχει βοήθεια,

Η Eurostar, ο υποθαλάσσιος σιδηροδρόμος που ενώνει διά της Μάγχης την ηπειρωτική Ευρώπη με τη Βρετανία, αποτελεί ένα κοινό έργο: ως εταιρεία ανήκει κατά 55% στους γαλλικούς σιδηροδρόμους, έχει έδρα το Λονδίνο και χρησιμοποιεί γερμανικά τρένα.

Η μείωση της επιβατικής κίνησης είναι της τάξεως του 95% και οι ζημιές της εταιρείας ανέρχονται σε 500 εκατ. στερλίνες ετησίως.

ακριβώς όπως και στις αεροπορικές εταιρείες της χώρας.

Ο Ζακ Νταμά δεν κρύβει τη δυσαρέσκεία του. «Η γαλλική κυβέρνηση, όταν την προσεγγίζουμε, ισχυρίζεται ότι η εταιρεία υπόκειται στον έλεγχο της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου, κι όταν πηγαίνουμε στο Λονδίνο, απαντούν πως η Eurostar ανήκει στους Γάλλους κατά το μεί-

ζον. Έχω απαυδάσει», λέει. Όσο για την έξοδο της Βρετανίας από την Ε.Ε., αυτή σε επίπεδο γραφειοκρατίας θα αποτελέσει μόνιμο παράγοντα καθυστέρησης στη διεξαγωγή των δρομολογίων, αλλά η πανδημία παρομοιάζεται με σεισμό – η ελάττωση της κίνησης είναι της τάξεως του 95% και ο φόβος διάλυτος, όπως επισφαιρώνουν οι Financial Times. Οι ζημιές της εταιρείας ανέρχονται σε 500 εκατ. στερλίνες ετησίως, όταν μέσα σε διάστημα δεκαλέπτου μπορεί να έχει απώλεια ίσως και 20.000 λιρών. Πρώτη φορά στην ιστορία της ίσως να μην υπάρχει φως στην άκρη του τούνελ, μιας και το ρευστό αρκεί μέχρι τον Ιούνιο περίπου. Ορισμένοι αναλυτές προτείνουν να αφηθεί να πτωχεύσει και να γεννηθεί από τις στάχτες της άλλη εταιρεία, αν και οι περισσότεροι θεωρούν πως

θα χρειαστούν πολλά χρόνια για να ορθοποδήσουν τα δρομολόγια με υπερταχείες. Ο Ζακ Νταμά διατείνεται πως το τρένο δεν θα πεθάνει λόγω της ιστορίας του. Μπορεί να μη ζει ούτε ο Μιτερνάν ούτε ο Σιράκ, όπως παρατηρεί, αλλά η βασίλισσα Ελισάβετ είναι εδώ. «Και είναι η καλύτερη προστατευτική μητέρα και εγώ είμαι έτοιμος να της ζητήσω κρήματα», προσθέτει. Από το 2009 και μετά η εταιρεία ήταν ως επί το πλείστον κερδοφόρος, το 2019 τα έσοδά της ανέρχονταν σε 1 δισ. στερλίνες και τα λειτουργικά κέρδη της σε 92 εκατ. στερλίνες.

Επιπλέον, η υπερταχεία συνάδει απόλυτα με την εποχή της μείωσης των ρύπων, αφού το να ταξιδεύσει με αυτήν εξοικονομείται το 90% των εκπομπών, που θα δημιουργούνταν από μια αντίστοιχη πτήση.

Ζημιές-ρεκόρ το 2020 για τη Lufthansa

Τις χειρότερες ζημιές στην ιστορία του εμφάνισε κατά την παρελθούσα χρονιά ο γερμανικός αερομεταφορέας της Lufthansa, οι οποίες ανήλθαν σε 6,7 δισ. ευρώ, επισημαίνοντας πως η ανακάμψη του κλάδου συνολικά και η δική του εξαρτάται από την επιτυχημένη εφαρμογή των εμβολιασμών, ώστε να επιστρέψουν οι επιβάτες στα αεροδρόμια. Οι απώλειες του 2020 αποδείχθηκαν χειρότερες από τις προβλέψεις των αναλυτών για 6,24 δισ. ευρώ, ενώ τα ετήσια έσοδα της Lufthansa μειώθηκαν κατά 63%, στα 13,5 δισ. ευρώ. Όσο η κρίση του κορωνοϊού συνεχίζεται, οι αερομεταφορές θα καταστρέφονται και οι άνθρωποι θα διστάζουν να ταξιδέψουν, φοβούμενοι για την υγεία τους, όπως αναφέρουν αναλυτές. Ο μεγαλύτερος αερομεταφορέας της Ευρώπης δήλωσε ότι θα καταβάλει προσπάθειες να αποκομίσει κέρδη πριν από τη λήξη του 2021, ενώ αναθεωρεί προς τα κάτω τα σχέδιά του για τη χωρητικότητα των πτήσεων. Ο Κάρστεν Σποκρ, διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, εξέφρασε την ελπίδα ότι θα μπορούσε να υπάρξει αναβίωση των ταξιδιών το καλοκαίρι, αλλά υπό την προϋπόθεση πως θα είναι τόσο το πλήθος των εμβολίων, ώστε να επιτρέπει τη μείωση των διεθνών περιορισμών. «Τα διεθνώς αναγνωρισμένα εμβόλια και τα πιστοποιητικά διεξαγωγής τεστ πρέπει να αντικαταστήσουν την απαγόρευση των μετακινήσεων και την καραντίνα», δήλωσε ο επικεφαλής της Lufthansa. Εν τω μεταξύ, υπό το πρίσμα αυτό, η γερμανική εται-

Αναφορικά με τη χωρητικότητα της για φέτος, η Lufthansa αναμένει να διαμορφωθεί στο 40%-50% των επιπέδων του 2019.

Οι απώλειες αποδείχθηκαν χειρότερες από τις προβλέψεις των αναλυτών, ενώ τα ετήσια έσοδα της εταιρείας μειώθηκαν κατά 63%, στα 13,5 δισ. ευρώ.

ρεία ανακοίνωσε και τα σχέδιά της για απομάκρυνση από την ενεργό δράση οκτώ αεροσκαφών ευρείας ατράκτου. Σε αυτά

συμπεριλαμβάνονται το Airbus A340-600 και το Airbus A380, τα οποία καθυλάνθηκαν ήδη και δεν θα επαναχρησιμοποιηθούν. Άλλα αεροσκάφη τα οποία πετούν ακόμα, αλλά βαίνουν προς απόσυρση τα επόμενα χρόνια, είναι τα Airbus A330-200, A340-300, τα Boeing 747-400, καθώς και τα 767-300 και τα 777-200 της ίδιας εταιρείας. Η Lufthansa και άλλες αεροπορικές διαπίστωσαν πλέον πως, εξαιτίας της πανδημίας, τα ταξίδια μεγάλων αποστάσεων από τα οποία και εξαρτώνται, σχεδόν έπαυσαν να υφίστανται. Ο Κάρστεν Σποκρ προειδοποίησε ότι η αεροπορική του εται-

ρεία μπορεί να είναι σε θέση να λειτουργεί με μόνο το 90% της προπανδημικής χωρητικότητας της ακόμα και μέχρι το 2025, ενώ προηγουμένως είχε αναφέρει πως κατά τις προβλέψεις του η αγορά θα ανακάμψει πλήρως έως το 2024.

Αναφορικά με τη χωρητικότητα της για φέτος, η Lufthansa αναμένει να διαμορφωθεί στο 40%-50% των επιπέδων του 2019, ενώ αρχικά ο στόχος της ήταν κατά τι υψηλότερος στο 40%-60%. Ωστόσο, η καθυστέρηση στην εφαρμογή των εμβολιαστικών προγραμμάτων την υποχρεώνει να αναδιπλωθεί. Κι αυτά είναι άσχημα νέα για την κερδοφορία της Lufthansa, δεδομένου ότι πρέπει να λειτουργεί με περίπου το ήμισυ της διαθέσιμης χωρητικότητάς της, ώστε να περιστείλει τις ταμειακές της εκροές. Η εταιρεία, όπως και άλλες αεροπορικές στη Γηραιά Ήπειρο, έχει λάβει κρατική ενίσχυση, ώστε να αντεπεξέλθει στην κρίση της πανδημίας. Ίσως, βέβαια, εταιρείες χαμηλών ναύλων και μικρής διάρκειας δρομολογίων, όπως οι Ryanair και EasyJet να ευνοηθούν από μία πρώιμη αναζωογόνηση του κλάδου, ειδικά εάν η ταχύτερη εκστρατεία εμβολιασμού στο Ηνωμένο Βασίλειο επιτρέψει στους Βρετανούς να επανακάμψουν πιο γρήγορα στα θέρετρα της Μεσογείου. Πάντως, η Ευρωπαϊκή Ένωση απέχει ακόμα ένα περίπου τετράμηνο, έως ότου εκδώσει πιστοποιητικά ανοσίας, οπότε αυξάνονται ακόμα περισσότεροι οι πιθανότητες να χαθεί και η φετινή τουριστική περίοδος.

Ένα κινεζικό Mini νίκησε την Tesla

Αν πιστεύατε πως το δημοφιλέστερο ηλεκτρικό αυτοκίνητο στον κόσμο είναι το Model 3 της Tesla, τότε μάλλον κάνετε λάθος. Όπως αποδεικνύεται από τα στατιστικά, το δημοφιλέστερο όλων σε διεθνή κλίμακα είναι ένα μίνι όχημα το Wuling Hong Guang Mini EV, το οποίο πούλησε περισσότερο από το προαναφερθέν μοντέλο της Tesla και αυτό συνέβη για πρώτη φορά, όπως φανερώνουν τα στοιχεία του ιστολογίου EV Sales, το οποίο ειδικεύεται στις πωλήσεις οχημάτων με ηλεκτροκίνηση. Το εν λόγω Mini είναι προστό και με μια πρώτη ματιά ίσως και να παραπέμπει στον σχεδιασμό άλλων πολύ μικρών οχημάτων. Κατασκευάστηκε δε από την κοινοπραξία SGMW, την οποία συγκρότησε ο κινεζικός κολοσσός SAIC, η Liuzhou Wuling Motors και η αμερικανική General Motors. Τον Ιανουάριο πουλήθηκαν 32.762 μονάδες, σε σύγκριση με 21.589 μονάδες του Model 3 της Tesla. Το τετραθέσιο αυτοκίνητο, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να χρησιμοποιείται στις πόλεις έχει γνωρίσει τεράστια απήχηση από

Το εν λόγω Mini είναι προστό και με μια πρώτη ματιά ίσως και να παραπέμπει στον σχεδιασμό άλλων πολύ μικρών οχημάτων.

πέρυσι τον Ιούλιο, όταν κυκλοφόρησε στην κινεζική αγορά. Τους επτά μήνες έως τα τέλη Ιανουαρίου είχαν πουληθεί στην Κίνα πάνω από 160.000 οχήματα, ενώ εν πολλοίς η δημοτικότητα του έχει να κάνει με την τιμή του, 4.450 δολάρια ή 28.800 γουάν – δηλαδή, πολύ απλά φθάνει μόλις στο ένα τέταρτο του τιμήματος που κάποιος πρέπει να καταβάλει για το πιο φθινό μοντέλο της Tesla.

Πρωταθλήτρια στο ηλεκτρονικό εμπόριο η Κίνα

Ένα εντυπωσιακό ορόσημο θα επιτύχει το 2021 η Κίνα, καθώς θα γίνει η πρώτη χώρα παγκοσμίως όπου η αξία των online πωλήσεων θα υπερβεί εκείνες των φυσικών καταστημάτων. Η Κίνα θα διατηρήσει –και φέτος– τον ρόλο της παγκόσμιας υπερδύναμης στο e-commerce, όσον αφορά την αξία των πωλήσεων.

Η εξαιρετικά ώριμη ψηφιακή αγορά της Κίνας θα γίνει η πρώτη στην παγκόσμια ιστορία, όπου το ψηφιακό κανάλι πωλήσεων θα υπερκεράσει το φυσικό. Για την ακρίβεια, το 2021, οι ηλεκτρονικές αγορές λιανικής θα αντιπροσωπεύουν το 52,1% του συνόλου των πωλήσεων στη χώρα. Η επίδοση αυτή είναι βελτιωμένη κατά 7,3% έναντι της αντίστοιχης περυσινής, όταν οι online πωλήσεις αντιστοιχούσαν ποσοστιαία στο 44,8%.

Σύμφωνα με έρευνα της εταιρείας eMarketer, η πορεία του e-commerce στην κινεζική αγορά προδιαγράφεται εξίσου εντυπωσιακή και σίγουρα εκτείνεται πέραν της τρέχουσας χρήσης. Συγκεκριμένα, για το 2022 η αξία των online πωλήσεων θα αυξηθεί εκ νέου κατά 11% και θα φτάσει να αντιπροσωπεύει ποσοστό 55,6% του συνόλου των λιανικών πωλήσεων στη χώρα, ανερχόμενες στο ιλιγγιώδες ποσό των \$3 τρις.

Ισχυρό, αλλά σε σαφώς μικρότερο βαθμό, είναι το online κανάλι πωλήσεων και στη Νότιο Κορέα, η οποία ωστόσο ακολουθεί την Κίνα με μεγάλη διαφορά. Οι ηλεκτρονικές πωλήσεις στη χώρα θα αντιπροσωπεύουν φέτος λιγότερο από ένα τρίτο από όσες σημειώνο-

νται σε φυσικά καταστήματα και συγκεκριμένα το 28,3%.

Το ποσοστό αυτό αναμένεται να αυξηθεί στο 31,6% το 2022 στη Νότιο Κορέα. Η τρίτη χώρα, παγκοσμίως, με την υψηλότερη αναλογία online πωλήσεων είναι η Μεγάλη Βρετανία, όπου το online κανάλι θα αντιπροσωπεύει ποσοστό 28,3% του συνόλου των πωλήσεων, με τις προβλέψεις της eMarketer να κάνουν λόγο για μικρή αύξηση του ποσοστού αυτού στο 28,5% το 2022.

Ακολουθεί η Δανία, όπου το 19,1% των συνολικών λιανικών

Θα γίνει η πρώτη χώρα παγκοσμίως όπου η αξία των online πωλήσεων θα υπερβεί όσες διενεργούνται σε φυσικά καταστήματα.

πωλήσεων θα πραγματοποιηθεί ηλεκτρονικά το 2021, με τη Νορβηγία να έπεται με 17,6%. Οι ΗΠΑ κατατάσσονται μόλις στην έκτη θέση της σχετικής λίστας, καθώς φέτος οι διαδικτυακές πωλήσεις θα αντιστοιχούν στο 15% του συνόλου το 2021, ποσοστό που θα αυξηθεί σε 16,3% το 2022.

Τη δεκάδα των χωρών του πλανήτη, όπου το ψηφιακό κανάλι είναι πιο ισχυρό, συμπεριλαμβάνονται τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες: η Φινλανδία, η Σουηδία, η Γαλλία και η Ισπανία με ποσοστά 14,3%, 13,2%, 11,2% και 10,9% αντιστοίχως.

Το 2021 οι ηλεκτρονικές πωλήσεις λιανικής στην Κίνα θα αντιπροσωπεύουν το 52,1% του συνόλου.

Η πανδημία «πάγωσε» τη ζήτηση για ακίνητα

Το δ' τρίμηνο του 2020 οι αγοραπωλησίες κατοικιών μειώθηκαν κατά 30% πανελλαδικά – Υποχωρούν οι ζητούμενες τιμές

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Μειωμένος όγκος αγοραπωλησιών, αύξηση του αποθέματος των απύλων ακινήτων, εκτόξευση των προς ενοίκιαση διαμερισμάτων και κατοικιών και σταθεροποίηση των τιμών πώλησης χαρακτηρίζουν την αγορά κατοικίας σήμερα. Πρόκειται για μια σαφή επιδείνωση των συνθηκών σε σχέση με πριν από ένα χρόνο, με την πανδημία να έχει επιδράσει αρνητικά στη ζήτηση.

Μάλιστα, σε σχετική ανάλυση της για την αγορά κατοικίας, η Arbitrage Real Estate, εταιρεία παροχής υπηρεσιών ακινήτων, σημειώνει ότι αν και οι ζητούμενες τιμές πώλησης παραμένουν σχετικά ανθεκτικές και σε υψηλό επίπεδο, λόγω του χαμηλού διαθέσιμου αποθέματος νεόδμητων κατοικιών, εντούτοις το τελευταίο διάστημα καταγράφονται μειώσεις των αρχικών ζητούμενων τιμών πώλησης έως 20%. Σύμφωνα με τον κ. Γιάννη

Η πρόθεση των νοικοκυριών για αγορά κατοικίας στην Ελλάδα είναι γενικά από τις χαμηλότερες στην Ε.Ε.

Ορφανό, εταίρο της Arbitrage Real Estate, «αναμένουμε σχετική μείωση των τιμών πώλησης κατοικιών στην Αθήνα, σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2020, ιδίως σε παλιές κατοικίες που βρίσκονται σε δευτερεύουσες αγορές».

Σύμφωνα με τον κ. Ορφανό, κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2020 οι αγοραπωλησίες κατοικιών μειώθηκαν κατά σχεδόν 30% πανελλαδικά, ως αποτέλεσμα της πανδημικής κρίσης και δεν ξεπέρασαν τις 3.734. «Διευθείς ή εγχώριοι αγοραστές που είχαν σκοπό την αγορά κατοικίας για τουριστική χρήση ή αξιοποίηση ανέβαλαν αρκετές από τις συναλλαγές τους, λόγω και του περιορισμού των μετακινήσεων, ενώ ελαττώθηκαν σημαντικά οι συναλλαγές μέσω του προγράμματος Golden Visa», σημειώνει χαρακτηριστικά ο κ. Ορφανός.

Όπως αναφέρει η ανάλυση της Arbitrage, η οποία είναι και η πρώτη στην ελληνική αγορά που έχει υλοποιηθεί με τη συμβολή εργαλείων, όπως η ανάλυση μαζικών δεδομένων (big data), η πρόθεση των νοικοκυριών για αγορά κατοικίας στην Ελλάδα είναι γενικά από τις χαμηλότερες στην Ε.Ε. Σύμφωνα με τις έρευνες καταναλωτή που διενεργεί το IOBE αλλά και τα πρόσφατα δημοσιευμένα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2019, το ποσοστό του πληθυσμού που δήλωσε ότι προτίθεται να αγοράσει νέα κατοικία το επόμενο 12μηνο, ήταν μόλις 0,53%.

Η τάση αυτή αποτυπώνεται ξεκάθαρα και στο συνεχώς διογκούμενο απόθεμα των προς πώληση κατοικιών. Με το πέρας του 2020, το σχετικό μέγεθος διαμορφώθηκε σε 228.838 κατοικίες, καταγράφοντας αύξηση κατά σχεδόν 10%, συγκριτικά με το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Οι αναλυτές σημειώνουν ότι αυτό οφείλεται στο ότι ήδη από τις αρχές του 2020 είχε ξεκινήσει η διάθεση προς πώληση ενός υψηλότερου αριθμού κατοικιών, προκειμένου να διατεθούν μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα», η για την αγορά και αξιοποίησή τους μέσω βραχυχρόνιας μίσθωσης. Ασφαλώς, ένας ακόμη λόγος είναι ο χαμηλότερος αριθμός συναλλαγών και η γενικότερα μειωμένη πρόθεση για αγοραπωλησίες, λόγω της επιφυλακτικής στάσης που τήρησαν οι επενδυτές εξαιτίας της κρίσης από την πανδημία.

Υπερπροσφορά στα ενοίκια

Εν τω μεταξύ, το 2020 σηματοδότησε και τη σημαντική πτώση στις βραχυχρόνιες μισθώσεις, λόγω των μέτρων περιορισμού των διεθνών και εγχώριων (μη απαραίτητων) μετακινήσεων, γεγονός που επηρέασε αρνητικά τον τουρισμό. Ετσι, στο τέλος του έτους, ο αριθμός των κατοικιών που ήταν διαθέσιμες προς μίσθωση εκτινάχθηκε κατά 63% σε ετήσια βάση, αγγίζοντας τις 67.804 ακίνητα, από 41.587 στο τέλος του 2019. Σύμφωνα με την Arbitrage, αυξήθηκε σημαντικά η προσφορά πλήρως εξοπλισμένων διαμερισμάτων προς μακροχρόνια ενοίκιαση, καθώς η ενίσχυση των

προς ενοίκιαση κατοικιών οφείλεται στην αξιοποίηση ακινήτων που μέχρι πρότινος ήταν διαθέσιμα αποκλειστικά μέσω βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Περιοχές δύο ταχυτήτων

Αν και τα εν λόγω ακίνητα συνήθως διατίθενται σε τιμές υψηλότερες, λόγω του ότι πρόκειται για πλήρως εξοπλισμένα και ανακαινισμένα, η οικονομική κρίση που «γέννησε» η πανδημία και τα μέτρα που ακολούθησαν, έχουν επιφέρει πτώση της μέσης τιμής των ενοικιών. Ετσι, σε περιοχές με λιγότερο ποιοτικά ακίνητα, όπου ταυτόχρονα υποχώρησαν οι βραχυχρόνιες μισθώσεις, σημειώθηκε εξορθολογισμός των τιμών ενοικίασης. Από την άλλη πλευρά βέβαια, τα ποιοτικότερα ακίνητα κατορθώνουν να διακρατούν τις τιμές τους, καθώς προσφέρουν χαρακτηριστικά που ζητούν οι περισσότεροι υποψήφιοι ενοικιαστές. Τέτοιες παροχές είναι, για παράδειγμα, η καλή ενεργειακή απόδοση, η αυτόνομη θέρμανση και ο σύγχρονος κλιματισμός, ο εσωτερικός σχεδιασμός με έμφαση στην ευελιξία χώρων, η ύπαρξη θέσης στάθμευσης και σύγχρονου ανελκυστήρα και η δυνατότητα καλής θέας, σε συνδυασμό με ευρύχωρους προσεγγμένους εξωτερικούς χώρους.

Κέντρο Αθήνας

Σε περιοχές στο κέντρο της Αθήνας και κοντά στο κέντρο προτιμούνται διαμερίσματα ενός ή δύο υπνοδωματίων, ανακαινισμένα ασκείας ηλικίας, εμβαδού μεταξύ 50 και 100 τ.μ., με ενοίκιο έως 500 ευρώ περίπου. Σε άλλες προσιτές και δημοφιλείς οικιστικά περιοχές της Αθήνας, όπως η Νέα Σμύρνη, το Χαλάνδρι, το Μαρούσι, τα Βριλήσσια, η Αγία Παρασκευή, προτιμούνται διαμερίσματα δύο και τριών υπνοδωματίων, εμβαδού μεγαλύτερο από 90 τ.μ., κάτω των 20 ετών, με ενοίκια έως και 600 ευρώ. Όπως είναι αναμενόμενο, τα ακριβότερα ενοίκια ανά τ.μ. συναντώνται σε δημοφιλείς περιοχές στα νότια προάστια, στο Ψυχικό, στο Κολωνάκι και στο ιστορικό κέντρο.

Ο «χάρτης» της αγοράς κατοικίας στις αρχές του 2021

ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΣΕ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ δ' τρίμηνο 2020

Συγκριτικά με δ' τρίμηνο 2019 **-29,61%**

ΠΗΓΗ: Μητρώο Αξιών Μεταβιβάσεων Ακινήτων, ΓΓΠΣ
Επεξεργασία: Arbitrage RE

ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΠΡΟΣ...

ΠΩΛΗΣΗ

Σύνολο **228.838** | Συγκριτικά με δ' τρίμηνο 2019 **9,67%**

ΜΙΣΘΩΣΗ

Σύνολο **67.804** | Συγκριτικά με δ' τρίμηνο 2019 **63,04%**

ΠΗΓΗ: Διαδικτυακές Πλατφόρμες Αγγελιών
Επεξεργασία: Yunoh Analytics, Arbitrage RE

ΜΕΣΕΣ ΖΗΤΟΥΜΕΝΕΣ ΤΙΜΕΣ ΠΩΛΗΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

ΕΥΡΩ ΑΝΑ Τ.Μ.	50 τ.μ. - 100 τ.μ.		>100 τ.μ.	
	ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΑΠΟ	ΕΩΣ
Αθήνα (Κέντρο)	1.900	4.000	1.800	3.650
Πειραιάς	1.700	2.600	1.800	3.000
Δυτικά Προάστια	1.500	2.350	1.400	2.200
Βόρεια Προάστια	2.500	3.500	2.300	3.500
Νότια Προάστια	2.800	4.500	2.700	4.700
Ανατολικά Προάστια	1.800	2.200	1.700	2.100

ΠΗΓΗ: Arbitrage RE

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αποτιμήσεις με τεχνητή νοημοσύνη

Επειτα από ένα «άνυδρο» 2020, η ανάγκη για επιτάχυνση της αξιοποίησης κατοικιών (είτε μέσω της πώλησης είτε μέσω της ενοικίασης) είναι δεδομένη, ιδίως ενόψει της σταδιακής εισόδου και άλλων ακινήτων στην αγορά. Πρόκειται για κατοικίες που περιλαμβάνονται ως ενέχυρο στα δεκάδες χιλιάδες δάνεια, επιχειρηματικά και στεγαστικά, τα οποία έχουν μεταβιβαστεί τα τελευταία χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό, εταιρείες παροχής υπηρεσιών ακινήτων επιχειρούν να εισαγάγουν και στην ελληνική αγορά τεχνολογίες όπως η διαχείριση μαζικών δεδομένων (Big Data) και η τεχνητή νοημοσύνη και να τις εφαρμόσουν στην αποτίμηση των ακινήτων.

Μία πρόσφατη μελέτη της McKinsey (2018) σχετικά με το θέμα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι σχεδόν το 60% της δυνατότητας για

έγκυρες προβλέψεις στην ακίνητη περιουσία μπορεί να προέρχεται από μη παραδοσιακές μεταβλητές (π.χ. εγγύτητα σε ξενοδοχεία, καφετέριες στην περιοχή κ.λπ.) παρά από παραδοσιακές (απόδοση αγοράς, απόδοση και χαρακτηριστικά ακινήτων). Ομοίως, μία μελέτη της Yunoh Analytics με χρήση των AVM μοντέλων της σε συνεργασία με την Arbitrage, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η πυκνότητα και η ποιότητα των εξοχικών κατοικιών μπορεί να είναι ένας από τους πέντε κορυφαίους παράγοντες που καθορίζουν τις αξίες των οικιστικών ακινήτων σε επιλεγμένες περιοχές της ελληνικής αγοράς ακινήτων.

Η Arbitrage Real Estate έχει συνάψει συνεργασία με την εξειδικευμένη εταιρεία Yunoh, η οποία έχει αναπτύξει ένα ιδιαίτερα εξελιγμένο αυτοματοποιημένο εκτι-

μητικό μοντέλο, δηλαδή ένα πρόγραμμα το οποίο αναλύει με αυτόματο και ταχύτατο τρόπο τεράστιες ποσότητες δεδομένων και παραμέτρων για τον υπολογισμό της αξίας μιας ιδιοκτησίας. Το μοντέλο της εταιρείας λαμβάνει υπόψη μια σειρά παραμέτρων, από παραδοσιακές και μη πηγές, και χρησιμοποιεί εξελιγμένες τεχνικές όπως μοντέλα μηχανικής εκμάθησης (machine learning) και τεχνητής νοημοσύνης για τον ενδεδειγμένο διαχωρισμό πληροφοριών που σχετίζονται με το ακίνητο. Σύμφωνα με τον κ. Γιάννη Ορφανό, εταίρο της Arbitrage Real Estate, «η αξιολόγηση πραγματικών στοιχείων σε παρόντα χρόνο καθίσταται ολοένα και πιο επιτακτική και δεν είναι καθόλου τυχαίος ο τεχνολογικός μετασχηματισμός που συμβαίνει στον κλάδο των ακινήτων».

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Σπίτι στο... πιάτο

Στον κόσμο της γκουρμέ μαγειρικής, το σπύσιμο ενός πιάτου είναι τέχνη: ολάκεροι πίνακες ζωγραφικής, αλλά η απαίτηση δεν σταματά εκεί. Δεν αρκεί δηλαδή ο σεφ να μας παρουσιάζει ένα όμορφο ή ένα «ινσταγροκραμικό» πιάτο, αλλά θα πρέπει συνάμα αυτό το όμορφο πιάτο να είναι γεμάτο με γεύση.

Από την άλλη, έχουμε και τις περιπτώσεις των πεντανόστιμων πιάτων που παρουσιάζονται χύμα στο κύμα χωρίς καμία προσπάθεια όμορφης παρουσίασης. Πλείστοι θα είδατε φιλιμάκια από τοι μαγειρεύουν να λένε ενώπιον τέτοιων παρουσιάσεων τη γνωστή φράση, «...how 80s is that!...». Η εξέλιξη είναι λοιπόν δεδομένη και το σπερμιό γκουρμέ πιάτο πρέπει να συνδυάζει και τα δύο: γεύση και παρουσίαση.

Επιπλέον, πολλοί τοι σεφ αρέσκονται στο να παίρνουν μια παλιά συνταγή και να την ανεβάζουν σε άλλα επίπεδα βάζοντας τη δική τους υπογραφή σε εκδοχές που τις φέρνουν στις σημερινές φιλοσοφίες και μαγειρικές αντιλήψεις. Έτσι βλέπουμε από «αποδομημένους μουσακάδες και μπακαλαράδες μέχρι σφαιροποιημένο τζατζίκι και ό, τι καλό μπορεί να προσφέρει η μοριακή κουζίνα.

Αυτό φυσικά δεν σημαίνει πως ένα κλασικό πιάτο όπως το κλέφτικο, οι σιεφταλιές και η σουβλά πρέ-

Ο σεφ είναι ο interior designer ο οποίος θα εκτιμήσει σωστά τι έχει ενώπιόν του και πώς μπορεί να παίξει για να μετατρέψει αυτό τον χώρο σε κάτι πραγματικά υπέροχο και «inviting».

πει σώνει και καλά να γίνουν γκουρμέ, αλλά πάντα υπάρχει πρόφορο έδαφος για πειραματισμούς!

Μπαίνετε λοιπόν σε ένα σπίτι ή σε ένα διαμέρισμα της δεκαετίας του 1980, το οποίο δείχνει μεν παλιό, αλλά «φωνάει» πως στον καιρό του ανέδου το μεγαλείο του. Αν δεν έχετε σωστή αντίληψη, μπορεί απλά να πείτε «μα τι είναι αυτή η αρχαιολογία που μου προτείνει ο κτιματομεσίτης να αγοράσω » και να το απορρίψετε χωρίς δεύτερη σκέψη.

Αν όμως έχετε σωστή αντίληψη μπορείτε να καταλάβετε αβίαστα τι στιγμή δόξας έζησαν οι τότε ένοικοι. Άνετοι και λειτουργικοί χώροι, συνήθως περιττά πολυτέλεια χρησιμοποιώντας συνδυασμούς πολυάριθμων υλικών όπως πολυ-

Με προσθαφαιρέσεις υλικών, δημιουργία σωστών «focal points», παίξιμο με χρωματισμούς, εισαγωγή νέων σχεδιασμών, μπορεί να μεταμορφώσει τον χώρο σε κάτι που όχι μόνο θα σας κάνει να τριβέτε τα μάτια σας, αλλά θα θέτει τον χώρο σε καθαρό πλεονέκτημα έναντι καινούργιων προτάσεων.

χρώμα μάρμαρα και γρανίτες, διαφόρων λογίων κεραμικά, εφαρμοσμένα χαλιά, άπλετο ξύλο από μαρόκανο, κορνίζες με «κυρκαλιούθκια», παστέλ χρωματισμούς ενδεχομένως με κάποιους επικρυσωμένους τονισμούς από πολυελαίους ή ακόμη και αλουμίνια.

Δηλαδή, οτιδήποτε μπορεί να αποκληθεί σήμερα σαν «κιτς» και

«busy» ή ακόμη και μουντό και μη ελκυστικό. Παρεμπιπτόντως, τα «κυρκαλιούθκια» προέρχονται από την υποκοριστική έκφραση της αγγλικής λέξης «circles», αλά κυπριακά.

Με λίγα λόγια ένας τέτοιος χώρος μπορεί να παραλληλιστεί με ένα παραδοσιακό πιάτο φαγητού το οποίο σήμερα η γενιά μας και οι

νεότεροι θα αποκαλούσαμε «uninviting» και που δεν θα παραγγέλλαμε στο εστιατόριο, που με τη σειρά του θα το αφαιρούσε σιγά-σιγά από το μενού. Είναι εδώ που χρειάζεται ένας σεφ να πάρει την ουσία και να την αναδείξει διαφορετικά φέρνοντας ενώπιον μας κάτι που θα μας τραβήξει ξανά το ενδιαφέρον.

Στον παραλληλισμό, ο σεφ είναι ο interior designer ο οποίος θα εκτιμήσει σωστά τι έχει ενώπιόν του και πώς μπορεί να παίξει για να μετατρέψει αυτό τον χώρο σε κάτι πραγματικά υπέροχο και «inviting».

Μπορεί με προσθαφαιρέσεις υλικών, «παικνιδιόρισμα» με κάποια εντοπιζόμενα, δημιουργία σωστών «focal points», παίξιμο με χρωματισμούς, εισαγωγή νέων σχεδιασμών σε κάποιες μόνιμες και κινητές επιπλώσεις κλπ, να μεταμορφώσει τον χώρο σε κάτι που όχι μόνο θα σας κάνει να τριβέτε τα μάτια σας, αλλά θα θέτει τον χώρο σε καθαρό πλεονέκτημα έναντι καινούργιων προτάσεων.

Ένας τέτοιος χώρος μπορεί να αποτελέσει μια πολύ καλή επένδυση είτε για σκοπούς ιδιοκατοίκησης ή για εισπραξη εισοδήματος. Συνήθως έχει μεγαλύτερο εμβαδόν, θα το αγοράσετε συγκριτικά πολύ πιο φθηνά, δεν έχετε την επιβάρυνση του ΦΠΑ και με σωστή σε-

διαστική αντίληψη μπορείτε να αξιοποιήσετε στοιχεία που είναι ήδη υφιστάμενα.

Ο ιδιοκτήτης ενός τέτοιου χώρου που θέλει να τον προσφέρει για ενοίκιο, θα πρέπει να αντιληφθεί πως τα περασμένα μεγαλεία που μπορεί να είναι η σημερινή μαγιά δεν είναι αρκετά για να ανταγωνιστούν σύγχρονες προτάσεις. Θα πρέπει ακριβώς να αναβαθμίσει τον χώρο του αν θέλει να ανεβάσει το ενοίκιο που δυναμικά μπορεί να λάβει.

Ερχόμενοι πίσω στην περίπτωση αγοράς, πάντα θα πρέπει να βλέπετε σε λεπτομέρεια την συνολική φυσική κατάσταση του κτηρίου και να εντοπίζετε προβλήματα τα οποία δεν θα μπορείτε εσείς να διαχειριστείτε επειδή ενδεχομένως να απαιτείται η συνεισφορά και συμβολή άλλων επί των οποίων δεν μπορείτε να ασκήσετε έλεγχο ή επιρροή.

Και νοείται πως πρώτιστα ο χώρος θα πρέπει να «μιλά» στην καρδιά σας. Αν δεν σας άρεσαν ποτέ τα ντολμαδάκια της μαμάς, ίσως δεν θα σας άρεσουν ποτέ όσα τέχνη και να βάλει ο άλλος για να σας παρουσιάσει τα ντολμαδάκια του 21ου αιώνα.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Το Πασαλιμάνι, η συνοικία Τσίλλερ και η Καστέλλα με το μέτωπο των νεοκλασικών μεγάρων με θέα τη θάλασσα, το 1939. Πιο πίσω, οι γειτονιές των Κρητικών μεταναστών και στο βάθος ο μεγάλος προσφυγικός οικισμός της Νέας Κοκκινιάς.

Ο Πειραιάς βιογραφείται

Ένα ερευνητικό έργο που για πρώτη φορά ανασυνθέτει τη συνολική ιστορία της πόλης με διεπιστημονική προσέγγιση

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η «Ιστορία της πόλης του Πειραιά», που πρόκειται να κυκλοφορήσει σύντομα, είναι προπάντων ένα επιστημονικό βιβλίο. Εντάσσεται στη σειρά «Κοινωνικές επιστήμες, χώρος και κοινωνία» των εκδόσεων Αλεξάνδρεια και ο συγγραφέας του Νίκος Μπελαβίλας είναι καθηγητής στη σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ και διευθυντής του Εργαστηρίου Αστικού Περιβάλλοντος. Αλλά είναι επίσης γέννημα-θρέμμα Πειραιώτης, «με παππούδες, γιαγιάδες μετανάστες του γυρισματος του προ-προηγούμενου αιώνα: μια οικογένεια που ιδρύθηκε σε αυτή την πόλη και έζησαν όλοι γύρω γύρω από το Πασαλιμάνι... Με μια ιστορία, όπως και άλλων χιλιάδων πειραιώτικων οικογενειών», γράφει ο ίδιος στο «Σημείωμα του συγγραφέα» που περιλαμβάνεται στην έκδοση. Συνεπώς, η γνωστική εξειδίκευση συμπορεύεται με το προσωπικό ενδιαφέρον.

«Όταν άρχισε να γράφεται το βιβλίο, η ζωή με είχε φέρει πίσω στον Πειραιά έπειτα από πολυχρόνη απουσία. Έτσι μου δόθηκε η δυνατότητα να ξαναγυρνώ στους τόπους της αφήγησης, να αγγίζω ξανά τα ίχνη, τις γειτονιές μία μία», αναφέρει στο «Σημείωμα». Και στη συζήτησή μας παραδέχεται: «Δεν ανεβαίνω στην Αθήνα για κανέναν άλλο λόγο παρά για να διδάξω στο Πολυτεχνείο».

Έτσι, αυτή η πολυσέλιδη εργασία –περίπου 600 σελίδες– απευθύνεται μεν στους ερευνητές και στους ειδικούς του πολεοδομικού σχεδιασμού, αλλά ταυτόχρονα σε εκείνους που θέλουν να κατανοήσουν το αστικό φαινόμενο. «Για να καταλάβουμε τι είναι πόλη, υπάρχει μεγάλη ανάγκη να βυθιστούμε στο παρελθόν της και να καταλάβουμε πώς διαμορφώθηκε», λέει ο Νίκος Μπελαβίλας. «Αλλά, δεν νομίζω ότι η ακαδημαϊκή γραφή είναι απρόσιτη στον απλό αναγνώστη. Δεν μιλάω, βέβαια, για μια αγκυλωμένη γλώσσα, αλλά για αυτή που σέβεται την τεκμηρίωση, τη μεθοδολογία και τους κανόνες της

Το λιμάνι στις αρχές του 20ού αιώνα από την πλευρά του Βασιλικού Περιπτέρου, με τον Άγιο Νικόλαο στο βάθος, φωτογραφημένο από τον Fred Boissonnas, το 1907. Δεξιά, ηγιάδι με νερό ανάμεσα σε παραπήγματα στη Νέα Κοκκινιά, τα πρώτα χρόνια της προσφυγικής εγκατάστασης τη δεκαετία του 1920.

«Για να καταλάβουμε τι είναι πόλη, υπάρχει μεγάλη ανάγκη να βυθιστούμε στο παρελθόν της και να καταλάβουμε πώς διαμορφώθηκε».

έρευνας». Για την αναλυτική, διεπιστημονική μελέτη του, ένα έργο στο οποίο συναντιέται η αρχιτεκτονική-πολεοδομία με τις κοινωνικές επιστήμες και τη γεωγραφία, ο συγγραφέας άρχισε να συλλέγει υλικό από το 1998. «Επειδή ζήλεψα», εξηγεί. «Εκείνη την εποχή εργαζόμουν στην Ερμούπολη, μια πανέμορφη πόλη, που είχε διασώσει την ιστορία της και υπήρχαν δεκάδες εκδόσεις για την εξέλιξή της. Ζήλεψα λοιπόν, ως Πειραιώτης, επειδή δεν είχαμε σκύψει με αντίστοιχο ενδιαφέρον πάνω στην ιστορία της πόλης του Πειραιά».

Σπάνιο υλικό

Από τότε, κι ενώ εκείνος συνέχιζε να επεξεργάζεται το βιβλίο, εκδόθηκαν σημαντικές επιμέρους μονογραφίες για τον Πειραιά – η βιβλιογραφία της πειραιϊκής ιστο-

Αφιξη των βρετανικών στρατευμάτων στο λιμάνι του Πειραιά τον Οκτώβριο του 1944 (φωτ. του Dmitri Kessel δημοσιευμένη στο περιοδικό Life). Δεξιά, το βιβλίο του Νίκου Μπελαβίλα, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

ριογραφίας αναφέρεται αναλυτικά στο συγκεκριμένο βιβλίο. Επίσης η έκδοση περιέχει σπάνιο φωτογραφικό υλικό, που παραχωρήθηκε στον συγγραφέα από φίλους και συναδέλφους. «Ωστόσο, δεν υπήρξε η οποία να ανασυνθέτει τη συνολική ιστορία του χώρου: τη μεγάλη πόλη του μισού εκατομμυρίου κατοίκων, που αρχίζει από τον παλιό λιμανιού τον Απρίλιο του 1941 έως τα Πέραμα και βόρεια μέχρι τον Κο-

Αφιξη των βρετανικών στρατευμάτων στο λιμάνι του Πειραιά τον Οκτώβριο του 1944 (φωτ. του Dmitri Kessel δημοσιευμένη στο περιοδικό Life). Δεξιά, το βιβλίο του Νίκου Μπελαβίλα, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

ρυδαλλό. Ενός χώρου ο οποίος δεν περιορίστηκε στις νεοκλασικές γειτονιές της κεντρικής περιοχής, αλλά συγκροτήθηκε και αναπτύχθηκε ως τρίπτυχο: η πόλη, το λιμάνι και η βιομηχανία του», σχολιάζει ο Νίκος Μπελαβίλας. Η αρχική του ιδέα ήταν να φθάσει την αφήγηση μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο – γεγονός που στον Πειραιά διήρκεσε πέντε χρόνια, από τον βομβαρδισμό του λιμανιού τον Απρίλιο του 1941 έως τα Δεκεμβριανά, την Πρωτοχρονιά.

πιάσατε», απαντά γελώντας, μολονότι ο ίδιος μου έδωσε το έναυσμα για την ερώτηση χάρη στην ωραία φράση του «Σημειώματος»: «Είχα την τύχη να μεγαλώσω μέσα στην ονειρική τοιογραφία του Γιάννη Τσαρούχη, στην οδό Σανταρόζα της Καστέλλας, και να την αγαπώ».

«Η οδός Σανταρόζα είναι ένα μικρό δρομάκι με το όνομα του φιλέλληνα, που βρισκόταν ακριβώς πίσω από το υαλοουργείο του Τσίλλερ και τις επαύσεις της Καστέλλας», θυμάται ο Νίκος Μπελαβίλας. «Ένα πανέμορφο δρομάκι. Εκεί υπήρχε ένα νεοκλασικό. Δεν ήμασταν οι ιδιοκτήτες, οι γονείς μου δεν είχαν αυτό το οικονομικό επίπεδο. Ζούσαν ως νοικοκυριά στο νεοκλασικό με τα τρία πατώματα, το οποίο υπάρχει ακόμη. Μπροστά μας βρισκόταν οι εγκαταλελειμμένες επαύσεις, - που μία μία γκρεμίζονταν – τις είδα να γκρεμίζονται με τα μάτια μου σε ηλικία 8-9 χρόνων. Θυμάμαι τις φωνές των παιδιών που έπαιζαν στον δρόμο και την πλατεία Αλεξάνδρας ως τόπο της κοινωνικής συνάντησης του Πειραιά – ήταν η μεγάλη βόλτα για όλους. Το σχολείο μου βρισκόταν λίγο πιο πίσω. Αυτή είναι η ανάμνηση που έχω από τη γειτονιά μου. Και τώρα έχω την τύχη να ζω στην ακριβώς απέναντι ακτή, δίπλα στο Ναυτικό Νοσοκομείο, βλέποντας τις γειτονιές όπου μεγάλωσαν οι παππούδες μου και οι γονείς μου».

«Δεκάδες “χτενίσματα”»

Κατάφερε να αποφύγει την προσωπική εμπλοκή και να μιλήσει στο έργο μόνον ο επιστήμων; «Έκανα τεράστια προσπάθεια με δεκάδες “χτενίσματα”», απαντά. «Πριν παραδώσω το τελικό κείμενο στον εκδοτικό οίκο, είχα κάνει 25 γραψίματα: υπήρχαν 25 διαφορετικά αρχεία στον υπολογιστή μου τα τελευταία δύο χρόνια. Με αυτόν τον τρόπο προσπάθησα να βγάλω τα συναισθήματα εντελώς έξω από το βιβλίο. Στην πραγματικότητα είναι απίστευτα έντονα». «Και η οδός Σανταρόζα;» τον ρωτώ. «Εδώ με

Αιζένια

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

7.3 - 13.3.2021

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

«Ξαναγέννηση»

Η έκθεση «Ξαναγέννηση», η οποία παρουσιάζει τα 219 έργα τέχνης που επεστράφησαν, μετά από 46 χρόνια, από την Τουρκοκυπριακή στην Ελληνοκυπριακή Κοινότητα, στο πλαίσιο των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης που συμφωνήθηκαν μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων, λαμβάνει νέα παράταση μέχρι την Παρασκευή, 30 Απριλίου 2021. Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης - ΣΠΕΛ, Αμμοχώστου 73, Λευκωσία.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου
στο Θέατρο Ριάλτο

Στην τρίτη συναυλία της σειράς «Μουσική στα Θέατρα της Κύπρου», η Σ.Ο.Κ. παρουσιάζει ένα ελκυστικό πρόγραμμα με έργα Tchaikovsky και Beethoven. Η συναυλία θα πραγματοποιηθεί ζωντανά στο Θέατρο Ριάλτο με τον επιτρεπόμενο αριθμό των 50 θεατών και θα μεταδίδεται ταυτόχρονα διαδικτυακά από το κανάλι του θεάτρου στο YouTube (Rialto Theatre Limassol) με ελεύθερη

πρόσβαση. Το ΣΟΚ στο πρόγραμμα αυτό διευθύνει ο διακεκριμένος μάεστρος Μιχάλης Οικονόμου. Θέατρο Ριάλτο, Παρασκευή 12 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Προπώληση εισιτηρίων από την ιστοσελίδα rialto.interticket.com - Rialto App και στο ταμείο του θεάτρου Δευ.- Παρ. 10.00-15.00 (Τηλέφωνο 7777745). **Πληροφορίες: 22 463144**
www.cyso.org.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Directing A Film

Η Ένωση Σκηνοθετών Κύπρου (ΕΣΚ) διοργανώνει διήμερο εκπαιδευτικό εργαστήριο για νέους με τίτλο «Directing A Film - Γνωρίζω τον Κυπριακό Κινηματογράφο». Το διήμερο εκπαιδευτικό εργαστήριο με τίτλο «Directing A Film» καλεί νέους και νέες 15 - 18 χρονών να παρακολουθήσουν masterclasses από επαγγελματίες του χώρου στην Κύπρο και να μάθουν για τα διάφορα στάδια της παραγωγής ταινιών. Από την ιστορική εξέλιξη του κινηματογράφου, στη συγγραφή σεναρίου, στην παραγωγή, την σκηνοθεσία, τη διεύθυνση φωτογραφίας, το σχεδιασμό ήχου, μοντάζ και την υποκριτική, οι παρουσιάσεις θα αγγίζουν όλες τις πτυχές της παραγωγής μιας ταινίας, δίνοντας την ευκαιρία στους επαγγελματίες να μοιραστούν τις γνώσεις τους και στα παιδιά να ενημερωθούν και να αγκαλιάσουν τον Κυπριακό κινηματογράφο. 13 και 14 Μαρτίου, στο χώρο της Ένωσης Σκηνοθετών Κύπρου. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να δηλώσουν συμμετοχή μέχρι τις 10 Μαρτίου. Θα δοθούν διπλώματα συμμετοχής. **Πληροφορίες: 22022268, info@cyprusdirectors.com**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Με μώλωπες
στην ψυχή
και στο σώμα

Δεν είναι η πρώτη φορά που η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, η 8η Μαρτίου, συνδέεται με τη βία και την κακοποίηση, όμως η αυριανή προημενύεται πιο φορτισμένη. Ο κίνδυνος, δε, να ταυτίζεται από εδώ και πέρα ο εορτασμός με αναφορά σε κακοποιητικές συμπεριφορές κατά των γυναικών είναι ορατός. Με αυτόν τον τρόπο, θα συνεχίσουμε να λειτουργούμε με αντιστιγμίες, να φωτίζουμε τα σκοτάδια, να αναδεικνύουμε τη θαρραλέα πλευρά, την ανάγκη «να σπάσει η σιωπή», να αποκαλυφθεί η βία, η διαρκής επιβολή του φόβου, της ενδοοικογενειακής τρομοκρατίας. Τα ποσοστά, όπως αποδεικνύεται, είναι πολύ μεγάλα και η πανδημία, με τη συνεπακόλουθη καραντίνα, εκτίναξε τον αριθμό των γυναικών που ζήτησαν βοήθεια, καταγγέλλοντας περιστατικά βίας.

Τι συμβαίνει όμως όχι με το κατ' εξαίρεση (λόγω του εγκλεισμού) αλλά με το κατ' εξακολούθησιν πρόβλημα; Από μια εφιαλτική ζωή που εξελίσσεται ως κανονικότητα, μέχρι τη στιγμή εκείνη που η γυναίκα αποφασίζει να εκτεθεί και να «εκθέσει» γεγονός και πρόσωπα που τη μωλωπίζουν, μεταφορικά και κυριολεκτικά. Σήμερα (στις 10 μ.μ.) και αύριο (στις 8 μ.μ.) η ΕΡΤ2 θα προβάλει δύο ντοκιμαντέρ της σκηνοθέτιδος Μαρίας Οικονόμου, που λειτουργούν, ενδεχομένως, συμπληρωματικά. Σαν να δίνουν στην έννοια της κακοποίησης το σχήμα μιας γυάλινης σφαιρας που, περιστρεφόμενη, εμφανίζει τις διαφορετικές όψεις ενός κόσμου δυσβάστακτα οικείου. Η χωρίς ανάσα εξομολόγηση μιας νέας γυναίκας (εξαιρετικά κινηματογραφημένη, με λιτότητα και ευαισθησία) προκαλεί ανατριχίλες, όπως και ο αφηγητής άλλων γυναικών, σε κάποιο χωριό της Κρήτης. Η πρώτη μιλάει για την εμφανή βία, που έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή της και, ενδεχομένως, των παιδιών της. Η δεύτερη δεν έχει σημάδια στο σώμα, αλλά στην ψυχή. Η πρώτη πάλεψε με δαίμονες και τέρατα για να σταθεί στα πόδια της, η δεύτερη βρήκε το κουράγιο να συνεχίσει το σχολείο μαζί με την κόρη της, να αποφοιτήσει και να δώσει εισαγωγικές μαζί της και με τη δική της παρότρυνση. Βρήκε στήριγμα στα τέσσερα παιδιά της για να συνεχίσει τον βηματισμό που νοσηρότητας, βαθιά ριζωμένες στην κοινωνία και στην οικογένεια, τους είχαν στερήσει.

Συγκρίνονται οι δύο περιπτώσεις; Όχι στην πορεία ζωής, αλλά στο αποτέλεσμα, και, συγκρίνονται. Βγήκαν και οι δύο γυναίκες στην επιφάνεια από βέβαιο πνιγμό. Βυθίστηκαν σε σκοτεινά νερά και είχαν τη δύναμη να αναδυθούν, να κολυμπήσουν ως τη στεριά και να δημιουργήσουν μικρές εστίες θάρρους και επιμονής. Και όχι μόνο αυτό: άπλωσαν και τα χέρια τους, σαν κρικούς μιας αλυσίδας που ενώνει, δυναμώνει, πολλαπλασιάζει τη λύση, αφήνοντας πίσω το αδιέξοδο.

Πριν από 35 χρόνια, η Γερμανίδα σκηνοθέτις και συγγραφέας Χέλκε Ζάντερ, μια από τις ηγετικές μορφές του φεμινιστικού κινήματος στη χώρα της, απέσπασε τη Χρυσή Αρκτο στο Φεστιβάλ Βερολίνου για τη μικρού μήκους ταινία της «Από τις αναφορές των ομάδων ασφαλείας και περιπολίας - αρ. 1». Θέμα της, μια μητέρα που σκαρφάλλει με δύο μικρά παιδιά πάνω σ' ένα γερανό και απειλεί να πηδήξει εάν δεν της εξασφαλίσουν μέχρι το βράδυ ένα σπίτι που να μπορεί να το πληρώσει. Η Ζάντερ είχε αλιώσει την είδηση από τον γερμανικό τύπο. Και σκέφτηκε: «Μια γυναίκα που ανεβαίνει σε γερανό για να διεκδικήσει το δικό της, έχει σίγουρα σοβαρό λόγο για να το κάνει!».

Κάπως έτσι, οι δύο ηρωίδες της Μαρίας Οικονόμου, ένα κράμα απελπισίας και τόλμης, διεκδικήσαν, χωρίς, όμως, κανένα θόρυβο και δημοσιότητα, τα δικά τους τετραγωνικά, το δικό τους «σπίτι». Δεν απείλησαν, αλλά αντικρίσαν το κενό κάτω από τα πόδια τους. Τη λύση, στην περίπτωση τους, την έδωσε το νομικό πλαίσιο, στην πρώτη γυναίκα, και η οικογένεια, στενή και ευρύτερη, στη δεύτερη. «Έτσι προχωρούν τα πράγματα, λίγο λίγο, σε δόσεις. Με τα πόδια στη γη και το κεφάλι στα σύννεφα», έλεγε η Ζάντερ. Πραγματικότητα και ουτοπία, εφιάλτης που γίνεται ρουτίνα και αφύπνιση της συνείδησης, αγωνία, πόνος (και σωματικός) και η ανάγκη/επιθυμία διαφυγής. Η σημερινή πραγματικότητα μοιάζει να είναι πιο σκληρή και αμελίκτη από εκείνη, των δεκαετιών του '70 και του '80, που περιγράφει η Ζάντερ. Όμως, πλέον, τώρα, κάθε μέρα του χρόνου δεκάδες γυναίκες κερδίζουν την αυτονομία τους, δηλαδή την αξιοπρέπεια τους. Αύριο, 8 Μαρτίου, θα είναι απλώς μια ακόμη τέτοια μέρα.

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Θάνατος του Εμποράκου» στον ΘΟΚ

Ανεβαίνει στην Κεντρική Σκηνή του ΘΟΚ το έργο του Άρθουρ Μίλλερ «Ο Θάνατος του Εμποράκου», σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Ένα έργο που συγκαταλέγεται ανάμεσα στα κορυφαία της σύγχρονης αμερικανικής δραματουργίας και το οποίο καταπνίγεται με την τραγωδία του απλού καθημερινού ανθρώπου, του ανθρώπου της βιοπάλης, μια θεατρική ελεγεία για τη διάφηση ιδανικών και ονείρων και το ατελέσφορο κινηί της ευτυχίας. Ο σκηνοθέτης Νεοκλής Νεοκλέους, με απόλυτο σεβασμό στην αρχιτεκτονική του κειμένου και το ιστορικοκοινωνικό του πλαίσιο, ανοίγει έναν διάλογο που περιλαμβάνει σημερινούς προβληματισμούς και αποπειράται να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα που εξακολουθούν να παραμένουν αναπάντητα. Τον Ουίλλυ Λόμαν ερμηνεύει ο Γιώρ-

γος Μουσιμης. Μαζί του έμπειροι και νεότεροι ηθοποιοί συνθέτουν ένα εξαιρετικό σύνολο ερμηνευτών που καλείται να μεταφέρει στη σκηνή το σύμπαν του μεγάλου Αμερικανού συγγραφέα. Μετάφραση: Νίκος Οικονομόπουλος-Δημήτρης Μπεραχάς, σκηνοθεσία: Νεοκλής Νεοκλέους. Παίζουν οι Δέσποινα Βιολάρη, Νίκη Δραγούνη, Αντρέας Κουτσόφτας, Πάνος Λουκαΐδης, Λέα Μαλένη, Αλέξανδρος Μαρτίδης, Βασίλης Μιχαήλ, Μαρία Μιχαήλ, Γιώργος Μουσιμης, Νεοκλής Νεοκλέους, Φώτης Φωτίου, Βασίλης Χαλαλάμπος. Παραστάσεις: Λευκωσία: Θέατρο ΘΟΚ, Κεντρική Σκηνή, Αίθουσα Εύης Γαβριηλίδης. Από 5 Μαρτίου 2021 και κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή στις 6:00 μ.μ. **Πληροφορίες: 77772717, www.thoc.org.cy**

ΕΚΘΕΣΗ

«Αναζητώντας ρίζες» στο NiMAC

Το NiMAC (Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερίδη) παρουσιάζει την έκθεση Αναζητώντας ρίζες, σε επιμέλεια Ιουλίτας Τουμαζή. Η έκθεση «Αναζητώντας ρίζες» συγκεντρώνει δεκαοκτώ καλλιτέχνες που γεννήθηκαν κατά τη δεκαετία του 1990, οι οποίοι εξερευνούν την έννοια της διαμόρφωσης ταυτότητας, εν μέσω μιας κρίσης ταυτότητας που επικρατεί τόσο στην Κύπρο, όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Οι καλλιτέχνες, οι οποίοι επιλέχθηκαν μετά από ανοικτή πρόσκληση, διερευνούν, τον ρόλο των πολιτιστικών ριζών, της παράδοσης και της κληρονομιάς. Καλλιτέχνες: Παναγιώτης Ανδρέου, Ed Compson, Serena Maria Dicks, Λίζυ Ιωαννίδου & Αλεξάνδρα Κρστις, Χριστίνα Ιωάννου, Νεφέλη Κεντώνη, Ελένη Κινδύνη, Dize Kükrer, Μαρριέτα Μαυροκορδάτου, Ελένη Οδυσσεύς, Κατερίνα Παϊτόν, Νικολέτα Παπαγεωργίου, Δέσποινα Πετρίδου, Ιωάννα Σίνκκαϊρ, Κωνσταντίνα Σκαλιώτη, Ελένη Χανδριώτου και Νατάσα Χαλαλάμπος.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Τρικυμία» του Σαίξπηρ στο «Θέατρο Ένα»

Συνεχίζονται οι παραστάσεις του έργου «Τρικυμία» του Σαίξπηρ σε σκηνοθεσία Αντρέα Χριστοδουλίδη. Σε ένα πρωτότυπο και ευφάνταστο σκηνικό με επιδέξια παιχνίδια φωτισμού, το έργο κρατά τους θεατές από το πρώτο μέχρι και το τελευταίο λεπτό καθηλωμένους αφού η πλοκή παίζει μεταξύ ρεαλισμού, μαγείας και ονείρου. Κεντρικός ήρωας στην «Τρικυμία», είναι ο Πρόσπερος, ο δούκας του Μιλάνου. Ο Πρόσπερος, που είναι ιδιαίτερα καλλιεργημένος και δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την εξουσία, πέφτει θύμα μιας συνωμοσίας. Ο αδερφός του, σφετεριστής του θρόνου και της περιουσίας του δουκάτου, συνωμοτεί με τον γειτονικό βασιλιά που εισβάλλει στο Μιλάνο. Συλλαμβάνουν τον Πρόσπερο μαζί με την αγαπημένη του κόρη Μιράντα και τους βάζουν σ' ένα ασοπικάραβο που πλέει προς άγνωστη κατεύθυνση μες στη φουρτούνιασμένη θάλασσα. Παίζουν: Σωτήρης Μεστάνας, Ιάκωβος

Ιακώβου, Βασιλική Ανδρέου, Φανή Σωκράτους, Λορέντζο Μικελέττο, Γιώργος Χριστοδούλου, Σάββας Μενοίκου, Ευαγγελία Νικολάου, Νεκτάριος Λοϊζίδης Πάνος Ζαμπάκης, Γαλάτεια Πέτσα. Κύρια σκηνή του θεάτρου Ένα, Λεωφόρος Αθίνας 4. Λευκωσία. Παραστάσεις κάθε Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, ώρα 6:00 μ.μ. **Πληροφορίες: 22348203.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Tabula rasa

Πόσος νότος έγινε για τη συμμετοχή μας στον διαγωνισμό της Τουροβίζιον και για τη μεσαιωνική μας συμπεριφορά, για τον σκοταδισμό της Εκκλησίας, για την αναχρονιστική στάση κάποιων συμπολιτών μας, για το ότι δεν καλέσαμε ντόπιους καλλιτέχνες να μας εκπροσωπήσουν στον διαγωνισμό, και γενικά ένας ψιλοκαμουλός έγινε. Εντάξει, και πολύ ασχοληθήκαμε θα έλεγα εγώ, αλλά μας άρεσε που στο εξωτερικό έκαναν αναφορά στα ρεπορτάζ τους για εμάς για όλους τους λάθος λόγους; Βέβαια, μη νομίζετε ότι αλλού τα πράγματα είναι τέλεια και ότι όλοι τρέχουν αμέριμνοι στα καταπράσινα λιβάδια, ανταλλάζοντας φιλιλά και σοκολατάκια, όχι, βέβαια.

Πώς σε άλλες χώρες έχουν καταφέρει να συνεννοούνται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι εμείς εδώ. Για κάποια πράγματα καταφέρνουν κατ' αρχάς να συναντιούνται και να συζητάνε με έναν στόχο, να πάνε τη συζήτηση παρακάτω, να δουν την κατάσταση εξελικτικά και να μη χρειάζεται να τσακωνονται κάθε τόσο για το ίδιο ακριβώς πράγμα. Εμείς εδώ δεν έχουμε μάθει να συζητάμε νηφάλια, έχουμε μάθει να κάνουμε μονόλογους, να λέει ο καθένας την άποψή του και να

την ακούει αυτός και οι τέσσερις φίλοι του ή φίλες του, να συμφωνούν μαζί του και όταν ο άλλος πάρει τον λόγο να κάνει ακριβώς το ίδιο και η δική του ομήγυρη. Γενικά, μας αρέσουν τα λόμπι, οι συσπασμοί και οι συνοπαρτζιές. Φυσικά, μέσα σε όλα αυτά είμαστε και ρομαντικοί τύποι και λίγο κυκλοθυμικοί και εύκολα αποκαθηνώνουμε, όσο εύκολα δημιουργούμε ήρωες. Όσο και να φωνάζουμε ότι υπάρχουν μουσικοί που αξίζουν να προσεχτούν από τα Μέσα, από την Πολιτεία, από το κοινό, όσο δεν το πιστεύουμε οι ίδιοι, δεν πρόκειται ποτέ να το δεχτεί κανένας θεσμός και καμία επιτροπή. Ναι, η Πολιτεία έχει εγγενείς δυσκολίες και είναι δύσκαμπτη, υπάρχουν τόσα εμπόδια που πρέπει κάποιος να υπερπηδήσει που καταντάει απελπιστικό, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι τίποτα δεν γίνεται. Θα πρέπει, επιτέλους, να καταλάβουμε όσοι ασχολούμαστε με τα πολιτιστικά πράγματα ότι κανένας δεν θα ενδιαφερθεί για ό,τι εμείς κάνουμε όταν εμείς οι ίδιοι στοχεύουμε στην ενδοσκοπηση, και στην εσωτερική κατα-

νάλωση. Η μεγάλη μάζα της κοινωνίας δεν ενδιαφέρεται ούτε για το θέατρο, ούτε για τους δικούς μας μουσικούς, ούτε για τα μουσεία μας, ούτε για τους ζωγράφους μας, γιατί πολύ απλά εμείς οι ίδιοι δεν τους κάνουμε κοινωνούς.

Δεν έχουμε εκπαιδευμένους πολιτιστικά πολίτες, το άλλο του Κυπριακού θεωρείται ένας από τους λόγους που είμαστε πολιτιστικά 432 χρόνια πίσω, δεν το πιστεύω και τόσο, αν και τώρα τελευταία αρχίζω να το συμπεριφέρω. Έχουμε μπλέξει τις μούσκελες μας, η έλλειψη ταυτότητας μάς δημιουργεί τόσα προβλήματα. Είτε πρέπει να αποδείξουμε ότι είμαστε Έλληνες είτε πρέπει να αποδείξουμε ότι είμαστε Κύπριοι, αγώνας καθημερινός και στον πολιτισμό, αυτός. Η αποδόμηση των εκατέρωθεν επικειρημάτων μας τρώει τόσο πολύ χρόνο, που δεν μας μένει περισεύμα για τίποτε άλλο. Γιατί όλα πρέπει να κυλούν γύρω από αυτό; Στα δικά μου μάτια τα πράγματα είναι ξεκάθαρα, υπάρχει η Κυπριακή Δημοκρατία, ένα ανεξάρτητο κράτος, κολοβό, διαιρεμένο, υπό κατοχή, αλλά δεν παύει να είναι ανεξάρτητο και αν στα πολιτικά πράγμα-

τα πασχίζει να το αποδεικνύει, στα πολιτιστικά πράγματα θα έπρεπε να είναι αυτόνομο ότι είναι.

Καμία «ελληνικότητα» δεν πρόκειται να εισχωρήσει και να παρασιτήσει εκεί που δεν χωράει και καμία «κυπριακότητα» δεν μπορεί να επιβιώσει εκεί που δεν έχει ζωτικό πολιτιστικό χώρο. Ένα παράδειγμα είναι η τοπική ιστορία, είτε αυτή είναι του Τζιάος είτε του Γαϊδουρά. Η κυπριακότητα της παράδοσης στέκει εκεί, ακλόνητη, πόσο συνομιλεί με τους επιμέρους «εθνικούς» προσδιορισμούς είναι αντικείμενο μελέτης ή θα έπρεπε. Τιποτα δεν κινδυνεύει να παραχραχτεί αν εμείς οι ίδιοι δεν το επιτρέψουμε. Αν βέβαια στόχος είναι η δημιουργία μιας ενιαίας «κυπριακής» κουλτούρας και πολιτισμού έχω την αίσθηση ότι όπως γίνεται το πράγμα δεν μπορεί να επιτευχθεί, παρά μόνο αποκαθλώνοντας τα πάντα, ασκέτως αν διαφωνώ εγώ. Tabula rasa η Κύπρος, λοιπόν, όπου θα αρχίσουμε να γράφουμε νέες ιστορίες, αλλά προσοχή να πέσουμε στην παγίδα κατά τον Χομπσμπάουμ «στην προβολή στο παρελθόν των επιθυμιών του παρόντος» και όπως ο ίδιος πάλι λέει «η κακή ιστορία δεν είναι ακίνδυνη ιστορία. Είναι επικίνδυνη».

Μιλήστε, μη φοβάστε! Είμαστε περισσότεροι

Ο ηθοποιός Ανδρέας Φυλακτού μιλάει στην «Κ» για τις καταγγελίες που έκανε, αλλά και για τον Κύπριο διαμεσολαβητή

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο Ανδρέας Φυλακτού έκανε την αρχή, μιλώντας δημόσια στην εκπομπή της Χριστιάνας Αριστοτέλους «Με αγάπη Χριστιάνα» για όσα τον βάραιναν, όπως λέει στη συνέντευξή του στην «Κ», θέλοντας να δώσει το μήνυμά σε όλους και όλες να μη φοβούνται. «Όλα τα θύματα έχουν ανάγκη στήριξης από την κοινωνία για να βγουν προς τα έξω» λέει ο Ανδρέας, τονίζοντας ότι είμαστε περισσότεροι αυτοί που δεν δουλεύουμε με αισχρό τρόπο. «Μίλα, εκφράσου, θα βρεις συμμάχους. Κι εγώ αν μιλούσα τότε, ίσως σήμερα να ήταν διαφορετικά τα πράγματα. Κακώς φοβόμουν. Μην φοβάστε!»

—Ανδρέα, τι πυροδότησε την απόφασή σου να μιλήσεις δημόσια;

—Μετά την καταγγελία της κας Ζέτας Δούκα, επανήλθαν όλες οι μνήμες που προσπαθούσα να θάψω και αποφάσισα ότι πρέπει να έρθω αντιμέτωπος με αυτό που με βραίνει. Απευθύνθηκα, λοιπόν, σε νομικό σύμβουλο, πήγα στην Αστυνομία, προχωρώντας σε μια πρώτη καταγγελία. Μετά άρχισα να το συζητώ και με συναδέλφους και κατάλαβα πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα. Η Αστυνομία με κάλεσε ξανά και έδωσα κατάθεση. Από εκεί και ύστερα ένιωθα πλέον άνετα να μιλήσω δημόσια, γιατί θεώρησα ότι αφού το θέμα έχει πάρει τον δρόμο της δικαιοσύνης και εφόσον εγώ ως άτομο μπορώ και έχω τη δύναμη να το διαχειριστώ, τότε οφείλω να μιλήσω δημόσια για να μπορέσουν και άλλοι να ακολουθήσουν. Στη δική μου περίπτωση μπορεί να

Είμαστε περισσότεροι αυτοί που δεν δουλεύουμε με αισχρό τρόπο. Μίλα, εκφράσου, θα βρεις συμμάχους!»

μην υπήρξε σεξουαλική κακοποίηση, όπως συνέβη σε άλλους/ες, και να δέχθηκα μόνο τις καλλιτεχνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις, όμως υπάρχουν πολύ άσχημες περιπτώσεις, που έχουν συμβεί σε συναδέλφους. Όλα τα θύματα έχουν ανάγκη στήριξης από την κοινωνία για να βγουν προς τα έξω.

—Τι σε έκανε να αρνηθείς, ένιωθες ότι κάτι δεν πήγαινε καλά, είχες ακούσει;

—Ήμουν ψυλλιασμένος, είχα ακούσει από τον καιρό που ήμουν ακόμη στην Αθήνα από διάφορους φοιτητές ότι με αυτό τον άνθρωπο δεν... όλα αυτά τα ακούγαμε, δεν είχαμε βέβαια στοιχεία. Ήξερα δε για τον τρόπο που δρούσε και συνεχίζει να δρα μέχρι σήμερα το άτομο που καταγγέλλουμε κυρίως εμείς εδώ στην Κύπρο, ο διαμεσολαβητής, ο οποίος, πέραν του ότι υπάρχουν τόσες πολλές ενδείξεις για τον τρόπο που καπηλεύτηκε την εξουσία που παράνομα του δόθηκε, τώρα πια, οι εικασίες για σεξουαλική κακοποίηση ανηλικών γίνονται μαρτυρίες, σε προηγούμενους χώρους εργασίας του, σήμερα έχουμε μαρτυρίες που ελπίζω να φτάσουν στην Αστυνομία. Βέβαια, καταλαβαίνω ότι είναι δύσκολο οι μαρτυρίες να γίνουν καταγγελίες και οι λόγοι είναι πολλοί, π.χ. δεν το ξέρουν οι γονείς των κακοποιημένων παιδιών και φο-

«Εξέκθαρα μιλάμε για κύκλωμα. Γι' αυτόν τον άνθρωπο υπήρχαν πολλές υπόνοιες κατά το παρελθόν στον χώρο του θεάτρου. Στόχος του ήταν πάντοτε να δικτυωθεί για να ελέγχει καταστάσεις», λέει ο Ανδρέας Φυλακτού για τον ρόλο του διαμεσολαβητή.

βούνται να το αποκαλύψουν τώρα, το ζήτημα της σεξουαλικότητας, τι θα πει η κοινωνία... όλους αυτούς τους λόγους εμείς αυτή τη στιγμή προσπαθούμε να τους εξαλείψουμε.

—Οι δικές σου καταγγελίες ποιους αφορούν;

—Οι καταγγελίες μου αυτή τη στιγμή αφορούν τρία πρόσωπα, δύο σκηνοθέτες από την Ελλάδα, ο ένας είναι ο προφυλακισμένος Δημήτρης Λιγνάδης, για ακόμη έναν και για τον διαμεσολαβητή. Το 2008, ως φοιτητής, είχε γίνει η πρώτη προσέγγισή μου από τον δεύτερο σκηνοθέτη, όταν πήγα στον χώρο του και μου ζήτησε να γδυθώ, για έναν γυμνό

ρόλο, που δεν υπήρχε, κάτι που εγώ δεν δέχθηκα να κάνω και έφυγα. Το 2012 ο ίδιος διαμεσολαβητής έστειλε συνάδελφο στον ίδιο σκηνοθέτη στο δωμάτιό του και κακοποιήθηκε σεξουαλικά. Ο ίδιος διαμεσολαβητής προσπάθησε πάλι το 2012 να με στείλει στο δωμάτιο του Λιγνάδη...

—Έκανες λόγο για έναν διαμεσολαβητή...

—Κατ' αρχάς να πούμε ότι στοχεύουν σε νέα πρόσωπα, σε νεοεισφερόμενους, που είναι περισσότεροι ευάλωτοι, σε παιδιά που θέλουν να κάνουν καριέρα, που θέλουν να δουλέψουν. Αυτοί, λοιπόν, οι μεσάζοντες προσπαθούν με πλάγιους

τρόπους να σε κάνουν να αποκύψεις, λέγοντας πράγματα του τύπου ότι θα πραγματοποιήσουν τα όνειρά σου, αν γίνεις ο ερωμένος τους, και άλλα παρόμοια...

—Καταλαβαίνω ότι μιλάμε για ένα κύκλωμα...

—Εξέκθαρα μιλάμε για κύκλωμα. Γι' αυτόν τον άνθρωπο, τον διαμεσολαβητή, υπήρχαν πολλές υπόνοιες κατά το παρελθόν στον χώρο του θεάτρου. Στόχος του ήταν πάντοτε να δικτυωθεί για να ελέγχει καταστάσεις. Και κάποιοι του είχαν δώσει λευκή επιταγή για να το κάνει. Μάλιστα, ακόμα και όταν παραιτήθηκε από τη θέση του, μετά από δύο καταγγελίες που έγιναν στον γενικό ελεγκτή εκείνος πήγε στην Ελλάδα και προσπαθούσε να κουτσάρει νέους ηθοποιούς, επικαλούμενος σχέσεις με την τότε διοίκηση του Εθνικού Θεάτρου, αναγκάζοντας το, μάλιστα, να εκδώσει ανακοίνωση ότι ουδμία σχέση είχε με αυτόν τον άνθρωπο...

—Εσύ μετά τη δημόσια παρέμβασή σου και ως ο πρώτος που βγήκε ανοικτά στην Κύπρο, πιστεύεις ότι τα πράγματα θα αρχίσουν να αλλάζουν; Θα βρουν και άλλοι το θάρρος να μιλήσουν;

—Μερικές ώρες μετά την παρουσία μου στην εκπομπή της Χριστιάνας Αριστοτέλους έχω δεχτεί δεκάδες τηλεφωνήματα από ανθρώπους που θέλουν να μιλήσουν. Καταλαβαίνεις, όμως, ότι από το τηλεφώνημα σε μένα μέχρι την καταγγελία στην Αστυνομία υπάρχει μια διαδικασία, αλλά και μία ψυχολογική διαδρομή που πρέπει να κάνει το κάθε θύμα. Είναι συγκεκριμένα τα άτομα, τα ξέρουμε και πλέον φοβούνται και

για να σου πω την αλήθεια περιμένω να ξεκινήσουν τις σπασμωδικές κινήσεις τους.

—Σιγά-σιγά και στην Κύπρο τα πράγματα παίρνουν τον δρόμο τους, πιστεύεις ότι θα συνεχίσουν να βγαίνουν καταγγελίες; Συμβαίνουν κι εδώ όσα ακούμε να γίνονται στην Ελλάδα;

—Υπάρχουν κακές συμπεριφορές και στο κυπριακό θέατρο, υπάρχει εξευτελισμός, βρισιμολογία, επαναλαμβάνω, ξέρουμε από ποιους προέρχονται και φυσικά δεν είναι έτσι ολόκληρο το κυπριακό θέατρο, πρόκειται για μια μικρή μερίδα, που ελπίζω ότι, μετά από όλη αυτή την κατάσταση, θα παραγκωνιστούν, γιατί αυτοί οι άνθρωποι, αρκετοί και με πλάτες, νομίζουν ότι μπορούν να καθορίζουν καριέρες και ζωές. Ωστόσο, στην Κύπρο στο κομμάτι της σεξουαλικής κακοποίησης μάλλον δεν έχουμε τόσο μεγάλο πρόβλημα, αλλά στο εργασιακό μπουλινγκ και την ψυχολογική βία έχουμε πολλά τρανταχτά παραδείγματα!

—Ποιο θα ήταν το μήνυμά που θα ήθελες να περάσεις;

—Ότι υπάρχει τρόπος για όλους για να μιλήσουν. Δεν χρειάζεται κανείς να φοβάται, διότι είμαστε πολλοί που θα σταθούμε δίπλα του, και τα οργανωμένα σύνολα πια τάσσονται ξεκάθαρα εναντίον τέτοιων συμπεριφορών. Τα νέα παιδιά που μπαίνουν τώρα στον χώρο να μη φοβούνται, να μιλάνε. Είμαστε περισσότεροι αυτοί που δεν δουλεύουμε με αισχρό τρόπο. Μίλα, εκφράσου, θα βρεις συμμάχους. Κι εγώ αν μιλούσα τότε, ίσως σήμερα να ήταν διαφορετικά τα πράγματα. Κακώς φοβόμουν. «Μην φοβάστε!».

“Αγαπητό μου ημερολόγιο”

υάθε Σάββατο και Κυριακή από τις 5 μέχρι τις 7 το απόγευμα, να μην ξεχάσω να αιουύσω τα αγαπημένα μου τραγούδια, νέα και παλιά.

... και τις Παρασκευές, το βράδυ μιλάει από τις 9 μέχρι τις 12 “Εκ γυναικός” με μελωδίες ταξιδιάρικες.

παρέα με την Μαριάννα Γαλιδή στο

KANALI
106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

HELPING HEARTS CYPRUS

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
FOOD BANK

ΣΑΒΒΑΤΟ 13 ΜΑΡΤΙΟΥ
SATURDAY 13 MARCH

DRIVE THRU
09:00 - 17:00

KERAVNOS SPORTING GROUNDS
44 STADIOU STREET 2058 STROVOLOS

ΜOV | ΠΑΘ-ΛΑΒ | ΕΠΟΡ FM

Η τέχνη και το «δικαίωμα στη σιωπή»

Με αφορμή τη νέα έκθεση της πολιτιστικής πλατφόρμας Greece In USA μιλάει στην «Κ» η ιδρύτρια της Σωζήτα Γκουντούνα

Συνέντευξη
στον ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΟΥΜΠΛΕΚΑ

Στην ιδιότητα παγκόσμια συνθήκη της πανδημίας, εν μέσω περιορισμών, απαγορεύσεων και έκτακτων μέτρων, εγκαινιάστηκε στις ΗΠΑ μια «ελληνική» έκθεση με θέμα το σωφρονιστικό σύστημα, τα καθίστρωτα φυλάκισις και εγκλεισμού. Τίτλος της, «The Right to Silence?». Η πρώτη ενότητα της έκθεσης παρουσιάζεται αυτή την περίοδο στο John Jay College of Criminal Justice στο City University of New York με τη συμμετοχή 43 Ελλήνων, Κυπρίων και Αμερικανών καλλιτεχνών. Η δεύτερη παράλληλη δράση αναμένεται σύντομα στο «Undercurrent» του Μπρούκλιν. Τη διοργάνωση των εκδηλώσεων που θα πλαισιώσουν το πρόγραμμα έχει αναλάβει η πολιτιστική πλατφόρμα Greece in USA, που ιδρύθηκε το 2020 από την ιστορική τέχνης, επιμελήτρια και επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Πολιτείας της Νέας Υόρκης, CUNY, Σωζήτα Γκουντούνα.

Ο τίτλος της έκθεσης αναφέρεται στα Miranda rights, στο δικαίωμα που έχει ο συλληφθείς να σιωπήσει κατά τη διάρκεια της αστυνομικής προανάκρισης. Η έκθεση προσεγγίζει, περισσότερο με ποιητικό παρά με καταγγελτικό τρόπο, τα κείρια ζητήματα που σχετίζονται με το ποινικό σύστημα, τις φυλετικές διακρίσεις, τις ιδιωματικές φυλακές αλλά και τα όρια της ελευθερίας.

Το θέμα ακούγεται ενδεχομένως εξωτικό για το ελληνικό κοινό αλλά είναι εξαιρετικά σημαντικό –και επίκαιρο– στις Ηνωμένες Πολιτείες. Η επιλογή δεν ήταν τυχαία: το Greece in USA δεν θέλει να περιοριστεί σε «ελληνικά θέματα». Επενδύει στη συνύπαρξη των Ελλήνων καλλιτεχνών με τους Αμερικανούς συναδέλφους τους. Σχεδιάζει πρότζεκτ που θα συστήσουν με συστηματικό τρόπο τη σύγχρονη ελληνική τέχνη στις ΗΠΑ και θα χτίσουν μακροχρόνιες συνεργασίες μεταξύ ελληνικών και αμερικανικών ιδρυμάτων.

Η Σωζήτα Γκουντούνα έχει επιμεληθεί προγράμματα και εκθέσεις στην Αθήνα και στις ΗΠΑ, είναι η διευθύντρια του ιδρύματος του γνω-

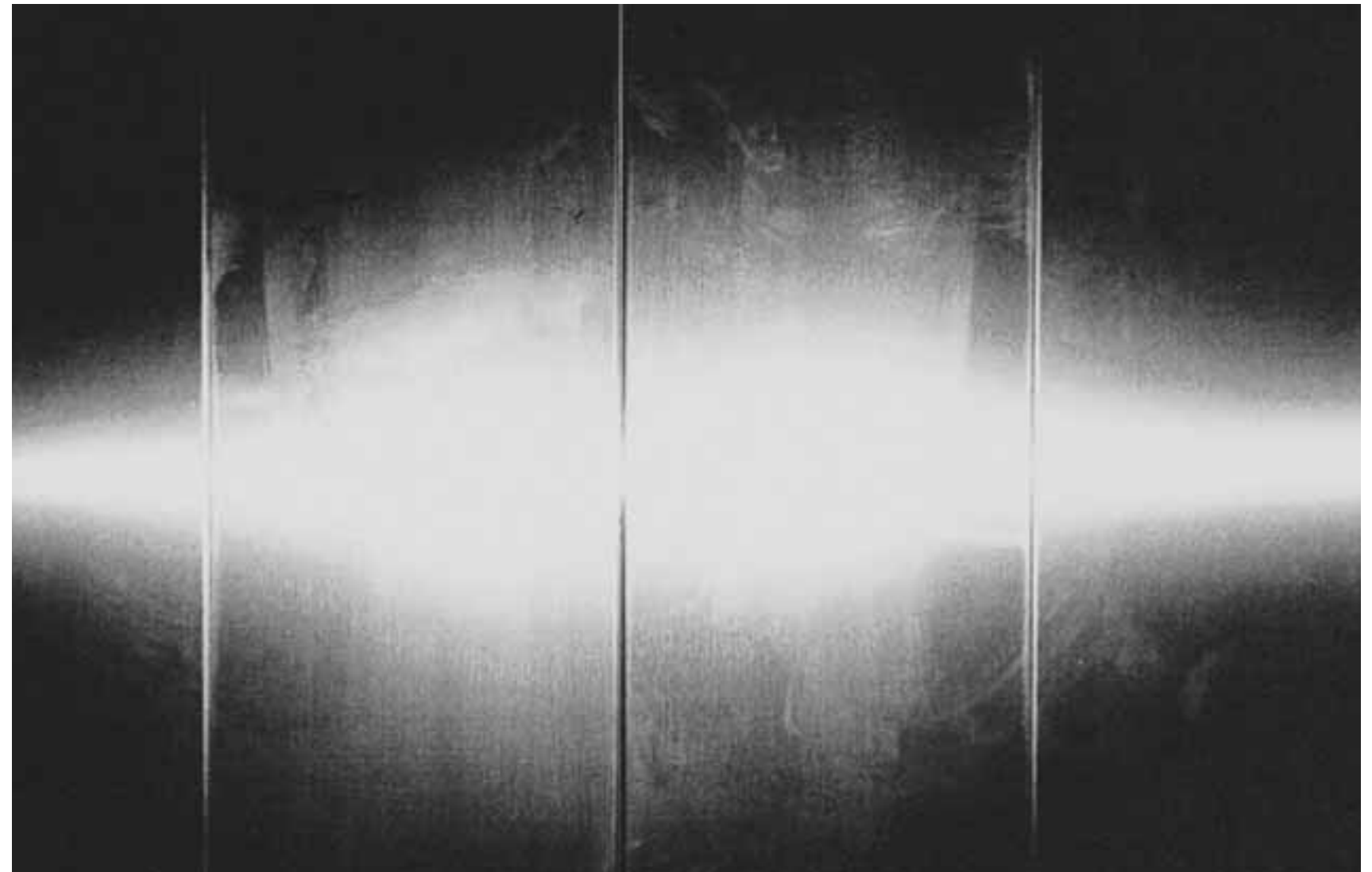
Η Σωζήτα Γκουντούνα είναι διευθύντρια του ιδρύματος του γνωστού εικαστικού Raymond Pettibon.

Στόχος του Greece in USA είναι η παρουσίαση πρότζεκτ όπου συμμετέχουν μαζί Έλληνες και ξένοι καλλιτέχνες, σε σύγχρονες θεματικές που δεν περιορίζονται στην ελληνική εμπειρία.

στού εικαστικού Raymond Pettibon και διαθέτει μία σφαιρική αντίληψη για τον χώρο της τέχνης τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Μίλησαμε μαζί της για το ελληνικό εικαστικό τοπίο και το ζητούμενο της εξωστρέφειας στην ελληνική τέχνη.

– Ποια είναι η θέση της Ελλάδας στη διεθνή εικαστική σκηνή σήμερα; Η εξωστρέφεια είναι κάτι που μας απασχολεί;

– Πριν από περίπου ένα χρόνο το Πανεπιστήμιο Γέιλ αποφάσισε να εξαλείψει το εισαγωγικό μάθημα της ιστορίας της τέχνης επειδή εστίαζε στη δυτική τέχνη. Η απόφαση αυτή πυροδότησε τον δημόσιο έπαινο αλλά και αντιδράσεις. Οι ιδεολογικές και αισθητικές αρχές αλλάζουν ριζικά στις μέρες

Η πρώτη ενότητα της έκθεσης «The Right to Silence?» παρουσιάζεται στο John Jay College of Criminal Justice στο City University of New York με τη συμμετοχή 43 Ελλήνων, Κυπρίων και Αμερικανών καλλιτεχνών. Η δεύτερη δράση αναμένεται σύντομα στο «Undercurrent» του Μπρούκλιν (έργο του Απόστολου Γεωργίου).

μας. Στην Ελλάδα αυτές οι αλλαγές στην πολιτιστική μας ζωή επήλθαν για τον χώρο της τέχνης τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Μίλησαμε μαζί της για το ελληνικό εικαστικό τοπίο και το ζητούμενο της εξωστρέφειας στην ελληνική τέχνη.

– Πώς θα περιγράφατε το ελληνικό καλλιτεχνικό τοπίο στις ρευστές συνθήκες της πανδημίας;

– Σήμερα που οι χάρτες και οι χώρες «αναποδογυρίζουν» είναι καλό να αξιοποιήσουμε τις νέες πραγματικότητες και τις ασύμμετρες γνώσεις που προκύπτουν. Οι ριζικές αλλαγές που συμβαίνουν διεθνώς σε τόσο βασικά θέματα μας επηρεάζουν απόλυτα. Πιθανώς να χρειάζεται να αξιοποιήσουμε αυτές τις αλλαγές όχι ως ιθαγενείς αλλά ως κοσμοπολίτες

ή και προκαλώντας, παρεξηγήσεις. Ο τίτλος εισάγει και τη διερώνιση ως προς τα στερεότυπα και τις διαφορετικές εκφάνσεις και αντιλήψεις για την «ελληνική εθνικότητα, γλώσσα και χώρα».

– Πώς θα περιγράφατε το ελληνικό καλλιτεχνικό τοπίο στις ρευστές συνθήκες της πανδημίας;

– Σήμερα που οι χάρτες και οι χώρες «αναποδογυρίζουν» είναι καλό να αξιοποιήσουμε τις νέες πραγματικότητες και τις ασύμμετρες γνώσεις που προκύπτουν. Οι ριζικές αλλαγές που συμβαίνουν διεθνώς σε τόσο βασικά θέματα μας επηρεάζουν απόλυτα. Πιθανώς να χρειάζεται να αξιοποιήσουμε αυτές τις αλλαγές όχι ως ιθαγενείς αλλά ως κοσμοπολίτες

σε μια διεθνοποιημένη αγορά. Η εξωστρέφεια του ελληνικού πολιτισμού δεν αφορά μόνο την ελληνική τέχνη που «εξάγεται» αλλά και τη διεθνή τέχνη που παρουσιάζεται στην Ελλάδα. Είναι πιθανώς η άλλη όψη του θέματος. Οι διεθνώς καταξιωμένοι καλλιτέχνες έρχονται στην Ελλάδα για να απολαύσουν τον ήλιο και τη θάλασσα ή για να αναβαθμιστεί το έργο τους με τη συνεργασία τους με συγκεκριμένους φορείς, μουσεία, ανεξάρτητους εκθεσιακούς χώρους και φεστιβάλ; Όσο οι θεσμοί στην Ελλάδα ισχυροποιούνται και το υπουργείο Πολιτισμού έχει μια πιο –καλώς εννοούμενη– συστηματική προσέγγιση για τη σύγχρονη τέχνη, τόσο θα θωρακίζεται και θα ενδυναμώνεται η εξωστρέφεια και

η πολιτιστική διπλωματία. Στόχος του Greece in USA είναι η παρουσίαση πρότζεκτ όπου συμμετέχουν μαζί Έλληνες και ξένοι καλλιτέχνες, σε σύγχρονες θεματικές που δεν περιορίζονται στην ελληνική εμπειρία ή γραμματεία. Εάν οι τοπικοί φορείς και συλλέκτες δεν στηρίξουν τη σκηνή και δεν ενεργοποιήσουν και νεότερους συλλέκτες, δεν θα υπάρξει επιδραστικό μέλλον της σκηνής. Απ' όσο γνωρίζω το Ωνάσειο στηρίζει το Εθνικό Θέατρο και το ΕΜΣΤ, ενώ το ΝΕΟΝ και το ΔΕΣΤΕ έχουν ανακοινώσει την υποστήριξη του ΕΜΣΤ, εστιάζοντας στην υποστήριξη ειδικών αιθουσών με τις συλλογές τους και όχι στη διοίκηση εκθεσιακών χώρων ή μουσείων που θα στεγάσουν τις συλλογές τους.

Το δίπολο εξωστρέφεια - ανασφάλεια αποτελεί σχεδόν παθολογικό κράμα

– Η Ελλάδα διαθέτει κάποιους πολύ ισχυρούς –διεθνώς– συλλέκτες. Ασκούν επίδραση στον διεθνή εικαστικό χώρο; Και τελικά υποστηρίζουν έμπρακτα τους Έλληνες καλλιτέχνες;

– Οι Έλληνες συλλέκτες καθορίζουν την τοπική σκηνή περισσότερο απ' όσο επηρεάζουν την παγκόσμια σκηνή της τέχνης και γι' αυτό τον λόγο ίσως θα είχε νόημα να επικεντρωθούν ακόμη περισσότερο στην Ελλάδα. Όχι μόνο ως προς τη στήριξη των δημόσιων μουσείων, αλλά και των μη κερδοσκοπικών εκθεσιακών χώρων, των καλλιτεχνικών συλλογικοτήτων και των φουάρ, που χρειάζεται να επιβιώσουν για να στηρίξουν τους καλλιτέχνες. Στην Ελλάδα η πλειονότητα των ανεξάρτητων/πολιτικών καλλιτεχνικών συνεργάζεται, ή θα ήθελε να συνεργάζεται, με τις γκαλερί, τα μεγάλα ιδρύματα και το κράτος. Οι γκαλερί που έχουν επιβιώσει είναι αποδυναμωμένες και δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τα μεγάλα μουσεία όπως γίνεται με τις «mega» γκαλερί στο εξωτερικό. Συνεργάζομαι στενά για το Pettibon Foundation με γκαλερί όπως οι David Zwirner, Regen Projects, Sadie Coles και θεωρώ ότι οι εμπορικές αίθουσες τέχνης χρειάζονται στήριξη για να αντιμετωπίσουν το ακραία ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον. Αλλωστε το κράτος μέσω και των ΕΣΠΑ στήριζε την Art Athina, τη μόνη διεθνή εμπορική έκθεση τέχνης που λαμβάνει χώρα στην Αθήνα. Είναι παράδοξο, μια εμπορική φουάρ θα έπρεπε να στηρίζεται από το ίδιο

Ισως ο σύγχρονος ρομαντισμός στην τέχνη να βρίσκεται στην ουτοπία των συλλογικοτήτων.

το εμπόριο της τέχνης και τους συλλέκτες και όχι από δημόσια κονδύλια. Εάν τα κονδύλια αφορούνται από μια εμπορική έκθεση με ποιο τρόπο θα ενισχυθούν οι μη κερδοσκοπικοί ανεξάρτητοι φορείς και οι νέοι καλλιτέχνες;

– Η ελληνική ιδιαιτερότητα, έλεγε ο Ντένις Ζαχαρόπουλος σε μια συζήτησή του με τον Χρήστο Ιωακείμιν, πάει κέρη κέρη με μια ρομαντική περιθωριοποίηση. Εχουμε επενδύσει στην περιθωριοποίηση; Είμαστε διαφορετικοί ή απλώς ανασφαλείς και εσωστρεφείς;

– Για να παραφράσω τη γνωστή φράση του Βολταίρου «κι αν ακόμα δεν υπήρχε η ιδιαιτερότητά μας, θα έπρεπε να την εφεύρουμε». Ως προς την εσωστρέφεια, αρκεί να δούμε την εμπλοκή μας στην πολιτική σκηνή τη δεκαετία του '80 για να διαπιστώσουμε ότι πιθανώς δεν βρίσκεται εκεί η πάλη μας, αλλά στο δίπολο της εξωστρέφειας με την ανασφάλεια που αποτελεί σχεδόν ένα παθολογικό κράμα. Όμως, όπως έγραψε και ο κ. Τζιρτζιλάνης, οι δημιουργικές αντιφάσεις μάς πάνε μπροστά ως ένθνος. Ο σύγχρονος ρομαντισμός στην τέχνη να βρίσκεται στην ου-

Πάνω, έργο της Λυδίας Βενιέρη. Κάτω, έργο των Διονύσιου Καβαλλιεράτου (αριστερά) και Μαργαρίτας Μμοφίλιου.

τοπία των συλλογικοτήτων.

– Στη δεκαετία του '60 πολλοί Έλληνες καλλιτέχνες συμμετείχαν οργανικά στις καλλιτεχνικές

ζυμώσεις του εξωτερικού. Ο Κουλεντιανός, ο Δανιήλ, ο Κανιάς, ο Κεσοσανλής, ο Ακριθάκης, κ.ά. είχαν ουσιαστικές σχέσεις με καλλιτέχνες και επιμελητές

στις χώρες όπου έζησαν. Οι περισσότεροι όμως δεν κατάφεραν να ενταχθούν σε μια ευρωπαϊκή ιστορία της τέχνης εξαιτίας της έλλειψης μουσείων, διπλωματίας, εθνικής υποστήριξης. Πιστεύετε πως αλλάζει αυτό για τις σημερινές γενιές;

– Πράγματι οι καλλιτέχνες στους οποίους αναφέρετε συμμετείχαν σε πολιτιστικές ζυμώσεις στο εξωτερικό και σε αυτό το πλαίσιο παρατηρούμε και την αντίστοιχη παρουσία επιμελητών με διεθνή πορεία όπως ο κ. Ιωακείμιν και ο κ. Ζαχαρόπουλος ή και συλλεκτών όπως ο Ιόλας που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο για την ελληνική παρουσία στο διεθνές τοπίο.

Θα συμπλήρωνα στο ερώτημά σας ότι ενώ είμαστε περήφανοι για τον Λουκά Σαμαρά, τον Θεόδωρο Στάμο, τον Κουνέλη, τη Χρύσα, τη Λίνα Μπένγκλις, πώς συμβάλαμε ως κράτος στην εξέλιξη τους; Για την αλλαγή παραδείγματος η ανίχνευση «ταλέντων» και δημιουργικότητας χρειάζεται να γίνεται στο φυτόριο που καλλιεργεί τον σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό, ειδικά δεν θα μπορεί το εξειδικευμένο ξένο κοινό να εντοπίσει ποια είναι τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και σε ποια σημεία διαφοροποιείται ή ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη. Σύγχρονοι καλλιτέχνες όπως ο Κύπριος Μαρία Χαράση, Χάρης Επαμεινώνδα, Χριστόδουλος Παναγιώτου υποστηρίχθηκαν από το υπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου με συντονισμένο τρόπο – η Κύπρος διαπί-

στωσε νωρίς τη χρησιμότητα της πολιτιστικής διπλωματίας. Μέρος της επιτυχίας αυτών των καλλιτεχνών ήταν και η υποστήριξη που είχαν από το κράτος τους. Ενώ στην περίπτωση των Ελλήνων εικαστικών όπως οι Γεωργία Ζαγρή, Γιάννης Βαρελάς, Γιώργος Σαπουτζής, Στέφανος Τσιβόπουλος και Αθανάσιος Αργιανός η πορεία τους ήταν σχεδόν αποκλειστικά δική τους επίτευγμα.

– Πόσο κυρίαρχα είναι τα στερεότυπα για την ελληνική τέχνη στο εξωτερικό; Ανάμεσα στο ένδοξο κλασικό παρελθόν και στην καρπιοσταλικά Ελλάδα του κρατικού παρουσιαστή στο διεθνές τοπίο.

Θα συμπλήρωνα στο ερώτημά σας ότι ενώ είμαστε περήφανοι για τον Λουκά Σαμαρά, τον Θεόδωρο Στάμο, τον Κουνέλη, τη Χρύσα, τη Λίνα Μπένγκλις, πώς συμβάλαμε ως κράτος στην εξέλιξη τους; Για την αλλαγή παραδείγματος η ανίχνευση «ταλέντων» και δημιουργικότητας χρειάζεται να γίνεται στο φυτόριο που καλλιεργεί τον σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό, ειδικά δεν θα μπορεί το εξειδικευμένο ξένο κοινό να εντοπίσει ποια είναι τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και σε ποια σημεία διαφοροποιείται ή ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη. Σύγχρονοι καλλιτέχνες όπως ο Κύπριος Μαρία Χαράση, Χάρης Επαμεινώνδα, Χριστόδουλος Παναγιώτου υποστηρίχθηκαν από το υπουργείο Πολιτισμού της Κύπρου με συντονισμένο τρόπο – η Κύπρος διαπί-

Ο εσωστρεφής διανοούμενος της Αμμοχώστου

Τα έργα του ζωγράφου των πορτρέτων Μικαλάκη Χατζηδημητρίου παρουσιάζονται στην έκθεση «Ξαναγέννηση» στη ΣΠΕΛ

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Τα 219 έργα τέχνης στα οποία συγκαταλέγονται σημαντικά έργα Κύπριων, καθώς και Ελλήνων καλλιτεχνών από τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα μέχρι και τις αρχές της δεκαετίας του 1970, είχαν παραμείνει μετά το 1974 στα Κατεχόμενα, εντοπιστήκαν αργότερα σε σπίτια και δημόσιους χώρους στην Αμμοχώστο και διαφυλάχτηκαν από Τουρκοκυπρίους. Εξήντα επτά από τα έργα αυτά, μαζί με το οπτικοακουστικό υλικό, παρουσιάστηκαν στο Λήδρα Πάλλας στη Λευκωσία. Στη συνέχεια τα έργα παραδόθηκαν επίσημα στην Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία ανέλαβε μέσω των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού και Νεολαίας να τα παρουσιάσει στο ευρύ κοινό. Μετά τη λήξη της έκθεσης θα ξεκινήσει η διαδικασία απόδοσης των έργων στους νόμιμους δικαιούχους, μέσω ειδικής επιτροπής που ορίστηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

Πολύπλευρη προσωπικότητα

Τα έργα που παρουσιάζονται στην έκθεση «Ξαναγέννηση» στην Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Τέχνης δείχνουν εν πολλοίς τις καλλιτεχνικές τάσεις και ανησυχίες φωτεινών ανθρώπων της Αμμοχώστου. Μεταξύ αυτών και τα έργα του Μικάλκη Χατζηδημητρίου (Χατζής), μιας ενδιαφέρουσας προσωπικότητας της πόλης του Ευαγόρα.

Όπως σημειώνεται στο επιμνημυτικό κείμενο της έκθεσης, ο Μι-

Η δημιουργία των πορτρέτων ίσως ήταν και ένα τρόπος να παραμείνουν «αθάνατα» τα αγαπημένα πρόσωπα της τότε εποχής.

χάλης Χατζηδημητρίου (Χατζής) (1898-1964) ήταν μια ιδιότυπη και πολύπλευρη προσωπικότητα της Αμμοχώστου. Σπούδασε στο Παρίσι εμπορικά, όπου και διδάχθηκε ζωγραφική και μουσική. Όταν επέστρεψε στην Κύπρο σπούδασε νομικά δι' αλληλογραφίας στο πανεπιστήμιο Lasalle του Σικάγο. Διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος Αμμοχώστου και υπήρξε εξαιρετικός βιολιστής αλλά και συλλέκτης παλιών βιολίων. Εξάδελφος του ποιητή Γλαύκου Αλιθέρη, διακρινόταν για το οξύ πνεύμα και τις πλούσιες γνώσεις του. Ο Χατζηδημητρίου ζωγράφισε δεκάδες πορτραίτα γνωστών Αμμοχωστιανών της εποχής, κυρίως ακουαρέλες. Από τα 380 σχέδια και πίνακες, που δώρισε ο Χατζηδημητρίου στην Πινακοθήκη Αμμοχώστου, «κυρίως προσωπογραφίες έγκριτων ανθρώπων της Αμμοχώστου και των περιχώρων γύρω στα 1920», επιστράφησαν εξήντα τρία έργα, καθώς και ένα σχέδιο με μολύβι του Τηλέμαχου Κάνθου του 1944, το οποίο απεικονίζει τον Μικάλκη Χατζηδημητρίου να γράφει.

Επιπρόσθετα, να αναφερθεί πως η συγκεντρωτική έκθεση των έργων του Χατζηδημητρίου

«Ένας αναγεννησιακός άντρας της εποχής, κλειστός ντροπαλός. Ήθελε να ασχολείται με πάρα πολλά πράγματα, αγαπούσε με πολύ αγνό τρόπο της τέχνη, τη μουσική και τη γλώσσα» είπε στην «Κ» ο κ. Γιάννης Τουμαζής.

στην Πινακοθήκη του Δήμου Αμμοχώστου, λίγο πριν από το 1974, έδειξε πως η ενασχόλησή του με την τέχνη δεν ήταν καθόλου περιστασιακή.

Ο επιμελητής της έκθεσης κ. Γιάννης Τουμαζής είπε στην «Κ» για τον καλλιτέχνη Μικαλάκη Χατζηδημητρίου, «Εγώ βλέπω στα έργα του μετα-ιμπρεσιονιστικές επιδράσεις όπως Paul Cezanne, Matisse ακόμα και εξπρεσιονισμό καρικατουριστικής της ανδρικής κοινωνίας της Αμμοχώστου. Έκανε και μερικές γυναίκες αλλά σε

αυτή τη συλλογή δεν υπάρχουν, επιστράφησαν 63 πορτρέτα από τα 380 που δώρισε στην πινακοθήκη λίγο πριν πεθάνει. Ο ίδιος άνηκε σε ένα κύκλο διανοούμενων, ήταν φίλος με τον Πολ Γεωργίου, με τον Ευάγγελο Λουίζου και με τον Σκοτεινό. Ζωγράφισε και διάφορους λόγιους της εποχής, αρκετούς πολιτευτές, οπότε στην ουσία ζωγράφιζε την κοινωνία του Βαρωσιού όπου αναπόφευκτα στην πλειοψηφία της ήταν ανδρική κοινωνία, λόγω και των συνθηκών της εποχής. Ήταν ερασιτέχνης καλλιτέχνης και μουσικός αλλά, ήθελε να διαπρέψει

Έργα του Μικαλάκη Χατζηδημητρίου από τη έκθεση «Ξαναγέννηση» στην ΣΠΕΛ.

όσο στη μουσική αλλά και στη ζωγραφική. Ο Χατζής ήταν κλειστή προσωπικότητα, μάλιστα για τα έργα του αυτά, δεν ήταν πολύ περήφανος, δεν θεωρούσε ότι ήταν σημαντικά, όταν τα συζητούσε με τους υπόλοιπους.

Ήταν ένας καθαρά εσωστρεφής διανοούμενος της τότε εποχής. Ένας αναγεννησιακός άντρας της εποχής, κλειστός ντροπαλός αλλά και ένας άνθρωπος που ήθελε να ασχολείται με πάρα πολλά πράγματα, αγαπούσε με πολύ αγνό τρόπο της τέχνη, τη μουσική και τη γλώσσα».

Η «πατριарχία» του Χατζή

Παρατηρώντας τα έργα του Χατζηδημητρίου καταλαβαίνει κανείς και ένα τρόπος να παραμείνουν «αθάνατα» τα αγαπημένα πρόσωπα, να παραμείνουν στη μνήμη της οικογένειας, αλλά και της κοινωνίας.

καπέλα και κουστούμι, οι έντονες μύτες. Τα πορτρέτα γενικά έχουν μια σειρά από λειτουργίες που υπερβαίνουν τον άμεσο σκοπό της καταγραφής μιας ομοιότητας. Υποδηλώνουν το καθεστώς, τη δύναμη και γιατί όχι και τον πλούτο του κάθε ατόμου. Από την άλλη, δείχνοντας αυτή την «πατριарχία» ο Χατζηδημητρίου, δεν απομακρύνει ή δεν δημιουργεί μια απόσταση με τον θεατή από τα έργα λόγω ίσως της χρωματικής παλέτας που χρησιμοποιούσε αλλά και της ακουαρέλας, του υλικού με το οποίο κυρίως ζωγράφιζε. Όταν επιλεχθεί να απεικονιστεί ένα άτομο ως πορτρέτο, υπάρχουν κάποιες αποφάσεις σχετικά με την ιστορία που ο καλλιτέχνης θέλει να πει για το συγκεκριμένο άτομο.

Δεν υπάρχει ουδέτερο πορτρέτο. Κάθε καλλιτέχνης που ζωγραφίζει πορτρέτα έχει να κάνει συγκεκριμένες επιλογές σχετικά με το τι θέλει να δείξει και πώς θέλει να τοποθετήσει το θέμα του. Και ίσως αυτός λόγος είναι ο οποίος πολλοί άνθρωποι βρίσκουν συναρπαστικά τα πορτρέτα: όχι μόνο γιατί μας λένε κάτι για το θέμα, αλλά μπορούν επίσης να μας πουν πώς ήθελε να απεικονιστεί αυτό το θέμα ή πώς ήθελε να τα απεικονίσει ο καλλιτέχνης. Κάτι που ακούγεται λογικό, γιατί τα πορτρέτα ήταν τόσο δημοφιλή θέμα για την τότε εποχή. Όπως είναι σήμερα οι οικογενειακές φωτογραφίες. Η δημιουργία των πορτρέτων ήταν και ένα τρόπος να παραμείνουν «αθάνατα» τα αγαπημένα πρόσωπα, να παραμείνουν στη μνήμη της οικογένειας, αλλά και της κοινωνίας.

PIK1 | PIKHD

ΜΟΥΣΙΚΟ PANTEBOY

Μια νέα εβδομαδιαία μουσική εκπομπή που έχει δημιουργηθεί για να δώσει μια ξεχωριστή θέση στον καλλιτεχνικό κόσμο της Κύπρου. Η εκπομπή φιλοξενεί άτομα ή ομάδες με ταλέντο στο τραγούδι ή σε κάποιο μουσικό όργανο, δίνοντάς τους την ευκαιρία να ξεδιπλώσουν το ταλέντο τους και να μιλήσουν για τα μουσικά όνειρά τους.

Δημοσιογραφική Επιμέλεια - Παρουσίαση:
Αγγελική Νικηφόρου

Καλλιτεχνική Επιμέλεια:
Μαρίνα Χαραλάμπους

Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία:
Έλλη Χατζηπαρασκευά

Κυριακή
6.55 μ.μ.
PIK 1 & PIK HD

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

primetel

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00 - 12:00

Στέλλα
Σωκράτους

ΚΑΝΕ ΠΑΙΓΝΙΔΙ

Listen
Live
Radio Live

Download on the App Store | Get it on Google Play

24sports.com.cy

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Συνεργοί του Θεού

Σε μια πόλη της Αργεντινής, όπου μας μεταφέρει ο Γκράχαμ Γκρην στο μυθιστόρημά του «Ο επίτιμος πρόξενος» (Νεφέλη, 1988 / The Honorary Consul, 1973), μικρή ομάδα ανταρτών από την Παραγουάη έχει σχεδιάσει να απαγάγει τον Αμερικανό πρόξεν και να ζητήσει την ανταλλαγή του με δέκα κρατούμενους συντρόφους τους. Κάνουν λάθος όμως και απάγουν, αντί για αυτόν, έναν ασήμαντο Άγγλο επίτιμο πρόξεν, αλκοολικό, που μόλις έχει πατρευτεί μια μικρή πόρνη, την Κλάρα, και περιμένει παιδί (που δεν είναι δικό του). Επικεφαλής της ομάδας είναι ένας αποσχηματισμένος ιερέας, που εξακολουθεί ωστόσο να θεωρεί τον εαυτό του καθολικό (σ. 336), ο Λεόν Ρίβας. Στην υπόθεση εμπλέκεται εξ αρχής και ο γιατρός Εντουάρντο Πιλαρ, Άγγλος και αυτός από τη μεριά του πατέρα του, οικείος του επίτιμου προξένου και πατέρας του παιδιού που θα γεννήσει η γυναίκα του, επειδή ελπίζει ότι μέσα σε αυτούς που θα απελευθερωθούν θα είναι και ο πατέρας του.

Δρόμος με καταστήματα στο Μπουένος Αίρες. Το μυθιστόρημα του Γκράχαμ Γκρην «Ο επίτιμος πρόξενος» (Νεφέλη, 1988 / The Honorary Consul, 1973) εκτυλίσσεται στην Αργεντινή, σε ταράγματα για τη χώρα χρόνια.

Ο κυνικός Πιλαρ, ο αποσχηματισμένος ιερέας, η Μάρθα που ζει παράνομα μαζί του, ο αλκοολικός και διεφθαρμένος Φόρνταμ, η μικρή πόρνη Κλάρα.

φωτεινή Του αντίστοιχα. Ανήκουσε σ' Αυτόν κι Αυτός ανήκει σε μας» (σ. 335).

Πρόκειται για καθολικό αγώνα, που διεξάγεται και μέσα στον ίδιο τον Θεό. Σε αυτή την πάλη, ο Θεός χρειάζεται τη βοήθειά μας, ώστε να επικρατήσει τελικά η φωτεινή όψη του. «Η εξέλιξη είναι ένας μακρύς αγώνας γεμάτος πόνο, αλλά πιστεύω πως κι ο Θεός περνάει από το ίδιο με μας στάδιο, με μεγαλύτερο ίσως πόνο» (σ. 335), λέει ο Ρίβας απαντώντας μάλλον απόψεως του ιστορικού Τεγιάρντε Σαρντέν (Teilhard de Chardin, 1881-1955), για τη θεολογία του οποίου γνωρίζουμε ότι ο Γκρην είχε δείξει ενδιαφέρον. Στην ένσταση του Πιλαρ ότι αυτό είναι μια άλλη εκδοχή της θεωρίας της προόδου, που είναι αδύνατο να τη δεχτούμε, όταν υπήρξε ο Χίτλερ και ο Στάλιν, ο

Ρίβας θα απαντήσει πως εκείνος πιστεύει στον Χριστό: «Οι καλές προθέσεις του Θεού βρήκαν για μια φορά την πλήρη τους πραγμάτωση στο πρόσωπο του Χριστού, με αποτέλεσμα η σκοτεινή πλευρά του να μην κερδίζει παρά ασήμαντες νίκες εδώ κι εκεί» (σ. 335). Ο π. Ρίβας ελπίζει με βέβαιη ελπίδα: η εξέλιξη αυτή «θα καταλήξει σε μια καλοσύνη σαν εκείνη του Χριστού» (σ. 335).

Όλα τα θεολογικά απορούμενα θα βρουν την πραγματική (και όχι θεωρητική) απάντησή τους στο τέλος. Ο κυνικός γιατρός Πιλαρ, που σαρκάζει κάθε ιδέα αγάπης (σ. 105, 135, 209, 338, 368), θέλει οπωσδήποτε να σώσει τον άτυχο πρόξεν και να βγει από το περιεχόμενο καλύβι, πιστεύοντας ότι δεν θα τον πυροβολήσουν, λόγω της γνωριμίας του με τον μοιραίο. Θα τον πυροβολήσουν όμως. Ο Λεόν στο άκουσμα του πυροβολισμού τρέχει δίπλα του, του ρίχνουν και αυτού. Προλαβαίνει ωστόσο να πει στον παλιό συμμαθητή ότι νιώθει ασφαλή. Απέναντί σε τι; Νιώθει ασφαλισμένος έναντι του ζοφερού ενδεχόμενου να σκοτώσει τον πρόξεν ή όποιον άλλο. Σκοτώθηκε αλλά δεν σκότωσε (σ. 371 και 385)! Ελυσε τον δικασμό του, πέταξε το περιστρόφο. Θα του ζητήσει συγγνώμη και ο Πιλαρ, σε μια στιγμή

όπου δεν υπάρχουν περιθώρια για αστεία, θα προφέρει τα ιερατικά λόγια: Ego te absolvo (σ. 371). Ο Τσάρλι Φόρνταμ, ο πρόξενος, σώζεται και γυρίζει στη μικρή πόρνη του που περιμένει το παιδί του Πιλαρ, όπως τον άκουσε με τα ίδια του τα αυτιά να λέει στον Λεόν. Νιώθει απόμακρος από την Κλάρα, γιατί πιστεύει ότι δεν έχει ποτέ για τον θάνατο του εραστή της και πατέρα του παιδιού της. Θα υπερασπιστεί την άλη των γεγονότων ενάντια στη διαστρέβλωση της αστυνομίας (που ανακοινώνει ότι ο Ρίβας σκότωσε τον Πιλαρ). Θα συμφιλιωθεί τελικά με τη μικρή Κλάρα όταν εκείνη δέχεται να δώσουν στον παιδί που θα γεννηθεί, αν είναι άφορο, το όνομα Εντουάρντο και όταν είδε δάκρυα στα μάτια της.

Στο μυθιστόρημα, όπως γενικά στο έργο του Γκρην, κυριαρχεί ασφυκτικά η αμαρτία και το κακό. Η καλοσύνη όμως βρίσκει πάντα τον δρόμο. Εδώ, εκείνοι που θα βοηθήσουν τον Θεό στον αγώνα για να νικήσει η φωτεινή όψη του και να επικρατήσει στον κόσμο μια καλοσύνη σαν του Χριστού είναι ο κυνικός Πιλαρ, ο αποσχηματισμένος ιερέας, η Μάρθα που ζει παράνομα μαζί του, ο αλκοολικός και διεφθαρμένος Φόρνταμ, η μικρή πόρνη Κλάρα! Οι τελώναι και οι πόρνοι προάγουσι.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Το «εικόνισμα κάθε στιγμής»

ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
Θάνατος ο δεύτερος
εκδ. Καστανιώτη, σελ. 64

Αν σε κάποιον ταιριάζει η έκφραση «σταθερή αξία», αυτός είναι ο Αντώνης Φωστιέρης (γεν. 1953). Αν αφήσουμε απέξω τη συγκλονιστική έκδοση των ποιημάτων του (Ποίηση 1970-2005), που κυκλοφόρησε το 2008, και συμπεριλάβουμε τη «Ζωγραφική συνομιλία με την ποίηση», που έγραψε σε συνεργασία με τον Γιάννη Ψυχοπαίδη (2019), το υπό συζήτηση βιβλίο είναι το δωδέκατο του. Τι μπορεί να σημαίνει «σταθερή αξία» ως συνδύση του ωραίου αμοργιανού ονόματος «Φωστιέρης»; Εύκολα διαπιστώνει και η μη απαιτητική αναγνώστριά σου, όπως ήδη από το πρώτο ποίημα της πρώτης του συλλογής γίνεται φανερό, πρόκειται και εδώ για ποιήματα καλοφτιαγμένα ως την παραμικρή λεπτομέρεια, φροντισμένα, καλοχτενισμένα, με φιλοσοφική διάθεση. Δεν έχουν υποκλίση σε ευκολίες και εντυπωσιασμούς, ενώ διαρκώς πειραματίζονται ευχάριστα με στοιχεία της παραδοσιακής φόρμας. Υπαρξιακά ο Φωστιέρης εκπέμπει και πάλι – τώρα πιο κατασταλαγμένα – το πεισματικά ασυμφιλίωτο με τον θάνατο, τη διαρκή

υπερένταση με την οποία η στάση αυτή διαποτίζει την ύπαρξη. Τα 35 ποιήματα του βιβλίου τραγουδούν σε διαφορετικούς τόνους αυτή την αγωνία, φέρνοντας τους αναγνώστες πρόσωπο με πρόσωπο με τον τροβαδούρο. Το ποιητικό «εγώ» δεσπόζει μεγαλόφωνα. Είναι αμυγδαλωτό, εναγώνιο, υπερχειλιζόν, εγκεφαλικά σοφό, ιδιοσυγκρασιακά παγωμένο στην εφηβική απελπισία του. Το υλικό αυτό δίνει κάποτε απολαυστικά ποιήματα ενός ευφυούς χιούμορ, όπως εκείνο το ήδη από τον τίτλο του αυτοσαρκαστικό «Προσπέτειο»: «Κάθε χρόνο/προσπερνάω ανύποπτος/την ημερομηνία την ώρα/εκείνο τ' αφανέρωτο λεπτό/του μέλλοντος θανάτου μου – Χωρίς ποτέ το καρμνάκι/μιας διαίσθησης/τον φευγαλέο έστω υπαιτιγόμ/μιας τέτοιας/κορυφαίας/προσπέτειου».

Το ποίημα «Βελούδινο γκρεμός» πραγματεύεται και διαπραγματεύεται υποδειγματικά ως προς τη συνύφανση και την επίμονη

αντίστιξη τα ζητήματα της μηδανότητας της ατομικής ύπαρξης μέσα στο απέραντο, παντοδύναμο σύμπαν αφενός, και του πειρασμού της παραδοσιακής φόρμας για τον σμμερινό ποιητή, αφετέρου. Επιδεικνύεται εύγλωττα η αναμέτρηση με τον ένδοξο δεκαπεντασάββατο ο τελευταίος, ως μεταφορά της αιωνιότητας, εξυψώνει αλλά και γκρεμίζει τον ποιητή. Κρύβει άραγε αυτό το ωραίο ποίημα ένα «άσος καλύτερα»; Ίσως απλώς αναπαριστά στην ποιητική σκηνή το δράμα της σύγχρονης ποίησης, που νιώθει τη φωνή της να πνίγεται.

Με ωραία ρυθμική κατασκευή και εικονοποιία, θεμελιώδη στοιχεία για την ποίηση του Φωστιέρη ως προς την ειρωνική συνθήκη που περιγράφει στους πρώτους στίχους («Καθόμινα πάλι μες στην πλῆξη μου και κάζενα/ όπως τον κάνουν όλοι εκείνοι που κουράστηκαν/ απ' τα πολλά που δεν προλάβανε να ζήσουν...»), το ποίημα «Ο παμφάγος

ιστός» πραγματεύεται το θέμα του Διαδικτύου. Θα ήταν, νομίζω, πολύ πιο δραστικό αν τέλειωνε στον έκτο πριν από το τέλος στίχο, εκεί που κινηματογραφικά, τρομακτικά έρχεται στο προσκήνιο «ο παμφάγος ιστός». Το ποιητικό «εγώ» θα δικαιούνταν να εμπιστευθεί στους αναγνώστες και στις αναγνώστρες τη δυνητική συνέχεια.

Στην καρδιά της συλλογής βρίσκεται το ομότιτλο ποίημα («Θάνατος ο δεύτερος»). Η μουσικότητα και ο βηματισμός του ξετυλιγνται υπηρετώντας πιστά, σφικτά, αυτό που συνθηζόμαστε να αποκαλούμε «νόημα», δικαιώνοντας το ποιητικό εγχείρημα. Η ιδέα που ο ποιητής υποβάλλει, μολονότι θα έπρεπε να θεωρηθεί κοινότοπη, πηγαιίνει σε βάθος μεγαλύτερο από το συννηθισμένο: ο επιζών, ο συνειδητός δηλαδή μέτοχος του βίου, αυτός που μια φορά έχει ήδη πεθάνει (έχει συμβολικά σκοτώσει τον παλιό του εαυτό ωριμάζοντας;) αξιωνται τη σε βάθος απόλαυση των επιγίων και την αδιαφορία απέναντί στον αμετάκλητο, τον βιολογικό θάνατο, που καλείται πλέον «δευτέρος»: «Με μια πλημμύρα ευγνωμοσύνης σκύβοντας/ πάνω απ' τον άγνωστο εαυτό του/ ανέστιος/ να προσκυνάει λατρευτικά/ το εικόνισμα κάθε στιγμής».

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΕΝΟ ΑΓΚΟΛΛΙ

Ο Ενο Αγκόλλι γεννήθηκε στην Αλβανία το 1994 και μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη. Έχει σπουδάσει Φιλοσοφία στα πανεπιστήμια του Σικάγου, του Κέμπριτζ και του Κονέκτικατ και εκπονεί διδακτορική διατριβή στο ίδιο αντικείμενο στο Πανεπιστήμιο του Νοτρ Ντέιμ. Έχει εκδώσει την ποιητική συλλογή «Ποιητικό αίτιο» (εκδόσεις Εντεκτήρια, 2015), για την οποία τιμήθηκε με το Βραβείο Βαρβέρη, και ποιήματά του έχουν δημοσιευθεί σε λογοτεχνικά περιοδικά. Ζει στις ΗΠΑ.

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Την «Ιστορία της χαμένης κόρης» της Ελενα Φερράντε και το «Πότε πήραμε την κάτω βόλτα» του Μάριο Βάρκας Γιόσα.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Ο Σιντάρτα του Ερμαν Εσοε. Διάβασα το ομώνυμο βιβλίο ως έφηβος και θυμάμαι να ζηλεύω αυτόματα τον ιδιόρρυθμο εξωτισμό και τον ασκητισμό του χαρακτήρα. Ο Σιντάρτα είναι ένα είδος θάρρους που δεν γίνεσαι, αλλά γεννιέσαι.

Διοργανώνετε ένα δείννο. Ποιους συγγραφείς - ποιητές καλείτε, ζωντανές και τεχνητές; Τόμας Πίντσον και Ελενα Φερράντε, πρώτα πρώτα. Θα ήθελα να κουβέ-

ντιάσω για κλασική μουσική με τον Χαρούκι Μουρακάμι, να αστειευτώ με τον Μαρσέλ Προυστ και να μιλήσουμε για σεξουαλικότητα και φύλο με τον Οσεν Βουόνγκ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Στο βιβλίο της «Artificial You: AI and the Future of the Mind», η πρώην καθηγήτριά μου Susan Schneider λέει πως σε έναν κόσμο όπου κυριαρχούν και κυβερνούν πανέξυπνες μηχανές θα θέλαμε αυτές οι μηχανές να είναι χορτοφάγοι (και επομένως όχι ανθρωποφάγοι) για ηθικούς λόγους. Δεν με έπεισε το επιχείρημα, αλλά μου πρότεινε μια καινούργια οπτική γωνία που αγνοούσα έως σήμερα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; «Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέι», πριν από τρία χρόνια.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Δεν έχω ξαναδιαβάσει ποτέ έως τώρα κάποιο βιβλίο. Εχω διαβάσει, βέβαια, πολλές φορές πολλά μεμονωμένα ποιήματα που αγαπώ.

Μπορούμε να ορίσουμε με ένα στίχο ποιο είναι το ποιητικό αίτιο της ζωής μας; (...) δεν έχω γράψει ποιήματα/ μόνο σταυρούς/ σε μνήματα/ καρφώνω.

Η ποίηση τελικώς χρειάζεται σε τόσο καλεπούς καιρούς; Ναι, για να μας δείξει ότι, τελικώς, δεν είναι και τόσο καλεπούς οι καιροί μας.

Η Πνελόπη του ομότιτλου ποιήματός σας είναι μια γυναίκα που θα είχε τη δική της φωνή στη σημερινή φάση του #MeToo; Η δική μου Πνελόπη είναι ένα πρότζεκτ που ακόμη βράζει και πνίχτει τη φεμινιστική του ολοκλήρωση. Το #MeToo είναι σαφώς ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα	ΠΟΙΗΣΗ	Αυτή την εβδομάδα	ΠΟΛΙΤΙΚΑ-ΙΣΤΟΡΙΑ
1	«Θάλασσες τα πρωινά μυστικές» της Νίκης Παπαξενουφάντος (Σμίλη)	1	«Οι Γεωπολιτικές Πραγματικότητες στα σχέδια λύσης του Κυπριακού» του Νίκου Χριστοδουλιδή (εκδ. Ι. Σιδέρης)
2	«Θυμάμαι» του Δώρου Γεωργίου (Τεχνοδρόμιον)	2	«Η Άνοδος του Ερντογάν» της Hannah Lucinda Smith, μετ. Ευάγγελος Τζιγκουνάκης (Guteneberg)
3	«Ποίημα» του Ηλία Κωνσταντίνου (Βακχικών)	3	«Ζευγάρια που έγραψαν ιστορία» της Λένας Διβάνη (Πατάκης)
4	«Υγρό γυαλί» του Κώστα Γουλιάρμου (Guteneberg)	4	«Το έγκλημα των Νεοτούρκων κατά της Ανθρωπότητας» του Τανέρ Ακταμ, μετ. Μάρκος Καρασαρίνης (Βιβλιοπωλείον της Εστίας)
5	«Στρώσεις του ανέμφικτου» του Λεωνίδα Γαλάζη (Φαρφουλάς)	5	«Η Ευρώπη σε δίνη» του Ian Kershaw, μετ. Μενέλαος Αστερίου (Αλεξάνδρεια)

* Τα στοιχεία προέρχονται από το Σολωνειανό Κέντρον Βιβλίου (Βυζαντίου 24, Στρόβολος)

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΕΝΝΗ

Οι αρχαίοι Κοσσανοί

Το **Ιστορικό Μουσείο** της Βιέννης ανακοίνωσε πως έχει αρχίσει εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων με σκοπό την απόκτηση ενός θησαυρού νομισμάτων που προέρχονται από την αυτοκρατορία των Κοσσανών, στα εδάφη της Βακτριανής στην Κεντρ. Ασία. Οπως υποστηρίζει, τα νομίσματα αυτά είναι πηγή γνώσης για τον όχι τόσο γνωστό στην Ευρώπη πολιτισμό που άνθησε τους πρώτους μ.Χ. αιώνες. Η συλλογή περιλαμβάνει σπάνια χρυσά νομίσματα της χαμένης αυτοκρατορίας.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Μυθολογικά πάθη

Το **Μουσείο Πράδο** στη Μαδρίτη εγκαινιάσε νέα έκθεση με 29 αριστουργήματα, που προσεγγίζουν τον έρωτα μέσα από μυθολογικές αναπαραστάσεις. Είναι μια ευθύνη διαδρομή στο σώμα της ιστορίας της τέχνης με έργα μεγάλων δασκάλων όπως ο Μικελάντζελο, ο Τιτσιάνο, ο Ροϋμπενς, ο Βερονέζε, ο Πουσέν και άλλοι. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 7 Απριλίου και είναι ένας τρόπος να καταπολεμηθεί η δυσφορία που φέρνουν η πανδημία και ο εγκλεισμός.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Εναρξη λειτουργίας

Η **Ελβετία** χαλάρωσε τους περιορισμούς στη λειτουργία των μουσείων από την 1η Μαρτίου, έτσι σταδιακά τα μουσεία και οι συλλογές της χώρας ανακοινώνουν τα σχέδιά τους. Πολλές εκθέσεις, των οποίων η λειτουργία είχε ξαφνικά διακοπεί, ξαναπάνουν το νήμα, όπως η έκθεση γλυπτών του Αυγούστου Ροντέν και του Χανς Αρν στο Ίδρυμα Beyeler. Η έκθεση είχε μόλις εγκαινιαστεί όταν εξαγγέλθηκε νέο lockdown στην Ελβετία, οπότε τώρα θα παραμείνει ανοικτή έως τις 16 Μαΐου.

ΡΩΜΗ

Απόλαυση με ηρεμία

Με τα μουσεία ανοικτά στις περισσότερες περιοχές της Ιταλίας, συμπεριλαμβανομένων της Ρώμης και του Βατικανού, οι Ιταλοί απολαμβάνουν το σπάνιο προνόμιο να περιηγηθούν σε άλλοτε γεμάτες από κόσμο αίθουσες και να χαίρονται με ηρεμία τα έργα τέχνης. Μεγάλο φωτορεπορτάζ της βρετανικής εφημερίδα «Γκάρντιαν» δείχνει τα μεγάλα μουσεία της Ρώμης χωρίς τουρισμό, μεν, αλλά γεμάτα με περιχαρείς Ιταλούς, που μπορούν να γνωρίσουν εκ νέου τους θησαυρούς της πατρίδας τους.

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Ράχελ Ρόις

Με την ευκαιρία της παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας, στις 8 Μαρτίου, το Rijksmuseum του Αμστερνταμ μας συστήνει καλύτερα μία από τις κορυφαίες ζωγράφους του 17ου και του 18ου αιώνα, τη Ράχελ Ρόις (Rachel Ruysch, 1664-1750). Εμεινε στην ιστορία ως ζωγράφος συνθέσεων νεκρής φύσης και κυρίως συνθέσεων μεγάλης ομορφιάς με άνθη, ένα θεματικό είδος για το οποίο υπήρχε μεγάλη ζήτηση, και συνεπώς προσφορά υψηλών προδι-αγραφών, στις Κάτω Χώρες.

Το νέο Μουσείο Μουνκ στο Οσλο αποτελεί προσθήκη στο μέτωπο με κτίρια πολιτισμού, που αναπτύσσεται στην προκυμαία της νορβηγικής πρωτεύουσας.

Ο Εντβαρντ Μουνκ απογειώνει το Οσλο

ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Μεθοδικά και σταθερά, το Οσλο διεκδικεί, την τελευταία δεκαετία, σημαντικό μερίδιο της ευρωπαϊκής πολιτιστικής σκηνής καθώς αναπτύσσει την εμπροσθοφυλακή του πολιτισμού στην προκυμαία του. Μετά την εντυπωσιακή Όπερα του Οσλο, το νέο Μουσείο Μουνκ προστίθεται όχι μόνον ως αρχιτεκτόνημα ενός ιδιαίτερου συμβολισμού, αλλά και ένα διαβατήριο προς τον έξω κόσμο της εθνικής νορβηγικής κουλτούρας. Ο Εντβαρντ Μουνκ, με την ιδιαίτερη προσωπικότητα,

στο υβριδικό μεταίχμιο συμβολισμού και εξπρεσιονισμού, είναι μία από τις διεθνείς μορφές της Νορβηγίας και τώρα στη νέα στέγη του μουσείου γίνεται ένας επιταχυντής για το νέο πρόσωπο της χώρας. Ο Μουνκ, διάσημος σε όλον τον κόσμο για την περίφημη «Κραυγή», ήταν φυσικά κάτι πολύ περισσότερο και πιο σύνθετο από τον δημιουργό ενός πίνακα-σταθμού για την ιστορία της τέχνης της Δύσης. Για τη Νορβηγία, ο Εντβαρντ Μουνκ είναι ο συνομιλητής με τον νέο αιώνα όπως ευαγγελίζονταν το

μέλλον στα τέλη του 19ου αιώνα, είναι ο ριζοσπάστης νεωτερικός άνθρωπος στα όρια του πραγματισμού και της τρέλας. Ο ίδιος είχε επίγνωση της συμβολής του, ήξερε την επιδραστικότητα του και γι' αυτό είχε δαρίσει το σύνολο του έργου του στην πόλη του Οσλο. Το παλιό Μουσείο Μουνκ ήταν σταθερός προορισμός για κάθε επισκέπτη της νορβηγικής πρωτεύουσας, αλλά τώρα το νέο μουσείο εκφράζει ένα εγχείρημα παγκόσμιας διαμετρήματος. Καρπός αρχιτεκτονικού διαγωνισμού από το 2009,

το νέο Μουσείο Μουνκ είναι έργο του γραφείου του 63χρονου Ισπανού αρχιτέκτονα Χουάν Ερέρος (Juan Herreros). Είναι ένα κτίριο που με το σχήμα του τραβάει την προσοχή και λόγω της γειτνιάσής του με τη χαμηλότερη Όπερα, με την επικλινή στέγη, γεννιάει νέες γεωμετρικές συστοιχίες ακριβώς πάνω στο νερό. Είναι πολύ ενδιαφέρον ο τρόπος με τον οποίο το Οσλο αξιοποιεί πλήρως το υδάτινο μέτωπο. Το μουσείο είναι ήδη ένα από τα νέα σύμβολα της πόλης και με το πέρας της πανδημίας αναμέ-

νεται να προκαλέσει την επίσκεψη πλήθους περιηγητών από όλον τον κόσμο, δείχνοντας πώς ο πολιτισμός και η σωστή διαχείρισή του μπορεί να υπηρετήσει την εθνική οικονομία και το κύρος μιας χώρας. Το κτίριο υψώνεται σε 13 ορόφους με 11 εκθεσιακούς χώρους, υπάρχει δηλαδή πρόβλεψη για τη δημιουργία ενός διεθνούς κέντρου για τη νεωτερική τέχνη των αρχών του εικοστού αιώνα, καθώς το έργο του Μουνκ θα συνομιλεί με ρεύματα και προσωποκίττες σε μια αέναη σύμπλευση.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

«Και ζωντανή μπορείς και πεθαμένη να την πεις»

Αφού ο Αίγισθος μαχαίρωσε τον ανυποψίαστο Αγαμέμνονα στο λουτρό, το συζήτησε με την Κλυταιμνήστρα. Κάποιοι λένε πως στάθηκαν κάπως αμήχανοι μπροστά στο αιμόφυρτο, μουσκεμένο πτώμα.

Ο Αίγισθος, αλαφιασμένος ακόμα μετά την πράξη, κρατώντας το ματωμένο ξιφίδιο στο ιδρωμένο χέρι του, βρεγμένος από τα νερά, ραντισμένος με το αίμα του θύματός του, περίμενε από τη γυναίκα να πάρει την απόφαση.

Οντως, λίγη ώρα αργότερα, δόθηκε η εντολή: να πάρουν το άψυχο σώμα κάπου απόμερα, να του κόψουν τα χέρια και τα πόδια και να τα δέσουν κάτω από τις μασχάλες και γύρω από τον λαιμό. Ο στόχος ήταν πολύ συγκεκριμένος: να αδρανοποιήσουν το φάντασμα διά του μασχαλισμού. Οι νεκροί δεν πρέπει να επιστρέφουν στον κόσμο των ζωντανών. Αλλά είναι ποτέ αυτό δυνατόν;

«Τότε μόνο πρωτοκατάλαβε πως δεν φτάνει να σκοτώσει κανείς μια φορά. Οι νεκροί επιστρέφουν».

Ο κύριος Γκρι φορτίζεται με κάτι τέτοιες λεπτομέρειες (τη συγκεκριμένη την αλιεύσε από το εξαιρετικό θέμα της Γιώτας Συκκά στη σελίδα 4 του σημερινού ενθέτου). Οπως γράφει ο Αντριαν Πουλ, καθηγητής στο Κέμπριτζ: «Η τραγωδία είναι γεμάτη από πνεύματα. Τα πνεύματα προκαλούν (το λιγότερο) παράλυση, γιατί μοιάζουν ζωντανά, σαν τον άνθρωπο που ξέραμε κάποτε. Έχουν επιστρέψει από μια διαδρομή από την οποία υποτίθεται ότι κανένας δεν επι-

Νεκρική προσωπίδα ανδρικής μορφής, γνωστή ως προσωπίδα «του Αγαμέμνονα», είναι, ίσως, το διασημότερο από τα ευρήματα του Σλήμαν στους βασιλικούς τάφους των Μυκηνών.

στρέφει. Έχουν περάσει ένα αδιάβατο όριο. Η τραγωδία θέτει υπό αμφισβήτηση τη διαφορά ανάμεσα στους ζωντανούς και στους νεκρούς. Μπορεί να κάνει τους ζωντανούς να νιώθουν ή να μοιάζουν νεκροί». Το περιγράφει καλά και ο σπουδαίος Γιαν Κοτ στην κλασική «Θεοφαγία», όταν μιλάει για το φάντασμα της Αλκίπτης: «Και ζωντανή μπορείς και πεθαμένη να την πεις».

Κοιτώντας το ζεύγος των εραστών να στέκεται πάνω απ' το πτώμα, στο λουτρό που μνημονεύει στο γνωστό του ποίημα ο Σεφέρης, ο κύριος Γκρι δεν λησμονεί και αυτός με τη σειρά του ότι οι δύο ζωντανοί και ο ένας νεκρός είναι κατά βάθος μια πλασματική εικόνα: όταν ενωθούν όλοι οι χρόνοι μεταξύ τους και πάψει αυτή η ψευδαίσθηση του γραμμικού χρόνου, έχουμε ταυτόχρονα τρεις ζωντανούς αλλά, κυρίως, τρεις νεκρούς, όλους δολοφον-

μένους: τόσο ο Αίγισθος όσο και η Κλυταιμνήστρα θα τελειώσουν τις μέρες τους χτυπημένοι από το μαχαίρι του Ορέστη. Ο μασχαλισμός δεν αρκεί. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ο νεκρός, ή μνήμη του, θα επιστρέψει για να εκδικηθεί.

Μιλώντας για τον Μάκμπεθ, όταν αντικρίζει το φάντασμα του νεκρού Μπάνκο, ο Γιαν Κοτ τονίζει: «Τότε μόνο πρωτοκατάλαβε πως δεν φτάνει να σκοτώσει κανείς μια φορά. Οι νεκροί επιστρέφουν». Και έχουν μοναδική τους τροφή τους ζωντανούς, επιμένει ο Κοτ: «Οι νεκροί τρώνε τους ζωντανούς», όπως στις ταινίες με ζόμπι και την τηλεοπτική σειρά «Walking Dead».

Το λουτρό κάποτε αδειάζει, το αίμα ξεπλένεται, το νερό τρέχει και πάλι καθαρό, διάφανο, δροσερό. Απομένουν μονάχα οι σκιάς στους τοίχους. Ούτε το ζωγόνο, ζεστό φως του ήλιου δεν μπορεί να τις σβήσει.

Τμήμα του πολυανδρίου των «Δεσμοτών» που αποκαλύφθηκε τον Μάρτιο του 2016 στο Φάληρο. Πρόκειται για ομαδική ταφή 79 ανθρώπινων σκελετών, χωρισμένων σε τρία ορύγματα και αλυσοδεμένων μεταξύ τους στους καρπούς.

«Ανάρμοστες ταφές» στην αρχαιότητα

Τα μαζικά και ανώνυμα θύματα των πανδημιών και των πολέμων, οι εκτελεσμένοι κατάδικοι, ο φόβος των φαντασμάτων

της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Ήταν πέρυσι τον Απρίλιο, ένα μόλις μήνα από το πρώτο δικό μας lockdown, που μας σοκάραν τα βίντεο από τις ομαδικές-προσωρινές-ταφές των θυμάτων του κορωνοϊού της Νέας Υόρκης. Οι εικόνες που κατέγραψε drone έφταναν από το Hart Island, ανατολικά του Μπρονξ. Από το 1869 ήταν τόπος ταφής ξεχασμένων και ανεπιθύμητων φτωχών, άστεγων αλλά και των πρώτων θυμάτων του έιτζ στα μέσα της δεκαετίας του '80.

Ο Δημήτρης Μπουνάκης, αναπληρωτής καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, λέει ότι και το 2008 μια πανδημία γρίπης στη Νέα Υόρκη άφησε πίσω της χιλιάδες νεκρούς που επίσης θάφτηκαν στο νησί Χαρτ και θυμίζει κι άλλες ομαδικές ταφές που έγιναν πριν από τον κορωνοϊό, εκείνους στη Σρεμπρένιτσα της πρώην Γιουγκοσλαβίας το 1995. Στέκεται επίσης στην τρομοκρατική επίθεση στο Μπατακλάν που συγκλόνισε το 2015 το Παρίσι και προβληματίσει τις γαλλικές Αρχές για το πού έπρεπε να ταφούν οι τρομοκράτες. «Δεν έπρεπε να είναι σημείο προσκυνήματος και να γίνουν ήρωες». Κάνει επίσης λόγο και για τη σορό του Οσάμα Μπιν Λάντεν. «Στην περίπτωση του εφαρμόστηκε, όπως εικότα, ο αρχαίος ελληνικός καταπονησιμός: πετάχθηκε στη θάλασσα, σε έναν ωκεανό. Δεν έπρεπε να υπάρχει σήμα της μνήμης αυτού του ανθρώπου στη δημόσια τοπογραφία». Η συζήτηση για το νέο του βιβλίο με τίτλο «Καταπέφει και Ονειδος: Ταπεινωμένοι και καταφρονεμένοι νεκροί» (εκδ. ΤΑΠΙΑ - υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού), ξεκινάει ανάποδα, αλλά όπως λέει στην «Κ» ο κ. Μπουνάκης: «Έχουμε και στην εποχή μας μαζικούς τάφους με άκλυτους, αζήτητους, μολυσματικούς νεκρούς».

Η νέα του μελέτη δεν εστιάζει στον λαμπερό κόσμο των επιφανών νεκρών, αλλά σε εκείνους που η κοινωνία δεν ήθελε να θυμάται. Μια πολύ ενδιαφέρουσα μονογραφία για τις αποκλίνουσες ταφικές πρακτικές στον αρχαίο κόσμο, τις «ανάρμοστες ταφές». Τα μαζικά και ανώνυμα θύματα των πανδημιών, των πολέμων, των φυσικών καταστροφών, τους παραμορφωμένους που πετάχθηκαν σαν «απορρίμματα» στα πηγάδια των πόλεων, τους εκτελεσθέντες καταδικασμένους ενταφιασμένους με δεσμά όπως αυτοί του Φαλήρου που εντοπίστηκαν στον περιβάλλοντα χώρο του ΚΠΣΝ. Αλλά και τα μνησικά φαντάσματα των κοινωνικά ανοηκλώνων νεκρών, αυτών που είχαν πρόωρο ή βίαιο θάνατο. Τι τον ώθησε να ασχοληθεί με τις ταφικές πρακτικές; «Για πολλά χρόνια μελετούσαμε μόνο την αγιότητα του αρχαίου. Ηρθε η ώρα να μελετήσουμε και τα σκοτάδια του για να το δούμε ολόκληρο». Είναι αφορητά λοιπόν να μελετήσουμε ξανά ευρήματα και ανασκαφές. Η έκδοση «Καταπέφει και Ονειδος: Ταπεινωμένοι και καταφρονεμένοι νεκροί» προτείνει διάλογο της Κλασικής Αρχαιολογίας με

την Αρχαιολογία του Θανάτου, την Κοινωνιολογία, την Ανθρωπολογία και την Εθνολογία, προκειμένου να διερευνηθούν αθέατες και παρασιωπημένες όψεις των κοινωνικών συστημάτων του προχριστιανικού παρελθόντος και πιθανώς υπόγειες γέφυρες με τις διάδοχες χριστιανικές κοινωνίες».

Βρέφη στα πηγάδια

Η έρευνα του κ. Μπουνάκη ξεκινά από την Εποχή του Σιδήρου και φτάνει έως τους αυτοκρατορικούς χρόνους, σε όλο τον ελληνικό κόσμο. Από όλες όμως τις περιπτώσεις του «κόσμου των νεκρών», εκείνη που συγκίνησε περισσότερο τον συγγραφέα είναι οι βρεφικές ταφές. «Κοινωνικά απορρίμματα που πετάχτηκαν στα πηγάδια». Γιατί είχαν

Ο Δημήτρης Μπουνάκης, αναπληρωτής καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, ερεύνησε αθέατες και παρασιωπημένες όψεις του παρελθόντος.

τέτοια μοίρα; «Οι σκελετικές αναλύσεις έδειξαν ότι τα περισσότερα από αυτά έπασχαν από βακτηριακή μηνιγγίτιδα η οποία προκαλείται από τη μη αποστειρωμένη τομή του ομφάλιου λώρου». Κάποια από όσα βρέθηκαν στο πηγάδι της Αθήνας πέθαναν λίγο πριν ή μετά τον τοκετό, άλλα όμως είχαν γενετικές ανωμαλίες όπως μια λαγωειλία, υδροκεφαλία κ.ά. Αυτά τα απορριπτέα παιδιά που δεν έχουν όνομα, τα πετούσαν προφανώς οι μαίες «σε ακρυστευμένα πηγάδια» και βρέθηκαν μαζί με κουφάρια σκύλων. «Ήταν ίσως το δυσκολότερο σημείο της έρευνας και της συγγραφής που συχνά μου προκαλούσε αίσθημα δυσφορίας». Οι σκελετοί των σκύλων ήταν μια μορφή εξαγνισμού για τον πρόωρο θάνατο των βρεφών; Ο σκύλος είναι μορφή αμφίσημη, προστατευτική, θεραπευτική αλλά και απειλητική και συνδέεται με τον θάνατο, τη μαγεία και το άγνωστο, σημειώνει ο συγγραφέας και αναφέρει ότι σε πηγάδι στην Αγορά της Μεσσήνης βρέθηκαν οστά από 262 έμβρυα, νεογέννητα και θνησιγενή και μεγάλη ποσότητα οστών σκύλων.

Στον αρχαίο ελληνικό κόσμο η αταφία ήταν η επαχθέστερη ποινική τιμωρία και μπορούσε να επιβληθεί στους προδότες, τους ιερόσυλους, τους εκ προμελέτης δολοφόνους, τους τυράννους. Μια επιγραφή από τη Νίσυρο του 3ου αι. π.Χ. «ορίζει ότι μόνο στέρση ταφής και ανέγερση μνημείου, αλλά και εκπαφή και καταστροφή της στήλης στην περίπτωση που είχε πραγματοποιηθεί κανονική ταφή ενός τυράννου ή επίδοξου τυράννου». Οι αυτόχειρες ήταν άλλη κατηγορία. Αν κάποιος είχε εξευτελιστεί στα άκρα της ύπαρξής του υποφέροντας διάφορες συμφορές, η αυτοκτονία του μπο-

Το λατομείο στη Νάπολη με χιλιάδες θύματα των μεγάλων επιδημιών της πόλης (1656 και 1877). Κάτω, νεκρός στο Ηράκλειο θαμμένος πρηνηδόν.

Λήκυθος με δεμένους στα χέρια από τον Ηρακλή αστύρους βρίσκεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Στην επιτύμβια στήλη από την Αμφίπολη (πύλο δεξιά) του απελεύθερου σωματέμπορου Αύλου Καπρείλιου Τιμόθεου του 1ου αι. π.Χ. ή μ.Χ., η παράσταση των αλυσοδεμένων δούλων από τον λαϊμό, επιβεβαιώνει, όπως σημειώνει ο συγγραφέας, την επικερδή διακίνηση δούλων στον χώρο της Μακεδονίας σε μεταγενέστερη περίοδο. Κάτω, η θανάτωση με αποτυμωτισμό στην αρχαία Ελλάδα. Το θύμα προσδενόταν με σχοινιά ή χαλκάδες σε στύλο κι αφηνόταν να ξεψυχήσει από την κακοπάθεια.

Το τραύμα της Νάπολης

Πάντα υπάρχουν ιστορίες που εκπλήσσουν, λέει ο Δ. Μπουνάκης. Μία από αυτές είναι εκείνη του Cimitero delle Fontanelle. «Είχα ακούσει ακατόνητες ιστορίες για ένα νεκροταφείο σε ένα λατομείο σε μια φτωχή περιοχή της Νάπολης. Ασχολούμενος με την αρχαιολογία του θανάτου ήγα να το δω από κοντά. Συγκεντρώνεται χιλιάδες μολυσματικούς νεκρούς, θύματα των μεγάλων επιδημιών της πόλης το 1656 και το 1877. Οι νεκροί που θάφτηκαν κακώς, έγιναν το συλλογικό τραύμα της πόλης. Οι Ναπολιτάνοι έβαλαν σε τάξη τους σκελετούς και καθένας τους υιοθέτησε από έναν νεκρό. Έτσι άρχισε η λατρεία των χαμένων ψυχών που έφτασε σε ακρότητες, όπως να τους ζήσουν χάρες π.χ. να κερδίσουν στο λόττο».

ρούσε να δικαιολογηθεί (Αιαντας, Φιλοκτήτης). «Υπήρχαν όμως και αυτόχειρες που πέθαναν λόγω δειλίας, επειδή δεν ήταν μαχητές. Σε αυτούς έκοβαν το χέρι με το οποίο εγκλιμάττησε κατά του εαυτού του και το έθαβαν χωριστά».

Οι γυναίκες στην ταφική τελετουργία είχαν την ευθύνη της φροντίδας του νεκρού, να τον πλύνουν, να τον αρωματίσουν, να τον θρηνηθούν, αλλά μέσα στο σπίτι. Στον έξω χώρο αναλάμβαναν οι άνδρες. Επιπλέον ο γυναίκες έπρεπε να αναχωρήσουν ναυτίτερα από την κηδεία. «Η κοινωνική πίεση ασκείται στις δυνητικά ενεργές γυναίκες, κόρες, νύφες, νεαρές χήρες, με σκοπό τη χειραγώγηση της συμπεριφοράς τους και γενικά τον περιορισμό των κοινωνικών συναναστροφών τους». Για πρώτη φορά διατυπώνεται μέσα από τον Σοφοκλή (η Αντιγόνη θέλει να θάψει τον αδελφό της) ότι το να αφήσεις κάποιον άταφο είναι προσβολή στους θεούς. «Η άρνηση της εξουσίας, της πατριαρχίας έρχεται από μία γυναίκα». Αναφορά γίνεται και στην παιδική κακοποίηση. Αυτό έδειξε ένα τσακισμένο από αιχμηρό αντικείμενο κεφάλι μωρού 6 μηνών, το οποίο βρέθηκε σε πηγάδι της αρχαίας Αθήνας, που φαίνεται ότι επέζησε 4 έως και 14 ημέρες πριν υποκύψει. Το 40% των βρεφών στο πηγάδι της Αγοράς πέθανε από φυσικά αίτια. Δεν αποκλείονται όμως περιπτώσεις (λίγες) βρεφοκτονίας ή απορριψής βρεφών λόγω δυσμορφίας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το αδημοσίτευτο παράδειγμα μιας μη κανονικής μαζικής ανώνυμης ταφής στη Βεργίνα που δηλώνει μια στιγμή κρίσης. Ενώ μια ταφή στο Φουρνί της Δήλου έχει όλα τα στοιχεία της ανθρωποκτονίας. «Με αυτή την

ιστορία θα μπορούσε να γραφτεί ένα αστυνομικό της αρχαιότητας». Πρόκειται για γυναίκες δεσμοτίες που «πετάχθηκαν σαν απορρίμματα σε βόθρο κοντά σε ένα περιεργό σπίτι της Δήλου και φαίνεται να σκοτώθηκαν σε κάποιο γεγονός ή έγινε ένα έγκλημα και το εξαφάνισαν». Όργανα βασανισμού, ο λεγόμενος αποτυμωτισμός, κάρφωμα σε κομμάτι ξύλου, είχαν βρεθεί από τις αρχές του 20ού αιώνα στο Φάληρο. Στη Ρόδο ένα άλλο εύρημα δηλώνει σταύρωση. Η καταπλάκωση λειψάνων με λίθους κρύβει δεισιδαιμονίες. Αλλωστε οι ζωντανοί φοβόντουσαν κάποιους νεκρούς ότι θα επιστρέψουν σαν δαιμόνες και έτσι καταπλάκωναν με λιθωσώρους το λειψάνο τους στον τάφο για να τους αδρανοποιήσουν. Φόβος υπήρχε και για τους άωρους, που έφυγαν πριν από την ώρα τους ή είχαν βίαιο θάνατο. «Ο αρχαίος κόσμος, όχι μόνο η νεότερη λαογραφική παράδοσή μας, είναι γεμάτος από τέτοιες περιπτώσεις. Κορίτσια της αρχαιότητας που έφυγαν παρθένας προτού ολοκληρώσουν τον κοινωνικό τους ρόλο. Οι κοινωνίες φοβόντουσαν ότι αυτά τα ανοηκλήρωτα κορίτσια είχαν φθόνο μέσα τους για εκείνες που επιτυγχάνουν την ολοκλήρωση και θα έρθουν σαν δαιμόνες να τους εμποδίσουν να χαρούν. Ήταν σαν το κακό μάτι».

Οι ατομικές ταφές με μεταλλικά δεσμά στους σκελετούς (χειροπέδες, ποδοπέδες) ή σύνεργα της θανατικής εκτέλεσης, οι ασυνήθιστες στάσεις (δεμένοι πισθάγκωνα, πρηνηδόν), οι βασανισμοί, οι δολοφονίες (αποκεφαλισμοί, ακρωτηριασμοί, τεμαχισμοί σωματίων) επιβεβαιώνουν την τιμωρητική διάθεση της κοινωνίας, κυρίως προς γνώση και συμμόρφωση όσων επιβουλεύονται την τάξη. Ο διασυρμός των μοικτών στο Λέπρεο της Πελοποννήσου προέβλεπε για τους άνδρες περιφορά στην πόλη με δεσμά για τρεις ημέρες. Για τις γυναίκες 11ήμερη ακινησία στην Αγορά, ενώ θα έπρεπε να φορούν άζωστο διαφανή χιτώνα. «Ο μοικός μπάνει στον οικομό ενός άλλου άνδρα για αυτό γελοιοποιείται. Η αρχαία τιμωρία των μοικτών είναι το μπήξιμο ραπανιού στον πρωκτό, η λεγόμενη αποραφανίδωση. Εξευτελισμός ήταν και η αποτρίχωση της ηβικής χώρας. Η μετάπτωση από την ανδρική στη γυναικεία θέση. Ανάλογη «εκθήλυνση» προβλέπει και η διάταξη των Νόμων για τους λιποτάκτες, καθώς τιμωρούνταν με ισόβια καταφρόνια (κακός όνειδος συνεχόμενος) διάγωνα αποχρεωτικά έναν «θηλυκό» τρόπο ζωής μακριά από τους στρατιωτικούς κινδύνους». Ο ακρωτηριασμός των νεκρών γίνονταν για να μην επιστρέψουν στον κόσμο των ζωντανών. Ο Αγαμέμνων είχε έναν ατιμωμένο βίαιο θάνατο από τη γυναίκα του Κλυταιμνήστρα και τον εραστή της οι οποίοι φοβήθηκαν ότι μπορεί να επιστρέψουν το φάντασμα του, για αυτό του έκοψαν τα άκρα. Με ένα σχοινί τα έβαλαν κάτω από τις μασχάλες και γύρω από τον λαϊμό για να αδρανοποιήσουν το φάντασμα του. Ο λεγόμενος μασχαλισμός.

Αναζητώντας τη θηλυκή άγρια φύση

Η γυναίκα ως σύμβολο, φύλο, ενέργεια είναι ένα σύνθετο ον που, σε αντίθεση με τον άνδρα, ελάχιστα έχει μελετηθεί

CLARISSA PINKOLA ESTES

Γυναίκες που τρέχουν με τους λύκους
μτφρ. Δέσποινα Παπαγιαννοπούλου
εκδ. Κέλευθος, σελ. 616

Της **ΜΑΡΙΑΛΕΝΑΣ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Τη συγγραφέα τη γνώρισα μέσα από το προηγούμενο βιβλίο της «Ο χορός των μεγάλων μπτέρων» που κυκλοφόρησε πριν από μερικά χρόνια, από τον ίδιο εκδοτικό οίκο. Σε αυτό το μικρό τότε βιβλιαράκι εντόπισα μερικά από τα στοιχεία του άφρατου παρελθόντος μου, που είχα λησμονήσει ότι είχα ζήσει μεγαλώνοντας με έναν πιο παραδοσιακό τρόπο με γιαγιάδες και προγιαγιάδες στο σπίτι. Ο σύνδεσμος αυτός της ανατροφής που περνάει μέσα από γυναίκα σε γυναίκα, που διατρέχει έναν αιώνα, μέσα από ιστορίες, αφηγήσεις, οικογενειακά κειμήλια, παραμύθια, δημοτικά τραγούδια αλλά και προσευχές φαίνεται στη σημερινή κοινωνία της αυστηρής πυρηνικής οικογένειας ένα κατάλοιπο του παλιού κόσμου, που τίποτα πλέον δεν μας τον θυμίζει. Με ένα αίσθημα προσμονής πήρα στα χέρια μου το μεγάλο τής έργο, σε όγκο και έρευνα, που κυκλοφόρησε πριν από λίγο καιρό.

Η Κλαρίσα Πίνκολα Εστές (γεννηθείσα το 1945) είναι Αμερικανίδα ποιήτρια, cantadora, Γιουνγκιανή ψυχαναλύτρια ειδικευμένη στη μετατραυματική θεραπεία και ακτιβίστρια. Η καταγωγή της έλκει από παλιούς πολιτισμούς, άγριους και πληγωμένους, όχι μόνον από την πλευρά της Αμερικής, όπως είναι οι Ινδιάνοι ή το Μεξικό, αλλά

Υπάρχουν αποδείξεις για όσες διατηρούν αυτή την πλευρά τους, σίγουρα το συναντάμε στην ψυχοθεραπεία και στη δημιουργία.

και από την Ουγγαρία, τη Γερμανία, τη Βουλγαρία, τη Γιουγκοσλαβία, την Πολωνία, τη Σερβία, την Κροατία, τη Ρωσία κ.α. εκεί όπου βρίσκονται μέλη της ευρύτερης οικογένειάς της ή και φίλοι. Από μικρή άκουγε ιστορίες που αφηγούνταν οι άνθρωποι για μέρη, δάση, ζούγκλες, πολιτισμούς και ψυχές. Μέσα από τις σπουδές της, στην ψυχολογία κατά βάση, αλλά και στην εθνολογία, τη θρησκείολογία και την ανθρωπολογία, ήρθε σε επαφή με τον πυρήνα που συνδέει τους ανθρώπους, εν προκειμένω τις γυναίκες με την ψυχή τους. Το έργο της είναι πολυποικίλο και σπάνιο από άποψη θεματολογίας, δεν εντάσσεται αμείωτα σε αυτό που συνηθίζει να θεωρεί ο δυτικός κόσμος επιστημονικό. Ακόμα και στην ψυχαναλυτική της πρακτική, παρότι μελέτησε το φροϊδικό έργο, ο Γιουνγκ είναι αυτός που τη γοητεύει και την καθοδηγεί με το έργο του. Μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 πρόσφερε μεγάλο θεραπευτικό έργο στους Αμερικανούς πληγέντες.

Στόχος της και σε αυτό το βιβλίο είναι η θεραπευτική δύναμη της ιστορίας. Όπως εκείνη ισχυρίζεται, οι ιστορίες θέτουν σε κί-

Τι συνιστά λοιπόν την Άγρια Γυναίκα; Όπως υποστηρίζει η Εστές, είναι η γυναικεία ψυχή και πολύ περισσότερα. Είναι η πηγή του θηλυκού στοιχείου, η ουσία των ενστικτών, όλων των κόσμων, κρυφών και φανερών, είναι το θεμέλιο.

νωση την εσωτερική μας ζωή. Το βιβλίο εξιστορεί τους τρόπους της αρχαιολογικής Άγριας Γυναίκας. Δεν αρκεί όμως κάποιος να το διαβάσει εγκεφαλικά, ίσα ίσα είναι ένα βιβλίο που δεν διαβάζεται και δεν

πρέπει να διαβαστεί απνευστί. Είναι ένα έργο ζωής για τη συγγραφέα και ως τέτοιο πρέπει να αντιμετωπίζεται, ως οδηγός ζωής, στον οποίο οι αναγνώστες/αναγνώστριες επανέρχονται και στοχάζονται.

Είναι ένα βιβλίο που δεν διαβάζεται και δεν πρέπει να διαβαστεί απνευστί. Είναι ένα έργο ζωής για τη συγγραφέα Κλαρίσα Πίνκολα Εστές.

Η δική της θέση είναι ότι η ψυχή της Άγριας Γυναίκας έχει εξαφανιστεί όπως έχει εξαφανιστεί και η άγρια ζωή. Η γυναίκα ως σύμβολο, φύλο, ενέργεια, θηλυκότητα είναι ένα σύνθετο ον που, σε αντίθεση με τον άνδρα, ελάχιστα έχει μελετηθεί. Από εκείνη έχουν υπάρξει παραδόσεις, δοξασίες, τελετουργικά που ο σύγχρονος κόσμος έχει απολέσει, συχνά έχει καταστρέψει, σίγουρα έχει υποτιμήσει.

Τι συνιστά λοιπόν την Άγρια Γυναίκα; Όπως υποστηρίζει η Εστές, είναι η γυναικεία ψυχή και πολύ περισσότερα. Είναι η πηγή του θηλυκού στοιχείου, η ουσία των ενστικτών, όλων των κόσμων, κρυφών και φανερών, είναι το θεμέλιο. Η μητέρα. Από αυτή την άγρια ψυχή όλες οι γυ-

ναίκες παίρνουμε ένα κύτταρο που λάμπει και που περιέχει τα ένστικτα και τις γνώσεις που είναι απαραίτητα για τη ζωή. Είναι αυτές οι βαθύτερες γνώσεις για την καθημία που δεν τις βρίσκουμε ποτέ μέσα στα βιβλία και στα εγχειρίδια αλλά έχουν προκύψει μέσα σε όνειρα, φαντασιώσεις, μέσα στο σωματικό πόνο, στις αφηγήσεις μιας οικογένειας από γενιά σε γενιά. Η άγρια ψυχή είναι ένα στοιχείο που κάποτε υπήρξε σε όλα τα θηλυκά αυτού του κόσμου. Και υπάρχουν αποδείξεις για όσες διατηρούν αυτή την πλευρά τους, σίγουρα το συναντάμε στην ψυχοθεραπεία και στη δημιουργία. Κατ' αρχάς μια γυναίκα που παραμένει άγρια, αλλά όχι ανεξέλεγκτη, σίγουρα είναι δημιουργική και αναβλύζουσα. Είναι ζωντανή, πέρα και πάνω από τα κοινωνικά στερεότυπα. Η σύνδεση μαζί της ατενίζει τον κόσμο μέσα από τα μάτια της δαισίσθησης.

Ιστορίες όπως «Η γυναίκα με τα χρυσαφένια μαλλιά», «Η άχειρος κόρη», η «Γυναίκα Σκελετός», «Η Γοργόνα», «Η Θέρμη», «Η Βαυβώ» κ.ά. μας μεταφέρουν στον κόσμο του συλλογικού ασυνειδήτου και της διαχρονικής αναζήτησης των πολύπλευρων όψεων της θηλυκότητας. Η Κλαρίσα Πίνκολα Εστές μάς μεταφέρει από τα βάθη του χρόνου μια αίσθηση που έχουμε νιώσει στο βαθύ ψυχικό μας δέρμα: αυτή την άφατη χαρά της κραυγής όμοιας με λύκαινα κάθε φορά που γεννιέται μέσα μας η επιθυμία να αγαπήσουμε, να προστατέψουμε, να δημιουργήσουμε, να δοθούμε ψυχή τε και σώματι.

50 ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΘΟΚ

ΑΠΟ **21.02.21**
ΚΑΘΕ ΤΡ.-ΠΑΡ. 18.00
ΣΑΒ. & ΚΥΡ. 11.00

Αριστοφάνης Τόσος δα!
Μια μουσική παράσταση
Κείμενο-Σκηνοθεσία: Κώστας Σιλβέστρος
Μουσική: Χριστίνα Αργύρη

Τα παιδιά μας τα εκπαιδεύουν οι δάσκαλοι και τους δασκάλους οι ποιητές

77 77 27 17
THOC.ORG.CY
ΘΟΚ/THOC
th.o.c THOC

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

50 ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΘΕΑΤΡΟ ΘΟΚ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΑΠΟ **05.03.21**
ΚΑΘΕ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΑΒΒΑΤΟ ΚΥΡΙΑΚΗ

Ο Θάνατος του Εμποράκου
Άρθουρ Μίλλερ

Δεν είμαι γεννημένος γένης. Ούτε κι εσύ!
Ένας φουκαράς ήσουνα πάντοτε.
Ένας εμποράκος που δούλεψε σκληρά και στο τέλος δεν κατάφερε τίποτα.
Όπως οι περισσότεροι γύρω μας.

77 77 27 17
THOC.ORG.CY
ΘΟΚ/THOC
th.o.c THOC

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αμερικανικό όνειρο γεμάτο «εφιάλτες»

Σύγχρονο θρίλερ με κωμικές πινελιές για το έλλειμμα πθικής

Μα φυσικά και νοιάζομαι ★★★
ΘΡΙΛΕΡ (2020)

Σκηνοθεσία: Τζ. Μπλέικσον
Ερμηνείες: Ρόζαμουντ Πάικ, Πίτερ Ντίνκλεϊτζ, Είζα Γκονζάλες

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ενα εντυπωσιακό one-woman-show μας φέρνει αυτή την εβδομάδα το Netflix, με τη Ρόζαμουντ Πάικ να πρωταγωνιστεί –και να κερδίζει τη σχετική Χρυσή Σφαίρα– σε ένα σύγχρονο θρίλερ με κωμικές πινελιές. Η Αγγλίδα ηθοποιός υποδύεται εδώ τη Μάρλα Γκρέισον, μια πανούργα δικαστική «συμπαρσάττρια», η οποία έχει στήσει ολόκληρη επικήρση εξαπάτησης και χειραγώγησης εύπορων ηλικιωμένων, προκειμένου να τους «εξαλαφρώσει» από τα περιουσιακά τους στοιχεία. Κάποια στιγμή στον δρόμο της θα βρεθεί η Τζένιφερ Πίτερσον, ένα πολλά υποσχόμενο «λαβράκι», το οποίο ωστόσο θα αποδειχθεί απροσδόκητα σκληρή λεία.

Ο νέος κινηματογραφιστής Τζ. Μπλέικσον δημιουργεί μια ενδιαιφέρουσα ιστορία, που μπορεί να διαβαστεί και ως εξειδικευμένο στιγμιότυπο της σύγχρονης αμερικανικής κοινωνίας. Ο τρόπος με τον οποίον ανήμποροι άνθρωποι εξαπατώνται από επιτήδειους παρουσιάζεται με μια εξωφρενικά κινητική παρομοίωση, που χωρίζει τον κόσμο σε «πρόβατα» και «καρχαρίες». Η πρωταγωνίστριά μας ανήκει φυσικά στη δεύτερη κατηγορία, με τη Ρόζαμουντ Πάικ να παραδίδει όντως μια σατανικά γοητευτική ερμηνεία στον ρόλο της Μάρλα. Τα σχέδια της τελευταίας πηγαινούν εξαιρετικά μέχρι που στο προσκήνιο εμφανί-

ζεται ένας ακόμη πιο επικίνδυνος παίκτης, και ο νόμος της ζούγκλας μπαίνει για τα καλά σε εφαρμογή.

«Η εταιρεία σου είναι η προσωποποίηση του αμερικανικού ονείρου», παρατηρεί, μεταξύ θαυμασμού και ειρωνείας, ένας συνάδελφος της Μάρλα σε κάποιο σημείο. Ανεξαρτήτως του τι σημαίνει αυτό για την τρίτη ηλικία –ακόμη και το εύπορο τμήμα της– στην πιο ισχυρή χώρα του κόσμου, δίνει και μια καινούργια διάσταση σε έναν όρο (το αμερικανικό όνειρο) που οι κινηματογραφιστές λατρεύουν να χρησιμοποιούν.

Γενικά σε ένα αρκετά τραβηγμένο κοινωνικό κάδρο, όπου η έννοια της πθικής μοιάζει με κενό γράμμα, μπορούμε να περιμένουμε περίπου τα πάντα και η ταινία δεν φοβάται να τα... παραδώσει: από το πώς μια κομψή δικηγόρος μπορεί να μετατραπεί σε αδυσώπητη εκδικήτρια λερώνοντας (κυριολεκτικά) τα χέρια της μέχρι την ανατροπή-κορύφωση του φινάλε, που ολοκληρώνει σοκαριστικά ένα άρτιο σχήμα κύκλου. Από την άλλη, αυτή η υπερβολή, που παραπέμπει περισσότερο σε ένα άλλο σινεμά τύπου Ταραντίνο, είναι κάπως αταίριαστη εδώ και πιθανότατα αποτελεί το μοναδικό σοβαρό ψεγάδι της ταινίας.

Όπως είπαμε, πάντως, κεντρικό μερίδιο στην επιτυχία έχουν οι ερμηνείες. Πέραν της βραβευμένης Πάικ, υποδειγματική είναι επίσης η (κάτοχος δύο Οσκαρ) Νταϊάν Γουίσιτ στον ρόλο της εξαπατημένης ηλικιωμένης, καθώς και ο γνωστός μας από το «Game of Thrones», Πίτερ Ντίνκλεϊτζ. Οι τρεις τους κάνουν πραγματικά τη διαφορά και ζωντανεύουν μια όντως ενδιαφέρουσα ιστορία, η οποία όμως ίσως και να περνούσε απαρατήρητη σε άλλα χέρια.

Η Ρόζαμουντ Πάικ, εξαιρετική στον ρόλο της πανούργας Μάρλα Γκρέισον, κέρδισε τη Χρυσή Σφαίρα για την ερμηνεία της στην ταινία του Netflix.

HOME CINEMA

Ακολουθώντας τα βήματα ενός σύγχρονου ειδώλου

Επάνω, η Μπιλι Αϊλντς βιογραφείται στο καινούργιο ντοκιμαντέρ της Apple TV. Κάτω, ο Ιρο Μίλονοφ σε σκηνή από την ταινία «Σύννορα», που προβάλλεται από το Cίνοβο.

Billie Eilish: The World's a Little Blurry ★★★½
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2021)

Σκηνοθεσία: Ρ. Τζ. Κάτλερ
Εμφανίζονται: Μπιλι Αϊλντς, Φινέας Ο' Κόνελ, Τζάστιν Μπιμπερ

Ενα από τα μεγαλύτερα μουσικά ταλέντα της νέας γενιάς βιογραφείται στο καινούργιο ντοκιμαντέρ της Apple TV, το οποίο περιμένουμε εδώ και καιρό. Κάτοχος πέντε βραβείων Γκράμι ήδη στα 19 της, η Μπιλι Αϊλντς αποτελεί αναμφίβολα παγκόσμιο φαινόμενο, στο οποίο αποκτούμε για πρώτη φορά τόσο εκτενή πρόσβαση, φθάνοντας μέχρι τα προεφηβικά χρόνια της, χάρη στο υλικό που φρόντισαν να κινηματογραφήσουν οι γονείς της.

Κάπως έτσι τη βλέπουμε στο περίφημο πα εφηβικό δωμάτιο, όπου μαζί με τον ιδιοφυή αδελφό της, Φινέας, δημιούργησαν εξ ολοκλήρου το πολυβραβευμένο άλμπουμ που την εκτόξευσε στα αστέρια. Από εκεί και έπειτα, δράση αναλαμβάνει ο επιτυχημένος ντοκιμαντερίστας Ρ. Τζ. Κάτλερ, ο οποίος με την κάμερά του ακολουθεί την Μπιλι περίπου παντού, από την ημέρα που οδηγεί για πρώτη φορά το αγα-

πημένο της αυτοκίνητο –ένα κοιλ Ford Mustang αντί για τα πελώρια SUV που προτιμούν άλλοι σαρ– μέχρι το σοκ που βιώνει όταν βλέπει το γιγάντιο πλήθος να αδημονεί για την εμφάνισή της στο φεστιβάλ της Coachella. Υπάρχουν πολλές συγκινητικές και άλλες αστειές σκηνές στο ντοκιμαντέρ της Apple TV, που εν γένει κάνει ακόμη πιο συμπαθή και προσίτη μια καλλιτέχνη που έχει ήδη κερδίσει τις καρδιές του κοινού.

Σύννορα ★★★
ΔΡΑΜΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2018)

Σκηνοθεσία: Αλί Αμπασί
Ερμηνείες: Εβα Μέλαντερ, Ιρο Μίλονοφ

Από την πλατφόρμα του Cίνοβο επιλέγουμε το βραβευμένο στις Κάννες σκανδιναβικό φιλμ του Ιρανού Αλί Αμπασί, που ξεχωρίζει με την εναλλακτική, απροσδόκητη ματιά του. Διασκευάζοντας ένα ακόμη ευφάνταστο βιβλίο του Τζον Αβίντε Λίντβιστ («Άσε το κακό να μπει»), ο σκηνοθέτης –σεναριογράφος δημιουργεί ένα σύγχρονο παραμύθι γύρω από τη διαφορετικότητα αλλά και γενικώς τη μοναδική ταυ-

τότητα του καθενός. Κάπου στα σύνορα της χώρας, μια τελωνειακή υπάλληλος με παριμορφωμένο παρουσιαστικό έχει μια μοναδική ικανότητα: μπορεί και σμιζεται τα ανθρώπινα συναισθήματα, γεγονός που την κάνει ασυναγώνιστη στο να εντοπίζει τις διάφορες παρατυπίες των διερχομένων. Όταν μία μέρα θα εμφανιστεί εκεί ένας μυστηριώδης άνδρας δίχως μυρωδιά, εκείνη θα προσπαθήσει να μάθει τι κρύβει, ανακαλύπτοντας τελικά κάτι συνταρακτικό γύρω και από τη δική της ταυτότητα.

Το φιλμ χρησιμοποιεί αποτελεσματικά την αλληγορία προκειμένου να σχολιάσει μια σειρά από θέματα, κοινωνικού αλλά και φιλοσοφικού περιεχομένου. Τα «Σύννορα» είναι στην πραγματικότητα τα όρια της ανθρώπινης φύσης και των συμβάσεων, που πολλές φορές δεν μας επιτρέπουν να δούμε καθαρά την αλήθεια ή να εκτιμήσουμε ένα διαφορετικό είδος μορφορίας. Η επιστροφή σε μια άλλη, πιο πρωτόγονη με τα σημερινά δεδομένα, κατάσταση απελευθερώνει δυνάμεις εκ πρώτης όψης άγριες και τρομακτικές, στην πραγματικότητα όμως ενεργητικές και σπάνιες στον σύγχρονο κόσμο.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30 Θεία λειτουργία
- 10.00 Κομμάτια τζι αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
- 11.00 Travel Diary - (Ε)
Ταξιδιωτικές ταινίες.
- 11.30 Η ζωή μας ένα τραγούδι
Μουσική εκπομπή με την Αλεξία Καρακάννα.
- 12.30 Brand News
Ενημερωτική εκπομπή.
- 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
- 15.00 Αποτυπώματα - (Ε)
Ιστορικές στιγμές.
- 16.00 Η €ΨΨΨία
Οικονομική εκπομπή.
- 16.30 Σε προσκυνώ γλώσσα
Γλωσσική παιδεία.
- 17.30 Χρονογράφημα, III
Στιγμές από την Κύπρο.
- 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοσηματική)
- 18.20 Αφρανείς ήρωες
Ιστορίες ανθρώπων.
- 18.55 Μουσικό ραντεβού
Μουσική εκπομπή με την Αγγελική Νικιφόρου.
- 19.20 Λούνα Παρκ
Κωμική σειρά, με τους Μαρλέιν Σταύρου, Μορίνο Χατζηβασιλείου.
- 19.55 Σαν σήμερα με το PIK
- 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 21.00 Αθλητική Κυριακή
- 21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
- 23.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 23.20 Σαν σήμερα με το PIK (Ε)
- 23.25 Αφρανείς ήρωες (Ε)
- 00.15 Brand News (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30 The Zookeeper's Wife
- 07.30 Το κόκκινο λεωφορείο (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
- 08.15 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Μπόμπι και Μπιλι ε. Σπρίτ, το άγριο άλογο στ. Τα τρενάκια ρομπότ
- 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.30 Παιδική ζώνη
- 16.00 Expedition with Steve Backshall - (Ε)
Ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ, με τον Steve Backshall.
- 16.45 Baywatch, IX
Περιπετειώδης σειρά.
- 17.30 Προσωπογραφίες - (Ε)
Κοινωνική εκπομπή με τη Μαρία Αγγελίδου.
- 18.15 Μαζί / Birlikte, II
Δικονομική εκπομπή.
- 19.00 Art of Space - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 19.30 Γυναίκα
Κοινωνική εκπομπή
- 19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
- 19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
- 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοσηματική)
- 21.05 Travel Diary - (Ε)
Ταξιδιωτικές ταινίες.
- 21.30 The Zookeeper's Wife
Βιογραφική δραματική ταινία, με τους Τζέσικα Τασατέιν, Γιόχαν Χέλντε-μπερχ κ.α.
- 23.15 ArtCafe, IV - (Ε)
- 00.20 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
- 00.40 Επαναλήψεις
- 02.10 ΓΙΟΥΠΟΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

- 21.20 Παράδοση κατ' οίκον
- 06.30 Αστέρια στην άμμο - (Ε)
Ελληνική σειρά.
- 07.15 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
- 08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 09.30 Εύκολα και απτικά
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοιζίδου.
- 10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή.
- 13.00 Οικονομικές ιστορίες
Κοινωνική σειρά.
- 13.45 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 14.30 Λούκις Night Show - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
- 16.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 16.50 Έλα στη θέση μου
Κωμική σειρά
- 17.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοσηματική)
- 18.00 Έλα στη θέση μου
(Συνέχεια)
- 18.20 TET- A-TET στον Alpha (Ε)
- 19.20 Δύοσε Βάση
Κωμικό show.
- 20.20 ALPHA NEWS
- 21.20 Παράδοση κατ' οίκον
Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βασιλική Χατζηοδάμου.
- 22.30 Κάρμα
Δραματικοποιημένη σειρά.
- 23.30 TET- A-TET στον Alpha (Ε)
- 00.30 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
- 01.15 The Chase Celebrity - (Ε)
- 02.00 Έρωτας με επιδόσηση OΓΑ
- 02.45 10n εντολή - (Ε)
- 03.30 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

- 21.00 YFSF - All Star
- 06.30 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 08.00 Δείξε μου τον φίλο σου
Κωμική σειρά.
- 09.30 Taxi - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
- 10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 12.00 Υγιεινά πάντα απ' όλα
Εκπομπή για την υγεία.
- 12.50 Ενώπιος Ενωπίω
Εκπομπή με το Νίκο Χατζηπολλάου.
- 14.00 Γεγονέες στο πιάτο
Εκπομπή μαγειρικής, με τον Δημήτρη Σκαρμούτσου.
- 14.50 Ήλιος - (Ε)
Δραματική σειρά.
- 16.15 Casa De Mikel, II - (Ε)
Σατιρική εκπομπή, με τον Μιχάλη Σοφοκλέους.
- 17.40 Παρουσιάστε - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10'
- 18.10 Παρουσιάστε (Συνέχεια)
- 18.40 Το καφέ της Χαράς - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 19.30 Taxi
Τηλεπαιχνίδι.
- 20.20 Τα νέα του ANT1
- 21.00 Your Face Sounds Familiar - All Star
Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπεκατώρου.
- 00.50 Best Friend's Fear - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σάββα Πούμπουρα.
- 00.50 Aquarius - (Ε)
- 01.40 Blackout - (Ε)
- 02.30 Πλάκα μου κάνεις - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

- 21.15 Duma
- 05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
- 09.45 Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τους Σίσσο Χριστίδου, Παύλο Σταματοπούλο, Κωνσταντίνο Βασάλο, Ελένη Βουλαράκη.
- 13.00 Τροχές της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι, με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζηθεοδώρου.
- 15.00 Γλυκές αλχημείες
Εκπομπή ζαχαροπλαστικής με τον Στέλιο Παρλιάρου.
- 16.00 Εικόνες
Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούσι.
- 17.10 My Greece - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 18.00 OMEGA NEWS
- 18.10 MasterChef-MasterClass
Διαγωνισμός μαγειρικής, με τους Σωτήρη Κονταζή, Πάνο Ιωαννίδη, Λεωνίδα Κουτσόπουλο.
- 20.10 OMEGA NEWS
- 21.15 Duma
Περιπέτεια, με τους Αλεξάντερ Μικαλίτς, Κάμπελ Σκοτ, κ.α.
- 22.45 American History X
Δράμα, με τους Έντουαρντ Νόρτον, Έντουαρντ Φέρονγκ, κ.α.
- 00.30 Έλα χαμογέλα - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 03.30 Εικόνες - (Ε)
- 04.30 The Booth - (Ε)
- 05.30 Ο άντρας των ονείρων

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

- 21.15 Survivor
- 06.30 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 07.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 08.30 Καλό μεσημέρακι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 09.40 Ζωή ποδήλατο - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
- 10.15 Dot. - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 11.15 Χωρίς περιστροφές - (Ε)
Με τον Γιάννη Καρακλά.
- 13.10 Ήρα για φραγκό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
- 13.40 Βουρατιά γεπόνιοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 14.30 Super Makeover - (Ε)
Με τη Δούκισσα Νομικού.
- 15.30 Σου Κου Family
Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Χάρη και Αντελίνα Βαρθακούρη.
- 17.30 Στα παρά πέντε - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 18.00 Γεγονότα σε συντομία
- 18.10 Στο παρά πέντε - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 18.40 Πενήντα - Πενήντα
Κωμική σειρά.
- 19.40 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
- 20.20 Τομές στα γεγονότα
- 21.00 Survivor
Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιάννη Λιανό.
- 00.30 Γεγονότα σε τίτλους
- 00.40 House of Fame - (Ε)
- 03.40 Dot - (Ε)
- 04.40 Παντρεμένοι κι οι δυο (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

- 07.40 Τηλεαγορά
 - 08.45 Παιδική ταινία
 - 10.20 Πον Στάρ
 - 12.00 Τηλεαγορά
 - 12.30 Ελληνική ταινία
 - 14.00 Τηλεαγορά
 - 15.15 Ελληνική ταινία
 - 17.00 Τηλεαγορά
 - 19.10 Ξένη ταινία
 - 21.00 Ξένη ταινία
 - 23.00 Ξένη ταινία
 - 01.00 Ξένη ταινία
 - 02.45 Μήνυμα από τον Σομ
- TV PLUS** ΤΗΛ.: 22259000
- 06.30 Παιδική ζώνη
 - 07.25 Μουλάν
 - 08.20 Παιδικές σειρές
 - 09.35 Cook Eat (Ε)
 - 11.00 Τηλεαγορά
 - 13.00 ANNITA κοίτα
 - 16.35 Τηλεαγορά
 - 18.30 Αόρατος φρακός
 - 19.00 Ταξίδι γεύσεων, III (Ε)
 - 20.15 Ο καιρός
 - 20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
 - 21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
 - 22.30 Ξένη ταινία
 - 00.25 Ξένη ταινία
- EXTRA** ΤΗΛ.: 25715111
- 10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
 - 11.00 Έξιπνες αγορές
 - 12.30 Ελιές Θρούμπες
 - 13.00 Έξιπνες αγορές
 - 14.00 Ασημένια φεγγάρια
 - 15.35 Έξιπνες αγορές
 - 16.05 Κνημ/φικές επιτυχίες
 - 16.10 Έξιπνες αγορές
 - 16.40 Δελτίο Ειδήσεων
 - 16.45 Έξιπνες αγορές
 - 17.15 Αόρατος φρακός
 - 17.20 Έξιπνες αγορές
 - 18.05 Ελληνική ταινία
 - 19.45 EXTRA News
 - 20.20 Ελληνική ταινία
 - 22.00 Η προδοσία

MOVIES BEST

- 21.00 Line Of Duty
 - 08.15 Aladdin
 - 09.50 Cut Bank
 - 11.30 Project Blue Book 2
 - 12.15 Jexi
 - 13.45 A Crooked Somebody
 - 15.30 What If
 - 17.15 We Don't Live Here Anymore
 - 19.00 Berlin I Love You
 - 21.00 Line Of Duty
 - 22.45 Sin Fin (Not The End)
 - 00.00 American Gods 2
 - 01.00 Jexi
- GREEK CINEMA**
- 21.35 Ο Ηλιός του 16ου
 - 05.35 Ο Ηλιός του 16ου
 - 07.05 Η σφραγίδα του Θεού
 - 09.00 Μια τρελή...
τρελή οικογένεια
 - 10.45 Βοήθεια ο Βέγγος,
φανερός πράκτωρ "000"
 - 12.15 Η νεράιδα και το παλιό και
 - 14.30 Αγάπη και αίμα
 - 16.05 Η Αλικη δικτάτωρ
 - 18.05 Η νεράιδα και το παλιό και
 - 20.00 Ο ξηπόλιτος πρίγκιπας
 - 21.35 Ο Ηλιός του 16ου
 - 23.05 Δόκτωρ Ζι-Βέγγος
 - 01.05 Ο μεθυστακός
 - 02.50 Τον παλιό εκείνο καιρό

Σπίτι μου, σπιτάκι μου...

Μια ολόκληρη κατηγορία εκπομπών με θέμα ή αφορμή την αρχιτεκτονική και τη διακόσμηση φιγουράρει στο Netflix

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Μπορείτε να φανταστείτε πώς άραγε μοιάζει το σπίτι της υγρής πέτρας, το σπίτι των τριών ρεμάτων ή το σπίτι κολάζ; Πώς είναι δυνατόν ένα ταλαιπωρημένο πλεούμενο αραγμένο στις όχθες του Τάμεση να κωράει την ερωτική φωλιά ενός νεαρού ζευγαριού Λονδρέζων, μια μονοκατοικία στο Ισραήλ να φιλοξενεί ένα από τα τρία μεγαλύτερα ενυδρεία στον κόσμο, ένα συνηθισμένο αμερικανικό σπίτι να κρύβει μια λέσχη 200 τ.μ. της ομάδας Σικάγο Καμπς; Και, κυρίως, θα σας ενδιέφερε να το μάθετε, ειδικά αυτή την περίοδο που βρισκόμαστε όλοι, λίγο πολύ, κλεισμένοι στα δικά μας, ταπεινά σπίτια;

Μια ολόκληρη κατηγορία εκπομπών –κάποιες με πιο έντονα χαρακτηριστικά ριάλιτι– με θέμα ή αφορμή την αρχιτεκτονική και τη διακόσμηση εσωτερικών χώρων φιγουράρει σε περίοπτη θέση στη «βιβλιοθήκη» του Netflix και στις προτιμήσεις των συνδρομητών της πλατφόρμας, οι οποίοι έχουν τη δι-

Η εταιρεία των Σέι και Σιντ Μαγκί αναλαμβάνει να δημιουργήσει «Ονειρεμένα σπίτια για όλους» στην ομώνυμη σειρά του Netflix. Δεξιά, σκηνή από το ντοκιμαντέρ «Ο αρχιτέκτονας που είδε το μέλλον» για τον Εερο Σάρινεν.

δεδομένα με τα οποία καλούμαστε να εργαστούμε ως αρχιτέκτονες, όπως παραδείγματος χάριν το φυσικό περιβάλλον και τα υλικά, αλλά και με κάποια αξιόλογα παραδείγματα αρχιτεκτονικής που υπό διαφορετικές συνθήκες είναι πιθανό να μην γνώριζε την ύπαρξή τους».

«Φαντασμαγορική εικόνα»

Φυσικά, ο κ. Ζούγλος αναγνωρίζει και αρνητικά στοιχεία, όπως το γεγονός ότι «ο υπερτονισμός της, ως μη γελιόμαστε, ευπώλητης, αλλά και φαντασμαγορικής πολλές φορές, εικόνας της αρχιτεκτονικής κυριαρχεί, ενώ την ίδια στιγμή υποβαθμίζεται σημαντικά η σπουδαιότητα και η πολυπλοκότητα της ίδιας της αρχιτεκτονικής διεργασίας. Το αποτέλεσμα αυτής της αντιστροφής γίνεται συνήθως ορατό τη στιγμή που ο θεατής καλείται να επικοινωνήσει την ανάγκη του στον αρχιτέκτονα, πλέον ως χρήστης. Η φράση «έχω σκεφτεί και θέλω κάτι σαν» αντικαθιστά τη φράση «έχω την ανάγκη να» και αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην πρόσβαση ολοένα και περισσότερων ανθρώπων σε αυτή την αμιγώς τηλεοπτική και ρετουσαρισμένη εικόνα της αρχιτεκτονικής».

Ο κ. Ζούγλος επισημαίνει ότι «η δημιουργία ενός οποιουδήποτε χώρου, η μετουσίωση με άλλα λόγια μιας ανάγκης στέγασης σε χώρο, είναι απόρροια πολλών και ετερογενών παραγόντων, μια διαδικασία που τις περισσότερες φορές διαρκεί χρόνια και απαιτεί τεράστια αποθέματα χρόνου, αφοσίωσης, ενέργειας και πολλαπλών συνεργασιών. Η εικόνα που φτάνει τελικά στους δέχτες των θεατών κρύβει κάτι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που βλέπουν, στην πραγματικότητα είναι μια ολόκληρη διαδρομή, ποτέ ευθεία, που σπανίως είναι στρωμένη με ροδοπέταλα. Αυτός είναι, θα λέγαμε, και ο μεγαλύτερος κίνδυνος: η εύκολη και ανώδυνη θεώρηση από την πλευρά του θεατή πως ό,τι βλέπει είναι πραγματοποιήσιμο, σε οποιεσδήποτε συνθήκες και σε οποιονδήποτε τόπο, με οποιουδήποτε κόστος. Δεν είναι».

Θα μπορούσαν άραγε αυτά τα τηλεοπτικά προϊόντα να έχουν κάποια ενημερωτική ή εκπαιδευτική αξία; «As μην ξεχνάμε πως οι εν λόγω streaming πλατφόρμες δεν είναι, και ούτε νομίζω φιλοδοξούν να γίνουν, εκπαιδευτικοί οργανισμοί. Αμφιβάλω λοιπόν αν υπάρχει κάποιος συνδρομητής που πληρώνει σήμερα τη συνδρομή του σε αυτές τις υπηρεσίες για να εκπαιδευτεί, απαντάει ο κ. Ζούγλος. «Σίγουρα κάποιος νιώθουν ότι ενημερώνονται κιόλας: συμβουλές για μια καλύτερη ζωή. Φιλοσοφικές αναζητήσεις μεταξύ πλακιδίων μπάνιου και νησίδας κουζίνας; Δύσκολο, αν όχι ακατόρθωτο», προσθέτει η κ. Σωτηροπούλου.

Απορίας άξιον είναι το γεγονός ότι ανάμεσα σε δεκάδες σπίτια που παρελαύνουν από την οθόνη, κανένα δεν φαίνεται να διαθέτει μια αξιοπρεπή βιβλιοθήκη...

νατότητα να επισκεφθούν «Τα πιο εντυπωσιακά σπίτια στον κόσμο», με ξεναγούς τον αρχιτέκτονα Πιρς Τέιλορ και την ηθοποιό και εργολάβο Κάρολαϊν Κουέντιν, να κρυφοκοιτάζουν πώς είναι μερικοί «Εντυπωσιακοί εσωτερικοί χώροι» ή να μάθουν πόσο κοστίζει η κουζίνα, το καθιστικό και η αυλή των ονείρων τους βλέποντας ότι υπάρχουν «Ονειρεμένα σπίτια για όλους» που αναλαμβάνει να δημιουργήσει η εταιρεία των Σέι και Σιντ Μαγκί.

«Τα πιο εντυπωσιακά σπίτια στον κόσμο» είναι μάλλον η πιο αξιόλογη από τις εν λόγω εκπομπές, καθώς, όπως επισημαίνει η αρχιτέκτονας Τζίνα Σωτηροπούλου, «έχουν ενδιαφέρον οι επιλογές των κατοικιών, όπως το Rural House στην Ισπανία, των Καταλανών RCR Arquitectes, που πήραν το 2017 Πρίτσκερ, το «Νομπέλ Αρχιτεκτονικής», ή το Canal House των Βραζιλιάνων Marcio Kogan & Studio MK27 στο Μαϊάμι». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, προσθέτει, έχει και το διδύμο των παρουσιαστών: «Σε ιντριγκάρουν οι δυο ματιές, αυτή του αρχιτέκτονα που εστιάζει στη μορφή, στη λειτουργία, στην ένταξη του κτιρίου στο τοπίο, αλλά και στη βιοκλιματική προσέγγιση, και αυτή του απλού χρήστη, που γοη-

«Τα πιο εντυπωσιακά σπίτια στον κόσμο» είναι μία από τις αξιόλογες σειρές του είδους, η οποία προβάλλεται στο Netflix.

τεύεται από το απροσδόκητο, την υλικότητα, την ατμόσφαιρα και τον παλμό που ένα σπίτι αποπνέει».

Αμερικανικό όνειρο

Η Σέι και ο Σιντ Μαγκί δίνουν στους πελάτες τους μια γεύση από το αμερικανικό όνειρο που ζουν οι ίδιοι με τα δύο χαριτωμένα κοριτσάκια τους και την επικερδή επιχείρηση που έχουν στήσει, με ένα εκατομμύριο ακολούθους στο Instagram, δική τους συλλογή με οικιακά είδη και σειρά επίπλων και διακόσμησης με την επωνυμία τους, αναλαμβάνοντας να φτιάξουν «Ονειρεμένα σπίτια για όλους».

Οι Μαγκί υπόσχονται στους ενδοδιαφερόμενους να παραδώσουν ένα σπιτικό ζεστό, πολυτελές, σύγχρονο, ανάλογα με τις ανάγκες και τις προτιμήσεις των ιδιοκτητών – κάποιες από τις οποίες οι ιδιοκτήτες μπορεί να μη γνώριζαν καν ότι τις έχουν.

Υπάρχουν και η Τζοάνα και η Κλία, ιδιοκτήτριες της επιχείρησης The Home Edit, που αναλαμβάνουν να οργανώσουν την ντουλάπα, το γραφείο, την αποθήκη, την κουζίνα Αμερικανών σελέμπριτι, όπως η Εύα Λονγκκόρια, η Ρίς Γουϊνδερσον, η Κλόι Καρντάσιαν, ο Νιλ Πάτρικ Χάρρις, αλλά και καθημερι-

νών ανθρώπων που δεν διαθέτουν τον χρόνο, τη διάθεση, το ταλέντο ή τον ψυχαναγκασμό να τακτοποιήσουν κάθε εκατοστό του σπιτιού τους σαν να πρόκειται να περάσει επθεώρηση από την «αστυνομία οργάνωσης» – την εκτέλεση των προτζεκτ που αναλαμβάνουν καταγράφει η εκπομπή «As οργανωθείμε», που επίσης προβάλλεται στο Netflix.

Απορίας άξιον είναι το γεγονός ότι ανάμεσα σε δεκάδες σπίτια που παρελαύνουν από την οθόνη, κανένα δεν φαίνεται να διαθέτει μια αξιοπρεπή βιβλιοθήκη – στην περίπτωση ενός ζευγαριού που διέ-

θετε βιβλία σε κούτες, αυτά «εξαφανίστηκαν» μαγικά από τον υπό ανακαίνιση χώρο.

«Θα ήταν άδικο να δαιμονοποιήσουμε συλλήβδην τις εκπομπές αυτές, σαν να πρόκειται για κάποιο ενιαίο σύνολο με κοινά χαρακτηριστικά που αισθητικά κριτήρια, και καλό θα ήταν να τα κρίνουμε ως τέτοια», επισημαίνει ο αρχιτέκτονας Βαγγέλης Ζούγλος. Μεταξύ των θετικών χαρακτηριστικών που εντοπίζει είναι το γεγονός ότι «ο θεατής έρχεται σε επαφή με κάποια από τα

«Η ψευδαισθηση ότι μια ανακαίνιση μπορεί να σου αλλάξει τη ζωή»

Πού οφείλεται η δημοφιλία αυτών των προγραμμάτων που ξεφυτρώνουν σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό που ανegeύρονται τα «ονειρεμένα σπίτια για όλους»; «Ακόμα και τώρα που ζούμε εν μέσω πανδημίας που σαρώνει ζωές, οι άνθρωποι γοητεύο-

«Η οικία, το σπίτι, αυτό το κεραμίδι πάνω από το κεφάλι μας, πόσο μάλλον ντιζαϊνάτο, είναι το μέγα ζητούμενο».

νται από το «θαύμα της μεταμόρφωσης» κυνηγώντας το «προβλέψιμο» και «κοντινό» μέλλον. Έχουν την ψευδαισθηση ότι μια ανακαίνιση, ακόμα και από τηλεοπτική απόσταση, μπορεί να σου αλλάξει τη ζωή,

Σκηνή από τη σειρά «Abstract: Η τέχνη του σχεδίου» του Netflix. Δεξιά, η Τζοάνα και η Κλία, ιδιοκτήτριες της επιχείρησης The Home Edit, αναλαμβάνουν να οργανώσουν την ντουλάπα, το γραφείο, την αποθήκη ή την κουζίνα Αμερικανικών σελέμπριτι, αλλά και καθημερινών ανθρώπων.

ενώ μέσα από τις εκπομπές αυτές «οικειοποιούνται» το δικό τους στεγαστικό όνειρο. Ζουν μέσω άλλων. Αλλάστε η οικία, το σπίτι, αυτό το κεραμίδι πάνω από το κεφάλι μας, πόσο μάλλον ντιζαϊνάτο, είναι το μέγα ζητούμενο», λέει η Τζίνα Σωτηροπούλου.

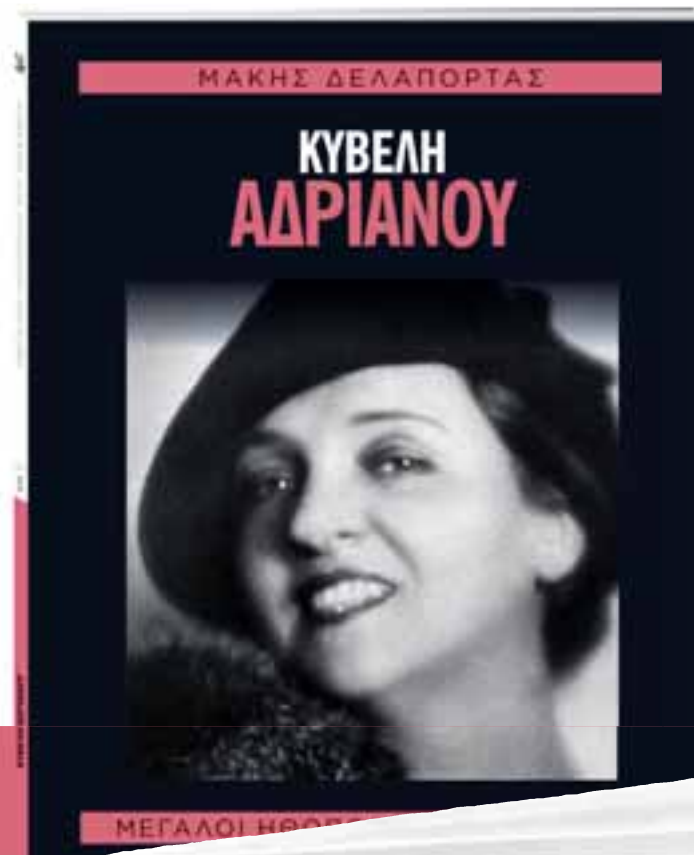
Αν όμως κάποιος έχει ένα ειλικρινές ενδιαφέρον για την αρχιτεκτονική, υπάρχουν μερικές ενδιαφέρουσες προτάσεις, όπως: το «Αστικό τοπίο» με την Εφφ Μάντζαρν, «Από τον Καλλικράτη στον Καλατράβα», «Πορτραίτα και διαδρομές Ελλήνων αρχιτεκτόνων», μερικά επεισόδια της σειράς «Abstract: Η τέχνη του σχεδίου» του Netflix, όπως αυτή με τον καλλιτέχνη Ολαφουρ Ελίασον και την αρχιτέκτονα Νέρι Οξμαν, ή και καθαρόαιμα ντοκιμαντέρ, όπως το «Ο αρχιτέκτονας που είδε το μέλλον» για τον Εερο Σάρινεν ή το καταπληκτικό «Η ζωή μια ανάσα» για τον Βραζιλιάνο Οσκαρ Νιμάγερ.

ΜΕΓΑΛΟΙ ΗΘΟΠΟΙΟΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΚΥΒΕΛΗ ΑΔΡΙΑΝΟΥ

Μια τολμηρή γυναίκα, με έντονη πολιτική δράση, πρωταγωνιστεί στον πέμπτο τόμο της συλλεκτικής σειράς «Μεγάλοι Ηθοποιοί του Θεάτρου» με την υπογραφή του Μάκη Δελαπόρτα.

**ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΜΑΡΤΙΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Θεατρική Επιμερίδα